Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hande TÜKENMEZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hande Tükenmez

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

Hande Tükenmez tarafından hazırlanan Resimli Hikâye Dergisi Üzerine Bir İnceleme başlıklı bu çalışma, 14.06.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abide DOĞAN (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Serdar ODACI (Danışman)

Prof. Dr. S. Dilek Yalçın ÇELİK

Prof. Dr. Gıyasettin AYTAŞ

Doç. Dr. Kemalettin DENİZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Sibel BOZBEYOĞLU

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14.06.2017

Hande TÜKENMEZ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

☑ **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**
(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

☐ **Tezimin/Raporumun .....tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**
(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

☐ **Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

☐ **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

14/06/2017

Hande TÜKENMEZ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Yrd. Doç. Dr. Serdar Odacı danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Hande TÜKENMEZ

ÖZET

TÜKENMEZ, Hande. *Resimli Hikâye Dergisi Üzerine Bir İnceleme,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında edebiyatımızın nabzını tutan isimleri yayın kadrosunda toplayan *Resimli Hikâye,* Türk edebiyatının ilk hikâye dergisi olma unvanına sahiptir. Sabiha ve Zekeriya Sertel'in kurucuları olduğu Resimli Ay Müessesesinin edebiyat tarihimize mirası olan dergi, 1927-28 ve 1930 olmak üzere iki dönemde yayımlanmıştır. İsmine yakışır şekilde hikâye ağırlıklı bir dergi olan *Resimli Hikâye*'nin özellikle ilk döneminde; hikâyenin yanı sıra tiyatro, eleştiri, fıkra, senaryo gibi türlere de yer verilmesi, çok yönlü bir edebiyat yayını olma amacının taşındığına bir işarettir.

Bu çalışmada *Resimli Hikâye'*nin 1927-28 yıllarında yayımlanan 14, 1930 yılında yayımlanan 8 olmak üzere toplamda 22 sayısı incelenmiştir. Çalışmanın "Giriş" kısmında 1930'lara kadar Türk hikâye ve dergiciliğinin gelişimine değinilmiştir. Dört ana bölümden oluşan bu tezin "Birinci Bölüm"ünde, ilk olarak *Resimli Hikâye*'ye dair bilgiler verilerek derginin biçim, içerik ve görsel özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın "İkinci Bölüm"ü, incelenen sayıların içerdiği tüm başlıklara yer verilen içindekiler tablosundan oluşmaktadır. "Üçüncü Bölüm"de ise *Resimli Hikâye* dergisinde bulunan yazılar; yazar adına, türüne ve yayımlanma sırasına göre tasnif edilerek yazıların dizini yapılmıştır. Derginin karakterini ortaya koymak amacıyla metinlerden örneklerin yer aldığı bölüm ise çalışmanın "Dördüncü Bölüm"ünü oluşturmuş, sonuç ve dizin kısımlarıyla çalışma tamamlanmıştır.

Çalışmamızın amacı 1927-28 ve 1930 yıllarında yayımlanan ancak tarihin tozlu sayfalarında unutulan *Resimli Hikâye* dergisinin gün yüzüne çıkarılması ve edebiyat tarihimizdeki rolünün ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Süreli Yayın, Dergi, Hikâye, Cumhuriyet Dönemi, Resimli Hikâye

ABSTRACT

TÜKENMEZ, Hande. *Survey on Resimli Hikâye,* Master's Thesis, Ankara, 2017.

Resimli Hikâye, gathered the names fingering on the pulse of our literature in its editorial staff in the first years of Republic, held the title of being the first story magazine of Turkish literature. Being a legacy of Resimli Ay Müessesesi (the Institution of Resimli Ay), which was founded by Sabiha and Zekeriya Sertel, to our history of literature, the magazine was published in two periods as 1927-28 and 1930. Resimli Hikâye, which is story intensive as worthy of the name itself, gave also place to the types like drama, critical, short feature, script besides story especially in its early period, and this situation is a sign of having purpose of being a versatile literature publication.

In this study, 22 issues of the magazine in total have been analyzed, 14 of which were published between 1927-28 and 8 were published in 1930. In the introduction chapter, the development of Turkish story and magazine publishing till the 1930s has been mentioned. In the "First Chapter" of this thesis, consisting of four main chapters, information about Resimli Hikâye has been given at first and the genre, content and visual features of the magazine have been dwelt on. The "Second Chapter" of the study consists of the tables of contents which all the titles of the examined issues were given place. In the "Third Chapter", an index of texts has been fulfilled by being classified the ones in Resimli Hikâye magazine according to the authors' name, types and order of publications. The chapter in which the examples from the texts take place comprises the "Fourth Chapter" with the purpose of revealing the character of the magazine. The study has been completed with the conclusion chapter and index section.

The aim of our study is to unearth the magazine of Resimli Hikâye which was published in the years of 1927-28 and 1930 but forgotten among the dusty pages of history, and to reveal its role in our history of literature.

Key Words: Periodical, Magazine, Story, the Republican Period, Resimli Hikâye

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY i
BİLDİRİM ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI iii
ETİK BEYAN iv
ÖZET v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR xii
TABLOLAR xiii
ÖNSÖZ xiv

GİRİŞ: 1930'LARA KADAR TÜRK HİKÂYE VE DERGİCİLİĞİ 1

1. BÖLÜM: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ 5
1.1. Resimli Hikâye Dergisinin Biçim Özellikleri 21
1.1.1. Sayısal Görünüm 24
1.1.2. Yazar Kadrosu 28
1.2. Resimli Hikâye Dergisinin İçerik Özellikleri 32
1.2.1. Hikâyelerde Konu 32
1.2.2. Tematik Değerlendirme 48
1.2.2.1. Aşk 50
1.2.2.2. Toplumsal-Ekonomik Sorunlar 51
1.2.2.3. Asılsız İnançlar 54
1.2.2.4. Kadın 55
1.2.2.5. Felsefi Konular 56
1.2.3. Teknik Değerlendirme 57
1.3. Resimli Hikâye Dergisinin Görsel Özellikleri 64
1.3.1. Resimli Hikâye Örneklemesi 78

2. BÖLÜM: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ 1-22 NUMARALI NÜSHALARIN İÇİNDEKİLER TABLOSU 86

3. BÖLÜM: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNİN DİZİNİ 128
3.1. Yazar Adına Göre Yazılar 128
3.2. Türe Göre Yazılar 140
3.2.1. Hikâye 140
3.2.2. Tiyatro 148
3.2.3. Mini Mini Hikâye 149
3.2.4. Fıkra 150
3.2.5. Kısa Yazı 151
3.2.6. Eleştiri 151
3.2.7. Senaryo 151
3.2.8. Özdeyiş 152
3.2.9. Tercüme 152
3.2.10. Duyuru 153
3.2.11. Yayın Tanıtımı 154
3.3. Yayımlanma Sırasına Göre Yazılar 159

4. BÖLÜM: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNDEN TÜRLERE GÖRE SEÇİLMİŞ METİNLER 171
4.1. Hikâye 171
4.1.1. Bir Düğün Hediyesi – H. R. 171
4.1.2. Gurur – Reşat Nuri 185
4.1.3. Harabelerin Çiçeği – C. N. 196
4.1.4. Komşu Duası – Macit 225
4.1.5. Tren Bedavacısı – S. Esat 227
4.1.6. Mihri Efendi – (İmzasız) 233
4.1.7. Kör Görücü – İbnürrefik Ahmet Nuri 236
4.1.8. Merdivenli Hoca – Selahaddin Enis 241
4.1.9. Düdüklümescid'in Diktatörü – N. S. 245
4.1.10. Bir Cinayetin Sebebi – Sabahattin Ali 251
4.1.11. Maskeli Balo – Nur Tahsin 257
4.1.12. Kadın Çorabı – Server Ziya 263
4.1.13. Haram – Ercüment Ekrem 265

4.1.14. Şifahi Hikâye – Hikmet Şevki 271
4.1.15. Bir Aile Faciası – M. F. 276
4.1.16. Küçük Kamburun Sırrı – Mebrure Hurşit 286
4.1.17. Doğru Hikâye – Peyami Safa 291
4.1.18. Papağan – Sadri Etem 294
4.1.19. En Hakiki Hikâye – Mahmut Yesari 300
4.1.20. Kiralık İsmokin – Vâlâ Nurettin 303
4.1.21. İki Kadın – M. Feridun 305
4.1.22. Sayfiye Doktoru – Tahsin Şükrü 308
4.1.23. Dalga – Celalettin Ekrem 310
4.1.24. 999 Bin Liralık Define – M. Sami 313
4.1.25. Bebeğin Cenazesi – Osman Cemal 315
4.1.26. Köylerde Kış Gecesi – A. Bedi 319
4.1.27. Kiraz – Emin Türk 321
4.1.28. Ölmemek – Suat Derviş 324
4.2. Tiyatro 330
4.2.1. Kırık Kalp – H. R. 330
4.2.2. Marmara Çırası – Reşat Nuri 337
4.2.3. Kaynanaya Hulûl Etme Usulü – İbnürrefik Ahmet Nuri 352
4.2.4. Hizmetçi Olmak Saadeti – (İmzasız) 359
4.2.5. Çok Söyleyen Bir Zevç – S. R. 363
4.3. Mini Mini Hikâye 367
4.3.1. İtisaf Hisleri 367
4.3.2. Fena Huylar 367
4.3.3. Edebiyat 368
4.3.4. Taze Yumurta 368
4.3.5. Ana Busesi 368
4.3.6. En Kuvvetli Delil 368
4.3.7. Resim Sergisinde 369
4.3.8. Deve Resmi 370
4.3.9. Hasta ve Doktor 370

4.4. Fıkra 371
4.4.1. Zarif Avukat 371
4.4.2. Dua 371
4.4.3. Şimendiferde 372
4.4.4. Nezaket 372
4.4.5. Para 373
4.4.6. Çorap ve Ağızlık 373
4.5. Kısa Yazı 374
4.5.1. Kartalın Ölümü – Jose Maria de Heredia 374
4.5.2. Bir Muharebenin Akşamı – Leconte de Lisle 374
4.6. Eleştiri 376
4.6.1. Tenkidimiz 376
4.6.2. Tenkidimiz 377
4.6.3. Tenkidimiz 378
4.7. Senaryo 379
4.7.1. Güneşli Bir Sabah – Fikret Adil 379
4.8. Özdeyiş 382
4.8.1. Kadın ve Aşka Dair 382
4.8.2. Kadın ve Aşka Dair 382
4.8.3. Güzel Sözler 383
4.8.4. Atalar Sözü 384
4.9. Cihan Şaheserleri (Tercüme) 385
4.9.1. Dilenci – Guy de Maupassant 385
4.9.2. Dirilen Ölü – J. Kessel 390
4.10. Unutulmuş Güzel Hikâyeler 393
4.10.1. Nirvana – Yakup Kadri 393
4.10.2. Tos – Ömer Seyfettin 400
4.11. Duyuru 408
4.11.1. Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz..... 408
4.11.2. Müsabakada Kazanan Hikâye 409
4.11.3. Müsabakada Kazanan Hikâyelerden 410

4.11.4. Salon Temsilleri 410
4.11.5. Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize…..……..... 411
4.12. Yayın Tanıtımı 412
4.12.1. Neye ve Niçin İnanıyorsunuz? 412
4.12.2. Çıplaklar Diyarında 412
4.12.3. Reşat Nuri Bey'in Şaheserini Süsleyen Resimlerden..... 413
4.12.4. En Güzel Hikâyeler 414

SONUÇ 415
KAYNAKÇA 422
DİZİN 427
EKLER 431
EK 1: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNDEN KAPAK ÖRNEKLERİ 431
EK 2: ORİJİNALLİK RAPORU 442
EK 3: ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU 443

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
nr.	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: Ve Benzeri
vs.	: Ve Saire
(?)	: Doğruluğundan emin olunamayan kelime ve özel isimler

TABLOLAR

Tablo 1. 1. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların yayın bilgileri tablosu 24
Tablo 1. 2. Resimli Hikâye dergisi 15-22 numaralı nüshaların yayın bilgileri tablosu 25
Tablo 1. 3. Resimli Hikâye dergisinin türlere göre sayısal görünüm tablosu 26
Tablo 1. 4. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların hikâye sayısı tablosu 27
Tablo 1. 5. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların hikâye sayısı tablosu 28
Tablo 1. 6. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların resimleme sayısı tablosu 67
Tablo 1. 7. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların resimleme sayısı tablosu 68
Tablo 2. 1. Resimli Hikâye dergisi 1-22 numaralı nüshaların içindekiler tablosu 86

ÖNSÖZ

Türk edebiyatı için Tanzimat Dönemi bir dönüm noktasıdır. Edebiyatımıza Batı edebiyatından gelen birçok tür, şair ve yazarlarımızı büyük ölçüde etkilemiş ve Türk edebiyatının seyrini değiştirmiştir. Edebiyatımıza bu dönemde giren türlerden biri olan "hikâye", ilk zamanlar gazete ve dergi sütunlarında kendine yer bulmuş, *Resimli Hikâye'*nin Eylül 1927 tarihli ilk sayısıyla birlikte ilk defa bir dergi hüviyetinde basınımızda yer almıştır. Çalışmamıza kaynaklık eden *Resimli Hikâye,* edebiyatımızın bilinen ilk hikâye dergisidir.

Türk tarihinin ilk resimli dergisi 1862'de Mustafa Refik tarafından çıkarılan *Mir'ât* olup ilk resimli gazetesi ise 1866'da Eğribozlu Mehmet Arif Bey tarafından çıkarılan *Ayine-i Vatan'*dır. Bu örneklerden sonra basınımızda hızla yayılan "resimli gazete/dergi" furyasına katılan yayınlardan biri de *Resimli Hikâye*'dir.

Resimli Ay Müessesesi tarafından çıkarılan ve "On Beşte Bir Çıkar Hikâye Mecmuasıdır" ibaresiyle yayın hayatına başlayan *Resimli Hikâye*, yayın hayatının ilk dönemini 1927-28 yıllarında 14 sayı, 14 aylık bir aranın ardından başladığı ikinci dönemini ise 1930 yılında 8 sayı yayımlamak suretiyle yaşamış olup derginin toplamda 22 sayısı yayımlanmıştır.

"Resimli Hikâye Dergisi Üzerine Bir İnceleme" isimli bu çalışma, dört ana bölümden meydana gelmektedir. Çalışmanın "Giriş" bölümünde, "1930'lara Kadar Türk Hikâye ve Dergiciliği" başlığı altında, Tanzimat ve sonrasında edebiyat ve basının gelişimiyle birlikte hikâye dergiciliğimize değinilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünü oluşturan "Resimli Hikâye Dergisi" adlı bölümde, çalışmaya konu olan dergiyle ilgili bilgiler verilerek derginin biçim, içerik ve görsel özelliklerine ayrı ayrı değinilmiştir. Derginin biçim özelliklerine bakıldığı bölümde biçim özellikleri, sayısal görünümü ve yazar kadrosuna yer verilmiş; içerik özelliklerine bakıldığı bölümde hikâyelerin konularına bakılarak tematik ve teknik değerlendirmeler yapılmış; görsel özelliklerine bakıldığı bölümde ise dergide yer alan resimlemelere dair bilgi verilerek dönemsel resimleme örneklerine yer verilmiş ve ayrıca örnek bir hikâye resimlemeler çevresinde gösterilmiştir.

"Resimli Hikâye Dergisi 1-22 Numaralı Nüshaların İçindekiler Tablosu" adlı ikinci bölümde, *Resimli Hikâye*'nin Eylül 1927 tarihli ilk sayısından başlanarak 30 Temmuz 1930 tarihli son sayısına değin dergide yayımlanmış tüm materyaller sıralanmıştır. Derginin "içindekiler tablosu"nu oluşturan bu bölümde, dergide yayımlanan tüm başlıklar yayımlandığı sayı ve tarih, yazarı, türü ve gerektiğinde kısa açıklamalara da yer verilerek belirtilmiştir. Bu noktada şunu da belirtmek gerekir ki 1927-28 ve 1930 olarak iki döneme ayrılan derginin, ilk döneminden sonraki sayıları ilk dönemin devamı gibi numaralandırılmakla birlikte ikinci dönemin başlangıcı olarak orijinal şekliyle de gösterilmiştir.

"Resimli Hikâye Dergisinin Dizini" isimli üçüncü bölümde ise derginin dizini; yazar adına göre, türe göre ve yayımlanma sırasına göre olmak üzere üç başlıkta düzenlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü ve son bölümünü oluşturan ve derginin profilini anlamada belkemiği olan "Resimli Hikâye Dergisinden Türlere Göre Seçilmiş Metinler" bölümünde, dergide yer alan her metin türünden örnekler verilmiştir. Dergide yayımlanma yüzdeleri ölçüt alınarak hikâye, tiyatro, mini mini hikâye, fıkra, kısa yazı, eleştiri, senaryo, özdeyiş, duyuru ve yayın tanıtımı türlerindeki metinlerden örnekler sunulmuştur. Bunun yanında dergide bir köşe teşkil eden "Cihan Şaheserleri" ve "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" köşelerinde yayımlanan hikâyelerden örnekler de bu başlıklar altında ayrıca verilmiştir. Metinlerin seçiminde ise kendi türlerinde derginin çehresini yansıtacak nitelikte ve mümkün oldukça farklı yazarlar tarafından kaleme alınmış olması hususuna dikkat edilmiş, dergi tarafından düzenlenen hikâye yarışmaları neticesinde dergide yayımlanan eserlerin tümüne bu bölümde yer verilmiştir. Çalışma "Sonuç" bölümüyle devam etmiş, sonrasında yazarlar dizini ve *Resimli Hikâye*'den kapak örnekleriyle sonlandırılmıştır.

Derginin 1927-28 yıllarındaki metinlerin Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine aktarılmasında Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*'inden yararlanılmış, Türkçe kökenli olmayan kelime ve tamlamaların yazımında TDK'nin hazırlamış olduğu *Türkçe Sözlük'*teki kullanım ve yazım şekillerine uymaya özen gösterilmiştir. Özel isimlerin ve yabancı kökenli kimi kelimelerin orijinal dillerinde yazıldığı şekli korunmuştur. Doğru okunduğundan emin olunamayan kelimeler veya

özel isimler ise parantez içerisinde soru işareti (?) ile gösterilmiştir. Derginin 1930 yılındaki Latin alfabeli metinlerinden verilen örnekler yayımlandığı şekliyle, yazım kurallarına uygun olmasa da, orijinaline sadık kalınarak eklenmiştir.

Araştırmalarımız neticesinde edebiyatımızın ilk hikâye dergisi olan *Resimli Hikâye* hakkında daha önce bağımsız bir çalışma yapılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalara kaynaklık edebilecek nitelikte olması en büyük dileğimizdir.

Resimli Hikâye'nin yayımlanan bütün sayılarına ulaşmak mümkündür. Derginin 1927-28 yıllarında yayımlanan sayılarına; Ankara Millî Kütüphane'de 1960 SA 38, 1960 SA 41, 1956 SA 384 (Dvd no: 117) yer numarası; Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde 1849 (HTU no. 0302) yer numarası ile ulaşılabilmektedir. Derginin 1930 yılında yayımlanan sayılarına ise Ankara Millî Kütüphane'de 1933 AD 1552 yer numarası ile ulaşılabilir.

Öncelikle, engebeli ve uzun yollar sonrasında, bu çalışmanın ortaya çıkmasında yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Serdar Odacı'ya, bana olan inancından ve güveninden ötürü teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca kendisini tanıdığım ilk zamandan itibaren her şeyiyle bir öğretmenin nasıl olması gerektiğini gösteren değerli hocam Prof. Dr. S. Dilek Yalçın Çelik'e, kelebeği kozadan çıkarıp bana bu inancı verdiği için sonsuz teşekkürler.

Son olarak bugünümün var olmasında yanımda olan aileme ve sevdiklerime, bir de bana öğrenmeyi ve öğretmeyi öğreten tüm öğretmenlerime binlerce teşekkür.

Hande TÜKENMEZ

Haziran 2017

GİRİŞ

1930'LARA KADAR TÜRK HİKÂYE VE DERGİCİLİĞİ

Dünya edebiyatında 14. yüzyılda Boccacio'nun Decameron'uyla temelleri atılan hikâyenin yerini; Türk edebiyatında modern (Batılı) anlamdaki örnekleri görülene kadar farklı formlar tutmuştur. Bu türün yerini uzunca bir süre destan, halk hikâyesi, mesnevi gibi türler tuttuktan sonra nihayet 1850'den başlayarak Aziz Efendi'nin *Muhayyelât*'ı, Ahmet Mithat'ın *Kıssadan Hisse* ve *Letâif-i Rivâyât*'ı, Emin Nihat'ın *Müsâmeretnâme*'si, Nabizade Nazım'ın *Karabibik*'i, Samipaşazade Sezai'nin *Küçük Şeyler*'iyle edebiyatımızda bu türün ilk örnekleri verilir. Tanzimat sonrasında Halit Ziya, Ahmet Hikmet, Mehmet Rauf gibi yazarlar bu türün sağlam temellere oturmasına önayak olmuş ve gelişimine katkı sağlamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında hikâye türü Halide Edip, Peyami Safa, Reşat Nuri, Refik Halit, Yakup Kadri, Hüseyin Rahmi, Nahit Sırrı gibi yazarların eserleriyle ivme kazanarak Ömer Seyfettin, Sait Faik ile gelişmiş; ilerleyen yıllarda ise Memduh Şevket, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Yaşar Kemal gibi yazarların eserleriyle edebiyatımızdaki yerini sağlamlaştırmıştır.

Türk edebiyatının tahtında yüzyıllar boyu oturan divan edebiyatı, nazım ağırlıklı bir edebiyat olup mensur türleri arka planda bırakmıştır. Tanzimat Dönemi'nde Batı edebiyatının tanınmaya başlanmasıyla, birçok yeni tür eklenen edebiyatımızda, yenileşmenin ilk adımları yavaş yavaş atılmıştır. Bu dönemde Batı edebiyatından gelen roman, tiyatro, öykü, eleştiri, makale, deneme gibi türler edebiyatımızın çehresini ve istikametini değiştirmiştir. Edebiyatımıza ilk girdiği zamanlar ve sonrasında da uzunca bir süre, hikâyenin kapsamı, geleneksel anlatıların gelişmiş bir hâli mi yoksa yepyeni bir tür mü olduğu, uzunluğu-kısalığı gibi meseleler yazarların kafasını karıştırmıştır. Hikâyenin kısa bir roman mı yoksa bir oturuşta okunacak bir anlatı mı olduğu sorunsalı hemen çözüme kavuşmamıştır. Nitekim bu dönemlerde hikâyelerin "tam küçük bir roman, tam bir küçük hikâye, kısa hikâye, büyük hikâye, hikâyecik" gibi ifadelerle belirtildiği görülür. Sınır çizmenin en zor olduğu türlerden biri olan hikâye, önceleri klasik tahkiye geleneğiyle ve "küçük roman" gibi düşünülerek yol alsa da sonraları müstakil bir biçime bürünerek egemenliğini kazanmış ve edebiyatımızda çok başarılı örneklere kavuşmuştur.

Gazetecilik hareketlerinin Batı'da 17. yüzyılda tohumlarının atıldığını ancak ülkemizde matbaanın geç kullanılmasından ötürü iki yüzyıl gecikmeli olarak 19. yüzyılda başladığını ve gazetenin ilk örneklerinin dergiden daha önce verildiğini görüyoruz. İlk gazetemiz -resmî bir gazete olan- *Takvim-i Vakayi* (1831) ile ilk dergimiz -mesleki bir dergi olan- *Vaka-yı Tıbbiye* (1850) arasında 19 yıllık bir fark söz konusudur. Basının yeni yeni filizlenmeye başladığı Tanzimat Dönemi'nde edebiyat ve basın kol kola yürümüş, gazete ve dergilerde yazar ve şairler, aydın kimliğine bürünerek söz sahibi olmuşlardır. Bunda okur-yazar oranının düşük olmasının yanında bilgilendirici ve yönlendirici aydın tipinin olmayışı da etkilidir. Edebiyat kadroları, basın kadrolarını ele geçirmiş, yayımlanan hemen her şeyde onlar rol oynamış ve halkı bilinçlendirmek için gazeteleri kullanmışlardır. Bu dönemde basın, bir okul vazifesi üstlenmiş, basın kanalıyla halka ulaşmaya çalışılmış ve bu da dilde sadeleşmeleri beraberinde getirmiştir. Özellikle Şinasi, Agâh Efendi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi, Ahmet Mithat Efendi, Ebuzziya Tevfik, Şemseddin Sami, Teodor Kasap gibi isimlerin edebiyat tarihimizde olduğu kadar basın tarihimizde de önemleri büyüktür. Gazeteler bu dönemde Batı edebiyatını bize taşıma ve tanıtmada aracı vazifesi üstlenmiştir. Özellikle Fransızcadan yapılan çeviriler, roman tefrikaları ve hikâyeler edebiyatımıza farklı bir soluk getirmekle birlikte edebiyatımızın yönünü ve şair/yazarların bakış açısını da değiştirmiştir. Tanzimat Dönemi'nde gazete sütunlarında gelişen edebiyat, sonraları dergilerde kendine yer bulmuştur. Bu bağlamda *Mecmua-i Fünun, Mecmua-i Ebuzziya, Hazine-i Evrak, Servet-i Fünun, Mektep, Malumat, Resimli Gazete* gibi dergilerden söz edilebilir.

1876'da ilan edilen meşrutiyetin, 1878'de meclisin feshiyle son bulmasıyla başlayan ve siyasi baskıların yoğun olduğu İstibdat Dönemi, basında da duraklamaya neden olur. 1908'de meşrutiyetin yeniden ilanıyla 30 yıllık baskı dönemi son bulur ve basın hareketleri yeniden canlanmaya başlar. İkinci Meşrutiyet sonrasında edebiyatımızda dönüm noktaları yaratacak, daha uzun ömürlü dergiler yayımlanmaya başlar: *Genç Kalemler, Türk Yurdu, Türk Derneği, Dergâh, Yeni Mecmua, Resimli Kitap, Şehbal* bunlardan birkaçıdır.

1923'te cumhuriyetin ilanıyla dergi sayısında hızlı bir artış gözlemlenir. 1928'de gerçekleştirilen Harf Devrimi, dergilerde bir duraksama ve baskı sayısında azalmaya neden olsa da Latin harflerine alışma sonrasında dergicilik tekrardan ivme kazanır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında *Resimli Ay, Hayat Mecmuası, Fikirler, Güneş, Meşale*, gibi dergiler ön plana çıkar.

Türk basın tarihinde dergicilik hareketlerinin gazetecilik hareketlerinin sonrasında başladığını dile getirmiştik. Ülkemizde dergicilik faaliyetlerinin gelişimiyle türlere yönelik dergiler de ağırlık kazanır. Bu bağlamda edebiyatımızın ilk tür dergisi 1898 yılında yayın hayatına başlayan *Roman Cüzdanı* olur. Roman türünden sonra edebiyatımızın bir diğer tür dergisi, 1909 yılında yayın hayatına adım atan ve Şahabettin Süleyman tarafından çıkarılan *Şiir ve Tefekkür'*dür.

Romanın gölgesinden kurtulamayan hikâye türünün Türk edebiyatında müstakil bir yayın organına kavuşması ise 1927 yılında, cumhuriyetin ilânından sonra, *Resimli Hikâye* ile gerçekleşmiştir.

Dünya edebiyatında hikâye dergilerinin ilk örnekleri 1800'lerin sonlarında görülür. Hikâye temalı ilk dergi, 1891 yılında İngiltere'de yayımlanmaya başlanan *The Strand Magazine*'dir. Sir Arthur Conan Doyle'un *Sherlock Holmes'*ünün ilk kez yayımlandığı mecra olması ve bu hikâyeleri meşhur etmesiyle bilinen dergide, hikâye türü ağırlıklı olmakla birlikte diğer edebî türlere de kısmen yer verilir. 1950'de yayın hayatına son veren dergi, kısa bir süre sonra yeniden yayımlanmaya başlar ve günümüzde de varlığını sürdürür.[1]

Türk basın tarihine katkıları sugötürmez olan Zekeriya ve Sabiha Sertel çifti edebiyatımızda bir hikâye dergisi boşluğunu fark edip öncesinde hiçbir örnek bulunmadığı hâlde bunu 1927'de *Resimli Hikâye* ile hayata geçirmiştir. 1927-28 ve 1930 yıllarında 22 sayı çıkararak Türk edebiyatı tarihimizde yer edinen *Resimli Hikâye*'den sonra edebiyatımızın diğer hikâye dergisi yine Resimli Ay Matbaası T.L.Ş. tarafından yayımlanan *Küçük Hikâyeler Koleksiyonu'*dur. Temmuz 1930'da son sayısı yayımlanan *Resimli Hikâye'*den kısa bir süre sonra, Aralık 1930'da yayın hayatına başlayan dergi, her ayın on beşinde yayımlanan aylık bir dergidir ve yine resimli bir dergidir. *Resimli Hikâye*'nin bir bakıma devamı gibi görünen bu dergi ne var ki uzun ömürlü olmaz ve Resimli Ay Matbaası T.L.Ş.'nin kapanmasıyla bu dergi de tarihe karışır.

[1] Detaylı bilgi için bakınız: https://strandmag.com/the-magazine/about-strand/

Bu noktada şuna da değinmekte fayda vardır ki hikâye dergiciliğimizin olgunlaşması yolunda ciddi adımlar yaklaşık 20 yıllık bir sekteye uğrayarak -bu süre zarfında ufak atılımlar görülmekle birlikte kayda değer bir gelişim gözlenmez- *Seçilmiş Hikâyeler* (1947) ve sonrasında *Resimli Hikâyeler* (1951) yayınları ile atılır. 1927-1947 yıllarında yayımlanan hikâye dergileri, hikâye türünün örneklerine yer veren bir seçki görünümündeyken 1947'de yayımlanmaya başlanan *Seçilmiş Hikâyeler* dergisiyle birlikte hikâye dergiciliğinde yenileşme görülür. Hikâye dergileri bundan sonra seçki görünümünden uzaklaşır ve dergilerde türün kuramsal ve eleştirel incelemeleri de yer bulmaya başlar. 1950'li yıllar Türk hikâyeciliğinin olgunluk dönemidir ve bu dönemde hikâye dergileri artmış, dergilerde hikâye türüyle ilgili teorik yazılara da yer verilerek hikâye dergiciliği ülkemizde hızla gelişmiştir.

Türk edebiyatı tarihinde basın hareketlerinin önemi büyüktür. Türk basın tarihinin aydınlatılması, edebiyat tarihimiz için gerekli ve mühim bir konudur. Bu nedenle tarihin tozlu sayfalarında unutulan gazete ve dergilerin gün yüzüne çıkarılması Türk edebiyatı tarihimiz için fazlasıyla önemlidir. Nitekim hikâye türünün bugün edebiyatımızda geldiği noktada, 1927 yılında *Resimli Hikâye* dergisiyle ilk adımı atılan ve ardından diğer yayınlarla gelişen hikâye dergiciliğinin büyük katkısı olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

"Resimli Hikâye Dergisi Üzerine Bir İnceleme" isimli bu çalışmadaki amacımız, Sabiha ve Zekeriya Sertel tarafından çıkarılan *Resimli Hikâye'*nin edebiyatımızdaki yerini tespit etmek ve edebiyatımıza yaptığı katkıyı ortaya koymaktır. Edebiyatımızın ilk hikâye dergisi olan *Resimli Hikâye'*nin ve dergide unutulmaya yüz tutmuş eserlerin gün yüzüne çıkarılması, edebiyat tarihimizin aydınlatılması bakımından önemli olup yeni çalışmalara kaynaklık edebilecek nitelikte bir çalışma ortaya koymak en büyük temennimizdir.

1. BÖLÜM:

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ

Sabiha Sertel ve Zekeriya Sertel tarafından çıkarılan *Resimli Hikâye,* edebiyat tarihimizin -yapılan araştırmalar neticesinde- bilinen ilk hikâye dergisidir.[2] *Resimli Hikâye,* Sabiha ve Zekeriya Sertel'in kurduğu Resimli Ay Müessesesi tarafından yayımlandığından dergiye dair bilgi vermeye başlamadan önce bu isimlere ve kurdukları müesseseye değinmek gerekir.

Türk basın tarihinin en önemli isimlerinden Sabiha ve Zekeriya Sertel, yayımcılığa getirdikleri yeniliklerle Türk matbuat tarihinde önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Cumhuriyet gazetesinin kurucularından Zekeriya Sertel ve eşi Sabiha Sertel, birlikte Resimli Ay Müessesesini kurarak Türk basın tarihine damga vuracak *Resimli Ay, Sevimli Ay, Son Posta, Tan* gibi yayınlara imza atmışlardır. Zekeriya Sertel Columbia Üniversitesinde aldığı gazetecilik eğitimi, Sabiha Sertel ise aynı üniversitedeki sosyoloji eğitimi sayesinde basınımızın çehresini bir anda değiştirmiş, yayımcılığa hem teknikte hem içerikte yenilikler getirmişlerdir. Yeni bir devletin kurulması sürecine şahitlik eden Sabiha ve Zekeriya Sertel çifti, ilerici görüşleri ve dik duruşlarıyla öne çıkarak cumhuriyeti, devrimleri, medeni kanunu, kadın-erkek eşitliğini, kadın haklarını, demokrasi ve özgürlük savaşını savunan yazılarıyla basın tarihimizde yer edinmişlerdir. Serteller; benimsedikleri bilinçlendirici ve öğretici tutumun yanında her daim yenilikçi ve gelişmeleri takip eden bir anlayış içinde olarak Türk basın hayatında unutulmayacak bir yere sahip olmuşlardır.

Sabiha ve Zekeriya Sertel'in kurucusu olduğu, "Koca Bıçağın Evi" ismiyle anılan bir paşa konağını çalışmalarının merkezi yapan Resimli Ay Müessesesinin[3], dönem dönem çeşitli yayınları çıksa da asıl ön planda olan yayını 1924 yılında çıkmaya başlayan *Resimli Ay*'dır ve bu derginin çalışmamız için ayrı bir önemi vardır. *Resimli Ay,* aylık yayımlanan ve dönemin diğer dergilerinden teknik ve içerik olarak ayrılan bir yayındır. 1 Şubat 1924'te ilk sayısı yayımlanan dergi, 1924-28 yıllarında, hemen her türlü konuya sütunlarında yer

[2] Su, Hüseyin. (2000). "Öykümüzün Yayın Serüveni", *Hece Türk Öykücülüğü Özel Sayısı.* S. 46/47, Ekim/Kasım 2000, s. 493-520. Ankara: Hece Basın Yayın.
[3] Detaylı bilgi için bakınız: Sertel, S. (2015). *Roman Gibi.* İstanbul: Can Yayınları.

vermekle ve edebî ve magazinsel yönleriyle öne çıkmakla birlikte cumhuriyetin getirilerine, demokrasinin desteklenmesine de eğitici bir misyon ve çağdaş bir tutumla yer verir. 1924-28 döneminde demokrasinin kurulması ve sağlam temellere oturması için mücadele eden dergi, halkın aydınlanması için çokça çaba harcamıştır. 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu ile kapatılan ve Sabiha Sertel'in çabalarıyla 1926'da yayın hayatına *Sevimli Ay* adıyla tekrar devam eden dergi, 1927'de yeniden *Resimli Ay* adını alır ve dönem dönem kapatılmasına rağmen yayın hayatını 1938'e kadar sürdürür. Önceleri bir magazin dergisi görünümünde olan *Resimli Ay,* sosyal ve kültürel konulara yer vermesi, ilerici bir görüş benimsemesi, kadın-erkek eşitliği gibi meseleleri gündeme getirmesiyle döneminin en çok ses getiren yayınlarından biri olur. Bu dönem dergilerinde okurun ihtiyacından ziyade yazarların istekleri ölçüt alındığından *Resimli Ay* bu noktada onlardan ayrılmış ve halkın günlük ihtiyaçlarını karşılayabilen, yaşamdan alınan konulara sayfalarında yer vererek okurların ilgisini çekmiş, sevgisini kazanmış ve böylelikle döneminin en popüler dergilerinden olmayı başarmıştır.

Resimli Ay, "edebî terbiye almış mahdut bir sınıfa hitap etmeyi" hedeflemiş ve dönemin şair ve yazarları da buna kayıtsız kalmamıştır.[4] 1924-28 yılları, derginin ilk dönemi olmuş ve bu yıllarda -kimilerini *Resimli Hikâye'*nin ilk dönem (1927-28) kadrosunda da göreceğimiz- Yakup Kadri, Mehmet Rauf, Ercüment Ekrem, Mahmut Yesari, Reşat Nuri, Yusuf Ziya, Sadri Ertem, Selim Sırrı, Osman Cemal, İbnürrefik Ahmet Nuri gibi isimler dergide yer almıştır.

1929'da kadrosuna Nazım Hikmet'i dâhil etmesi, *Resimli Ay*'ın görünümünü ciddi ölçüde değiştirir ve dergi magazinsel yapısından sıyrılarak toplumsal gerçekleri ön plana çıkaran bir yapıya bürünür. *Resimli Ay'*ın yazar kadrosunda büyük değişimlerin olduğu bu dönemde -*Resimli Hikâye*'nin ikinci dönem (1930) kadrosunda da göreceğimiz- Suat Derviş, Vâlâ Nurettin, Sadri Ertem, Sabahattin Ali gibi sosyalist düşünceye yakınlıklarıyla bilinen isimler yer alır. *Resimli Ay,* edebî konularda söz sahibi olmuş ve dönem edebiyatında yönlendirici bir konumda olmayı başarmıştır. 1924-28 yılları arasındaki ilk döneminde zamanın önde gelen isimlerini bünyesinde toplayan dergi, 1928-30 yılları arasındaki ikinci döneminde de edebî anlamda ses getirmiş ve hatta realist

[4] Doğan, E. (1997). *Edebiyatımızda Dergiler*. s. 16. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

bir edebiyatın doğmasında etkili olmuştur.[5] Dergide sosyalist fikirlerin ağırlık kazandığı bu yıllarda, edebiyatımızda toplumcu gerçekçi yönelimin ilk sinyalleri de verilmiş olur.

Resimli Ay Müessesesi, aktif bir yayın politikası izleyerek dönemin yazarlarının eserlerinin matbaada basımını sağlar ve bu bağlamda yazarların tanınmasına ve edebiyatımızın gelişimine katkısı da sugötürmezdir. Önceleri Resimli Ay Müessesesi, daha sonra ise Resimli Ay Matbaası T.L.Ş. tarafından yayımlanan *Resimli Hikâye*'nin kadrosu, *Resimli Ay'*ın kadrosu ile bir bakıma paralel ilerler. Matbaada eserleri basılan Reşat Nuri, Vâlâ Nurettin, Ercüment Ekrem, Peyami Safa gibi yazarlar *Resimli Hikâye'*de de karşımıza çıkar. Derginin ilk döneminde (1927-28) Reşat Nuri, Mahmut Yesari, Nahit Sırrı, İbnürrefik Ahmet Nuri gibi isimler ağırlıktadır. İkinci döneminde ise (1930) Suat Derviş, Sadri Etem, Peyami Safa, Celalettin Ekrem gibi isimler yer alır. Bir anlamda *Resimli Ay'*ın kadrosu *Resimli Hikâye'*nin de kadrosunu oluşturur ve hikâyelerde işlenen konular da iki dönem arasında kayda değer bir farklılık gösterir. Denilebilir ki *Resimli Hikâye, Resimli Ay'*ın müstakil bir hikâye dergisinde vücut bulmuş hâli gibidir.

Resimli Ay'ın Eylül 1927 tarihli, 43-7 numaralı sayısındaki "Baş Muharririn Köşesi"nde yayımlanan yazıda, *Resimli Ay*'ın daha ilk yayımlandığı günden itibaren aile içinde her ferdi memnun ve tatmin edecek neşriyatı yapmak gayesinde olduğundan ve o günden beri bu gayeye adım adım yaklaştığından; bu gayeye ulaşmak adına ilk adımın *Resimli Perşembe* ile atıldığından ve sonrasında *Çocuk Ansiklopedisi* ile devam edildiğinden bahsedilir. Resimli Ay neşriyatına yeni bir dergi ekleneceği ve bu derginin bir hikâye dergisi olacağı belirtilir ve *Resimli Perşembe* ile *Resimli Ay'*da mümkün olduğu kadar hikâye yayımlanmasına rağmen kimi okuyucuların daha tatmin edici bir hikâye yayını istediği üzerinde durulur.[6]

*Resimli Ay'*da yayımlanan bu yazıda, hikâye dergilerinin dünyada gördüğü ilgiden söz edilir ve Türk basınında her türlü yayın bulunmasına karşın hikâye dergiciliğinde bir eksiklik olduğu vurgulanır. Bu eksiğin tamamlanması için bir hikâye dergisinin çıkarılacağı eklenir. Dergide, "acıklı, dramatik, komik, küçük roman" ifadeleriyle yayımlanan hikâyelerin edebî olmasının yanında zevkle okunmasına da önem verilir. Yazıda, derginin hikâye türüne bakışına dair ipuçları yakalamak mümkündür. Dergiye

[5] Doğan, E. (1997). *Edebiyatımızda Dergiler.* s. 16. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
[6] "Baş Muharririn Köşesinden". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 37. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

göre hikâye, uzun kış gecelerinde, güzel vakit geçirmek için okunan bir türdür. Ayrıca büyük küçük herkesin okuyabileceği tarzda olduğunun ifade edilmesi de derginin hikâye anlayışını yansıtması açısından kayda değerdir:

> "Fakat birtakım kariler vardır ki edebî bir zevk içinde tatlı bir vakit geçirebilmek için böyle bir hikâye mecmuasına muhtaçtırlar. Bunlar muhtelif mevzulardan bahseden makalelerden ziyade hikâyeyi severler. Avrupa ve Amerika'da münhasıran hikâye dolu yüzlerce mecmua vardır. Kadınlar, mektep talebesi, kışın uzun gecelerini edebî bir zevk içinde geçirmek isteyenler böyle bir mecmuaya çok teşnedirler. İşte Resimli Hikâye bu ihtiyacı tatmin edecektir. Resimli Hikâye, Türkiye'nin en kıymetli, en güzide hikâyecisi olan Reşat Nuri Bey'in riyaset-i tahririyesini temin etmiştir. Reşat Nuri Bey'in ismi, Resimli Hikâye mecmuasının mahiyetini anlatmaya kifayet eder sanırız.
>
> Mamafih Resimli Hikâye memleketin tanınmış bütün hikâyecilerinin muavenetini temin etmiştir. İlk nüshası on beş eylülde çıkacaktır. İlk nüshasını alınız, alınız da en ziyade seveceğiniz bir mecmua bulunduğunu göreceksiniz."[7]

Resimli Ay'ın aynı sayısında *Resimli Hikâye'*nin tam sayfalık yayın tanıtımına da yer verilir ve *Resimli Hikâye*'nin "Türkiye'nin yegâne hikâye mecmuası" olduğu ibaresi kullanılır. Tanıtım yazısında, dünyada hikâye dergilerinin gördüğü ilgiden ve Türk basınında hikâye odaklı bir derginin eksikliğinden söz edilir. Gençlerin dergiyi edebî ve estetik bir zevkle okuyacağına ve neler bulacağına vurgu yapılır:

> "Türk matbuatı arasında her türlü mecmua var, yalnız bütün dünyada çok rağbet gören ve her karinin hoş vakit geçirmesini temin eden hikâye mecmuası yoktur. İşte size yeni bir mecmua, ki baştan başa Türkiye'nin en güzide hikâyecilerinin hikâyeleriyle doludur. Acıklı, dramatik hikâye mi istersiniz? Komik hikâyeler mi seversiniz? Küçük novelleri mi tercih edersiniz? Bu mecmuada hepsini bulacaksınız. Bu hikâyeler, diğer haftalık mecmualarda gördüğünüz kıymet-i edebîyeden mahrum macera hikâyeleri gibi değil, her gencin edebî ve bedii bir zevkle okuyacağı hikâyeler olacaktır.
>
> Edebî zevkleri tatmin eden, aynı zamanda size kışın uzun gecelerinde nezih, temiz bir surette arkadaşlık eden bir mecmua arıyorsanız Resimli Hikâye'yi alınız.
>
> Resimli Hikâye kışın uzun gecelerinde size, ailenize, çocuklarınıza, hulasa bütün ev halkına temiz, nezih ve hoş bir vakit geçirmeğe yardım eden hikâye mecmuası olacaktır. İlk nüshasını alınız, fikrimizi tasdik edeceksiniz."[8]

*Resimli Hikâye'*de yayımlanan sayılarda dergide yer alacak hikâyeleri kimlerin belirlediğine dair bir açıklama yer almazken *Resimli Ay'*ın aynı tanıtım yazısında dergiyi

[7] "Baş Muharririn Köşesinden". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 37. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
[8] "Resimli Hikâye". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 33. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

kimlerin çıkardığına dair bir açıklamaya yer verilir. Bu tanıtım yazısında "Reşat Nuri, Yesarizâde Mahmut ve Ercüment Ekrem"in isimleri yer almasına rağmen *Resimli Hikâye'*de dergiye dair bilgi verilen yazıda yalnızca "Reşat Nuri"nin isminin geçtiğini ancak diğer yazarların hikâyelerinin de dergide yayımlandığını belirtmekte fayda vardır.[9]

> "Bu mecmuayı kimler çıkarıyor biliyor musunuz? Memleketin en güzide hikâyecileri.
>
> Reşat Nuri, Yesarizâde Mahmut ve Ercüment Ekrem Beyler, mecmuanın hem daimi muharrirleri, hem naşirleridirler. Bu üç isim size Resimli Hikâye'nin ne kadar mükemmel bir mecmua olacağını göstermeğe kâfidir."[10]

*Resimli Hikâye'*nin tanıtım yazısında derginin periyodu, sayfa sayısı, fiyatı gibi bilgilere de yer verilir ancak söylemek gerekir ki derginin sayfa sayısı belirtilenden daha azdır:

> "Resimli Hikâye her ayın on beşinci günü ayda bir defa çıkacaktır. Her nüsha 64 sayfa, resimli olacak; yalnız 20 kuruşa verilecektir. İlk nüshası 15 Eylül tarihinde intişar edecektir."[11]

Bu noktada şuna da değinmek gerekir ki 1928 yılında Resimli Ay Matbaası tarafından yayımlanan ve 1927 yılında yayımlanmış hikâyelerden seçmelerle hazırlanan *1927 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler* kitabı, *Resimli Hikâye* dergisinin yayına hazırladığı bir eser olup Türk edebiyatının da ilk hikâye antolojisi olarak kabul edilebilir. Antolojide, *Resimli Ay* ve *Resimli Hikâye* dergilerinde hikâyeleri yayımlanan yazarların eserlerine yer verilirken *Resimli Hikâye'*nin Mart 1927 tarihli 7. sayısında -ön kapağın arka sayfasında yapılan tanıtım yazısında- yayımlanan hikâyeleri takip etmenin zor olduğuna değinilerek bu seçkide hikâye türünün seçilmiş örneklerinin yer aldığı belirtilir. Kitabın hazırlanmasındaki amaç şu şekilde ifade edilir:

> "Geçen sene zarfında Türk matbuatında yüzlerce hikâye intişâr etti. Bir insanın bütün bu hikâyeleri okumasına ne imkân vardır ne de lüzum. Bu hikâyelerin en güzellerini bulup ayırmak ve yalnız onları okumak kâfidir. Fakat bunları bulmak da meseledir. İşte Resimli Hikâye sahipleri bu müşkülü şu suretle halletmişlerdir. Memleketimizin en güzide hikâyecilerine müracaat ettik, bize 1927 senesi zarfında neşrettikleri hikâyelerin en güzellerini ve kendilerince en ziyâde beğenilenleri seçip ayırmalarını rica ettik. Bu intihap neticesinde toplanan ve bizce geçen senenin en güzel hikâyelerini ihtiva eden hikâyelerden bir kül vücuda getirdik ve bunu bir kitap hâlinde tab'a başladık. Bu ay nihayetinde bu kitabı alabilirsiniz."[12]

---

[9] (İmzasız), Resimli Hikâye, *Resimli Hikâye*, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 50
[10] "Resimli Hikâye". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 33. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
[11] "Resimli Hikâye". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 33. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
[12] (İmzasız), 1927 Senesi İçinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 0

Eserde hikâyeleri yayımlanan yazarların azlığı dikkat çekse de edebiyatımızın ilk hikâye antolojisi örneği olması, hikâye okurlarına hikâyelere toplu bir biçimde ulaşma imkânı sağlaması ve bunun yanında ayrıca Türk hikâyeciliğinin ulaştığı noktayı göstermesi açısından önemli bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

Bu çalışmada *Resimli Hikâye,* 1927-28 (1. Dönem) ve 1930 (2. Dönem) olmak üzere iki dönemde ele alınmıştır. Fakat yayın konusunda yapılan çalışmaların çoğunda derginin sadece ilk 14 sayısından bahsedilirken diğer 8 sayısına yer verilmez. Esasen 1930 sonrasında *Resimli Hikâye*'nin kendisi de devam niteliğinde bir dergi olduğunu öne sürmemekle beraber "hikâye dergisi" kapsamında olması ve aynı müessese tarafından aynı isimle yayımlanması, derginin -bazı değişiklikler yapılmış olsa da- bir devam dergisi niteliğinde olduğunu düşündürür. Bu nedenle *Resimli Hikâye,* iki ayrı döneme ayrılan tek bir dergi olarak görülebilir. Ancak şunu da eklemek gerekir ki ikinci dönemde derginin yazar kadrosu neredeyse tamamen değişmiş ve buna bağlı olarak hikâyeler de teknik ve tematik açıdan ilk döneme oranla farklılaşmıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayın hayatına başlayan derginin 1927 yılında 4, 1928 yılında 10, 1930 yılında ise 8 olmak üzere toplamda 22 sayısı vardır.

Resimli Hikâye, ilk sayısını Eylül 1927'de çıkarır. Ekim 1928'de 14. sayısını çıkaran dergi, yayın hayatına bir süre ara verdikten sonra –önceden aylık olan periyodunu on beş günde bire düşürerek– 15 Kânunusani (Ocak) 1930'da yeniden yayımlanmaya başlar.

Tam 14 aylık bir aradan sonra yayın hayatına devam eden *Resimli Hikâye*'de bu bitiş ve başlangıcın gerekçelerine dair herhangi bir bilgi verilmez. Bununla birlikte 1 Kasım 1928 tarihinde kabul edilen "1353 Sayılı Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun"un ve yeni alfabeye alışma sürecinin bu araya sebep olabileceği üzerinde durulabilir.

Öncelikle ilk dönemini inceleyeceğimiz *Resimli Hikâye,* 1927-28 yıllarında her ayın on beşinde çıkar, aylık olarak yayımlanır, İstanbul'da Resimli Ay Müessesesi tarafından çıkarılır ve fiyatı 20 kuruştur. Bu dönem -ön ve arka kapak sayfaları hariç- her biri 48 sayfadan oluşan, toplamda 14 sayısı yayımlanan derginin "müdür-i mesul"lüğünü –*Resimli Ay*'ın da müdür-i mesulü olan– "Behçet Bey" yapar ve "Hikâye mecmuası Reşat Nuri Bey'in riyaset-i tahririyesi altında neşredilir".

Derginin ön kapağının arka sayfasında dergiye dair bazı tanıtıcı bilgilere yer verilir ancak derginin amacı hakkında herhangi bir söylemde bulunulmaz. Derginin temel bilgilerinin yer aldığı bu sayfada ayrıca abonelik indirimi metinleri de yer alır:

"Her ayın on beşinde çıkar aylık hikâye mecmuasıdır.

Resimli Hikâye, abone olmak isteyen karilerine bir ay müddetle muteber olmak üzere birtakım fırsatlar veriyor. Bu fırsatlardan istifade için 15 Teşrinievvele kadar idarehanemize müracaat etmiş olmak lazımdır. Acele ediniz.

Üçüncü Fırsat	**İkinci Fırsat**	**Birinci Fırsat**
50 kuruş kazanıyorsunuz	75 kuruş kazanıyorsunuz.	125 kuruş kazanıyorsunuz.
Senelik abonesi	Senelik abonesi	Senelik abonesi
225 Resimli Hikâye	225 Resimli Hikâye	300 Resimli Ay
300 Resimli Ay	150 Çocuk Ansiklopedisi bir cilt	500 Resimli Perşembe
100 Küçük kitapların on tanesi	300 Resimli Perşembe	225 Resimli Hikâye
265	675	1025
Bir ay zarfında müracaat edildiği takdirde üçü birden 575 kuruştur.	Bir ay zarfında müracaat edildiği takdirde üç mecmuanın birlikte abonesi 600 kuruştur.	Bir ay zarfında müracaat edildiği takdirde üç mecmuanın senelik abone ücreti dokuz liradır.

Resimli Hikâye, Resimli Ay Müessesesi tarafından neşredilmektedir. Adresi İstanbul'da Resimli Ay İdarehanesidir. Hikâye mecmuası Reşat Nuri Bey'in riyaset-i tahririyesi altında neşredilmektedir. Bir nüshasının fiyatı 20 kuruştur. Altı aylık abonesi yüz yirmi kuruş, senelik abonesi iki yüz yirmi beş kuruştur. Ecnebi memleketler için altı aylığı bir buçuk dolar, seneliği iki buçuk dolardır. Tenzilattan istifade etmek isteyenler yukarıdaki fırsatları okuduktan sonra istical etmelidirler."[13]

[13] *Resimli* Hikâye'nin Eylül 1927 tarihli 1 numaralı sayısının ön kapağının arka sayfasındaki metnin transkribe edilmiş şeklidir.

1927-28 yıllarında *Resimli Hikâye*'de, hikâyeden başka edebî türlere de yer verilmiştir. Dergide hikâye haricinde; tiyatro, mini mini hikâye, fıkra, kısa yazı ve özdeyişler yer almıştır. Bunların yanında, dergide çeşitli bölümler de bulunmaktadır: "Cihan Şaheserleri" bölümünde ünlü yazarlardan eser çevirileri, "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" bölümünde edebiyatımızın geçmiş dönem ünlü yazarlarının eserleri, "Mini Mini Hikâyeler" ile "Küçük Fıkralar" bölümlerinde imzasız şekilde kısa hikâye ve fıkralar, "Güzel Yazılar" bölümünde kısa kompozisyon biçiminde yazılar yayımlanmış; "Kadın ve Aşka Dair" bölümünde ünlü düşünür ve yazarlardan aforizmalar alıntılanmış, "Güzel Sözler" ve "Atalar Sözü" bölümlerinde ise atasözü ve özdeyişlere yer verilmiştir. Bunların yanı sıra dergide birkaç duyuru ve fazlaca yayın tanıtımı yapılmıştır.

Derginin ilk döneminde dergide 127 tane hikâye yayımlanmıştır. Bunlar genellikle Maupassant tarzı olay hikâyeleridir. Popüler konulara ağırlık verilen bu hikâyeler teknik açıdan kusurlu olsa da dönemin edebiyat zevkini yansıtır niteliktedir. Bir sayıdaki hikâye sayısı 8-12 arasında değişirken hikâyelerin uzunlukları da 250 kelimeyle 3500 kelime arasında değişim gösterir. Reşat Nuri kendi imzasıyla yayımlanan 12 hikâyesiyle dergide en çok hikâyesi yayımlanan isimdir. Ayrıca Cemil Nimet, R. N., Yarasa müstearları yazarın dergide kullandığı diğer imzalardır. Ancak bunlar dışında çeşitli remizlerle ya da imzasız olarak yayımlanmış olup Reşat Nuri'ye ait olduğu tahmin edilen -başlık benzerliğinden ötürü- hikâyeler de mevcuttur. Derginin yayın kimliğine dair bilgi verilen bölümde, "hikâye mecmuasının Reşat Nuri Bey'in riyaset-i tahririyesi altında neşredildiği" ifade edilir. Bu nedenle Reşat Nuri'nin dergide ön planda olup içeriği çeşitlendirmek ve iyileştirmek adına çaba göstermiş olması şaşırtıcı değildir. Reşat Nuri dışında Mahmut Yesari ve Nahit Sırrı da hikâye türünde öne çıkan isimlerdir. Ancak dergide çeşitli remizlerle yahut imzasız olarak yayımlanan hikâye sayısı da azımsanacak ölçüde değildir. Ayrıca dergide kimi hikâyeler yayımlanırken "tam küçük bir roman, büyük roman, büyük hikâye, tam bir küçük hikâye, mizahi küçük hikâye" gibi tabirlerin kullanılması derginin hikâyeleri uzunluk-kısalık bazında tasnif ettiğini gösterir.

Dergide yabancı dillerden yapılan eser çevirilerine de yer verilir. "Cihan Şaheserleri" başlığı altında yayımlanan ve yazarlarının ismi verilmekle birlikte tercümanları hakkında çoğu zaman bilgi verilmeyen bu çevirilerde Fransız yazarlar Guy de Maupassant ve Catulle Mendès öne çıkar. Esasen Maupassant tarzı hikâyelerin rağbet gördüğü bir

dergide bu şaşılacak bir durum da değildir. Yayımlanan 22 çevirinin çoğunluğunu hikâye türü oluştursa da içlerinde kısa yazılar ve tiyatro da bulunur.

Dergide Türk edebiyatının büyük yazarlarına da yer verilmek istenir ve onların "unutulmuş" hikâyeleri, "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" (kimi sayılarda "Unutulmuş Güzel Yazılar") bölümünde yayımlanır. Toplamda 4 hikâyenin bu başlık altında yayımlandığını ve bunların içinde Ömer Seyfettin'in öne çıktığını görürüz.

Erkek yazarların egemen olduğu derginin Mayıs 1928 tarihli 9 numaralı sayısında ilk defa bir kadın yazarın hikâyesiyle karşılaşırız. Nur Tahsin tarafından kaleme alınan *Maskeli Balo, Resimli Hikâye* için bir ilktir. Ayrıca Mebrure Hurşit ve Hadiye Reşat da dergide katkısı bulunan kadın yazarlardandır.

Dergide 22 tane tiyatro yayımlanır ve bu sayı bir hikâye dergisi için azımsanacak bir sayı değildir. Bu durum bize derginin yalnızca hikâye türüyle sınırlı kalmak istemediğini, diğer edebî türlere de yönelerek edebiyat konusunda dönemin nabzını tutmak istediğini gösterir. Bunun için derginin 7. sayısında "Salon Temsilleri"[14] başlığıyla yapılan bir duyuruda, dergide tiyatro metinlerinin yayımlanacağı bildirilir. Duyuruda, "Avrupa'da en sade ve mütevazı aile toplanmalarından en kibar ve yüksek suarelere varıncaya kadar bütün sosyetelerin en makbul, zarif ve istifadeli eğlencelerinden biri" olan tiyatronun "mevzuları cazibeli, muhavereleri tatlı ve zarif" olduğu ifade edilir. Bazen güldüren, bazen düşündüren, bazen de insanda tatlı bir hüzün uyandırarak insan ruhunun sınırlarını genişlettiği; eğlenceli oluşuna rağmen ahlak dışı herhangi bir unsur taşımadıkları, aksine ahlakı düzelttikleri vurgulanır. Masrafsız olan bu piyeslerin zaten bir salon köşesinde kısa bir perde oynanmak amacıyla düzenlendiği, büyük küçük herkesin rol alabileceği –yetenekli olanların başarı duygusu tadacağı, beceremeyenlerin aktör olmadıkları için eleştirilmeyeceği– de eklenir. "Memleketimizde bir sosyete hayatı başladığı için bizim de böyle temsillere ihtiyacımız vardır. Ancak bizde bu tarzda yazılmış eser yok gibidir." tespiti yapılan dergide, bu ihtiyacı karşılamak üzere ünlü tiyatro yazarlarına başvurulduğu, onların yardımlarının alındığı belirtilir ve yeterince zengin bir repertuvar oluşuncaya kadar her sayıda bir piyes yayımlanacağı, temsil şekilleri hakkında gerektiğinde bilgi verileceği duyurulur. "*Resimli Hikâye* bu seri ile kıymetli karilerine ciddi bir hizmette bulunduğuna kaildir." Tiyatro neşrine dair açıklamalardan sonra bu

[14] Çalışmamızın dördüncü bölümünde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.

bağlamda yayımlanan ilk "salon temsili", Reşat Nuri'ye ait *Marmara Çırası*'dır. Fakat bu duyurunun öncesinde -ikinci sayıdan itibaren- dergide tiyatroların yayımlandığını ancak hikâye başlığıyla neşredildiğini görürüz. Bu da hikâye ve tiyatro ayrımının net olmadığını, bu iki türün henüz kesin çizgilerle ayrılmamış olduğunu gösterir. Derginin tiyatro yazarları arasında İbnürrefik Ahmet Nuri, Reşat Nuri ve Mehmet Faruk'un öne çıktığını söyleyebiliriz. Mehmet Faruk tarafından yazılan *Dağ Başında Aşk,* 3 perdelik manzum piyes olması ve dergide 3 sayı boyunca tefrika edilmesiyle dikkat çekicidir.

Dergide 34 tane mini mini hikâye yer alır ve bunlar dergide "Mini Mini Hikâyeler" başlığı altında neşredilir. Bunlar dışında dergide "hikâyecik" başlığı altında neşredilen iki hikâye ve iki tiyatro bulunsa da bunların yapısal olarak değil uzunluk-kısalık esasına göre (en kısası yaklaşık 250 kelime) bu kategoriye dâhil edildiği düşünülebilir. Ancak çalışmamızda bunlar hikâye türü başlığı altında incelenmiştir. Dergide yer alan "Mini Mini Hikâyeler" bölümlerinde ise bunlardan çok farklı olarak art arda birkaç mini mini hikâye (2-6 arasında) yayımlanır ve bunlar 10 kelimeyle 180 kelime arasında değişmekle birlikte çoğunun kelime sayısı minimuma yakındır. Dergide bir "köşe" vazifesi üstlenen bu bölümde yer alan mini mini hikâyeler, nüktenin ön plana çıktığı kısa yazılardır. Bu nedenle fıkra türünü de anımsatır. Derginin ilk sayısında "Büyük ve Meşhur Adamlara Dair" başlığıyla bir anekdot ve iki küçük mini mini hikâye-fıkra yer alır. Ancak bunların bir köşe hüviyetine bürünüp "Mini Mini Hikâyeler" başlığıyla dergide yer alması 3. sayıda başlar.

Dergide 16 tane fıkra yer almıştır. Bunlar da mini mini hikâyeler gibi münhasır bir köşe teşkil etmiştir. İlk zamanlar "Küçük Fıkralar" sonra ise "Fıkralar" olarak isimlendirilen bu köşede, art arda birkaç fıkra (2-6 arasında) yayımlanır ve bunlar 15 kelimeyle 200 kelime arasında değişmekle birlikte -tıpkı mini mini hikâyeler gibi- çoğunun kelime sayısı minimuma yakındır. "Küçük Fıkralar"ın bir köşe hüviyetiyle dergide yer alması ise 9. sayıda başlar.

Dergide 2 tane kısa kompozisyon biçiminde –bir özdeyişin açıklanmasına benzer tarzda– yazı bulunur. Derginin 12 ve 13 numaralı sayılarında, "Güzel Yazılardan" ve "Güzel Yazılar" başlığıyla yayımlanan bu yazıların ikisi de tercümedir. Orijinalinin kime ait olduğu bilgisi verilse de tercümanın kim olduğuna dair bilgi verilmemiştir.

Dergide bir köşe oluşturan türlerden biri de özdeyiştir. Zaman zaman farklı başlıklarla yayımlanan 8 özdeyiş köşesinde, bazen anonim bazen söyleyeni belli, genellikle tek cümleden oluşan sözler (5-15 tane) art arda yer alır. Özdeyiş bölümlerinin 6 tanesini "Kadın ve Aşka Dair" bölümü oluşturur ve bu bölüm ilk olarak derginin 2. sayısında kendine yer bulur. "Aşk ve Kadına Dair", "Aşka ve Kadına Dair" başlıklarıyla karşımıza çıksa da dergi yönetimi "Kadın ve Aşka Dair" başlığını daha fazla tercih etmiş ve nihayetinde onda karar kılmıştır. Bu bölümde ünlü düşünür ve yazarlardan aforizmalar alıntılanmıştır. Derginin 13. sayısında yer alan "Güzel Sözler" bölümüyle 14. sayısında yer alan "Atalar Sözü" bölümünde anonim sözlere yer verilmiştir. Ancak bu bölümler dergide büyük bir rol oynamadıklarından ve "Kadın ve Aşka Dair" bölümünün yerine geçmiş gibi göründüklerinden onlara da bu başlık altında yer vermeyi uygun gördük.

Dergide yapılan 4 duyurudan biri tiyatro neşriyle, diğerleri ise hikâye yarışması hakkındadır. Dergi, döneminde hikâye türünün kılavuzu olmak için daha ilk sayısında bir hikâye yarışması düzenleyeceğini duyurur. *Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz*[15] başlıklı yarışma duyurusunda; derginin okurları arasında hikâyeciliğe meraklı olan ancak yazdıklarını yayımlama olanağı bulamadığı için bu yeteneklerini kullanamayan gençlerin olabileceği, yarının büyük hikâyecisi olmaya aday olan bu yetenekleri keşfetmek ve onlara bir fırsat vermek için bir hikâye yarışması düzenlenmesine karar verildiği ifade edilir.[16] Gönderilecek hikâyelerin dergi tarafından oluşturulan "güzide" bir kurulca inceleneceği ve yayımlanmaya değer görülenlerin yayımlanacağı söylenir. Gönderilecek hikâyelerin taşıması gereken bazı şartlar vardır: 500 kelimeyi aşmamak, edep ve ahlaka uymayacak konular hakkında olmamak, orijinal olmak (adapte olmamak), ekim ayına kadar gönderilmiş olmak. Kurulca uygun görülüp dergide yayımlanan hikâyelerin birincisine bir kol saati, ikincisine bir dolma kalem, üçüncüsüne ise derginin bir senelik aboneliğinin verileceği belirtilir. Yarışma birincisine ait hikâye yayımlanırken yarışmanın büyük ilgi gördüğü, yüzlerce gencin yazdıkları hikâyeleri gönderdiği, kurulca incelenen hikâyeler arasında pek çok başarılı eser bulunduğu ve gençler arasında büyük bir hikâyeci olmaya aday birçok kişinin olduğu, hikâyeciliğin de bir sanat olup uzun bir staj dönemine ihtiyaç duymasına rağmen genç

[15] Çalışmamızın dördüncü bölümünde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.
[16] (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, *Resimli Hikâye*, nr. 1, Eylül 1927, s. 48

okurlar arasında bu yeteneğe sahip pek çok okurun bulunduğu, seçilen beş hikâyenin sırayla yayımlanacağı ve kazanan kişilere hikâyeleri çıktıkça hediyelerinin verileceği ifade edilir. Ancak ne var ki yarışma duyurusu sadece ilk sayıyla sınırlı kalmış ve 14 sayıda yalnızca yarışma birinci ve ikincisinin hikâyeleri yayımlanmıştır. (3. sayıda yarışma birincisinin, 4. sayıda yarışma ikincisinin.) Yarışmanın devam etmeme nedenine dair bir açıklama ise yapılmamıştır.

Dergide 65 yayın tanıtımı yapılmıştır.[17] Tanıtımı yapılan yayınlar, Resimli Ay Matbaası tarafından çıkarılan diğer yayınlara ait reklamlardır. *Çocuk Ansiklopedisi, En Güzel Hikâyeler, Bin Bir Gece Masalları, Resimli Ay Almanağı* ve *Kazıklı Voyvoda* bunlardan başlıcalarıdır.

Dergide istikrarlı olmamakla birlikte zaman zaman farklı bölümlere yer verilmesi ve bunların klasikleştirilmeye çalışılması, derginin dinamik bir yapı kurmak istediğinin ve sürekli yenilik arayışı içinde olduğunun bir göstergesidir. Dergi 2. sayısında "Kadın ve Aşka Dair", 3. sayısında "Mini Mini Hikâyeler", 4. sayısında "Unutulmuş Güzel Hikâyeler", 5. sayısında "Cihan Şaheserleri" , 7. sayısında "Salon Temsilleri", 9. sayısında "Küçük Fıkralar", 12. sayısında "Güzel Yazılar" bölümlerine yer vermeye başlayarak içeriği sürekli zenginleştirmek ve hareketli tutmak istediğini gösterir ve bunda da nispeten başarılı olur.

Resimli Hikâye'nin ilk döneminde Türk edebiyatından şu yazarların eserleri yer almıştır: Ahmet Hikmet, Ahmet Rasim, Ercüment Ekrem, Halit Ziya, Hikmet Şevki, İbnürrefik Ahmet Nuri, Macit, Mahmut Yesari, Mebrure Hurşit, Mehmet Faruk, Nahit Sırrı, Nur Tahsin, Osman Cemal, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri, S. Esat, Sabahattin Ali, Salih Zeki, Selahaddin Enis, Server Ziya, Vâ-Nû, Yakup Kadri.

Resimli Hikâye'nin ilk döneminde dünya edebiyatından ise şu yazarların eserleri yer almıştır: Auguste Villiers de L'Isle-Adam, Catulle Mendès, François Coppee, Guy de Maupassant, Jose Maria de Heredia, Leconte de Lisle, Leon Frapie, Maurice Maeterlinck.

[17] Bu sayı birbirinden farklı 65 yayını değil, toplamda yapılan tanıtım sayısını ifade eder.

Resimli Hikâye'de müstear, özellikle de remizlerle yazılan çok sayıda hikâye mevcuttur: C. A., C. K., C. M., C. N., C. S., E. B., H. M., H. R., M. C., M. D., M. F., M. S., N. C., N. R., N. S., R. N., S., S. C., S. R., Yarasa.

Basınımızdaki hikâye dergisi boşluğunu fark ederek bu boşluğu doldurmak için ilk adımı atan Sabiha ve Zekeriya Sertel çifti tarafından çıkarılan *Resimli Hikâye,* ne var ki hiçbir açıklamaya yer vermeden Teşrinievvel 1928'de 14 numaralı sayısını çıkardıktan sonra yayın hayatının ilk dönemine bir son verecektir.

*Resimli Hikâye'*nin Teşrinievvel 1928 tarihli son sayısında, derginin kapanacağı yönünde bir açıklama yapılmamakla birlikte *Resimli Ay'*ın Teşrinisani 1928 tarihli sayısında, "Baş Muharririn Köşesi"nde yayımlanan yazıda, yeni alfabeye geçişin yayım hayatı üzerindeki etkileri ve yaşanan zorluklar dile getirilir. Teşrinievvel 1928'de son sayısı çıkan derginin bu nedenle yayım hayatına son verildiğini, nitekim alfabe değişiminin ardından okura ulaşmanın da kolay olmayacağını gösterir:

> "Harf İnkılâbı, en büyük tesirini neşriyât-ı hayâtımız üzerinde göstermektedir. Türk gazete ve kitapçılığı yeni harflerin tatbikine başlandığı tarihten itibaren büsbütün yeni bir şekil almağa mecburdur. Halkın ve kari kitlesinin heceleme devrinde bulunduğu ilk zamanlar zarfında gerek gazete ve mecmuaları, gerek kitapları eski şeklinde neşretmek mümkün değildir. Kari okuduğu şeyden zevk alabilmek için gözü önünde duran matbu' sahifeyi bir cümlede kavramak kelimeler üzerinde durarak hecelemeden kurtulmak kabiliyetini iktisâb etmek mecburiyetindedir. Ne münevver sınıf ne de orta kari sınıfı henüz yeni harflerle bu derece istînâs edememiştir."[18]

Resimli Ay Matbaası T.L.Ş. tarafından 1930 yılında periyodu 15 güne düşürülerek yayın hayatına devam eden *Resimli Hikâye,* bu dönem -ön ve arka kapak sayfaları hariç- her biri 32 sayfadan oluşan 8 sayı çıkarır. Derginin ikinci dönemi olarak nitelendirdiğimiz bu döneminde ise "mesul müdür"lüğünü "Müslimoğlu Emin Bey" yapar. Yayın hayatının ikinci devresine 15 Kânunusani 1930'da başlayan dergi 30 Temmuz 1930'da 22 (8) numaralı son sayısını yayımlar. "On Beşte Bir Çıkar Hikâye Mecmuasıdır" ibaresiyle yayımlanan derginin fiyatı bu dönemde 10 kuruş olur. "Altı aylık abonesi 120 kuruş, senelik abonesi 260 kuruştur." ifadelerini kullanan dergi ne var ki senesini dolduramaz. 15 günlük periyoda zaman zaman uyulmadığı ve sürenin uzadığı görülse de dergi

[18] "Baş Muharririn Köşesinden". (1928). *Resimli Ay,* S. 57-9, Teşrinisani: 34. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

periyodunun 1 aydan 15 güne düşürülmesi, derginin ilk döneminde rağbet görmüş olabileceğini düşündürür. Ayrıca dergi fiyatının yarı yarıya azalması da hacim ve içerik bazında yapılan azalmayla bağdaştırılabileceği gibi *Resimli Ay* yönetiminin bir hikâye dergisi yayımlamak ve yaygınlaştırmak konusundaki ısrarıyla da ilişkilendirilebilir.

1930 sonrasında dergi hikâyeye -eskisine oranla çok daha fazla- ağırlık verir. Yine hikâye yarışmaları düzenlenmiş ancak önceki yayınlardan farklı olarak "Tenkidimiz" adlı bir bölümde hikâyeler eleştirilmiştir. Çeviri eserler yayımlanmaya devam etmişse de çevirenler hakkında bir bilgi verilmez. Derginin bu döneminde hikâye türü dışında yalnızca okuyuculardan gelen hikâyelere yapılan eleştirileri ve bunlara ek olarak bir de senaryo örneğini görürüz.

*Resimli Hikâye'*nin 1930 yılındaki sayılarında 53 tane hikâye yayımlanır. Bu hikâyelerin ilk döneme nazaran teknik bakımdan daha başarılı oldukları söylenebilir. Olay hikâyelerinin yanında nispeten durum hikâyesi özelliği taşıyan hikâyeler de dergide kendine yer bulur. Ayrıca dergide kimi hikâyeler "hissî hikâye, fantezi hikâye, mizahî hikâye, Fransız hikâyesi" gibi açıklama başlıklarıyla yayımlanır. Bu değişim, hikâyeleri tasnif etmede derginin ilk dönemindeki uzunluk-kısalık esasının dışına çıkıldığının bir göstergesi olup tematik tasnifin kısmen ön plana çıktığının da bir işaretidir. Dergi bu dönemde bazı yönlerden popülerlik ve edebîlik arasında bir çizgi yakalamayı başarmıştır. Özellikle Peyami Safa, Suat Derviş, Celalettin Ekrem, Sadri Etem, Fikret Adil gibi yazarlar dergiyi bu çizgiye çekmede önemli rol oynamışlardır.

Dergide ilk dönemde olduğu gibi yine çeviri eserlere yer verilir. Tercümanına dair hiç bilgi verilmeyen bu eserlerin hepsi hikâye türünde ve toplamda 5 tanedir. Bu yazarlardan Alphonse Daudet, Joseph Kessel ve Jack London dikkat çekicidir. Nitekim derginin ilk dönemindeki sınırları dışına çıktığının, bu sınırları genişlettiğinin bir göstergesidir.

Derginin 15 Mayıs 1930 tarihli 21 numaralı sayısında -dergide başka bir örneği olmayan- Fikret Adil'e ait bir senaryoya yer verilmesi de dikkati çeker.

Dergide yine hikâye yarışmaları düzenlenir ve yayımlanan 3 duyurunun hepsi de bu yarışmalara dairdir. İlk olarak 3. sayıda, *Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize*[19] başlığıyla yapılan duyuruda, hikâye yazma yeteneği olan okurları teşvik amacıyla bir sütun

[19] Çalışmamızın dördüncü bölümünde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.

açılmasına karar verildiği ifade edilir. Devamında gelen cümlelerde ise derginin bunu yapmadaki misyonu dile getirilir: "Ancak bu sütunlar, şimdiye kadar birçok mecmualarda açılan heveskâr sütunlarından farklıdır. Bizim usulümüz şu olacaktır: Bize gönderilen hikâyelerden en güzellerini her nüshamızda neşredeceğiz ve altında da o hikâyenin bir tenkidini yapacağız. Böylece hem o hikâyenin sahibi, hem de öteki karilerimiz, bu tenkitleri okuyarak hikâyeciliğin en esaslı şartlarını amelî ve nazarî olarak öğrenmiş olacaklardır." [20] Derginin ilk dönemindeki gibi herhangi bir şart ve ödül olmadan düzenlenen bu yarışmalarda direkt olarak amaca yönelik bir tutum sergilenir: hikâyeciliğin en esaslı şartlarını uygulamalı ve kuramsal olarak öğretmek.

Derginin bu döneminde eleştiri türü öne çıkar. "Karilerimizin Hikâyeleri" başlığı altında, okurlardan gelen toplamda 3 tane hikâye yayımlanır ve bunların her birinin eleştirisi yapılır. İlk olarak 4. sayısında okurlardan gelen bir hikâye dergide yayımlanır ve hikâyenin hemen sonrasında "Tenkidimiz" başlığıyla bir eleştiri yapılır.[21] Bu başlık kendi içinde "Mevzu, Tahkiye, Lisan, Üslup" olmak üzere 4 bölümden oluşur. Ancak eleştirileri yazan kişinin kim olduğuna dair bir bilgi yoktur.

Derginin, ikinci döneminde 26 yayın tanıtımı yapılmıştır.[22] Tanıtımı yapılan yayınlar, Resimli Ay Matbaası tarafından çıkarılan diğer yayınlara ait reklamlardır. *Çıplaklar Diyarında, Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, İstikbalde Halk ve Ahlâk* ve *9-Uncu Hariciye Koğuşu* bunlardan başlıcalarıdır.

Resimli Hikâye'nin ikinci döneminde Türk edebiyatından şu yazarların eserleri yer almıştır: A. Bedi, Ahmet Hidayet, Celalettin Ekrem, Emin Türk, Fikret Adil, İhsan Etem, M. Feridun, M. Sami, Mahmut Yesari, Osman Cemal, Peyami Safa (Server Bedi müstearını kullandığı bir hikâyesi de yer alır), Sadri Etem, Suat Derviş, Tahsin Şükrü, Vâlâ Nurettin.

Resimli Hikâye'nin ikinci döneminde dünya edebiyatından ise şu yazarların eserleri yer almıştır: Alphonse Daudet, J. Kessel, Jack London, Pierre Frondae.

[20] (İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, *Resimli Hikâye,* nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32
[21] Çalışmamızın dördüncü bölümünde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.
[22] Bu sayı birbirinden farklı 26 yayını değil, toplamda yapılan tanıtım sayısını ifade eder.

1927-28 yıllarına nazaran hikâyeyi daha fazla odağına alan 1930 dönemindeki *Resimli Hikâye'*de tiyatro, mini mini hikâye, fıkra, kısa yazı, özdeyiş yer almaz; bunların yerine eleştiri ve senaryo gelir. Tercümeler ve yarışmalar yine yapılır ancak bunlar da hikâye ile sınırlıdır. İçerik bakımından ilk döneme oranla çeşitlilik oldukça azdır. Bu da derginin "tam anlamıyla bir hikâye dergisi" olma gayretinin bir işareti olarak yorumlanabilirse de derginin ikinci macerası yalnızca altı buçuk ay sürer. 15 günlük periyodda çıkan bir derginin bu süreye 13 sayı sığdırması gerekirken sadece 8 sayı yayımlayan *Resimli Hikâye'*nin yayın hayatı, tekrar başlamamak üzere 30 Temmuz 1930'da son bulur.

1.1. RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNİN BİÇİM ÖZELLİKLERİ

Resimli Hikâye'nin biçim özelliklerine dair bilgilerin verileceği bu bölümde, öncelikle derginin 1927-28 yıllarında yayımlanan ilk dönemi, sonrasında ise 1930 yılında yayımlanan ikinci dönemi ele alınacaktır.

Derginin 1927-28 yıllarında (Eylül 1927 – Teşrinievvel 1928) yayımlanan 14 sayısına baktığımızda aşağıdaki özellikleri görürüz:

- İstanbul'da bulunan Resimli Ay Müessesesi tarafından çıkarılmaktadır. İdarehanesi İstanbul'da Resimli Ay İdarehanesidir.
- Mesul müdürü Behçet'tir.
- Ayda bir yayımlanır.
- Fiyatı 20 kuruştur. Altı aylık abonesi 120 kuruş, senelik abonesi 225 kuruştur. Yurt dışı için altı aylığı 1,5 dolar, seneliği 2,5 dolardır.
- Metinler eski harfli Türkçedir (Osmanlı Türkçesi).
- Boyutları 16*23,5 cm'dir.
- Her sayı 48 sayfadan oluşmaktadır. (Kapak sayfaları hariç)
- Ön-arka kapak ve kapakların arka yüzleri renklidir ancak diğer sayfalarda renk kullanılmamıştır (siyah-beyaz). Ayrıca ön kapakların tümünde bir resim vardır.
- Ön kapak sayfasında derginin ad, numara, tarih ve fiyat bilgisi yer alırken o sayıda öne çıkan eserler ve yazarlarının ismine de yer verilir. (13 ve 14. sayıda kapakta eser bilgisine yer verilmemiş ancak diğer bilgilere yer verilmiştir.)
- Derginin ön kapaklarında içerikte ilgi çekici olan eser ve yazar isimlerine yer verilmekle birlikte "Bir Düğün Eğlencesi: Tam küçük bir roman", "Harabelerin Çiçeği: Büyük roman", "Bu nüshamızda ondan fazla hikâye vardır", "Bu nüshada Mehmet Faruk Bey'in manzum piyesi", "Gece Kuşu: Büyük hikâye", "Namus Borcu: Tam bir küçük hikâye" gibi ifadeler de kullanılmıştır.
- Kapak sayfalarına numara verilmemiştir ve metinler 1 numaralı sayfadan başlanarak (kapak arkasından sonraki sayfa) yayımlanır. Derginin bu ilk sayfasının üst kısmında derginin ad, numara, tarih ve ön kapakta yer verilmeyen sene bilgisine de yer verilir.

- Sayfa numaraları sayfanın altında ortalanmış şekildedir, numaranın sağında ve solunda uzun çizgi bulunur. Tek numaralı sayfaların sol üst köşesinde metnin adı, çift numaralı sayfaların sağ üst köşesinde de derginin adı yer alır.
- Yazılar 2 sütun olarak yayımlanır. Sütunların arasında ayırma amaçlı herhangi bir çizgi vb. yoktur ancak küçük bir boşluk vardır.
- Yazılar genellikle kolay okunabilecek puntoda basılmış olsa da özellikle resimlerin altındaki yazılar daha küçük puntolu olduğundan okunması kimi zaman zorlaşabilmektedir. Başlıklar metne oranla daha büyük punto ile ve daha koyu yazılmıştır.
- Yazar isimleri (yazarın imzası) hikâyenin sonunda yer alır. Tercüme metinlerde ise yazar isimleri başlıktan hemen sonradır.
- Resimlemelerde çizer adı yoktur.
- İlk defa 10. sayının (Haziran 1928) kapağında uluslararası rakamlar kullanılmışsa da sayfa numaraları bu değişimin dışında tutulmuştur. 11. sayıda ise (Temmuz 1928) sayfa numaraları da bu değişime dâhil edilmiştir.
- İlk defa 13. sayının (Eylül 1928) 1 numaralı ilk sayfasında ay adı (Eylül) Latin alfabesiyle yazılmış ve bu sayıda yer alan "Güzel Sözler" bölümü (s. 22) ve "Kadın Gururu" isimli hikâye (s. 47) dergide Latin alfabesi ile yayımlanan ilk metinler olmuşlardır.
- 14. sayının (son sayı) 48. sayfası (son sayfa) 1. sayfa (ilk) gibi kullanılarak burada derginin ad, numara, tarih ve sene bilgisine yer verilmiştir.
- Ayrıca 14. sayıda arka kapak da ön kapak gibi tasarlanmış ancak ön kapaktan farklı olarak Latin alfabesiyle düzenlenmiş ve son sayfalardaki birkaç metin de bu şekilde yayımlanmıştır. Bu düzenleme, yeni Türk harflerinin kabulünün uygulamada nasıl olacağını gösterir niteliktedir.
- Sayıların ön-arka kapaklarının arka yüzleri ile arka kapak sayfasında ve derginin iç bölümlerinde, Resimli Ay Matbaası tarafından çıkarılan diğer yayınların tanıtımlarına yer verilmiştir.
- İlk 4 sayıda ön kapağın arka yüzünde derginin adres, abone vb. bilgilerine yer verilirken 5. sayıdan itibaren bu sayfada yayın tanıtımları yer almıştır.[23]

[23] Söz konusu sayfaya çalışmamızın "Resimli Hikâye Dergisi" isimli birinci bölümünden ulaşılabilir.

Resimli Hikâye dergisinin 1930 yılında (15 Kânunusani 1930 – 30 Temmuz 1930) yayımlanan 8 sayısına baktığımızda ise şu özellikleri görürüz:

- İstanbul'da bulunan Resimli Ay Matbaası T.L.Ş. tarafından çıkarılmaktadır. İdarehanesi İstanbul'da Resimli Ay İdarehanesidir.
- Mesul müdürü Müslimoğlu Emin'dir.
- On beş günde bir yayımlanır.
- Fiyatı 10 kuruştur. Altı aylık abonesi 120 kuruş, senelik abonesi 240 kuruştur.
- Metinler yeni Türk harfleriyledir (Latin alfabesi).
- Boyutları 15*22 cm'dir.
- Her sayı 32 sayfadan oluşmaktadır. (Kapak sayfaları hariç)
- Ön-arka kapak ve kapakların arka yüzleri renklidir ancak diğer sayfalarda renk kullanılmamıştır (siyah-beyaz). Ayrıca ön kapakta da bir resimleme yoktur.
- Ön kapak sayfasında derginin ad, periyod, tarih ve fiyat bilgisi yer alırken öne çıkan eserlerin ve yazarlarının ismine de yer verilir. Numara bilgisine ise 4. sayı ve sonrasında yer verilmeye başlanmıştır.
- Ön kapaktan sonra bir iç kapağa da rastlanır. Burada ön kapaktaki bilgilere yer verilmekle birlikte o sayıda yayımlanan hikâyelerin tümünün ismine de yer verilir. Ayrıca bu sayfanın altında adres ve abonelik bilgileri de bulunur.
- Kapak sayfalarına numara verilmemiştir. Kapaktan sonra önlü arkalı 1 yaprak, numara verilmese de ilk iki sayfa gibi düşünülerek bu sayfalarda, o sayıda yer alan eserlerle yazarlarının isimlerine –içindekiler şeklinde– ve yayın tanıtımlarına yer verilmiştir. Metinler ise 3 numaralı sayfadan başlanarak yayımlanmıştır.
- Sayfa numaraları sayfanın altında ortalanmış şekildedir, numaranın sağında ve solunda uzun çizgi bulunur. Tek numaralı sayfaların sağ üst köşesinde metnin adı, çift numaralı sayfaların sol üst köşesinde de derginin adı yer alır.
- Yazılar tek sütun olarak yayımlanır ve başlıklar metne oranla daha büyük punto ile ve daha koyu yazılmıştır. Yazar isimleri (yazarın imzası) başlık ve hikâyenin başlangıcı arasında yer alır. Ancak okuyuculardan gelen hikâyeler yayımlanırken yazarın imzası hikâyenin sonunda yer alır.
- Resimlemelerde çizer adı olarak çoğunlukla "Cevdet" imzasını görürüz.
- Sayıların ön-arka kapaklarının arka yüzleri ile arka kapak sayfasında, Resimli Ay Matbaası tarafından çıkarılan diğer yayınların tanıtımlarına yer verilmiştir.

1.1.1. Sayısal Görünüm

Resimli Hikâye, ilk dönemini 1927-28 yıllarında 14 sayı, ikinci dönemini ise 1930 yılında 8 sayı çıkararak tamamlar. Bu dönemlere ait temel bilgilerle oluşturulan aşağıdaki tablolarda, derginin sayısal görünümü verilerek kimlik bilgisi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Aşağıdaki tablolar (Tablo 1. 1. ve Tablo 1. 2.), *Resimli Hikâye'*nin 1. ve 2. dönemlerinde yayımlanan sayılara dair kimlik bilgilerini gösterir.

Tablo 1. 1. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların yayın bilgileri tablosu

Sene	Numara	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Mesul Müdür	Basım Yeri (Matbaası)
1	1	Eylül 1927	Eylül 1927	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	2	Teşrinievvel 1927	Ekim 1927	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	3	Teşrinisani 1927	Kasım 1927	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	4	Kânunuevvel 1927	Aralık 1927	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	5	Kânunusani 1928	Ocak 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	6	Şubat 1928	Şubat 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	7	Mart 1928	Mart 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	8	Nisan 1928	Nisan 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	9	Mayıs 1928	Mayıs 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	10	Haziran 1928	Haziran 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	11	Temmuz 1928	Temmuz 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
1	12	Ağustos 1928	Ağustos 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
2	13	Eylül 1928	Eylül 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.
2	14	Teşrinievvel 1928	Ekim 1928	Behçet	Resimli Ay Mtb.

Tablo 1. 2. Resimli Hikâye dergisi 15-22 numaralı nüshaların yayın bilgileri tablosu

Sene	Numara	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Mesul Müdür	Basım Yeri (Matbaası)
1	1	15 Kânunusani 1930	15 Ocak 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	2	1 Şubat 1930	1 Şubat 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	3	15 Şubat 1930	15 Şubat 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	4	1 Mart 1930	1 Mart 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	5	1 Nisan 1930	1 Nisan 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	6	15 Nisan 1930	15 Nisan 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	7	15 Mayıs 1930	15 Mayıs 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.
1	8	30 Temmuz 1930	30 Temmuz 1930	Müslimoğlu Emin	Resimli Ay Mtb.

Aşağıdaki tablo (Tablo 1. 3.), *Resimli Hikâye'*nin 1. ve 2. dönemlerinde yayımlanan sayılarda yer alan metinlerin türlere göre ağırlığını gösterir.

Tablo 1. 3. Resimli Hikâye dergisinin türlere göre sayısal görünüm tablosu

METİN TÜRÜ	BASIM YILI		TOPLAM	YÜZDELİK DAĞILIM
	1927 - 28	1930		
Hikâye	127	53	180	%67.7
Tiyatro	22	-	22	%8.3
Mini mini hikâye	34	-	34	%12.8
Fıkra	16	-	16	%6.1
Kısa Yazı	2	-	2	%0.7
Eleştiri	-	3	3	%1
Senaryo	-	1	1	%0.3
Özdeyiş[24]	8	-	8	%3.1
Tercüme Eser[25]	14	5	19	-
Duyuru	4	3	7	-
Yayın Tanıtımı	65	26	91	-
TOPLAM[26]	**209**	**57**	**266**	**%100**

[24] Toplam sayı değil bölüm sayısı ifade edilmiştir. Her bölüm kendi içinde 5-15 arasında özdeyiş içerir.
[25] Hikâye ve tiyatro türlerinde olup o türlerdeki eser sayısına dâhil edilmiştir.
[26] Duyuru ve yayın tanıtımı türündeki metinler hariç tutulmuştur.

Aşağıdaki tablolar (Tablo 1. 4. ve Tablo 1. 5.), *Resimli Hikâye*'nin 1. ve 2. dönemlerinde yayımlanan sayılarda yer alan hikâye sayısını gösterir.

Tablo 1. 4. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların hikâye sayısı tablosu

Sene	**Numara**	**Rumi Tarih**	**Miladi Tarih**	**Hikâye Sayısı**
1	1	Eylül 1927	Eylül 1927	11
1	2	Teşrinievvel 1927	Ekim 1927	9
1	3	Teşrinisani 1927	Kasım 1927	8
1	4	Kânunuevvel 1927	Aralık 1927	8
1	5	Kânunusani 1928	Ocak 1928	10
1	6	Şubat 1928	Şubat 1928	10
1	7	Mart 1928	Mart 1928	8
1	8	Nisan 1928	Nisan 1928	8
1	9	Mayıs 1928	Mayıs 1928	9
1	10	Haziran 1928	Haziran 1928	8
1	11	Temmuz 1928	Temmuz 1928	7
1	12	Ağustos 1928	Ağustos 1928	10
2	13	Eylül 1928	Eylül 1928	8
2	14	Teşrinievvel 1928	Ekim 1928	12

Tablo 1. 5. Resimli Hikâye dergisi 15-22. (2. dönem) numaralı nüshaların hikâye sayısı tablosu

Sene	Numara	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Hikâye Sayısı
1	1	15 Kânunusani 1930	15 Ocak 1930	6
1	2	1 Şubat 1930	1 Şubat 1930	7
1	3	15 Şubat 1930	15 Şubat 1930	9
1	4	1 Mart 1930	1 Mart 1930	7
1	5	1 Nisan 1930	1 Nisan 1930	8
1	6	15 Nisan 1930	15 Nisan 1930	6
1	7	15 Mayıs 1930	15 Mayıs 1930	5
1	8	30 Temmuz 1930	30 Temmuz 1930	5

1.1.2. Yazar Kadrosu

Dergi kadrosu alfabetik olarak aşağıda sıralanmıştır ancak bu yazarlar dışında hikâyeleri imzasız olarak yayımlanan ve kim olduğunu bilmediğimiz birçok yazar da dergide yer almıştır. Derginin yazar kadrosunda 67 isim bulunmaktadır: 1927-28 yıllarında 50 yazar, 1930 yılında ise 20 yazar dergide yer almıştır. (Mahmut Yesari, Osman Cemal ve Vâlâ Nurettin iki dönemde de olan yazarlardır.)

1927-28 yıllarında Reşat Nuri, İbnürrefik Ahmet Nuri, Nahit Sırrı ve Mahmut Yesari dergide en çok eseri yayımlanan isimler olup bu isimlere "H. M.", "N. C." ve "S." remizli yazarlar da eklenebilir. 1930 yılında ise Suat Derviş, Sadri Etem, Celalettin Ekrem ve Peyami Safa dergide en çok eseri yayımlanan yazarlardır.

- **1927-28 (1. Dönem) Yazar Kadrosu**

Ahmet Hikmet [MÜFTÜOĞLU],

Ahmet Rasim,

Auguste Villiers de L'Isle-Adam,

C. A.,

C. K.,

C. M.,

C. N.,

C. S.,

Catulle Mendès,

E. B.,

Ercüment Ekrem [TALU],

François Coppee,

Guy de Maupassant,

H. M.,

H. R.,

Halit Ziya [UŞAKLIGİL],

Hikmet Şevki,

İbnürrefik Ahmet Nuri,

Jose Maria de Heredia,

Leconte de Lisle,

Leon Frapie,

M. C.,

M. D.,

M. F.,

M. S.,

Macit,

Mahmut Yesari,

Maurice Maeterlinck,

Mebrure Hurşit [Mebrure Sami Koray],

Mehmet Faruk [GÜRTUNCA],

N. C.,

N. R. [Necdet Rüştü Efe (?)],

N. S., [Nahit Sırrı Örik]

Nahit Sırrı [ÖRİK],

Nur Tahsin [SALOR],

Osman Cemal [KAYGILI],

Ömer Seyfettin,

R. N. (Reşat Nuri Güntekin),

Reşat Nuri [GÜNTEKİN],

S.,

S. C.,

S. Esat [SİYAVUŞGİL (?)],

S. R. [SERVER RIFAT İSKİT (?)],

Sabahattin Ali,

Salih Zeki [AKTAY],

Selahaddin Enis [ATABEYOĞLU],

Server Ziya [GÜREVİN],

Vâ-Nû [Vâlâ Nurettin],

Yakup Kadri [KARAOSMANOĞLU],

Yarasa [Reşat Nuri Güntekin]

- **1930 (2. Dönem) Yazar Kadrosu**

A. Bedi,

Ahmet Hidayet [REEL],

Alphonse Daudet,

Celalettin Ekrem,

Emin Türk [ELİÇİN],

Fikret Adil [KAMERTAN],

İhsan Etem,

J. Kessel,

Jack London,

M. Feridun,

M. Sami,

Mahmut Yesari,

Osman Cemal [KAYGILI],

Peyami Safa,

Pierre Frondae,

Sadri Etem [ERTEM],

Server Bedi [Peyami Safa],

Suat Derviş,

Tahsin Şükrü,

Vâlâ Nurettin

1.2.RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Hikâyelerde Konu

Resimli Hikâye, derginin isminden de anlaşılacağı üzere hikâye ağırlıklı bir dergidir. Derginin ilk dönemi olarak nitelediğimiz 1927-28 yıllarında dergide 127, ikinci dönemi olarak nitelediğimiz 1930 yılında ise 53 olmak üzere dergide toplamda 180 hikâye yayımlanmıştır.

Hikâyeleri tematik açıdan inceleyeceğimiz bu bölüm, derginin popülerlik ve edebîlik arasındaki çizgisini de ortaya koyacaktır.

*Resimli Hikâye'*nin Eylül 1927 tarihli 1 numaralı sayısında, 11 hikâye yer almaktadır. "H. R." remziyle yazılan "Bir Düğün Hediyesi" isimli hikâye, derginin ilk hikâyesi olup aşk, kandırılma, intikam ve ölüm çizgisinde ilerler. "Ercüment Ekrem" tarafından kaleme alınan "Bir Şey Değil" isimli hikâye, mizahi çerçevede insanların gamsızlığını ironik bir yaklaşımla eleştirir. Yazarı bilinmeyen "Şeytan Ateşleri"nde ise gözlerin şeytani bir yapısı olduğu ve bundan kurtulmak için yerinden çıkarılmaları işlenir, sapkın inanışlar ve bunların getirdiği psikolojik bozukluk ve korku teması öne çıkar. "S." remziyle yazılan "Papatyanın Cevabı" hikâyesi, aşk ve kaybetme korkusunun işlendiği bir metindir. "Mahmut Yesari" imzasına sahip "Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti" isimli hikâyede, anlatıcının eline tesadüfen geçen günlükteki anıları okuruz. Anlatı; aşk, kavuşamama ve sonrasında yanlış verilen kararlar yüzünden duyulan pişmanlık çizgisinde ilerler. İmzasız bir hikâye olan "En Ucuz Reklam"da mizahi bir biçimde cimrilik eleştirilmiştir. "S. C." remziyle kaleme alınan "Tecrübe" isimli hikâye aşk, kıskançlık, şüphe ve ölüm düzleminde ilerler. "S." remziyle okuduğumuz "Muska"da ise arzu edilen şeylerin felaket de getirebileceği üzerinde durulmuştur. İmzasız hikâyelerden olan "Islak Ot Minder"de inatçı olmanın insanı yenilgiye uğratabileceği konusu işlenirken "Sevgiliye Mektup" isimli imzasız hikâyede ise aşk teması, sevgiliye verilen tutulamayacak sözler üzerinden mizahi bir yaklaşımla ele alınmıştır. "Reşat Nuri" imzasıyla karşımıza çıkan ve derginin 2. sayısında devamını okuyacağımız "Gurur" isimli hikâye, ismiyle müsemma bir anlatı olup aşk ve gurur temalarını işlemektedir. Ayrıca bu sayıda "Küçük Hikâyeler Yazmasını

Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz" başlığıyla bir hikâye yarışması düzenleneceği duyurulur ve yarışmayla ilgili bilgi verilir.[27] İlk sayıda "Bir Düğün Hediyesi" isimli hikâye, derginin 3113 kelimeyle en uzun hikâyesi olup "En Ucuz Reklam" ise 248 kelimeyle bu sayıda yer alan en kısa hikâyedir.

*Resimli Hikâye'*nin Teşrinievvel 1927 tarihli 2 numaralı sayısında, 9 hikâye yer almaktadır. "Reşat Nuri"ye ait olan "Bir İzdivacın Hikâyesi" aşk teması üzerine kurulmuştur. Eserde, bir yanlış anlaşılma ve ardından gelişen kötü olaylar, yıllar sonra tesadüfi bir karşılaşma ve evlilik çerçevesi çizilmiştir. "H. R." imzasıyla okuduğumuz "Ricalden Bir Dişçi" adlı metinde, ön yargıların getirebileceği pişmanlık mizahi bir biçimde ele alınmıştır. "S. C." tarafından yazılan "Her Günkü Facialardan" isimli hikâyede, ailelerin ahlaki değerlerini maddi getirilere değişmeleri işlenmiştir. "S." imzasıyla okuduğumuz "Bir Kâbus Gecesi"nde para cinayetiyle başlayan ve katil hakkında ortaya sürülen fikir yürütmelerin doğru olmaması neticesinde mutlu sonla biten bir olay anlatılır. Yazarı bilinmeyen bir hikâye olan "Kurnaz Satıcılar"da şöhret sevdası nedeniyle harcanan zaman ve para kaybı mizahi bir dille anlatılmıştır. "Mahmut Yesari" tarafından kaleme alınan "Kendi Evlerinde" isimli hikâyede, yalnızlık temasından yola çıkılarak misafirlerin "kendi evlerindeymiş gibi" hissetmelerini istemenin kötü sonuçlanabileceği yorumu mizahi bir üslupla verilmiştir. "S." remziyle yazılan "Gözcü" isimli hikâyede, aldatma ve kandırma sonucunda kişinin kazdığı kuyuya düşmesi işlenir. Derginin 1. sayısında yayımlanan ve bu sayıda da devamı gelen, "Reşat Nuri"ye ait "Gurur" isimli hikâye, aşkın gururu yenmesiyle son bulur. Reşat Nuri'nin "Cemil Nimet" takma adıyla yazdığı "Harabelerin Çiçeği" isimli eser, dergide 7 sayı (26 bölüm) boyunca yayımlanmaya devam edecek bir tefrika roman hüviyetindedir. İlk olarak 1918'de *Zaman* gazetesinde tefrika edilen ve Reşat Nuri'nin ilk romanı kabul edilen bu uzun hikâye, yaşam şartları gayet iyi olan ve yüzünün güzelliğiyle dikkat çeken bir çocuğun, yüzünün yangında yanması neticesinde hayatının nasıl değiştiğini bir aşk hikâyesiyle harmanlayarak anlatır. *Resimli Hikâye*'nin 2 numaralı sayısının en uzun hikâyesi, tefrika bir roman olan "Harabelerin Çiçeği"ne ait bir bölümdür (2138). Sayının en kısa hikâyesi ise "S. C." tarafından yazılan "Her Günkü Facialardan" isimli eserdir (633 kelime).

[27] Çalışmamızın dördüncü bölümünde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.

*Resimli Hikâye'*nin Teşrinisani 1927 tarihli 3 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "Reşat Nuri" tarafından yazılan "Kara Gün Dostu"nda kumar yüzünden her şeyini kaybeden bir adamın metresi tarafından terk edilişi ve karısının ona yardım eli uzatması işlenir. Derginin ilk sayısında düzenlenen hikâye yarışmasında birinci olan "Macit" isminde bir yazara ait olan "Komşu Duası" isimli hikâye; komşular arası anlaşmazlık, inatlaşma ve haksızlıkları hileye başvurarak çözme konusunu işliyor. Yazarı bilinmeyen "Bin Bir Çiçek Mağazası" ise aşk konusunda tecrübeli bir kadınla tecrübesiz bir erkeğin yaşadıkları ilişkiye, mutaassıp görüntüsünün altında çapkın bir adam gizleyen ev sahibinin müdahalesini ve bastırılmasını işler. Yine imzasız bir hikâye olan "Üvey Çocuk"ta hırsızlık olduğu düşünülen bir olayda, öz babasının yaşadığı durumdan yola çıkılarak, üvey çocuğun yaftalanması ve yanlış anlaşılmanın ortaya çıkması anlatılarak ön yargının yanlışa sürükleyebileceği mesajı verilir. "Kârlı Bir İş" adlı imzasız hikâyede, insanları tahrik ederek sinirlendiren ve bunun neticesinde darp edilen birinin, bu iş sayesinde tazminat alarak para kazandığı anlatılmaktadır. Yazarı bilinmeyen "Mustarip Hayalet" hikâyesinde, kâr elde etmek için bir köprünün inşaatında yapılan usulsüzlüğe ortak olan mimarın, vicdani rahatsızlığını yenememesi ve ölümünden sonra hayaletinin oradan geçen trenleri durdurması işlenir. "Yarasa" müstearına sahip bir yazara ait olan "Büyü" isimli hikâyede, karısı tarafından kendisine büyü yapılan bir erkeğin, karısının ölümünden sonra başka bir kadınla birlikte olma korkusu ve büyünün işlememesi için yaptıkları oyunlar mizahi bir biçimde anlatılırken hikâyedeki ağız özellikleri de dikkat çeker. Sayının son metni ise "Harabelerin Çiçeği"nin tefrikasıdır ve bu sayıdaki hikâyelerin de en uzunudur (3594 kelime). "Kârlı Bir İş" isimli hikâye ise 504 kelimeyle sayının en kısa hikâyesi olarak karşımıza çıkar.

*Resimli Hikâye'*nin Kânunuevvel 1927 tarihli 4 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "Reşat Nuri" tarafından kaleme alınan ve sayının ilk hikâyesi olan "Müntehirin Defteri"nde karısı ölen bir adamın sürekli onu hatırlaması ve karısının tuttuğu günlüğü okuyarak geçmişin izini sürmesi anlatılır. "Vâ-Nû" imzasıyla yazılan "Siyah Örtü" adlı hikâyede, iki kadın arasında kararsızlık yaşayan bir adamın yaşadıkları ve hazin sonu işlenir. Hikâye yarışmasında ikinciliği kazanan ve "S. Esat" tarafından kaleme alınan "Tren Bedavacısı" isimli hikâye, iş nedeniyle ailesinden uzakta yaşayan ve onları görmek için trenlerde gizlice yolculuk eden bir adamın hüzünlü yaşantısını işler.

“Reşat Nuri”ye ait hikâyelerden biri olan “Bir İntiharın İç Yüzü”nde kişinin hoşuna gitmeyen bir durumun, yanlışlıkla intihar sanılan bir olayla, hoşuna gider duruma dönüşmesi anlatılır. “Selahaddin Enis”e ait olan “İlyas Efendinin Evlatlığı” adlı hikâyede, kötü yaşam şartlarından evlilikle kurtulan evlatlık bir kadının eşini aldatması ve eşinin geçirdiği felç sonucu ölmesi anlatılırken dünyada adaletin olmadığı vurgulanır. Yazarı bilinmeyen eserlerden olan “Mihri Efendi”de öğrencilerin öğretmenlere yaptıkları haksızlıklar ve nihayetinde pişman olmaları işlenir. “S.” remizli bir yazara ait “Siyah El” isimli hikâyede, korku unsurunun yanıltıcı olabileceği işlenir. Sayının son hikâyesi ise “Harabelerin Çiçeği”nin tefrikasıdır ve bu sayıdaki hikâyelerin de en uzunudur (2849 kelime). “Siyah El” isimli hikâye ise 443 kelimeyle sayının en kısa hikâyesi olarak karşımıza çıkar.

Resimli Hikâye'nin Kânunusani 1928 tarihli 5 numaralı sayısında, 10 hikâye yer almaktadır. “Reşat Nuri” tarafından kaleme alınan ve sayının ilk hikâyesi olan “Ölünün Arzusu” aşkın insana yaptırdığı çılgınlıkların kötü sonuçları olabileceğini, karşılıksız aşkın intikam duygusunu doğurabileceğini anlatıyor. İmzasız bir hikâye olan “Medeni Memleketlere Tahassür”de toplum içindeki görgü ve medeniyet farklılıklarının yarattığı uçurum ve rahatsızlık anlatılır. “İbnürrefik Ahmet Nuri”ye ait “Kör Görücü” adlı eserde, erkeklerin kadınların her hareketini anlamakla beraber bazılarının görmezlikten geldiği vurgulanır. “S. C.” remziyle yazılan “Kudurmuş Adam” isimli eserde, çıkar ilişkileri nedeniyle insanların gerçek düşüncelerini yansıtmaması ve ikiyüzlü davranması eleştirilir. “Bayramlık Çehre” adlı imzasız hikâyede, evliliğin getirdiği zorluk ve mutsuzluklar işlenir. Yazarı bilinmeyen eserlerden biri olan “Yanık Servinin Dibinde” başlıklı metinde, kendi inanç ve korkularımızı başkalarına dayatmanın getireceği felaketler üzerinde durulurken hurafeler de eleştirilir. “Şemsiye Hırsızı” adlı imzasız hikâyede, yanlış anlaşılma ve bu durumu düzelmeye çalışırken işlerin iyice sarpa sarması mizahi bir dille anlatılmıştır. Derginin bu sayısına sonraki sayılarda da göreceğimiz “Cihan Şaheserleri” bölümü eklenir. Bu bölümde “Guy de Maupassant” tarafından yazılan ve tercümanı bilinmeyen “Dilenci” isimli hikâyeyi okuruz. Hikâyede, kaza sonucu yürüyemez hâle gelen bir adamın zor yaşamı, insanlar tarafından dışlanması ve hazin sonu anlatılır. “Unutulmuş Güzel Hikâyeler” başlığı altında ise “Ömer Seyfettin”e ait “Bahar Tesiri”ni görürüz. Hikâyede, baharın gelmesi ve doğanın tazelenmesinin insan

ruhu üzerindeki etkisiyle hissedilen aşk duygusunun gerçek olmayacağı üzerinde durulur. Sayının son hikâyesi ise "Harabelerin Çiçeği"nin tefrikasıdır ve bu sayıdaki hikâyelerin de en uzunudur (2432 kelime). "Bayramlık Çehre" isimli hikâye ise 545 kelimeyle sayının en kısa hikâyesi olarak karşımıza çıkar.

*Resimli Hikâye'*nin Şubat 1928 tarihli 6 numaralı sayısında, 10 hikâye yer almaktadır. İmzasız bir metin olan "Bir Tunus Gediği"nde cimrilik nedeniyle varlık içinde yokluk çeken insanların durumu ve maddiyatın insan ilişkileri üzerindeki etkisi işlenir. "Reşat Nuri"ye ait "Avukat" hikâyesinde, iş hayatıyla özel hayatı arasında seçim yapmak zorunda kalan ve kendi zararına da olsa etik anlayışı baskın çıkan bir avukat anlatılır. "M. D." remizli bir yazar ait olan "Hesaplı Hareketler" isimli metin, evlilikten beklentileri farklı olan kişilerin yanlış hesapları üzerine kurulmuştur. İmzasız bir metin olan "İlk Buse" isimli hikâyede, kaybedilen sevgilinin ardından duyulan özlem ve gençlik yıllarının unutulmaz hatıralarını okuruz. "C. M." remziyle karşımıza çıkan "Hayırcı" adlı metin, kimi insanların tahammül edemediği bazı durumların kimileri tarafından çok normal karşılanmasını konu edinir ve eşlerin birbirini aldatmasının yanlışlığını vurgular. "N. S." imzasını kullanan bir yazara ait olan "Yadigâr Resim"de gururu ve ihtiyaçları arasında kalan bir kadının yaşadığı ikilem ve gururunu seçmesi işlenir. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri, "Catulle Mendès"e ait olup tercümanını bilmediğimiz "Eski Ses"tir. Eserde, kötü yola düşen bir kadının eski hayatını hatırlatmaması için sesini değiştirmek amacıyla yaptıkları anlatılır. "C. M." imzalı metinlerden biri olan "İhtiyar Tilki"de elli yaşlarında çapkın bir adamın eğlenmek niyetiyle görüştüğü kızın kendi kızı çıkması işlenirken ahlaksızlık eleştirisi yapılır. "Selahaddin Enis"e ait bir hikâye olan "Merdivenli Hoca"da insanların özel yaşantılarını evlerini gözetlemek suretiyle öğrenen birinin kendi evini gözetlemesiyle öğrendiği aldatılma gerçeği işlenir. Sayının son hikâyesi ise "Harabelerin Çiçeği"nin tefrikasıdır ve bu sayıdaki hikâyelerin de en uzunudur (2444 kelime). "Hesaplı Hareketler" isimli hikâye ise 494 kelimeyle sayının en kısa hikâyesi olarak karşımıza çıkar.

*Resimli Hikâye'*nin Mart 1928 tarihli 7 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. İmzasız bir eser olan "Açılan Gözler"de aldatıldığını öğrenen bir eşin bu gerçeği çeşitli oyunlarla ortaya çıkarması anlatılmıştır. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki

çeviri eseri, "Maurice Maeterlinck"e ait olup tercümanını bilmediğimiz "Masumların Katliamı"dır. Eser bir savaş ortamını ve düşman askerlerinin çocukları öldürmesini anlatır. "R. N." imzalı "Rüya-yı Sadık" isimli hikâye, vücudumuzun uykuya dalma koşullarıyla gördüğümüz rüya arasında bağlantı kurar ve mide fesadının kötü rüyalara neden olabileceğini mizahi bir dille anlatır. "H. M." remziyle yazılan "Kuyuya Düşen Kadın"da insanların yapmak istemedikleri şeyleri parayla yapabilecekleri ve verilmiş sözlere rağmen başkasına para vermemek için başvurulan hileler işlenir. "Reşat Nuri"ye ait bir eser olan "Kaçırılmış Fırsat"ta kaçırıldığı zannedilerek vazgeçilen fırsatların bu vazgeçiş olmasa gerçekleşebileceği bir aldatma çevresinde işlenir. "N. S." remziyle yazılan "Düdüklümescid'in Diktatörü"nde mahallenin sözü geçen kişilerinin kendi çıkarlarına göre insanların hayatlarıyla oynaması ve bu kişilerin sorgulanmaması eleştirilir. "M. D." imzasıyla yazılan "Bir Gümrük Kaçakçılığı"nda insanların illegal işler yapabilmek için en akla gelmez yollara başvurabilecekleri anlatılır. Sayının son hikâyesi ise "Harabelerin Çiçeği"nin tefrikasıdır ve bu sayıdaki hikâyelerin de en uzunudur (2897 kelime). "Bir Gümrük Kaçakçılığı" isimli hikâye ise sayının en kısa hikâyesi olarak karşımıza çıkar (578 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Nisan 1928 tarihli 8 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "C. M." remziyle yazılan "Nişanlıdan Mektuplar"da aracılık etmek ve yardımcı olmak maksadıyla iletişim kurulan akrabaya âşık olunması ve onunla evlenilmesi anlatılmaktadır. "N. S." imzasıyla yazılan "Dedikodu" isimli hikâyede, aldatılma sanılan ve eşlerin birbirinden şüphe etmesine neden olan bir olayın aslında bir yanlış anlaşılma olması işlenir. "Konsere Davet" adlı imzasız hikâyede, bir ailenin kendi çocuğu gibi bakıp büyüttüğü birinin günün birinde onlara ihaneti ve yaptığı hırsızlık konu edilmiştir. "Reşat Nuri"ye ait "Kirazlar" isimli eserde, insanlar tarafından cimri ve para hırsıyla yanıp tutuştuğu sanılan kişilerin aslında öyle olmadığı hazin bir biçimde işlenirken kişileri tanımadan fikir yürütmenin ve ön yargının yanlışlığı vurgulanır. "Sabahattin Ali"ye ait olan "Bir Cinayetin Sebebi" adlı hikâyede, sevdiği kişinin bir mahkûmla ilgili söylediği övücü sözler üzerine sevdiği kişiye kendini beğendirmek, onun ilgisini çekmek amacıyla bir gencin cinayet işlemesi ve her duruşmaya onu görmek için çıkması anlatılırken aşkın ve sevilme isteğinin insana her türlü deliliği yaptırabileceği vurgulanır. "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" bölümünün bu sayıdaki eseri, "Ömer Seyfettin"e ait olan "Tos" adlı

hikâyedir. Hikâyede, oldukça dindar olan ve bu yönüyle çevresindeki herkesin saygısını kazanan bir kadının, kocasına imtihan olduğunu düşünerek katlanması ve kocasının da evdeki genç kızı ayartmaya çalışması mizahi bir şekilde işlenmiştir. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri, yazarını bilmediğimiz ancak "Leyla Reşit" tarafından Fransızcadan tercüme edilen "Taipu'nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi)"dır. Eserde, kudret ve şevket için faziletin, aşkın, kişinin kendi şahsının feda edilebileceği ancak güzelliğin feda edilemeyeceği anlatılır. Sayının son hikâyesi ise "Harabelerin Çiçeği"nin tefrikasının son bölümüdür. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Tos" adlı hikâye olup (1944 kelime) en kısası ise "Konsere Davet" isimli hikâyedir (674 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Mayıs 1928 tarihli 9 numaralı sayısında, 9 hikâye yer almaktadır. "N. C." remziyle kaleme alınan "Bir Çocuk Tuzağı"nda sevdiği kişiyi elde etmeye çalışan bir genç kızın oynadığı oyunlar anlatılır. "Reşat Nuri"ye ait hikâyelerden biri olan "Resul Hoca'nın Gazası"nda dininin gereklerini yerine getiren ve kendini her şeyiyle öteki dünyaya adamış olan birinin gaza ederek bir düşmanı öldürmek ve bu sevabı da hanesine eklemek istemesi fakat düşmanı görünce korkması ve kaçması konu edilir, canın tatlı olduğu mesajı verilir. "N. C." imzasıyla yazılan "Çocuk Katili" adlı eserde, düşman askerlerinden kaçan ve çocuklarını korumaya çalışan bir babanın dört çocuğunun hayatını tehlikeye atmamak için bir çocuğunu öldürmesi işlenir. "Mahmut Yesari"ye ait bir eser olan "İlk Göz Ağrısı"nda şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanan eşlerin yıllar sonra karşılaşması ve yeniden bir araya gelmesi anlatılır. Dergide "Fantezi Hikâye" başlığıyla verilen ve "H. M." remziyle yazılan "Fazla Saf Bir Kadın" isimli hikâyede, bir kocanın eşinin budalalığından yakınması ve bunun derecesini ölçmek için oynadığı bir oyun anlatılır. "R. N." imzasıyla yazılan "Sokaktan Sesler" isimli anlatıda, çok parası olan ve bu parayı işletmek isteyen birinin dolandırıcıların elinden tesadüfen gelen bir sesle kurtulması anlatılır. "N. S." imzalı ve masalsı bir hikâye olan "Adalet"te, adil olmasıyla tanınan bir hükümdarın kendini kandırmaya çalışan yardımcısını idam ettireceği sanılırken ona adil bir ceza vermesi işlenir, adaletin devlet ve halk için önemli olduğu vurgusu yapılır. "Nur Tahsin" tarafından yazılan "Maskeli Balo" isimli metinde, nişanlısına güvenmeyen ve aşktan korkan bir kadının, nişanlısını denemek için oynadığı oyunun kendisini yıkması anlatılır. "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" bölümünün bu sayıdaki eseri, "Ahmet Hikmet"e ait "Hüsn ü Aşk"tır. Hikâyede, fiziki güzelliğe çok önem veren

bir adamın evlendiği kişinin yüzünü gördükten sonra hayal kırıklığına uğraması üzerine ruh güzelliğine önem vermeye başlaması ve nefretin merhamete dönüşmesi anlatılır. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Hüsn ü Aşk" adlı hikâye olup (2792 kelime) en kısası ise "Fazla Saf Bir Kadın" isimli hikâyedir (510 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Haziran 1928 tarihli 10 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "N. C." remziyle yazılan "Gece Kuşu" isimli hikâyede, güzelliğiyle herkesi kendine hayran bırakan bir kızın onu gerçekten seven kişiyi anlamak yani sahte aşkla gerçek aşkı ayırt edebilmek için oynadığı oyun anlatılır. İmzasız bir hikâye olan "Ekmek Elden Su Gölden" isimli metinde, serseri birinin türlü suçlar işleyerek kendini hapse attırması ve orada çalışmak zorunda olmadan yaşaması mizahi bir dille anlatılır. "Kibar Bir Köpek" adlı imzasız hikâyede, her davranışıyla görgülü insanlar gibi hareket eden bir köpek hakkında girilen iddianın kurnazlıkla kazanılması işlenir. Yazarını bilmediğimiz bir anlatı olan "Hırsızın Mazereti"nde genç bir kızı kötü yola düşmekten kurtarmak amacıyla onun isteklerini gerçekleştirebilmek için hırsızlık yapan biri anlatılır. İmzasız hikâyelerden olan "İhtiyar Çapkın"da kimin daha çapkın olduğunu kanıtlamak isteyen iki ihtiyarın oyunu mizahi bir dille anlatılır. Yazarını bilmediğimiz "Ölmek İsteyen Çocuk" adlı hikâyede, sevgisizlik ve ilgisizlik nedeniyle hayattan bıkmış olan on bir yaşındaki bir çocuğun intihar etmek istemesini okuruz. "Server Ziya"ya ait olan "Kadın Çorabı"nda aşırı kıskanç bir kadının bir yanlış anlaşılma nedeniyle neredeyse kocasını öldürecek olması anlatılır. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri, "Guy de Maupassant"a ait olup tercümanını bilmediğimiz "Sarhoş" adlı hikâyedir. Hikâyede, her gece sarhoş olan bir adamın karısının kendisini aldattığı şüphesi üzerine sarhoşluğun verdiği yarı bilinçsizlik hâliyle karısını öldürmesi işlenir. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Hırsızın Mazereti" adlı hikâye olup (2365 kelime) en kısası ise "Kadın Çorabı" isimli hikâyedir (447 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Temmuz 1928 tarihli 11 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. Sayının ilk hikâyesi olan "Bir Mukabele", "Mahmut Yesari"ye aittir ve hayatın bir döngü olduğunu, yapılan iyiliklerin bize iyilik olarak döneceğini anlatır. "İbnürrefik Ahmet Nuri" tarafından kaleme alınan "Bekârlık Neye Benzer?"de görücü usulüyle yapılan evliliklerin hüsranla sonuçlanabileceği mizahi bir biçimde işlenir. "H. M." remziyle

yazılan "Yemeden İçmeden" isimli hikâyede, yanlış anlamaların kişilerin hayatlarını değiştirebileceği ve evlilikte aldatan kişinin bunun karşılığını bir şekilde bulacağı anlatılır. Yazarını bilmediğimiz "Yosma" isimli eserde, hayırsız bir evladın babasına yardım etmemesi fakat babası kendisinin utanacağı bir duruma düştüğünde ona yardım eli uzatması işlenir. "Ercüment Ekrem"e ait "Haram" isimli hikâyede, görünüşte dindar olup aslında öyle olmayan insanlar anlatılır. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri "Auguste Villiers de L'Isle-Adam"a ait "Ümitle İşkence" adlı eserdir ancak tercümana dair bilgimiz yoktur. Hikâyede, din kisvesi altında yapılan sapkınlıklar ve bunların normal kabul edilişi, aksine anlam verilmeyişi işlenir. "C. K." remziyle yazılan "Ahde Vefa" isimli hikâyede, eski kadınların verdikleri sözün arkasında durduğu ve vefakâr olduğu -aslında böyle olmadığını gösteren bir şekilde- anlatılmıştır. "Nahit Sırrı"ya ait hikâyelerden biri olan "Bebekleriyle Oynamayınca", "Saltanat devirlerinin levsiyat ve mezalimine ait bir hikâye" açıklamasıyla neşredilir. Hikâyede, çocuk yaşta bir sultanın dedesi yaşında bir paşayla evlendirilmesi, bu zihniyetin kişilerin hayatlarını ve arzularını ne şekilde etkilediği, makam sahibi olmanın getirdiği ve götürdüğü şeyler anlatılır. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Bebekleriyle Oynamayınca" adlı hikâye olup (2664 kelime) en kısası ise "Yosma" isimli hikâyedir (531 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Ağustos 1928 tarihli 12 numaralı sayısında, 10 hikâye yer almaktadır. "N. C." remziyle yazılan "Bir Namus Borcu"nda ahlaksızlığın verasetle taşındığı düşüncesinden yola çıkılarak namuslu adamların aldatılmaması için işlenen bir cinayet anlatılır. "N. S." imzasıyla yazılan "En Büyük Aşk" adlı hikâyede, insanın aşk yaşadığı insanlar içinde tek unutamadığının ilk aşkı olduğu ve aşkın bir defa yaşandığı işlenir. "Reşat Nuri"ye ait olan "Kuş Yemi" adlı hikâyede, parasızlık nedeniyle kuşlarını satmak isteyen bir büyükanne ve torununa, kuşu satın alan kişinin satmamak şartıyla onlara hediye etmesi anlatılır. "Hikmet Şevki" tarafından yazılan "Şifahi Hikâye"de saatlerce konuşmasına rağmen sözlerinde kayda değer bir şey bulunmayan kişiler ve onları kırmamak adına sabırla dinleyen kişilerin durumu mizahi bir biçimde anlatılır. "M. S." remziyle yazılan "Bir Yumurta Hırsızı"nda hırsız bir serserinin çaldığı eşyalar ve başına gelen birtakım olaylarla zengin biri gibi görünerek yumurtalarını çaldığı köylüleri kandırması işlenir. "E. B." remizli bir yazara ait olan "Çığırtkan" adlı hikâyede, bir diş hekimi ve metresinin para kazanmak için kurdukları tuzağa düşen saf bir adam anlatılır.

"Server Ziya"ya ait "Kapının Zili" isimli hikâyede, tesadüflerin insan hayatındaki yeri ve istenmeyen olayların gelişmesine olanak sağlayabileceği konu edilir. "Osman Cemal" tarafından kaleme alınan "İki Sevgili Tabak"ta geçmişten kalan hatıra ve yadigârların önemi hazin bir hikâye ekseninde işlenir. "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" bölümünün bu sayıdaki eseri, "Halit Ziya"ya ait "Ömr-i Tehi"dir. Hikâyede, postacılık yapan birinin yalnızlığı ve yalnızlığın hayata acı kattığı işlenir. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri "M. Y." tarafından "Catulle Mendès"ten tercüme edilen "Kılıç Üstünde Gözyaşları" adlı eserdir. Eserde, asilzade bir bahadırın kötü bir sihirbazı alt etmesi, onun silahını ele geçirmesi fakat dünyada en korkak kişinin en cesur kişiyi öldürmesine imkân olduğu için dünyanın adil bir yer olmayışına üzülmesi anlatılır. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Bir Namus Borcu" adlı hikâye olup (2893 kelime) en kısası ise "Kapının Zili" isimli hikâyedir (425 kelime).

Resimli Hikâye'nin Eylül 1928 tarihli 13 numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "C. N." remziyle yazılan "Denizde" adlı hikâyede, derslerinde başarılı olan bir kızın çeşitli nedenlerle kırılan okuma hevesinin zengin koca bulma hayaline dönüşmesi ve yaşadığı hayal kırıklıklarıyla emeline ulaşamaması anlatılır. "Nahit Sırrı" imzasıyla okuduğumuz "İki Rakibe"de biri iyi niyetli, diğeri ise kıskanç ve bencil olan iki kadın yakın arkadaş arasındaki ilişki işlenir. İmzasız bir hikâye olan "Ressam ile Esnaf"ta bir bahar günü resim çizen bir ressam ve ona resmini çizdirmek isteyen bir nalbant anlatılırken sanat ve zanaat arasındaki fark vurgulanır. "M. F." remizli bir yazar tarafından kaleme alınan "Bir Aile Faciası" isimli hikâyede aile bireylerinden saklanan kimi gerçekler nedeniyle yapılan davranışların yanlış anlamalara yol açabileceği işlenir. Yazarını bilmediğimiz "Abdal Hafız"da kocasının güzel huylarını aptallık olarak nitelendiren bir kadın ve kocasının bunun aksini ispatlamaya çalışması neticesinde kadının daha kurnaz olup haklı çıkışı işlenir. "François Coppee"ye ait olup "Mebrure Hurşit" tarafından tercüme edilen (uyarlama niteliğinde) "Hayırlı Cinayet" isimli eserde, bir dostunun ailesinin hayatını kurtarmak için cinayet işleyen birinin yaşadıkları anlatılır. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri "Guy de Maupassant"a ait olup "Hadiye Reşat" tarafından tercüme edilen "Hakiki Bir Sergüzeşt" adlı hikâyede kendi arzuları için bir kadını kullanan bir erkeğin sosyal statüler nedeniyle onu terk etmesi ve sonrasında kadının çektiği acılar işlenir. "C. A." imzasıyla karşımıza çıkan "Kadın Gururu" isimli

hikâyede bir kadının gururunun diğer duygularından baskın olduğu işlenir. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Denizde" adlı hikâye olup (3223 kelime) en kısası ise "Kadın Gururu" isimli hikâyedir (267 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin Teşrinievvel 1928 tarihli 14 numaralı sayısında, 12 hikâye yer almaktadır. "N. C." remziyle yazılan "Korku" adlı hikâyede, insanların dayanağı olmayan boş inanç ve korkuları sorgulamadan kabullenmesi ve bunlarla ilgisi olmayan kişilerin zarar görmesi işlenir. Yazarını bilmediğimiz bir hikâye olan "Şayeste Abla"da, bir kadının sevdiği kişiyi hayalinde bambaşka bir insana dönüştürüp sevmesi anlatılırken "gönül kimi severse güzel odur" düşüncesi vurgulanır. "M. C." remziyle okuduğumuz "Esrarengiz Bir Ruh"ta gizemli görünen ve olduğundan farklı bir görüntü vermeye çalışan insanların aslında hiç de öyle göründüğü gibi olmayabileceği işlenir. "N. R." remziyle yazılan "Mukabil Taarruz"da insanların zor günlerinde onlara borç vererek destek olan kişilerin kullanılması ve sahtekârların gerçek yüzlerinin ortaya çıkması işlenir. "Salih Zeki"ye ait bir hikâye olan "Davet"te kafamızdaki ideallerle gerçeklerin uyuşmaması durumunda yaşanan hayal kırıklığı anlatılır. "Mebrure Hurşit" tarafından yazılan "Küçük Kamburun Sırrı"nda ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisi işlenirken annenin yuvayı ayakta tutan unsur olduğu fikrine vurgu yapılır. "İbnürrefik Ahmet Nuri"ye ait bir hikâye olan "Dalgınlık"ta, dalgınlık kisvesi altında aslında bilerek yapılan kandırmalar ve dolandırmalar konu edilir. "Nahit Sırrı" tarafından kaleme alınan "Saadettin Bey'in Damadı" adlı hikâyede, insanlara yardımcı olarak onları iyi mevkilere getiren kişiler, varlık ve mevkilerini kaybettiklerinde, eskiden yardımcı oldukları insanların onlara dönüp bakmaması ve nankörlük teması işlenir. "S. R." remziyle yazılan "Kıskançlık" isimli hikâyede, kıskanılmayı gerektirecek hiçbir şey yapmayan sadık bir kocanın, aşırı kıskanç karısına laf anlatmaya dermanı kalmaması ve sonunda karısını aldatması işlenir. "Unutulmuş Güzel Yazılar" bölümünün bu sayıdaki eseri olup "Ahmet Rasim" imzasını taşıyan "Bir Sonbahar Akşamı"nda mevsimin değişimi, yazdan sonbahara geçişin doğa ve insan üzerindeki etkileri anlatılır. "Cihan Şaheserleri" bölümünün bu sayıdaki çeviri eseri "Leon Frapie" tarafından kaleme alınan ancak tercümanını bilmediğimiz "Kaybolan Çocuk" isimli metindir. Hikâyede bazı dönemler kadınlık ve annelik duyguları çatışan ve bu dönemlerde çocuğundan kurtulmaya çalışan genç ve dul bir kadının çocuğunun zamanla bu durumu fark etmesi ve kendi kendine

ortadan kaybolması anlatılır. İmzasız bir hikâye olan "Kadın Kalbi"nde aşka kapalı olan kadınların kalbine merhamet ve şefkatle ulaşılabileceği düşüncesi işlenir. Bu sayıdaki hikâyelerin en uzunu "Davet" adlı hikâye olup (1728 kelime) en kısası ise "Kadın Kalbi" isimli hikâyedir (530 kelime).

*Resimli Hikâye'*nin 15 Kânunusani 1930 tarihli 15 (1) numaralı sayısında, 6 hikâye yer almaktadır. "Suat Derviş"e ait "O mu? O Değil mi?" isimli hikâyede, jandarmalar tarafından aranan bir gencin, yaşlı ve âmâ bir adamın evine sığınarak kendini oğlu olarak tanıtması ve adamın da bu genci yıllardır görmediği oğlu sanması fakat tereddütte kalması işlenir. Yazarını bilmediğimiz "Sen Ol da Bayılma" isimli hikâye, "mizahi hikâye" başlığıyla verilmiş olup bir alışveriş esnasında yaşanan bir olayı anlatır. "Sadri Etem"e ait olan "Mumcunun Faresi"nde felaketlerin kimi insanlar için fırsat olabileceğinden yola çıkılarak iyiliğe kötülükle karşılık verme konusu işlenir. "Peyami Safa" tarafından kaleme alınan "Doğru Hikâye"de, yazar anlatacaklarının başından geçtiğini ve doğru olduğunu söyleyerek hikâyeye başlar ve düşkün, yardıma muhtaç gibi görünen biri tarafından dolandırıldığına fakat hâlâ o kişiye acıdığına ve inandığına dair bir hikâye anlatır. "Celalettin Ekrem"e ait olan "İstihare" adlı eser, "Anadolu halkının itikatlarından birini tespit eden orijinal bir hikâye. Bu hikâye izdivaç gibi içtimai ehemmiyeti olan bir meselede rüyaların oynadığı rolü gösteriyor." şeklindeki tanıtım yazısıyla yayımlanır. Hikâyede, toplumdaki gelenek ve inanışta rüyaların önemi ve kişilerin hayatlarını yüksek derecede etkilediği anlatılır. "Alphonse Daudet"den çeviri olan "Ayna" adlı hikâyede tercümana dair bilgimiz olmamakla birlikte merak edilen şeyin insanı ölüme götürebileceği işlenir.

*Resimli Hikâye'*nin 1 Şubat 1930 tarihli 16 (2) numaralı sayısında, 7 hikâye yer almaktadır. "Peyami Safa" tarafından yazılan "Elli Yaşında Bir Adam" isimli hikâyede, karısı tarafından sürekli ezilen bir adamın başka bir kadın tarafından ilgi görmesiyle bambaşka bir adam olması fakat yaptığı bir hata nedeniyle iki kadını da kaybederek eskisinden de beter bir duruma gelmesi anlatılır. "Celalettin Ekrem"e ait "Rüşvet" isimli hikâye, "Meşrutiyet devrinde, mahkemelerin iç yüzünü gösteren meraklı bir hikâye" şeklindeki tanıtım cümlesiyle yayımlanır ve davaların rüşvetle kazanılması eleştirilerek anlatılır. "Suat Derviş"e ait olan "Kırk Sene Sonra" adlı eserde, bir erkeğin kıskançlık ve

şüpheyle karısının dudaklarını parçalaması, kadının herkesten gizlenerek yaşamak zorunda kalması ve ölüm döşeğinde olan kocasını kırk yıl sonra affedişi anlatılırken kıskançlığın ve şüphenin insan hayatını ne şekilde mahvedebileceği gösterilir. Yazarını bilmediğimiz "Venüsün Kolları", "fantezi hikâye" başlığıyla neşredilir ve hikâyede, bazı şeylerin hayallerimizdeki şekliyle güzel olduğu, gerçeklerin bizi hayal kırıklığına uğratıp hayalimizdeki güzelliği çirkinleştirebileceği, bu nedenle bazı gerçeklerin gizli kalmasının daha iyi olduğu konu edilir. "Jack London"dan çeviri olan "Kurdun Oğlu" adlı hikâye, "Kırmızı derililerin arasında bir altın arayıcının başından geçen heyecanlı bir macera hikâyesi" tanıtım yazısıyla yayımlanır. Tercümanına dair bilgi verilmeyen eserde, beyaz adamın kabile reisinin kızıyla evlenmek için galip çıkması gereken bir mücadeleyi kazanması anlatılır. İmzasız bir hikâye olan ve "Hissî hikâye" başlığıyla verilen "Dağlı Kızın Aşkı"nda, asker olan nişanlısının ölmesi üzerine onun hançerini kalbine saplayarak kendini öldüren bir kızın aşkı işlenir. Sayının son hikâyesi "Papağan" ise "Sadri Etem"e aittir ve kocasının sesine âşık bir kadının, kocasının ölümünden sonra papağan ile kocasının boşluğunu doldurması ve ona çok bağlanması, papağanın ölümüyle kadının da ölmesi anlatılır.

*Resimli Hikâye'*nin 15 Şubat 1930 tarihli 17 (3) numaralı sayısında, 9 hikâye yer almaktadır. "Mahmut Yesari"ye ait "En Hakiki Hikâye"de, vapur yolculuğunda gelişen bir sohbette, yolculardan birinin hikâyelerde aile hayatını gerçekçi yansıtmadığı için, başka bir yolcunun da az bile anlattığı için yazarı eleştirmesi konu edilir. "Vâlâ Nurettin" tarafından yazılan "Kiralık İsmokin"de yazar, Sofya gazetesinde okuduğu bir haberden bahseder: Bulgaristan'da elbise kiralayan birinin iflası üzerine haciz memurları elbiseleri toplamak için baloya giderek kiralayanların üstünden elbiseleri alır. Yazar da buradan pay çıkararak İstanbul'un ünlü elbise tüccarının iflasa niyeti olmadığını, aksi takdirde baloların hepsinin tehlikeye gireceğini ifade eder. "Ahmet Hidayet"e ait "Meçhul Süvari" isimli hikâyede, Türklerin mahsus salıverdiği bir korkuluğun Yunanlar tarafından korkusuz bir süvari zannedilmesi ve bütün gece ondan korkarak onu öldürmeye çalışmaları anlatılır. "Pierre Frondae"den tercüme edilen "Dünyanın En Büyük Aktörü" isimli eserde, oyundaki rolü gereği çıldıran bir aktör ve seyircilerin bunu gerçek zannederek müdahale etmesi anlatılır. "Server Bedi" müstearıyla yazılan "Gümüş Saplı Baston"da, karısı tarafından terk edilen bir adamın karısının gidişine değil, karısını

kaçıran kişi tarafından çalınan bastonuna üzülmesi anlatılır. "Sadri Etem"e ait hikâyelerden biri olan "Allı Yemeni Morlu Yemeni"de insanın içindeki zıt karakterlerin çatışmalara neden olup kişiyi gündüz zahit gece ayyaş yapabileceği anlatılır. "Suat Derviş" imzasıyla okuduğumuz "Geçtiğim Şehir"de tren garındaki sevgililere dair gözlemler ve ilişkilerin çirkin tarafları anlatılır. "Celalettin Ekrem" tarafından kaleme alınan "On Sene Kontrato"da işçinin daima ezildiği ve işverenin bir şekilde her zaman üste çıktığı, bir grev çerçevesinde anlatılmıştır. Fransızcadan tercüme edilen "Bir Bahis" isimli hikâyenin yazarına ve tercümanına dair bilgimiz olmamakla birlikte hikâyede, düelloda kimin kazanacağı üzerine bahse girilmesi ve kesinlikle emin olunmasına rağmen bahsin kaybedilmesi anlatılır. Ayrıca bu sayıda "Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize" başlığıyla, "gelecek nüshadan itibaren" hikâye yazmaya yetenekli okurları teşvik amacıyla bir sütun açılacağı duyurulur ve bu sütunların benzerlerinden farklı olacağı çünkü seçilen en güzel hikâyeye dair eleştirinin de yayımlanacağı eklenir.[28]

*Resimli Hikâye'*nin 1 Mart 1930 tarihli 18 (4) numaralı sayısında, 7 hikâye yer almaktadır. "Peyami Safa"ya ait "Bana Benziyen Ölü"de bir bar kadının, barda gördüğü bir adamı -kendisinin yaşadığı hayat nedeniyle öldüğüne inandığı- oğluna benzetmesi ve adamla bu hikâyeyi paylaşması anlatılır. "M. Feridun" imzasıyla karşımıza çıkan "İki Kadın" isimli hikâyede, aynı kişiyi seven iki kız kardeşin birbirlerine olan bağlılıkları ve kardeşlik duygusunun eşe olan itimattan önce gelmesi işlenir. "Suat Derviş" tarafından yazılan "İlk Gece"de, eski bir konağa bekçilik eden yaşlı bir kadının korku dolu ilk gecesi ve yalnızken duyulan seslerden önce korkulması fakat alışılan bu sesler duyulmamaya başlandığında bunların yokluğunun hissedilerek daha çok korkulması anlatılır. İmzasız bir hikâye olan "Fırtına Martisi"nde, ölen çocuğunun matemini tutmaktan vazgeçemeyen bir kadının, ilgisi yavaş yavaş başka bir kadına kaymaya başlayan kocasını yeniden elde etmesi anlatılır. "Sadri Etem" imzasıyla okuduğumuz "Evinden Kaçan Adam"da, makyaj ustası yaşlı bir aktörün, kılığına büründüğü kişinin aslında karısının kendisini aldattığı kişi olduğunu tesadüfen öğrenmesi anlatılır. "J. Kessel"den tercüme edilen ve tercümanını bilmediğimiz "Dirilen Ölü" adlı hikâyede, mezar bekçiliği yapan bekçinin evine, ölü zannedilen -ancak tifüslü bir hasta olup soğuğun etkisiyle kendine gelen-

[28] Çalışmamızın dördüncü bölümünü oluşturan "Seçilmiş Metinler" isimli bölümde yer alan "Duyurular" başlığı altından ilgili metne ulaşılabilir.

birinin gelmesi ve bekçiyle karısının yaşadıkları korku anlatılır. Geçen sayıda, bu sayıda açılacağı duyurulan "Karilerimizin Hikâyeleri" sütununda yayımlanan ilk hikâye "Tahsin Şükrü" imzasıyla okuduğumuz "Sayfiye Doktoru"dur. Hikâyede, tüm hastalıkların dinî kitaplardan öğrenilerek tedavi edilmeye alışıldığı bir sayfiyede göreve başlayan doktorun, kendine daha aydın bir semt bulmak için oradan ayrılması işlenir.

*Resimli Hikâye'*nin 1 Nisan 1930 tarihli 19 (5) numaralı sayısında, 8 hikâye yer almaktadır. "Fikret Adil" imzasıyla karşımıza çıkan "Birisi ile Herkes" adlı hikâyede, "birisi" bireyi, "herkes" ise parasal/bürokratik düzeni temsil eder ve bireyin sistem karşısındaki çaresizliği metaforik biçimde anlatılır. "Peyami Safa"ya ait "Köpeğimin Kıskançlığı"nda duygusal bir köpeğe sahip olan bir adamın, köpeğin kıskançlığı ve üzüntüsü nedeniyle evlenmekten vazgeçmesi anlatılır. "M. Feridun" imzasıyla okuduğumuz "Sade Bir Hikâye"de merak ve keşfetme duygusuyla çıkılan her yolculuğun kişide bir iz ve yara bırakacağı mesajı, kuşlar üzerinden sembolik bir şekilde anlatılmıştır. "Suat Derviş"e ait olan "Karanlıkta Ayak Sesleri" adlı hikâyede, mahalleli tarafından büyücü, cadı olarak tanınan bir kadının kehaneti ve genç bir kızın bu kehanetin etkisinden kurtulamayarak korkusuna yenilmesi ve ölmesi anlatılır; zihinlerimizdeki korku ve inançların bizi yanlışa ve ölüme sürükleyebileceği mesajı verilir. "Celalettin Ekrem" imzasıyla karşımıza çıkan "Dalga"da bir kahvehanedeki esrarkeşlerin, esrarın etkisiyle halüsinasyon görmeleri ve ortalığı birbirine katmaları, hatta aralarından bir kişinin de ölmesi anlatılır. Yazarı bilinmeyen ve kişilerin isminden yola çıkılarak tercüme olduğu tahmin edilen "Mukabele Görmiyen Aşk"ta, kocasının ölümünden bir yıl sonra, kendisiyle yaşamasını istediği sevgilisini almaya giden kadının, sevgilisi tarafından reddedilmesi ve sevgilisini başka bir kadınla gördüğü için yaşadığı hüsran anlatılır. "Fransız hikâyesi" başlığıyla yayımlanan ve yazarı bilinmeyen "Tanımadığım Adam" adlı hikâyede, yaşama hevesinin çok yoğun olduğu bir gün, tanımadığı ama üzgün hâlde görünce yardım etmek isteyerek adresini aldığı bir adamla karşılaşan bir kişinin, tanımadığı adamın adresini kaybetmesi ve iki senedir o adamın akıbetini düşünmesi anlatılır. Bu sayıda "Karilerimizin Hikâyeleri" sütununda yayımlanan hikâye, "M. Sami" imzasıyla okuduğumuz "999 Bin Liralık Define"dir. Hikâyede, tarlasını satabilmek için define yalanı uyduran uyanık birinin oyunu anlatılır.

*Resimli Hikâye'*nin 15 Nisan 1930 tarihli 20 (6) numaralı sayısında, 6 hikâye yer almaktadır. "Suat Derviş" tarafından kaleme alınan "Doğduğum Şehir"de kocasından şiddet gören ve onu terk ederek özgürlüğünün peşinden gitmeye çalışan bir kadının karşısına çıkan maddi engelleri aşamaması ve kocasının evinde dönmek zorunda kalması anlatılır. "Mahmut Yesari"ye ait olan "O Adam"da çok neşeli olunan günlerde birden ortaya çıkan ve karamsarlığıyla insanın tüm neşesini kaçıran tipler konu edilir. "Osman Cemal" imzasıyla okuduğumuz "Bebeğin Cenazesi"nde, iki yaşındayken ölen bir bebeğin anne ve babasını teselli etme görevini üstlenen büyükannenin ölümünün ardından anne ve babanın kendi kendilerini teselliye mecbur olması anlatılırken insanın metanetini öncelikle kendinde bulması gerektiği mesajı verilir. "Peyami Safa"ya ait hikâyelerden biri olan "Sokakta Kalan Şair"de, az çok tanınan fakat sefil bir hayat süren bir şairin gururunu her şeyin üzerinde tutması konu edilir. "Sadri Etem" tarafından yazılan "Aynanın Öldürdüğü Adam" adlı hikâyede, inanışa göre insanın içinde onunla birlikte doğan ve ölen bir eş bulunduğu ve ilk defa ayna gören bir süvarinin kendi görüntüsünü düşman zannederek aynaya ateş etmesi fakat onun ayna olduğunu öğrendiğinde eşini öldürdüğüne inanarak çıldırması anlatılır. Bu sayıda "Karilerimizin Hikâyeleri" sütununda yayımlanan hikâye, "A. Bedi" imzasıyla okuduğumuz "Köylerde Kış Gecesi"dir. Hikâyede, köylülerin kış gecelerinde eğlenmek amacıyla kahvede iskambil oynamaları anlatılır.

*Resimli Hikâye'*nin 15 Mayıs 1930 tarihli 21 (7) numaralı sayısında, 5 hikâye yer almaktadır. "Sadri Etem" imzasıyla karşımıza çıkan "Dümdar Muharebesi"nde I. Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nde, Osmanlı askerinin başından geçen kötü bir olay anlatılır. "İhsan Etem" tarafından yazılan "Filik Emine"de, birbirini çok seven fakat bir türlü kavuşamayan iki kişinin aşkı ve hazin hikâyesi anlatılırken sevenlerin kavuşmasına engel olan kişilerin de mutlu olamayacağı görülür. "Celalettin Ekrem"e ait olan "Öküz Kafası"nda şans ve tesadüfün büyük bir rol oynadığı toplumda, insanların şans getirdiğini düşündükleri şeylere tapacak kadar önem vermesinin doğal oluşu ve bu fetişin anlaşılabilirliği anlatılır. "Emin Türk" imzasıyla okuduğumuz "Kiraz"da dul bir kadının, istenen vergiler için geçim kaynağı olan keçisini satmak zorunda kalması ve yaşadığı üzüntü anlatılır. "M. Feridun" tarafından yazılan "Yol Üstünde Mezar" adlı hikâyede, birbirini çok seven ancak türlü engeller nedeniyle kavuşamayan ve birlikte ölen iki kişinin hazin hikâyesi ve sonu işlenir.

*Resimli Hikâye'*nin 30 Temmuz 1930 tarihli 22 (8) numaralı sayısında, 5 hikâye yer almaktadır. "Sadri Etem"e ait olan "İnsaniyet Namına" adlı metin, olayın 15 beş sene evvel gerçekleştiğini belirterek başlar ve metinde kendi ayakları üstünde durmaya çalışan bir kadından herkesin faydalanmaya çalışması ve kadının sonunda bu duruma boyun eğmesi anlatılır. "Suat Derviş" imzasıyla karşımıza çıkan "Ölmemek" adlı hikâyede, ölümün hayattaki tek teselli olduğu, yaşamın tüketmek ve ölmek üzerine kurulduğu, ölümün hayatı anlamlı kıldığı işlenir. "M. Feridun" tarafından yazılan "Açık Denizde" isimli eserde, bir kadının kocası ve sevgilisiyle yaşadığı aşk ilişkisi ve ikisinden de vazgeçişi anlatılır. "İhsan Etem"e ait "Hüsmen'in Derdi"nde kültürüne ve geleneklerine bağlı, çalışkan bir adamın emeklerinin karşılığını alamaması, vaat edilen şeylerin gerçekleşmemesi sonucunda yaşadığı üzüntüyle yatağa düşmesi ve doktorsuzluk nedeniyle iyileşemeyip ölmesi anlatılır. "Fikret Adil" tarafından kaleme alınan "Gülen Adam"da insanların tüm mücadelesinin mutluluk için olduğu, mutluluğun da kendisini herkeste gösteren tek ortak yanının gülmek olduğu ve eğer deli değilse en çok gülenin en mutlu insan olduğu ifade edilirken hayatı ciddiye almayan ve her şeye gülerek yaklaşan bir adamın sonunda herkesin güldüğü bir adama dönüşmesi ve artık gülmemesi işlenir.

1.2.2. Tematik Değerlendirme

1911-1923 yılları arasında dönemlendirilen Millî Edebiyat'ın, *Resimli Hikâye'*nin ilk döneminde de (1927-28) etkisini sürdürdüğü görülür. Hikâyelerde günlük konuşma dilinin kullanılması, gözlem ve realizmin öne çıkması, günlük yaşama dair konuların işlenmesi, İstanbul dışına uzanılması, halkın yanlış inançlarının eleştirilmesi gibi unsurlar, hikâyeleri Millî Edebiyat'a yaklaştırır. Hikâyelerde işlenen sosyal hayat ve ilişkilerde bozulma, bağnazlıklar, ahlaki çöküş vb. temalar da derine inerek işlenmeyip daha çok bir gözlem olarak aktarılır. Fakat bu gözlemler de dönemin yaşayışını, problemlerini bize gösterir. Ancak hikâyelerde Millî Mücadele, Kurtuluş Savaşı, Türk tarihine dair kahramanlıklar, bağımsızlık mücadelesi, Cumhuriyet'in getirdiği kazanımlar gibi konuların da bir dava ya da tez olarak ele alınmadığını belirtmek gerekir. İlk dönemde tematik olarak yer bulmayan millî mücadele, ikinci dönemde kendine az da olsa yer bulur.

Örneğin, Sadri Etem'e ait *Dümdar Muharebesi* ve Ahmet Hidayet'e ait *Meçhul Süvari* bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Derginin ilk döneminde aşk, yasak aşk, aldatma, kıskançlık, şüphe, evlilik, ölüm, yoksulluk, maddi sorunlar, ahlaki bozulma, batıl inanç, doğaüstü unsurlar, korku, cimrilik, inatçılık, nankörlük gibi temalar görülmektedir. İkinci dönemde ise bu temalara düzene boyun eğme, kadınların tek başlarına yaşam mücadelesi vermesi, maddi sorunlar, işçi-işveren ilişkisi, eşitsizlik, birey ve toplum arasındaki ilişki, mutluluk ve ölüme dair felsefi sorgulamalar da eklenir. İki dönem arasındaki değişimde ikinci dönemde derginin yazar kadrosunun daha çok toplumcu gerçekçi yazarlardan oluşması ve buna bağlı olarak işlenen temaların farklılaşması rol oynamıştır. Bunun sonucu olarak da dergi ilk dönemindeki Millî Edebiyat çizgisinden toplumcu gerçekçi bir çizgiye kaymıştır.

Genel olarak derginin ilk döneminde yayımlanan hikâyelerde popüler temaların ağırlıkta olduğu; ikinci dönemde ise derginin edebî yönünün de ağırlık kazandığı ifade edilebilir.

> "Cumhuriyetin ilk yılları yeni bir arayışlar dönemidir. Gerçekçiliğin farklı boyutları ve algılama biçimleri ortaya çıkmaya başlar. 1928'den sonra kısa bir bocalama devri yaşanır. Yeni alfabenin kabulü ile değişen şartlar yüzünden verimsiz bir dönem geçirilir. Bu sırada dergilerde acıklı aşk hikâyeleri ile küçük mizahi hikâyeler yayımlanmaktadır."[29]

Resimli Hikâye de bu bocalamadan etkilenmekten kendini kurtaramaz. 1927-28 yıllarında hikâye ağırlıklı popüler bir dergiyken 1930'da tamamen bir hikâye dergisi olmasında, edebî yönünün ağırlık kazanmasında, yazar kadrosunun değişimiyle işlenen temaların farklılaşmasında söz konusu bu yeni arayış döneminin etkisini öncelikli olarak göz önünde bulundurmak gerekir.

Çalışmanın bu bölümünde *Resimli Hikâye'*de en fazla işlenen temaların (aşk, ekonomik sorunlar, asılsız inançlar, kadının toplumsal hayattaki yeri, felsefi konular) kapsamlarına kısaca değinilecektir.

---

[29] İslam, A. K. (2009). Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi. Ramazan Korkmaz (Ed.), *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)* içinde (s. 343). Ankara: Grafiker Yayınları

1.2.2.1. Aşk

*Resimli Hikâye'*nin hem 1927-28 hem 1930 döneminde "aşk" teması yazarların en çok işlediği tema olmuştur. Çoğu zaman ana tema olarak karşımıza çıkan aşk, kimi zaman da yardımcı tema olarak metinlerde işlenir. Hikâyelerdeki kişiler bu duyguyu çok yoğun yaşar ve kimi zaman bunun bedelini hayatlarıyla öder.

Hikâyelerde, ilişkilerde kişilerin birbirine güvenmemesi, eşlerinden şüphelenmesi, eşlerini aldatması, aşırı kıskançlığın getirdiği problemler, yanlış anlamaların doğurduğu kötü sonuçlar, mutsuz evlilikler, kişilerin evlilikten umduklarını bulamaması gibi konular önemli yer tutar. Hatta aşk temalı hikâyeler genellikle şüphe, kıskançlık, güvensizlik, gurur konuları çevresinde gelişir. Hikâyelerde kadın-erkek ilişkileri özellikle dikkat çeker. Mantıksız tesadüfler, yanlış anlamalar, yasak aşklar ve aldatmalar olay örgüsünde çatışmayı yaratan unsurlardır.

Örneğin, S. C. remziyle yazılan *Tecrübe*'de aslı olmayan iddialar nedeniyle karısından şüphe eden ve bu şüphenin doğruluğunu/yanlışlığını görmek için bir plan kuran Osman, şüphelerini sonlandırmak için canından olacaktır, üstelik karısı öldürdüğü kişinin kocası olduğunun farkında değildir:

> "Osman karısını pencerede görünce doğruldu, yaprakların arasında sade gölgesini göstererek ıslık çalmaya ve yavaş yavaş çardağa tırmanmaya başladı. Kulaklarını dikiyor, karısının "Gel... Kimse yok" cevabını bekliyordu.
>
> Mebrure pencereden kaybolmuştu. Bir an sonra elinde kocasının duvarda asılı duran mavzeri ile döndü ve çardaktaki korkunç gölgeye ateş etti. Osman başı parçalanarak yere yuvarlandı."[30]

Derginin ilk döneminde aşk teması ikinci döneme oranla daha yoğundur. Bu dönem hikâyelerinde en fazla göze çarpan isim Reşat Nuri'dir. Nitekim dergi de "Reşat Nuri Bey'in riyaset-i tahririyesi altında neşredilir." Millî Edebiyat sanatçılarından olan Reşat Nuri, dergide en çok eseri yayımlanan ve aşk temasını en fazla işleyen yazardır. Reşat

[30] S. C., Tecrübe, *Resimli Hikâye*, nr. 1, Eylül 1927, s. 26

Nuri'nin yanı sıra özellikle İbnürrefik Ahmet Nuri, Mahmut Yesari, Nahit Sırrı ve ayrıca bu dönemde çeşitli müstear ya da remizlerle dergide yer alan birçok yazar da romantik unsurlar görülmekle birlikte daha çok realist bir biçimde aşk temasını işlemiştir.

Derginin ikinci döneminde de bu tema yine yazarlar tarafından rağbet görmekle birlikte sevip kavuşamama ile sonlanan çokça hikâyeye de rastlanır. Sevip kavuşamamanın arka planındaki en temel neden ise sevgilinin askere gidişidir. Bazı hikâyelerde aşk temasının arka planında Millî Mücadele'ye dair unsurlar bu şekilde görülmektedir.

1.2.2.2. Toplumsal-Ekonomik Sorunlar

Toplumsal hayattaki zorluklar, maddi sıkıntılar vb. ekonomik konular derginin ikinci döneminde çokça yer almakla birlikte her iki dönemde de yer bulan konulardır. Bu temanın işlenişinde de iki dönem arasında farklılık gözlenir. İlk dönemde insanların yaşadığı maddi zorluklar, paraya verdiği değer, para için her şeyi yapabilmesi; çaresizlik, nankörlük ve ahlaki bozulma gibi çerçeveler kapsamında ele alınmıştır.

Derginin ilk döneminde yayımlanan Mahmut Yesari'nin *Düşürmeyeceksin* isimli tiyatro türündeki eserinde, yoksulluk nedeniyle çocuklarını düşürmek ve kendilerini de öldürmek isteyen karı-kocanın sevk edildikleri mahkemede yaptıkları açıklama ve onların ceza almaması durumunda adaletin yerini bulmayacağını düşünen hocanın tepkisi dikkate değerdir:

> "Eğer doğsaydı ne olacaktı? O da bizim gibi, mahalledeki öteki çocuklar gibi sürünecek değil miydi? Onu da ilkim Ahmet'im gibi bir dert alıp götürmeyecek miydi acaba?
>
> Bana, memlekete insan, devlete asker lazım, sen, koskoca bir insan öldürdün!.. Ve yine kocamla bana: Siz katilsiniz! diyorlar. Sokaklarda dilenci yoksulluğu mu var? Bir eksik, bir fazla olmuş, ne çıkar?
> Biz de insanız diye geziyoruz, değil mi? Bizim neremiz, yaşayan, gülen insanlara benziyor, neremiz?.. Ben otuz iki yaşındayım, kocam da kırkında, ikimiz on yaş, yirmi yaş fazla gösteriyoruz. Yoksulluk, insanı ihtiyarlatıyor…
>
> Eğer bu yaptığımız katillik ise, ne diyelim. Evet, kocamla birlik olup çocuğumuzu düşürdük. Allah öldürmeyince öldürmüyor… Ölelim dedik, o bile elimizden

> gelmedi… Bir ana, bir baba isteye isteye çocuğunu öldürür mü? Bunu biz de ister miydik? İster miydik?
>
> (Devam edemez, tıkanır gibi olur, hıçkırır ve bir külçe halinde sıranın üzerine yığılır)
>
> Sâmiden bir hoca – (Yanında duran bir avukata) İntiharın, Emanetullah'a hıyanetin kanunda bir cezası yok mu?
> Avukat – Hayır.
> Hoca – Eyvah!.. Adalet noksan kalacak…"[31]

İkinci dönemde ise maddi sıkıntılar kapitalist sistemden kaynaklanan penceresi de verilerek işlenmiştir. Millî Edebiyat'tan toplumsal gerçeklere yönelim de derginin bu döneminde başlar. Ülkenin sorunlarına ayna tutan, rüşveti eleştiren, işçi-işveren problemlerini ele alan, toplumdaki yozlaşma ve çıkarcılığı gösteren hikâyeler bu dönemde karşımıza çıkar. Ancak bunlar ideolojik bir fikri benimsetmek, dava düzeyinde ele almak, sorunlara çözüm üretmek bağlamında değil gözlemci-gerçekçi bir bakış açısıyla göz önüne sermek bağlamında ele alınır.

Özellikle toplumcu gerçekçi yazarlardan Sadri Etem ve Celalettin Ekrem'in hikâyelerinde toplumsal sorunlara eğilme, işçi-işveren arasındaki eşitsizlik, Anadolu eleştirisi gibi temalar öne çıkar.

Celalettin Ekrem'e ait olan *On Sene Kontrato'*da işçi-işveren arasındaki eşitsizlik, kapitalizmin işçiyi her zaman mağdur edişi dile getirilir:

> "Standart Oil'in amelesi grev yapmışlardı. Belli başlı hiçbir yolsuzlukları yokken işten çıkarılan on iki amele tekrar işe alınmadıkça fabrikaya ayak basmayacaklardı.
>
> Aksi gibi on beş günlük paraları da muhasebecinin kasasında kilitli idi.
>
> Bir taraftan da kış kıyamet basmış, kömür fırlamış, bakkaldaki borçlar gırtlağa çıkmıştı. Bir hastalık gelse ilaç parası nerde? Fakat, ne olursa olsun, dişlerini sıkıp ayak dayatacaklar, yapılan haksızlık tamir edilmedikçe işe başlamayacaklardı.
>
> İşçilerin hemen hepsi de Türk olduğu için greve itiraz eden kimse çıkmadı. Yalnız bir iki Yahudi ile Beyaz Ruslardan birkaç usta kem küm etmek istedilerse de onlar da ekseriyetten korkarak ses çıkarmadılar. Ameleler, açıktan açığa, işe başlayanın kafasını Tekirdağı karpuzu gibi kıracaklarını söylüyorlardı.

[31] Mahmut Yesari, Düşürmeyeceksin, *Resimli Hikâye,* nr. 10, Haziran 1928, s. 19

> Kurnaz direktöre gelince, o da diğer taraftan boş durmuyor; işi sekteye uğratmamak için Çubuklu yolunda çalışan işçileri türlü vaatlerle fabrikaya çekmeye çalışıyordu."

Bu dönemde "köy gerçeği" de hikâyelere girmiş ve Anadolu'daki yoksulluk ve imkânsızlıklar anlatılmıştır. İhsan Etem tarafından yazılan *Hüsmen'in Derdi*'nde "köy" kendini sıkça gösterir:

> "Aylar geçti Hüsmen hâlâ bu gürültülü İstanbul'un tuhaf tuhaf, şekil şekil insanlarına alışamadı. Ama ne yapsın ki mektebe gitmek mecburiyeti vardı. Ah onu köyünde okutacak bir mektep olsa idi hiç buralara ayak basar mıydı? Çünkü bu yabancı memlekette ne yaptı ne söyledi ise gülünç oldu onunla eğlendiler.
> …
> Köyün havası onu biraz iyileştirdi, lakin iyileştikçe para ve çalışabilmek ihtiyacını duydu. Duydu ama ne ile hangi öküz, hangi makine, hangi tohumla? Babası eskisi gibi zengin değildi. Köylüyü bir taraftan harp, vergi ezerken bir de başlarına Elâgöz denilen bir eşkıya çetesi bela olmuştu. O civarı bir yangın gibi sarmış, neleri varsa almış, onları yakıp kül etmişti. Hatta bir gün Örencik nahiye müdürünün bile ellerini bağlamışlar da gümüş kırbacile atını alıp gitmişlerdi. Nahiye müdürü Kenan Bey mutasarrıfın yeğeni idi bu vakayı haber verdi de Elâgözü yakalamak için jandarma çıkardılar. İşte o sene idi Hüsmen köyüne döndüğü zaman çok acıklı bir vaziyetle karşılaştı. Babasını gözleri görmez, anasını dermansız, ambarı bomboş buldu. Ne davar kalmış, ne öküz, ne de bir avuç tohum. Köy bir harabe hâlinde; kıtlığın, açlığın ıstırabı ölümden daha acı bir surette devam ediyordu.
> …
> Artık onda ne bir adım atabilecek hâl ne de iş yapabilecek kuvvet kalmıştı. Sol tarafında ağrılar başladı, zaman zaman şiddetleniyordu. Sanki yollar onun ciğerlerini yerinden bir kerpeten gibi söktü attı. Bir akşam birdenbire ağzından kan boşandı. Anası şaşırdı elinden ne gelirdi? Köyün yakınında bir hekim yoktu ki getirsinler. Daha şimdiye kadar bir tek doktor buralara uğramamıştı. Onların bildikleri yalnız bir şey vardı herhangi hastalık olursa olsun derhal çanak içine bir parça karabiber karıştırarak hastaya içirmek. İşte onlar her şifayı ondan beklerlerdi. Hüsmen'e de hemen bunu yaptılar fakat bir fayda görmediler, kan daha ziyade gelmeye başladı. Hüsmen günden güne düştü, günden güne ölüme biraz daha yaklaştı. İnim inim inledi de bir tek doktorun vicdanı bu sesi duymadı.
>
> Hüsmen çaresizlik içinde kıvrana kıvrana ölüyordu. Nasıl beş sene evvel kız kardeşi doktorsuzluk, ilaçsızlık, çaresizlik içinde çırpına çırpına ölmüşse o da işte öylece ölecekti. Hüsmen bunu biliyordu ölümden asla korkmuyordu lakin arkada bırakacağı harabe hâlindeki boş tarlaları, aç alil babaların, aç ihtiyar anaların, aç hasta çocukların ıstırabını duyuyor, işte bu acı bu dert onun içini büsbütün kemiriyordu. Ateş yükseldikçe sayıklıyor, doktor diyor geç kaldın ben artık ölüyorum bari arkada bıraktığım köylüyü kurtarın, onları hayata bağlayın, onları hayatın yeni aydınlık yollarında refaha kavuşturun."[32]

[32] İhsan Etem, Hüsmen'in Derdi, *Resimli Hikâye*, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 25

1.2.2.3. Asılsız İnançlar

Derginin her iki döneminde de cehalet, asılsız inançlar gibi konular hikâyelerde fazlaca işlenir. Metinlerde dindar özelliklere sahip kişiler görülmekle birlikte dinî bir mesaj verme gayesinin bulunmadığını söyleyebiliriz. Bilakis boş inançlar, dinsel saplantılar, dayanağı olmayan batıl itikatlar, kulaktan dolma korkular hikâyelerin arka planında eleştirilerek verilmiştir.

Örneğin, derginin ilk döneminde yer alan Ercüment Ekrem'in *Haram* isimli hikâyesinde, dindar görünümlü bir adamın gençliğinde işlediği bir günah nedeniyle ölüm döşeğinde son nefesini vermekte zorlanması ve bu günahı şeyhine itiraf etmesi işlenir. Hikâyede dindar görünümlerin altında yatan kılıfına uydurmalar dikkati çeker, ayrıca argo kelimelerin kullanılması metni bir anlamda gerçeğe yaklaştırmada etkili rol oynar:

> "Bu hatırayı naklettikçe, Ebulhayr Efendi iade-i fevt ediyor gibi idi. Şimdi kelimeler ağzından daha diri, daha tok çıkıyordu.
> - Hatun beni görünce gülümsedi… Zahir ben de boş bulunup sırıttım… Yan sokaklardan birine saptı, eliyle beni çağırdı… Vardım. Ah, şeyhim! Habise, ne diller döktü! Laine ne cilveler yaptı!
>
> Abdulgafur Efendi: "Yapar!" demek ister gibi koca kavuklu başını salladı.
> - Derken... Uzatmayayım… Benim aklımı başımdan aldı… Dertop etti… Şeytan illîye lainenin pençesine teslim oldum. Beraberce kaltağın müfside hanesine vardık, şeyhim! Orada, hatun soyundu, dökündü. Odanın ortasına bir işret sofrası kurdu… Fakire de buyur etti.
> - İçtin mi hocam?
> - İçtim, şeyhim!
> - Euzübillah!
>
> Muhtazarın soluk dudakları gülümser gibi oldu.
> - İçtim ama… Karı görmeden kadehin içine bir tutam toz attım da öyle içtim. Ol suretle haramı helal ettim, şeyhim! Bu yüzden elhamdülillah gönlüm rahat… Derken, kaltak beni odasına sürükledi.
> - Hafazanallah! Zina mı işledin hocam?
>
> Ebulhayr Efendi hazretleri, dermansız başını sallamak suretiyle bu ithamı reddetti:
> - Hayır, dedi. Onu da şer'i şerife uydurdum. Yatarken hatuna sordum: "Beni istiyor musun?", "Evet!" dedi. "Ben de seni istiyorum!" dedim ve besmele çektim. Lakin…
> - Lakin ne?
>
> Ebulhayr Efendi döşeğinin içinde doğrulmak için kendini zorladı, muvaffak olamadı. Sözüne ağlar gibi devam etti:

- Ah! Ah!.. Melun, iblis, denî karı! Şaraptan, zurnadan nefsimi koruduğum hâlde… Bana haram işletti… Bugün, o sebepledir ki beş gündür ecel yatağında can veremiyorum… Halikımın huzuruna çıkacak yüzüm yok... Daha şimdiden cehennem azabı ile kıvranıyorum…

Şeyh efendinin meraktan fal taşı gibi açılan gözleri pırıl pırıl parlıyordu:

- Nedir bakayım? Ne yaptı?.. diye sordu.
- Ah şeyhim! Melunenin harir gömleği tenime değdi! Günaha girdim! O gün, bugün, dört defa Beytullah'a gittim, her sene üçer ay oruç tuttum. Varımı, yoğumu fukaraya dağıttım… Yine bu günahın altından kalkamadım. Cehennemliğim… Cehennemlik! Bak Azrail bile bana eziyet ediyor… Kaltak! Melune!"[33]

Derginin ikinci dönem yazarlarından olan Celalettin Ekrem de *Öküz Kafası*'nda toplumun şans eseri ortaya çıkan şeylere tapılacak derecede anlam yüklemesini şu şekilde ifade eder:

> "O zaman, talihin ve tesadüfün bu kadar büyük bir rol oynadığı cemiyette bir öküz kafasına mabut payesi verilişini çok tabii buldum; ve, bu acayip fetişin manasını daha iyi anladım."[34]

1.2.2.4. Kadın

"Kadın" derginin ilk döneminde toplumsal yaşam içindeki varlığından çoğunlukla soyutlanarak ve yalnızca sevgili, eş, anne gibi rollerle, daha çok tek yönlü olarak ele alınır. İkinci dönemde ise "kadın" toplumsal hayattaki yeri, yaşam mücadelesiyle birey olarak ele alınır. Her iki dönemde de hikâyelerde temel unsur olmuş ve hikâyeler çoğunlukla kadınların etrafında şekillenmiştir. Hikâyelerde cinsiyetlere bakış açısı da derginin iki döneminde farklılık gösterir. İlk dönem hikâyelerinde çoğunlukla kadınlar kötü, yalancı ve aldatan tiplerken ikinci dönem hikâyelerinde çoğunlukla kadınlar iyi ve mağdur, erkekler ise kendi menfaatleri için kadınları kullanan tipler olarak karşımıza çıkar. İkinci dönemde toplumcu gerçekçi bir yazar olmakla birlikte derginin bu dönemindeki tek kadın yazar olan Suat Derviş ve onun dışında Sadri Etem kadının yaşam mücadelesi verdiği hikâyeler kaleme alır. Bu hikâyelerde, kadınlar toplumsal yaşam

[33] Ercüment Ekrem, Haram, *Resimli Hikâye*, nr. 11, Temmuz 1928, s. 24
[34] Celalettin Ekrem, Öküz Kafası, *Resimli Hikâye*, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 22

içinde ele alınmıştır. Kadının kendi ayakları üzerinde durma çabası verdiği bu hikâyelerin tümünde de girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması dikkate değerdir.

Özellikle Suat Derviş'in hikâyelerinde ekonomik özgürlüğü olmayan fakat kendi başlarına yaşam savaşı vermeye çalışan kadınlara çokça yer verilir. Kocasından şiddet gören ve özgürlüğünün peşinden gitmeye karar veren bir kadının karşısına çıkan maddi engelleri aşamaması ve geri dönmek zorunda kalmasının anlatıldığı *Doğduğum Şehir* adlı hikâyenin sonunda yazar, toplumun duyarsızlığına serzenişte bulunur ve eleştirisini şu sözlerle dile getirir:

> "Kalabalık sokaktan geçenlerin, bu vakayı görenlerin hiçbirinde bir alaka yok… Hiçbirinin yüzü kızarmadı… Kızarmıyor…
>
> Doğduğum şehirde bu akşam hiçbirimizin yüzü kızarmayacak mı?
>
> Bu şehir ne tuhaf bir şehir ya Rabbi!"[35]

1.2.2.5. Felsefi Konular

Derginin ikinci dönem hikâyelerinde toplum-birey ilişkisi; ölüm, mutluluk gibi temalar kısmen felsefi sorgulamalar çevresinde ele alınır. Mahmut Yesari, Peyami Safa, Suat Derviş ve Fikret Adil hikâyelerinde bunları işleyen yazarlardır.

Fikret Adil, eleştirel ve metaforik kurmacalarla kendine has bir çizgi oluşturur. *Gülen Adam'*da çizilen metaforik gülen adam karakteriyle hayat mücadelesi, mutluluk ve gülmek arasındaki ilişki ele alınır:

> "Gülen adamı tanıdım. Bana dedi ki:
> - Bütün mücadelelerimiz, para hırsımız saadet denilen şeyi yakalamak içindir. Vakıâ saadet herkese göre değişen bir mefhumdur. Fakat onun müşterek vasfı olarak herkeste aynı olan bir tezahürü vardır: Gülmek. Demek, marazi olmamak şartile en çok gülen adam en mes'ut olanıdır. Bütün güçlük her şeyin gülünç tarafını bulabilmektir.
>
> Fakat son görüşümde Gülen adam, gülmüyordu. Gözlerinde ısıtmalıların garip alevi vardı: Çünkü herkes onu birbirine göstererek gülüyordu."[36]

[35] Suat Derviş, Doğduğum Şehir, *Resimli Hikâye*, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 2
[36] Fikret Adil, Gülen Adam, *Resimli Hikâye*, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 31

1.2.3. Teknik Değerlendirme

Resimli Hikâye'de hikâye türü üç farklı formda karşımıza çıkar: Hikâye, tekellümî hikâye ve mini mini hikâye. Çalışmanın bu bölümünde sırasıyla bu formların dergideki kapsamlarına değinilecektir.

Dergide yer alan hikâyelerin çoğu, en genel ifadeyle "gerçek ya da tasarlanmış olayları ilgi çekecek bir biçimde anlatan, genellikle beş on sayfadan oluşan düzyazı türü" şeklinde tanımlanabilecek, klasik öykü mantığına uygun hikâyelerdir.

İncelenen 22 sayıda yer alan 180 hikâyeden yola çıkılarak dergide yayımlanan hikâyelerin çoğunlukla klasik serim-düğüm-çözüm düzleminde ilerlediği, merak unsurunun ön plana çıktığı ve öyküleyici anlatım biçiminin kullanıldığı olay hikâyesi tarzında olduğu, üçüncü tekil kişili anlatımın birinci tekil kişili anlatıma oranla daha fazla tercih edildiği ve çoğunlukla popüler konuların işlendiği hikâyeler oldukları söylenebilir. Ancak eklemek gerekir ki derginin ilk ve ikinci dönem hikâyeleri arasında da belirgin farklar mevcuttur. Örneğin her iki dönemde de aşk ve melodram yazarların vazgeçilmezi olsa da ilk dönemde sıklıkla rastlanan ve hikâye kurgusunda zayıflığa neden olan tesadüflerin ikinci dönemde azaldığını söylemek mümkündür. Popüler konulara ağırlık verilen bu hikâyelerin teknik açıdan kusurları olsa da bunlar dönemin edebiyat zevkini yansıtır niteliktedir ve uzunlukları da 250 kelimeyle 3500 kelime arasında değişir.

Derginin özellikle ilk dönemindeki hikâyelerin tamamına yakını Maupassant tarzı olay hikâyeleridir. Bunlarda çoğunlukla merak unsuru metni dinamik tutar ve şaşırtıcı bir son görülür. Derginin ikinci döneminde ise Peyami Safa ve Suat Derviş, Çehov tarzı hikâye örnekleri verir. Dergideki hikâyelerde ağırlıklı olarak öyküleyici anlatım biçimi kullanılsa da durum hikâyelerinin doğal getirisi olan betimleyici anlatım örneklerini de (ikinci dönemde daha fazla) görmek mümkündür:

İlk dönemde yayımlanan ve imzasız bir hikâye olan *Mustarip Hayalet'*ten:

> "Rüzgârlı ve karanlık bir sonbahar gecesiydi. Genç bir makinistin idare ettiği lokomotif bacasından kızıl bir duman püskürerek çılgın bir süratle koşuyor, yol

> kenarında rüzgârla çırpınan ağaçları kıvılcım yağmuruna boğuyordu. Vakit gece yarısına yakındı. Uzakta 'Yüce İl' köprüsünün gittikçe yaklaşan fenerinden başka ışık görünmüyordu. Vagonların bir kısmında ışıklar sönmüştü. Hiç durmayan sersemletici bir demir gürültüsü, ihtilaçlı bir sarsıntı… Yolcular başları birbirinin omzuna düşmüş, vücutları bükülmüş, kıvrılmış, yüzleri kâbus içinde boğulan hastaların yüzü gibi mustarip takallüsler içinde uyumaya çalışıyorlardı.
>
> 'Yüce İl' köprüsü feneri mütemadiyen yaklaşıyor, büyüyor, köprünün etrafını saran büyük vahşi ağaçların heyulası, yolu set eden korkunç, yüksek bir masal kalesi gibi acayip şekillerle yükseliyordu."[37]

İkinci dönemde yayımlanan ve Suat Derviş'e ait olan *Geçtiğim Şehir'*den:

> "Gar kapısındayım… Çantalarımı taşıyan bir hamal beni takip ediyor… Otomobile binerken etrafıma bakıyorum… Bu kurşuni şehir yekpare gibi görünüyor. Evlerinin yüksek damları yıldızlara dayanıyor ve temelleri toprakta düşünülmez derinliklere uzanıyor gibi… Geçtiğim şehrin gecesi şenlik yapan esatirî bir beldenin gecesi gibi parıltılı… Sokak lambaları akislerini asfaltlarda seyrediyor. Zengin dükkân camekânlarında kıymetli mücevherler, pahalı kürkler ve ipekler göz kamaştırıyor.
>
> Soğuk bir kış gecesi… Yağmur yağıyor… Sokaklar dümdüz müteharrik çizgiler gibi otomobilin iki yanından akıyor… Kaldırımların üstünde yalnız şemsiyeler ve ayaklar var… Yüzleri görmüyorum…"[38]

İlk dönem hikâyelerinde çoğunlukla konuşma diline yakın bir dil ve samimi bir üslubun varlığından söz edebiliriz. Bu durum ikinci dönem hikâyelerinde daha belirgin ve doğal olarak karşımıza çıkar ve ikinci dönemde dil daha sade ve anlaşılır bir noktaya ulaşır. Ayrıca kimi hikâyelerde ağız özelliklerinin kullanılması da anlatımı doğallaştırmada önemlidir. Dilin sadeleşmesi ve üslubun doğallaşması derginin ikinci döneminde ağırlıklı olarak işlenen temaların da zorunlu bir getirisidir.

Kimi hikâyelerin sonunda yazar anlatıdan çıkarılması gereken düşünceyi söyler ve anlatıları mesel türüne yaklaştırır. "Kıssadan hisse" mefhumu ilk dönemde ağırlıklı olmakla birlikte ikinci dönemde de kendisini gösterir:

> "'İyi'nin mükâfat ve 'fena'nın ceza göreceğini yazan kitaplar, hayatın hakikati karşısında görüyorum ki serapa bir yalandan ibarettir. 'İyi' mükâfat görmüyor ve 'fena' ceza-yı amelini çekmiyor.

[37] (İmzasız), Mustarip Hayalet, *Resimli Hikâye,* nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 29
[38] Suat Derviş, Geçtiğim Şehir, *Resimli Hikâye,* nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 24

> İyi mükâfat görmedikten ve fena ceza-yı amelini çekmedikten sonra nizam-ı içtimai nasıl mı temin olunuyor? Bırakın bu sözleri rica ederim. Ne nizam-ı içtimaisi? Su akıyor ve dolap dönüyor, işte o kadar.
> ….
>
> Hayat dimağımızdaki düstur ve çizgileri haricinde bizimle aday edip eğlenerek bildiği gibi kendi yolunda yürüyor."[39]
>
> "Kadınlar şunu bilmeli ve unutmamalıdırlar ki erkekler kadınların her hareketini yakından görmek isterler ve görürler. Fakat bazısı görür ve görmezlikten gelir. Bazısı kör gibi görünür ama kadınlığın iç yüzünü o kadar iyi görür ki…"[40]
>
> "Kıssadan hisse:
> Şu dünyada nice insan tanırım ki bu mumcunun faresi gibidir."[41]

Derginin ilk döneminde karakter tahlilleri görülürken ikinci dönemde ruh tahlilleri ve psikolojik çözümlemeler de görülür. Örneğin, Sadri Etem'e ait *Allı Yemeni Morlu Yemeni'*de çocukluk döneminin ve bilinçaltının insan psikolojisi üzerindeki etkisi şu sözlerle anlatılır:

> "Delikanlı, bu şarkının ve kadına saldırmanın manasını anlayamadı ve hâlâ da izah edemiyor. Biraz zahmete katlanın, geliniz sizinle profesör efendinin ruhunun karanlık izbelerine inelim. İnanınız, insan ruhunda görülen ve hissedilenden daha derin kör kuyular vardır. Ve bu kör kuyulardan zaman zaman sesler gelir. İnsan, içindeki bu kör kuyu sakinleri elinde bir kukladır…
>
> Profesör efendinin içinden gelen ses çocukluğa, tam 15 yaşa ait bir sesti… Profesör efendi o zaman rüştiye denilir mektebe giderdi ve mahallelerinde bir salaş tiyatrosu ve bu salaş tiyatrosunda bir kantocu kız vardı. Bu kız ilk bakışta çocuğun hoşuna gitti. İlk gördüğü kadın da anasından sonra bu güzel esmerdi. Onun için mektepten kaçtı, tek onun yüzünü ve tek onun göbek çalkayışını seyredeyim diye. Bir gün, on gün, bir ay, üç ay tiyatroya bir teviye devam etti. Profesör efendi o zaman… Eh eli yüzü düzgün bir çocuktu, kaşı gözü yerinde idi, irice de bir bedeni vardı. Babasından da bolca harçlık koparırdı… Tabii babasından aldığı paraları, sahneye en yakın locaya oturur ve oradan kantocu kız allı yemeniyi söyler ve şakır şakır oynarken şanoya savururdu. Bir sene sonra kadın insafa geldi, onu şöyle bir taltif ediverdi… Bu iltifat üzerine çocuk artık kadından ayrılamaz oldu. Gönüllü olarak tiyatroda perdeciliğe başladı ve erkek olduğunu ilk defa kuliste anladı… Ve… Bir gün babası onu zorla evine getirdi, kadın da kocasile birlikte ortadan kayboldu.
>
> Aradan seneler geçti… Okudu, adam oldu, hatta riyaziye profesörü.
> İşte profesör efendinin içindeki ses bu kadının sesi idi… İşi anladınız zannederim. Geçelim gene masa başına…"[42]

[39] Selahaddin Enis, İlyas Efendi'nin Evlatlığı, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 24
[40] İbnürrefik Ahmet Nuri, Kör Görücü, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 10
[41] Sadri Etem, Mumcunun Faresi, *Resimli Hikâye,* nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 16
[42] Sadri Etem, Allı Yemeni Morlu Yemeni, *Resimli Hikâye,* nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 18

1927-28 dönemi hikâyelerinde, mektup ve günlük türlerinden yararlanılarak oluşturulmuş hikâyeler bulunduğunu da bu noktada belirtmek gerekir. Reşat Nuri'nin *Müntehirin Defteri*, Mahmut Yesari'nin *Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti*, Nur Tahsin'in *Maskeli Balo* isimli hikâyeleri bunlara örnek olarak gösterilebilir.

*Resimli Hikâye'*de tiyatro türüne de hikâye türüne de dâhil edilebilecek "tekellümî hikâye" şeklinde isimlendirilen metinler de mevcuttur. Bu metinler şekil özellikleri itibarıyla bir tiyatro metni yapısında olduğundan bu çalışmada tiyatro türüne dâhil edilmiş olsalar da bu noktada bunlara kısaca değinmek gerekir.

Tekellümî hikâye kavramı, hem tiyatronun hem de hikâyenin özelliklerini taşıyan, karşılıklı konuşmalardan oluşan, diyalog tarzındaki hikâyeleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Batı edebiyatlarındaki "novel diyalog" terimine karşılık olarak kullanılan bu terim, edebiyatımızda Fecr-i Âti sanatçılarından Şahabettin Süleyman ile bağdaştırılır.

Derginin Nisan 1928 tarihli 8 numaralı sayısında Reşat Nuri'ye ait *Ruhları Davet,*[43] dergide "tekellümî hikâye" başlığıyla yayımlanan tek eser olmakla birlikte bu başlıkla yayımlanmamasına rağmen özellikle İbnürrefik Ahmet Nuri'nin eserlerinde ve imzasız birkaç eserde bu türün özellikleri görülmektedir. [44]

Dergide hikâye ve tekellümî hikâye dışında, oldukça sınırlı kelime hacmine sahip olan (10-180 kelime) ve genellikle ince bir nükte ile yoğrulmuş metinler de mevcuttur. Dergide "Mini Mini Hikâyeler" başlığıyla yayımlanan bölümlerde art arda birkaç mini hikâye, "Küçük Fıkralar" başlığıyla yayımlanan bölümlerde ise art arda birkaç küçük fıkra yer alır. Kelime hacmi bakımından birbirine benzeyen bu kısa anlatılar, içerik bakımından da benzerdir. Farklı başlıklar altında yayımlanmış olmalarına rağmen esasen birbirlerinden çok farkı yoktur. Şemsettin Sami'nin, *Kâmûs-ı Türkî*'de "fıkra" sözcüğü için "küçük hikâye" karşılığını da kullanması, o yıllarda bu iki türün birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmamış olduğuna bir işarettir. "Mini Mini Hikâyeler" bölümündeki

[43] Reşat Nuri, Ruhları Davet, *Resimli Hikâye*, nr. 8, Nisan 1928, s. 5
[44] Çalışmamızın dördüncü bölümünde "Tiyatro" başlığı altında yer alan *Hizmetçi Olmak Saadeti*, bu türde bir eserdir.

metinler, "hikâye" başlığıyla yayımlanıp hacim ve anlatım tarzı bakımından fıkra türüyle benzerlik gösterir. Çalışmada ise derginin yaptığı isimlendirme dikkate alınarak "mini mini hikâye" teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

Dünya edebiyatında 1850 sonrasında gelişmeye başlayan ve "short short story, flash fiction, micro fiction, fast fiction" gibi terimlerle ifade edilen; Türk edebiyatında ise Doğu edebiyatı geleneğinden gelen mesel ve kıssalarla benzerlik gösterse de 1950 sonrasında ağırlık kazanan ve "mini öykü, kısa kısa öykü, kıpkısa öykü" gibi terimlerle ifade edilen, tüketimin ön planda olduğu hızlı yaşam çağının bir getirisi olduğu düşünülen bu tür, edebiyatımızda daha çok kabul görmüş ismiyle "küçürek öykü" olarak karşımıza çıkar.[45]

Resimli Hikâye'de hacmen "küçürek öykü"yle benzerlik gösteren metinler yer alsa da bunlar "küçürek öykü"den anlatım tarzı bakımından ayrılır. Zira dergide yer alan "mini mini hikâyeler"de güldürü ögesi de önemli bir rol oynar ve metnin yapısını mizah unsuru inşa eder. Ayrıca çoğunlukla avukat, öğretmen ve ressam tipleri üzerine kurulu olan bu metinlerde, meslek ve tip temelli bir mizah olgusunun varlığı da bunları fıkra türüne yaklaştırır. Küçürek öykülerde ise özlü ve yoğun bir anlatım söz konusu olmakla birlikte tematik olarak bireyin iç dünyası (yalnızlık, yabancılaşma vb.) işlenir. Felsefi bir izleği olan bu metinler, dergide yer alan mini mini hikâyelerden bu bakımdan oldukça farklıdır ve bunu belirtmekte fayda vardır.

"Mini Mini Hikâyeler" başlığı altında yayımlanan mini hikâyelerde mizah unsuru, gerek kelime oyunlarıyla gerekse sözcüklerde mecaz ve çok anlamlılıktan faydalanarak oluşturulmuştur. Nükteli anlatım ve şaşırtıcı son genellikle metinlerde görülmekle birlikte hepsinde bu şekilde seyretmez. Çalışmamızın dördüncü bölümünde dergideki mini mini hikâyelerden örnekler yer almaktadır. Buraya da eklenecek örnekler, konunun anlaşılmasında ve bu mini mini hikâyelerin hikâyeden ziyade fıkra türüne olan yakınlığını göstermede daha etkili olacaktır:

[45] Korkmaz, R. ve M. Deveci. (2011). *Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür Küçürek Öykü.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Sarf İmtihanında[46]

Muallim – Müteaddî nedir, lazım nedir?
Talebe – …
Muallim – Arkadaşın sana bir tokat atsa ne olur?
Talebe – …
Muallim – Söylesene canım… Müteaddî olmaz mı?
Talebe – Evet.
Muallim – Peki sen ne olursun?
Talebe – Ben de müteaddî.
Muallim – Nasıl olur canım.
Talebe – Elbette efendim. O bana vururken ben durur muyum? Elim armut devşirmiyor ya, ben de ona vururum.

Yalancı Şahit[47]

Bir eski softa bir miras meselesi için üç liraya yalancı şahitlik etmişti. Mahkemeden çıktıktan sonra verilen üç liraya razı olmadı:

- Hayır ben beş lira demiştim. Sen de kabul etmiştin diye söyleniyor ve yemin ediyordu.

Öteki – Yalan yere yemin etme. Çarpılmaktan korkmuyor musun, dedi.
Eski softa bir an düşündü:

- Hakkın var, dedi, yalan yere yemin edenin çarpılacağını unutmuştum. Demin mahkeme huzurunda yalan yere yemin etmiştim. Yeniden girip hakikati söyleyeyim, dedi.

Ve tabii tekrar mahkemeye girmeden, istediği iki lira fazla parayı aldı.

Mekteplerde Yeni Dayak Usulü[48]

Eski bir muallim anlatıyordu:
Dayağın cennetten çıktığına ve onsuz çocuk terbiye edilmeyeceğine kaniyim. Hâlbuki yeni talimatname dayağı şiddetle menediyor. Ben mektepte dayağın suya sabuna, daha doğrusu falakaya, sopaya ihtiyaç hissettirmeyen bir tarz-ı tatbikini keşfettim. Talebeden birinin sırtının kaşınmaya başladığını hissettiğim gibi ona bir yolunu bulup daha kuvvetli bir azılı talebeyi musallat ediyorum ve kendim ortadan çekiliyorum. Sınıfta veya koridorda bir dayaktır başlıyor. Neticede tabii dayak yemesi lazım olan çocuk temizce ıslanmış, nasibini almış bulunuyor.

Bunu dinleyen bir başka muallim şöyle cevap verdi:
Ben bunun daha terbiyevi bir tarzını buldum. Dayak yemesi matlup olan talebeye terbiye-i bedeniye dersinde boks idmanları yaptırıyorum. Çocuğun bazen ağzı burnu kan içinde kalıyor, dişleri dökülüyor. Fakat bütün talebe arasında suret-i hususiyede kendisiyle meşgul olduğum için bana minnettar oluyor. Ebeveyn de isporun yeni terbiyedeki ehemmiyetini bildikleri için tabii ses çıkarmıyorlar.

---

[46] (İmzasız), Sarf İmtihanında, *Resimli Hikâye,* nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13
[47] (İmzasız), Yalancı Şahit, *Resimli Hikâye*, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16
[48] (İmzasız), Mekteplerde Yeni Dayak Usulü, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

İtisaf Hisleri[49]

Çirkin ve yaşlı zevce – Şu bacakları, kolları, enseleri açık aşüfteleri gördükçe üzerlerine atlayıp parça parça edeceğim geliyor.
Genç ve çapkın zevç – Hakkın var karıcığım. Ben de aynı şeyi hissediyorum.

Edebiyat[50]

Ders sonunda muallim talebeye:
- Geçen hafta "Yeşil Yurt" manzumesi vermiştim. Bu hafta da "Bahçıvanın Anası"nı belleyeceksiniz.

Parasına Göre[51]

Avukat (K…) çok muktedir ve natıktı. Yegâne kusuru menfaatini fazla düşünmesiydi. Bir gün bir at hırsızını müdafaaya başlıyordu. O günkü daha mühim bir davayı bekleyen iki sâmiden biri:
- (K…) iyi lakırdı söyler ama sözü uzatmasından korkuyorum, dedi.

Arkadaşı – At hırsızının müdafaasını acaba kaç lira ücretle deruhte etti?
- Herif fakir olduğu için pek az ücretle… Galiba on lira…
- Şu hâlde merak etme… Müdafaa nutkunu nihayet on dakikada bitirir.

Küfürbazın Tövbesi[52]

Bir serseriyi Cenab-ı Hakk'a küfretmek töhmetiyle mahkemeye getirmişlerdi. Reis fena hâlde çıkıştı. Serseri bir daha böyle münasebetsizlik yapmayacağına şöyle tövbe etti:
- Eğer bir daha onun adını ağzıma alır, gerek lehinde gerek aleyhinde tek kelime söylersem anam avradım olsun.

Bir Avukat Kelimesi[53]

Bir fahişeyi müdafaa eden bir avukat diyordu ki:
- Müvekkilem bir alüfte olabilir. Fakat sicil-i adlîsi tamamıyla bakirdir.

Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden[54]

Tayyarelerimiz görünür görünmez düşman tayyareleri tabana kuvvet firar ettiler.

---

[49] (İmzasız), İtisaf Hisleri, *Resimli Hikâye*, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[50] (İmzasız), Edebiyat, *Resimli Hikâye*, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[51] (İmzasız), Parasına Göre, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 16
[52] (İmzasız), Küfürbazın Tövbesi, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 16
[53] (İmzasız), Bir Avukat Kelimesi, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 32
[54] (İmzasız), Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 32

1.3. RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNİN GÖRSEL ÖZELLİKLERİ

Dünya tarihine bakıldığında yazıdan önce resmin varlığı görülür. Resmin 30000 yıllık tarihine karşılık yazının 5000 yıllık bir tarihi vardır. Mağara resimlerinin çok sonrasında yazıyla tanışan insanoğlu, sözcüklerin yeterli olmadığı durumlarda yine çizime-resme başvurmuş ve günümüze kadar da bu ikili sıklıkla bir arada kullanılmıştır.

Dünyanın ilk resimli kitabına MÖ 1980 yılında Mısır'da rastlanmıştır. El yazması bu kitaplar, resim ve yazının buluşma tarihinin çok eskilere dayandığını kanıtlar niteliktedir. Modern anlamda resim ve yazının bir arada kullanıldığı eserler ise 15. yüzyılda görülmektedir.[55]

Türk tarihine bakıldığında Uygur minyatürlerinin bizde resimlemenin ilk örnekleri olduğu ve minyatür sanatının yüzyıllar boyunca gelişerek resmin yerini tuttuğu görülür. İbrahim Müteferrika ve Said Çelebi'nin 1727'de tarihimizdeki ilk basımevini açmaları ve Osmanlı'da matbaanın 18. yüzyılda kullanılmaya başlaması, yayımcılık faaliyetleri açısından ciddi bir yeniliktir. Matbaa çeşitli nedenlerle yüksek verimle kullanılamasa da ilk resimli kitap, burada 1730 yılında basılan ve Mehmed Suûdî Efendi'ye ait olan *Târîh-i Hindi'l Garbî*'dir. Bir dünya haritası ile birlikte 13 resim içeren bu eser, Türk matbuat tarihinin ilk resimli kitabı olması bakımından son derece önemlidir.[56]

İlk resimli dergimiz 1862'de Mustafa Refik tarafından çıkarılan *Mir'ât* olup ilk resimli gazetemiz ise 1866'da Eğribozlu Mehmet Arif Bey tarafından çıkarılan *Ayine-i Vatan'*dır.

İkinci Meşrutiyet'in ilanıyla dergicilikte renkli yayıncılık da başlar. Kapağı renkli basılan ve içinde resimlemeler bulunan *Çocuk Bahçesi* (1904) ve *Resimli Kitap* (1908) gibi dergiler, görsel yayıncılıkta dönemin öncü örnekleridir ve bunlardan sonra renkli ve resimli yayınlar artış gösterir. Cumhuriyetin ilanından sonra ise ülkemizde yayıncılık faaliyetleri hızla gelişir ve resimli yayınlara olan ilgi de aynı oranda artar.

---

[55] Detaylı bilgi için bakınız: Sarı, N. (2006). "Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Üzerine Bir Araştırma ve Bir Örnekleme", Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

[56] Detaylı bilgi için bakınız: http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=280527

Basınımızda hızla yayılan "resimli gazete/dergi" furyasına katılan yayınlardan biri de *Resimli Hikâye* olur. Resimli Ay Matbaasının asıl yayın organı olan *Resimli Ay'*da "Baş Muharririn Köşesi" isimli bölümde, yayınlardaki resim yoğunluğunun nedeni şöyle açıklanır:

> "Son zamanın gazeteciliği yazıdan ziyade resme ehemmiyet veriyor. İnsanlar eskisi gibi uzun yazılar, derin ilmî makaleler, süslü edebî yazılar okuyamıyorlar. Şimdi bir cümlede her şeyi okumak, bir bakışta bütün okumayı öğrenmek istiyorlar. Bunu en iyi bir surette temin eden şey resimdir. İyi bir resim bütün bir makalenin izah edemediği bir fikri bir bakışta kariye anlatmak iktidarını haiz olan bir vasıtadır. Onun için son zamanlarda neşredilen gazete ve mecmualarda resimler yazılardan çok mevki' iştigâl ediyor. Havadisler resimle veriliyor, makaleler resimle yazılıyor. Hikâyeler resimle anlatılıyor. Hatta tefrikalar bile resimle naklediliyor."[57]

Buna göre resimler metnin söylemek istediklerini kısa yoldan aktarmada etkili olmakta ve okura kolaylık sağlamaktadır. Resimli Ay Müessesesi yayıncılıktaki yenilikleri ve gelişmeleri takip eden bir kuruluş olduğundan çıkardığı yayınlarda bunları uygulamaya özen göstermiş ve yayınlarında çizimleri-resimlemeleri yoğun bir biçimde kullanmıştır.

"Resimleme" sözcüğü, *TDK Güncel Türkçe Sözlük*'te "Kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim, illüstrasyon" şeklinde tanımlanıyor. Bu çalışmada da "resimleme" sözcüğüyle kastedilen; dergide yer alan çizimler, desen ve figürlerdir. *Resimli Hikâye* dergisinin 1927-28 ve 1930 yıllarında çıkan sayılarında, kapak sayfaları (ön-arka kapak ve bunların arka yüzleri) dışındaki sayfaların tümü renksizdir. Dolayısıyla derginin içindeki resimlemelerin (illüstrasyonlar) tümü renksiz olup siyah-beyazdır ve karakalem çizimlerini andırır.

Derginin 1927-28 tarihli ilk dönemindeki 14 sayısında, toplamda 373 tane resimleme vardır. Resimlemelerde -arada artışlar olsa da- giderek azalan bir grafik görürüz. Eylül 1927 tarihli ilk sayıda 43, Nisan 1928 tarihli 8 numaralı sayıda 16, Teşrinievvel 1928 tarihli son sayıda ise 23 resimleme mevcuttur. En fazla resimlemeyi ilk sayısında (43), bulunduran dergi, en az resimlemeyi ise 8 numaralı sayısında (16) bulundurur. Dolayısıyla derginin bu konuda bir istikrar gösteremediğini söylemek mümkündür.

[57] "Baş Muharririn Köşesinden". (1928). *Resimli Ay*, S. 57-9, Teşrinisani: 34. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

Ayrıca ön kapakların hepsinde birbirinden farklı, tekrarlanmayan resimlemeler mevcuttur. Dergide yer alan çizimlerin sahibi hakkında ise bilgi verilmemiştir. Dergide iki çeşit resimlemeden söz edilebilir: Bunlardan ilki çizim olarak isimlendirdiğimiz, eskizleri andıran büyük resimlemelerdir. İkincisi ise desen olarak isimlendirebileceğimiz küçük resimlemelerdir.

Dergide metinler çevresinde gelişen resimlemeden söz edilebilir ve dergi bu açıdan çocuk kitaplarını anımsatır. Çizeri hakkında herhangi bir bilgi verilmeyen bu çizimler -tek başlarına az da olsa- hikâyenin konusuna dair öngörü oluşturur ve bu yönüyle metnin tekrarı-süsleme gibi bir izlenim yaratır. Hikâyelerdeki çatışma noktalarını betimleyen çizimlerin altında, hikâyeden alınmış bir-iki cümleye de yer verilir. Bu yönüyle fotoromanla kısmen benzerlik gösterir. Bazen tüm sayfayı kaplayabilen bu çizimlerde, kadın ve erkek figürleri ağırlıklıdır. Figürlerin yüzlerinde ise duygularını yansıtan bir ifade vardır. Çizimler zaman zaman farklı biçimlerde karşımıza çıkar. Fotoğrafik şekilde, tablo şeklinde, portre biçiminde resimlemeler mevcuttur. Derginin ilk sayılarında karakalem eskizi şeklinde çizimler varken ilerleyen sayılarda fotoğrafik ve tablo şeklinde resimlemeler ağırlık kazanmıştır. Desen olarak isimlendirdiğimiz küçük resimlemelerin ise bazı metinlerin başında ve sonunda tekrarlandığını görürüz. Bu küçük resimlemelerde kadın, erkek, çiçek ve hayvan figürlerine rastlanır. Ayrıca bunların yanında genellikle metin sonlarında kullanılan çoğunlukla daire biçiminde desenler de vardır.

Derginin 1930 tarihli ikinci dönemindeki 8 sayısında ise toplamda 23 tane resimleme vardır. Derginin sayfa sayısının 48'den 32'ye düştüğü bu dönemde, resimleme sayısında da önceki yıllara oranla kayda değer bir azalma gözlenir. Ancak yine de bu ikisi aynı oranda bir düşüş göstermemiştir. Derginin ismiyle çelişen bir şekilde bazı sayılarda hiç resimleme yokken bazılarında da en fazla 4 tane vardır. Bu dönemdeki sayıların kapağında ise resim yerine, o sayıda öne çıkan hikâye ve yazarlarının ismi yer alır. Ayrıca bunlarda -yine öncekilerden farklı olarak- çoğunlukla "Cevdet" isim-imzasını görürüz. Derginin bu döneminde, sadece çizim olarak isimlendirdiğimiz, daha çok karakalem çalışmalarını andıran büyük resimlemeler mevcut olup derginin ilk dönemindeki sayılarda yer alan desen ve figürler bu dönemde yoktur. Bu sayılardaki resimlemelerin altına -öncekilerden farklı olarak- hikâyeye ait cümleler eklenmemiştir. Ayrıca bu

çizimlerin tarzı önceki döneme göre oldukça farklıdır. Bu dönemde klasik çizgilerin dışına çıkılıp çocuk kitaplarını andıran resimlemelerden uzaklaşılmakla birlikte metinler çevresinde gelişen bir resimlemeden ziyade metne yeni bir boyut kazandıran sanatsal bir resimleme mevcuttur.

Aşağıdaki tablolar (Tablo 1. 6. ve Tablo 1. 7.), *Resimli Hikâye'*nin 1. ve 2. dönemlerinde yayımlanan sayılarda yer alan resimleme sayısını gösterir.

Tablo 1. 6. Resimli Hikâye dergisi 1-14 numaralı nüshaların resimleme sayısı tablosu

Sene	**Numara**	**Rumi Tarih**	**Miladi Tarih**	**Resim Sayısı**
1	1	Eylül 1927	Eylül 1927	43
1	2	Teşrinievvel 1927	Ekim 1927	38
1	3	Teşrinisani 1927	Kasım 1927	39
1	4	Kânunuevvel 1927	Aralık 1927	30
1	5	Kânunusani 1928	Ocak 1928	29
1	6	Şubat 1928	Şubat 1928	30
1	7	Mart 1928	Mart 1928	19
1	8	Nisan 1928	Nisan 1928	16
1	9	Mayıs 1928	Mayıs 1928	23
1	10	Haziran 1928	Haziran 1928	21
1	11	Temmuz 1928	Temmuz 1928	19
1	12	Ağustos 1928	Ağustos 1928	24
2	13	Eylül 1928	Eylül 1928	19
2	14	Teşrinievvel 1928	Ekim 1928	23

Tablo 1. 7. Resimli Hikâye dergisi 15-22 numaralı nüshaların resimleme sayısı tablosu

Sene	Numara	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Resim Sayısı
1	1	15 Kânunusani 1930	15 Ocak 1930	4
1	2	1 Şubat 1930	1 Şubat 1930	0
1	3	15 Şubat 1930	15 Şubat 1930	3
1	4	1 Mart 1930	1 Mart 1930	4
1	5	1 Nisan 1930	1 Nisan 1930	0
1	6	15 Nisan 1930	15 Nisan 1930	4
1	7	15 Mayıs 1930	15 Mayıs 1930	4
1	8	30 Temmuz 1930	30 Temmuz 1930	4

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde *Resimli Hikâye'*nin iki dönemi arasındaki resimleme sayısında ciddi bir fark olduğu görülecektir. Hatta kimi sayılarda hiç resimleme olmayışı dergiyi ismiyle çelişkiye düşürür. Ancak bu azalmanın nedenine dair herhangi bir açıklamaya dergide yer verilmediğini belirtmek gerekir.

Aşağıda *Resimli Hikâye'*nin 1927-28 ve 1930 yıllarında yayımlanan sayılarından resimleme örneklerine yer verilmiştir. Bu örnekler dergideki resimlemeler hakkında fikir edinmeyi sağlayacak olup derginin görsel özelliklerinin anlatıldığı bölümdeki bilgilerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu bağlamda derginin birinci ve ikinci döneminde yer alan resimlemeler arasındaki farklılık da bu örneklerle daha net görülecektir.

- **Resimli Hikâye Dergisinden Resimleme Örnekleri (1927-28)**

"Harabelerin Çiçeği"nden[58]

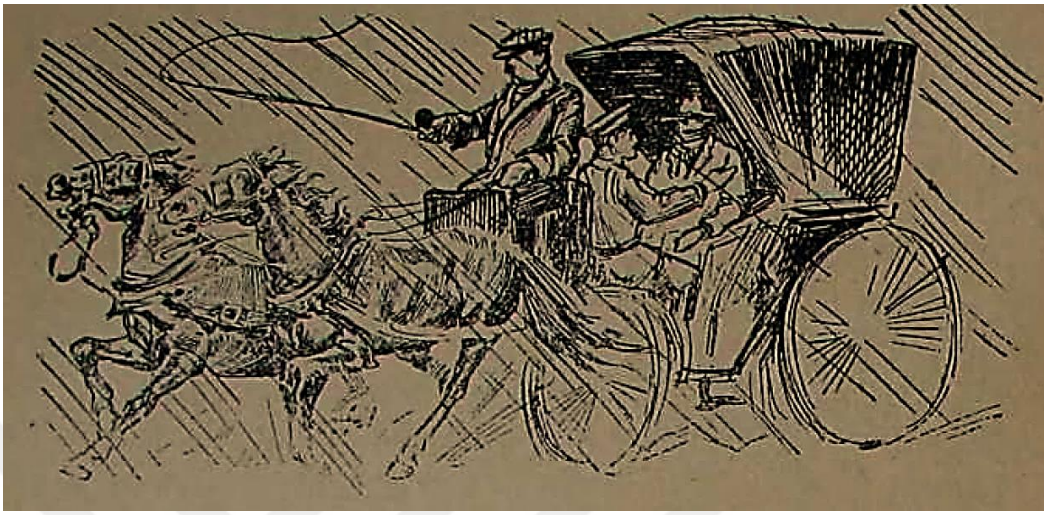

Bir hafta sonra ovadaki köylerin birinden dönüyordum

"Bir İzdivacın Hikâyesi"nden[59]

[58] C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye*, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 43
[59] Reşat Nuri, Bir İzdivacın Hikâyesi, *Resimli Hikâye,* nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 2-3

“Bir İntiharın İç Yüzü”nden[60]

[60] Reşat Nuri, Bir İntiharın İç Yüzü, *Resimli Hikâye*, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 18-19

“Hayırcı”dan[61]

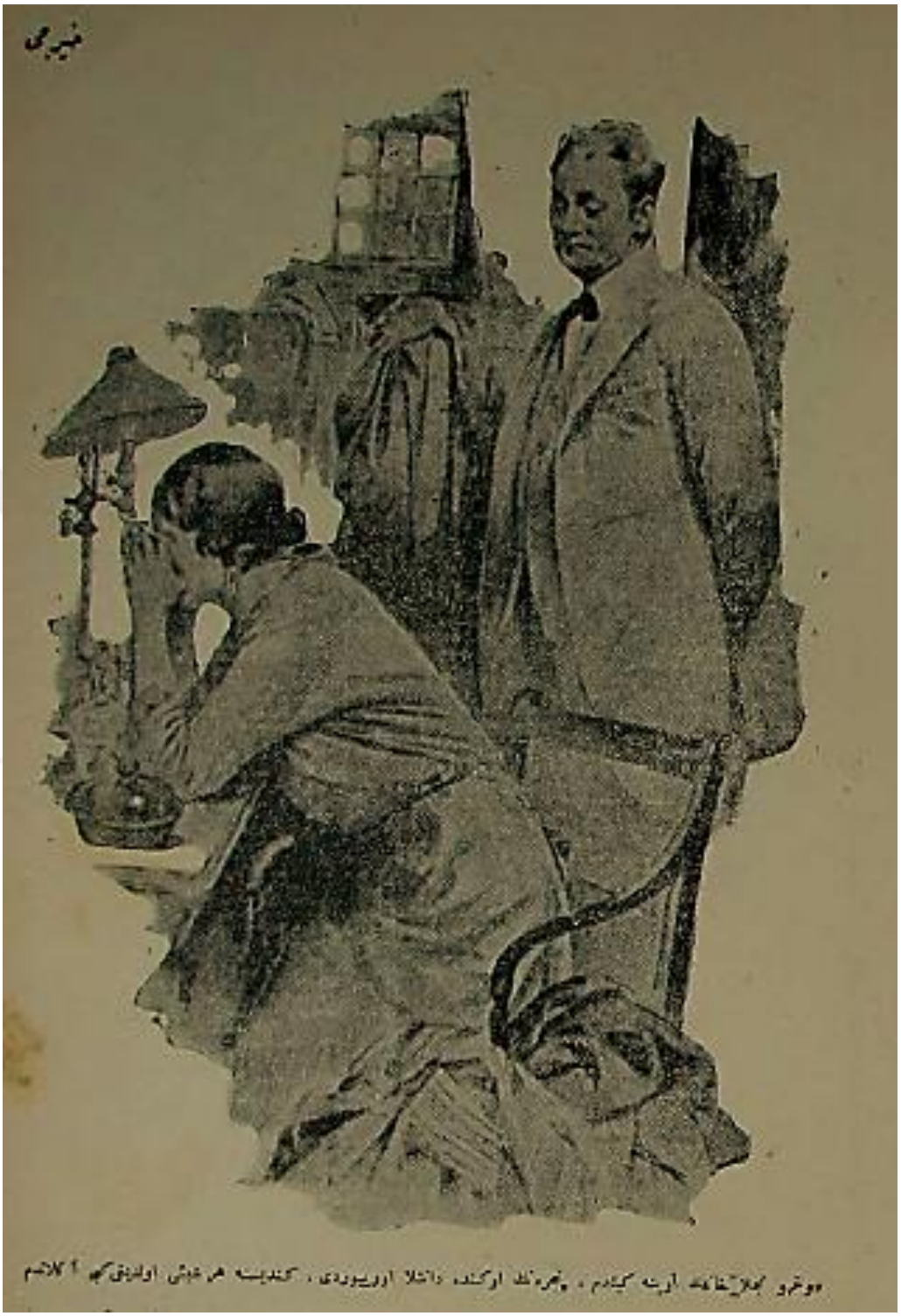

[61] C. M., Hayırcı, *Resimli Hikâye,* nr. 6, Şubat 1928, s. 21

“Kadın Çorabı”ndan[62]

فاديه چورابى

— فاديه‌نك حكايه‌سى —

صدرك خانم ، قيصناجلى مزينى بر هفته‌لق حاله گلش ، تابيز ، حويمز بر قاد ايچوردى . زوالى قوجاسنك بو قيصناجلق يوزندن چكمه‌دكى فلاكتى . البسه‌سى صيق صيق يوقلايور ، صيق گونلرك خارجنده چاماشير ده گيتمسى ويقالمسى بيله قاريسنك شبهه‌سنى تحريك ايدردى . بر گون صاچلرينى كسدن پروكلا ، تاصلسه باشنه قونلى بر قولو صوردى . خالص اقدى ، او گون شدتلى بر برونشويه معروض قالدى . بر داها قولونيا قوللانغه قويه ايتدى .

صدرك خانم ، بر هفته‌دنبرى خسته ياتان آنه‌سنى گورمك ايچين بر ايكى گون قوجاسى أوده باقمكه براقمشدى . فقط آنه‌سنك باغنده كچن ساعتلر ايچنده زهر اولمشدى . قوجاسى أمين برآدامدى كه ، حياتده هيچ برار گله نام بر اعتماد بسلامك جائز دگلدى .

أوه هوندهكى زمان ، صاقلكه انديشه‌سى تحقق ايدهجكمش كى فنى قونلى قونلى چالپيوردى . قاپيدن حكمت آيدى .

— ايك أودى حكمت ؟

— أودت اوداسنده . . عرته اوتوپور . بن اوچورتمه لوبرونى آلاجم . شيمدى گلديم آنه‌يه . .

صدرك خانم ، باشنى آچادن ، دوغرو ، قوجاسنك اوداسنه چيقدى . خالص اقدى قاپايه براقمش ،

دوالابى يكلم قاپيكم ...

فاديه چورابى

محرري

سروري ضيا

يوى برطرفه‌لك سنوتار سانكسوز ووردى .

— اوا .. خوش گلدك قارىجم ! ..

آنه‌نك ناصل اولدى ؟

— أيه .. چوق سلاى وار .

صدرك خانم ، هم چارشانلى چيقاريور ، هم گيرلى ومنجسى بالپتولرله قوجاسى تعليق ايديوردى . اوداسنك ايچنده دولاشركن آيانه حكمنك اوجورتماسى طاقيلدى :

— بو چوجوغده بو مصيبتى قوپارمق بر بولامار ، ديدى . اوچورتمايى آيقلك اوجله صدرك آلتنه اپكن كوزيله پرده‌نك تل رنكى بر چوراب ايليشدى . بوزمه بر داملاغان قالدى :

— بو چوراب برم أوده نه گزيور ؟

خالص اقدينك گوزلرى رقاريص آچيلدى :

— واللهِ بيلمم قارىجم ؟ .

— با خصوص صنك اودا كده ! .

— يده ايلك دفعه شيمدى گوردكلرم .

[62] Server Ziya, Kadın Çorabı, *Resimli Hikâye*, nr. 10, Haziran 1928, s. 36-37

“En Büyük Aşk”tan[63]

“Davet”ten[64]

[63] N. S., En Büyük Aşk, *Resimli Hikâye*, nr. 12, Ağustos 1928, s. 15
[64] Salih Zeki, Davet, *Resimli Hikâye,* nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 19

- **Resimli Hikâye Dergisinden Resimleme Örnekleri (1930)**

"Doğru Hikâye"den[65]

Peyami Safa Bey

[65] Peyami Safa, Doğru Hikâye, *Resimli Hikâye*, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 23

“Kiralık İsmokin”den[66]

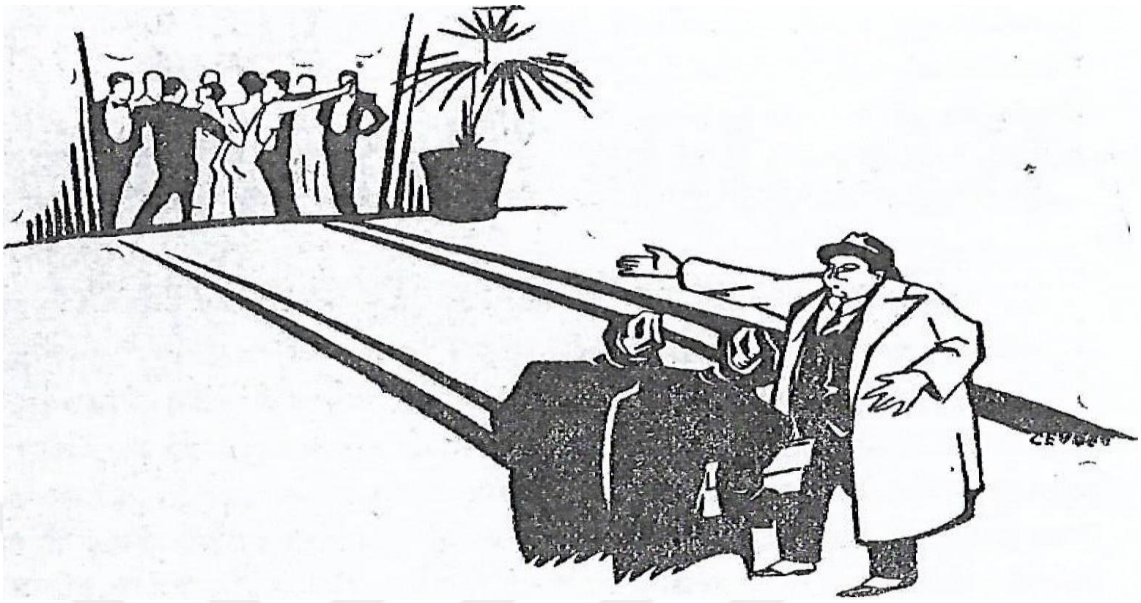

“Dirilen Ölü”den[67]

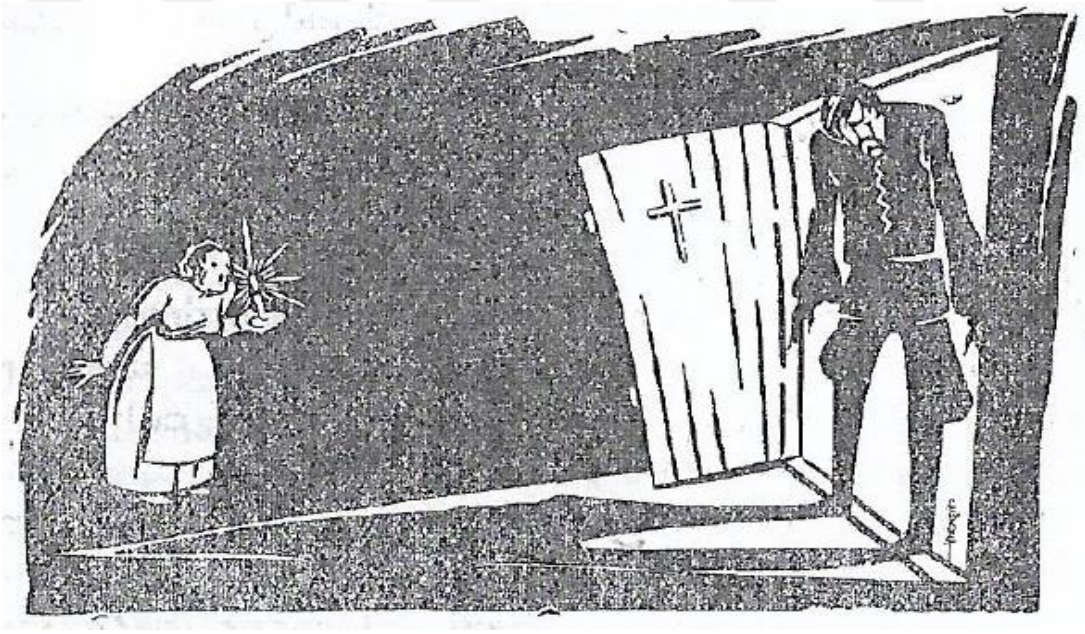

[66] Vâlâ Nurettin, Kiralık İsmokin, *Resimli Hikâye*, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 8
[67] J. Kessel, Dirilen Ölü, *Resimli Hikâye*, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

“Kiraz”dan[68]

[68] Emin Türk, Kiraz, *Resimli Hikâye*, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 25

“Güneşli Bir Sabah”tan[69]

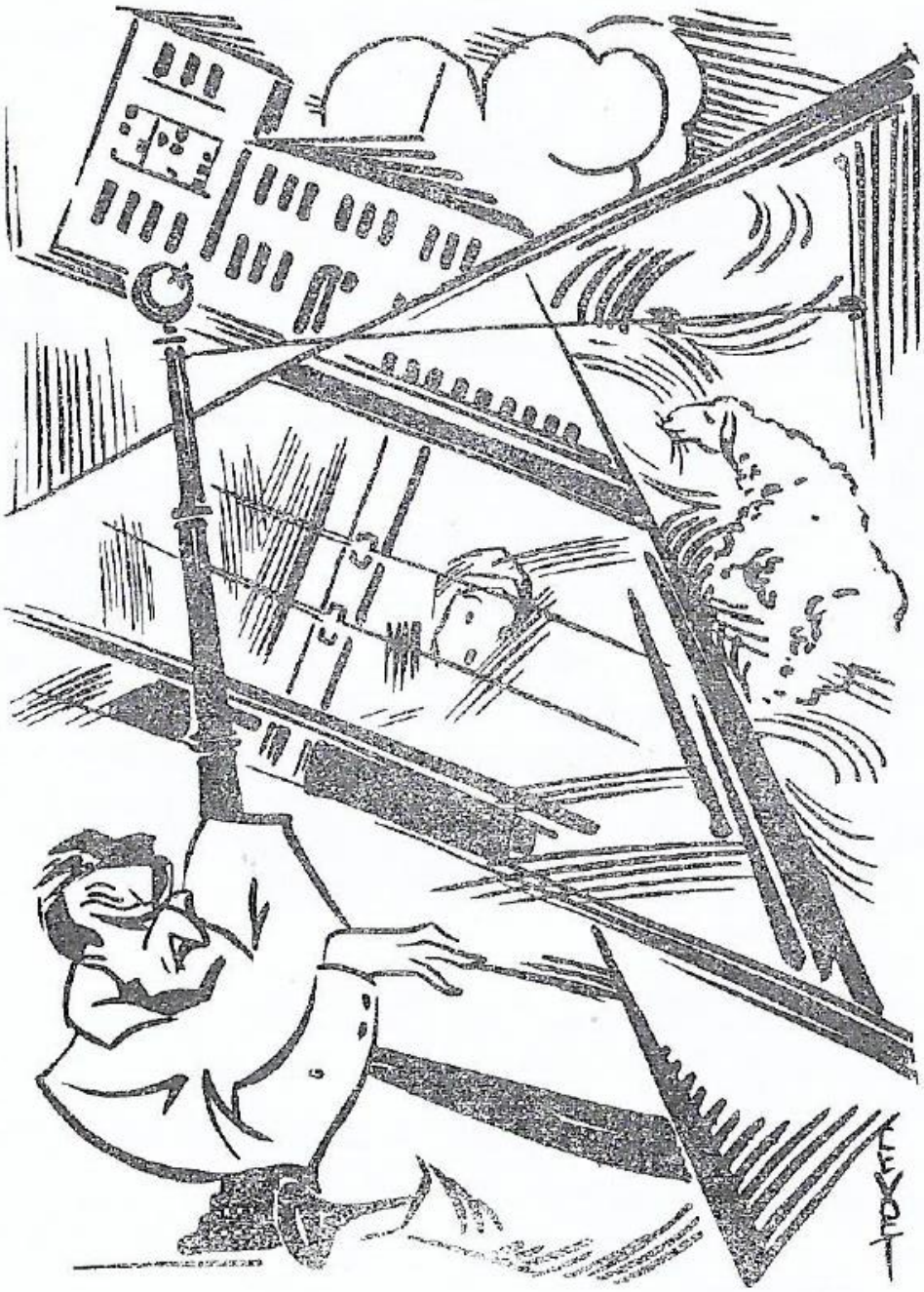

[69] Fikret Adil, Güneşli Bir Sabah, *Resimli Hikâye*, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 19

1.3.1. Resimli Hikâye Örneklemesi

Resimli Hikâye dergisinin Eylül 1927 tarihli ilk sayısında yayımlanan ilk metin olan ve çalışmamızın dördüncü bölümüne de eklediğimiz *Bir Düğün Hediyesi*[70] isimli hikâyedeki resimlemeler, derginin içerik-görsel çerçevesi hakkında fikir edinmeye yardımcı olacaktır.

Dergideki resimlemeler, hikâyenin olay örgüsündeki kritik noktalardır. Ancak serim ve çözüm bölümlerinin resmedilmeyişi dikkate değerdir. Hikâye bir papatya falı ile başlayıp ölümle biter fakat bunlar resmedilmez.

Bir Düğün Hediyesi adlı hikâyede, Mesrure'nin Şekip Bey'e duyduğu aşk ve bu aşkın sonucunda yaşadığı hüsran işlenir. Kasabaya yeni gelen ve gözde bir bey olan Şekip Bey'in, kiminle sevgili olacağını belirlemek için kızların papatya falı bakmasıyla hikâye başlar ve falın sonucunda yetim ve temiz bir aile kızı olan Mesrure çıkar. Kasabada Mesrure'ye, "Şekip Bey'in nişanlısı" denmektedir ve karşılaştıkları davet gecesinde bunu öğrenen Şekip Bey, Mesrure'ye yaklaşarak onunla tek gecelik bir ilişki yaşar. Bu ilişki Şekip Bey için değil ama Mesrure için güçlü ve beklenti dolu anlamlar ifade etmektedir. Genç kız ailesine o geceden ve o gecenin nihayetinde gelişen gebeliğinden bahseder ve bir anlamda aileden ihraç edilerek köyde yalnız yaşayan yaşlı bir kadının yanına gönderilir. Bir zaman sonra Şekip Bey'in başkasıyla evleneceği haberini alması üzerine yıkılır ve ona korkunç bir düğün hediyesi vermeyi tasarlar. (Bu hediyenin ne olduğunu ancak verildiği zaman öğreniriz.) Mesrure, Şekip Bey'in evlendiği gün, düğün evine siyah elbise giymiş hâlde ve elinde çiçek dolu bir sepetle gider. Bu esnada Şekip Bey ve gelin hanım biraz dinlenmek üzere üst kata çıkmak ister. Gelin hanım merdivenlerden çıkarken iğnesini düşürür. Şekip Bey iğneyi ararken Mesrure gelir ve Şekip Bey onu görünce donakalır. Mesrure onu tebrik eder ve gelin hanıma bir hediye vermek istediğini söyleyerek yukarı çıkar. Mesrure çiçek sepetini gelinin ayakları dibine bırakır ve ayrılır. Gelin hanım sepeti açtığında boynundan kesilmiş bir çocuk ölüsü görür. Mesrure ise üç gün sonra bir kuyuda ölü olarak bulunur.

[70] H. R., Bir Düğün Hediyesi, *Resimli Hikâye*, nr. 1, Eylül 1927, s. 1

Olay örgüsünden kısaca bahsettiğimiz bu hikâyedeki resimlemeleri, altında yer alan cümlelerle birlikte aktarıyoruz.[71]

Mesrure ve Şekip Bey'in ilk karşılaşmaları bir davet gecesinde gerçekleşir. Bu davette Şekip Bey, kasabada Mesrure'ye, "Şekip Bey'in nişanlısı" dendiğini öğrenir ve Mesrure'yi dansa davet eder.

Şekip Bey'in Mesrure'ye iltifatı bir dakikaya münhasır kalmadı.
Onunla üst üste üç defa dans etti. (1)

[71] Resimlerin üstündeki cümleler hikâyeyi açıklar nitelikte olup yalnızca resimlerin altındaki cümleler orijinal metne dâhildir.

Şekip Bey'in Mesrure'ye gösterdiği iltifat, davetteki diğer kızlar tarafından kıskançlıkla karşılanır ve bu iltifatın altında art niyetli düşünceler olduğu inancı ve söylentisi dolaşır.

Salonda onlar için bin türlü şey fısıldanıyordu.
Şekip Bey bir numara yapıyor diyorlardı. (2)

Şekip Bey genç kıza yaklaşmaya ve onun kendisine olan zaafından faydalanmaya çalışır.

Genç kız artık cevap veremedi. Ellerini Şekip Bey'in uzanan ellerine bıraktı. (3)

Şekip Bey, Mesrure'yi kandırarak ona çeşitli içkiler içirir ve onu sarhoş eder. Genç kız hareketlerini kontrol edebilmekten çok uzaktır ve Şekip Bey ondan faydalanır.

Masal şehzadelerine benzeyen bir adam onu kolları arasına alıyor,
kulağına tahayyül edemeyeceği güzel şeyler fısıldıyor. (4)

O geceden sonra Şekip Bey, Mesrure'yi hiç aramaz. Mesrure yaptığı hatadan pişman olur ancak yine de onun gelmesini bekler.

Mesrure bir hafta hasta yattı. Ateşler içinde yanarken bazen çıldıracak gibi oluyordu. (5)

Şekip Bey, Hacı Safi Beylerin kızı Neyra ile evlenmeye karar verir.

Gelin hanım acele acele merdivenleri çıkıyordu.
Şekip Bey merdivenin aşağısında kalmıştı. (6)

Mesrure, bebeğiyle ortada kalır.

(Aşağıdaki resimleme, hikâyeye ait son resimlemedir. Devamında yer alan Mesrure'nin gelin hanıma hediyesi ve ölümüne dair sahneler resmedilmemiştir.)

Kimseyle konuşmadığı hâlde çocuğuna anlayan bir insana söz söyler gibi ağır ağır bir şeyler anlatıyor. Onu göğsüne basarak kâh gülüyor kâh ağlıyordu. (7)

2. BÖLÜM:

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ 1-22 NUMARALI NÜSHALARIN İÇİNDEKİLER TABLOSU

Tablo 2. 1. Resimli Hikâye dergisi 1-22 numaralı nüshaların içindekiler tablosu

Numara	Sene	Tarih	Sayfa	Yazar	Metin Adı	Tür	Açıklama
1	1	Eylül 1927	0	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Dergiyle ilgili bilgi vermektedir.
1	1	Eylül 1927	1	H. R.	Bir Düğün Hediyesi	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	12	Ercüment Ekrem	Bir Şey Değil	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	14	(İmzasız)	Şeytan Ateşleri	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	18	S.	Papatyanın Cevabı	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	21	Mahmut Yesari	Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti	Hikâye	Günlük türünden yararlanılarak yazılmıştır.

1	1	Eylül 1927	25	(İmzasız)	En Ucuz Reklam	Hikâye	Hikâyecik başlığıyla verilmiştir.
1	1	Eylül 1927	26	S. C.	Tecrübe	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	31	S.	Muska	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	36	(İmzasız)	Büyük ve Meşhur Adamlara Dair	Mini Mini Hikâye	Anekdot ve kısa hikâyeler içerir.
1	1	Eylül 1927	37	(İmzasız)	Islak Ot Minder	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	40	(İmzasız)	Sevgiliye Mektup	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	44	Reşat Nuri	Gurur	Hikâye	
1	1	Eylül 1927	48	(İmzasız)	Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz	Duyuru	Hikâye Yarışması

1	1	Eylül 1927	48	(İmzasız)	Bir Kadın Düşmanı	Yayın Tanıtımı	Reşat Nuri Bey'in Son Romanı
1	1	Eylül 1927	49	(İmzasız)	Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
1	1	Eylül 1927	50	(İmzasız)	Çocuk Ansiklopedisi	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
2	1	Teşrinievvel 1927	0	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Dergiyle ilgili bilgi vermektedir.
2	1	Teşrinievvel 1927	1	Reşat Nuri	Bir İzdivacın Hikâyesi	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	7	(İmzasız)	Kadın ve Aşka Dair	Özdeyiş	
2	1	Teşrinievvel 1927	8	H. R.	Ricalden Bir Dişçi	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	11	S. C.	Her Günkü Facialardan	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	14	S.	Bir Kâbus Gecesi	Hikâye	

2	1	Teşrinievvel 1927	17	H. R.	Kırık Kalp	Tiyatro	Bir perdelik salon temsili
2	1	Teşrinievvel 1927	23	(İmzasız)	Kurnaz Satıcılar	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	26	Mahmut Yesari	Kendi Evlerinde	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	30	S.	Gözcü	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	36	Reşat Nuri	Gurur	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	41	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	
2	1	Teşrinievvel 1927	49	(İmzasız)	Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
2	1	Teşrinievvel 1927	50	(İmzasız)	Çocuk Ansiklopedisi	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
3	1	Teşrinisani 1927	0	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Dergiyle ilgili bilgi vermektedir.

3	1	Teşrinisani 1927	1	Reşat Nuri	Kara Gün Dostu	Hikâye	
3	1	Teşrinisani 1927	9	(İmzasız)	Dairenin En Çalışkan Memuru	Tiyatro	Bir Perdelik Küçük Komedi
3	1	Teşrinisani 1927	11	(İmzasız)	Müsabakada Kazanan Hikâye	Duyuru	Yarışma Sonucunun Açıklama Metni
3	1	Teşrinisani 1927	11	Macit	Komşu Duası	Hikâye	Yarışma Birincisinin Hikâyesi
3	1	Teşrinisani 1927	13	(İmzasız)	Bir Tiyatro Hikâyesi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
3	1	Teşrinisani 1927	13	(İmzasız)	Ayrılıktan Sonra	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
3	1	Teşrinisani 1927	13	(İmzasız)	Sarf İmtihanında	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
3	1	Teşrinisani 1927	14	(İmzasız)	Bin Bir Çiçek Mağazası	Hikâye	
3	1	Teşrinisani 1927	18	(İmzasız)	Üvey Çocuk	Hikâye	

3	1	Teşrinisani 1927	27	(İmzasız)	Kârlı Bir İş	Hikâye	
3	1	Teşrinisani 1927	29	(İmzasız)	Mustarip Hayalet	Hikâye	
3	1	Teşrinisani 1927	34	Yarasa	Büyü	Hikâye	Mizahi Küçük Hikâye
3	1	Teşrinisani 1927	36	(İmzasız)	Arz ve Talep Kanunu	Tiyatro	Hikâyecik başlığıyla verilmiştir.
3	1	Teşrinisani 1927	37	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	İkinci Nüshadan Mabat
3	1	Teşrinisani 1927	49	(İmzasız)	On Kuruşa Bir Kitap	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
3	1	Teşrinisani 1927	50	(İmzasız)	Çocuk Ansiklopedisi	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
4	1	Kânunuevvel 1927	0	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Dergiyle ilgili bilgi vermektedir.
4	1	Kânunuevvel 1927	1	Reşat Nuri	Müntehirin Defteri	Hikâye	Günlük türünden yararlanılarak yazılmıştır.

4	1	Kânunuevvel 1927	9	Vâ-Nû	Siyah Örtü	Hikâye	
4	1	Kânunuevvel 1927	11	(İmzasız)	Aşka ve Kadına Dair	Özdeyiş	
4	1	Kânunuevvel 1927	12	(İmzasız)	Müsabakada Kazanan Hikâyelerden	Duyuru	Yarışma İkincisinin Duyuru Metni
4	1	Kânunuevvel 1927	12	S. Esat	Tren Bedavacısı	Hikâye	Müsabakada İkinci Olan Hikâye
4	1	Kânunuevvel 1927	16	(İmzasız)	Ah Fukaralık	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
4	1	Kânunuevvel 1927	16	(İmzasız)	Yalancı Şahit	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
4	1	Kânunuevvel 1927	16	(İmzasız)	Davul	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
4	1	Kânunuevvel 1927	16	(İmzasız)	Mekteplerde Yeni Dayak Usulü	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
4	1	Kânunuevvel 1927	17	Reşat Nuri	Bir İntiharın İç Yüzü	Hikâye	

4	1	Kânunuevvel 1927	24	Selahaddin Enis	İlyas Efendi'nin Evlatlığı	Hikâye	
4	1	Kânunuevvel 1927	27	(İmzasız)	Mihri Efendi	Hikâye	
4	1	Kânunuevvel 1927	31	(İmzasız)	Reşat Nuri Bey'in Şaheserini Süsleyen Resimlerden	Yayın Tanıtımı	İlk Resimli Roman Çalıkuşu'nun Tanıtımı
4	1	Kânunuevvel 1927	32	S.	Siyah El	Hikâye	
4	1	Kânunuevvel 1927	34	Yakup Kadri	Nirvana	Tiyatro	"Unutulmuş Güzel Hikâyeler" başlığı altında verilmiştir.
4	1	Kânunuevvel 1927	39	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	İkinci Nüshadan Mabat
4	1	Kânunuevvel 1927	48	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk defa neşredilen almanak
4	1	Kânunuevvel 1927	49	(İmzasız)	On Kuruşa Bir Kitap	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
4	1	Kânunuevvel 1927	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk defa neşredilen almanak

5	1	Kânunusani 1928	0	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	
5	1	Kânunusani 1928	1	Reşat Nuri	Ölünün Arzusu	Hikâye	
5	1	Kânunusani 1928	8	(İmzasız)	Medeni Memleketlere Tahassür	Hikâye	
5	1	Kânunusani 1928	10	İbnürrefik Ahmet Nuri	Kör Görücü	Hikâye	
5	1	Kânunusani 1928	13	S. C.	Kudurmuş Adam	Hikâye	
5	1	Kânunusani 1928	15	S.	Kıskanılan İnsanlar	Tiyatro	(Bir Terkin Hikâyesi)
5	1	Kânunusani 1928	19	(İmzasız)	Bayramlık Çehre	Hikâye	
5	1	Kânunusani 1928	21	(İmzasız)	Yanık Servinin Dibinde	Hikâye	(İnsanların Gülünç Taraflarını Gösteren Bir Hikâye)
5	1	Kânunusani 1928	25	(İmzasız)	Şemsiye Hırsızı	Hikâye	(Bir Dalgın Adam Hikâyesi)

5	1	Kânunusani 1928	28	Guy de Maupassant	Dilenci	Hikâye	Cihan Şaheserleri – Tercüme
5	1	Kânunusani 1928	32	Ömer Seyfettin	Bahar Tesiri	Hikâye	Unutulmuş Güzel Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	38	(İmzasız)	İtisaf Hisleri	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	38	(İmzasız)	Fena Huylar	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	38	(İmzasız)	Edebiyat	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	38	(İmzasız)	Taze Yumurta	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	38	(İmzasız)	Ana Busesi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
5	1	Kânunusani 1928	39	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	İkinci Nüshadan Mabat
5	1	Kânunusani 1928	49	(İmzasız)	On Kuruşa Bir Kitap	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı

5	1	Kânunusani 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak
5	1	Kânunusani 1928	50	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Dergiyle ilgili bilgi vermektedir.
6	1	Şubat 1928	0	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	
6	1	Şubat 1928	1	(İmzasız)	Bir Tunus Gediği	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	5	Reşat Nuri	Avukat	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	10	İbnürrefik Ahmet Nuri	Reklam	Tiyatro	İbnürrefik Ahmet Nuri Bey'in Güzel Hikâyelerinden Biri
6	1	Şubat 1928	14	M. D.	Hesaplı Hareketler	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	16	(İmzasız)	İlk Buse	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	18	(İmzasız)	Aşk ve Kadına Dair	Özdeyiş	
6	1	Şubat 1928	19	C. M.	Hayırcı	Hikâye	

6	1	Şubat 1928	22	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	Türkçeye ilk nakil
6	1	Şubat 1928	23	N. S.	Yadigâr Resim	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	28	(İmzasız)	"Resimli Ay"ın Fevkalade Nüshası	Yayın Tanıtımı	
6	1	Şubat 1928	29	Catulle Mendès	Eski Ses	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme
6	1	Şubat 1928	31	C. M.	İhtiyar Tilki	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	35	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Fırsat duyurusu
6	1	Şubat 1928	36	Selahaddin Enis	Merdivenli Hoca	Hikâye	
6	1	Şubat 1928	39	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	İkinci Nüshadan Mabat
6	1	Şubat 1928	49	(İmzasız)	On Kuruşa Bir Kitap	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatı
6	1	Şubat 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak

6	1	Şubat 1928	50	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
7	1	Mart 1928	0	(İmzasız)	1927 Senesi İçinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	1927 senesine ait en güzel hikâyeleri bir kitapta toplayan seçkinin tanıtımıdır.
7	1	Mart 1928	1	(İmzasız)	Açılan Gözler	Hikâye	
7	1	Mart 1928	7	(İmzasız)	Meraklı Roman Serisi	Yayın Tanıtımı	Gelecek aydan itibaren meraklı romanlardan mürekkep bir seri neşrine başlanacağının duyurusudur.
7	1	Mart 1928	8	Maurice Maeterlinck	Masumların Katliamı	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme
7	1	Mart 1928	13	R. N.	Rüya-yı Sâdık	Hikâye	
7	1	Mart 1928	15	(İmzasız)	1927 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	1927 senesine ait en güzel hikâyeleri bir kitapta toplayan seçkinin tanıtımıdır.
7	1	Mart 1928	16	(İmzasız)	Bir Mukabele	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler

7	1	Mart 1928	16	(İmzasız)	İcra-yı Sanat	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	16	(İmzasız)	Küfürbazın Tövbesi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	16	(İmzasız)	Parasına Göre	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	16	(İmzasız)	Malum Bir Istırap	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	17	H. M.	Kuyuya Düşen Kadın	Hikâye	
7	1	Mart 1928	19	(İmzasız)	Salon Temsilleri	Duyuru	Dergide Tiyatro Metni Neşrine Dair
7	1	Mart 1928	19	Reşat Nuri	Marmara Çırası	Tiyatro	Salon Temsilleri – Komedi (1 Perde)
7	1	Mart 1928	27	(İmzasız)	Kadın ve Aşka Dair	Özdeyiş	
7	1	Mart 1928	28	Reşat Nuri	Kaçırılmış Fırsat	Hikâye	
7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Bir Avukat Kelimesi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler

7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Çaresiz İnsan	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Sabıkalının Kederi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Sahibine İade	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	32	(İmzasız)	Cemiyet Düşmanları	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
7	1	Mart 1928	33	N. S.	Düdüklümescid'in Diktatörü	Hikâye	
7	1	Mart 1928	37	M. D.	Bir Gümrük Kaçakçılığı	Hikâye	
7	1	Mart 1928	39	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	Geçen Nüshadan Mabat
7	1	Mart 1928	49	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	

7	1	Mart 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak
7	1	Mart 1928	50	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
8	1	Nisan 1928	0	(İmzasız)	1927 Senesi İçinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	1927 senesine ait en güzel hikâyeleri bir kitapta toplayan seçkinin tanıtımıdır.
8	1	Nisan 1928	1	H. M.	Nişanlıdan Mektuplar	Hikâye	
8	1	Nisan 1928	5	Reşat Nuri	Ruhları Davet	Tiyatro	Tekellümî Hikâye
8	1	Nisan 1928	9	N. S.	Dedikodu	Hikâye	
8	1	Nisan 1928	11	(İmzasız)	Meraklı Roman Serisi	Yayın Tanıtımı	Gelecek aydan itibaren meraklı romanlardan mürekkep bir seri neşrine başlanacağının duyurusudur.
8	1	Nisan 1928	12	(İmzasız)	Konsere Davet	Hikâye	

8	1	Nisan 1928	14	Reşat Nuri	Kirazlar	Hikâye	Reşat Nuri Bey'in En Ziyade Beğendiği Hikâyelerinden Biri
8	1	Nisan 1928	18	(İmzasız)	Resim Sergisinde Bir Muhavere	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
8	1	Nisan 1928	18	(İmzasız)	Çok Lisan Bilen Adam	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
8	1	Nisan 1928	19	İbnürrefik Ahmet Nuri	Kibir ve İnat	Tiyatro	Komedi (1 Perde)
8	1	Nisan 1928	30	Sabahattin Ali	Bir Cinayetin Sebebi	Hikâye	Müteredddi Bir Hikâye
8	1	Nisan 1928	35	Ömer Seyfettin	Tos	Hikâye	Unutulmuş Güzel Hikâyeler
8	1	Nisan 1928	41	(İmzasız)	"Taipu"nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi)	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Fransızcadan Tercüme (Leyla Reşit tarafından)
8	1	Nisan 1928	44	C. N.	Harabelerin Çiçeği	Hikâye	Geçen Nüshadan Mabat ve Son
8	1	Nisan 1928	49	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	

8	1	Nisan 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak
8	1	Nisan 1928	50	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
9	1	Mayıs 1928	0	(İmzasız)	En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	1927 senesine ait en güzel hikâyeleri bir kitapta toplayan seçkinin tanıtımıdır.
9	1	Mayıs 1928	1	N. C.	Bir Çocuk Tuzağı	Hikâye	
9	1	Mayıs 1928	9	Reşat Nuri	Resul Hoca'nın Gazası	Hikâye	
9	1	Mayıs 1928	11	İbnürrefik Ahmet Nuri	Kaynanaya Hulûl Etme Usulü	Tiyatro	Komedi (1 Perde)
9	1	Mayıs 1928	16	N. C.	Çocuk Katili	Hikâye	
9	1	Mayıs 1928	19	Mahmut Yesari	İlk Göz Ağrısı	Hikâye	
9	1	Mayıs 1928	24	H. M.	Fazla Saf Bir Kadın	Hikâye	Fantezi Hikâye

9	1	Mayıs 1928	26	(İmzasız)	Kadın ve Aşka Dair	Özdeyiş	
9	1	Mayıs 1928	27	R. N.	Sokaktan Sesler	Hikâye	
9	1	Mayıs 1928	30	N. S.	Adalet	Hikâye	Masal
9	1	Mayıs 1928	32	(İmzasız)	Bir Konferansta	Fıkra	Küçük Fıkralar
9	1	Mayıs 1928	32	(İmzasız)	Zarif Avukat	Fıkra	Küçük Fıkralar
9	1	Mayıs 1928	33	Nur Tahsin	Maskeli Balo	Hikâye	Mektup türünden yararlanılarak yazılmıştır.
9	1	Mayıs 1928	37	Ahmet Hikmet	Hüsn ü Aşk	Hikâye	Unutulmuş Güzel Hikâyeler
9	1	Mayıs 1928	44	Mehmet Faruk	Dağ Başında Aşk	Tiyatro	(Üç Perdelik İçtimai Facia) (1. Perde)
9	1	Mayıs 1928	49	(İmzasız)	Bin Bir Gece Masalları	Yayın Tanıtımı	Şark'ın En Meşhur Efsanesi
9	1	Mayıs 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak

9	1	Mayıs 1928	50	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik indirimi fırsat duyurusudur.
10	1	Haziran 1928	0	(İmzasız)	En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	Yaz tatillerinde okunacak yegâne kitap ve mevsimin en çok satılan kitabının tanıtımıdır.
10	1	Haziran 1928	1	N. C.	Gece Kuşu	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	7	(İmzasız)	Ekmek Elden Su Gölden	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	9	(İmzasız)	Kibar Bir Köpek	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	12	(İmzasız)	Hırsızın Mazereti	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	19	Mahmut Yesari	Düşürmeyeceksin	Tiyatro	(Bir Aile Faciası)
10	1	Haziran 1928	23	(İmzasız)	İhtiyar Çapkın	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	25	(İmzasız)	Mısırlı Amca	Tiyatro	

10	1	Haziran 1928	29	(İmzasız)	Ölmek İsteyen Çocuk	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	31	(İmzasız)	Ateş Düştüğü Yeri Yakar	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
10	1	Haziran 1928	31	(İmzasız)	Müşteri	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
10	1	Haziran 1928	32	İbnürrefik Ahmet Nuri	Ölen de Mesul Kalan da	Tiyatro	Hikâyecik başlığıyla verilmiştir.
10	1	Haziran 1928	36	Server Ziya	Kadın Çorabı	Hikâye	
10	1	Haziran 1928	38	(İmzasız)	Erkek mi Kadın mı?	Fıkra	Küçük Fıkralar
10	1	Haziran 1928	38	(İmzasız)	Dua	Fıkra	Küçük Fıkralar
10	1	Haziran 1928	39	Guy de Maupassant	Sarhoş	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme
10	1	Haziran 1928	42	Mehmet Faruk	Dağ Başında Aşk	Tiyatro	(Üç Perdelik İçtimai Facia) (2. Perde)
10	1	Haziran 1928	48	(İmzasız)	Kazıklı Voyvoda	Yayın Tanıtımı	

10	1	Haziran 1928	49	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak
10	1	Haziran 1928	49	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
10	1	Haziran 1928	50	(İmzasız)	Kazıklı Voyvoda	Yayın Tanıtımı	
11	1	Temmuz 1928	0	(İmzasız)	En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	Yaz tatillerinde okunacak yegâne kitap ve mevsimin en çok satılan kitabının tanıtımıdır.
11	1	Temmuz 1928	1	Mahmut Yesari	Bir Mukabele	Hikâye	
11	1	Temmuz 1928	5	(İmzasız)	Hizmetçi Olmak Saadeti	Tiyatro	
11	1	Temmuz 1928	9	İbnürrefik Ahmet Nuri	Bekârlık Neye Benzer?	Hikâye	
11	1	Temmuz 1928	12	H. M.	Yemeden İçmeden	Hikâye	

11	1	Temmuz 1928	16	(İmzasız)	Yosma	Hikâye	
11	1	Temmuz 1928	18	(İmzasız)	Kadın ve Aşka Dair	Özdeyiş	
11	1	Temmuz 1928	19	(İmzasız)	Garip	Tiyatro	Salon Temsilleri (1 Perde) Tercüme - Nakli: M. Y.
11	1	Temmuz 1928	24	Ercüment Ekrem	Haram	Hikâye	
11	1	Temmuz 1928	28	Auguste Villiers de L'Isle-Adam	Ümitle İşkence	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme
11	1	Temmuz 1928	33	C. K.	Ahde Vefa	Hikâye	
11	1	Temmuz 1928	36	Nahit Sırrı	Bebekleriyle Oynamayınca	Hikâye	(Saltanat devirlerinin levsiyat ve mezalimine ait bir hikâye)
11	1	Temmuz 1928	42	Mehmet Faruk	Dağ Başında Aşk	Tiyatro	(Üç Perdelik İçtimai Facia) (3. Perde)
11	1	Temmuz 1928	49	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye'de ilk çıkmış almanak

11	1	Temmuz 1928	49	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
11	1	Temmuz 1928	50	(İmzasız)	Kazıklı Voyvoda	Yayın Tanıtımı	
12	1	Ağustos 1928	0	(İmzasız)	Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi	Yayın Tanıtımı	Serinin ilk kitabı Kazıklı Voyvoda ile ikinci kitabı Hortlayan Cellat'ın tanıtımıdır.
12	1	Ağustos 1928	1	N. C.	Bir Namus Borcu	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Nişanlılar	Fıkra	Küçük Fıkralar
12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Güneş ve Dünya	Fıkra	Küçük Fıkralar
12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Uykusuzluk	Fıkra	Küçük Fıkralar
12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Bu da Öyle	Fıkra	Küçük Fıkralar
12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Şimendiferde	Fıkra	Küçük Fıkralar

12	1	Ağustos 1928	10	(İmzasız)	Balo	Fıkra	Küçük Fıkralar
12	1	Ağustos 1928	11	N. S.	En Büyük Aşk	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	17	Reşat Nuri	Kuş Yemi	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	18	Jose Maria de Heredia	Kartalın Ölümü	Kısa Yazı	Güzel Yazılardan - Tercüme
12	1	Ağustos 1928	19	Hikmet Şevki	Şifahi Hikâye	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	24	M. S.	Bir Yumurta Hırsızı	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	26	(İmzasız)	En Kuvvetli Delil	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
12	1	Ağustos 1928	26	(İmzasız)	Resim Sergisinde	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
12	1	Ağustos 1928	26	(İmzasız)	Deve Resmi	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
12	1	Ağustos 1928	26	(İmzasız)	Hasta ve Doktor	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler

12	1	Ağustos 1928	27	E. B.	Çığırtkan	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	30	(İmzasız)	Kazıklı Voyvoda	Yayın Tanıtımı	
12	1	Ağustos 1928	31	Server Ziya	Kapının Zili	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	33	Osman Cemal	İki Sevgili Tabak	Hikâye	
12	1	Ağustos 1928	36	Uşşakizade Halit Ziya	Ömr-i Tehi	Hikâye	Unutulmuş Güzel Hikâyeler
12	1	Ağustos 1928	38	Catulle Mendès	Kılıç Üstünde Gözyaşları	Hikâye	Cihan Şaheserlerinden – Tercüme (M.Y. Tarafından)
12	1	Ağustos 1928	41	(İmzasız)	Garip	Tiyatro	Salon Temsilleri (1 Perde) Tercüme - Nakli: M. Y. (geçen nüshadan devam)
12	1	Ağustos 1928	48	(İmzasız)	Hortlayan Cellat	Yayın Tanıtımı	
12	1	Ağustos 1928	49	(İmzasız)	Resimli Ay Almanağı	Yayın Tanıtımı	Türkiye’de ilk çıkmış almanak

12	1	Ağustos 1928	49	(İmzasız)	Resimli Hikâye	Yayın Tanıtımı	Abonelik İndirimi Duyuru Metni
12	1	Ağustos 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	Resimli Ay Neşriyatından kitap talebi için dilekçe örneği de vardır.
13	2	Eylül 1928	0	(İmzasız)	Resimli Ayın Halk Alfabesi	Yayın Tanıtımı	Latin harflerini öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.
13	2	Eylül 1928	0	(İmzasız)	Resimli Ayın Cep Alfabesi	Yayın Tanıtımı	Latin harfleriyle gramer kurallarını öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.
13	2	Eylül 1928	1	C. N.	Denizde	Hikâye	
13	2	Eylül 1928	11	(İmzasız)	Nezaket	Fıkra	Fıkralar
13	2	Eylül 1928	11	(İmzasız)	Para	Fıkra	Fıkralar
13	2	Eylül 1928	12	Nahit Sırrı	İki Rakibe	Hikâye	
13	2	Eylül 1928	18	Mehmet Faruk	Gönül Açan Bağ	Tiyatro	Manzum Komedi

13	2	Eylül 1928	22	(İmzasız)	Güzel Sözler	Özdeyiş	
13	2	Eylül 1928	23	(İmzasız)	Ressam ile Esnaf	Hikâye	
13	2	Eylül 1928	26	Leconte de Lisle	Bir Muharebenin Akşamı	Kısa Yazı	Güzel Yazılar - Tercüme
13	2	Eylül 1928	27	M. F.	Bir Aile Faciası	Hikâye	
13	2	Eylül 1928	34	(İmzasız)	Poker Bilmeyen Adam	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
13	2	Eylül 1928	34	(İmzasız)	Bir İtiraz Karşısında	Mini Mini Hikâye	Mini Mini Hikâyeler
13	2	Eylül 1928	35	(İmzasız)	Abdal Hafız	Hikâye	
13	2	Eylül 1928	38	François Coppee	Hayırlı Cinayet	Hikâye	Tercüme - Nakli: Mebrure Hurşit
13	2	Eylül 1928	44	Guy de Maupassant	Hakiki Bir Sergüzeşt	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme Nakli: Hadiye Reşat
13	2	Eylül 1928	47	C. A.	Kadın Gururu	Hikâye	Hikâyecik başlığıyla verilmiştir.

13	2	Eylül 1928	49	(İmzasız)	Yeni Harflerle Neşriyatımız	Yayın Tanıtımı	
13	2	Eylül 1928	50	(İmzasız)	Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi	Yayın Tanıtımı	Serinin ilk kitabı Kazıklı Voyvoda ile ikinci kitabı Hortlayan Cellat'ın tanıtımıdır.
14	2	Teşrinievvel 1928	0	(İmzasız)	Resimli Ayın Halk Alfabesi	Yayın Tanıtımı	Latin harflerini öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.
14	2	Teşrinievvel 1928	0	(İmzasız)	Resimli Ayın Cep Alfabesi	Yayın Tanıtımı	Latin harfleriyle gramer kurallarını öğretmek amacıyla hazırlanmıştır.
14	2	Teşrinievvel 1928	1	N. C.	Korku	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	4	(İmzasız)	Şayeste Abla	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	8	C. S.	Tehdit Mektubu	Tiyatro	
14	2	Teşrinievvel 1928	11	M. C.	Esrarengiz Bir Ruh	Hikâye	

14	2	Teşrinievvel 1928	13	S. R.	Çok Söyleyen Bir Zevç	Tiyatro	Komedi (1 Perde)
14	2	Teşrinievvel 1928	16	N. R.	Mukabil Taarruz	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	18	Salih Zeki	Davet	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	23	Mebrure Hurşit	Küçük Kamburun Sırrı	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	27	İbnürrefik Ahmet Nuri	Dalgınlık	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	31	Nahit Sırrı	Saadettin Bey'in Damadı	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	36	(İmzasız)	Resimli Hikâye'nin Geçen Senelik Koleksiyonu	Yayın Tanıtımı	12 Nüshanın Cildi (1927)
14	2	Teşrinievvel 1928	37	S. R.	Kıskançlık	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	39	Ahmet Rasim	Bir Sonbahar Akşamı	Hikâye	Unutulmuş Güzel Yazılardan

14	2	Teşrinievvel 1928	41	Leon Frapie	Kaybolan Çocuk	Hikâye	Cihan Şaheserleri - Tercüme
14	2	Teşrinievvel 1928	44	(İmzasız)	Merhametten Maraz	Fıkra	Fıkralar
14	2	Teşrinievvel 1928	44	(İmzasız)	Bozuk Saat	Fıkra	Fıkralar
14	2	Teşrinievvel 1928	44	(İmzasız)	Atalar Sözü	Özdeyiş	Atasözü Örnekleri
14	2	Teşrinievvel 1928	45	(İmzasız)	Kızların Muhafazası	Fıkra	Fıkralar
14	2	Teşrinievvel 1928	45	(İmzasız)	Çorap ve Ağızlık	Fıkra	Fıkralar
14	2	Teşrinievvel 1928	48	(İmzasız)	Kadın Kalbi	Hikâye	
14	2	Teşrinievvel 1928	49	(İmzasız)	Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi	Yayın Tanıtımı	Serinin ilk kitabı Kazıklı Voyvoda ile ikinci kitabı Hortlayan Cellat'ın tanıtımıdır.

14	2	Teşrinievvel 1928	50	(İmzasız)	Yeni Harflerle Neşriyatımız	Yayın Tanıtımı	
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	3	Suat Derviş	O mu? O değil mi?	Hikâye	
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	14	(İmzasız)	Sen Ol da Bayılma	Hikâye	Mizahi hikâye
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	16	Sadri Etem	Mumcunun Faresi	Hikâye	
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	21	Peyami Safa	Doğru Hikâye	Hikâye	

15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	27	Celalettin Ekrem	İstihare	Hikâye	
15 (1)	3	15 Kânunusani 1930	31	Alphonse Daudet	Ayna	Hikâye	Tercüme
16 (2)	3	1 Şubat 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
16 (2)	3	1 Şubat 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	
16 (2)	3	1 Şubat 1930	3	Peyami Safa	Elli Yaşında Bir Adam	Hikâye	
16 (2)	3	1 Şubat 1930	9	Celalettin Ekrem	Rüşvet	Hikâye	
16 (2)	3	1 Şubat 1930	11	Suat Derviş	Kırk Sene Sonra	Hikâye	
16 (2)	3	1 Şubat 1930	18	(İmzasız)	Venüsün Kolları	Hikâye	Fantezi Hikâye

16 (2)	3	1 Şubat 1930	20	Jack London	Kurdun Oğlu	Hikâye	Tercüme
16 (2)	3	1 Şubat 1930	24	(İmzasız)	Dağlı Kızın Aşkı	Hikâye	Hissî Hikâye
16 (2)	3	1 Şubat 1930	26	Sadri Etem	Papağan	Hikâye	
16 (2)	3	1 Şubat 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı "Rehber" Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
16 (2)	3	1 Şubat 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir
17 (3)	3	15 Şubat 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
17 (3)	3	15 Şubat 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	3	Mahmut Yesari	En Hakiki Hikâye	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	7	Vâlâ Nurettin	Kiralık İsmokin	Hikâye	

17 (3)	3	15 Şubat 1930	9	Ahmet Hidayet	Meçhul Süvari	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	13	Pierre Frondae	Dünyanın En Büyük Aktörü	Hikâye	Tercüme
17 (3)	3	15 Şubat 1930	16	Server Bedi	Gümüş Saplı Baston	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	18	Sadri Etem	Allı Yemeni Morlu Yemeni	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	24	Suat Derviş	Geçtiğim Şehir	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	28	Celalettin Ekrem	On Sene Kontrato	Hikâye	
17 (3)	3	15 Şubat 1930	30	(İmzasız)	Bir Bahis	Hikâye	Fransızcadan Tercüme
17 (3)	3	15 Şubat 1930	32	(İmzasız)	Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize	Duyuru	Gelecek nüshadan itibaren karilerin göndereceği hikâyelerden en güzellerini yayımlama ve tenkit etmeye dair

17 (3)	3	15 Şubat 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı "Rehber" Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
17 (3)	3	15 Şubat 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir
18 (4)	3	1 Mart 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
18 (4)	3	1 Mart 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	
18 (4)	3	1 Mart 1930	3	Peyami Safa	Bana Benziyen Ölü	Hikâye	
18 (4)	3	1 Mart 1930	8	M. Feridun	İki Kadın	Hikâye	
18 (4)	3	1 Mart 1930	12	Suat Derviş	İlk Gece	Hikâye	
18 (4)	3	1 Mart 1930	18	(İmzasız)	Fırtına Martisi	Hikâye	
18 (4)	3	1 Mart 1930	21	Sadri Etem	Evinden Kaçan Adam	Hikâye	

18 (4)	3	1 Mart 1930	26	J. Kessel	Dirilen Ölü	Hikâye	Tercüme
18 (4)	3	1 Mart 1930	29	Tahsin Şükrü	Sayfiye Doktoru	Hikâye	Karilerimizin Hikâyeleri
18 (4)	3	1 Mart 1930	30	(İmzasız)	Tenkidimiz	Eleştiri	Sayfiye Doktoru adlı hikâyenin eleştirisidir.
18 (4)	3	1 Mart 1930	32	(İmzasız)	Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize	Duyuru	Bu nüshadan itibaren karilerin göndereceği hikâyelerden en güzellerini yayımlama ve tenkit etmeye dair
18 (4)	3	1 Mart 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı "Rehber" Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
18 (4)	3	1 Mart 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir
19 (5)	3	1 Nisan 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
19 (5)	3	1 Nisan 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	

19 (5)	3	1 Nisan 1930	3	Fikret Adil	Birisi ile Herkes	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	5	Peyami Safa	Köpeğimin Kıskançlığı	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	8	M. Feridun	Sade Bir Hikâye	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	11	Suat Derviş	Karanlıkta Ayak Sesleri	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	18	Celalettin Ekrem	Dalga	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	22	(İmzasız)	Mukabele Görmiyen Aşk	Hikâye	
19 (5)	3	1 Nisan 1930	25	(İmzasız)	Tanımadığım Adam	Hikâye	Fransız Hikâyesi
19 (5)	3	1 Nisan 1930	28	M. Sami	999 Bin Liralık Define	Hikâye	Karilerimizin Hikâyeleri
19 (5)	3	1 Nisan 1930	31	(İmzasız)	Tenkidimiz	Eleştiri	999 Bin Liralık Define adlı hikâyenin eleştirisidir.

19 (5)	3	1 Nisan 1930	32	(İmzasız)	Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize	Duyuru	Karilerin göndereceği hikâyelerden en güzellerini yayımlama ve tenkit etmeye dair
19 (5)	3	1 Nisan 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı "Rehber" Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
19 (5)	3	1 Nisan 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir
20 (6)	3	15 Nisan 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
20 (6)	3	15 Nisan 1930	2	Suat Derviş	Doğduğum Şehir	Hikâye	
20 (6)	3	15 Nisan 1930	8	Mahmut Yesari	O Adam	Hikâye	
20 (6)	3	15 Nisan 1930	12	Osman Cemal	Bebeğin Cenazesi	Hikâye	

20 (6)	3	15 Nisan 1930	17	Peyami Safa	Sokakta Kalan Şair	Hikâye	
20 (6)	3	15 Nisan 1930	23	Sadri Etem	Aynanın Öldürdüğü Adam	Hikâye	
20 (6)	3	15 Nisan 1930	30	A. Bedi	Köylerde Kış Gecesi	Hikâye	Karilerimizin Hikâyeleri
20 (6)	3	15 Nisan 1930	32	(İmzasız)	Tenkidimiz	Eleştiri	Köylerde Kış Gecesi adlı hikâyenin eleştirisidir.
20 (6)	3	15 Nisan 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı "Rehber" Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
20 (6)	3	15 Nisan 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	0	(İmzasız)	Çıplaklar Diyarında	Yayın Tanıtımı	Çıplaklar ve çıplakçılık hakkında memleketimizde neşredilen ilk eserdir.
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	2	(İmzasız)	Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı	Yayın Tanıtımı	

21 (7)	3	15 Mayıs 1930	3	Sadri Etem	Dümdar Muharebesi	Hikâye	
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	12	İhsan Etem	Filik Emine	Hikâye	
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	17	Fikret Adil	Güneşli Bir Sabah	Senaryo	Bir ilkbahar gününün melankolisi
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	22	Celalettin Ekrem	Öküz Kafası	Hikâye	
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	24	Emin Türk (Köyoğlu)	Kiraz	Hikâye	
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	28	M. Feridun	Yol Üstünde Mezar	Hikâye	
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	33	(İmzasız)	İstikbalde Halk ve Ahlâk	Yayın Tanıtımı	Adapazarı “Rehber” Mektebi Muallimlerinden - Ahmet Nihat
21 (7)	3	15 Mayıs 1930	34	(İmzasız)	Mektep Kitaplarımız	Yayın Tanıtımı	1930-1931 ders senesi için ilk mekteplere mahsus hazırlanan ders kitaplarının tanıtımıdır.

22 (8)	3	30 Temmuz 1930	1	Sadri Etem	İnsaniyet Namına	Hikâye	
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	11	Suat Derviş	Ölmemek	Hikâye	
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	18	M. Feridun	Açık Denizde	Hikâye	
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	25	İhsan Etem	Hüsmen'in Derdi	Hikâye	
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	31	Fikret Adil	Gülen Adam	Hikâye	
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	33	(İmzasız)	1929 En Güzel Hikâyeler	Yayın Tanıtımı	1929 senesine ait en güzel hikâyeleri bir kitapta toplayan seçkinin "Türk harfleri"yle neşriyatının tanıtımıdır.
22 (8)	3	30 Temmuz 1930	34	(İmzasız)	9-Uncu Hariciye Koğuşu	Yayın Tanıtımı	Peyami Safa'nın En Güzel ve En Yeni Eseridir

3. BÖLÜM:
RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNİN DİZİNİ

3.1. YAZAR ADINA GÖRE YAZILAR[72]

A. Bedi, Köylerde Kış Gecesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 30

Ahmet Hidayet, Meçhul Süvari, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 9

Ahmet Hikmet, Hüsn ü Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 37

Ahmet Rasim, Bir Sonbahar Akşamı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 39

Alphonse Daudet, Ayna, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 31

Auguste Villiers de L'Isle-Adam, Ümitle İşkence, nr. 11, Temmuz 1928, s. 28

C. A., Kadın Gururu, nr. 13, Eylül 1928, s. 47

C. K., Ahde Vefa, nr. 11, Temmuz 1928, s. 33

C. M., Hayırcı, nr. 6, Şubat 1928, s. 19

C. M., İhtiyar Tilki, nr. 6, Şubat 1928, s. 31

C. N., Denizde, nr. 13, Eylül 1928, s. 1

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 41

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 37

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 6, Şubat 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 7, Mart 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 8, Nisan 1928, s. 44

[72] Duyuru ve yayın tanıtımı türündeki metinler dâhil edilmemiş olup alfabetik sıralama yapılmıştır.

C. S., Tehdit Mektubu, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 8

Catulle Mendès, Eski Ses, nr. 6, Şubat 1928, s. 29

Catulle Mendès, Kılıç Üstünde Gözyaşları, nr. 12, Ağustos 1928, s. 38

Celalettin Ekrem, Dalga, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 18

Celalettin Ekrem, İstihare, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 27

Celalettin Ekrem, On Sene Kontrato, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 28

Celalettin Ekrem, Öküz Kafası, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 22

Celalettin Ekrem, Rüşvet, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 9

E. B., Çığırtkan, nr. 12, Ağustos 1928, s. 27

Emin Türk, Kiraz, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 24

Ercüment Ekrem, Bir Şey Değil, nr. 1, Eylül 1927, s. 12

Ercüment Ekrem, Haram, nr. 11, Temmuz 1928, s. 24

Fikret Adil, Birisi ile Herkes, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 3

Fikret Adil, Gülen Adam, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 31

Fikret Adil, Güneşli Bir Sabah, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 17

François Coppee, Hayırlı Cinayet, nr. 13, Eylül 1928, s. 38

Guy de Maupassant, Dilenci, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 28

Guy de Maupassant, Hakiki Bir Sergüzeşt, nr. 13, Eylül 1928, s. 44

Guy de Maupassant, Sarhoş, nr. 10, Haziran 1928, s. 39

H. M., Fazla Saf Bir Kadın, nr. 9, Mayıs 1928, s. 24

H. M., Kuyuya Düşen Kadın, nr. 7, Mart 1928, s. 17

H. M., Nişanlıdan Mektuplar, nr. 8, Nisan 1928, s. 1

H. M., Yemeden İçmeden, nr. 11, Temmuz 1928, s. 12

H. R., Bir Düğün Hediyesi, nr. 1, Eylül 1927, s. 1

H. R., Kırık Kalp, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 17

H. R., Ricalden Bir Dişçi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 8

Halit Ziya, Ömr-i Tehi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 36

Hikmet Şevki, Şifahi Hikâye, nr. 12, Ağustos 1928, s. 19

İbnürrefik Ahmet Nuri, Bekârlık Neye Benzer?, nr. 11, Temmuz 1928, s. 9

İbnürrefik Ahmet Nuri, Dalgınlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 27

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kaynanaya Hulûl Etme Usulü, nr. 9, Mayıs 1928, s. 11

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kibir ve İnat, nr. 8, Nisan 1928, s. 19

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kör Görücü, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 10

İbnürrefik Ahmet Nuri, Ölen de Mesul Kalan da, nr. 10, Haziran 1928, s. 32

İbnürrefik Ahmet Nuri, Reklam, nr. 6, Şubat 1928, s. 10

İhsan Etem, Filik Emine, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 12

İhsan Etem, Hüsmen'in Derdi, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 25

J. Kessel, Dirilen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

Jack London, Kurdun Oğlu, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 20

Jose Maria de Heredia, Kartalın Ölümü, nr. 12, Ağustos 1928, s. 18

Leconte de Lisle, Bir Muharebenin Akşamı, nr. 13, Eylül 1928, s. 26

Leon Frapie, Kaybolan Çocuk, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 41

M. C., Esrarengiz Bir Ruh, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 11

M. D., Bir Gümrük Kaçakçılığı, nr. 7, Mart 1928, s. 37

M. D., Hesaplı Hareketler, nr. 6, Şubat 1928, s. 14

M. F., Bir Aile Faciası, nr. 13, Eylül 1928, s. 27

M. Feridun, Açık Denizde, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 18

M. Feridun, İki Kadın, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 8

M. Feridun, Sade Bir Hikâye, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 8

M. Feridun, Yol Üstünde Mezar, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 28

M. S., Bir Yumurta Hırsızı, nr. 12, Ağustos 1928, s. 24

M. Sami, 999 Bin Liralık Define, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 28

Macit, Komşu Duası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11

Mahmut Yesari, Bir Mukabele, nr. 11, Temmuz 1928, s. 1

Mahmut Yesari, Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti, nr. 1, Eylül 1927, s. 21

Mahmut Yesari, Düşürmeyeceksin, nr. 10, Haziran 1928, s. 19

Mahmut Yesari, En Hakiki Hikâye, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 3

Mahmut Yesari, İlk Göz Ağrısı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 19

Mahmut Yesari, Kendi Evlerinde, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 26

Mahmut Yesari, O Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 8

Maurice Maeterlinck, Masumların Katliamı, nr. 7, Mart 1928, s. 8

Mebrure Hurşit, Küçük Kamburun Sırrı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 23

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 10, Haziran 1928, s. 42

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 11, Temmuz 1928, s. 42

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 44

Mehmet Faruk, Gönül Açan Bağ, nr. 13, Eylül 1928, s. 18

N. C., Bir Çocuk Tuzağı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 1

N. C., Bir Namus Borcu, nr. 12, Ağustos 1928, s. 1

N. C., Çocuk Katili, nr. 9, Mayıs 1928, s. 16

N. C., Gece Kuşu, nr. 10, Haziran 1928, s. 1

N. C., Korku, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 1

N. R., Mukabil Taarruz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 16

N. S., Adalet, nr. 9, Mayıs 1928, s. 30

N. S., Dedikodu, nr. 8, Nisan 1928, s. 9

N. S., Düdüklümescid'in Diktatörü, nr. 7, Mart 1928, s. 33

N. S., En Büyük Aşk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 11

N. S., Yadigâr Resim, nr. 6, Şubat 1928, s. 23

Nahit Sırrı, Bebekleriyle Oynamayınca, nr. 11, Temmuz 1928, s. 36

Nahit Sırrı, İki Rakibe, nr. 13, Eylül 1928, s. 12

Nahit Sırrı, Saadettin Bey'in Damadı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 31

Nur Tahsin, Maskeli Balo, nr. 9, Mayıs 1928, s. 33

Osman Cemal, Bebeğin Cenazesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 12

Osman Cemal, İki Sevgili Tabak, nr. 12, Ağustos 1928, s. 33

Ömer Seyfettin, Bahar Tesiri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 32

Ömer Seyfettin, Tos, nr. 8, Nisan 1928, s. 35

Peyami Safa, Bana Benziyen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 3

Peyami Safa, Doğru Hikâye, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 21

Peyami Safa, Elli Yaşında Bir Adam, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 3

Peyami Safa, Köpeğimin Kıskançlığı, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 5

Peyami Safa, Sokakta Kalan Şair, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 17

Pierre Frondae, Dünyanın En Büyük Aktörü, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 13

R. N., Rüya-yı Sâdık, nr. 7, Mart 1928, s. 13

R. N., Sokaktan Sesler, nr. 9, Mayıs 1928, s. 27

Reşat Nuri, Avukat, nr. 6, Şubat 1928, s. 5

Reşat Nuri, Bir İntiharın İç Yüzü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 17

Reşat Nuri, Bir İzdivacın Hikâyesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 1

Reşat Nuri, Gurur, nr. 1, Eylül 1927, s. 44

Reşat Nuri, Gurur, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 36

Reşat Nuri, Kaçırılmış Fırsat, nr. 7, Mart 1928, s. 28

Reşat Nuri, Kara Gün Dostu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 1

Reşat Nuri, Kirazlar, nr. 8, Nisan 1928, s. 14

Reşat Nuri, Kuş Yemi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 17

Reşat Nuri, Marmara Çırası, nr. 7, Mart 1928, s. 19

Reşat Nuri, Müntehirin Defteri, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 1

Reşat Nuri, Ölünün Arzusu, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 1

Reşat Nuri, Resul Hoca'nın Gazası, nr. 9, Mayıs 1928, s. 9

Reşat Nuri, Ruhları Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 5

S., Bir Kâbus Gecesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 14

S., Gözcü, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 30

S., Kıskanılan İnsanlar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 15

S., Muska, nr. 1, Eylül 1927, s. 31

S., Papatyanın Cevabı, nr. 1, Eylül 1927, s. 18

S., Siyah El, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 32

S. C., Her Günkü Facialardan, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 11

S. C., Kudurmuş Adam, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 13

S. C., Tecrübe, nr. 1, Eylül 1927, s. 26

S. Esat, Tren Bedavacısı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12

S. R., Çok Söyleyen Bir Zevç, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 13

S. R., Kıskançlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 37

Sabahattin Ali, Bir Cinayetin Sebebi, nr. 8, Nisan 1928, s. 30

Sadri Etem, Allı Yemeni Morlu Yemeni, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 18

Sadri Etem, Aynanın Öldürdüğü Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 23

Sadri Etem, Dümdar Muharebesi, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 3

Sadri Etem, Evinden Kaçan Adam, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 21

Sadri Etem, İnsaniyet Namına, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 1

Sadri Etem, Mumcunun Faresi, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 16

Sadri Etem, Papağan, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 26

Salih Zeki, Davet, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 18

Selahaddin Enis, İlyas Efendi'nin Evlatlığı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 24

Selahaddin Enis, Merdivenli Hoca, nr. 6, Şubat 1928, s. 36

Server Bedi, Gümüş Saplı Baston, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 16

Server Ziya, Kadın Çorabı, nr. 10, Haziran 1928, s. 36

Server Ziya, Kapının Zili, nr. 12, Ağustos 1928, s. 31

Suat Derviş, Doğduğum Şehir, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 2

Suat Derviş, Geçtiğim Şehir, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 24

Suat Derviş, İlk Gece, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 12

Suat Derviş, Karanlıkta Ayak Sesleri, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 11

Suat Derviş, Kırk Sene Sonra, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 11

Suat Derviş, O mu? O değil mi?, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 3

Suat Derviş, Ölmemek, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 11

Tahsin Şükrü, Sayfiye Doktoru, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 29

Vâ-Nû, Siyah Örtü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 9

Vâlâ Nurettin, Kiralık İsmokin, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 7

Yakup Kadri, Nirvana, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 34

Yarasa, Büyü, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 34

(İmzasız), Abdal Hafız, nr. 13, Eylül 1928, s. 35

(İmzasız), Açılan Gözler, nr. 7, Mart 1928, s. 1

(İmzasız), Ah Fukaralık, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Ana Busesi, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Arz ve Talep Kanunu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 36

(İmzasız), Aşk ve Kadına Dair, nr. 6, Şubat 1928, s. 18

(İmzasız), Aşka ve Kadına Dair, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 11

(İmzasız), Atalar Sözü, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Ateş Düştüğü Yeri Yakar, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

(İmzasız), Ayrılıktan Sonra, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Balo, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Bayramlık Çehre, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 19

(İmzasız), Bin Bir Çiçek Mağazası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 14

(İmzasız), Bir Avukat Kelimesi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Bir Bahis, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 30

(İmzasız), Bir İtiraz Karşısında, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Bir Konferansta, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

(İmzasız), Bir Mukabele, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Bir Tiyatro Hikâyesi, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Bir Tunus Gediği, nr. 6, Şubat 1928, s. 1

(İmzasız), Bozuk Saat, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Bu da Öyle, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Büyük ve Meşhur Adamlara Dair, nr. 1, Eylül 1927, s. 36

(İmzasız), Cemiyet Düşmanları, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Çaresiz İnsan, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Çok Lisan Bilen Adam, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

(İmzasız), Çorap ve Ağızlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Dağlı Kızın Aşkı, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 24

(İmzasız), Dairenin En Çalışkan Memuru, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 9

(İmzasız), Davul, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Deve Resmi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Dua, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

(İmzasız), Edebiyat, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Ekmek Elden Su Gölden, nr. 10, Haziran 1928, s. 7

(İmzasız), En Kuvvetli Delil, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), En Ucuz Reklam, nr. 1, Eylül 1927, s. 25

(İmzasız), Erkek mi Kadın mı?, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

(İmzasız), Fena Huylar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Fırtına Martisi, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 18

(İmzasız), Garip, nr. 11, Temmuz 1928, s. 19

(İmzasız), Garip, nr. 12, Ağustos 1928, s. 41

(İmzasız), Güneş ve Dünya, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Güzel Sözler, nr. 13, Eylül 1928, s. 22

(İmzasız), Hasta ve Doktor, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Hırsızın Mazereti, nr. 10, Haziran 1928, s. 12

(İmzasız), Hizmetçi Olmak Saadeti, nr. 11, Temmuz 1928, s. 5

(İmzasız), Islak Ot Minder, nr. 1, Eylül 1927, s. 37

(İmzasız), İcra-yı Sanat, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), İhtiyar Çapkın, nr. 10, Haziran 1928, s. 23

(İmzasız), İlk Buse, nr. 6, Şubat 1928, s. 16

(İmzasız), İtisaf Hisleri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Kadın Kalbi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 48

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 7

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 7, Mart 1928, s. 27

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 9, Mayıs 1928, s. 26

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 11, Temmuz 1928, s. 18

(İmzasız), Kârlı Bir İş, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 27

(İmzasız), Kızların Muhafazası, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Kibar Bir Köpek, nr. 10, Haziran 1928, s. 9

(İmzasız), Konsere Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 12

(İmzasız), Kurnaz Satıcılar, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 23

(İmzasız), Küfürbazın Tövbesi, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Malum Bir Istırap, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Medeni Memleketlere Tahassür, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 8

(İmzasız), Mekteplerde Yeni Dayak Usulü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Merhametten Maraz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Mısırlı Amca, nr. 10, Haziran 1928, s. 25

(İmzasız), Mihri Efendi, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 27

(İmzasız), Mukabele Görmiyen Aşk, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 22

(İmzasız), Mustarip Hayalet, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 29

(İmzasız), Müşteri, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

(İmzasız), Nezaket, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

(İmzasız), Nişanlılar, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Ölmek İsteyen Çocuk, nr. 10, Haziran 1928, s. 29

(İmzasız), Para, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

(İmzasız), Parasına Göre, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Poker Bilmeyen Adam, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Resim Sergisinde Bir Muhavere, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

(İmzasız), Resim Sergisinde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Ressam ile Esnaf, nr. 13, Eylül 1928, s. 23

(İmzasız), Sabıkalının Kederi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sahibine İade, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sarf İmtihanında, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Sen Ol da Bayılma, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 14

(İmzasız), Sevgiliye Mektup, nr. 1, Eylül 1927, s. 40

(İmzasız), Şayeste Abla, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 4

(İmzasız), Şemsiye Hırsızı, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 25

(İmzasız), Şeytan Ateşleri, nr. 1, Eylül 1927, s. 14

(İmzasız), Şimendiferde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), "Taipu"nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi), nr. 8, Nisan 1928, s. 41

(İmzasız), Tanımadığım Adam, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 25

(İmzasız), Taze Yumurta, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 30

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 31

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 32

(İmzasız), Uykusuzluk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Üvey Çocuk, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 18

(İmzasız), Venüsün Kolları, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 18

(İmzasız), Yalancı Şahit, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Yanık Servinin Dibinde, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 21

(İmzasız), Yosma, nr. 11, Temmuz 1928, s. 16

(İmzasız), Zarif Avukat, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

3.2. TÜRE GÖRE YAZILAR[73]

3.2.1. Hikâye

A. Bedi, Köylerde Kış Gecesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 30

Ahmet Hidayet, Meçhul Süvari, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 9

Ahmet Hikmet, Hüsn ü Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 37

Ahmet Rasim, Bir Sonbahar Akşamı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 39

Alphonse Daudet, Ayna, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 31

Auguste Villiers de L'Isle-Adam, Ümitle İşkence, nr. 11, Temmuz 1928, s. 28

C. A., Kadın Gururu, nr. 13, Eylül 1928, s. 47

C. K., Ahde Vefa, nr. 11, Temmuz 1928, s. 33

C. M., Hayırcı, nr. 6, Şubat 1928, s. 19

C. M., İhtiyar Tilki, nr. 6, Şubat 1928, s. 31

C. N., Denizde, nr. 13, Eylül 1928, s. 1

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 41

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 37

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 6, Şubat 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 7, Mart 1928, s. 39

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 8, Nisan 1928, s. 44

Catulle Mendès, Eski Ses, nr. 6, Şubat 1928, s. 29

[73] Alfabetik sıralama yapılmıştır.

Catulle Mendès, Kılıç Üstünde Gözyaşları, nr. 12, Ağustos 1928, s. 38

Celalettin Ekrem, Dalga, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 18

Celalettin Ekrem, İstihare, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 27

Celalettin Ekrem, On Sene Kontrato, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 28

Celalettin Ekrem, Öküz Kafası, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 22

Celalettin Ekrem, Rüşvet, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 9

E. B., Çığırtkan, nr. 12, Ağustos 1928, s. 27

Emin Türk, Kiraz, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 24

Ercüment Ekrem, Bir Şey Değil, nr. 1, Eylül 1927, s. 12

Ercüment Ekrem, Haram, nr. 11, Temmuz 1928, s. 24

Fikret Adil, Birisi ile Herkes, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 3

Fikret Adil, Gülen Adam, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 31

François Coppee, Hayırlı Cinayet, nr. 13, Eylül 1928, s. 38

Guy de Maupassant, Dilenci, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 28

Guy de Maupassant, Hakiki Bir Sergüzeşt, nr. 13, Eylül 1928, s. 44

Guy de Maupassant, Sarhoş, nr. 10, Haziran 1928, s. 39

H. M., Fazla Saf Bir Kadın, nr. 9, Mayıs 1928, s. 24

H. M., Kuyuya Düşen Kadın, nr. 7, Mart 1928, s. 17

H. M., Nişanlıdan Mektuplar, nr. 8, Nisan 1928, s. 1

H. M., Yemeden İçmeden, nr. 11, Temmuz 1928, s. 12

H. R., Bir Düğün Hediyesi, nr. 1, Eylül 1927, s. 1

H. R., Ricalden Bir Dişçi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 8

Halit Ziya, Ömr-i Tehi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 36

Hikmet Şevki, Şifahi Hikâye, nr. 12, Ağustos 1928, s. 19

İbnürrefik Ahmet Nuri, Bekârlık Neye Benzer?, nr. 11, Temmuz 1928, s. 9

İbnürrefik Ahmet Nuri, Dalgınlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 27

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kör Görücü, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 10

İhsan Etem, Filik Emine, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 12

İhsan Etem, Hüsmen'in Derdi, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 25

J. Kessel, Dirilen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

Jack London, Kurdun Oğlu, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 20

Leon Frapie, Kaybolan Çocuk, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 41

M. C., Esrarengiz Bir Ruh, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 11

M. D., Bir Gümrük Kaçakçılığı, nr. 7, Mart 1928, s. 37

M. D., Hesaplı Hareketler, nr. 6, Şubat 1928, s. 14

M. F., Bir Aile Faciası, nr. 13, Eylül 1928, s. 27

M. Feridun, Açık Denizde, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 18

M. Feridun, İki Kadın, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 8

M. Feridun, Sade Bir Hikâye, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 8

M. Feridun, Yol Üstünde Mezar, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 28

M. S., Bir Yumurta Hırsızı, nr. 12, Ağustos 1928, s. 24

M. Sami, 999 Bin Liralık Define, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 28

Macit, Komşu Duası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11

Mahmut Yesari, Bir Mukabele, nr. 11, Temmuz 1928, s. 1

Mahmut Yesari, Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti, nr. 1, Eylül 1927, s. 21

Mahmut Yesari, En Hakiki Hikâye, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 3

Mahmut Yesari, İlk Göz Ağrısı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 19

Mahmut Yesari, Kendi Evlerinde, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 26

Mahmut Yesari, O Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 8

Maurice Maeterlinck, Masumların Katliamı, nr. 7, Mart 1928, s. 8

Mebrure Hurşit, Küçük Kamburun Sırrı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 23

N. C., Bir Çocuk Tuzağı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 1

N. C., Bir Namus Borcu, nr. 12, Ağustos 1928, s. 1

N. C., Çocuk Katili, nr. 9, Mayıs 1928, s. 16

N. C., Gece Kuşu, nr. 10, Haziran 1928, s. 1

N. C., Korku, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 1

N. R., Mukabil Taarruz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 16

N. S., Adalet, nr. 9, Mayıs 1928, s. 30

N. S., Dedikodu, nr. 8, Nisan 1928, s. 9

N. S., Düdüklümescid'in Diktatörü, nr. 7, Mart 1928, s. 33

N. S., En Büyük Aşk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 11

N. S., Yadigâr Resim, nr. 6, Şubat 1928, s. 23

Nahit Sırrı, Bebekleriyle Oynamayınca, nr. 11, Temmuz 1928, s. 36

Nahit Sırrı, İki Rakibe, nr. 13, Eylül 1928, s. 12

Nahit Sırrı, Saadettin Bey'in Damadı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 31

Nur Tahsin, Maskeli Balo, nr. 9, Mayıs 1928, s. 33

Osman Cemal, Bebeğin Cenazesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 12

Osman Cemal, İki Sevgili Tabak, nr. 12, Ağustos 1928, s. 33

Ömer Seyfettin, Bahar Tesiri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 32

Ömer Seyfettin, Tos, nr. 8, Nisan 1928, s. 35

Peyami Safa, Bana Benziyen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 3

Peyami Safa, Doğru Hikâye, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 21

Peyami Safa, Elli Yaşında Bir Adam, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 3

Peyami Safa, Köpeğimin Kıskançlığı, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 5

Peyami Safa, Sokakta Kalan Şair, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 17

Pierre Frondae, Dünyanın En Büyük Aktörü, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 13

R. N., Rüya-yı Sâdık, nr. 7, Mart 1928, s. 13

R. N., Sokaktan Sesler, nr. 9, Mayıs 1928, s. 27

Reşat Nuri, Avukat, nr. 6, Şubat 1928, s. 5

Reşat Nuri, Bir İntiharın İç Yüzü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 17

Reşat Nuri, Bir İzdivacın Hikâyesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 1

Reşat Nuri, Gurur, nr. 1, Eylül 1927, s. 44

Reşat Nuri, Gurur, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 36

Reşat Nuri, Kaçırılmış Fırsat, nr. 7, Mart 1928, s. 28

Reşat Nuri, Kara Gün Dostu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 1

Reşat Nuri, Kirazlar, nr. 8, Nisan 1928, s. 14

Reşat Nuri, Kuş Yemi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 17

Reşat Nuri, Müntehirin Defteri, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 1

Reşat Nuri, Ölünün Arzusu, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 1

Reşat Nuri, Resul Hoca'nın Gazası, nr. 9, Mayıs 1928, s. 9

S., Bir Kâbus Gecesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 14

S., Gözcü, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 30

S., Muska, nr. 1, Eylül 1927, s. 31

S., Papatyanın Cevabı, nr. 1, Eylül 1927, s. 18

S., Siyah El, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 32

S. C., Her Günkü Facialardan, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 11

S. C., Kudurmuş Adam, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 13

S. C., Tecrübe, nr. 1, Eylül 1927, s. 26

S. Esat, Tren Bedavacısı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12

S. R., Kıskançlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 37

Sabahattin Ali, Bir Cinayetin Sebebi, nr. 8, Nisan 1928, s. 30

Sadri Etem, Allı Yemeni Morlu Yemeni, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 18

Sadri Etem, Aynanın Öldürdüğü Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 23

Sadri Etem, Dümdar Muharebesi, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 3

Sadri Etem, Evinden Kaçan Adam, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 21

Sadri Etem, İnsaniyet Namına, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 1

Sadri Etem, Mumcunun Faresi, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 16

Sadri Etem, Papağan, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 26

Salih Zeki, Davet, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 18

Selahaddin Enis, İlyas Efendi'nin Evlatlığı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 24

Selahaddin Enis, Merdivenli Hoca, nr. 6, Şubat 1928, s. 36

Server Bedi, Gümüş Saplı Baston, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 16

Server Ziya, Kadın Çorabı, nr. 10, Haziran 1928, s. 36

Server Ziya, Kapının Zili, nr. 12, Ağustos 1928, s. 31

Suat Derviş, Doğduğum Şehir, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 2

Suat Derviş, Geçtiğim Şehir, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 24

Suat Derviş, İlk Gece, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 12

Suat Derviş, Karanlıkta Ayak Sesleri, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 11

Suat Derviş, Kırk Sene Sonra, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 11

Suat Derviş, O mu? O değil mi?, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 3

Suat Derviş, Ölmemek, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 11

Tahsin Şükrü, Sayfiye Doktoru, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 29

Vâ-Nû, Siyah Örtü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 9

Vâlâ Nurettin, Kiralık İsmokin, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 7

Yarasa, Büyü, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 34

(İmzasız), Abdal Hafız, nr. 13, Eylül 1928, s. 35

(İmzasız), Açılan Gözler, nr. 7, Mart 1928, s. 1

(İmzasız), Bayramlık Çehre, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 19

(İmzasız), Bin Bir Çiçek Mağazası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 14

(İmzasız), Bir Bahis, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 30

(İmzasız), Bir Tunus Gediği, nr. 6, Şubat 1928, s. 1

(İmzasız), Dağlı Kızın Aşkı, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 24

(İmzasız), Ekmek Elden Su Gölden, nr. 10, Haziran 1928, s. 7

(İmzasız), En Ucuz Reklam, nr. 1, Eylül 1927, s. 25

(İmzasız), Fırtına Martisi, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 18

(İmzasız), Hırsızın Mazereti, nr. 10, Haziran 1928, s. 12

(İmzasız), Islak Ot Minder, nr. 1, Eylül 1927, s. 37

(İmzasız), İhtiyar Çapkın, nr. 10, Haziran 1928, s. 23

(İmzasız), İlk Buse, nr. 6, Şubat 1928, s. 16

(İmzasız), Kadın Kalbi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 48

(İmzasız), Kârlı Bir İş, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 27

(İmzasız), Kibar Bir Köpek, nr. 10, Haziran 1928, s. 9

(İmzasız), Konsere Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 12

(İmzasız), Kurnaz Satıcılar, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 23

(İmzasız), Medeni Memleketlere Tahassür, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 8

(İmzasız), Mihri Efendi, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 27

(İmzasız), Mukabele Görmiyen Aşk, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 22

(İmzasız), Mustarip Hayalet, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 29

(İmzasız), Ölmek İsteyen Çocuk, nr. 10, Haziran 1928, s. 29

(İmzasız), Ressam ile Esnaf, nr. 13, Eylül 1928, s. 23

(İmzasız), Sen Ol da Bayılma, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 14

(İmzasız), Sevgiliye Mektup, nr. 1, Eylül 1927, s. 40

(İmzasız), Şayeste Abla, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 4

(İmzasız), Şemsiye Hırsızı, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 25

(İmzasız), Şeytan Ateşleri, nr. 1, Eylül 1927, s. 14

(İmzasız), “Taipu”nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi), nr. 8, Nisan 1928, s. 41

(İmzasız), Tanımadığım Adam, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 25

(İmzasız), Üvey Çocuk, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 18

(İmzasız), Venüsün Kolları, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 18

(İmzasız), Yanık Servinin Dibinde, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 21

(İmzasız), Yosma, nr. 11, Temmuz 1928, s. 16

3.2.2. Tiyatro

C. S., Tehdit Mektubu, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 8

H. R., Kırık Kalp, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 17

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kaynanaya Hulûl Etme Usulü, nr. 9, Mayıs 1928, s. 11

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kibir ve İnat, nr. 8, Nisan 1928, s. 19

İbnürrefik Ahmet Nuri, Ölen de Mesul Kalan da, nr. 10, Haziran 1928, s. 32

İbnürrefik Ahmet Nuri, Reklam, nr. 6, Şubat 1928, s. 10

Mahmut Yesari, Düşürmeyeceksin, nr. 10, Haziran 1928, s. 19

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 44

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 10, Haziran 1928, s. 42

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 11, Temmuz 1928, s. 42

Mehmet Faruk, Gönül Açan Bağ, nr. 13, Eylül 1928, s. 18

Reşat Nuri, Marmara Çırası, nr. 7, Mart 1928, s. 19

Reşat Nuri, Ruhları Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 5

S., Kıskanılan İnsanlar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 15

S. R., Çok Söyleyen Bir Zevç, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 13

Yakup Kadri, Nirvana, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 34

(İmzasız), Arz ve Talep Kanunu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 36

(İmzasız), Dairenin En Çalışkan Memuru, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 9

(İmzasız), Garip, nr. 11, Temmuz 1928, s. 19

(İmzasız), Garip, nr. 12, Ağustos 1928, s. 41

(İmzasız), Hizmetçi Olmak Saadeti, nr. 11, Temmuz 1928, s. 5

(İmzasız), Mısırlı Amca, nr. 10, Haziran 1928, s. 25

3.2.3. Mini Mini Hikâye

(İmzasız), Ah Fukaralık, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Ana Busesi, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Ateş Düştüğü Yeri Yakar, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

(İmzasız), Ayrılıktan Sonra, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Bir Avukat Kelimesi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Bir İtiraz Karşısında, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Bir Mukabele, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Bir Tiyatro Hikâyesi, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Büyük ve Meşhur Adamlara Dair, nr. 1, Eylül 1927, s. 36

(İmzasız), Cemiyet Düşmanları, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Çaresiz İnsan, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Çok Lisan Bilen Adam, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

(İmzasız), Davul, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Deve Resmi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Edebiyat, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), En Kuvvetli Delil, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Fena Huylar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Hasta ve Doktor, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), İcra-yı Sanat, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), İtisaf Hisleri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Küfürbazın Tövbesi, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Malum Bir Istırap, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Mekteplerde Yeni Dayak Usulü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Müşteri, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

(İmzasız), Parasına Göre, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Poker Bilmeyen Adam, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Resim Sergisinde Bir Muhavere, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

(İmzasız), Resim Sergisinde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Sabıkalının Kederi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sahibine İade, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sarf İmtihanında, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Taze Yumurta, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Yalancı Şahit, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

3.2.4. Fıkra

(İmzasız), Balo, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Bir Konferansta, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

(İmzasız), Bozuk Saat, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Bu da Öyle, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Çorap ve Ağızlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Dua, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

(İmzasız), Erkek mi Kadın mı?, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

(İmzasız), Güneş ve Dünya, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Kızların Muhafazası, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Merhametten Maraz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Nezaket, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

(İmzasız), Nişanlılar, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Para, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

(İmzasız), Şimendiferde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Uykusuzluk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Zarif Avukat, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

3.2.5. Kısa Yazı

Jose Maria de Heredia, Kartalın Ölümü, nr. 12, Ağustos 1928, s. 18

Leconte de Lisle, Bir Muharebenin Akşamı, nr. 13, Eylül 1928, s. 26

3.2.6. Eleştiri

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 30

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 31

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 32

3.2.7. Senaryo

Fikret Adil, Güneşli Bir Sabah, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 17

3.2.8. Özdeyiş

(İmzasız), Aşk ve Kadına Dair, nr. 6, Şubat 1928, s. 18

(İmzasız), Aşka ve Kadına Dair, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 11

(İmzasız), Atalar Sözü, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Güzel Sözler, nr. 13, Eylül 1928, s. 22

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 7

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 7, Mart 1928, s. 27

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 9, Mayıs 1928, s. 26

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 11, Temmuz 1928, s. 18

3.2.9. Tercüme

Alphonse Daudet, Ayna, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 31

Auguste Villiers de L'Isle-Adam, Ümitle İşkence, nr. 11, Temmuz 1928, s. 28

Catulle Mendès, Eski Ses, nr. 6, Şubat 1928, s. 29

Catulle Mendès, Kılıç Üstünde Gözyaşları, nr. 12, Ağustos 1928, s. 38

François Coppee, Hayırlı Cinayet, nr. 13, Eylül 1928, s. 38

Guy de Maupassant, Dilenci, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 28

Guy de Maupassant, Hakiki Bir Sergüzeşt, nr. 13, Eylül 1928, s. 44

Guy de Maupassant, Sarhoş, nr. 10, Haziran 1928, s. 39

J. Kessel, Dirilen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

Jack London, Kurdun Oğlu, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 20

Jose Maria de Heredia, Kartalın Ölümü, nr. 12, Ağustos 1928, s. 18

Leconte de Lisle, Bir Muharebenin Akşamı, nr. 13, Eylül 1928, s. 26

Leon Frapie, Kaybolan Çocuk, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 41

Maurice Maeterlinck, Masumların Katliamı, nr. 7, Mart 1928, s. 8

Pierre Frondae, Dünyanın En Büyük Aktörü, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 13

(İmzasız), Bir Bahis, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 30

(İmzasız), Garip, nr. 11, Temmuz 1928, s. 19

(İmzasız), Garip, nr. 12, Ağustos 1928, s. 41

(İmzasız), "Taipu"nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi), nr. 8, Nisan 1928, s. 41

3.2.10. Duyuru

(İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32

(İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 32

(İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 32

(İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, nr. 1, Eylül 1927, s. 48

(İmzasız), Müsabakada Kazanan Hikâye, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11

(İmzasız), Müsabakada Kazanan Hikâyelerden, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12

(İmzasız), Salon Temsilleri, nr. 7, Mart 1928, s. 19

3.2.11. Yayın Tanıtımı

(İmzasız), "Resimli Ay"ın Fevkalade Nüshası, nr. 6, Şubat 1928, s. 28

(İmzasız), 1927 Senesi İçinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler, nr. 7, Mart 1928, s. 0

(İmzasız), 1927 Senesi İçinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler, nr. 8, Nisan 1928, s. 0

(İmzasız), 1927 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler, nr. 7, Mart 1928, s. 15

(İmzasız), 1929 En Güzel Hikâyeler, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 33

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 34

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 34

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 34

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 34

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 34

(İmzasız), 9-Uncu Hariciye Koğuşu, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 34

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 0

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 6, Şubat 1928, s. 0

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 6, Şubat 1928, s. 22

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 7, Mart 1928, s. 49

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 8, Nisan 1928, s. 49

(İmzasız), Bin Bir Gece Masalları, nr. 9, Mayıs 1928, s. 49

(İmzasız), Bir Kadın Düşmanı, nr. 1, Eylül 1927, s. 48

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 0

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 0

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 0

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 0

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 0

(İmzasız), Çıplaklar Diyarında, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 0

(İmzasız), Çocuk Ansiklopedisi, nr. 1, Eylül 1927, s. 50

(İmzasız), Çocuk Ansiklopedisi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 50

(İmzasız), Çocuk Ansiklopedisi, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 50

(İmzasız), En Güzel Hikâyeler, nr. 9, Mayıs 1928, s. 0

(İmzasız), En Güzel Hikâyeler, nr. 10, Haziran 1928, s. 0

(İmzasız), En Güzel Hikâyeler, nr. 11, Temmuz 1928, s. 0

(İmzasız), Hortlayan Cellat, nr. 12, Ağustos 1928, s. 48

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 33

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 33

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 33

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 33

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 33

(İmzasız), İstikbalde Halk ve Ahlâk, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 33

(İmzasız), Kazıklı Voyvoda, nr. 10, Haziran 1928, s. 48

(İmzasız), Kazıklı Voyvoda, nr. 10, Haziran 1928, s. 50

(İmzasız), Kazıklı Voyvoda, nr. 11, Temmuz 1928, s. 50

(İmzasız), Kazıklı Voyvoda, nr. 12, Ağustos 1928, s. 30

(İmzasız), Mektep Kitaplarımız, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 34

(İmzasız), Meraklı Roman Serisi, nr. 7, Mart 1928, s. 7

(İmzasız), Meraklı Roman Serisi, nr. 8, Nisan 1928, s. 11

(İmzasız), Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?, nr. 1, Eylül 1927, s. 49

(İmzasız), Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 49

(İmzasız), On Kuruşa Bir Kitap, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 49

(İmzasız), On Kuruşa Bir Kitap, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 49

(İmzasız), On Kuruşa Bir Kitap, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 49

(İmzasız), On Kuruşa Bir Kitap, nr. 6, Şubat 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 48

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 6, Şubat 1928, s. 35

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 6, Şubat 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 7, Mart 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 8, Nisan 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 10, Haziran 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 11, Temmuz 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Ay Almanağı, nr. 12, Ağustos 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 0

(İmzasız), Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi, nr. 13, Eylül 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ay Kütüphanesi Meraklı Romanlar Serisi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Ay Neşriyatı, nr. 12, Ağustos 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Ayın Cep Alfabesi, nr. 13, Eylül 1928, s. 0

(İmzasız), Resimli Ayın Cep Alfabesi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 0

(İmzasız), Resimli Ayın Halk Alfabesi, nr. 13, Eylül 1928, s. 0

(İmzasız), Resimli Ayın Halk Alfabesi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 0

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Ay'ın Yeni Neşriyatı, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 2

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 1, Eylül 1927, s. 0

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 0

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 0

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 0

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 6, Şubat 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 7, Mart 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 8, Nisan 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 9, Mayıs 1928, s. 50

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 10, Haziran 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 11, Temmuz 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Hikâye, nr. 12, Ağustos 1928, s. 49

(İmzasız), Resimli Hikâye'nin Geçen Senelik Koleksiyonu, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 36

(İmzasız), Reşat Nuri Bey'in Şaheserini Süsleyen Resimlerden, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 31

(İmzasız), Yeni Harflerle Neşriyatımız, nr. 13, Eylül 1928, s. 49

(İmzasız), Yeni Harflerle Neşriyatımız, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 50

3.3. YAYIMLANMA SIRASINA GÖRE YAZILAR[74]

H. R., Bir Düğün Hediyesi, nr. 1, Eylül 1927, s. 1

Ercüment Ekrem, Bir Şey Değil, nr. 1, Eylül 1927, s. 12

(İmzasız), Şeytan Ateşleri, nr. 1, Eylül 1927, s. 14

S., Papatyanın Cevabı, nr. 1, Eylül 1927, s. 18

Mahmut Yesari, Bir Toy Delikanlının Sergüzeşti, nr. 1, Eylül 1927, s. 21

(İmzasız), En Ucuz Reklam, nr. 1, Eylül 1927, s. 25

S. C., Tecrübe, nr. 1, Eylül 1927, s. 26

S., Muska, nr. 1, Eylül 1927, s. 31

(İmzasız), Büyük ve Meşhur Adamlara Dair, nr. 1, Eylül 1927, s. 36

(İmzasız), Islak Ot Minder, nr. 1, Eylül 1927, s. 37

(İmzasız), Sevgiliye Mektup, nr. 1, Eylül 1927, s. 40

Reşat Nuri, Gurur, nr. 1, Eylül 1927, s. 44

Reşat Nuri, Bir İzdivacın Hikâyesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 1

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 7

H. R., Ricalden Bir Dişçi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 8

S. C., Her Günkü Facialardan, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 11

S., Bir Kâbus Gecesi, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 14

H. R., Kırık Kalp, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 17

(İmzasız), Kurnaz Satıcılar, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 23

Mahmut Yesari, Kendi Evlerinde, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 26

[74] Duyuru ve yayın tanıtımı türündeki metinler dâhil edilmemiştir.

S., Gözcü, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 30

Reşat Nuri, Gurur, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 36

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 41

Reşat Nuri, Kara Gün Dostu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 1

(İmzasız), Dairenin En Çalışkan Memuru, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 9

Macit, Komşu Duası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11

(İmzasız), Bir Tiyatro Hikâyesi, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Ayrılıktan Sonra, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Sarf İmtihanında, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 13

(İmzasız), Bin Bir Çiçek Mağazası, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 14

(İmzasız), Üvey Çocuk, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 18

(İmzasız), Kârlı Bir İş, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 27

(İmzasız), Mustarip Hayalet, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 29

Yarasa, Büyü, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 34

(İmzasız), Arz ve Talep Kanunu, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 36

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 37

Reşat Nuri, Müntehirin Defteri, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 1

Vâ-Nû, Siyah Örtü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 9

(İmzasız), Aşka ve Kadına Dair, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 11

S. Esat, Tren Bedavacısı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12

(İmzasız), Ah Fukaralık, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Yalancı Şahit, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Davul, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

(İmzasız), Mekteplerde Yeni Dayak Usulü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 16

Reşat Nuri, Bir İntiharın İç Yüzü, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 17

Selahaddin Enis, İlyas Efendi'nin Evlatlığı, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 24

(İmzasız), Mihri Efendi, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 27

S., Siyah El, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 32

Yakup Kadri, Nirvana, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 34

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 39

Reşat Nuri, Ölünün Arzusu, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 1

(İmzasız), Medeni Memleketlere Tahassür, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 8

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kör Görücü, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 10

S. C., Kudurmuş Adam, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 13

S., Kıskanılan İnsanlar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 15

(İmzasız), Bayramlık Çehre, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 19

(İmzasız), Yanık Servinin Dibinde, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 21

(İmzasız), Şemsiye Hırsızı, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 25

Guy de Maupassant, Dilenci, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 28

Ömer Seyfettin, Bahar Tesiri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 32

(İmzasız), İtisaf Hisleri, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Fena Huylar, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Edebiyat, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Taze Yumurta, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

(İmzasız), Ana Busesi, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 39

(İmzasız), Bir Tunus Gediği, nr. 6, Şubat 1928, s. 1

Reşat Nuri, Avukat, nr. 6, Şubat 1928, s. 5

İbnürrefik Ahmet Nuri, Reklam, nr. 6, Şubat 1928, s. 10

M. D., Hesaplı Hareketler, nr. 6, Şubat 1928, s. 14

(İmzasız), İlk Buse, nr. 6, Şubat 1928, s. 16

(İmzasız), Aşk ve Kadına Dair, nr. 6, Şubat 1928, s. 18

C. M., Hayırcı, nr. 6, Şubat 1928, s. 19

N. S., Yadigâr Resim, nr. 6, Şubat 1928, s. 23

Catulle Mendès, Eski Ses, nr. 6, Şubat 1928, s. 29

C. M., İhtiyar Tilki, nr. 6, Şubat 1928, s. 31

Selahaddin Enis, Merdivenli Hoca, nr. 6, Şubat 1928, s. 36

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 6, Şubat 1928, s. 39

(İmzasız), Açılan Gözler, nr. 7, Mart 1928, s. 1

Maurice Maeterlinck, Masumların Katliamı, nr. 7, Mart 1928, s. 8

R. N., Rüya-yı Sâdık, nr. 7, Mart 1928, s. 13

(İmzasız), Bir Mukabele, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), İcra-yı Sanat, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Küfürbazın Tövbesi, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Parasına Göre, nr. 7, Mart 1928, s. 16

(İmzasız), Malum Bir Istırap, nr. 7, Mart 1928, s. 16

H. M., Kuyuya Düşen Kadın, nr. 7, Mart 1928, s. 17

Reşat Nuri, Marmara Çırası, nr. 7, Mart 1928, s. 19

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 7, Mart 1928, s. 27

Reşat Nuri, Kaçırılmış Fırsat, nr. 7, Mart 1928, s. 28

(İmzasız), Bir Avukat Kelimesi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Hava Muharebelerimize Ait Bir Eserden, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Çaresiz İnsan, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sabıkalının Kederi, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Sahibine İade, nr. 7, Mart 1928, s. 32

(İmzasız), Cemiyet Düşmanları, nr. 7, Mart 1928, s. 32

N. S., Düdüklümescid'in Diktatörü, nr. 7, Mart 1928, s. 33

M. D., Bir Gümrük Kaçakçılığı, nr. 7, Mart 1928, s. 37

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 7, Mart 1928, s. 39

H. M., Nişanlıdan Mektuplar, nr. 8, Nisan 1928, s. 1

Reşat Nuri, Ruhları Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 5

N. S., Dedikodu, nr. 8, Nisan 1928, s. 9

(İmzasız), Konsere Davet, nr. 8, Nisan 1928, s. 12

Reşat Nuri, Kirazlar, nr. 8, Nisan 1928, s. 14

(İmzasız), Resim Sergisinde Bir Muhavere, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

(İmzasız), Çok Lisan Bilen Adam, nr. 8, Nisan 1928, s. 18

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kibir ve İnat, nr. 8, Nisan 1928, s. 19

Sabahattin Ali, Bir Cinayetin Sebebi, nr. 8, Nisan 1928, s. 30

Ömer Seyfettin, Tos, nr. 8, Nisan 1928, s. 35

(İmzasız), "Taipu"nun İsyanı (Bir Çin Hikâyesi), nr. 8, Nisan 1928, s. 41

C. N., Harabelerin Çiçeği, nr. 8, Nisan 1928, s. 44

N. C., Bir Çocuk Tuzağı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 1

Reşat Nuri, Resul Hoca'nın Gazası, nr. 9, Mayıs 1928, s. 9

İbnürrefik Ahmet Nuri, Kaynanaya Hulûl Etme Usulü, nr. 9, Mayıs 1928, s. 11

N. C., Çocuk Katili, nr. 9, Mayıs 1928, s. 16

Mahmut Yesari, İlk Göz Ağrısı, nr. 9, Mayıs 1928, s. 19

H. M., Fazla Saf Bir Kadın, nr. 9, Mayıs 1928, s. 24

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 9, Mayıs 1928, s. 26

R. N., Sokaktan Sesler, nr. 9, Mayıs 1928, s. 27

N. S., Adalet, nr. 9, Mayıs 1928, s. 30

(İmzasız), Bir Konferansta, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

(İmzasız), Zarif Avukat, nr. 9, Mayıs 1928, s. 32

Nur Tahsin, Maskeli Balo, nr. 9, Mayıs 1928, s. 33

Ahmet Hikmet, Hüsn ü Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 37

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 9, Mayıs 1928, s. 44

N. C., Gece Kuşu, nr. 10, Haziran 1928, s. 1

(İmzasız), Ekmek Elden Su Gölden, nr. 10, Haziran 1928, s. 7

(İmzasız), Kibar Bir Köpek, nr. 10, Haziran 1928, s. 9

(İmzasız), Hırsızın Mazereti, nr. 10, Haziran 1928, s. 12

Mahmut Yesari, Düşürmeyeceksin, nr. 10, Haziran 1928, s. 19

(İmzasız), İhtiyar Çapkın, nr. 10, Haziran 1928, s. 23

(İmzasız), Mısırlı Amca, nr. 10, Haziran 1928, s. 25

(İmzasız), Ölmek İsteyen Çocuk, nr. 10, Haziran 1928, s. 29

(İmzasız), Ateş Düştüğü Yeri Yakar, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

(İmzasız), Müşteri, nr. 10, Haziran 1928, s. 31

İbnürrefik Ahmet Nuri, Ölen de Mesul Kalan da, nr. 10, Haziran 1928, s. 32

Server Ziya, Kadın Çorabı, nr. 10, Haziran 1928, s. 36

(İmzasız), Dua, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

(İmzasız), Erkek mi Kadın mı?, nr. 10, Haziran 1928, s. 38

Guy de Maupassant, Sarhoş, nr. 10, Haziran 1928, s. 39

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 10, Haziran 1928, s. 42

Mahmut Yesari, Bir Mukabele, nr. 11, Temmuz 1928, s. 1

(İmzasız), Hizmetçi Olmak Saadeti, nr. 11, Temmuz 1928, s. 5

İbnürrefik Ahmet Nuri, Bekârlık Neye Benzer?, nr. 11, Temmuz 1928, s. 9

H. M., Yemeden İçmeden, nr. 11, Temmuz 1928, s. 12

(İmzasız), Yosma, nr. 11, Temmuz 1928, s. 16

(İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, nr. 11, Temmuz 1928, s. 18

(İmzasız), Garip, nr. 11, Temmuz 1928, s. 19

Ercüment Ekrem, Haram, nr. 11, Temmuz 1928, s. 24

Auguste Villiers de L'Isle-Adam, Ümitle İşkence, nr. 11, Temmuz 1928, s. 28

C. K., Ahde Vefa, nr. 11, Temmuz 1928, s. 33

Nahit Sırrı, Bebekleriyle Oynamayınca, nr. 11, Temmuz 1928, s. 36

Mehmet Faruk, Dağ Başında Aşk, nr. 11, Temmuz 1928, s. 42

N. C., Bir Namus Borcu, nr. 12, Ağustos 1928, s. 1

(İmzasız), Balo, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Bu da Öyle, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Güneş ve Dünya, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Nişanlılar, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Şimendiferde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

(İmzasız), Uykusuzluk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10

N. S., En Büyük Aşk, nr. 12, Ağustos 1928, s. 11

Reşat Nuri, Kuş Yemi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 17

Jose Maria de Heredia, Kartalın Ölümü, nr. 12, Ağustos 1928, s. 18

Hikmet Şevki, Şifahi Hikâye, nr. 12, Ağustos 1928, s. 19

M. S., Bir Yumurta Hırsızı, nr. 12, Ağustos 1928, s. 24

(İmzasız), En Kuvvetli Delil, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Resim Sergisinde, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Deve Resmi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

(İmzasız), Hasta ve Doktor, nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

E. B., Çığırtkan, nr. 12, Ağustos 1928, s. 27

Server Ziya, Kapının Zili, nr. 12, Ağustos 1928, s. 31

Osman Cemal, İki Sevgili Tabak, nr. 12, Ağustos 1928, s. 33

Halit Ziya, Ömr-i Tehi, nr. 12, Ağustos 1928, s. 36

Catulle Mendès, Kılıç Üstünde Gözyaşları, nr. 12, Ağustos 1928, s. 38

(İmzasız), Garip, nr. 12, Ağustos 1928, s. 41

C. N., Denizde, nr. 13, Eylül 1928, s. 1

(İmzasız), Nezaket, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

(İmzasız), Para, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

Nahit Sırrı, İki Rakibe, nr. 13, Eylül 1928, s. 12

Mehmet Faruk, Gönül Açan Bağ, nr. 13, Eylül 1928, s. 18

(İmzasız), Güzel Sözler, nr. 13, Eylül 1928, s. 22

(İmzasız), Ressam ile Esnaf, nr. 13, Eylül 1928, s. 23

Leconte de Lisle, Bir Muharebenin Akşamı, nr. 13, Eylül 1928, s. 26

M. F., Bir Aile Faciası, nr. 13, Eylül 1928, s. 27

(İmzasız), Poker Bilmeyen Adam, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Bir İtiraz Karşısında, nr. 13, Eylül 1928, s. 34

(İmzasız), Abdal Hafız, nr. 13, Eylül 1928, s. 35

François Coppee, Hayırlı Cinayet, nr. 13, Eylül 1928, s. 38

Guy de Maupassant, Hakiki Bir Sergüzeşt, nr. 13, Eylül 1928, s. 44

C. A., Kadın Gururu, nr. 13, Eylül 1928, s. 47

N. C., Korku, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 1

(İmzasız), Şayeste Abla, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 4

C. S., Tehdit Mektubu, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 8

M. C., Esrarengiz Bir Ruh, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 11

S. R., Çok Söyleyen Bir Zevç, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 13

N. R., Mukabil Taarruz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 16

Salih Zeki, Davet, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 18

Mebrure Hurşit, Küçük Kamburun Sırrı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 23

İbnürrefik Ahmet Nuri, Dalgınlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 27

Nahit Sırrı, Saadettin Bey'in Damadı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 31

S. R., Kıskançlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 37

Ahmet Rasim, Bir Sonbahar Akşamı, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 39

Leon Frapie, Kaybolan Çocuk, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 41

(İmzasız), Bozuk Saat, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Merhametten Maraz, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Atalar Sözü, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

(İmzasız), Çorap ve Ağızlık, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Kızların Muhafazası, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

(İmzasız), Kadın Kalbi, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 48

Suat Derviş, O mu? O değil mi?, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 3

(İmzasız), Sen Ol da Bayılma, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 14

Sadri Etem, Mumcunun Faresi, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 16

Peyami Safa, Doğru Hikâye, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 21

Celalettin Ekrem, İstihare, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 27

Alphonse Daudet, Ayna, nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 31

Peyami Safa, Elli Yaşında Bir Adam, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 3

Celalettin Ekrem, Rüşvet, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 9

Suat Derviş, Kırk Sene Sonra, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 11

(İmzasız), Venüsün Kolları, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 18

Jack London, Kurdun Oğlu, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 20

(İmzasız), Dağlı Kızın Aşkı, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 24

Sadri Etem, Papağan, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 26

Mahmut Yesari, En Hakiki Hikâye, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 3

Vâlâ Nurettin, Kiralık İsmokin, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 7

Ahmet Hidayet, Meçhul Süvari, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 9

Pierre Frondae, Dünyanın En Büyük Aktörü, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 13

Server Bedi, Gümüş Saplı Baston, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 16

Sadri Etem, Allı Yemeni Morlu Yemeni, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 18

Suat Derviş, Geçtiğim Şehir, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 24

Celalettin Ekrem, On Sene Kontrato, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 28

(İmzasız), Bir Bahis, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 30

Peyami Safa, Bana Benziyen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 3

M. Feridun, İki Kadın, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 8

Suat Derviş, İlk Gece, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 12

(İmzasız), Fırtına Martisi, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 18

Sadri Etem, Evinden Kaçan Adam, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 21

J. Kessel, Dirilen Ölü, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

Tahsin Şükrü, Sayfiye Doktoru, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 29

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 30

Fikret Adil, Birisi ile Herkes, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 3

Peyami Safa, Köpeğimin Kıskançlığı, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 5

M. Feridun, Sade Bir Hikâye, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 8

Suat Derviş, Karanlıkta Ayak Sesleri, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 11

Celalettin Ekrem, Dalga, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 18

(İmzasız), Mukabele Görmiyen Aşk, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 22

(İmzasız), Tanımadığım Adam, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 25

M. Sami, 999 Bin Liralık Define, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 28

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 31

Suat Derviş, Doğduğum Şehir, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 2

Mahmut Yesari, O Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 8

Osman Cemal, Bebeğin Cenazesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 12

Peyami Safa, Sokakta Kalan Şair, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 17

Sadri Etem, Aynanın Öldürdüğü Adam, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 23

A. Bedi, Köylerde Kış Gecesi, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 30

(İmzasız), Tenkidimiz, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 32

Sadri Etem, Dümdar Muharebesi, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 3

İhsan Etem, Filik Emine, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 12

Fikret Adil, Güneşli Bir Sabah, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 17

Celalettin Ekrem, Öküz Kafası, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 22

Emin Türk, Kiraz, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 24

M. Feridun, Yol Üstünde Mezar, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 28

Sadri Etem, İnsaniyet Namına, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 1

Suat Derviş, Ölmemek, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 11

M. Feridun, Açık Denizde, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 18

İhsan Etem, Hüsmen'in Derdi, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 25

Fikret Adil, Gülen Adam, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 31

4. BÖLÜM:

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNDEN TÜRLERE GÖRE SEÇİLMİŞ METİNLER

4.1. HİKÂYE

4.1.1. Bir Düğün Hediyesi[75]

1

- Beni… Zehra'yı… Şaduman'ı… Beni… Zehra'yı… Şaduman'ı… Beni…
- Çocuklar hesapça papatya falı tutuyorsunuz ama bu türlüsüne hiç akıl erdiremedim…

Kameriyenin altında on altı ile yirmi iki arasında beş genç kız idiler.

Biri bir sandalyeye oturmuş iri bir papatyanın yapraklarını birer birer koparıyor, üçü onun üstüne eğilmiş, saçları birbirine karışmış, büyük bir dikkat ve alaka ile bu oyunu seyrediyordu.

Beşincisi biraz uzakta, onlara arkasını dönmüş, alçak bahçe duvarının üstünden görünen sokağa bakıyordu.

Kucağında küçük bir çocuk taşıyan orta yaşlı, şişman bir hanım bahçede dolaşırken onların gülüşmesini, sesini işitmiş, kameriyeye yaklaşmıştı. Kızlar onun sualini işitince bir vaveyladır kopardılar. Fena bir vaziyette yakalanmış gibi utanıyorlar, gülüşüyorlardı.

- Neye cevap vermiyorsunuz çocuklar… Anlatınız bakalım niyetinizi…

Kızlar evvela bir yalan uydurmak istediler. Fakat beceremediler. Birbirini tutmaz şeyler söylemeye, tekrar gülüşmeye başladılar.

---

[75] H. R., Bir Düğün Hediyesi, *Resimli Hikâye,* nr. 1, Eylül 1927, s. 1

Nihayet en cesurları olan Zehra işi doğruladı:

- Saklayıp da ne olacak sanki… Ayıp değil ya… Ben söylerim…

Yine bir vaveyla koptu. Fakat o aldırmayarak devam etti:

- Birkaç gün sonra nereye gideceğimiz malum… Orada kime tesadüf edeceğimiz de malum… Papatyaya soruyoruz ki bakalım Şekip Bey hangimizi beğenecek... Daha açıkçası neticede hangimizle evlenecek…

Mevdet Hanım tıknaz vücudunu sarsan kahkaha ile güldü:

- Bu zamane kızları ne fesat çocuklar ya Rabbi… Bizim aklımıza böyle şeyler gelir miydi?

Süheyla, oturduğu yerde bakan kız, sinsi bir gülüşle cevap verdi:

- Söyletme beni ağırbaşlı ablacığım… Gerçi tarihe karışmış eski bir hikâyedir ama bilenlerden öğrendik… Vaktiyle eniştemi nasıl tanıdığınızı biliyoruz.

Süheyla Mevdet Hanım'ın en küçük kardeşiydi. Babasının son çocuğu olduğu için çok sevilip şımartılmıştı. Şeytan, afacan bir şeydi. Aralarındaki büyücek yaş farkı sebebiyle bir anne mevkiinde olan Mevdet ablasına sık sık takılırdı. Bu cevap kızları pek eğlendirdi. Akşamın sükûneti içinde ta uzaklara yayılan kahkahalarla gülüyorlardı. Nihayet yavaş yavaş sükûn buldular.

Bu şakadan hakikaten utanıp kızaran Mevdet Hanım sözü başka mecraya çevirmek için onlara Şekip Bey'i nasıl bulduklarını sordu.

- Fena değil… Biraz züppece ama…
- Züppe değil kibirli…
- Hakkı da yok mu ya… O kadar sene Avrupa'da gezmiş… Sonra güzelce…
- Sade güzel mi? Şık, kibar…

Mevdet:

- Çocuklar korkarım hepiniz birden bu Şekip Bey'e âşık olacaksınız… Ah ben sosyetelerin, dansların falanların aleyhindeyim ya… Bir kız ile genç bir erkeği karşı karşıya, kucak kucağa getirince netice ne olacağı besbelli…

Süheyla yine büyük ablasına takılmaya başladı:

- Ah benim fesat yürekli eski zaman kızı ablacığım… Siz eskiden kafes arkasından bir erkekle göz göze geldiniz mi iş bitermiş… Yıldırım çarpmış gibi harap olurmuşsunuz… Bizde öyle ilk rast geldiğimiz erkeğe âşık olacak göz var mı?
- Peki, ama tuttuğunuz fal…
- Eğlence ablacığım… Sadece eğlence… Vakit nasıl geçer… Şekip Bey bizi beğenmiş, beğenmemiş, istemiş, istememiş umurumuzda bile değil…

Tok sözlü Zehra yine lakırdıya karıştı:

- O kadar da ağız yapmasana ya… Seninki de "istemem yan cebime koy" hikâyesi…

Necdet ile Şaduman –iki kardeş komşu kızı– falın yarım kalmasını istemiyorlar:

- Hadi şunu bitir Süheyla, merakta kaldık, diyorlardı.

Süheyla tekrar yaprakları yolmağa başladı:

- Beni… Zehra'yı… Necdet'i… Şaduman'ı… Beni… Zehra'yı…

Çocuğunu kollarında hafif hafif sallayarak onları seyreden Mevdet Hanım yine sözü kesti:

- Mesrure'yi neye saymıyorsunuz… O da sizin gibi kız değil mi?

Mesrure arkadaşlarından uzak duran kızdı. Mevdet Hanım'ın sözlerinden utandı, başını önüne eğerek şikâyet etti:

- Ne söylüyorsunuz yenge… Ben öyle şey istemem…
- Aferin Mesrure… Sen ötekiler gibi yüzsüz değilsin… Tam gelin olduğum zamanların kızısın ama sen de tabii evleneceksin… Belki de Şekip Bey sana kısmet olur.

Mesrure Mevdet Hanım'ın kocası İbrahim Bey'in akrabasından kimsesiz bir kızdı. Malul bir zabit olan babası bir zaman evvel vefat etmişti. İbrahim Bey on dokuz yaşını bitirmeden dünyada tek başına kalan bu fakir çocuğu evine almıştı.

Bir kısmeti çıkıp evleninceye kadar misafir kalacaktı. İbrahim Bey ailesi oldukça kibar ve temiz bir aile idi. Onun için ona pek fena muamele etmiyorlardı. Mamafih bu mahzun

tabiatlı sessiz ve durgun kız ne de olsa bir sığıntı mevkiinde idi. Nitekim bu akşam evin kızları olan Zehra ve Süheyla komşuları Necdet ve Şaduman ile papatya falına bakarken onu ihmal etmişlerdi. Bunun manası aşikârdı. Onu kendileriyle müsavi tutmuyorlardı.

Mevdet Hanım müşfik bir kadındı. Bu ihmalin Mesrure'yi mahzun etmesi ihtimalini düşündü:

- Mesrure utangaçtır ama ilanihaye kız kalacak değil ya, dedi... Haydi bakalım onu da karıştırın... Belki Allah bu Şekip Bey'i ona nasip etmiştir.

Mesrure evvela itiraz etmek, sonra dinlenilmediğini görünce kaçmak istedi. Fakat ötekiler onu bırakmadılar.

Nihayet fal bitti. Papatyanın son yaprağı Mesrure'nin üstünde kaldı. O utancından adeta ağlıyordu.

Bu o kadar eğlenceli bir manzara idi ki kızlar -falın neticesine az çok kızmış olmalarına rağmen- şakaya devam ettiler ve yavaş yavaş etrafa yayılan bu alay davet akşamına kadar devam etti.

Mesrure'ye evde "Şekip Bey'in nişanlısı" diyorlardı. Bu havadis yavaş yavaş komşular arasında da yayıldı. Onun lüzumundan fazla utanıp kızarması hatta bazen kızarak isyan etmesi pek hoşa gidiyordu. Mesrure hatta "Şekip Bey'in nişanlısı" diye mahalle çocuklarının ağzına bile düştü.

Mamafih Şekip Bey'i ciddi surette benimseyen Süheyla bazen bu şakalara kızıyor: "Ne aptal kız ya Rabbim... İnsan kendi hâlini bilmez mi? Nasıl hâline bakmıyor da üzerine alınıyor" diye onun acı acı aleyhinde bulunuyor, sadedilliğiyle eğleniyordu.

Mesrure fakir fakat temiz bir ailenin kızıydı. Tahsili pek az olmakla beraber hiç budala değildi. Hâlini gayet iyi takdir ediyordu. Uzak bir akraba yanında sığınmış bir kimsesiz kızın ehemmiyetli bir insan ile evlenemeyeceğini biliyordu. Hele bu Şekip Bey gibi senelerce Avrupa'da gezmiş bir erkeğin kendisine dönüp bakmasına ihtimal vermiyordu.

Böyle olduğu hâlde zaman zaman hafif bir heyecana kapılmaktan kurtulamıyordu. Ne de olsa görgüsüz ve sadedil bir çocuktu. Küçükken dinlediği masalların tesirinden kurtulamamıştı. Çoban kızlarını seven şehzadeler yok muydu? Allah'ın onları ezelde birbirine nasip etmiş olması ve bu takdiri papatyanın lisanıyla ifade etmiş olması pek mi imkânsızdı?

2

(A...) Akdeniz kenarında süratle değişen ve yenileşen bir kasabaydı. Mütemadiyen yıkılan eski harap evlerinin, dar sokaklarının yerinde zarif taş binalar yükseliyor, temiz, geniş yollar açılıyordu. Evvela memurlar, sonra zengin ve uyanık yerli aileler arasında yeni hayat ve sosyeteler de başlamıştı. Evlerde gece toplanmaları hatta bazen balolar, kırlarda sık sık piknikler oluyordu.

Şekip Bey senelerce Avrupa'da dolaşmış bir gençti. Yüksek bir işle kasabaya gelmişti. Avrupa'da ve büyük şehirlerde pek nazara çarpacak bir adam değildi. Fakat bu küçük kasabanın sosyetelerinde, gelir gelmez, güneş gibi parlamaya ve hâkim olmaya başlamıştı. Oldukça zeki ve malumatlıydı. Etrafındakilerin kendine çok ehemmiyet verdiklerini görmek ona nihayetsiz bir nefse itimat hissi vermişti. Bu şeriat dâhilinde artık önüne durulamazdı.

Yerli zenginlerden biri yaptırdığı Avrupakâri bir bina için bir nevi resm-i küşad düşünmüş ve bir suare tertip etmişti.

Kasabanın bütün ehemmiyetli aileleri davetliydi.

Merasime Şekip Bey riyaset ediyordu. Genç adamda bu gece bir hükümdar vakar ve ihtişamı vardı. Onun bir kadına bir dans teklif etmesi en büyük bir iltifat addediliyordu.

Vakit gece yarısını biraz geçerken münasebetsizlerden biri büfede Şekip Bey'e gülerek bir sual sordu:

- Nişanlınızla hiç dans etmiyorsunuz?

- Nişanlım mı? Nişanlım kim?
- Nişanlınızı tanımıyor musunuz? Belli etmeden başınızı çeviriniz. Sağdaki ikinci pencereden balkona bakınız... Orada karanlıkta bir genç kız duruyor ve mütemadiyen size bakıyor... Hemen birdenbire dönmeyin...
- Bu genç kız neden benim nişanlım oluyor?
- Birkaç küçük hanım kiminle evleneceğinizi anlamak için bir papatya falı açmışlar... Mesrure ismindeki bu kızcağıza çıkmış. Şimdi onunla Şekip Bey'in nişanlısı diye eğleniyorlar... Çocukcağız asabileşiyormuş ama galiba hakikaten de sizi benimsemiş... Çünkü akşamdan beri uzaktan uzağa sizi takip ediyor... Bilmem dikkat ettiniz mi?

Şekip Bey "Hangi birisine dikkat etmeli?" demek ister gibi aptal bir gururla güldü. Sonra başını çevirerek tarif edilen yere baktı.

Balkon kâğıt fenerlerle süslüydü. Fakat içerideki aydınlığa nispetle orası adeta karanlıktı. Parmaklığa dayanmış kapalı sade elbiseli, kumral saçlı bir genç kız kendisine bakıyordu. Şekip Bey gördüğünü belli etmeden başını çevirdi.

- Aman şu genç kızla biraz latife edeyim... Vakayı öğrendiğimden haberi olmadığı için kim bilir ne kadar şaşıracak, dedi.

Arkadaşından ayrıldıktan sonra yavaş yavaş balkon kapısına doğru yürüdü, hava almak ister gibi dışarı çıktı, güya tesadüfen bu sade elbiseli genç kızı gördü. Yanına yaklaştı.

Kendi derecesinde ehemmiyetli bir adamın takdim için vasıta aramasına tabii lüzum yoktu. Onun bir kadına lütfen lakırdı söylemesi bir iltifattı.

- Küçük hanım niçin orada yalnız duruyorsunuz, efendim?

Mesrure birdenbire şaşırmıştı. Cevap bulamıyor, kaçmak istiyordu.

Şekip Bey:

- Akşamdan beri dikkat ediyorum. Ne dans ettiniz... Ne de kalabalığa karıştınız... Böyle hep karanlık ve uzak yerlerde dolaşıyorsunuz…

Genç kız renkten renge giriyordu. Şekip Bey o kadar meşguliyet ve muvaffakiyet arasında nasıl olmuştu da kendine dikkat etmişti?

O bir aktör tavrıyla devam ediyordu:

- Böyle bir gecede eğlenmemek, dans etmemek cidden yazık olur. Sonra kavalyelerimizin sizin kadar nadide bir damdan mahrum kalmasına erkeklik namına müteessir olurum.

Şekip Bey'in ağzından bu sözler Mesrure'ye inanılmayacak kadar fevkalade bir şey hissi veriyordu.

- Müsaade eder misiniz ki bu gece sizinle ilk dans etmek şerefi bendenize ait olsun...

Şekip Bey hürmetle eğiliyor, onu davet ediyordu. Bu ne umulmaz bir şerefti. Mesrure titreye titreye cevap verdi:

- Ben dans etmek bilmem ki...
- Siz mi? İmkânı yok.
- Hem siz çok iyi dans ediyorsunuz.

İbrahim Bey'in evinde günün yarısı dansla geçerdi. Gramofon gece yarılarına kadar susmazdı. Mesrure'nin de ara sıra arkadaşlarına karışmamasına imkân olmamıştı. Fakat Şekip Bey'le oynamaya nasıl cesaret ederdi.

- İsminizi öğrenebilir miyim efendim?
- Mesrure...
- Beni herhalde mahzun etmezsiniz ümit ederim, Mesrure Hanım...

Genç kız artık cevap veremedi. Ellerini Şekip Bey'in uzanan ellerine bıraktı.

Vücudu ağdan henüz çıkmış bir balık gibi titriyordu. Şekip Bey bu titreme geçinceye kadar onu yavaş yavaş balkonda dolaştırdı. Tatlı sözlerle, güzel dans ettiğine dair teminat ile teskin etti. Sonra yine yavaş yavaş dışarı çıktılar, salonda çılgınca dans eden kalabalığa karıştılar.

Şekip Bey'in fena giyinmiş, fakir, gösterişsiz bir genç kız ile dans etmesi o gecenin en büyük vakası oldu. Bütün gözler onlara bakıyor, herkes onlarla meşgul oluyordu. Kadınlar, genç kızlar arasında öyleleri vardı ki güzel, elegan Şekip Bey'le dans etmek şöyle dursun göz göze gelememişler, bir çift söz teati edememişlerdi.

Salonda onlar için bin türlü şey fısıldanıyordu:

- Anlaşılan bu biçare kızın yalnızlığına acıdı.
- Başkalarını kıskandırmak için yapıyor.
- Onun galiba çok kolay elde edilecek bir av olduğunu anladı...
- Şekip Bey numara yapıyor, bir fevkalade hareketle herkesin nazar-ı dikkatini celbetmek istiyor.

Bu mülahazaların hepsi de bir dereceye kadar doğru idi. Şekip Bey Mesrure'ye karşı hafif bir merhamet duymamış değildi. Bu solgun zarif çehreli sade genç kızı hiç fena bulmamıştı. Etrafında dolaşan genç kadın ve kızlardan büsbütün ayrı bir çeşidi vardı. Sonra hiç merasime lüzum görmeden onunla biraz gönül eğlendirebilirdi. Nihayet bu mütevazı ve sade kıza iltifat etmek bir nevi âlicenâbâne hareket ve bir fevkaladelikti.

Mesrure'ye gelince, o sade, tabii, görgüsüz ve tertemiz bir kızdı. Böyle mülahazalara akıl erdiremezdi. Sade vakanın fevkaladeliğini hissediyor, sevinç ve iftihar ile karışık bir heyecan duyuyordu.

Etrafına bakmaya cesaret edemeyerek onun kollarında dönerken düşünüyordu. Acaba papatya doğru mu söylemişti? Acaba onun ezelde takdir edilmiş nişanlısı Şekip Bey miydi? Hangi kuvvet bu genç adamı kendi ayağıyla ona sevk etmişti?

Şekip Bey'in Mesrure'ye iltifatı bir defaya münhasır kalmadı. Onunla üst üste üç defa dans etti.

Papatya falı hikâyesi ağızdan ağza yayılıyordu. Hırsından, kıskançlığından hastalanan Süheyla mütemadiyen kolonya ile şakaklarını ovuştururken kendi kendini teselliye çalışıyor "Şekip Bey vakayı duydu… Alay ediyor" diyordu.

Mesrure'ye haset edenler bu alay fikrini kabul ediyorlar, onun işitebileceği bir sesle, "Nişanlı, Şekip Bey'in nişanlısı" diyorlardı.

3

Sabah yaklaşmıştı. Mesrure kendi kendine bahçeye çıktı. Sarhoştu. Şekip Bey onu sık sık büfeye götürmüş, alışmadığı içkilerden zorla içirmişti. O korkup çekindikçe Şekip Bey gülüyor, "Bu içkiden sayılmaz, şurup gibi bir şeydir" diye aldatıyordu.

Mesrure bahçenin içinde, dut ağaçlarının arasında gezinmeye başlamıştı. Bu serin ve taze sabah havası sarhoşluğunu dağıtmıyor, bilakis ona çılgın bir tehyiç veriyordu.

Annesinin dizi dibinde büyümüş bu sade ev kızının önünde bu gece başka bir âlemin kapıları açılmıştı. Bu ihtişamı peri masallarında bile tahayyül edememişti. Işıkların, çalgı seslerinin içinde masal şehzadelerine benzeyen bir adam onu kollarına alıyor, kulağına tahayyül edemeyeceği kadar güzel şeyler fısıldıyor, bütün gözler onlara bakıyor, sonra içiyor, büsbütün rüya ve hayale düşüyor, bu dünyalardan uzaklaşmış, uçuyor gibi bir şeyler duyuyordu.
"Nişanlı, Şekip Bey'in nişanlısı", bu ses uzak akisler gibi hâlâ kulaklarında titriyordu.

Mesrure'deki his ve heyecan kargaşalığı gittikçe artıyordu. Bu değişikliğin, bu harikulade vakaların onu ürkütüp korkutmamasına imkân olamazdı. Sonra içinde nedametler, azaplar, günah korkuları uyanıyordu. Babasını, annesini görür gibi oldu. Kendisini yerlere atarak ağlamaya başladı.

- Ne güzel tesadüf. Burada olduğunuzu bilmiyordum… Biraz hava almak için çıkmıştım. Neniz var?.. Hasta olmayasınız sakın?..

Şekip Bey yalan söylüyordu. Mesure'nin nerede olduğunu pekâlâ biliyordu. O da sarhoştu. Şaka derken bu genç kıza karşı kalbinde acayip şeyler hissetmeye, onu adeta sevmeye başlamıştı.

Mesrure cevap vermiyor, kolları yüzüne kapalı ağlıyordu. Şekip Bey yanına oturdu. Zorla yüzünü açtı.

- Bu güzel gözler neden ağlıyor acaba?

Mesrure'yi kollarında sıkmak onun için bu dakikada mübrem bir ihtiyaçtı. Böyle sade, fakir, görgüsüz bir çocuk için merasime ne lüzum vardı ki? Genç kızı bir kedi yavrusu okşar gibi teklifsiz göğsüne çekiyordu:

- Neden ağlıyor bu güzel gözler acaba?

Parmaklarını onun saçlarına dolayarak karıştırıyor, gözlerini, alnını, çenesini öpüyordu.

- Sen inci gibi güzel bir şeymişsin nişanlım… Bu gece sana benzer kimseler göremedim… Ne iyi oldu da birbirimize tesadüf ettik nişanlım…

Şekip Bey devam ediyor, ona sevindirici tatlı şeyler söylüyordu.

Mesrure'nin bu kollardan kendisini kurtarmasına artık imkân olamazdı. İnsanların göründüklerinden başka türlü olabileceklerine, düşündüklerinden başkasını söyleyeceklerine inanmaya hayatı ve seviyesi müsait değildi. Allah kısmet ettiyse bu Şekip Bey'in kendisini sevmesine ne mani vardı? Fakirlik, tahsilsizlik gibi sebepler birbirini seven insanları ayırabilir miydi?

Allah onları ezelde nasip etmişti. Birbirlerini görür görmez yanmaya başlamamışlar mıydı? Bu Şekip Bey kadar terbiyeli, nazik, güzel bir insanın yalan söylemesine imkân olur muydu? İşte seviyordu. Hatta "nişanlım" derken kendisiyle beraber ağlıyordu. Öz ağlamayınca göz ağlar mıydı? Mesrure mutlaka inanmaya ve başkasının himayesine girmeye muhtaç bir kızdı. Düşünüyor, bu Şekip Bey'den daha emin ve yakın kimse göremiyordu. Gözleri kapalı, rengi büsbütün uçuk kendini "nişanlı"sının kollarına ve buselerine bıraktı.

4

Mesrure bir hafta hasta yattı. Basit dimağı o gecenin vakalarını bir türlü hazmedemiyordu. Ateşler içinde yanarken bazen çıldıracak gibi oluyordu. Fakat Şekip Bey'in hayali onu teselliye geliyordu. Genç adamın ellerinin yüzünde vücudunda, buselerinin dudaklarında dolaştığını hissediyor, "nişanlım" diyen sesini işitiyordu. Vakanın vahametini bilmeyenler, onun hastalığını sadece yorgunluğa ve mide fesadına atfedenler hâlâ şakada devam ediyorlardı.

Onun hastalık ateşleriyle bir kat daha zayıflamış dimağı bu sözlerdeki istihzayı, alayı anlayamıyor, Şekip Bey'den getirilen yalan, uydurma selamları sahi sanıyordu. Hatta insafsızlığı, onun bir gün ziyaretine geldiğini, odasına girdiğini, uyandırmaya kıyamayarak çıkıp gittiğini söylemeye kadar vardırdılar. Çok müteessir oldu. Yataktaki zebun hâliyle kendisini çok çirkin bulmuş olmasından korktu. Ayna getirterek uzun uzun kendine baktı. Uyuyacağı zaman belki yine gelir ümidiyle saçlarını düzeltiyor, etrafında küçük bir gürültü olsa titreyerek gözlerini açıyor, nişanlısını arıyordu. Şekip o sabahtan beri sade onun nişanlısı değil, zevciydi.

Bir hafta sonra yataktan kalktı. Süheyla ile Zehra başka bir müsamere için hazırlanıyorlardı. Mesrure de onlar gibi giyinmek istedi, sandığındaki annesinden kalmış kumaşları çıkardı, kendisine de bir müsamere elbisesi yaptırmak istedi. Şekip Bey o gece onu koluna almaktan utanmamalıydı.

Süheyla ile Zehra'ya gelen terzi onun için de bir elbise biçti. Annesi onu küçükten beri bir ev kadını olarak yetiştirdiği için dikişe, nakışa eli yatıyordu. Günlerce elbisesinin süsleriyle uğraştı.

Bir gün komşu hanımlardan misafirler gelmişti. Onun yeni elbisesini görmek istediler. Giyindi. Komşular bu fakir genç ile eğlenmekle beraber onu çok güzel bulmaktan, kıskanmaktan kendilerini alamıyorlardı.

Söz arasında birisi bir havadis verdi:

- Şekip Bey nihayet kararını verdi, Hacı Safi Beylerin kızı Neyra ile evleniyor, dedi.

Hacı Safi Beyler kasabanın en zengini idiler. Şekip Bey bu kibar izdivacı reddedememişti. Mesrure şaşkın şaşkın bu havadisleri dinledi. Odadan çıktı. Biraz sonra bir şey almak için içeri odaya giden Zehra onu yeni elbisesiyle yere yuvarlanmış, bayılmış buldu.

5

Feci bir buhran gecesinden sonra Mesrure günahını itiraf etti. İbrahim Bey ailesi fena hâlde heyecana düştü. Bu soysuz kızı yanlarına almak suretiyle ettikleri iyiliğe pişman oldular. İğfal edilmiş, bir salon canisinin tuzağına düşmüş olmak bu masum ve görgüsüz genç kız için affedilmez bir cinayetti.

İbrahim Bey ailenin büyükleriyle müşavere ettikten sonra şu kararı verdi: Şekip Bey'e müracaat etmek beyhude idi. Vereceği cevabı evvelden biliyorlardı. Kezalik dava açmak da beyhude bir rezalete meydan vermek, ailenin namusunu berbat etmekten başka bir netice veremezdi. Kala kala bir tek hâl çaresi kalıyordu: Bu ahlaksız kızı geldiği yere göndermek.

Mesrure, gözyaşlarından harap olmuş çehresi elleri içinde, kasabadan çıktı. Bu darbe vücudundan ziyade basit dimağını zedelemişti.

Annesinin eski komşularından bir ihtiyar kadına onu birkaç para mukabilinde kabul ettirdiler. Harap bir köy evinde, herkesten gizli sekiz ay hasta yattıktan sonra bir kız çocuk dünyaya getirdi. Çocuğu doğuruncaya kadar dünyaya küskün ve lakayttı. Söz söylemeden yatıyor, etrafındaki şeylerden hiçbirine alakadar olmuyor, boş nazarlarla uzaklara bakıyordu.

Çocuğunun sesi onu bu uykudan uyandırır gibi oldu. Yanaklarına bir parça kırmızılık, gözlerine biraz hayat geldi. Bu çocuğun hatırı için yavaş yavaş dünyayı sevmeye başladı.

Kimseyle konuşmadığı hâlde çocuğuna anlayan bir insana söz söyler gibi ağır ağır bir şeyler anlatıyor, onu göğsüne basarak kâh gülüyor kâh ağlıyordu.

Gençlik ve hayatın kuvveti galebe edecek, Mesrure belki tamamıyla iyi olacaktı.

Fakat…

Bir gün bu ücra köye kasabadan bir haber geldi: Şekip Bey bir hafta sonra Hacı Safi Beylerin kızıyla evleniyordu. Mükellef bir düğün yapılacak, kasaba günlerce eğlenecekti. Yapılan hazırlıkları anlata anlata bitiremiyorlardı. Gelinin elbiselerini dikmek için İstanbul'dan çifte terziler getirilmişti.

Dünyada çocuğundan başka bir insan yaşadığından haberdar değil gibi görünen Mesrure bu bahse alakadar oldu. Gözleri parlayarak:

- Gelin ile güveye benim de bir hediyem var… Mükemmel bir hediye, diyordu.

Etrafındakiler merakla bu hediyenin ne olduğunu soruyorlardı. O gözlerinde heyecanlı bir parıltı ile, "Göreceksiniz... Dünya dünya olalı daha böyle bir hediye görmedi" diyor, sonra daha fazla cevap vermemek için yüzünü çeviriyor, çocuğunu göğsünde sıkıyor, öpüyor, öpüyordu.

Mesrure'nin kucağında çocuğuyla günlerce kırlarda dolaştığı, kucak kucak çiçek topladığı görülüyordu. Geceleri ayaklarını uzatıyor, küçüğü dizlerinin üstünde bir beşiğe yatırır gibi yatırıyor, ninni yerine zayıf zayıf türküler söyleyip çelenge, sepete benzeyen bir şey örüyordu. Son günlerde derin ve mutlak bir sükûta düşmüştü. Sorulan suallere cevap vermiyor, karşısındakinin yüzüne dalgın dalgın baktıktan sonra başını öte tarafa çeviriyordu.

Düğün (A…)'da o vakte kadar görülmemiş bir ihtişam ve tantana ile başlamıştı. Caz bandodan davul zurnaya kadar her şey tamamdı. Gelin melekler gibi güzel, Şekip Bey güneşler gibi parlaktı.

Düğün günü yeni evliler akşama kadar ziyaret kabulüyle, bin türlü merasimle yorulmuşlardı. Guruba doğru ortalık biraz tenhalaşmıştı. Bu fırsattan istifade ederek küçük bir kaçamak yapmak, yukarıda bir parça dinlenmek istediler. Köşkün akşamla loşlaşmış taşlığından geçtiler. Gelin hanım acele acele merdivenleri çıkıyordu. Şekip Bey onun yere düşmüş bir iğnesini aramak için biraz geride, merdivenin aşağısında kalmıştı.

Yandaki küçük kapılardan birinin aralandığını, kucağında kocaman bir çiçek sepetiyle siyah elbiseli bir kadının çıkarak kendisine yürüdüğünü gördü. Dikkatli bakınca olduğu yerde taş gibi donup kaldı.

Çiçekli kadın Mesrure idi. Yüzünde siyah elbisesinin büsbütün göze çarptırdığı korkunç bir beyazlık, gözlerinde harikulade bir parlaklık vardı.

Şekip mıhladızlanmış gibi olduğu yerde duruyor, ileri geri gitmeye kuvvet bulamıyordu.

Mesrure bir hayal gibi sessiz adımlarla ilerledi. Sadaka isteyen bir fakir düşkünlüğüyle boynunu bükerek:

- Tebrik ederim, dedi. Müsaade eder misiniz, hareminiz hanıma bir düğün hediyesi vereyim.

Cevap vermeden merdivenleri çıktı, hayretle bakan gelinin ayakları dibine çiçek sepetini bıraktı. Sonra yine bir hayal gibi sessiz adımlarla kaçıp gitti.

Şekip hâlâ merdivenleri çıkmaya kuvvet bulamıyor, olduğu yerde duruyordu.

Genç kız eğildi, sepeti açtı ve korkunç bir feryat koparak kendini bıraktı. Çiçeklerin içinde boynundan kesilmiş mini mini bir çocuk ölüsü yatıyordu.

Mesrure'yi üç gün sonra bir kuyuda boğulmuş buldular.

H. R.

4.1.2. Gurur[76]

1

Her akşam âdet ettiği üzere ortalık kararırken küçük kovasını almış, bahçedeki çiçeklerini sulamaya çıkmıştı.

Beş on dakika sonra sokaktan geçen Celil Ziya Bey parmaklığın önünde durarak seslendi:

- Bonjur Vecihe Hanım… Çocuklar nasıl?
- Teşekkür ederim… Ellerinizi öpüyorlar. Siz nasılsınız?
- Ben de öyle…

Genç kız hafifçe kızararak dudağını ısırdı. Kaşlarını çattı. Celil acele acele sözünü ikmal etti:

- Yani teşekkür ederim demek istiyorum.

Çocuklar Vecihe'nin çok sevdiği çiçeklerdi. Genç kız kocaman bir ortanca kopardı. Parmaklığın arasından Celil Bey'e uzattı:

- Çirkin bir şey ama değişiklik olur… Çiçeklerimin çeşidi maalesef çok az… Her akşam aynı şeyden usanacaksınız.
- Hiç öyle görünmüyor, hatta bilakis... Celil çiçeği almıyor, onu genç kızın elinde seviyor gibi yaparak parmaklarına dokunuyordu.

Vecihe tekrar kuşkulandı. Kaşları daha ziyade çatıldı. Çiçeği duvarın üstüne bırakarak elini çekti.

- Nasılsınız yorgun musunuz? Başınız ağrımıyor ya inşallah?
- Bilakis gayet iyiyim.

Vecihe'nin nezaket icabı bu cevaptan memnun görünmesi lazımdı. Fakat bilakis somurttu.

- Siz nasılsınız?

---

[76] Reşat Nuri, Gurur, *Resimli Hikâye*, nr. 1, Eylül 1927, s. 44
Reşat Nuri, Gurur, *Resimli Hikâye*, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 36

- Her zamanki gibi… Evde temizlik yaptım… Yemek pişirdim… Babam için dikiş diktim… Yorgunum… Biraz başım ağrıyor.

Celil hayretle ona baktı. Bu nikbin, daima şen genç kızın ilk defa yorgunluktan ve baş ağrısından şikâyet ettiğini işitiyor, bunu bir maksatla söylediğini düşünemiyordu:

- Buna çok teessüf ettim… Sakın bu geçirdiğiniz yeknesak, eğlencesiz hayatın neticesi olmasın.
- Hayatımdan çok memnun olduğumu zannederim ki biliyorsunuz.

İnfialini artık açıktan açığa gösteriyordu.

- Biliyorum… Fakat insan da mütemadiyen evde kapanıp oturamaz ya… Biraz gezmek, biraz eğlenmek, biraz yaşamak istemez mi? Belki yalnız olduğunuzu düşünüyorsunuz… Fakat siz isterseniz arkadaşlarınız da olabilir?
- Benim mi?
- Niye öyle hayretle yüzüme bakıyorsunuz… Sizin arkadaşlarınız olamaz mı?
- Hayır…
- Niçin?
- Sebebini keşfetmeliydiniz.
- Siz izah ediniz.
- Bilirsiniz ki ben mağrur bir kızım... Fakr u zaruretinin derecesini saklamaya tenezzül etmeyecek kadar mağrur bir kızım… Hâli vakti yerinde insanlardan arkadaşım olamaz.
- Ne yanlış… Siz o kadar zarif, şen, terbiyeli… Munis…

Vecihe titiz bir hareketle onun sözünü kesti:

- Ben zarif, şen ila-ahir bir kız olduğum için hoşlanırlar, arkadaşlığa kabul ederler demek istiyorsunuz değil mi? Şu hâlde ben o evlere, o insanların arasına müsavi haklara malik bir insan, bir arkadaş gibi değil, sırf hoşa gittiği için kabul edilen bir eğlence, bir dalkavuk gibi girip çıkacağım…
- Yanlış anlamayınız. Pardon...

Vecihe sözünün arkasını bırakarak aynı titizlikle devam etti:

- Ehemmiyeti yok… Evet kibarlarla arkadaş olamam… Çünkü yanlarında iğrenç bir sığıntı mevkiinde kalırım... Fukaralarla olamam… Zira gayet iyi biliyorsunuz ki her zaman böyle fakir olmadım… Zenginken onlara gayet iyi muamele ederdim… Fakat şimdi akran olarak aralarına karışmak… Hâsılı bu da tatsız, tuzsuz bir şey… Hem fukaralığın asıl fenalığı şuradadır ki yaşamak mecburiyeti böyle insanlardan birçoğunu zelil, sinsi yapıyor…
- Yok Vecihe Hanımefendi… Ben size tarz-ı hayatınızı değiştiriniz demedim… Yalnız zaman zaman bir parça eğlenmek… Mesela biz gayet iyi iki arkadaş olduk… Ara sıra mesela sizi bir parça gezmeye götürsem… Geri fikirli bir eski zaman kızı değilsiniz ki bunda bir gayritabiilik göresiniz.

Celil Ziya Bey iyiden iyiye basan karanlığa rağmen Vecihe'nin sarardığını, ıstırap ile takallüs ettiğini gördü, sustu.

Genç kız istihfafkâr bir huşunetle ağır ağır cevap verdi:

- Mantığa, münakaşaya sığar bir mesele olmadığı için kısa keseceğim… Bunu bana siz mi teklif ediyorsunuz?
- Zannederim bunda size karşı duyduğum derin hürmete ve sempatiye dokunur bir şey yok…
- Bizce ehemmiyeti olmayabilir… Fakat etrafımızdaki insanların telakkisini bilirsiniz… Bir genç kıza, hem de fakir ve babasının vaziyeti itibarıyla size karşı borçlu mevkiinde olan bir genç kıza böyle bir arkadaşlık teklif etmek, onu halk nazarında çirkin bir mevkie düşürmek. Garip hürmet, garip sempati…

Parmaklığın demirlerini yakalayan elleri takallüs ediyor, karanlığın içinde narin silueti bir heykel vakarı alıyordu.

- Vecihe hanım… Rica ederim… Benim ne adam olduğumu biliyorsunuz… İzah edeyim…

Elinin sert bir hareketiyle onu yine susturdu:

- Sizi namuslu nezih bir insan bildiğim için bu kadarını söyledim… Aksi hâlde sükût eder ve arkamı çeviririrdim.
- Evet ama beni çok fena mevkide bıraktınız.

Celil Ziya nadim ve mustarip görünüyordu. Genç kızın sinirlerindeki gerginlik geçmişti. Gülümseyerek:

- Biraz belki sert söyledim… Kusura bakmayınız… Malum ya bu gece biraz hastayım…
- Siz ki her zaman o kadar sade, o kadar şen. Lakaytsınız…
- Zannederim asıl kabahatim de bu… Biraz sade biraz şen lakayt görünüldü mü zannediliyor ki…

Vecihe birdenbire sustu:

- Yeni bir münakaşaya gireceğiz Celil Bey, dedi, bonsoir…

Onun cevabını beklemeden arkasını döndü, koşar gibi süratle içeri girdi.

Lambayı yakmadı, babasının pencere yanındaki koltuğuna oturup gömüldü. Biraz evvel başım ağrıyor dediği yalandı. Fakat şimdi hakikaten şakakları bir mengene içinde sıkılıyor gibiydi. Kendi kendine:

- Celil Ziya Bey'i de anladık, inandığımız insanlar teker teker devrilip gidiyor… Galiba yeryüzünde namuslu tek insan bulamayacağız, diyordu.

Karanlıkta saatin muntazam tıkırtısından başka ses yoktu. Babası kim bilir yine kaçta gelecekti. Vecihe'nin nadir ümitsizlik saatlerinden biriydi. Odada dalgalanan hafif akşam ışıklarını bile fazla buldu. Başını arkaya çevirdi. Gözleri koltuğun kadifesiyle kapandı. Düşünmeye başladı: Evet bu onun için en siyah ümitsizlik gecesiydi. Mamafih Celil Ziya Bey hakkında son hükmünü veremiyordu.

Hayatı bir sinema şeridi gibi gözünün önünden geçti. Evvela annesini gördü. Mağrur ve hâkim bir kadındı. İyi fakat biraz zevkine düşkün, iradesiz bir adam olan kocasını bir

çocuk gibi idare etmişti. Genç bir yaşta kazaya benzemeyen bir hastalıkla ölüp gitmişti. Bu ölüm kocası Şevket Bey için bir felaket olmuştu. Elindeki serveti idare edememiş, borsa oyunlarına girmiş, kumar oynamış hâsılı üç dört sene içinde nesi var nesi yoksa altından girip üstünden çıkmıştı. Bu felaketin altından kalkınacak bir adam değildi. Ya sürünecek, ya ölünecekti. Fakat bereket versin ki annesinin ölümü zamanında henüz bir çocuk olan Vecihe bu iflas gününe kadar büyümüş, onun gibi akıllı ve iradeli bir insan olmuştu. Tecrübesizliğine rağmen nevmid olmadı. Babasını bir iş bulmaya, teşvik etti. Şevket Bey evvela bir bankaya girerek iki sene çalıştı. Sonra daha dolgunca bir maaşla bir tütün şirketine kasadar oldu.

Görmüş geçirmiş bir eski sefihe bu işlerin çok sefilane ve yorucu görünmemesine imkân yoktu. Fakat kızı onu mütemadiyen teşvik ve teselli ediyordu. Sonra onu eski hayatını aratmayacak kadar iyi yaşatmanın çaresini bulmuştu.

Açıklık bir yerde ehemmiyetsiz bir kira ile tuttukları mini mini evi –eski konaklarından kurtulmuş beş on parça eşya ile– döşeyip süslemiş, ona hemen hemen kibar bir yaz evi manzarası vermişti.

Şevket Bey akşamları işinden döndüğü vakit güzel çiçeklerle süslü küçük bir bahçeye giriyor, neşe ve bahar ile dolu bir genç kız tarafından karşılanıyor, sofrasının çiçeklerine kadar hiçbir şeyi ihmal edilmemiş bir odada güle eğlene yemeğini yiyordu.

Fakat nedense son zamanlarda Şevket Bey'de bazı yeis ve asabiyet alametleri belirmişti. Akşamları evine geç dönüyor, hatta kızını gece yarılarına kadar beklettiği oluyordu.

Vecihe birkaç defa bu tebdilin sebebini öğrenmek, mümkünse bir çare aramak istemişti. Fakat Şevket Bey açık bir cevap vermemiş, hastalıktan yorgunluktan, aksi tesadüflerden bahsetmişti. Belli ki yalan söylüyor ve üzülüyordu. Vecihe bunu anladığı için pek fazla üstüne varmaya cesaret edememişti. Şimdilik vukuatı beklemek lazımdı. Sebep ne ise elbet meydana çıkardı.

[Mabadı gelecek nüshamızda]

[Geçen Nüshadan Mabad ve Hitam]

2

Haydi babasındaki asabiyet bir dereceye kadar tabii görünsün. Ya Celil Ziya Bey'e ne olmuştu?

Genç kız karanlıkta düşünürken babasındaki değişiklik ile Celil Ziya Bey'in son vaziyeti arasında müphem bir münasebet görüyor, müteessir oluyordu.

Celil babasının bulunduğu tütün şirketinin müdürü idi, bir iş adamından ziyade bir sanatkâra benzeyen ince, kibar ve biraz mahcup bir gençti.

Şevket Bey üç ay evvel hasta olmuş, birkaç gün şirkete gidememişti. Celil Bey hem onun hatırını sormak, hem aylığını getirmek için bir akşam evlerine uğramıştı. Vecihe ile uzun uzun konuşmuşlardı.

Nedense o günden sonra Celil Ziya Bey'in ayağı bu semte pek alışmıştı. Hemen her akşamüstü Şevket Bey'in kapısından geçiyor, bahçe parmaklığının önünde üç beş dakika durarak Vecihe ile konuşuyordu.

- İşler beni fena hâlde yoruyor… Akşama doğru bir yarım baş ağrısı geliyor… Açık havada biraz dolaşmadıkça geçmiyor.

İkisi de inanmadıkları hâlde o her akşam bu yalanı tekrar ediyor, genç kız gülümseyerek dinliyordu.

Celil Ziya bu gayretli, şen ve mağrur genç kızı çok beğeniyordu. Vecihe de bilhassa onun nezaket ve inceliğini takdir ediyordu.

Celil fazla olarak çok saygılı bir adamdı. Bir akşam Vecihe ona açılmak üzere olan bir nadide çiçekten bahsetmiş, onun gösterdiği merak üzerine "Buyurunuz görünüz" diye bahçe kapısını açmıştı. Fakat Celil onun yalnız olduğunu görerek içeri girmekten

çekinmiş hafifçe kızararak, "Müsaade ederseniz şimdi görmeyim… Benim için bir sürpriz olsun… Daha iyi" demişti.

Vecihe "Sakın hareketime yanlış mana vermiş, kendisini bahane ile bahçeye davet ettiğimi zannetmiş olmasın" diye günlerce üzülmüştü.

İşte bu çok saygılı adam bir zamandan beri tavrını değiştirmeye, ona karşı laubali vaziyetler almaya, garip sözler söylemeye başlıyordu. Vecihe o gece bir karar verdi. Artık akşamüstleri bahçeye çıkmayacak, Celil Ziya Bey'le konuşmayacaktı. Zengin insanların bazı tuhaf fikirleri olurdu. İhtimal bu Celil Ziya Bey de onun gizli bir maksatla kendisine iltifat etmesinden şüpheleniyordu.

Vecihe kendine verdiği sözde dört gün durdu. Daha da duracaktı. Fakat bir akşam…

Bir akşam –babası artık gece yarısında gelmeye âdet ettiği için– kendi kendine yemek yiyordu. Kapı çalındı. Celil Bey geldi:

- Sizi bahçede göremiyorum. Merak ettim, dedi. O biraz soğuk cevap verdi:
- Teşekkür ederim… Bir şeyim yok… Bazı işlerim vardı.
- Müsaade ederseniz biraz gireyim? Vecihe hayretle onun yüzüne baktı. Bu harekete mana veremiyordu.

Mamafih korkuyor gibi görünmek izzet-i nefsine dokundu. "Buyurun" dedi, onu babasının kapı yanındaki küçük odasına aldı. Celil Bey'de garip bir neşe ve heyecan vardı. Vecihe onun sarhoş olduğunu fark etti. Genç adamdaki büyük tebeddül bu gece bütün çirkinliğiyle meydana çıkıyordu. Babasının koltuğuna küstah bir tarzda oturmuş, bacaklarını yatar gibi uzatmış açık ve laubali şeyler söylüyor, Vecihe'nin hayret ve asabiyetine dikkat etmiyordu. Zevkten, eğlenceden, yaşamak hakkından ve daha başka şeylerden hafif bir lisanla bahsettikten sonra küstahlığı artırdı. Genç kızı bileğinden yakalayarak öpmek istedi. Onun hafif ve nankör bir baba için hayatını ziyan etmesine acıdığını anlattı.

Vecihe fazla kurulmuş bir zemberek şiddetiyle boşandı. Celil Ziya Bey'i hakaretle evinden kovdu.

Aradan üç gün geçmişti. Celil Ziya bir gece apartmanında yalnızdı. Gündüz çok yorulmuş olduğu için yatmaya hazırlanıyordu. Kapı çalındı. Bir genç hanımın kendisini görmek istediğini haber verdiler. Bekâr ve yalnız bir adam olduğu hâlde maceraperest değildi. Bu saatte evine gelmeye cesaret edecek derecede tanıdığı bir kadın da yoktu. Tekrar giyinerek kabul odasına girdi. Karşısında Vecihe'yi gördü. Şaşkınlıktan dili tutuldu. Gözlerine inanamıyor, kapının önünde durarak hayretle ona bakıyordu.

Vecihe mantosunu çıkarmış, başını çözmüştü. Aynanın karşısında saçlarını düzeltiyordu. Gülümseyerek Celil Ziya'ya doğru yürüdü, garip bir teklifsizlikle onun ellerini tuttu:

- Hayret ediyorsunuz değil mi?
- !!!???

Nazik ve oynak tavırlar, seri kelimelerle sözüne devam etti:

- Geçen akşam bana lüzumundan fazla iltifat ettiniz. Size fevkalade kaba bir mukabelede bulundum. Affediniz. Ben asabi bir kızım… Saatim saatime uymaz. Sonradan uzun uzun düşündüm. Hareketimi pek münasebetsiz buldum. Size tarziye vermeye geldim. Beni affedeceksiniz değil mi?

Celil Ziya hâlâ kendine gelemiyor:

- Estağfurullah Vecihe Hanım… Fakat cidden anlayamıyorum, diye kekeliyordu.
- Bu gece ne kadar korkaksınız… Nerede o geçen geceki güzel cesaretiniz?.. Adeta hemen gitmemi bekliyor gibisiniz… Fakat benim hiç öyle bir niyetim yok… Ne kadar sıcak… Pencereleri açamaz mıyız?

Yanakları kırmızıydı, gözlerinde garip bir parıltı vardı. Pencereye yürüdü, perdeleri açtı, fakat sonra tekrar kapadı:

- Karşı pencerede ışık var… Gören olur.
- Ehemmiyeti yok.

- Hem böyle kapalı pencereler samimiyeti daha ziyade artırır… Siz niye o kadar neşesizsiniz Celil Bey… Benden ibret almıyor musunuz?

Kendini bir kanepeye attı, gözlerinden yaş gelerek gülmeye başladı:

- Biraz yaklaşınız lütfen… Şöyle karşıma... Daha iyisi yanıma… Biliyor musunuz? Ben bu gece dehşet bir şey yaptım… Babamın konyaklarını içtim… Fena hâlde üşüyordum da… Gerçi henüz yaz ayları içinde sayılırız ama… Konyak ne güzel şey… Kuzum Celil Bey… Sizde konyak bulunmaz mı?
- !!!!
- Benim için o kadar mühim değil ama… Sizin çatkın ve şaşkın çehrenizin mutlaka değişmesi lazım… Rica ederim, konyak buldurunuz… Mamafih başka içki de olabilir… Viski… Ammer… Absent… İsimlerini de bilmem ki…

Celil Ziya yavaş yavaş kendini toplamıştı:

- Neniz var Vecihe Hanım, dedi, siz biraz rahatsız görünüyorsunuz.

Genç kız onun cevap vermesine meydan bırakmadı, birdenbire kolunu boynuna doladı, yanağını yanağına yaklaştırdı:

- Riyakârlığa ne lüzum var?.. Açık hareket edelim… Beni istiyorsunuz… Geldim… Bu gece sizinle beraberim… Niye konyak getirmiyorsunuz?

Celil Ziya bir rüya içinde gibiydi. Genç kızın boğarcasına boynunu sıkan kolları, yanağının üstünde ateş gibi yanan yanağı onu en şiddetli içkilerden ziyade sarhoş ediyordu. Yavaş yavaş kendini kaybetmeye başladı. Zihninde düşünmek kudreti kalmadı. Artık ne bu genç kızın halindeki garabeti fark etti ne gözlerindeki garip ateşi gördü.

Celil Ziya Vecihe'nin kollarında ateş ve çılgınlıkla dolu bir aşk gecesi geçirdi, sabaha doğru bitap düştü, onun kucağında uyuyakaldı. Uyandığı zaman öğle olmuştu.

Vecihe erkenden gitmişti. Yalnız aynanın önünde bir tarağı duruyordu. Bu tarak olmasa Celil Ziya kendini bir rüyadan uyanmış sanacaktı.

O gün çalışamadı. O gece, ertesi gece gayriihtiyari Vecihe'yi bekledi. Üçüncü gün bürosunda Şevket Bey'in bir mektubunu buldu. İhtiyar memur ahval-i sıhhiyesi dolayısıyla müesseseden ayrılmaya mecbur kaldığını söylüyordu.

Celil Ziya o akşam Şevket Bey'in evine uğradı, fakat kapıyı kapalı, pencereleri simsiyah buldu.

Vecihe bir gün evvel babasıyla beraber şehri terk etmişti.

3

Celil Ziya vakayı kendi kendine şöyle izah ediyordu:

- Hafif bir ahir zaman kızı… Evvela kendini ağır satmak istedi. Tutturamadı. Bana karşı bir zaafı… Hatta zaaf bile değil… Sadece bir arzusu vardı… Babası başka bir memlekete gitmeye karar verince bu kaprisi tatmine karar verdi… Herhalde çok hoş bir gece geçirdik…

Celil Ziya Bey Vecihe'den bir haber alamamıştı. Mamafih onu arayıp soruşturmak için bir sebep de yoktu. Bu genç kız onu çok feci bir hayal inkisarına uğratmıştı. Bir zamanlar onu ne kadar başka bir insan zanneder, ne büyük bir hürmetle severdi. Hâlbuki o gece adi bir sokak kadını gibi kendi ayağıyla evine gelmiş, ne ahlakta bir mahlûk olduğunu göstermişti. Herhalde bu kız aramaya, düşünmeye değer bir şey değildi. Mamafih aradan aylar geçtiği hâlde ne bu hafif genç kızı, ne o geceyi bir türlü aklından çıkaramıyordu.

Celil mahzun, dalgın, titiz bir adam oldu. Hayattan zevk almamaya başladı. Bunu evvela bir geçici hastalık sandı. Sonra mütemadiyen düşündüğü bu gece ile bu hastalık arasında bir münasebet gördü. Vecihe'yi delicesine sevdiğini kendi kendisine itiraf etti. Bu itiraftan sonra artık yerinde duramadı. Uzun tahkikatlardan sonra Vecihe'nin vilayetlerden birinde banka kâtibesi olduğunu, babasının vefat ettiğini, kendi kendine yaşadığını öğrendi ve arkasından gitti.

- Vecihe Hanım siz misiniz? Ne garip tesadüf… Bir iş için iki günden beri burada bulunuyorum… Sizi görünce şaşırdım.

Celil Ziya ona burada rast geldiğine hayret etmiş görünüyor, sakin ve lakayt bir tavırla söz söylüyordu. Fakat çehresi korkunç bir sarılık almıştı. Kendisini bir parça bırakırsa bir sıtma nöbeti içinde gibi titreyeceğini, dişlerinin birbirine çarpacağını hissediyordu. Bu genç kızı ne derece sevdiğini hiçbir zaman bu kadar kuvvetle anlamamıştı.

Vecihe maziyi tamamıyla aklından silip çıkarmış gibi sakin ve soğuk cevap verdi:

- Evet dokuz aydan beri burada memurum.

Konuşmaya devam ettiler. Celil Ziya onun hayatına dair sualler sordu.

Vecihe aynı soğuk resmiyetle kısa cevaplar verdi, babasının öldüğünü, kendisinin fakirane, temiz ve oldukça mesut bir hayat geçirdiğini söyledi. Bunları anlatırken defterler, hesaplarla meşgul oluyor, bu konuşmanın bir an evvel değişmesini ister gibi görünüyordu.

Celil artık kendini zapt edemedi… Heyecanını gizleyemediği bir sesle:

- O geceyi hiç mi hatırlamıyorsunuz Vecihe Hanım, dedi. Genç kız hafifçe kaşlarını çattı:
- O gecede ben hatırlanmaya değer bir hususiyet görmüyorum.
- Ne söylüyorsunuz? Bana umulmayacak kadar güzel bir rüya gösterdiniz… Büyük bir aşk değilse bile herhalde bana karşı bir küçük meyliniz var mı? Böyle olmasa o kadar kolaylıkla kendinizi kollarıma atar mıydınız? Niçin birdenbire ortadan kayboldunuz? Ben o geceye benzer birçok geceler geçireceğimizi ümit ediyordum.

Vecihe bileklerini masaya dayamış, gözlerinde vakur bir kin ile Celil Ziya'ya bakıyordu. Dudaklarında acı bir tebessümle ağır ağır cevap verdi:

- Bir zamanlar size karşı içimde bir meyil uyanmıştı… Bunu inkâr edemem, fakat o vakit sizi iyi tanımamıştım…
- Ne demek istediğinizi…

Genç kız elinin bir hareketiyle onu susturarak devam etti:

- Müsaade ediniz… Bana evvela çok hürmetle muamele ediyordunuz… Sonra birdenbire tavrınız değişti… Bir gece bana adi bir sokak kadını muamelesi ettiniz… İsyan ettim, size kapıyı gösterdim… Ertesi gün babamdan hakikati öğrendim… Babam emniyetinizi suistimal etmiş… Kasanızdan para çalmış… Evvela onu mahkemeye vermek istemişsiniz… Sonra vazgeçerek affetmişsiniz… Mürüvvet ve insaniyetiniz sayesinde bu mesele kapanmış... Fakat ben de babam da birdenbire gözünüzde en adi insanlar menzelesine düşmüşüz… O geceki muameleniz bizi artık hürmete layık insanlar addetmeyişinizden ileri geliyormuş… Bunu öğrenince siz de benim gözümden düştünüz… Yaptığı bir insanlığa karşı bir genç kızın haysiyet ve namusunu istemek hakkını kendinde gören bir adamdınız. Bu kadar küçük bir insana borçlu kalamazdım. Çılgın gururum buna müsait değildi. Binaenaleyh evinize geldim. Borcumu ödedim. Sabaha doğru bir bakıma namussuz fakat kendime göre borcunu ödemiş bir adamın açık alnı ve hafifliğiyle kapınızdan çıktım… Zannedersem birbirimizle alıp vereceğimiz kalmadı. Uğurlar olsun efendim.

Celil Ziya haftalarca uğraştıktan sonra Vecihe'yi zevcesi olmaya razı etti.

Reşat Nuri

4.1.3. Harabelerin Çiçeği[77]

1

İlk Tesadüfler

Bu üçüncü tesadüfümdü. İlk defa Köstence'de, ikinci defa Korfu'da görmüştüm. Bu sefer de Çongara köyünden Bursa'ya inen, tenha yol üstünde ona rastlıyordum. Aradan hemen sekiz on senelik bir zaman geçmesine rağmen daha yüzünü görmeden tanıdım.

[77] C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 41
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 37
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 39
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 39
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 6, Şubat 1928, s. 39
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 7, Mart 1928, s. 39
C. N., Harabelerin Çiçeği, *Resimli Hikâye,* nr. 8, Nisan 1928, s. 44
Not: Reşat Nuri Güntekin'in 'Cemil Nimet' takma adıyla yazdığı, toplamda 26 bölümden oluşan hikâyenin, derginin 2. ve 3. sayılarında yayımlanan ilk 10 bölümü alınmıştır.

Dirseklerini eski köprünün taş kenarlığına dayamış uzakta Çekirge Ovası'nda sünen durgun sonbahar akşamını seyrediyordu. Ayak seslerimi işittiği zaman hafifçe titrediğini fark ettim. Fakat dönmedi. Siyah bir boyun atkısı ile her zaman yarı yarıya gizlediği çehresini biraz daha kapadı. Elbisesi her vakitki gibi baştan aşağı siyahtı. Bu adamı her gördüğüm vakit merhamet ve korku ile karışık bir merak duyardım. Korkunç bir yanık yüzünü harap etmiş, bu afetten sade gözleriyle alnı kurtulabilmişti. Taze bir yaraya benzeyen bu yanığın bir kaza eseri olduğu belliydi. Narin ve biçimli bir vücudu, güzel sarı saçları vardı. Her gördüğüm yerde aynı korkaklıkla etrafındakilerden kaçıyor, yüzünü büyük bir ayıp gibi atkısıyla saklıyordu. Hakkı yok muydu? Kim bilir ne hesapsız gözlerin korkulu bir merak ve nefretle yüzünde gezdiğini, bu kapanmayan yaraya kaç ahmağın güldüğünü görmüştür. Yeisin ve yalnızlığın bu zavallı adamın gönlünde esrarengiz erinlikler açtığını tahmin ediyor, onu mutlaka tanımak istiyordum. Onu bile bile üzmek pek insaniyete yaraşır bir şey değildi. Fakat yanına gitmekten, bir söz bahanesi aramaktan kendimi alamadım:

- Beyefendi… Saatiniz var mı?.. Bendenizinki durmuş da…

Hafifçe titreyerek döndü. Akşam gölgeleri içinde kaybolan, sade beyaz minareleri fark edilen şehri işaret etti. Uzak bir ezan sesi geliyordu. Küçük teşekkürden sonra yoluma devam etmek lazım geldi.

Bir hafta sonra arabayla ovadaki köylerin birinden dönüyordum. Tarlasında maktul bulunmuş bir çiftçiyi muayene etmiş, rapor vermiştim. Arabada tahkikata memur bir adliye memuruyla vilayet serkomiseri vardı. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bitip tükenmeyen dut bahçelerinin yanından geçerken eski bir taş çeşme yanında yine onu gördüm. Çeşmenin yıkık siperinde kendini korumaya çalışıyor, yağmurun dinmesini bekliyordu. Hemen arabayı durdurarak atladım, bize arkadaşlık etmesini rica ettim. Kendini gösterdiğine pişman olmuş gibi görünüyor, bir mazeret bulmaya çalışıyordu. Fakat ısrarımıza daha fazla mukavemet etmenin garip düşeceğini gördü, naçar razı oldu. Arabada bir köşeye büzüldü. Konuşmuyor, yalnız ara sıra sorduğumuz suallere "evet", "hayır" gibi tek kelimelerle cevap veriyordu. Biz konuşmamıza devam ediyorduk. Cinayete ait hikâyelerimizi, tefsirlerimizi, komiserin katil hakkındaki tahminlerini hiç dinlemiyor gibiydi. Komiserler maktulün çehresindeki müthiş yaradan bahsediyordu:

“Galiba boğaz boğaza gelmişler, sonra köylüyü yıkmış, evvela dipçikle yüzünü darmadağınık etmiş” diyor, sonra devam ederek “Kahpenin oğlu herifi berbat ettikten sonra bir de karnını ne deşersin, belki de yaşardı” diye teessüf ediyordu. Adliyeci arkadaşımız fena bir falso yaptı: “İsabet olmuş… O darmadağınık suratla yaşayıp da ne olacaktı” dedi. Şiddetle ayağına bastım. Fakat iş işten geçmişti. O belli belirsiz bir nefesle içini çekti. “Ne kadar doğru” der gibi hafifçe başını salladı. Yağmur arabanın meşin örtülerini kamçılıyor, atların boynundaki çıngırakların sesi yağmurlu ovanın derin hıçkırıklarına benziyordu… İyiden iyiye gece olmuştu. Komiser kararan bahçelere, korkunç bir ıssızlık alan yola bakarken yine merakına mağlup oldu: “Ben şaştım sizin cesaretinize beyefendi, dedi. Hafazanallah gece vakti böyle yerlerde dolaşmaya gelmez…” Bu suale karşı herhalde bir şey söylemek lazım geliyordu: “Her zaman değil efendim, dedi. Bugün nasılsa oldu, yağmur birdenbire bastırdı.” Gözleri gibi halim ve tatlı bir söyleyişi vardı. Onunla sonradan çok konuştum. Sesinde terk edilmiş çocukların şikâyetine benzer hafif bir titreyiş vardı ki onda en ziyade bunu sevdim. Bu sözlerden sonra tekrar köşesinin karanlığına başını çekti. Artık Demirtaş istasyonunu geçmiş, şehir yoluna girmiştik. Sokak fenerlerinin ışığı muttarit fasılalarla arabanın içinden geçtikçe gözümün kuyruğuyla bakıyordum. Atkısının kenarında sarı bir ipek tutamı gibi parlayan saçlarından başka bir şey görünmüyordu. Sarayönü’ne yaklaştığımız sırada bana “Müsaade ederseniz ineyim efendim” dedi. Gideceği yere kadar götürmeyi teklif etmek istedim. Fakat reddetti. Hâlâ devam eden yağmurun içinde arabaların durduğu yere yürüdü.

Komiser efendi:

- Ne acayip adam, diyor, bize rastlamasaydı sağlam yarın da onun cenaze namazına giderdik, diye gülüyordu.

Mamafih komiser efendi onun hakkında pek çok şey biliyordu. İki aya yakın bir zamandan beri Çekirge yolundaki yalnız köşklerden birinde kendi kendine oturuyormuş. Galiba göz doktoru imiş. Fakat hastaya falan baktığı yokmuş… Komiser parmaklarıyla para sayma işareti yaparak:

- Anlaşılan dünyalığı bol, diyor. Fakat sonra ağır ağır başını sallayarak:
- Aman aman öyle para yerinde dursun… Ne öyle akçe ne öyle surat, diye ilave ediyordu.

2
Sokaklardaki Gölge

Mayıs gelmişti. Kış sonlarına doğru başlamış tuhaf bir sinir rahatsızlığını hâlâ üstümden atamamıştım. Sabahları Keşiş'in tepeleri gibi ağır, bulutlu bir başla kalkıyordum. Gündüz akşama kadar bir yarım uyku içinde gibi kanepemde uzanıp kalıyor, gece geç vakte kadar penceremden sokağın karanlığını seyrediyordum. İşte bu uykusuz gecelerimden birinde sokağın üst başındaki viranenin kapısında bir adam gölgesine benzer bir karaltı fark ettim. Evvela köşe başındaki fenerin aksiyle adam şeklini almış bir yığıntı gölgesi olmalı diye düşündüm, fakat değildi. Gözlerimi çevirmeye çalışarak kendi kendime gülümsedim: "Kendi hâline bıraktığım tuhaf bir sinir hastalığı… Sonra karanlıkta, insan olmasına ihtimal olmayan yerlerde hayaletler görmek… Bunlar hiç hayırlı alametler değil" dedim. O gördüğüm gölgenin "hayal his" olmadığını ertesi gece daha iyi anladım. Bu orada bir nöbetçi neferi gibi saatlerce duran, dolaşan bir adamdı. Kim olabilirdi, bu saatte gece karanlığında ne ister, ne beklerdi? Hırsız herhalde böyle olmaz. Acaba civardaki kadınlardan birinin gece ziyaretçisi mi? Fakat mahallede hiç öyle kimse tanımıyordum. Mamafih belki… Dördüncü yahut beşinci geceydi. Gölgeyi yine sokağın başında görünce mutlaka kim olduğunu anlamaya karar verdim. Sokakta dolaşırken evime yaklaştığını tahmin ettiğim bir dakikada birdenbire kapıdan çıktım ve üzerine doğru yürüdüm. Geri dönmek ister gibi tereddüt etti. Fakat adi bir yolcu gibi yoluna devam etmeyi galiba daha muvafık gördü. Karşı duvarın karanlığından geçerken tanımıştım. O yüzü yanık adamdı.

Gölgenin kim olduğunu tanımak merakımı eksiltmek şöyle dursun bilakis artırdı. On beş yirmi seneden beri dünyası altüst olduğu hâlde hiç değişmeyen bu yalnız adam ne istiyor, ne bekliyordu? Sokak fenerinin donuk ışığından büyüyüp küçülen bu gölge artık karanlık bir istifham işareti gibi beynimde uzanıyor, beni tazip ediyordu. Bir gece sabaha karşı sıkı sıkı kapımı çaldılar. Birkaç ev aşağımızda oturan bir kadın hastam birdenbire ağırlaşmış, beni istemiş. Hastam otuz beş otuz altı yaşlarında asil ve nazlı bir dul hanımdı, böbrek ve karaciğerle karışık ilerlemiş bir kalp hastalığı vardı. Biçareyi nihayet sonbahara kadar yaşatabileceğimi ümit ediyordum. Fakat beni almaya gelen ihtiyar kadının izahatından son günlerin gelip çattığını anladım.

Hastamı geniş karyolasına yarı uzanmış buldum. Takatsiz başını kapıya çevirdi. Ne kadar hasta olursa olsun beni daima ayakta karşılamak âdetiydi. Fakat bu gece kalkamamıştı. Sade beni görünce gülümsemeye çalıştı. Zavallının ölüm yatağında gösterdiği bu hatırnevazlık bana birdenbire dokundu. Zaten altı aydan beri gösterdiği sessiz tahammül çok dikkatimi celbediyordu. Yatağında nefessizlikten tıkanıyor, şakakları ince ince terliyordu. Ağzı yaralı bir kuş yavrusununki gibi yarı açılmış, renksiz dudakları iki ince gölgeye benziyordu. Çocukları –biri on iki yaşında biri daha küçük iki sarışın kız– daha yatmamışlardı. Odanın bir köşesinde uykusuzluktan mahmurlaşmış gözleriyle bir annelerine, bir bana bakıyorlardı. Hastam gözlerini evvela saate, sonra çocuklarına çevirdi. Onları artık götürüp yatırmak lazımdı. İhtiyar kadın onları ellerinden tutarak oradan çıkardı. Onlar kapıdan çıkarken hastamın gözlerinden iki büyük damla yaş düştü. Öleceğini artık kendi de anlamıştı. Filhakika nihayet iki gün daha yaşayabilirdi. Onu biraz daha rahatlattırmak için ne lazımsa yaptım. "Hava, diyordu, biraz hava". Pencerenin iki kanadını açtım. Sokağa dökülen tozlu titrek ziya içinde yine onu görmeyim mi? O dakika beynimdeki düğüm çözüldü. Mutlaka o yalnız adam ile hastam arasında esrarengiz bir münasebet vardı. Kendisini gördüğümü fark ettiği halde ürkmedi ve olduğu yerde kaldı. O vakit hastama dönerek dikkatle baktım. Acaba onun orada beklediğinden haberi var mıydı? Hayır, belli ki aklından böyle bir şey geçmiyordu.

O gece evime dönerken yanık yüzlü adam bana yaklaştı, hiç beklemediğim bir cüretle ve hiç mukaddime yapmadan sordu:

- Ümitsiz değil mi doktor bey?

Tatlı sesinde heyecan yoktu. Sade derin bir ümitsizlik vardı. Birdenbire cevap bulamadım. Sükûtum galiba onun kanaatini teyit etmekten başka bir tesir yapmamıştı. O vakit içimden tuhaf bir şey geldi. Her şeyi bildiğimi gösteren bir tavır ile elimi uzattım. Elim belki ona ömründe ilk defa bu kadar samimiyetle uzanmış ilk insan eliydi. Bugüne kadar vahşi bir gurur ile taşıdığı elem yüküne anlaşılan artık tahammülü kalmamıştı. Suya düşen yahut uçurum kenarında sendeleyen bir adam tehalüküyle bu dost ve aşina ele sarıldı. Bu dakikada aramızda kuvvetli bir rabıta tesis etmişti. Aşağıda Çekirge yolundan geçen bir arabada yanık bir sesle şarkı söyleniyordu. Birbirimize söyleyecek söz bulamayarak susuyor ve sesi dinliyorduk. Tesirinin büyüklüğüne rağmen bu anlaşılmaz

hareketine fena bir mana vereceğimden korktu, izah etmek istedi: “Pek eski bir bildik efendim, bir akraba ailesi… Sokaktan geçiyordum, doktor olduğunuzu biliyorum da efendim. Tabii bu saatte evden malumat istenilemezdi.”

Sesinin o belirsiz şikâyetiyle ağır ağır söylüyor, üstümde şüpheli bir tesir bırakmadan sözünü bağlamaya uğraşıyordu.

Tesadüf nihayet aradığım şeyi ayağıma getirmişti. Fakat fazla mütecessis görünerek ürkütmekten korkuyordum. Binaenaleyh zemine büsbütün yabancı bir bahis açmaya çalıştım: “Zannedersem meslektaşız efendim” dedim.

- Evet gözle uğraştım… Fakat sırf amatör gibi efendim… Sadece bir meşguliyet olsun diye…

Sonra birdenbire: “Sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim” dedi.

Biraz daha alıkoymak aramızdaki rabıtayı bir parça daha kuvvetlendirmeye çalışmak istedim. Fakat bu hakikaten ihtiyatsız bir hareket olacaktı. Açılmaya başlayan bu karanlık ruhun yine bir istiridye gibi bir daha açılmamak üzere kabuklarını kapamasından korktum. Tekrar birbirimizin elini sıkarak ayrıldık.

3
Hastamın Vefatı

Ertesi gece sabaha karşı hastam vefat etti. Bu asil hanımın ölümü bile başkalarınınkine benzememişti. İhtiyar hizmetçisinden öğrendiğime göre çocuklarını gündüzden giydirtmiş, yattığı yerden saçlarının taranmasına, potinlerinin bağlanmasına nezaret etmiş, nihayet Muradiye’deki yakın bir bildiğine gece yatısına misafir göndermiş. Bu belki ölümü o kadar yakın görmediği içindi. Fakat ölümündeki sükûta bakarken ben başka türlü düşünüyordum. Zannediyordum ki etrafında hiçbir feryat işitmeden çocuklarının mini mini yüreklerine ana ölümünün silinmez hicranını nakşetmeden sakin ve sakit ölmek istedi. Filhakika epeyce eski olan mesleğimde hiç bu kadar sakin bir ölüm görmemiştim. Akşamdan sonra hareketleri, ihtilaçları büsbütün durmuştu. Odada benden ve ihtiyar

hizmetçiden başka orta yaşlı bir hanım daha vardı. Uzun müddet saatin muntazam tıkırtısını dinleyerek sessiz sessiz oturduk. Sabaha karşı hastam hafifçe hareket etti, derin bir nefes aldı. Mumu çehresinin üzerine eğdim. Yarı açık ela gözlerinde iki damla yaşla ölmüştü.

Yüzünde şimdi vakur bir sükûn vardı. Çehresi mum gibi sarı, gözlerinin oyukları koyu gölgelerle dolu idi. Onda hayatın sönmesi solgun bahçelerde son güneş yaldızının sönmesi gibi sakin ve sessiz bir şey olmuştu. Odadaki kadınlara bir şey söylemedim. Mumu yatağın başındaki sehpanın üstüne koyarken oradaki iki küçük resim gözüme ilişti. Eğilerek onun bu en muazzez şeylerine baktım. Birisi iki kızının kucaklarında birer küme çiçekle yan yana çıkarılmış fotoğrafisi idi. İkincisi eskice ve sararmış bir resimdi ki on on üç yaşında çok güzel çehreli sarışın bir erkek çocuğu gösteriyordu. Gözlerimi bir zaman bu ikinci resimden ayırmadım. Bu gözleri ben mutlaka bir yerde görmüştüm. Fakat nerede, ne vakit?

Başımı çevirdiğim vakit kadınların dikkatle bana baktıklarını, cevap beklediklerini gördüm. Başımı sallayarak "Allah çocuklarına ömür versin" dedim. Ölü evlerinde duyulan feryatların, telaşların hiçbirisi olmadı. Bu ölümdeki sükûn bu sade ruhları bile cazibesi altına almıştı. Onlar yavaş yavaş ağlaşarak son hizmetleri ifa ederlerken ben de evden çıktım. Daha ziyade bu evin hariminde kalmama vazifemin müsaadesi yoktu.

***

Sokakta kapının önünde yine ötekini buldum. Yolumu kesti ve derin bir kanaatle, "Hasta öldü değil mi doktor?" dedi. Başını karanlık cephesine çevirdim. Kapalı panjurlardan sızan yorgun ziyadan hastanın öldüğü belliydi. Derin bir heyecan ile ellerime sarıldı: "Çok çekti mi" diye sordu. "Hayır" dedim, gayet sakin… "Öyle bir ölümü bütün sevdiklerim için temenni ederim." Yine kapıma kadar bana refakat etti. Ayrılırken tekrar ellerimi tuttu. Söndüklerini gördüğüm gözlerden son bir selam arar gibi derin derin bana baktı. Ondan ayrıldığım vakit içimde tuhaf bir şüphe doğmuştu. Kapımda derin derin bana bakan bu adamın gözleri resimde gördüğüm gözlerin aynıydı. Sakın bu yanık yüzlü adam

o güzel çehreli çocuk olmasın? Mamafih belki de bu benim vehmimdi. Böyle bir hâl vaktiyle arkadaşlarımdan birinin başına gelmişti.

Mektepten ilk çıktığım senelerden birinde bir akşamüstü Taksim bahçesinde eski bir arkadaşa tesadüf etmiştim. Hemen bir yedi sekiz seneden beri kendisini görmemiştim. Eskiden şen, gürbüz, afacan bir çocuktu. Mektepte hocaları, arkadaşları yaka silkerlerdi. Şimdi uzun boylu, mütehayyil ve yorgun çehreli bir delikanlı olmuştu. Hâlindeki kırgınlıktan büyük bir derdi olduğunu anlamış, epeyce bir maharetle ağzını aramıştım.

"Çok bedbahtım, dedi, istersen hem yürüyelim, hem anlatayım." Kol kola Harbiye'ye doğru yürümeye başladık. Başından fırtınalı bir aşk macerası geçmiş. Böyle hâller her genç için olağan şeylerdendir. Fakat o bir türlü müteselli olamamış. Sevdiği genç kızı iki sene evvel bir zabite vermişler. Bir zamanlar kendini sefahate vermiş, unutur gibi olmuş. Fakat hiç ortada bir sebep yokken eski hastalığı birdenbire nüks etmiş. Şimdi aylardan beri İstanbul'da onu deli gibi arıyormuş. Bunu anlatırken birdenbire şiddetle kolumu sıktı. Yanımızdan geçen iki siyahlı hanımdan birini göstererek "İşte o" dedi. Kolumda heyecandan yaprak gibi titriyor, beni sürüklüyordu. Kadınlar birkaç defa dönüp bize bakmışlardı. Şüphelenmiş, "Necdet sen mutlaka yanılıyorsun" demiştim. O yanılmadığından emindi.

Bir iki sene sonra tekrar görüştüğümüz vakit tamamıyla şifa bulmuştu. Bu vakayı hatırlattım: "Acaba hakikaten o muydu?" diye sordum. Gülümsedi: "Hangisinden bahsettiğini hatırlamıyorum. Çünkü o senin gördüğün hâl her gün tekrar ediyordu, her gün her gördüğümü ona benzetiyordum. Anlıyorsun ya adeta bir hastalık hâli. Ne ise geçirdik." dedi.

Bende de galiba bu neviden bir hadise geçmişti. Anlaşılan insan uzun müddet zihninde taşıdığı hayale o kadar temellük ediyor ki en benzemeyen şeyleri bile o zannediyor. Filozoflardan birinin "Dünyada renkler ve ziyalar hep kendi dimağ âlemimizdeki şeylerin aksidir." sözleri ne büyük bir hakikattir.

[daha var]

-İkinci Nüshadan Mabad-

Altı Ay Sonra

Vakadan bir hafta sonra altı ay mezuniyetle Bursa'dan ayrıldım. İznimin dört ayını İstanbul'da iki ayını Trabzon'da kızımın yanında geçirdim. Döndüğüm vakit sıhhatim tamamıyla düzelmişti. O sene Bursa'da şiddetli bir kış vardı. Çocukluğumdan beri karda gezmeyi çok severim. Yaşımın ilerlemesiyle çocukluğumun birçok âdetlerini, zevklerini birer birer kaybettim. Fakat kar yağmaya başladığı gibi gönlüm birdenbire tazelenir, içimde taze arzular bir başka kar tipisi gibi havalanıp uçmaya başlar. Karda ayaklarım bata bata gezerken sanırım ki uzak bir mazide çocukluğumun günlerinde dolaşıyordum. Belki çocukluğumu hatırlattığı için karı seviyorum yahut da karı sevdiğim için mi eski güzel günlerin rüyasını bu kadar kolaylıkla uyandırabilirim, burasını kestiremem. Ancak şu var ki, keyfime göre hareket etmekte artık serbest değilim. Yaşlı başlı belediye hekiminin hiç sebepsiz karda gezindiğini gören Bursa ahalisi ne der sonra. Onun için karlı havalarda omzuma bir çifte alırım, sırtıma küçük bir torba takarım. Av merakı, gayet kolay izah edilebilir bir şey. Öteki avcılardan şu farkım vardır ki benim çantam ava giderken doludur: Ekmek kırıntısı ve kuş yemiyle… Mamafih dönüşte çantamı tartarak elimden alan hizmetçime karşı küçük düşmemek için ara sıra birkaç keklik, bazen de bir yaban ördeği getirirdim. "Nilüfer" Köprüsü'ne yakın bir kulübede oturan garip fakir bekçinin daima bana satılacak birkaç avı vardır.

İşte böyle karlı bir günde avdan dönerken yine o eski aşinama tesadüf ettim. Bu defa hiç ürkeklik göstermedi. Samimiyetle elimi sıktı. Konuşa konuşa Çekirge yokuşunu çıktık. Seyahatimin nasıl geçtiğini öğrenmek istedi. Onu gördükten sonra altı ay evvelki merakım tekrar tazelenmişti. Benim de ondan mahrem şeyler sormaya hakkım olsun diye kendi hususiyetim hakkında birçok tafsilat verdim. Trabzon'daki kızımdan, damadımdan, bu sene mektebe gitmeye başlayan iki torunumdan bahsettim. İsviçre'de tahsilde olan oğlumun çapkınlığından, benden fazla para çekmek için ettiği düzenlerden şikâyet ettim. Kendisi çok sevilmiyordu. Fakat yanımda bulunmaktan hoşlandığı belliydi. O geceki vazifem aramızda bir nevi hissî akrabalık rabıtası tesis etmişti. O gün daha iyi hissettiğime göre bu adamın gayet derin ve merdümgiriz bir ruhu vardı. Çektiği ıstırap, insanlardan

gördüğü fena muamele bu ruhu bir çukur gibi kazmış, his, fikir ne varsa onun derinliğine gömmüştü. Filhakika insanlar içinde yabani bir mahlûk gibi yalnız yaşayan, etrafında hakaret ve istihza gören bir insanın başka türlü olmasına imkân yoktu. Sükûtu üzerimde garip bir cazibe tesiri yapıyordu. Bazı sükûnlar vardır ki insan onların arkasında boşluk ve kofluktan başka bir şey görmez. Onun sükûtu bilakis inilmez derinlikler, varılmaz büyüklükler hissi veriyordu. Hülasa Keşiş'in dumanlı tepelerine baktığım zaman ne duyarsam ona bakarken de onu duyuyorum.

Mamafih işin nihayetinde o da bir insandı. İnsan olsun da derdini dökecek bir başka insana muhtaç olmasın, bu kabil-i tasavvur değildi. Şu hâlde niçin onun gönlünü açmak için intihap edeceği adam ben olmayım? Sırf kaba bir merak hissini tatmin etmek için bir adamın bu kadar üstüne düşmeyi pek asil bir hareket telakki etmiyordum. Fakat bu dolgun ruhun yarasını neşterlemekle ona aynı zamanda bir hizmet de etmiş, asıl mesleğimi, doktorluğumu bir başka zeminde tatbik etmiş olmayacak mıydım? O gün ayrılırken bana kendini ismiyle takdim etti: Süleyman Kemal. Sonra evini tarif etti: "Bir gün tenezzül ederseniz minnettar olurum" dedi.

***

Üç gün sonra onu evinde ziyaret ettim. Büyük kaplıca karşısındaki yalnız köşklerden birinde oturuyordu. İhtiyar bir hizmetçi beni uzun bir sofadan geçirerek zengin bir salona götürdü. Evini ne ince ve sade bir zevkle döşemişti. Hiçbir edevatın bana bu kadar munis geldiğini hatırlamıyorum. O gün akşama kadar beni bırakmadıktan sonra yemeğe de alıkoydu. Asıl öğrenmesini istediğim şey hakkında yine hiçbir söz söylemiyordu. Fakat buna mukabil her şeyden o kadar canlı ve cazip bir şekilde bahsediyor ki, insanlara tamamıyla yabancı gibi göründüğü hâlde onları gayet iyi tanımıştı. Bilgilerindeki genişlik, görüşlerindeki hususiyet, hislerindeki asalet beni hayran bıraktı. Tavırları sade ve zarif idi, tatlı sesindeki o metruk çocukluk şikâyeti sözlerine tarif edilmez bir halavet veriyordu. Uzun saçlarının sarı ipeği altındaki geniş beyaz alnı, çocuk gözleri gibi saf, parlak yeşil gözleri zaman zaman yüzünün feci çirkinliğini adeta unutturuyordu.

O günden sonra sık sık birbirimizi görmeye başladık. Gecenin en geç saatlerine kadar karşı karşıya sobasının ateşlerini karıştırarak konuşuyorduk. Sonra karlı gecenin içinde beni evime kadar götürmek için inat ve ısrar ediyordu. Sesinde olduğu gibi tefekkür ve tahassüs tarzında da hüzün ve şikâyete meyil vardı. Fakat mümkün olduğu kadar şen şeylerden bahsetmeyi bir vazife biliyordu. Evvelce tahmin ettiğim gibi insanlığa düşman değildi. Sade insanların hafifliğine karşı küçük bir istinkâf duyuyordu. Mesleğini harikulade diyecek derecede iyi biliyordu. Sonra güzel resim de yapıyordu.

Bir akşam geçen boş zamanlarından istifade ederek neden ortaya bir eser koymadığını sordum. Gözlerinden hafif bir hüzün gölgesi geçti:

- Farz ediniz ki iyi bir şey vücuda getirdim… Belki sahibini merak edenler olacak, dedi. O sözünün arkasını söylemedi. Ben ise başımı eğdim.

Sarih bir şey söylemek değil küçük bir imadan bile çekiniyordu. Galiba pek büyük derdi olan insan, sadaka almaktan utanan hakiki bir fakire benziyor. Ben de tıpkı sefaletini gizlemeye çalışan bir fakire hitap eder gibi hürmet ve nezaketle söz söylüyordum.

Bir akşam bana bazı kitaplarını gösterirken bir tanesinin içinden bir fotoğrafı çıktı. Altı ay evvel hastanın başucunda gördüğüm güzel çocuk resminin aynıydı. İlk defa olarak ona ölen hanımdan bahsetmek kuvvetini buldum. Heyecanımı gizleyemediğim bir sesle:

- Bu resmin aynını da o gece orada görmüştüm, dedim.

Göz kapakları hafifçe titredi. Beyaz alnına düşen bir saç demeti kaldırarak:

- On dört yaşında iken alınmış bir resim, dedi. Yüzümü bu hâle getiren kazadan birkaç ay evvel aldırtmışlardı.
- Demek bir kazaya uğradınız.
- Evet bir yangın beni bu hâle getirdi. Az kaldı ölüyordum. Sütninemin gayreti sayesinde kurtuldum. Kadıncağız bana aklınca bir hizmet etmek istemiş olacak. O yaşta ölsem ailemde güzel bir çehrenin hatırasını bırakarak dünyadan gitmiş olacaktım.

Süleyman Bey hafifçe titreyen gözleriyle resme bakıyor, bu eski rüya gölgesini adeta öpüyordu. Hafifçe göğüs geçirerek devam etti:

- Bütün bildiklerimde bu güzel çehrenin hasretini bırakarak gitmek ne tatlı bir şey olacaktı. Fakat niçin bunlardan bahsetmeli?
- Mazinin de kendisine göre bir güzelliği var, dedim.

Doğrudan doğruya şu sözleri söyledi:

- Anlıyorum ki siz benim hissiyatımı merak ediyorsunuz?

Mahcubane, "Mademki artık dostunuz oldum" dedim.

Gözleri hafifçe nemlenmişti. Bir damla yaşı zapt etmek ister gibi göz kapaklarını indirdi. İnce elini, "O neye yarar!" manasında salladı.

- Bunu bilhassa rica ediyorsam…
- O kadar sade bir hikâye ki hiçbir büyük vakaya teması yok.
- Benim fikrime göre vakaların ehemmiyeti kendi büyüklükleriyle değil, uyandırdıkları tahassüs ve döktürdükleri gözyaşıyla ölçülür. En naçiz bir ferdin sergüzeşti bir milletin tarihi kadar şayan-ı dikkat olabilir, dedim.

Sobada çıtırdayan ateşe uzun uzun baktı. Anlatmaya başladı:

- Babam Sultan Abdülhamid'in yaverlerinden bir paşa idi. Kim olduğunu söylemeyeceğim. Çünkü hem hikâyem onun hakkında size iyi bir fikir vermeyecek hem belki hatırasına fazla hürmet gösteremeyeceğim. Nişantaşı'nda büyük bir konağımız vardı. Ben orada doğdum, orada büyüdüm. İki kardeşim daha vardı. Fakat ailem beni onlardan çok fazla severdi. Ben konağımızın canlı bir süsü gibiydim. Babam en teklifli misafirlerine beni gösterir, annem gittiği konaklara nadide bir ziynet gibi beni götürürdü. En küçük yaşımdan beri kedi yavrusu gibi sevilip okşanmaya alışmıştım. Beni her gören ne güzel çocuk sözleriyle yanağımı okşuyor ve bu hâl benden ziyade anamı babamı gururlandırıyordu.

Kardeşlerime çok az yüz verirlerdi. Onlar dadılarının odasında hizmetçi çocukları gibi yaşarlardı. Ben adeta küçük şehzade idim. Ne yapsam ne yaramazlık etsem hoş görürlerdi. Babamın gözüne girmek isteyenler beni sevmekle, methetmekle başlarlardı. Anneme gelen ricacı hanımlar beni araya koyarlardı.

Kardeşlerim biraz büyüyünce leyli mektebine vermişlerdi. Benim nehafetimi bahane ederek evde tahsil ettirmeye başladılar. İki hocadan hususi ders alıyordum. Tembel ve şımarıktım, hemen hiç çalışmazdım. Böyle olduğu hâlde paşababam benim gayretimi methetmekle bitiremez, "Bu çocukta dehşetli kafa var" derdi. Hocalarım tabii başlarını sallarlar, onu tasdik ederlerdi. Daha küçücük bir çocuk olduğum hâlde istikbalden bahsederlerdi. İki yaş daha büyür büyümez babam padişaha yalvaracak, beni hünkâr yaverliğine kabul ettirecekti. Dadılarım daha bıyıklarım terlemeden paşa olacağımı temin ederlerdi. Zaten o vakit bunun emsali pek çoktu. Mamafih ben tuhaf bir çocuktum. Bu kadar saadet, bu kadar takyit, dünya ikballerine karşı bana o vakitten gına vermeğe başlamıştı. Onlar üstüme düştükçe ben köşe bucak kaçmaya başlamıştım. O vakitler en büyük merakım camın üzerine kâğıt koyarak resim yapmaktı. Ara sıra Çengelköy'de oturan bir teyzem bize misafir gelirdi. Teyzemin ben yaşta bir kızı vardı: Seniha. (Süleyman Bey bu ismi söylediği vakit hafif bir hareketi zapt edemedim. O pekiyi fark ettiği hâlde görmemiş olmak için gözlerini indirerek devam etti.) Seniha benim en iyi bir arkadaşımdı. O gelir gelmez sütninemin odasına kaçar, gazetelerden kesilmiş vapur resimlerini pencerenin camlarına yapıştırır ve saatlerce üzerlerinden resimlerini yapardık. Bir gün aklıma bir şey geldi.

"Seniha, camın üstünden resim yapmayalım da ben senin resmini yapayım" dedim.

Sevinerek ellerini çırptı. Kitaplardan birinde gördüğü bir genç kız resmini taklit etmek için saçlarını çözdü. Eline pencereden kopardığımız hanımellerinden karışık bir demet aldı. Birçok uğraştım, bir türlü beceremiyordum. O oturduğu yerde sıkılıyor, ikide birde "Daha bitmiyor mu, Süleyman?" diye soruyordu. Sonra "Ne olur bitmeden göreyim" diyordu. Nihayet dayanamadı. Kitaptaki kıza benzeyen resmini görmek için koştu. Ne yazık ki kâğıdımda acayip bir mahlûk resmi vardı. Sade inkisar-ı hayale uğramakla kalmamıştı. Zavallının izzet-i nefsi de kırılmıştı: "Ben böyle miyim, benim ağzım,

burnum böyle çirkin mi?" diye ağlamaya başladı. Ben onu yanaklarından öptüm. Dilimin döndüğü kadar teselliye çalıştım:
"Sen öyle değilsin Seniha ama ben resim yapmasını bilemiyorum da ondan. Büyüdüğüm vakit elbette öğrenirim… O vakit başına çiçekler takarız da öyle resmini yaparım." diye söyleniyordum. Seniha buna imkân görmüyor. "Ben büyürsem belki senden kaçırırlar, başıma başörtü örterler." diye ağlamakta devam ediyordu. Büyük adamlar gibi elimizi şakağımıza koyarak uzun uzun düşündük ve bir çare bulduk. Ben büyüyünce nasıl olsa evlenecek değil miyim? Başkasını alacağıma Seniha'yı alırdım. İşte resim merakı o gün sütannemin odasında kendi kendimize nişanlanmamıza sebep olmuştu. (Ev sahibi bir zaman susarak odunların duvara vuran kızıllığını seyretti, sonra devam etti.)

Seniha'nın babası askeri bir doktordu. Bize çok seyrek gelirdi. Aklımda kaldığına göre paşababam onu sevmez, hatta onun yüzünden teyzemin bile gelip gittiğini fena bir gözle görürdü. Bir gün ondan bahsedilirken şöyle demişti: "Hilmi Bey kıymetli bir adamdır. Fakat değil mi ki sadakati yok, değil mi ki şevketmeâb efendimize kem gözle bakanlara…" sözün arkasını hatırlamıyorum. Fakat şevketmeâb efendimize fena gözle bakan bu doktor kaymakamından korkmaya başlamıştım. Hâlbuki hâlâ gözümün önünden gitmeyen şen, renkli çehresi, dolgun bıyıklarıyla onu ne kadar severdim. Çok şakacıydı. Herkese isteyeceği ve anlayacağı gibi söz söylerdi. Mesela benimle ve Seniha ile çok kere koşmaca oynadığı olurdu. O eve geldiği zaman hizmetçiler, uşaklar saatlerce alıkoyarlar, dertlerini, hastalıklarını arkadaş gibi söylerlerdi. O da onları arkadaş gibi dinler, teselli ederdi. Öyle gürültülü ve tatlı bir gülmesi vardı ki en hastalara, en dertlilere ilaç gibi tesir ederdi. O vakitler küçük aklımın bir türlü alamadığı bir nokta vardı. Hilmi Bey'in, uşaklara nasıl muamele ediyorsa, paşababama da öyle muamele etmesi. O, paşababamı hiçe sayıyor gibi en laubali tavırlar, en tuhaf gülmelerle konuşurken paşababam hafifçe kaşlarını çatar, somurturdu. Nihayet bir gün Seniha ile sofada oynuyorduk. Paşababamın odasından birdenbire sert kavga sesleri geldi. Kapının perdesinin arkasına gizlenerek dinledik. Paşababam, "Olmayacak sözleri dinleyemem, susunuz." diye bağırıyor, Hilmi Bey, "Vukuat pek yakın vakitte daha ağırlarını işitmeye seni sevk edecek paşa, gözünü aç, kalbinizde biraz insaftan eser kaldıysa memleketin hâlini düşünürdünüz. Koca devleti…" diye söyleniyor, daha pek ağır, pek fena şeyler söylüyordu. Belki kapıdan çıkıverirler diye korkarak Seniha ile sofanın nihayetindeki merdiven aralığına kaçtık ve

orada betimiz benzimiz kül gibi olmuş neticeyi bekledik. Nihayet kapı açıldı. Hilmi Bey çıktı. Hızlı hızlı adımlarıyla bizim bulunduğumuz tarafa geliyordu. Ben fena hâlde korktum. Hilmi Bey paşababama fena hâlde kızmıştı. Ya o hiddetle bana da hiç alışmadığım bir muamelede bulunursa! Korkudan aklım altüst olduğu hâlde merdivenlerden kaçıyordum. Hilmi Bey arkamdan "Süleyman" diye bağırıveriyordu. Ben daha hızlı kaçmak isterken yere düştüm. Düşmemle Hilmi Bey'in beni kollarında havaya kaldırması bir oldu. Korkudan ağlıyordum. Ne acayip şey. O, kahkahalarla gülüyordu. Sanki biraz evvel içeride paşababamın üstüne yürüyen o adam değildi. Beni yanaklarımdan öperek "Ne oldun delikanlım, dedi. (Bana daima böyle hitap ederdi) Sakın bir yerini mi acıttın?" Ben daha kuvvetli ağlıyordum. O kahkahalarla gülerek "Ah ne tabansız şey ya Rabbim" diyordu. İçim öyle bir ferahlamıştı ki tekrar yanaklarımı okşadıktan sonra beni kollarından indirdi. Sonra kızına, "Haydi annene haber ver Seniha… Gideceğiz." dedi. Ben cesaretlenmiştim: "Siz gece kalmaya gelmediniz mi ya" dedim. "Öyle ama pek acele işimiz çıktı evladım." dedi.

Paşababamın Seniha'ya olan muamelesi Hilmi Bey'in bana ettiği muamele gibi olmamıştı. Çarşafını, teyzem çarşafını giydikten sonra her zamanki gibi paşababamdan almaya gitmişti. Babam başını öteye çevirdi, bir kelime bile söylemedi. Teyzem onun pek hiddetli olduğunu görerek gizlice çekilmişti. Fakat Seniha öyle yapmadı. Mutlaka elini öpmek istiyordu. Fakat paşababam onu üstüne sıçrayan bir kedi yavrusu gibi şiddetle itti. O anda kalbimde nazik bir şey kırıldı. Bu kırılan o güne kadar babama olan derin muhabbetimdi. O günden sonra ne vakit beni kollarına aldıysa gözümün önüne o çirkin hareketi geldi ve gönlümün içinde tuhaf bir üşüme duydum. Gözleri dolu dolu olan Seniha'yı elinden tutarak sütninemin odasına götürdüm. Yaşımızın küçüklüğüne rağmen artık birbirimizi görmeyeceğimizi anlamıştık. Oyuncaklarımın en kıymetlilerinden seçerek ona vermek istedim. O küçük bir lastik toptan başka bir şey almadı. Ayrılırken ikimizin de gözlerimizden yaşlar boşandı.
"Seniha, dedim, ben artık yakında hünkâr yaveri olacağım bana varacaksın ya…"

O sade ağlıyordu. Çenesini okşayarak devam ettim:
"Paşababam razı olmazsa diye mi korkuyorsun, hiç korkma, ben senin hatırın için hünkâr yaverliğinden de vazgeçerim."

Ona daha birçok ümit ve teselli sözleri söyledim. Dışarıda annesi babası onu arıyordu. Hizmetçiler "Seniha nerede, Seniha Hanım" diye bağrışıyorlardı. Onlar çıktıktan sonra konağın üstündeki taraçaya çıktım. Uzun sokağın nihayetinde kaybolunca kadar onları gözümle takip ettim.

Bu vakadan galiba on on iki gün sonra idi. Konakta birdenbire korkunç bir havadis çıktı. Bir gece evvel kanunlar, jandarmalar teyzemin evini basmışlar, Hilmi Bey'i zaptiye nezaretine götürmüşler. Zavallıyı galiba Fizan'a sürgün edeceklermiş.

Nefesim tutulmuş, benzimde bir damla kan kalmamış, önüne gelene yalvarıyor, havadis dileniyordum. Herkesten çok annemin malumatı olması lazım gelirdi. Fakat annem de başını çatmıştı. Gözleri kıpkırmızı idi, ısrarlarıma, "Bilmem… Sana ne?" gibi kelimelerden başka sözlerle cevap veremedi.

Ara sıra ihtiyar sütninemle beraber mutfağa giderek uşaklar ve aşçılarla konuşurduk. O gece yemekten sonra sütninemi sürükleye sürükleye mutfağa götürdüm. En doğru haberi onlardan alabileceğimi zannediyordum. Filhakika bu gece hepsi baba gibi sevdikleri Hilmi Bey'in başına gelenlerden bahsediyorlardı. Sütninem söze karıştı:
"Acaba paşaya yalvarsalar kurtaramaz mı?" dedi.

Arabacı, "Sahi iyi dedin… Süleyman Bey yalvarsın… Paşa onun hatırını kırmaz… Haydi, tosunum, sen git paşababanın eteğini öp. O bulur kolayını." dedi. Uşaklar hep bana yalvarıyorlardı. Ben küçük elimi başıma dayayarak babamın gönlünü yumuşatmak için söylenmesi lazım gelen sözleri arıyordum. Sade Hilmi Bey'i o kadar seven aşçıbaşının bir şey söylememesi nazar-ı dikkatimi celbediyordu.

"Sen ne diyorsun aşçıbaşı?" diye sordum. İhtiyar adam koca bir tencerenin içine yarı beline kadar eğilmiş, "Vazgeç, dedi, para etmez…"Aşçı sözünü sakınmayan bir adamdı. Manalı manalı arkadaşlarına bakarak "Hani ne derler zehirden şifa" dedi. Sonra bana:
"Sen babana yalvar da Hüseyin'i benim yerime aşçıbaşı yapsın… Ben yarın gidiyorum." dedi. Hepsi etrafını almışlardı. Bu birdenbire verilen kararın manasını soruyorlardı.
"E İstanbul bu ne olur ne olmaz… Bir gün hafiyenin biri çıkar da…" Sözünü bitirmedi…

Sütnineme:
“Haydi odamıza gidiyoruz sütnine… Benim çok uykum geldi.” dedim.

O gece yatağımda uyuyamadım. Zehirden şifa ne demekti? Hilmi Bey’i zehirleyen benim babam mıydı? Sonra ihtiyar aşçı, hafiyeden bahse niçin lüzum görmüştü? Çocukluğumdan beri manasını düşünmeden işittiğim birçok karanlık sözler beynimin bir köşesinde birer birer uyanıyor, korkunç renklerle aydınlanıyordu. Paşababama birçok kimselerin hafiye dediğini duymuştum. Acaba bunu o mu yapmıştı? Aşçıbaşı mutlak bunu söylemek istemişti. Sabaha kadar yatağımda gizli gizli ağladım. Sabahleyin gözlerimi kırmızı, beni süzgün ve renksiz görenler hasta zannettiler.

Kararımı vermiştim. Ne olursa olsun paşababama açıkça her şeyi soracaktım. Eğer yalansa beni temin eder, cam şişe altına kapatılmış baykuş gibi gönlümde bu nalan, can çekişen aşkımı ona iade ederim, değilse… O vakit de neden korkum kalacaktı. Artık yalnız bulunduğu bir sırada odasına girdim.

Kapının yanında korkarak durdum.

Paşababam, “Niye kucağıma gelmiyorsun Süleyman?” dedi. Beni dizlerine oturttu. “Senin bir yerin mi ağrıyor?..” Sesim titreyerek “Bu gece ben hiç uyumadım paşababa” dedim… Bir türlü bir mukaddime bulamıyordum… Şaşkınlığımdan, korkumdan en son söylenmesi lazım gelen şeyi en evvelce söyledim:
“Hilmi Bey’i sen mi Fizan’a gönderiyorsun?” dedim. Paşababam birdenbire şaşırdı. Sakalı, dudakları korkunç bir surette titreyerek bana bakıyordu. Boğuk bir sesle:
“Kim halt etti bunu?” dedi.
“Ben duydum, paşababa” dedim.

Beni kirli bir şey gibi dizlerinden silkerek anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu. Artık şüphem kalmamıştı. Nereden bulduğumu bilmediğim bir cüretle kollarımı kavuşturdum. İlk defa ona “siz” diye hitap ederek “Yazık paşababa, dedim. Çok fena bir iş yaptınız.”

Şaşkınlığı şimdi büyük bir hiddete dönmüştü. Kolumu şiddetle kavradı:
"Kim söyledi? Söyle o köpeği bana yumurcak, yerin dibine sokayım." dedi. Can acısından "aşçıbaşı" diye bağıracaktım. Fakat ne oldu, kim ilham etti bilmiyorum. Dişlerimi sıktım… Yüzüne karşı acı acı:
"Ben hafiye değilim" dedim.

Paşababamın arka üstü vurulan bir adam gibi kollarını havaya kaldırdığını gördüm, ötesini bilmiyorum. Üstüme müthiş bir baygınlık gelmiş, yarım saat kendimi bilmemişim… Bu baygınlık üstüne bir hafta hasta yattım. Gönlümde tamir edilmez bir kırgınlık vardı. Hayatın ilk rüzgârı oradan esmiş, bütün sevgilerimi, temennilerimi çocukluğumun bütün rüyalarını söndürmüştü. Pencerenin önünde sessiz ve hareketsiz saatlerce otururak ağır ağır gökten geçen bulutları seyrediyor, uzaktaki bir gazinoda sabahtan akşama kadar çalınan laternanın sesini dinleyerek ağlıyordum.

Babam aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi bana gayet iyi muamele ediyordu. Annem beni söyletmek ve güldürmek için dolu şeyler icat ediyordu. Fakat artık beni güldürmek kabil olmuyordu. Harikulade bir sevmek ve sevilmek ihtiyacıyla dünyaya gelmiş bir çocuktum. Onun için aileme karşı müebbeden kapanan kalbim sütnineme karşı açılmıştı. Sütninem Ezineli bir kadındı. Yaşlandığı, işe yaramadığı için birkaç defa memleketine göndermek istemişlerdi. Fakat benim gözyaşlarıyla ettiğim rica üzerine evde alıkoymuşlardı. Beni evde en ziyade seven ve anlayan o idi. Yaşımla mütenasip olmayan bu çocuk aşkını kadıncağız ne iyi hissetmişti. Gece beni yatırdıktan sonra yatağımın başucuna oturur, bana Seniha'dan bahsederdi.

Ne kadar tuhaf ki onun birkaç sözü beni tamamıyla bahtiyar etmeye, rüyalarımı uyandırmaya kâfi gelirdi. Uzun sükûnlarımdan ve hüzünlerimden sonra bu rüyalar ne tatlı bir tahayyüçle içimde uyanırdı.

Ev sahibim hafifçe içini çekerek "Ah o günler" dedi ve gözleri eski bir rüyanın izlerini arar gibi pencereden karlı geceye daldı.

- Bir sabah şafak sökerken uykudan uyandım. Daha herkes uyuyordu. Kimseyi uyandırmadan giyindim, yavaşça bahçe kapısından çıktım. O vakte kadar hiç yalnız sokağa bırakmamışlardı. Büyük bir adam gibi paltomun yakasını kaldırarak tramvay yoluna indim. Kararımı vermiştim. Ne olursa olsun, o gün Beylerbeyi'ne teyzemin evine gidecek, Seniha'yı görecektim. Teyzem beni kendi kendime gördüğü vakit şaşırdı. Fakat aynı zamanda sevinmişti de… Bir yandan yanaklarımı, gözlerimi öpüyor, bir yandan da telaşla "Nasıl geldin, nereden çıktın?" diye soruyordu. Bu suale cevap hazırlamamıştım. Gözlerime kadar kızardığımı hissederek "Sizi göreceğim geldi de ondan" diyordum. Teyzem nihayet zorlayarak hakikati itiraf ettirdi.

"Paşababana, annene niçin bu itaatsizliği ettin?" diye bana darılıyor, "Ya maazallah yolda başına bir kaza geleydi ne cevap verirdin?" diyordu.

Gözlerim dolmuştu. Biraz daha söyleseydi hastalıktan sonra âdet ettiğim üzere uzun uzun ağlayacaktım. Bunu teyzem anlamış olacak ki fazla üstüme varmadı ve başka şeylerden bahsetmeye, konaktan haberler istemeye başladı.

Buraya sırf Seniha için geldiğim hâlde onu sormaya bir türlü dilim varmıyordu. Neden onun ismini anamıyordum? Bilmiyorum. Fakat adeta utanmaya benzer bir şey hissediyordum. Anlaşılan aşkın yaşı olmadığı için sevenler, ne yaşta olurlarsa olsunlar, hep birbirine benziyorlar.

Nihayet dışarıdan Seniha'nın ince sesinin "Dilber, annemin yanında kim var?" diye bağırdığını işittim. Teyzem gülerek "Seniha'ya darıldın mı, ses versene…" dedi.

O vakit koşarak kapıya çıktım. Seniha daha yeni uykudan kalkmıştı. Sarı saçları dağınık, ela gözleri mahmur idi. Beni görünce sevinçle bir çığlık kopardı. Merdivenin üç basamağının üstünden top gibi kendini kucağıma attı. Şiddetten ikimiz de yere yuvarlandık. Gürültüye koşan annesi kapının önünde gülüyordu. Benim için yıllardan uzun gelen ayrılığımızdan sonra bu ilk telakki böyle gülünç bir neticeye ermemeliydi. Bu düşme, aşkımın izzet-i nefsine çok ağır gelmişti. Fakat ne ziyanı var? Değil mi ki artık Seniha ile beraberdim…

Teyzem ikide bir bana dikkatli dikkatli bakıyor, “Sen ne kadar solmuşsun, Süleyman” diyordu. “Hasta idim teyze, dedim, siz de mi hastasınız teyze?… Ben de sizi zayıf gördüm.” dedim.

Teyzemin şen çehresi çatıldı. Hafifçe içini çekerek ve gözlerini önüne indirerek “Biz mi?.. Tabii…” dedi.

Ben niçin onların süzgün olduğunu bilmiyor muydum? O hâlde niçin sormuştum. Seniha’yı görmek sevinci bana onların acısını unutturmuştu. Demek ben de babam gibi sade kendi kendini düşünen bir fena insandım. Küçük aklımla bir büyük adam gibi muhakeme ettim. Bu küçük, sevimli evin direğini yıkan adamın oğlu olduğum hâlde ne yüzle bugün buraya gelmiştim. Teyzem ne büyük kalpli bir kadındı ki beni kapısından kovmamıştı. Ben galiba hisleri yaşına nispetle marazi bir surette fazla inkişaf etmiş bir çocuktum. Teyzemin ellerini tuttum. Gözlerimden yaşlar boşanarak, mazlum mazlum boynumu bükerek “Bak teyze, dedim. Bana niçin hastalandın, diye sordun. Sen niçin hastalandın, zayıfladınsa ben de onun için hastalandım.”

Teyzem büyük bir heyecan ile boynuma sarıldı. Gözlerinden gelen yaşları zapt etmeye çalışarak benim gözlerimi kuruttu. Sonra Seniha ile beraber bana reçel, peynir getirdi. Çay pişirdi.

Hemen iki saate yakın bir zamandan beri orada idim. Nihayet teyzem:
“Süleyman, dedi, ben bilirsin ki seni Seniha’dan çok severim, aylarca evimde dursan yine sana doyamam. Ama evdekiler fazla merak ederler. Haydi seni götüreyim.”

Sözleri çok doğruydu. Ayağa kalktım. Paltomu alarak “Ben kendi kendime giderim teyze” dedim.

“Yok, ne mümkün, seni kendi kendine bırakır mıyım? Oraya kadar götürürüm. Zaten İstanbul’dan da alacaklarım var… Haydi Seniha senin de saçlarını tarayım hazırlanalım.”

Teyzem beni konağımızın köşe başına kadar getirdi. Orada:
“Haydi Süleyman artık git, istersen bize geldiğini hiç söyleme” dedi.

Ben içeri girdiğim zaman konağı karmakarışık buldum. Hizmetçiler haykırıştılar. Uşaklardan biri beni kucağına aldı. Paşababama, anneme müjdeciler koştu. Artık aranılmasın diye zabıtaya haberler gitti.

Tam sekiz gün beni bir mücrim gibi istintaka çektiler. Fakat ağzımdan bir tek söz alamadılar. Sekizinci sabah yine sokağa kaçıyordum, fakat bu sefer yakalandım. Çünkü hizmetçilere bu hususta kati emirler verilmişti. Bu ikinci firar teşebbüsüne sonradan kendim de pişman oldum. Çünkü bilmeyerek sütnineme ve ondan sonra da kendime büyük bir fenalık etmiştim. Sütnine çok ihtiyar, artık çocuğu idare edemiyor, odadan kaçıyor da haberi olmuyor, diye düşünmüşler.

[daha var]

***

-İkinci Nüshadan Beri Mabad-

Ve benim yeniden feryat etmeme meydan vermemek için Sultan Selim’deki akrabalarından birine misafir göndererek zavallıyı konaktan çıkarmışlardı. Avdetimde konakta bir İngiliz mürebbiye buldum. Bundan sonra her şeyime o bakacaktı. Odamda artık büyük bir adam gibi yalnız yatıyordum. Sütninemden, bu son sevgimin tesellisinden de mahrum kaldığım uzun gecelerin acısını bir türlü unutamayacağım. Pek erken uyandığım bir sabah bahçeye inmek istemiştim. Daha sofaya geçmeden önümü kestiler. Maksadımın kaçmak olmadığını bir türlü anlatamadım.

Bu koca konakta artık mahpus bir kuş ömrü geçiriyordum. Fazla olarak gece ben yattıktan sonra kapıyı üstüme kilitliyorlar, artık kaçmayacağım hakkındaki yeminlerime bir türlü inanmıyorlardı.

Süleyman Bey bir zaman sustu ve derin bir heyecan ile şu sözleri ilave etti:

- İşte odamda kilitli olduğum bir gecenin sabahına karşı konakta yangın çıktı. Haykırdım, feryat ettim, beni aklına getiren, imdadıma gelen olmadı. Pencereden kopardığım feryadı pek geç işittiler, sonradan haber aldığıma göre nihayet gayyur bir itfaiye neferi beni baygın bir hâlde ateşlerin içinden kurtarmış… Fakat yüzümün bir kısmı yandıktan sonra…

8
Kazadan Sonra

- Kazadan sonra hemen bir aya yakın bir zaman yatakta kaldım. İlk günlerde etrafımda gözyaşı ve ümitsizlikten başka bir şey hissetmedim. Sütninem konaktan çıktığı günden beri Eyüp'te bir akrabasında misafirmiş. Vapura bineceği gün kazayı haber almış, ağlaya ağlaya bizim Erenköyü'ndeki yazlık köşkümüze gelmiş.

Paşababam ve annem birbirimizin ne kadar kıymetlisi olduğumuzu bildikleri için onu memnuniyetle kabul etmişlerdi. Bu defa ölmeden benden ayrılmamak kararıyla gelen sütninem yatağımın başucundan ayrılmıyor, halim, tatlı yüzünde nihayetsiz bir yeis ile yatağıma eğiliyor, acılarımı paylaşıyordu. Sönük mahzun nazarlarında hem muhabbet hem de nedamet vardı. Evet nedamet… Saf kadıncağız kazanın bütün günahını kendi üstüne alıyor, "Hep kabahat benim… Ben burada olsaydım seni orada bırakır mıydım?.. Paşababan beni kovduğu vakit ayaklarına kapanaydım belki beni konakta bırakmaya razı ederdim." diye ağlıyordu.

Ara sıra beni kollarına alıyor, bebek gibi sallaya sallaya uyutuyordu. Yüzüme baktıkça gözyaşlarını zapt edemiyor, öpmek ister gibi başımı başına yaklaştırıyor, fakat bu zavallı çehrenin korkunç yaraları arasında dudaklarını koyacak yer bulamıyordu. O vakit heyecanla ellerimi tutuyor, onları uzun uzun öperek "Senin ellerin kız ellerinden güzel… Gözlerin de öyle" diye beni teselli ediyordu. Sütninem benden ayrılmak korkusuyla gözlerimden hiç öpmezdi.

Hemen bir hafta uyku uyumadı. Yatmasını, yemek yemesini söyledikleri zaman "Uykum yok karnım tok" diyordu. Hâlbuki biçare çok ihtiyardı. Fazla olarak benim iniltilerim, şikâyetlerim yanımdaki evdekileri bile rahatsız ediyordu.

Evvela hayatımdan ümidi kesmişlerdi. Fakat böyle korkunç bir çehre ile bitmek bilmeyen bir ömrün acılarına tahammül etmek mukaddermiş.

Ben o vakit istikbalde çekeceğim acıları o kadar kuvvetle tahmin edememiştim. Korkunç bir kabuğun içine gizlenmiş nadide bir sedefe benzeyen ruhuma, -bu aşk için yaratılmış nazik hassas şeye- pusu kuran felaketi bütün vüsatıyla görememiştim.

Bir gün sütnineme Seniha'dan haber sordum. Benim başıma geleni biliyor muydu? Niçin beni bir kere görmeye gelmemişti? İhtiyar kadın bana pek dürüst bir şey söyleyemedi.

Birkaç günden beri ailemin bana karşı vaziyetinde bir tuhaflık hissediyordum. Sözlerde değişmiş bir şey yoktu. Annem hâlâ bana "cicim, güzelim" diyordu. Fakat herkesin gözlerinde bir şey gizlendiğini hissediyordum.

Annem günde bir iki defa yanıma gelir, beni güldürüp eğlendirmeye çalışırdı. Annemin bu hareketinin gönülden gelme bir şey olmadığını, sırf bir vazife ifa etmiş olmak için yanımda bulunmaya katlandığını hissederdim. Bana sadaka gibi ağır gelen bu ziyaretleri kısa kesmek ve bir de fazla söz söylemeye mecbur kalmamak için başımı yastığıma koyar, uyur gibi yapardım. Bir akşamüstü yine aynı oyunu oynamıştım. Annem usulcacık kapıdan çıkarken paşababam memnun bir gürültü ile içeriye girdi. Üniformasından ve kordonlarından saraydan döndüğünü anladım. Annem parmağını dudaklarına götürerek sus, uyuyor dedi. O vakit yavaş yavaş konuşarak başımın ucuna geldiler…

Paşababam gayet karışık, rabtsız, fakat meserret dolu bir tavırla şunları söylüyordu:
"Ne saadet, ne büyüklük… Şevketmeâb efendimizin huzuruna çıktım…"

Bir haftada üç defa hastamızın hatırını sordurduğundan dolayı arz-ı Muhammedet ettim… Hanım sen anlamıyordun… Şevketmeâb efendimiz herkesin hatırını sormaz… Bu katır bahtiyar olsun…

Konağın yeniden yapılmasına yardım için verdiği ihsandan başka yüz elli lira da bu çapkın namına ihsan etti. Annem "neme lazım" dedi. O hünkâr yaveri olduğu zaman ne ihsanlar alacaktı…

Babam biraz kederlenir gibi oldu: "Evet cidden iftihar edecektik… Ne yapalım kader…. Her ne ise çocuğumuz bir tane değil ya…. Behçet de iki sene sonra onun yaşına gelir."

Paşababam yavaş yavaş yatağıma yaklaştı. Galiba uzun uzun yüzüme baktı. Sonra: "Amma da berbat olmuş ha… Hani büsbütün ölseydi bence daha iyiydi" dedi. Annem: "İlahi Paşa… Varsın sağ olsun da yüzü böyle kalsın…. Hem belki vakit geçerse biraz daha bir şeye benzer…"

Paşababam, "Öyle deme hanım… Bu suratta bir adam ne iş görür… neye yarar?" diyordu.

Annem: "Sokakta kalacak değil ya… Bizden artan para onu ömrünün sonuna kadar rahat rahat yaşatır… Haydi, gidelim biz."

Paşababam önden çıktı. Annem arkasından çıkarken her nedense birdenbire döndü ve benim dalgın gözlerimle baktığımı gördü.

Kadıncağızın birdenbire rengi değişti: "Sen uyumuyor muydun Süleyman?" dedi. Cevap vermeden göz kapaklarımı indirdim ve annem perişan bir tavır ile dışarıya çıkıncaya kadar hiçbir hareket etmedim.

Maddi acılarım artık durmuştu. Fakat o geceki ıstırabım her zamankinden ziyade oldu. Galiba gemileri kazaya uğrayan seyyahlarda metrukiyetleri etrafındaki hudutsuz mesafeler karşısında aynı şeyi hissederler.

9
Yalnızlık Günleri

Talihin yüzüme taktığı korkunç maskeyi ilk defa aynada gördüğüm vakit kalbimden neler geçtiğini tabii tasavvur edersiniz. Sütninemin masallarında dinlediğim perilerden biri bilinmez bir günah için meşum elini yüzümden geçirmiş, beni bitmez bir kimsesizliğe ve acıya mahkûm etmiş sandım.

Bir zamandan beri sofraya iniyordum. Ailemin muamelesi zahiren değişmişti. Fakat ben aralarında bulundukça kimsenin gülmeye, neşelenmeye cesaret edemediğini hissediyor, lokmalarım boğazıma tıkanarak gözlerimi tabağıma dikiyordum. Hikâyemin başında söylediğim gibi ben konağın canlı bir ziyneti idim. Misafirlerimiz geldiği vakit sofradaki çiçek vazolarını nasıl itina ile süslerlerse beni de öyle giyindirirler, hazırlarlardı.

Bir gün annemin misafirleri vardı. Annemin çehresinden bir şeye canı sıkıldığını, hizmetçilere gizli bir şeyler söylediğini gördüm. O sabah beni gördükçe sinirli bir hâl ile başını çeviriyordu. Yavaşça yanına yaklaştım:

- Anne, dedim, bundan sonra misafir geldiği zaman ben sütninemle beraber kendi odamda yemek yiyeyim, e mi?

Galiba bu sözü benden hiç beklemiyordu. Sert çehresini birdenbire tatlı bir mahzunluk aldı. Yüzümü göğsünün üstünde saklayarak saçlarımdan birçok defalar öptü. Hastalığımdan sonra bunlar annemin ilk ve son buseleriydi.

O günden sonra ben sütninemle beraber ayrı yaşamaya, ayrı yemek yemeye başladım. İhtiyar kadın benim için ayrıca yemek takımları tedarik etmişti. Aşçının yemeklerini beğenmez, benim için ayrı yemek pişirirdi. Onun yanında ara sıra derdimi unuttuğum, neşelendiğim bile olurdu.

Babam, annem, kardeşlerim beni ne kadar ihmal ederlerse o, o kadar muhabbetini, şefkatini artırıyordu. Ailem beni artık iyiden iyiye ihmal ediyordu. Elbiselerimin kirlendiğini, potinlerimin eskidiğini sütninemin ısrarları olmadıkça fark etmiyorlardı.

Gündüzleri akşam oluncaya kadar civardaki ağaçlıklarda kendi kendime oynuyordum. Saçlarım kız saçı gibi uzamıştı. Paşababam bir defa kızdı, "kestirin şunları" diye bağırdı. Bereket versin annem araya girdi. Onun kulağına bilmem neler söyledi de fikrinden döndürdü. Bu gözlerimle beraber yegâne güzel kalan şeylerden de beni mahrum etmekteki haksızlığı anlatmış olmalı. Filhakika saçlarım benim yegâne tesellimdi. Yalnız kaldıkça bahçenin tozlarıyla dolan bu biçare güzel şeylerle yüzümü bir peçe gibi örter, aynanın karşısında eski çehremin rüyasını uyandırmaya çalışırdım. Eski şımarıklıklarım geçmiş, halim nazik bir çocuk olmuştum. Bahçıvanla bahçe suladığım, aşçıya taze soğan topladığım çok olurdu. Kendimle eğlendirmemek için o kadar ihtimam ederdim ki uşaklar, hizmetçiler kederime hürmet ederler, eğlenen değil acıyan gözlerle bana bakarlardı. Ailemin şefkat hususunda bana hizmetçilerden, uşaklardan daha az semahat gösterdiklerini bir türlü aklımdan çıkaramayacağım. Onlara bir an itaatten ayrılmıyordum. Benden memnun olsunlar diye derslerime çalışıyor, onlara akla gelmez hizmetler ediyordum. Fakat ne çare ki bu gayretler büsbütün aksi bir tesir yapıyordu. Bir gün annem için nadide bir çiçek demeti hazırladım. Küçük bir teşekkür bile etmedi. Paşababamın bir hastalığında sabaha kadar odasını beklemek, hizmetini görmek istedim. Bütün bu gecenin zahmetini ve uykusuzluğunu göze alan mini mini bedbahta: "Haydi… Senin bana edeceğin en büyük iyilik gözümün önünden çekilmek olacak" diye mukabele etti. Bu söz beni o gece sabaha kadar ağlattı. Sabahleyin erkenden giyindim. Eski bir çantaya ekmek, peynir koydum. Köpeğimle beraber köşkten kaçtım.

Sütninemden sonra bana en yakın olan mahlûk ihtiyar, siyah köpekti. Yavrularını çuvala doldurup götürdükleri günden beri bütün muhabbetini bana vermişti. Ellerimi yalar, şikâyete benzer hafif iniltiler çıkarırdı. Gözlerime dikilen merhametli ve mahzun gözlerinde etrafımdakilerden çok insanlık var zannederdim.

O sabah köpeğimle beraber yola düştük. Artık bir daha dönmemeye karar vermiştim. Bostancı'ya doğru giden tenha ve tozlu yolda birçok yürüdük. Yoruldukça oturup dinleniyor, çantamı açarak yemek yiyorduk. O gün akşama kadar böylece boş sahralarda gezindim. Fakat günün saatleri ilerledikçe sabahki neşem kaçıyor, azmim kırılıyordu. Biraz daha yaşlı olsaydım. Mutlaka iş arardım. Fakat daha on ikisini bile bitirmemiştim ve cebimde bir çeyrekten fazla param yoktu.

Güneş batarken bana birdenbire bir korku geldi. Etrafımdaki ağaçlıklarda gölgeler gezinmeye, rüzgârlar ötmeye başlamıştı. O vakit köpeğimle beraber yola düştük. Evvela hafif bir mehtap vardı. Sonra ay da battı. Karanlıkta yolumu kaybettim ve bir ağaç kovuğu bulup içinde geceyi geçirmekten başka çare kalmamıştı. Köpeğim benden daha gayretli çıktı. Şaşkınlığımı korkumu anlamış gibi uluyarak beni karanlıkta sevk etmeye başladı. Köşke vardığımız zaman gece yarısını geçmişti. Kim bilir ne telaş etmişlerdi. Şüphesiz yine polislere malumat verilmişti. Fakat köşkün penceresindeki aydınlıkları sönük, bahçeyi sessiz gördüm. Yavaşça kapıdan girdim. Göreceğim ağır muamelelerden korkarak sessiz sessiz matbahın yanına geldim, herkes uyumuştu. Sade kapının dışında tuhaf bir gölge duruyordu. Benim ayak sesimi işitince bu gölge hareket etti. Meğer sütninemmiş. Ağlaya ağlaya boynuma sarıldı. Bütün gün önüne gelene sorarak, yalvararak, ağlayarak sokakları dolaşmış, artık ümitsiz kapıya oturmuş.

- Ben şimdi onlara ne cevap vereceğim sütnine, dedim.

Beni teskin etti: "Karakola haber verdiler. Şimdi uyuyorlar... Yarın sabah ben haber veririm. Sen korkma." dedi.

- Paşababam, annem ne diyorlar? dedim.
- Ne desinler… O kadar kızmadılar... Yatarken unutmuşlardı bile… (Başını eğerek)
- Peki sütnine, haydi beni yatır, dedim.

Bu darbe bana bir zehirli hançer gibi geldi. Demek benim sokaklarda bir yerde, mesela, bir bostan kuyusunda ölmüş olmam muhtemel olduğu böyle bir gecede onlar kapalı pencerelerinin arkasında sakin sakin uyurlardı.

10
Mektepte İlk Gecem

Ertesi gün beni istintaka çeken, nereye gittiğimi soran olmadı.

Ertesi sabah sütninemle köpeğim beni istasyona kadar teşyi ettiler. Sütninem büyük bir seyahate gidiyormuşum gibi hem bana mendil sallıyor hem gözlerini siliyordu. Köpeğim

ihtiyar bacaklarının bütün kuvvetiyle eski istasyona kadar treni kovaladı. Pencereden başımı çıkardım. Paşababam görmesin diye yaşlı gözlerimi rüzgâra tutup kuruttum.

Mektepte babam beni evvela müdürün odasına götürdü. Müdür onunla konuşurken ikide bir dönüyor, endişeli bir tavırla yüzüme bakıyordu. Nihayet hafifçe kaşlarını çatarak:

- Kaç yaşındasın oğlum? diye sordu. Benim yerime babam cevap verdi:
- On ikisini sürüyor. Hususi tahsili de fena değildir. Uslu, çalışkan ve kabiliyetli bir çocuk. Öyle değil mi Süleyman?

Başımı sallayarak tasdik ettim.

Müdür bir zaman düşündükten sonra:

- Ben de ayrıca mubassırlara emir veririm. Arkadaşlarının izaç etmesine meydan vermemeye gayret ederiz… Talebemiz vaka asil çocuklar… Fakat çocukluk bu ya efendim… Olmayacak şeye her mektepte eskiler gülerler. O yaşta insan tuhaf olur… Bahusus yenilere bidayette az çok tuhaf muamele ederler.

Müdür tereddütle ve biraz şaşırarak söylüyordu. Sonra bir zaman da benim anlayamayacağım kadar hafif sesle konuştular. Nihayet paşababam bana müdürün yanında da uzun bir nutuk verdikten sonra çıkıp gitti.

Müdürün karşısında yalnız kalmıştım. O artık bana bakmıyor, önündeki kâğıtları karıştırıyordu. Yanındaki elektrik ziline basarak sakallı bir mubassır çağırttı ve onunla da gizlice konuştuktan sonra beni teslim etti.

O gün beni akşama kadar mubassırların odasında alıkoydular. Gelenler bir kere tuhaf nazarlarla yüzüme bakıyorlar, sonra hiç aldırmadan konuşup eğlenmelerine devam ediyorlardı.

Akşam karanlığı çöküp lambalar yandıktan sonra sakallı mubassır beni mütalaahaneye götürdü. Bu kapıdan girer girmez mütalaahanede bir gürültü koptu. Talebeler beni görebilmek için yerlerinden kalkıyorlar, garip bir hayvan seyreder gibi birbirlerini itip kakarak gülüşüyorlardı. Sakallı mubassır birkaç tevkif, izinsiz dağıtmadan sükûtu iade

edemedi ve öyle zannettim ki istemeyerek ettiğim bir fenalıkla bir kat daha düşmanlıklarını kazanmış idim. Şimdi artık sınıf sükûn içinde idi. Başımı önümde açılmış bir kitaptan kaldırmaya cesaret edemiyordum. Ara sıra hafif gülmeler, gizli konuşmalar işitiyordum. Göğsüm tıkanmış, gözlerim düşmeye cesaret edemeyen yaşlarla yanarak yüzümü ellerimin içinde saklamaya çalışıyordum. Sağdaki arkadaşım kolumu çimdikleyerek "öteye git" dedi, biraz öteye gittim. Bu defa solumdaki çocuk ayağıma gizli bir tekme attı. Pis bir şey gibi iterek "çekil yanımdan" dedi. O vakit deliğinde dikenler, bıçak uçlarıyla tehdit edilen bir hayvan yavrusu gibi bozuldukça bozuldum. Fakat nafile, çimdikler ve tekmelerin arkası bir türlü kesilmiyordu.

Ağlar gibi bir sesle:

- Ne istiyorsunuz benden… Ne yaptım size? dedim.

Hep birden gülüştüler. Sesler tekrar yavaş yavaş yükseliyordu. Arkadaki sıradan birisi:

- Paşababan sana kitap alacağına niçin yüzüne bir maske almadı, dedi. Yeniden bir kahkaha fırtınası koptu. Sakallı mubassır yine birçok ceza ile gürültüyü teskin ettikten sonra beni arka sıraya götürdü.

Büyük yatakhanede geçirdiğim ilk gece de unutamayacağım gecelerdendir. O gece ne kadar ağladım. Mini mini bir çocuk olmak, kimseye fenalık etmemiş bulunmak, sonra hiçbir sebepsiz etraftakilerin husumetine uğramak çok acı şey. Bahusus benim gibi kalbi sevgi ve şefkat ile dolu doğmuş bir çocuk için… Meğer köyde iken ne kadar mesut imişim. Hiç olmazsa böyle eğlenerek, gülerek, açıktan açığa tahkir ederek yüzüme bakan yoktu. Hele sütninemle köpeğimi hiç gözüm önünden ayıramıyordum. İhtimal bu saatte o da köşkteki boş odamızda kendi kendine ağlıyordu.

(daha var)

C. N.

4.1.4. Komşu Duası[78]

Hâlim Bey çiçek meraklısıydı. Küçük bahçesini dolduran renk renk, çeşit çeşit çiçeklere çocuklarından çok fazla ihtimam ederdi. Çocuklarının bazen eski kundura ve elbise ile gezdikleri görülürdü… Fakat sevgili çiçekleri hiçbir zaman susuz gübresiz kalmazdı. Hatta mühim ahvalde çocuklarını hiç kâle almayarak "çiçeklerimin başı için" yemin ettiği vâkiydi.

Günün birinde Cenabıhak Hâlim Bey'e kendi gibi meraklı bir komşu ihsan etti. Fakat aksiliğe bakın ki Saffet Efendi ismindeki bu adam tavuk meraklısıydı.

Komşu efendi hırsız, arsız, sarhoş, deli olaydı Hâlim Bey hiç aldırmayacak, "Her koyun kendi bacağından asılır" deyip geçecekti. Fakat Saffet Efendi'nin tavukları hak hukuk tanımıyorlar, bahçeleri birbirinden ayıran tellerin altından üstünden, delik yerlerinden mütemadiyen Hâlim Bey'in bahçesine akın ediyorlar, altını üstüne getiriyorlardı.

Hâlim Bey, komşusuna evvela rica etti, sonra kızdı, daha sonra işi tehdide bindirdi. Fakat mübarek adam hiç istifini bozmuyor:

- Efendim bahçe benim bahçem… Tavuklarım benim tavuklarım. Ama onlar ara sıra sizin bahçeye geçiyorlarmış. Hayvan kısmı sizin benim gibi lakırdı anlar mı? Ben teşvik etmiyorum ya. Hem de Cenabıhak benim rızkımı bu yüzden ihsan etmiştir. Ben onları sırf keyif için beslemiyorum. Onların eti ve yumurtasıyla geçiniyorum, diyordu.

Hâlim Bey uzun uzun düşündükten sonra dedi ki:

- Mademki malınız canlı ve daha fenası ayaklıdır… O hâlde benim bahçeme geçmelerine mani olmak için tel yerine bir duvar yapacağız. Öteki cevap verdi:
- Mademki şikâyet eden sizsiniz… O hâlde o duvarı yaptırmak size düşer…

---

[78] Macit, Komşu Duası, *Resimli Hikâye,* nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11
(Düzenlenen hikâye yarışması sonucunda birinciliği kazanan hikâyedir.)
Bkz: (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, Resimli Hikâye, nr. 1, Eylül 1927, s. 48

Hâlim Bey yine bir derin mülahazaya vardı. Ve duvar masrafının yarısını kabule razı oldu. Ancak Saffet Efendi buna da yanaşmadı. Dedi ki:

- Fuzuli olarak sarf edilecek on param bile yoktur.

Hâlim Bey cılız ve zebun bir adam olmasaydı, bu Saffet Efendi'yi mutlaka döverdi. Ne çare ki komşu efendi boğa gibi bir adamdı. Bu sebepten kuvvet vasıtasıyla ihkâk-ı hak edemeyen bütün zayıflar gibi o da hile ve hud'aya tevessül mecburiyetinde kaldı.

Bir sabah horozlarının güzel sesiyle uykusundan uyanan, pencere önünde keyifle cigarasını içen Saffet Efendi komşusu Hâlim Bey'in bahçede dolaştığını gördü.

Hâlim Bey çiçeklerin arasında bir şeyler arıyor, ikide birde bir yumurta çıkararak:

- Yahu burada da bir tane bulduk, gel al, diye karısını çağırıyordu.

Ertesi sabah, daha ertesi sabah aynı hâl…

Hâlim Bey bahçeden gününe göre beş altı hatta sekiz on yumurta topluyor, nevaleyi düzdükten sonra keyifli keyifli ellerini ovuşturarak içeri giriyordu.

Saffet Efendi elini başına vurdu. Tavuklarının niye bir zamandan beri eskisi kadar çok yumurta vermediklerini anlıyordu. Bunu mevsim icabı addetmiş ve tabii bulmuştu. Hâlbuki namert ve nankör mahlûklar efendilerinin arpasını, ekmeğini ziftlendikten sonra komşunun bahçesine yumurtlamaya gidiyorlardı.

Saffet Efendi alacağı cevabı evvelden bildiği için komşusuna müracaat etmedi. Aklına gelen ilk tedbir bu nankör mahlûkları kesmek oldu. Fakat ne çare ki tavuksuz yaşayamazdı.

- Komşu birader, ariz ve amik düşündüm… Bu tavukların bahçe-i alinizi tahribe devam etmeleri muvafık nısfet değildir. Binâberin masarifi yarı yarıya tediye edilmek şartıyla bir duvar inşası hakkındaki teklif-i alilerine muvafakat ediyorum.
- Sağ olun, var olun komşu efendi. Ancak elimdeki parayı sarf etmiş bulunuyorum. Binâberin on param kalmadı.

- Tavukların yumurtası galiba tatlı geldi.

Bu münakaşa maalesef boş yere tarafeynin hatırını kırmaktan gayrı netice vermedi ve Saffet Efendi bütün masarifi kendine ait olmak üzere ara duvarını yaptırdı.

O akşam Hâlim Bey mahalle bakkalına uğrayarak dedi ki:

- Artık bizim eve her gün on yumurta göndermeye lüzum kalmadı. Duvarın inşası bugün lehülhamd hitam bulmuştur.

İzmir: Macit

4.1.5. Tren Bedavacısı[79]

O gün birahanede, Hazım Nuri Bey'in hiç neşesi yoktu. Masasının etrafında, kahkahadan bir daire teşkil eden dostları hayretle sordular:

- Hazım! Sana, birdenbire ne oldu böyle?

Hazım Nuri, yumruklarını şakaklarından indirdi. Gözlerini, uzak bir hayale bakarmış gibi derinleştirdi. Rengi uçmuş dudaklarından evvela çekingen bir kelime döküldü:

- Hiç! dedi. Sonra, titreyen eliyle, korkunç bir şey gösterir gibi önündeki masada boylu boyunca açık duran bir gazeteyi işaret etti:
- Hiç… Yalnız, bir dostumun ölümünü haber aldım…

… Onu ancak bir defa görmüştüm. O da trende… Fakat o kadar iyi hatırlıyorum ki… Bir sonbahar gecesiydi… Bursa'ya, kaplıcalara gidiyordum. Mudanya'dan trene bindim. Birinci mevki bir kompartımana rahatça kuruldum. İki mevkif sonra, henüz tanımaya vakit bulamadığım şişmanca bir adam –galiba bir çiftlik sahibi– trenden indi. Kompartımanda yapayalnız kalmıştım. Mudanya'ya gelirken, küçük bir vapurun dar kamarasında, saatlerce Marmara'nın kuduran dalgalarıyla beşik gibi sallanmak sinirlerimi harap etmişti. Uykusuzluk ve yorgunluk baş döndürücü bir afyon buharı gibi

[79] S. Esat, Tren Bedavacısı, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12
(Düzenlenen hikâye yarışması sonucunda ikinciliği kazanan hikâyedir.)
Bkz: (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, Resimli Hikâye, nr. 1, Eylül 1927, s. 48

beynimi, damarlarımı sarmaya başladı. Koca kompartımanın içinde kendimi yapayalnız görünce, hırsla kadife kanepelerin üstüne atıldım. Kimseyi rahatsız etmeyeceğimi bildiğimden boylu boyunca uzandım. Oh, ne âlâ… Ta Bursa'ya kadar rahatça uyuyacaktım. Gözlerime batan elektriği söndürünce, kompartıman tatlı bir alacakaranlık içinde kaldı. Paltoma sarılmıştım.

Tren hafif meyilli bir arazi üstünde olanca süratiyle uçuyordu. İstasyonlar birbirinden oldukça uzakta idi. Gittikçe hızı artan lokomotif, vagonu köhne bir araba gibi sallıyor, sarsıyordu. Arka üstü yatarak, bu müthiş yalpaya kendimi bırakmıştım, kanepelerin bütün saçakları acayip bir raksla dönüyorlar, birbirlerine karışıyorlardı. Camlar, çerçevelerinde titriyordu. Tekerleklerin, frenlerin gıcırtısından hâsıl olan korkunç bir gürültü, derinden derine kulaklarıma kadar yükselip, uyuşan düşüncem, bu seslerin nereden geldiğini bile fark edemiyordu.

Kâh kendimi dalgaların içinde çırpınıyor, kâh da tekrar çocuk olmuş, dadımın yeknesak ninnisi ile beşikte sallanıyorum zannediyordum… Tekerleklerin çatırtısıyla, karmakarışık rüyalar görerek uyuyakalmışım.

Birdenbire alnımda serin bir nefesin dolaştığını hissederek uyandım. Adeta, hummadan kavrulan derime buzlu bir damla su dökmüşlerdi. Gözlerimi açtığım zaman kompartımanda hiç kimseler yoktu. Önümdeki kapı, yine eskisi gibi kapalıydı. Fakat trenin süratiyle gittikçe soğuyan gecenin serin rüzgârını yine alnımda hissedince korku ile doğruldum. Öteki kapıya baktım. Yattığım kanepeye pek yakın olduğu hâlde arkama tesadüf ettiğinden evvela farkına varmadığım bu kapı, ardına kadar açılmıştı. Sahanlıkta bir adamın oturduğunu gördüm. Bacaklarını, basamaklara uzatmıştı. Başı, bulunduğum tarafa çevrilmişti. Karanlık çehresinde gözleri, bir köşeye sıkıştırılmış vahşi bir hayvan gözü gibi dehşetle parıldıyordu.

Duyduğum hayret, beni olduğum yere çivilemişti. Henüz bir rüya âleminde yaşadığımı zannediyordum. Evvela batıl bir itikadın hâsıl ettiği korkuyu hissettim. Öyle ya! Trenin olanca süratiyle hareket ettiği bir zamanda birdenbire peyda oluveren bu adam, acaba – çocukluğumda işittiğim hikâyelerde olduğu gibi– bir "cin" mi idi? Sonra, eşkıyaların

demiryollarına hücumunu, trenlerdeki sirkatleri, vagonlardaki katl vakalarını hatırladım. Bugün bu neviden cinayetlere dair okuduğum fıkralar, tüyler ürperten bir resm-i geçit hâlinde gözlerimin önüne geldiler. Yapayalnızdım. Etrafımda, öteki vagonlarda uyuyanları uyandırmak için küçük bir imdat çanı bile yoktu. Bu adam, şüphesiz bir hırsızdı…

Çıldırıyordum. Kendimi müdafaa etmek sevk-i tabiisi, hissettiğim korku ile fazlalaşarak beni yırtıcı bir mahlûka çevirdi. Yerimden fırlayarak bu meçhul adamın üstüne atıldım. Onu dirseklerinden ve dizlerinden itmeye başladım. Az kalsın, muvazenesini kaybederek aşağıya, tekerleklerin altına düşecekti. Fakat can havliyle kapının halkalarına asıldı, kaldı. Bir dakika sonra yorgunluktan dermanı kesilerek, rayların üstüne düşmüş bulunacaktı. Aman ya Rabbi… O anda ne kadar vahşileşmiştim. Olanca kuvvetimle, zavallının halkalara yapışan kıvrık parmaklarını çözmeye uğraşıyordum. Boğuk bir sesle mırıldandığını işittim:

- Allah aşkına… Yeter… Düşüyorum… Efendi, bırak beni. Ben sana ne fenalık yaptım ki…

Sesinde öyle acıklı bir eda, öyle bitkin bir ıstırap vardı ki, bu kaba hareketimden utandım ve onu bıraktım.

Nefes nefese sahanlığa oturarak, korkusundan kompartımanın kapısına sarıldı. Elektriği tekrar yakmıştım. Karşımda büzülen bu adamın küçük ve sıska bir köylü olduğunu gördüm. Arkasında yamalı ve kirli bir ceketle açık renkte bir pantolon vardı. Kahverenginde bir kasket, iki sakin gözün pırıldadığı bakır renkli yüzünü daha ziyade karartıyordu. Minnettarlığını göstermek ister gibi dudaklarını ahmak bir sırıtışla aralarken, geviş getiren hayvanlara benzeyen sarı dişlerini gösteriyordu.

Birdenbire, kirli parmaklarıyla geniş kuşağının arasında, ceplerinde bir şeyler aradı. Elini kuşağından çektiği zaman parmaklarında, birçok yerinden zımbalanmış soluk bir mukavva parçası vardı. Mahzun bir tavırla:

- İşte efendi! dedi. İşte biletim... Uzattığı şeye baktığım zaman, kendimi gülmekten alamadım:

- Fakat bunun vakti geçmiş. On seneden beri, bu hatta böyle bilet kullanmıyorlar.

Bu kaba hilenin meydana çıktığını görünce, mahcup bir tavırla köşesine büzüldü.

Heyecanım sükûnet bulmuştu. Bu zavallıya karşı daha alicenap olmak istiyordum:

- Haydi, dedim, adamakıllı bin trene bari… İçeriye gir, kapıyı kapa! Kibirli bir tavırla:
- Hayır! dedi. Bir efendi gibi içeride oturmaya hakkım yok. Mademki param yok burada kalacağım.

Yerinden zerre kadar kımıldanmadı. Yanına oturdum. Dizlerim omuzlarına dokunuyordu. Açık kapıdan bir rüzgâr sağanağı kompartımanın içine doluyordu.

Tren, bütün süratiyle ilerliyordu. Meçhul adamın gölgesiyle bir kısmı siyahlaşan camlı kapının kırmızı aksi, bir şimşek süratiyle, ıssız tarlaların üstünde sekiyordu. Telgraf direkleri, gecenin siyah tablosu üzerine çizilen bir sıra sarı çizgiler gibi, birbirinin arkasından gidiyor, lokomotifin bacasından fışkıran kıvılcımlar, bir an için, yamaçlarda uçuşan ateş böceklerine benziyordu.

Zavallı adam, hâlâ müsterih olamamıştı. Kendisine bir cigara verdim. Azar azar söylemeye başladı.

Her perşembe günü, böylece, Bursa'ya gidip geliyormuş. Mudanya'nın iki istasyon ötesinde treni bekliyor, bir sıçrayışta basamağa tutunuyor, vagonların etrafındaki demirleri tuta tuta boş bir kompartıman arıyormuş. Tren gara gelmeden evvel yere atlıyormuş. Her dakika, kontrol memurlarının elinden yakayı kurtarmak için kompartıman değiştirmek lazım geliyormuş.

- Fakat! dedim. Böyle nereye gidiyorsun? Bir gün kendini ezdireceksin.

Ne yapsın zavallı… Hiç olmazsa, cuma günlerini ailesiyle birlikte geçirmesi lazım. Mudanya'da çalışıyormuş. Karısı da Bursa'da, çoluğu çocuğu hep Bursa'da… Açlık, onları ayırmış. Evvela, yayan gidip geliyormuş. Bütün bir gece yürüdükten sonra, sabaha karşı bitkin bir hâlde yatağına kavuşabiliyormuş. Artık, ne karısıyla bir çift lakırdı, ne de çocuklarını sevip okşamak... Fakat, artık alışmış. Her hafta, korkusuz, bu tehlikeli tren

seyahatini yapıyormuş. Hem çocuklarını görebildiği zaman, bir hafta, bütün kuvvetiyle çalışıyormuş. Üç tane çocuğu varmış. Hele en küçükleri… Bacaksız her hafta babasını tanıyarak boynuna sarılıyormuş.

- Korkmuyor musun? diye sordum. Ya bir gün bu seyahatlerin birinde çocukların babasız kalırsa…

Emin bir tavırla güldü. İşini pekâlâ biliyordu. Onun indinde ıslıklar çalarak kıvılcımlar saçarak gelen trenle, nefes nefese koşan bir beygir arasında fark yoktu. Çevikti, soğukkanlıydı. İnmeye gelince… Adam sen de, biraz başı berelenirse ne ehemmiyeti var? Asıl mühim olan, tekerleklerin altına düşmemekti. Tren onu hiç korkutmuyordu. Fakat içindekiler…

Ne maceralar geçirmişti! Bir defa, dikkatsizlikle açtığı bir kompartımandan iki kadın olanca sesleriyle:

- Yangın var! diye bağırmışlardı. Zavallı adam, o gün, yolun mütebaki kısmını yayan yürümüştü. İki kere de az kalsın, bu geceki gibi tekerleklerin altına gidecekmiş. Bir gün, bir yolcudan, başına ağır bir baston yemiş.

Zavallıya herkes fenalık ediyordu. Fakat onun hiç darıldığı yoktu. Hiç kimseyi ayıplamıyordu. Çünkü, bu adamların korkmaları sebepsiz değildi. Fakat başka ne yapmalı?

Tren yavaşlıyordu. Bir gara yaklaşıyorduk. Bir yeni telaşla yerinden fırladı:

- Adam sen de kal! dedim, bir istasyon daha var. Ben bilet paranı veririm.

Kurnaz bir tavırla başını sallayarak teklifimi reddetti. Memur, biletini verirken onu tanıyabilirdi. Zaten kaç defa arkasına düşmüşlerdi. Fakat hiçbiri, onu yakından görememişti. Ne olur ne olmaz. Bana, trenlerde tesadüf ettiği yolcuların en iyisi olduğumu söyleyerek basamaktan yere atladı. Karanlıkta kayboldu. Herhalde kendisine başka rahat bir köşe aramaya gitmişti.

Tren küçük ve sessiz bir istasyonun önünde durdu. Dışarıda birkaç kişi dik sesle konuşuyorlardı. Kapıyı açtım. Garda şimendifer memurlarıyla iki jandarma öteye, beriye koşuşuyorlardı:

- Buradan… Yolunu kesin… İki kişi bu tarafa… Herif kaçacak… Trenin üstüne çıkıyor. Koşun arkasından.

Hakikaten, bir saniye sonra vagonun tavanı, üstünde birbirinin arkasından koşanların çılgın yarışı altında titremeye başladı. Bu, şüphesiz o idi. Yakalanacağını hissederek vagonların üstüne çıkmıştı.

Birdenbire, ağır bir cisim, bir insan vücudu vagonun üstünden yere düştü. İstasyonun yanındaki tarlaya yuvarlandı.

Bu insan şekli, bir müddet, sukutun şiddetiyle yaralanmış gibi yerinden kalkamadı, sonra, ansızın doğrularak bacaklarının bütün kuvvetiyle koşmaya başladı. Pantolonunun beyaz lekesi karanlıklarda kayboldu.

İstasyonun sermemuru maiyetindekilere çıkışıyordu.

- Ne oldu? diye sordum.

Memurlardan biri:

- Hiç! dedi. Bir bedavacı… Trenlere musallat olmuş. Kaç aydır bu herifi tanıyoruz. Bugün de sıvıştı. Fakat bir daha elimizden kurtulabilirse aşk olsun.

O günden beri, zavallı bedavacıyı bir daha göremedim. Kışın, kaç defa, istasyonun bir ucunda, yağmurun ve karın kırbacını yiyerek bir kasırga gibi gelen treni nasıl beklediğini gözlerimin önüne getirdim.

Şimdi bu gazetede Bursa'dan biraz ötede, tren yolu üstünde ezilmiş bir cesedin bulunduğunu okudum. Bu şüphesiz odur. Zavallı bedavacı.

S. Esat

4.1.6. Mihri Efendi[80]

Mektep Hayatında Talebenin Hocalarına Yaptığı Zulmü Gösteren Bir Hikâye

Müdür yeni tarih muallimimizi bize şöyle takdim etmişti:

- Mihri Efendi… Gayet haluk, kıymetli, malumatlı bir muallim… Kendilerinden çok istifade edeceğinizi ümit ederim… Eski hocalarınız gibi Mihri Efendi'yi de şikâyete mecbur ederseniz alimallah sizi sıra sopasından geçirir, kemiklerinizi kırar, hepinizi birden kapı dışarı atarım… Anlıyorsunuz ya, bu defa da bir münasebetsizlik çıkarırsanız sınıfınız mülgadır… Sizi defettikten sonra üçüncü sınıfın kapısına kilidi asarım… Bu irfan müessesesinin boş kalması bir külhanbeyi ocağı olmasından bin kat hayırlıdır.

Müdür sakin ve tatlı bir sesle söze başlamıştı. Fakat üçüncü sınıftan çektiklerini hatırladıkça ateşlenip köpürüyor, yumruklarını sıkarak bizi tehdit ediyordu.

Mihri Efendi orta boylu, şişman, pos bıyıklı, mavi masum gözlü bir adamdı. Kıyafeti ve tavırları kalenderane ve mütevazıydı. Müdürün nutku kürsünün yanında, onun iki adım gerisinde ellerini ovuşturarak, mavi miyop gözleriyle bize bakmaya cesaret edemeyerek hafif bir tebessümle dinlemeye başlamıştı. Fakat onun derece derece coşup taştığını görünce heyecanlanıyor, bir canavar inine düşmüş gibi dehşetle sıralara göz gezdiriyordu.

Müdür hemen bir on dakika kadar atıp tuttuktan ve sözüm ona bize nasihat verdikten sonra hiddetle kapıyı kapayarak çıkıp gitti. Biz de yeni muallimimizle yalnız kaldık. Müdürün hiddeti çok haklı idi. Mektep şimdiye kadar üçüncü sınıf gibi yaramaz ve külhani bir sınıf görmemişti. Sene başından beri bizim yüzümüzden iki muallim azlolunmuş, ikisi de illallah diyerek istifa etmişti.

Müdürün nutku zavallı Mihri Efendi'yi boş yere korkutmaktan ve bizi tahrik etmekten başka bir şeye yaramayacaktı. Şöhretin her nevi tatlıdır. Nice muallim başı yemiş

[80] (İmzasız), Mihri Efendi, *Resimli Hikâye*, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 27

olduğumuzu resmî bir ağızdan işitmek sınıfımıza bir pehlivan gurur ve azmini veriyordu. Mihri Efendi bir müddet sakinane bize baktıktan sonra tatlı bir ses, güzel bir söyleyişle lakırdıya başladı:

- Efendiler, müdür beyin sınıfınız hakkında söyledikleri sözlerle benim çehrelerinizde gördüğüm ifade pek birbirini tutmuyor… Zannederim ki biraz mübalağa ettiler… Ümit ederim ki hoşça geçiniriz. Zaten bu ölümlü dünyada insan niye boş yere birbirini kırmalı?..

Mihri Efendi'nin son sözlerine birkaç talebe yüksek sesle gülmek istemişti. Fakat sınıf efkâr-ı umumiyesi onları çabucak susturdu. Mihri Efendi o gün bize Sultan İbrahim'in deliliğini anlattı ve bu birinci ders vakasız geçti.

Teneffüs zamanında tabii yeni muallim hakkında uzun bir münakaşa geçti. Ekseriyet onu tatlı bir adam olarak kabul ediyordu. Fakat aramızda Deli İsmail isminde bir şerir vardı ki sınıftaki kötülükler onun başı altından çıkardı. Deli İsmail:

- Haydi be canım… İyi adam diyorsunuz ama suratından gebeşlik akıyor… İlk zamanlarda biraz burnunu kırmazsak başımıza bela kesilir, dedi.

Ondan aşağı kalmayan Cüce Kerim, "İsmail'in hakkı var" diye bağırdı.

İyi ve zeki bir çocuk olmakla beraber hiçbir şeyi beğenmemek istidadıyla yaratılmış olan Hüseyin Muhtar da onlara iltihak etti:

- Bu adamın nesini sevdiniz bilmem ki… Balık gibi bir şey…

Gariptir ki bu kadarcık bir itiraz sınıfı Mihri Efendi aleyhine çevirmeye kâfi geldi.
İkinci dersten itibaren alay başlıyordu: Muallim sınıfa girer girmez ayak sürtmeler, kasti öksürmeler, aksırıklar… Mihri Efendi kaşlarını çatarak:

- Efendiler, biraz sükût, dedi.

Boğuk bir köpek havlaması bu sözlere cevap verdi. Sınıf kahkahadan kırılıyordu.
Muallim sahte bir hayretle:

- Fesuphanallah… Sınıfa köpek mi girmiş, dedi.

Gürültülü kahkahalar sınıfı sarsıyordu. Kırk çift göz de arka sırada, köpek taklidi yapan Deli İsmail'e dikildi. Muallim ilk hamlede Deli İsmail'i hezimete uğratmış oluyordu. Hem de yenilip yutulmaz, hazmedilmez bir hezimet.

Deli İsmail'in bunu yutmasına ve bir intikam çaresi aramasına imkân yoktu. Ertesi derste Deli İsmail bir hınzırlık icat etti. Kâğıttan boyalı bir akrep resmi yaptı. Güzelce oydu. Sonra bu kâğıdı zamk ile iri bir sineğin üstüne yapıştırdı. Usuletle Mihri Efendi'nin omzuna bıraktı. Tarih muallimi heyecanlı heyecanlı Sultan İbrahim'in boğulmasını anlatırken sinek de yavaş yavaş yürüyor, akrep dehşetli kıskaçlarıyla, kalkık kuyruğuyla Mihri Efendi'nin omzundan koluna doğru inmeye başlıyordu.

- Aman Hoca Efendi kolunuzda akrep var.

Muallim sineği görünce dehşetle yerinden fırladı, kürsünün üstünden bir cetvel yakalayarak akrebi yere attı. Ayağıyla üstüne bastı.

Çocuk zihniyetine göre bir muallim için bundan büyük bir acz ve hamakat nişanesi olur muydu? Sınıf yıkılıyordu. Kahkahalar, tepinmeler, türlü çeşit hayvan sesleri… Sıralarda kediler miyavlıyor, horozlar ötüyor, mandalar böğürüyor, atlar kişniyordu.

Zavallı Mihri Efendi yine aynı tecahül-i arifane ile oyununu oynamak istiyor:

- Hayret… Ben sınıfa değil çiftliğe geldim galiba, diye bizi güldürmeye, kalplerimizi kazanmaya çalışıyordu. Fakat heyhat! Muallim iyiden iyiye gözümüzden düşmüştü.

Artık her ders için uzun uzun düşünerek bir ayrı rezillik icat ediyorduk. Bir defasında kundura lastiklerinden yapılmış sazlar, kutu kapağından davullar, maden hokkalardan zillerle bir orkestra icat ettik. Ders devam ettiği müddetçe bu orkestra terennümsâz oldu. Zavallı Mihri Efendi bir türlü onu durduramadı. Bir defasında bir sicimi kıvıra kıvıra kısalttık. Bir ucuna yeşil etekli bir Mevlevi dervişi resmi taktık, ötekine çiğnenmiş bir ekmek parçası yapıştırdık. Bunu dersten evvel havaya attık. Cıvık çamur tavana yapıştı. Sınıftaki harikulade sükûta hayret eden Mihri Efendi dersine devam ederken bükülmüş ip yavaş yavaş açılıyor. Mevlevi dervişi döne döne aşağı iniyordu.

Nihayet bir kahkaha bir kıyamet!
Bir gün bu gürültüler esnasında bir maarif müfettişi yanında mektep müdürüyle sınıfa girdi. İstihfafkar ve hiddetli bir bakışla muallimi süzdü, ona yavaş sesle bir şeyler söyledi.

Mihri Efendi'nin müfettişi dinlerken boynunu büküşü, ellerini ovuşturuşu nedense rikkat ve merhametimizi celbetmişti. O günden sonra uslu durmaya, sınıfta çıt çıkarmamaya başladık.

İki hafta kadar sonra idi. Tarih muallimimiz bir gün sınıftan çıkacağı zaman ellerini kürsüye dayadı:

- Efendiler, dedi, gelecek hafta için ders vermiyorum… Beni azlettiler… Sizin yüzünüzden ekmeğimi kaybettim… Fakat kalben dargın ayrıldığımı söylersem yalan olur. Ne kadar olsa çocuksunuz. Dersim çok gürültü arasında geçti… Size bir şey öğretemedim. Fakat ne de olsa üzerinizde bir hakkım var… Yaptığınız için bir parça pişmanlık duyar ve yerime gelecek meslektaşa hürmet edeceğinizi vaat ederseniz size bu hakkı helal ederim. Allah'a ısmarladık çocuklar... Hepinize saadet temenni ederim.

Göğüslerimiz tıkanmış, gözlerimiz yaşlı birer birer Mihri Efendi'nin önünden geçtik, onun hafifçe titreyen tombul ellerini öperek birer birer af diledik.

(İmzasız)

4.1.7. Kör Görücü[81]

Leman, tombul, kumral, ala gözlü sevimli bir yosma. Hayatının yirmi üçüncü baharında bir dul.

Onu yirmi yaşında iken zengin bir ihtiyara vermişler. Dikenli, soğuk bir yatağın iki sene kahrını çekmiş. İhtiyar kocası gözlerini bu dünyaya ebediyen kapayınca Leman gözlerini açmış, izdivacından evvel tanıdığı topçu zabiti Yusuf Bey'in hayalini görmek için

[81] İbnürrefik Ahmet Nuri, Kör Görücü, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 10

gözlerini maziye çevirmiş… Yusuf Çanakkale'de, Leman kadar sevdiği vatanının muhafazası için ateş karşısında.

Yusuf Bey'den Leman'a kocasının vefatından sonra gelen ilk mektupta taziye. Leman'ın yazdığı cevap teşekkür. İkinci mektup daha uzun ve daha samimi. Üçüncüsünde emellerden, ümitlerden mebhaslar. Leman'ın verdiği cevaplarda şanla zaferle avdet temennileri. Sonraki birçok mektuplarda birbirine karşı taahhütler, sadakat yeminleri ve nihayet nişanlanma…

Güzel bir mayıs sabahında kuşların neşeli cıvıltısı Leman'ı uyandırmıştı. Bir vakitler bir kenarına çekilip büzüldüğü geniş yatakta bir müddet istediği gibi serbestçe sağına soluna yuvarlandı. Yusuf'a karşı duyduğu tahassür ve iştiyakın harareti pembe yüzünü biraz daha kızarttı. O ne ruhnevaz tahayyüller, o ne hamyâzeler!!! Fakat ruhunu gıcıklayan bu tatlı hülyaya daha çok tahammül edemezdi. Hemen yatağından banyosuna süzüldü. Beyaz emaye banyonun içinde pembe bir vücut.

Ilık sular bu melih vücudu okşadıkça sabah uykusunun rehaveti, hummari buhar gibi uçtu. Sabah güneşinin pencere perdeleri arasından biperva bir çapkın gibi odaya giren şuaı Leman'ın perişan kumral saçlarını yaldızlayarak tombul omuzlarına, beyaz göğsüne düşüyordu. Kumral saçların arasındaki su taneleri güneşe karşı şebnemler gibi yuvarlanıyordu. Banyonun karşısındaki aynada Leman bu güzel manzarayı gördü. Mahmur gözleri parladı. Kırmızı dudaklarında tebessümler açıldı. Kendi kendine:

- Güzelmişim, dedi.

Sonra birdenbire mahzun oldu.

- Acaba Yusuf'a bunu görmek nasip olacak mı? diye mırıldandı.

Çünkü Çanakkale'yi cehennemî bir ateşle bombardıman eden düşmanın bir güllesi Yusuf'un dört beş metre ötesinde patlamış, toprağı hercümerç etmiş, toprağın altında kalan Yusuf'un başı yarılmış, gözlerine topraklar dolup kör olmuş. Leman bu kara haberi alınca çıldırmış gibi oldu. Yusuf'u İstanbul'a hastaneye getirmişlerdi. Leman onu bir an evvel görmek, ona hasta bakıcılığı etmek istiyordu. Fakat Yusuf başı sarılı, gözleri kapalı

olduğu için kendini bu hâlde ona göstermek istemedi. Doktorlar Yusuf'un az zaman içinde ifâkat bulacağını ve gözlerinin ufak bir ameliyatla açılmasına yüzde doksan beş ümit bulunduğunu söylediler. Leman biraz müteselli oldu. Fakat günler kâh ümitle kâh yeisle pek ağır bir uzunlukla geçiyordu.

Nazik bir hasta bakıcı hanım Yusuf'tan Leman'a mektup getirip götürüyordu. Bu hanım kırk yaşında olduğu hâlde Leman onu kıskanmaktan kendini men edemedi. Nihayet Yusuf son mektubunda gözlerine muvaffakiyetle ameliyat yapıldığını artık dünyayı tekrar göreceğini, fakat birdenbire aydınlığa bakmak tehlikeli olduğundan ancak bir aya kadar yavaş yavaş gözündeki kara sargının çıkarılacağını bildirdi.

Leman bu mektubu bir gün evvel almış, o gece tatlı rüyalarla uyumuş, bu sabah da hülyalara dalmıştı. Banyonun içinde yine hayalata dalacak iken odaya hizmetçi kız girdi. Leman'ın açık havai renkte ipekli penyuvarını getirdi ve dedi ki:

- Bir zabit sizinle görüşmek istiyor.
- Nasıl zabit?
- Genç, güzel fakat… Koluna bir nefer girmiş gözleri bağlı… Galiba kör.

Leman bir balık gibi sudan dışarı sıçradı. Heyecanla:

- Çabuk buraya getir, dedi.

Hizmetçi şaşkın bir hâlde sordu:

- Buraya mı getireyim!!! Nasıl olur?!!
- Ne zararı var? Mademki görmüyor...

Hizmetçi gitti. Leman alelacele vücudunu sildi. Gayriihtiyari aynaya koşup saçlarını düzeltti. Güya ipekli penyuvara sarındı ama, yine çıplak vücudu tekmil endamıyla görünüyordu.

Biraz sonra hizmetçi Yusuf Bey'i koluna girmiş olduğu hâlde odaya getirdi. Bir şezlonga oturttu ve oradan çıktı. Senelerce birbirini görmeyen iki müştakın bir hamam odasında buluşmaları pek heyecanlı bir tesadüftür ama… Bunlara göre mi?.. Leman Hazreti Havva

gibi beşeriyet libasıyla istediği kadar Yusuf'un karşısında dolaşsın, Yusuf Hazreti Adem gibi açık göz olmadıktan sonra…

Yusuf bir sevk-i tabii ile yüzünü Leman'ın bulunduğu tarafa çevirmiş sakin oturuyor, Leman heyecanlı nazarlarla baştan ayağa sükût ile onu süzüyordu. Nihayet titrek bir seda ile:

- Cephede ne kadar zahmet sonra da ne kadar ıstırap çektiniz değil mi Yusuf Bey? dedi.
- Vay siz burada mı idiniz? Mazurum, göremiyorum. Elinizi sıkmak isterim.

Yusuf ayağa kalktı. Leman süratle ona yaklaştı ve elini tuttu:

- Oturunuz rica ederim.

Leman Yusuf'un elinin titrediğini hissetti. Tekrar rica etti:

- Oturunuz ve bana biraz müsaade ediniz tuvaletimi ikmal edeyim. Sonra yan yana birçok konuşuruz.
- Affedersiniz. Sabah pek erken sizi rahatsız ettim. Fakat sizinle görüşmek için kendimde o kadar iştiyak, ihtiyaç hissediyordum ki… Ah! Sizi bu anda görememek ne elim!.. Yalnız tatlı sedanızı işitiyorum. Güzel kokunuzu duyuyorum. Ah! Şu gözlerim bir açılsa…
- Şimdi nasılsınız iyi misiniz? Görüyorsunuz değil mi?
- Evet fakat yirmi gün daha gözlerim böyle sımsıkı bağlı duracak.

Leman artık gitmeyi ve tuvalet yapmayı unutmuştu. Yusuf'un karşısında biperva durup ona bakıyordu.

- Sizi muharebede iken bilseniz ne kadar merak ediyordum. Her gün sizden mektup bekliyordum. Muharebede en tehlikeli zamanlarda sizin mektuplarınızı okuyarak cesaret alırdım. Hastanede yatarken de gönderdiğiniz mektuplar bana doktorların verdiği ilaçlardan ziyade şifa veriyordu. Size çok teşekkür ederim Leman Hanım, beni, ruhumu siz tedavi ettiniz. Fakat eğer gözlerim kabil-i tedavi olmayaydı ben yaşamaz idim. Sizi görmeden yaşamak istemezdim. Belki siz de beni o hâlde görmek istemezdiniz.

- O! Yusuf Bey. Siz beni daha anlamadınız ben bir kere size karşı bir taahhütte bulundum, yemin ettim. Bilmiş olunuz ki, eğer gözleriniz kabil-i tedavi olmasaydı beni kalp gözüyle göreceğinizden emin olduğum için vücudumu yine size vakfederdim. Bundan başka malul bir gaziye vakfolmak bir şereftir, sevaptır.

Leman bunu söyleyerek ve ne kıyafette bulunduğunu artık unutarak Yusuf'un boynuna sarıldı. Alınıp verilen buseler, çırpınışlar… Kollar, omuzlar açılmıştı. Yusuf'un bıyıkları Leman'ın yanaklarını, göğsünü gıcıklıyordu. Leman kendini topladı, ayağa kalktı:

- Uslu duralım, dedi.

Fakat bu anda ne gördü?.. Yusuf'un gözündeki sargı çözülmüş, ateşin nazarları Leman'a dikilmiş, öyle baygın bakıyordu ki… Leman bir çığlık kopardı. Nasıl sarınıp bürüneceğini şaşırmıştı.

- Kapa gözlerini Allah aşkına kapa gözlerini… Ziyanın tesirinden korkmuyor musun?
- (Gülerek) Hayır. Bir haftadan beri gözlerimi bağlamaya lüzum kalmadı, eskisi gibi görüyorum.

Leman bir koltuk sandalyesinin arkasına saklanarak:

- Fena adamsın! Fena adamsın! Niçin bir hafta evvel haber vermedin.
- Seni bu hâlde görmek için. Eskiden görücüler alacakları kızı hamamda görmeye çalışırlarmış.
- Demek bu bir tuzak?
- Nasıl tefsir ederseniz.
- Kapa! Beni seversen gözlerini kapa. İki dakika daha kör ol.
- Niçin?
- Beni ihtiyarlamış görürsen beğenmezsin diye korkuyorum.

Kadınlar şunu bilmeli ve unutmamalıdırlar ki erkekler kadınların her hareketini yakından görmek isterler ve görürler. Fakat bazısı görür ve görmezlikten gelir. Bazısı kör gibi görünür ama kadınlığın içyüzünü o kadar iyi görür ki…

İbnürrefik Ahmet Nuri

4.1.8. Merdivenli Hoca[82]

Adına "Merdivenli Hoca" derlerdi. Kocaman sarığı altındaki yüzü, kirli ve taşlı bir kilden yapılıp henüz ikmal olunmamış kabataslak bir heykelin pürtüklü yüzünü andırıyordu.

"Merdivenli Hoca" mektebimizin mubassırı idi. Çocuklar ondan ne korkarlar ne de onu severlerdi. O zamanlar mekteplerde bugünkü serbestlik yoktu. Bütün tahsil hayatımda mektebin bahçesinde şöyle rahat ve asude bir cigara içtiğimi hatırlayamıyorum. Bir nefes cigara çekmek için köşe bucak arardık. Bazen çocuklardan birisi bir nefes cigara çeker, onu yanındaki arkadaşına verir, yanındaki arkadaşı da diğerine vererek, bazen aynı cigara esrar kabağı gibi üç dört kişi arasında taksim olunurdu. Hatta bazıları cigaradan bir nefes çektikten sonra dumanını yanındaki bir arkadaşının ağzına üfler, bu suretle birisi tütünüyle, diğeri dumanıyla kefaf-ı nefs ederdi.

Talebeden hangisinin cigara içtiği Merdivenli Hoca'nın malumu idi. Onun için teneffüs zamanlarında hoca, tütün içen çocukların peşlerini av ardında koşan atmaca gibi bir an bırakmaz, talebeye göz açtırmazdı. Bununla beraber çocuklar bu arada ne edip edip cigara içecek bir köşe bulurlardı.

Merdivenli Hoca cezri bir adamdı. Mektebin müdürü, muallimleri olduğu hâlde ceza tatbiki hususunda resen hareket ederdi. Bu itibarla Merdivenli Hoca hâkimi kendisi, azası kendisi, müddeiumumisi kendisi olan seyyar bir mahkeme hâlinde idi.

Merdivenli Hoca'nın ceza dereceleri muhtelifti. Bu kulak çekmekten başlayarak falakaya kadar yükselirdi.

Mektebimiz iki katlı, yepyeni bir bina idi. İkinci kata gayet dik ve yüksek, sağlı, sollu çift merdivenle çıkılırdı. Merdivenli Hoca'nın kaba kunduraları soldaki merdivenin alttan ikinci basamağında dururdu. Bu talebe nazarında bir nevi tehdit işareti hâlinde idi. Derse

[82] Selahaddin Enis, Merdivenli Hoca, *Resimli Hikâye*, nr. 6, Şubat 1928, s. 36

geç kalan talebe Merdivenli Hoca'nın merdiven basamağında kaba kunduralarını görünce yukarıki sofada ona rast gelmek endişesiyle hayli heyecan geçirirdi.

Dersten trampetle çıkılırdı. Teneffüs trampeti vurduğu zaman "Merdivenli Hoca" iki eli kanda ateşte bile olsa top ağzından fırlamış gülle gibi odasından çıkarak yumuşak lapçınlarıyla merdivenleri dörder dörder atlayıp hemen kunduralarını ayağına geçirir ve talebeden evvel inzibatı temin etmek üzere mektebin bahçeye açılan kapısı önünde adi, dökük, kaba cebesiyle üstünde yosun tutup midye bağlamış iri bir yalı kazığı hâlinde mevki alırdı.

O zamanlar mekteplerde müthiş muazzep çocuklar vardı. "Merdivenli Hoca"ya içerleyenlerden birisi ona mükemmel bir oyun tertip etmeyi düşünmüştü.

Bir gün paydosu müteakip "Merdivenli Hoca"nın yukarı çıkmasından bilistifade onun basamakta duran kunduralarını mükemmelce merdivene çivilemişti.

Her günkü gibi o gün de öğle teneffüsünde Merdivenli Hoca bermutat dörder dörder atlayarak merdivenden aşağı inmiş, fakat o hızla kunduralarını ayağa takmasıyla yüzükoyun balıklamaca yere kapanması bir olmuştu. Merdivenden inen talebenin heyecan ve kahkahasına payan yoktu. Bunu kim yapmıştı? Mektep idaresi uğraştı, çalıştı. Fakat talebe arasında sıkı bir tesanüt hüküm sürdüğü cihetle, muazzebi anlamak kabil olamadı.

"Merdivenli Hoca"nın asıl ismi Hafız Zeynel Efendi idi. Ona merdivenli lakabını kasaba halkı takmıştı. Bizim zamanımızda onun ömrü, hemen iki kapı arasında geçerdi. Sabah olunca evinden çıkar, mektebe gelir. Akşam olunca mektepten çıkarak evine giderdi. Öyle kahvede falan oturmazdı. Memlekete bir nevi küskün gibi idi. Sebebi basitti:

Herkesin bir nevi zaafı olduğu gibi Hafız Zeynel Efendi'nin de garip bir hastalığı vardı. Bu yüzden hayli vartalar geçirmişti. Geceleri evlerde olan bitenleri öğrenmek mollada bir nevi hastalık hâlinde idi.

Gece el ayak çekildikten sonra Zeynel Hoca sinsi sinsi evinden çıkar, gözüne kestirdiği evlerden birisinin yavaşça penceresine sokularak perdenin açık kalmış bir ucunu, yahut bir yırtığını bulur, oraya gözünü tatbik ederek içerisini seyrederdi.
Zeynel Molla bidayette birer katlı evlerin içerisini tetkik etmiş ise de aylar geçtikçe iki katlı evlerin de içerisini seyretmek ihtiyacına galebe çalamamıştı.

Düşündü taşındı. Bunun için açılır kapanır, hususi tertibatı hâzi kolaylıkla kabil-i nakil birkaç basamaklı bir merdiven yaptı. Onun meşhur merdiveni bu ihtiyacın mahsulü ve kendi eser-i ibdaı idi.

Esasen kasabadaki evler alelumum birer katlı olup pek az kısmı iki katlı olduğu cihetle bu merdivene malik olduktan sonra Zeynel Molla için artık gayrimümkün kalmamıştı.

Molla'nın ışıklı odaları seyrettiği saatler, alelekser gecenin el ayak çekildiği saatlerdi. Esasen o zamanlar şimdiki gibi değildi. Kasabada kadınlar pek ender sokağa çıkarlar, erkekler de alelumum komşuya, kahveye gitmek üzere cam olsun, muşamba olsun birer fener taşırlardı. Binaenaleyh kasabanın tenha sokaklarında, Molla temaşalarına rahat rahat ve alelumum izaç eylemeksizin, tehlikesiz bir surette devam ederdi. Molla'nın gördüğü manzaralar çeşit çeşit idi. Bir evde karı koca cümbüşlerini seyrederdi. Bir sokak aşırı diğer bir evde fincan yüzük oynayan kadın meclisleri görürdü. Hatta bu müşahedeler arasında zamparasıyla oynaşan kadınlara bile rast gelmişti. Bu itibarla Zeynel Molla az çok her evin iç yüzüne vakıftı. O derece ki Kadı Efendi'nin evinin içi bile Zeynel Molla için yabancı değildi.

Bu müşahedeler esnasında Zeynel Molla öyle tatlı heyecanlar ve heyecanlar geçirdi ki, bu temaşanın verdiği lezzeti ne zevcesiyle yattığı zaman ne de kaymaklı bir tepsi baklavanın "esna-yı ekl"inde duymamıştı. Molla'ya nazaran bu, bambaşka bir zevk, bambaşka bir lezzetti.

Bu esnada Molla epeyce tehlikeler geçirmişti. Birkaç kereler yakalanmış, eşek sudan gelinceye kadar dayak yemişti. Dayak yedikten sonra Molla'nın asabına sükûnet gelir, gece temaşalarına fasıla verirdi. Herkes onun ıslah-ı hâl ettiğine hükmederdi. Bütün

kasaba halkı hocaya diş bilemekle beraber mektepteki mubassırlıktan edindiği üç beş kuruşluk nafakasına dokunmuyorlar, yalnız dayakla iktifa ederek şikâyetlerini resmiyete dökmüyorlardı.
Kasabada Zeynel Molla aşağı yukarı her evin iç yüzünü biliyordu.

Bir gece Molla geç vakte kadar taharriyatına devam ederek hangi evin içerisini seyretmek istemişse bir aksilik çıkmış, tekrar dayak yemek endişesiyle sarf-ı nazar ede ede ta evine kadar gelmişti. Merakını tatmin edememek Hoca'yı çileden çıkarıyordu.

Bu, bomboş ve muvaffakiyetsiz geçmiş bir gecesi idi. Mamafih Molla meyus olmamış, evin önüne gelince birden kafasına bir fikir sağ olmuştu. Kendi evinin iç yüzünü görmek suretiyle maraz ıttılasını gidermek istiyordu. Her günkü gibi kapıdan doğrudan doğruya bahçeye girmek, oradan evine dâhil olmak mümkün olmakla beraber bunu yapmadı. Yavaşça merdivenini açarak bahçenin duvarına dayadı. Oradan yavaşça bahçeye atladı.

Bir katlı iki göz bir damdan ibaret olan evi bahçenin ortasında idi. Molla, ayaklarının ucuna basarak çimenler üzerinde sinsi sinsi adımlarla yaklaştı.

Yattıkları odada sönük bir kandil ışığı vardı. Kandil ziyası pencerenin önündeki hanımelleri dallarının aralarından süzülerek hafif bir akis yapmakta idi.

Molla buna memnun olmadı. Çünkü bu işin zevki, perdenin yarı kalmış ucundan yahut yırtık veya deliğinden içerisini seyretmekti.

Hanımellerini siper alarak pencereye sokuldu. Fakat birden durakladı. İçeride yabancı bir insan vardı. Dikkat ettiği zaman bunu tanımakta güçlük çekmedi. Mescidin kayyumu idi. Kendi kendisine:

- Ne halt eder bu yobaz evimde benim… diye söylendi. Fakat sonra onun bir hırsızlık fikriyle girmiş olduğunu tasavvur ederek kendisini teselli etmek istediyse de bu tasavvuru yalnız birkaç saniye devam etti. Çünkü karısı da orada idi: Evet, kendi karısı… Buna hiç şüphe yoktu. Kayyumla diz dize oturmuşlar, hafif sesle tatlı tatlı bir şeyler konuşuyorlardı.

Bu levha temaşası nazarhıraş olmakla beraber Zeynel Molla bilaihtiyar seyretmekten kendini alamıyordu. Bir müddet seyretti, seyretti. Hayır artık bu kadar rezalete tahammül edemezdi. Hemen olduğu yerden bahçe duvarına teveccüh etti. Merdiveni dayayarak duvara, oradan sokağa atladı. Sonra içeridekilerini ürkütmek üzere yeni geliyormuş gibi sokak kapısının tokmağını çaldı.

Selahaddin Enis

4.1.9. Düdüklümescid'in Diktatörü[83]

Düdüklümescid Mahallesi'nin de bütün mahalleler gibi bir heyet-i ihtiyariyesi, bir imamı, bir muhtarı vardır. Bunlar ara sıra değişirler, yerlerine yenileri intihap edilir. Fakat bu şahıslar Karagöz'deki göstermelikler gibi birtakım beyhude hayallerden ve bu merasim kuru gürültüden ibarettir. Çünkü Düdüklümescid'in hakiki bir amir ve hâkimi vardır ki mahallede o ne derse o olur. Bu büyük şahsiyet Hafize Molla'dır. Mamafih Hafize Molla'ya büyük şahsiyet ve mahallenin amir-i müstakili denildiğine bakılıp da onu iri yarı, hâkimane tavırlı bir kadın zannetmemeli. Bilakis gayet ufak tefektir. Mini mini boyuyla, yaz kış omzundan eksik olmayan kahverengi atkısıyla, bir çocuk şemsiyesinin kumaşını ve tellerini koparmak suretiyle vücuda getirdiği bastonuyla o kadar minyondur ki insanın onu bir kukla diye tutup rafın üstüne oturtuvereceği gelir. Küçücük yüzünde birbirine gayet yakın boncuk gibi iki mavi gözü, deve derisinden yapılmış kara gözler gibi bir yandan öbür yanı görünecek kadar ince bir burnu, sıçandişine benzeyen sivri keskin dişlerini daima tatlı bir tebessümle saklayan büzük dudaklı bir ağzı vardır. Yalnız bu ağız açıldığı zaman içinden öyle kalın, çatlak bir ses çıkmaya başlar ki insan bu kadarcık bir kadından bu sesin nasıl çıktığına hayret eder. Bir sıkımlık canı vardır.

Bir sokakta bastonuna dayana dayana yürüdüğünü görenler köşe başına varamayacak, birkaç adım sonra yıkılıp teslim-i ruh edecek sanırlar. Fakat o ince eğri bacaklar günde dokuz mahalleyi dolaşır. O kalem parmaklar belki yüz evin kapısını çalar. O boncuk gibi mavi gözler iks şuaı gibi en kapalı kalplerin esrarını görür. Hâsılı mini mini vücuduna

[83] N. S., Düdüklümescid'in Diktatörü, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 33

rağmen bu Hafize Molla mahallenin en ehemmiyetli şahsiyetidir. O ne isterse o olur. Erkekler onun istediği kızları alır, kızlar onun istediği erkeklere varır. Kezalik aynı şahıslar zamanı gelince yine onun arzusuyla dövüşürler ve ayrılırlar, hâsıl bu mini mini kadın mütemadiyen ev yapıp yıkar.

Size onu tanıttırmak için yüzlerce icraatından yalnız birini, en sonuncusunu anlatayım: Mergup Efendi bedesten esnafındandı. Çok parası vardı. İhtiyar ve hasta olduğu için dükkânı bıraktı. Son günlerinde rahat ve mesut yaşamak istiyordu.

Hafize Molla çok hayırhah ve melek sîret bir kadın olduğu için eski komşusunun karşısına geçti. Ona şu sözlerle hülasa edilecek bir arifane nasihat verdi:

- Mademki ahir ömrünü hoş geçirmek istiyorsun. Evini boyatmak, bedestendeki dükkânını bırakmak kâfi değildir. İhtiyar karını da bırakmak, yerine nur topu gibi bir taze almak lazımdır. Almak da hak boşamak da haktır. Mergup Efendi gibisine on beş yaşındaki kızlar oynaya oynaya varır. Eski ev boyanınca yepyeni olmadı mı? Onun sakallarına da bir boya vuruldu mu eskisinden daha taze olur. Onu ihtiyarlatan karısının ihtiyarlığıdır. Hele bir kere taze bir kadın sokaklarda keklik gibi sekmeye başlasın. Eğer Mergup Efendi de yirmi yaş gençleşmezse ona Hafize Molla demesinler.

Benim hülasam belki tatsız oldu. Fakat Hafize Molla bunları öyle ballandıra ballandıra anlattı ki Mergup Efendi'nin bir dakika tereddüt etmesine imkân kalmadı. İhtiyar zevce bir iki gün içinde derlenip toparlanarak evden atıldı ve iki haftaya kalmadan eve telli pullu bir gelin geldi. Hafize Molla Nadide Hanım ismindeki bu yeni gelini Mergup Efendi ile bermurad ettiği gece kendi gelin olmuş gibi memnun oldu. Nasıl memnun olmasın ki bir taşta sekiz on kuş birden vurmuş. Hac sevapları kazanmıştı. Evvela Mergup Efendi'yi memnun etmişti. Saniyen Nadide'yi o hınzır üvey anasının elinden kurtarmış, zengin bir yere gelin vermişti. Salisen düğün vesilesiyle bütün mahalle yiyip içmişti. İmam, muhtar, hafızlar, bekçiler avuç dolusu para almışlardı. İlh.

Nadide'nin bir eli yağda bir eli balda idi. Kızcağız her ziyarette Hafize Molla'nın bir elini bırakıp öbür elini öpüyordu.

Bu bir zaman böyle devam etti fakat Nadide yavaş yavaş kibirlenmeye, insan beğenmemeye başlıyordu. Mergup Efendi'nin karısı oldum diye mahalleliye kafa tutuyordu. Artık velinimeti Hafize Molla'nın elini bile dudak ucuyla öpmeye başlamıştı. Hatta bazı misafirlerinin yanında onu istiskal ettiği bile oluyordu. Bu hiç yakışık alır mıydı? Kibir ve gurur bir Allah'a yakışırdı. Ne oldum delisi olanları ulular ulusu Allah öyle bir tepetaklak yere yuvarlardı ki kendileri de şaşıp kalırlardı.

Hafize Molla buna bir dereceye kadar tahammül edecekti. Fakat bir vaka onun sinirlerini fena oynattı. Alık Nadide üvey anası kaltağının vaktiyle ettiklerini unutmuş, ona tekrar iltifata başlamıştı. Hafize Molla o baş düşmanı olan hınzır karının evine Mergup Efendi'nin kilerinden teneke teneke yağlar, gazavi gazavi pirinçler aştığını görüyordu.

Bu infialini Nadide'ye söyledi:

- Kızım o karının sana ettiklerini unutmak var mı? Yıllarca dayağını yediğin bir şırfıntıya yağ bal yedirmek sana yakışır mı, dedi.

Fakat o ne oldum delisi hayvan Nadide bu müdahaleye kızdı:

- A… Sen nasıl Hafize Molla'sın ayol… Mal benim değil mi? İstediğime gönderirim, dedi.

Hafize Molla:

- Peki evladım... Ben karışmam… Benim neyime gerek… İster üvey annene ver, ister köpeklere dök… Ancak şunu da unutma ki iki gözüm Allah'ım bugün verdiğini yarın öbür gün insanın elinden alır…

Hafize Molla o gece uzun uzun düşündü. Hakikaten bu Nadide nankörün biriydi. Sırf üvey anası olacak o Hürmüz kaltağını kızdırmak için bu aptal kızı Mergup Efendi'ye vermişti. Hâlbuki Hürmüz ne yapıp yapmış, Nadide'yi yine avcunun içine almıştı. Demek ki Hafize Molla düşmanının ekmeğine yağ sürmüştü. Mamafih ulular ulusu Allah'ı yine ondan yardımını esirgemezdi. Nadide'yi bir aya kadar geldiği yere göndermezse ona Hafize Molla demesinlerdi.

Hafize Molla ertesi günden itibaren yine Mergub Efendi ile sokakta gizli gizli konuşmaya başladı. Nadide'nin kendi haberi olmadan üvey anasına gazavi gazavi pirinç, teneke teneke yağ gönderdiğini haber verdi. Sonra bu kadının Mergup Efendi'ye layık bir insan olmadığından bahse başladı. Fakat ihtiyar Nadide'ye fena hâlde tutkundu. Hafize Molla'nın lakırdıları bir kulağından girip ötekinden çıkıyordu:

- Bende yağ, pirinç çok Hafize Molla… Ne yapalım. Sağ olsun, var olsun. Ahir ömrümde böyle kaymak gibi kadın buldum da daha ne isterim.
- İlahi Mergup Efendi'ciğim... Sen kendini ne sanıyorsun… Senin için öyle kızlar var ki o Nadide aptalı ellerine su dökemez… Resmiye Hanım'ın kızı Mahmure'yi bilirsin ya… Akşamlara kadar belki sokaktan geçersin de görür diye pencerelerden ayrılmıyor…

Bu muhavere böylece devam edip gitti. Bunak Mergup Efendi bazen kanacak gibi oluyordu. Fakat sonradan cayıyor:

- O da iyi ama Nadide başka, a Hafize Hanım'cığım diyordu.

Hafize Hanım neyi murat eder de başaramaz. Nihayet planını kurdu. Şemsiyeden bozma bastonunu aldı. Atkısını omuzlarına attı. Doğru Mergup Efendi'nin evine…

Nadide'nin karşısına oturduktan sonra ikide bir burnunu çekmeye, acıyor gibi bir tavırla genç kadının yüzüne bakarak ağlamaya başladı. Nadide tabii bunun sebebini merak etti. Hafize Molla onu biraz yalvartıp üzdükten sonra söyledi:

- İki gözümün bebeği Nadide… Seni evlat gibi severim… Kör olasıca düşmanların sana bir oyun oynamayı kurmuşlar… O Mahmure şırfıntısı yok mu… İşte onu kocana gösteriyorlar… O pinpon da zaten alığın biri… Galiba seni boşayıp onu alacakmış… Allah bana bu günleri göstereceğine canımı alaydı.

Nadide evvela inanmak istemedi. Fakat Hafize Hanım'ın yeminlerle temin ederek verdiği tafsilat kadıncağıza mülayim gelmeye başladı. Nihayet:

- Hafize Hanım'cığım. Sen benim anamsın. Ben ettim, sen etme… Sen eski kadınsın… Sen meram edersen kocamın benden ayrılmasına mani olursun, diye ağlayarak eline eteğine kapandı.

Hafize Molla, "Ha şöyle yola gel bakayım" demek ister gibi Nadide'nin yüzüne baktı. Sonra:

- Peki evladım… Ben senin için canla başla çalışırım, dedi. Velakin o Mahmure aşüftesi meşhur bir büyücü bulmuş… Kocana basmış büyüyü…

Nadide bir feryat kopardı:

- Ah Hafize Hanım'cığım bana olanlar oldu… Ben şimdi ne yapayım, diye çırpınmaya başladı.
- Merak etme kızım. Onun da çaresi var. Ben de bir büyücü biliyorum. Yarım saate kadar gider gelirim… Sen hiç merak etme.

Hafize Molla evine gitti. Çıngıraklı sandığını açtı. Onun içinden kocası zamanından kalma bir eski ustura çıktı. Sapını yeşil bir bezle sardı ve tekrar Mergup Efendi'nin evine döndü. Nadide onu kapıdan karşıladı:

- Aman hanım teyzeciğim…. Ne haber?
- Merak etme kızım… Büyücüyü gördüm… Yarın evde bir büyü yapacak velakin bir şartı var… Bu gece abdest aldıktan sonra bir Yasin-i Şerif okuduktan sonra şu okunmuş ustura ile kocanın çenesi altından üç kıl sakal keseceksin… Yarın onu büyücüye götüreceğiz… Bu sakalla bir okunmuş köfte yapacak…. Efendi'ye yedireceksin… O Mahmure aşüftesinin yaptığı büyü de bozulacak.
- Aman hanım teyzeciğim… Bunu nasıl yaparım?
- Yapamayacak ne var, a kızım… Sen ananın ruhuna Yasin okuyacağını söylersin… Herif zaten gündüz oturduğu yerde uyuyor. Yasin-i Şerif bitinceye kadar o da yatağında uyur… Sakalını okşuyor gibi yapar, kılları usulca kesiverirsin… Ama yine sen bilirsin.

Nadide naçar razı oldu. O akşam Mergup Efendi kahveden biraz geç döndü. Daha içeri girer girmez Allah'tan:

- Hanım uykum var hemen yatacağım, dedi. Nadide Hanım:
- Peki efendiciğim… Sen yat uyu… Ben de annemin ruhuna Yasin okuyacağım, diye cevap verdi.

Kocasını yatağa yatırdıktan sonra minderin üstüne oturdu. Lambayı önüne alarak güzelce Kuran'ını okudu.

İşini bitirdiği zaman Mergup Efendi yatağında horul horul uyuyordu. Nadide yatağın altından yeşil saplı okunmuş usturayı aldı, kocasının yanına geldi. Fakat daha onun sakalına elini sürer sürmez ihtiyar adam yerinden fırladı:

- Aman Allah… Yetişin… İmdat… Karım beni kesiyor, diye bağırmaya başladı.

Hizmetçiler koşuştular. Elinde yeşil ustura ile yakalanan ve bir türlü derdini anlatamayan Nadide Hanım hemen talak-ı selase ile boşandı ve bekçi vasıtasıyla gece yarısı üvey anasının evine gönderildi.

Mergup Efendi bir hafta sonra Mahmure Hanım'la resm-i akdinin hangi gün icra edileceğini kararlaştırmak için mahalle imamını evine çağırmıştı. İhtiyar adam:

- Ah İmam Efendi vallahi ben açıktan yaşıyorum, diyordu. Allah bana acıdı. O gece kahveden dönüyordum, karşıma bir eski ahbap çıktı. Sizler de pekiyi tanırsınız ama ismini veremem… Pek büyük yemin ettim. "Hain karı senin malına göz dikti, düşmanlarınla birlik olarak seni öldürmeye karar verdi. Bu gece seni uyuttuktan sonra ustura ile gırtlağını kesecek… Sakın uyuma" dedi. İnanmamakla beraber dediğini yaptım… Meğer kadıncağızın yerden göğe kadar hakkı varmış… Yalandan horlayarak göz ucuyla karıyı seyrediyordum. Derken efendim gözleri dönmüş, saçları karışmış bir hâlde minderin altından bir ustura çıkardı. Cellat gibi, gaddar gibi bir tavır ile üstüme öyle bir gelişi, sakalımı öyle bir yakalayışı vardı ki… Verilmiş sadakalarım varmış birader. İlh. İlh.

N. S.

4.1.10. Bir Cinayetin Sebebi[84]

Müteredddi bir hikâye
"Nahid"e

1

Ağır ceza mahkeme salonunun önü hıncahınç kalabalıktı… Efendi kılıklı adamlar, külhanbeyler, hukuk fakültesi müdavimleri, lise talebesi hanımlar, kahvede tavla oynamaktansa burada mahkeme seyretmeyi ekonomiye daha muvafık bulan geçkin işsizler koridorlarda geziniyorlardı. Salon dolmuştu, iğne atacak yer yoktu. Zaten dışarıda dolaşanlar da içeride yer bulamayanlardı. Hiç olmazsa girerken, çıkarken mahkûmu görürüz, neticeyi de öğreniriz diye bekliyorlardı…

Kızının nafaka davası için ikinci hukuka gelen ihtiyarca bir kadın, bir orta mektep talebesine sordu:

- Evladım!.. Burası neden kalabalık?..
- Hüsameddin'in muhakemesi de ondan!..
- Ne yapmış bu Hüsameddin?..

Çocuk kadının cehaletine güldü:

- Adam öldürmüş adam! Ve izah etti:
- Bu sene muallim çıkmış, Anadolu'ya tayin etmişler, harcırahını şurada burada yemiş, sonra da yol parası için tanıdığı bir komisyoncuyu tabanca ile öldürmüş…
- Genç desene!..
- Öyle… Daha çocuk bile… Dört defadır da bir bahane ile muhakemesini talik ettiriyor. Bakalım bu sefer…

Sözü yarım kalmıştı. Halk harekete gelmişti. Başlar birbirinin omzundan merakla uzanıyordu:

- Geliyor!..

---

[84] Sabahattin Ali, Bir Cinayetin Sebebi, *Resimli Hikâye*, nr. 8, Nisan 1928, s. 30

- Geliyor!..
- Hain yahu?
- Görmüyor musun be? Elleri kelepçeli, başını önüne eğmiş!..

Siyah şapkasının altında, sararmış çehresi bir kat daha zayıf görünen ince, orta boylu bir genç, iki jandarmanın arasında hızlı, dolaşık adımlarla geçti… Üzerine dikilen gözlerin tesirinden kurtulmak için etrafına bakmıyordu.

Salonun yanındaki ufak aralıkta ellerinden kelepçeyi çıkardılar, kendisini pencerenin yanına attı. Ayasofya'nın önündeki ağaçlara, aşağıdaki ayran, kuru poğaça, simit satan adamlara baktı, gözünü etrafta bir gezdirdi. Bu açık semaya, bu gri kaldırımlara hasret çektiği besbelliydi.

Pos bıyıklı mübaşir çağırınca şapkasını eline alarak içeri girdi. Yerine oturuncaya kadar sâmiin saflarını süzdü… Kendisine bakan gözlerden muazzep olduğu hissediliyordu… Nefsine cebrederek yukarıki locaları, sıraları falan bir daha gözden geçirdi, aradığını bulamadığı anlaşılıyordu. Yumrukları sıkıldı, yüzü buruştu, çenesi titredi, az daha ağlayacaktı. Sonra azami bir gayret sarf ederek başını çevirdi ve yerine oturdu…

2

- Reis Bey… Müsaade ederseniz artık her şeyi, bütün hakikati söyleyeceğim… Ben, Reis Bey komisyoncu Nuri Efendi'yi sizin bildiğiniz, şimdiye kadar benim söylediğim gibi para için öldürmedim… Ben onu kendisiyle münasebeti bile olmayan bir mesele yüzünden, bir aşk, bir gönül meselesi yüzünden öldürdüm.

Bunu size iptidasından anlatayım:

- Bir gün mektepte arkadaşlarım, İstanbul liselerinden birinden bu sene mezun olan bir hanımın benimle tanışmak istediğini söylediler. Peki dedim, fakat pek o kadar da alakadar olmadım. Çünkü bilirsiniz ki erkekle kadın arasında daimi bir arz ve talep vardır. Birincisi kadın, ikincisi erkek tarafından… Eğer talep kadın tarafından olursa o kadar hoş olmuyor…

Ne ise tanıştık. Görünüşte alelade bir kızdı. Beni, bizim mektebin müsamerelerinde görmüş, rollerimi beğenmiş, onun için konuşmak istiyormuş…

İlk günlerde o beni arıyor, ben çekingen durdukça üstüme düşüyordu. Gayriihtiyari alakadar oldum… Uzun uzun her mevzudan konuştuk. O zaman anladım ki bu kız göründüğü gibi değil, çok zeki, her şeyi kavrıyor, her şeye aklı eriyor.

Zeki kimseler çok hoşuma gider. Ben de onu aramaya başladım... Bu sefer de gördüm ki Reis Bey bu kız bana çok benziyor.

Huyları, düşünüşleri, hayata karşı telakkileri, itiyatları, hatta çehresi bile…

Görenler bizi kardeş zannediyorlardı. Bu defa da ben onun üstüne düştüm ve münasebetimizi arkadaşlık hududunun haricine çıkarmak istedim. O zaman aramızda -birbirimize hissettirmeden- bir mücadele başladı ki, bu mücadelede ikimiz de bütün zekâmızı istimal ediyorduk.

Ben bu gibi şeylere pek acemi idim Reis Bey, onun için her mübahaseden mağlup çıkıyordum.

O serseri ruhlu idi, birleşmeyi, -velev manevi olsun- bir bağla birisine bağlanmayı havsalası almıyordu. Ben kapalı olarak onu ne kadar iknaya çalıştımsa olmadı, ne cepheden hücum etmek istesem daha evvel anlıyor, cevabını veriyordu. O, çok zekiydi. İnsanın söyleyeceği şeyleri değil, söylemek isteyebileceği şeyleri bile hissediyordu. Bir gün dedim ki:

- İki kişi mücadele ederken birisi mağlubiyeti kabul ederek diğerine dehalet etmek istese öteki ne yapar?
- Muhtariyet verir! dedi. Benim dehaletimi bile kabul etmiyordu.

***

Düşünün efendim. Bu kadar alıştıktan, onu bu kadar tanıdıktan, kendime bu kadar yakın bulduktan sonra ondan nasıl ayrılabilirdim? Bunun imkânı yoktu Reis Bey. Ben de artık her şeyi terk ederek yalnız ona sahip olmak gayesine kendimi hasrettim… O, yavaş yavaş kendini çekti. Benimle konuşmamak için bahaneler buluyor, bana mümkün olduğu kadar az tesadüf etmeye çalışıyordu. Şimdi başka arkadaşları, başka ahbapları vardı.

***

Ah Reis Bey… Sevmek… Hele benim sevdiğim gibi sevmek berbat bir şeydir. Hayatımda yalnız o vardı. Gözümü açtığım zaman onu, kapadığım zaman onu, uyuduğum zaman onu, uyandığım zaman onu görüyordum…

Hâlbuki ben onun için hiçtim. Gelmiş ve geçmiş birisi. Nasıl anlatayım efendim… Çorabının yırtığı, şapkasının kurdelesi kadar bile benimle alakadar olmuyor, evlerindeki kedi kadar bile beni sevmiyordu.

[Sâmiin arasında iki üç kişi güldü; o müfrit jestler yaparak, ellerini göğsüne vurarak devam etti…]

Ne yaptımsa Reis Bey, fayda etmedi, üstüne düştükçe benden kaçtı. Her şeyi açıkça söylemek istiyor, fakat cesaret edemiyordum… Hatta bir akşam, arkadaşların tertip ettiği bir vapur gezintisinde, ona bir kelime, "seviyorum" kelimesini söyleyebilmek için içim yıkılıncaya kadar içtim.

Beni dinlemedi bile… Yanına gittiğim zaman kaçtı… En sonra da:

- Sarhoş olduğun zaman çok müziç oluyorsun, dedi.

Artık birbirimize karşı azami derecede soğuk ve resmi idik…

Gelelim asıl vakaya Reis Bey:
Bir gün buna birkaç arkadaşıyla beraber yolda tesadüf ettim:

- Adliyeye gidiyoruz dediler… Necmi'nin muhakemesine… Hadi bize yer bul! Döndüm… Ona hizmet etmek bile tatlıydı… İçeride yer bulamadık, fevkalade üzüldüler, adeta büyük bir fırsatı kaçırmış gibi telaş ediyorlar:
- Ne diye az daha erken gelmedik, diyorlardı.

Bir han bekçisini keserle parçalayan bir katilin muhakemesine bu kadar alakadar olmak bana garip geldi. Bu, alelade bir merak falan değil bir hırstı.

Uğraşa uğraşa mübaşirlere bir loca açtırdım. Onları yerleştirdim, kendim de aşağıda katili beklemeye başladım… Ben de gayriihtiyari merak ediyordum… Biraz sonra hasır şapkasıyla katil göründü. Yirmi beşlik, çilli yüzlü, basit, hatta adi tavırlı, bayağı bir tenasübe malik birisi idi.

O da, tıpkı demin benim geldiğim gibi elleri kelepçeli, iki tarafı jandarmalı olarak geçti. Bir at cambazhanesine gider gibi buraya toplanan halk, onu görmek için de birbirinin omuzuna çıkıyordu.

***

Muhakeme bittikten sonra kızların yanına gittim… Necmi'nin mübahasesini yapıyorlardı, şaşırdım… Aman ya Rabbi… Sokakta görseler başlarını bile çevirmeyecekleri bir adam, katil olunca nazarlarında bir ehemmiyet almıştı. Bir kahraman gibi ondan bahsediyorlar, ağzını açışında, söz söyleyişinde, elini kaldırışında, her hareketinde bir güzellik, bir kibarlık buluyorlardı…

Bunlar lisede okumuş, liseyi bitirmiş kızlardı. Bilhassa "o" en başta idi:

- Ah!.. dedi. Hiç adam öldürecek kıyafet var mı onda… Yazık vallahi!..
- Yahu! dedim. Katil olacak surat olmasa katil olmazdı…

O zaman hepsi birden itiraz ettiler, erkeklerin zaten birbirlerini beğenmediklerini, birbirlerini kıskandıklarını söylediler… Kendimi tahlil edince hakikaten, "Necmi"yi kıskandığımı hissettim… Güzelliğini, tavırlarını değil… Katilliğini…

Çünkü onun bu kadar beğenilmesine sebep yalnız katil olmasıydı…

Adam öldürünce bunların nazarında yükselmişti… Düşündüm, o benimle alakadar olsa ben neler yapmazdım!

Acaba dedim… Birisini öldürsem benimle de bu kadar meşgul olur mu? Düşündükçe bu fikir beni sarmaya başlamıştı…

Gözümün önüne bu salonda muhakeme olunurken onun alaka ile beni dinlemesi geldi:

Kaşlarını kaldırmış, zeki, afacan, gözlerini açmış bana bakıyor, şimdiye kadar görmediği güzellikle keşfediyordu… Adam öldürmek ve mahkemeye düşmek bende bir fikr-i sabit oldu.

***

Hâlbuki hoca olmuş, harcırahımı almıştım. Düşündüm. Aklıma bir fikir geldi… Bu parayı barlarda falan yer, yol parası için de birisini öldürürüm…

Öyle yaptım…

Kumar falan bilmiyordum, elimdeki yüz lirayı iki gecede yemek için çekmediğim kalmadı. Onu bitirir bitirmez, bir gece eskiden tanıdığım komisyoncu Nuri Bey'in evine gittim.

Hiçbir şeyden haberi olmayan zavallı adamı üç dört kurşunda yere serdim.

***

Hapishanede Reis Bey muhakeme gününün heyecanıyla yaşadım… Seyirciler arasında onun ince uzun yüzünü görüyordum. Hâlbuki ilk muhakemede gelmedi, belki haberi yoktu, dedim. Yahut işi çıkmıştır. İkincide yine yoktu. Gözlerimi bütün localarda ve

sıralarda gezdirdimse de onu bulamadım… Bilseniz Reis Bey, üzerinizde garip bir hayvana bakar gibi merakla dinleyen yüzlerce göze bakmak ne zor şey…

Hâlbuki ben üçüncü muhakemede, dördüncü muhakemede hep baktım... Gelmemişti… Her bulamayışımda:

- Muhakkak gelecek sefere gelir, diyordum. Onun nazarında bu kadar hiç olacağımı tahayyül edemiyordum.

Hele bu sefer bir hissikablelvuku onu herhalde içeride bulacağımı söyledi. Dışarıda da birkaç arkadaşı gözüme ilişince, muhakkak, dedim, gelmiştir…

Aman Allah'ım… Reis Bey! Ben onun için yalnız onun için katil olmuşken bu sefer de gelmedi Reis Bey… Bu sefer de gelmedi!..

Sabahattin Ali

4.1.11. Maskeli Balo[85]

-Peri'den Sara'ya-

Sara,
Artık sana kızmaya başladım. Her mektubunda devam eden nasihatlerinden de öyle bıktım ki… Zaten sen, benim hiçbir fikrimi doğru bulmaz, her şeyde beni haksız çıkarırsın. Mektepte hep o yüzden kavga eder, günlerce dargın dururduk ya… Senin mektuplarını okurken hayalimde çocuk çehren değişiyor. Yüzünde derin buruşuklar beliriyor. Saçlarına beyaz gölgeler düşüyor. Bütün bu değişikliklere ben de kocaman bir güzellik ilave ediyor, şimdi Sara Nine'yi dinleyelim diyorum.

Çünkü senin nasihat dolu mektuplarını ancak bu şerait altında okuyabiliyorum. Bilmem ki beni tenkit etmekte ve her şeyde Cemil'e hak vermekte ne zevk buluyorsun Sara?..

[85] Nur Tahsin, Maskeli Balo, *Resimli Hikâye*, nr. 9, Mayıs 1928, s. 33

Senin uzakta olduğuna o kadar memnun oluyorum ki… Ya yakında olsa idin? Geçen gün Cemil masanın üzerinde senin mektubunu buldu. Okumak için eline aldığı zaman öyle kızdım ki… "Mektuplarımı karıştıracak kadar benimle laubali olmayınız Cemil Bey!" dedim.

Bana belki birçok sözler söylemek istedi, fakat söyleyememekten mütevellit bir acz ile nasıl asabileştiğini, harap olduğunu görseydin, eminim ki o incecik kalbin dayanamaz, sızlayıverirdi. Hâlbuki ben gülmemek için odadan kaçtım.

Bazen düşünüyorum da keşke Cemil ile nişanlanmasaydım, diyorum. Eskiden onunla çok samimi idim. Hem onunla gezmeye gitmek öyle hoşuma giderdi ki. Zaten dayım, yegâne malı, mülkü olan beni başka kimse ile bırakmazdı. Ya Cemil yahut Şevket Bey.

Şevket Bey'den hiç hoşlanmam. Tanıdığım günden beri fazla mağrur ve bana karşı fazla laubali tavırlar alması sinirime dokunur. Fakat Cemil, sakin, vakur hâliyle arkadaşlığımda her zaman yer kazanırdı. Böyle olduğu hâlde onunla nişanlanacağımı hiç düşünmemiştim.

Bak sana anlatayım: Bir akşam dayım eve biraz yorgun ve düşünceli geldi. Ben her zamanki gibi onun kollarına atıldım. Odasına çıktık. Birçok gülünecek şeyler anlatıyordum. Fakat bütün bunlara karşı onun yüzünde kahkaha yerine meyus hatlar bile beliriyordu. Benim garip bir tabiatım vardır Sara… Birisini müteessir gördüğüm zaman imkânı yok sebebini soramam. Hiç anlamamış görünür ve onu gülünecek şeylerle meşgul etmek isterim.

O gece kar çok yağmıştı. Rüzgâr camları sarsıyor ve tipi gitgide korkunçlaşıyordu. Dayım, kızıl ışıklarla yanan şöminenin karşısında her zamanki koltuğuna, ben de önünde yere oturmuş, başımı dizlerine koymuştum. Zaten birbirimizden başka kimsemiz olmadığı için bütün kış gecelerimiz böyle geçer. Ben daima onun dizlerinde uyurdum.

Fakat o geceyi hiç unutamayacağım Sara… Dayım ellerini saçlarımda gezdirirken bana durgunluğunun sebebini anlattı. Cemil'in beni sevdiğinden ve bana talip olduğundan bahsetti. Hiç hayret etmedim. Cemil'in beni sevmesini o kadar tabii bulmuştum ki…

Zaten sen de her zaman bana böyle bir sevginin ihtimalinden bahsederdin. Dayımın durgunluğuna sebep, ayrılmak ihtimaliydi. Düşün Sara, ben dayımdan nasıl ayrılırdım. O, benim babam, annem, her şeyimdi. Cemil'de de tenkit edecek hiçbir şey bulamıyordum. Yalnız bir nokta beni düşündürüyordu. Cemil, kadınlar âleminde fazla zevke düşkün tanınmış ve "kibar çapkın" ismini almıştı. Fakat bu düşüncem çok sürmedi. Beni çoktan beri sevdiği ve eline birçok fırsatlar geçtiği hâlde, bana ve dayımın dostluğuna hürmetkâr kalmak için hislerini saklaması çok hoşuma gitti ve muvafakat ettim.

Fakat nişan yüzüklerimiz parmaklarımıza takıldığı gün içimde garip bir isyan belirdi ve ondan sonra kaçmaya başladım…

Dayım, o, ben beraber gezmeye gidebiliyor, eğlencelere iştirak edebiliyoruz. Fakat onunla yalnız gezmeye gitmek… Ne yapayım Sara… Beni o kadar korkutuyor ki… Bize geldiği zamanlar eskiden hep beraber otururken şimdi ben daha evvel bahaneler icat ediyor, odama çekiliyorum… Belki bu anlattıklarımdan onu sevmediğime hükmedeceksin… Hâlbuki Cemil'i o kadar çok seviyorum ki… Ondan ayrılırsam yaşayamayacağım zannediyorum. Onu bazen bir âşık, bazen bir nişanlı, bazen de bir kardeş gibi seviyorum. Daha doğrusu bütün bu sevgileri onda buluyorum. Fakat istiyorum ki o bilmesin, hatta kendi sevgisini de bana söylemesin. Ondan kaçtığımın sebebi yalnız bu… Belki nişanlım olmasından cesaret alır da bana aşktan, sevgiden bahseder diye. Ne yapayım Sara, ben sevginin kelimelerle ifadesinden hoşlanmıyorum. Artık her dudakta dolaşan aşk ve sevgiye ait kelimeler, âşıkane cümleler beni öyle iğrendiriyor, öyle asabileştiriyor ki bazen ben de Cemil'e acıyorum. Hele bir aydan beri uzak akrabalarından birinin evinde tertip edilecek olan bir maskeli balo için bana rica ediyor, ben de düşüneyim diyordum. Biraz gitmek fikrim var diye benim piyero kartlarımdan birini beğendi. Tıpkı onun gibi bir piyero elbisesi yaptırdı. Geçen gün dayımla kapıdan uğradığımız zaman bizi elbisesiyle karşıladı. Görsen Sara?.. Ne güzeldi. O kabarık piyero yakası ince, süzgün çehresine o kadar yakışmıştı ki… Ben ne giyeceğimi ona söylememiş, yalnız, gizli olarak bir piyeret elbisesi diktirmiştim. Onu, elbisesinin göğsüne takacağı küçük bir rozetten tanıyacaktım. Fakat eve geldikten sonra önce düşündüm Sara… Ve bu düşünce içimde zalim bir arzu yarattı. Şimdi hep gideceğimi söyleyeceğim, fakat tam o

gece telefon edip gitmeyeceğim. Sonra ona öyle bir sürpriz yapacağım ki… Bu belki onun hoşuna gitmeyecek. Fakat ne yapayım Sara, onu üzmek, üzmek, üzmek istiyorum. Fakat bu hain arzu ta içimden, ta onun sevgisini sakladığım yerden geliyor… İlh.

-Peri'den Sara'ya-

Saracığım!
Bilsen ne kadar müteessirim. Nihayetinde bir eğlence tasavvur ettiğim bir sürpriz… Bana ne kadar bedbaht, ne kadar biçare olduğumu öyle hain bir kanaatle anlattın ki…

Maskeli balo dün gece oldu. Ve gözlerime taktığım maske beni öyle acı bir inkisar-ı hayale uğrattı ki… Akşamüzeri saat beşte Cemil telefon etti:

- Sizi kaçta almaya geleyim Peri, dedi.

Ben derhal çok rahatsız olduğumdan ve gidemeyeceğimden, istirahat etmek için erkenden yatıp uyuyacağımdan bahsettim. Cemil hastalığım hakkında izahat istedi. Ona yine birçok sözler söyledim ve devama imkân bırakmadan telefonu kapadım. Sonra programımı tatbik etmeye başladım, makyaj ve maske beni öyle değiştirmişti ki dayım hayret etti:

- Cemil bu elbiseyi de bilmiyor, seni hiç tanıyamayacak, dedi.

Salonun gürültülü kalabalığına karışınca evvela onu aramış, fakat bir iki saat geçtiği hâlde bulamamıştım. Artık ümidimi kesmeye başlıyor, muhakkak gelmedi diyordum. Beni düşünerek gelmediğini zannetmek içimde müphem bir sevinç yaratıyordu. Etrafımda tanımadığım adamlarla mütemadiyen dans etmek beni hem yormuş hem de sıkmıştı. Biraz hava almak için salondan çıkarken gözlerimin önünde Cemil'in ince, narin gölgesi belirdi. O kadar sevindim ki az kaldı programımı unutacak ve konuşacaktım. Eğer daha evvel bu elbisesini görseydim, yüzünün yarısından ziyadesini örten maskesiyle imkânı yok tanıyamayacaktım. Sürprizime devam ettim, yanından geçerken bir ayyaş kızı vaziyeti aldım. Evvela açık hareketlerimle onu cezbetmek, sonra alelade bir bar kızı gibi müsait davranmak... Ve tam beni bir başkası zannıyla ihanet ederken maskemi çıkarmak istiyordum. Benim biraz serbest hareketim ona cesaret vermişti. Salona girerken yine

kapının yanında duruyordu. Cazbant güzel, ağır bir valse başlamıştı. Kulağımın yanında onun sesi yabancı bir ahenkle fısıldadı:

- Piyeronuz olabilir miyim?

Onunla çiftlerin arasına katıldığımız zaman içimde öyle garip hisler vardı ki tasavvur edemezsin. Düşün Sara… O beni yabancı zannediyordu. Ve maskelerin düşeceği zamana kadar da bu zannında devam edecekti. Bu sürprizle onu en ince yerinden vuracağımı düşünmek bilsen beni ne kadar çıldırtıyordu. Ve eli başımı öyle tutturmuştu ki devam edemedim. Vücudumun bütün ağırlığını kollarına verdim. Dönen başım, üzerine düştü.

Kollarına yığılan bir ipek kümesi gibi beni yavaş yavaş çiftlerin arasından çıkardı. Büfeye götürdü. Tanımadan hürmetkâr, fakat çapkın tavırlarıyla kadehleri dudaklarıma kadar getiriyordu. Biraz dinlenmem için istirahat salonuna geçtik… Bir köşedeki koltuğa yorgun mecalsiz yığılır gibi oturdum. O da dizlerimin dibine çöktü. Bana bilsen neler, neler anlattı. Bunlar çok güzel olmakla beraber kalbimi acıtıyordu Sara…

Ellerimi sıcak avuçlarında sıkıyor, bana birer birer sualler soruyordu. Nerede oturduğumu, ismimi… Ben de yalan olarak hepsine cevap verdim. Daha birçok şeyler… Fakat bunları sana mektupla anlatamam ki… Başım dönüyor, kulaklarım uğulduyordu. Düşün Sara, ben ona hasta olduğumu telefon ettiğim hâlde… O bana ihanet ediyor, hem de daha nişanlıyken beni aldatıyordu. Hele bilmeden bana, benimle ihanet etmesi içimi sızlatıyordu. Bir dakika geldi ki sabredemeden maskemi çıkarmak ve ona hakikati anlatmak istedim. Fakat vazgeçtim. Gözlerimi çerçeveleyen bu karanlık bana hakikati bütün acılığıyla anlatmıştı. Eriştiğim bu hakikate daha emin olmak için rollerime devam ettim. Ve ertesi gün için bir randevu aldım… Bilsen bu benim için, ne büyük, ne acı bir darbe idi. Ondan ayrıldıktan sonra dayımın yanına geldim. Birdenbire hastalandığımı, beni eve göndermesini söyledim. Kalktık. O gece sabaha kadar başımı yastığımın sıcak ve yumuşaklığına sokarak hıçkırdım. Cemil'in bu kadar adi, bu kadar yalancı olduğunu öğrenmek beni çok harap etmişti. Fakat ne yazık ki bu maskeli yüz, asıl onun tabii çehresi… Ben gözlerimi saran bu karanlığın ışıklı yollarından hakikatin acı kızıl rengini gördüm.

Bugün sabahleyin yine bana telefon etti. Nasıl olduğumu sordu. Biraz iyice olduğumu söyledim. Hastalığımda yanıma çağırmadığım için sitem etti. Ben de güldüm, telefonu kapadım. Dayıma tembih ettim. Benim baloya gittiğimden hiç bahsetmeyecek. Sonra oturdum, Cemil'e bir mektup yazdım. Balodaki kendi yerime bir arkadaşımı koydum. Güya o, Cemil'i tanımış ve bana acıdığı için gelip haber vermiş şeklinde yazdım. Bilmem ne cevap verecek fakat çok, çok fenayım Sara. Gözlerimin karanlığında beliren bu kızıl hakikat. Gönlümü en gizli, en nazik yerinden yaktı. İlh…

-Cemil'den Perihan'a-

Periciğim,
Bu acı mektubu nasıl, niçin yazdın? O zalim küçük kalbinle, bu mektubun beni nasıl üzeceğini, nasıl harap edeceğini niçin düşünmedin Peri? Hangi hain şeytan sana bu fikirleri ilham etti? Seni okurken gönlümün nasıl sızladığını duysaydın eminim ki acıyacak ve bu mektubu yazdığına pişman olacaktın.

İmkânı yok inanamıyorum Peri… Muhakkak sen bana, yine o acı zalim sürprizlerinden birini yapmak istedin. Senin güzel yüzünü düşündükçe niçin, niçin diyorum. Allah bu kadar sevimli, bu kadar cici bir yüze böyle hırçın, zalim bir gönül vermiş. Senin hasta olduğun bir geceyi benim baloda geçirebileceğimi nasıl tasavvur ediyorsun Peri? Benim o akşam bir aydan beri beslediğim ümidimin inkisarıyla… Sabaha kadar, başım kollarımın üzerinde hıçkırdığımı tahmin edemeyecek ne vardı Peri?

Salonda bana rahatsız olduğunu söylerken öyle fena olmuştum ki... Fakat sen hastalığın için istediğim izahatı bile çok gördün. İçimde bir şey kırılır gibi olmuştu. Bana karşı olan hâllerini kendi kendime izaha çalışıyorum. Fakat bu karanlık, gönül muamması... Uğraştıkça daha karışıyor, daha mühimleşiyordu. Bu düşüncelerle uzanıp kıvranırken Şevket geldi. Baloya gitmek istediğini, fakat elbisesinin yetişmediğini söyledi. Ona senin için hazırladığım piyero elbiselerimi kendi ellerimle giydirdim. Yüzünün maskesini koydum. Tıpkı benim gibi olmuştu. Eğlenmesini, neşelenmesini temenni ederek baloya gönderdim. Ne bilirdim ki Şevket'in biraz fazla bana benzemesi böyle acı bir yanlışlığa

sebep olacak… Şevket elbiseleri getirdiği zaman bana hepsini anlattı. Senin arkadaşından o kadar çok bahsetti ki. Senin bu şekilde bir arkadaşın olduğuna hayret ettim. Fakat ne yazık ki sen, benden fazla arkadaşının sözlerine inanıyor, en kati hükümlerini verebiliyorsun. Bu ne acı, ne acı Periciğim… Fakat şimdi bana inandın değil mi? Küçük sevimli Pericik, artık her söylenen söze itimat etmeyecek, hırçın ve zalim gönlüyle, çabuk ve kati kararlarıyla, acı mektuplar yazmayacak değil mi?.. İlh.

Nur Tahsin

4.1.12. Kadın Çorabı[86]

-Kardeşim Leman'a-

Sadberg Hanım, kıskançlığı müzmin bir hastalık hâline gelmiş, titiz, huysuz bir kadıncağızdı. Zavallı kocasının bu kıskançlık yüzünden çekmediği kalmazdı. Elbisesi sık sık yoklanır, muayyen günlerin haricinde çamaşır değişmesi ve yıkanması bile karısının şüphesini tahrik ederdi. Bir gün saçlarını kesen perukâr nasılsa başına kuvvetli bir koku sürmüştü. Halis Efendi o gün şiddetli bir protestoya maruz kaldı. Bir daha kolonya kullanmaya tövbe etti.

Sadberg Hanım bir haftadan beri hasta yatan annesini görmek için bir iki gün kocasını evde yalnız bırakmıştı. Fakat annesinin yanında geçen saatler içine zehir olmuştu. Kocası emin bir adamdı ama hayatta hiçbir erkeğe tam bir itimat beslemek caiz değildi.

Eve döndüğü zaman, sanki endişesi tahakkuk edecekmiş gibi kalbi kuvvetli kuvvetli çarpıyordu. Kapıyı Hikmet açtı.

- Baban evde mi Hikmet?
- Evet odasında… Gazete okuyor. Ben uçurtmama kuyruk alacağım. Şimdi gelirim anne!..

[86] Server Ziya, Kadın Çorabı, *Resimli Hikâye*, nr. 10, Haziran 1928, s. 36

Sadberg Hanım, başını açmadan, doğru kocasının odasına çıktı. Halis Efendi kanepeye yerleşmiş, yevmi bir gazetenin sütunlarını süzüyordu.

- O!.. Hoş geldin karıcığım! Annen nasıl olmuş?
- Epeyce… Çok selamı var.

Sadberg Hanım, hem çarşafını çıkarıyor hem de gizli ve mütecessis bakışlarla kocasını tetkik ediyordu. Odanın içinde dolaşırken ayağına Hikmet'in uçurtması takıldı:

- Bu çocuk da bu musibeti koyacak yer bulamaz, dedi.

Uçurtmayı ayağının ucuyla sedirin altına iterken gözüne yerde, ten rengi bir çorap ilişti. Yüzünde bir damla kan kalmadı:

- Bu çorap benim evimde ne arıyor?

Halis Efendi'nin gözleri bir karış açıldı:

- Vallah bilmem karıcığım?
- Bahusus senin odanda!
- Ben de ilk defa şimdi gördüm.
- Bu masalı sen başkasına anlat.
- İki gözüm kör olsun ki karıcığım, doğru söylüyorum.
- Yeminle beni kandıracağını zannediyorsan bunu aklından çıkar. Ben çocuk değilim. Bu çorap, pekâlâ ispat ediyor ki, ben annemin yanında iken bu eve yabancı bir kadın gelmiştir.

Halis Efendi, ağlayacak bir hâlde idi. Bu melun çorabı hangi şeytani el buraya getirmişti:

- Birdenbire telaş etme, rica ederim. Ben de şaşırdım, kaldım.
- Hayır… Hayır… Bu hayata artık tahammül edilmez. İkimizden birimiz fazlayız.

Sadberg Hanım hemen konsola, kocasının revolverine koştu. Halis Efendi kıpkırmızı, yerinden fırladı:

- Ayaklarının türabı olayım karıcığım, çocukluğu bırak. Vallah, billah, tallah haberim yok. Aman ya Rabbi, nedir bu başıma gelenler?

Karı koca arasındaki mücadele, Hikmet'in odaya girmesiyle tevakkuf etti. Halis Efendi, avucunda revolver, kan, ter içinde koltuğa düştü. Sadberg Hanım elinde ten rengi çorap konsolun önüne yığıldı. Hikmet, korkak ve mütehayyir bakışlarla bir annesine, bir de babasına bakıyordu. Halis Efendi, nefes nefese Hikmet'e sordu:

- Yavrum, annenin… elindeki… çorap… nereden… bizim eve gelmiş… Biliyor musun?

Hikmet boynunu bükerek cevap verdi:

- Dün uçurtma uçururken kuyruk telgraf teline takıldı. Bir parçası koptu. Ayşe'den bir bez istedim. Bana pencereden bu çorabı attı. "Annen darılır sonra…" dedim. "Babam yenisini alır" dedi. Ben de uçurtmanın kuyruğuna bağladım. Vallah babacığım, başka yerden almadım.

Server Ziya

4.1.13. Haram[87]

- Ooof! Al…..lah!

Fatih müciz dersiamlarından Elhac Ebulhayr Efendi ecel döşeğinde buram buram terler döktüğü hâlde, beş günden beridir bir türlü can veremiyordu.

Bir ay evveline gelinceye kadar bastığı yerleri çökerten iri, mülahham vücudu kadit olmuş, avurdu avurduna çökmüş, sünnet-i seniyyeye tevfikan her zaman kemal-i itina ile kesilen saçı, sakalı, bıyığı birbirine karışmış, feri kaçan gözleri yatağının başı ucunda asılı, "Ya Gafur" levhasına dikilmiş; Ebulhayr Efendi hazretleri yanına yanına yaklaşmakta ve vazifesini yapmakta her nedense terahi gösteren ölüm meleğine lisan-ı hal ile yalvarıyordu:

- Beni daha fazla çektirme ya Azrail! Yeter artık!.. Al emanetini!

[87] Ercüment Ekrem, Haram, *Resimli Hikâye*, nr. 11, Temmuz 1928, s. 24

Ve arada sırada kurumuş dudaklarından bir sayha-i tesellüm fırlıyordu:

- Ooof! Al…..lah!

Bu işkenceye dindarane bir tevekkül ile şahit olan karısı Sıdıka Hanım, her feryadı müteakip, ses vermeyen aba terlikli ayaklarıyla odaya giriyor ve muhtazarın başı ucundaki kâseden tülbentle su alıp dudaklarını ıslatıyordu.

Hastanın sekerat-ı mevtini kolaylaştırmak, tahammül ettiği azaba bir an evvel nihayet vermek için her çareye tevessül edilmişti. Efendi hazretlerinin tanıdığı ne kadar hafız varsa, sıra ile döşeğinin dibinde diz çökmüş, hatim indirmişlerdi. Azrail her şeye rağmen Ebulhayr Efendi'ye uzaktan bakıyor, yanına yaklaşmıyordu. Hâlbuki hekimler ümitlerini çoktan kesmişler, bu eve artık adım atmaz olmuşlardı.

Bir sabah, Ebulhayr Efendi ölgün nazarlarını bir an için levhadan ayırdı. Başını kımıldatmaksızın, pek büyük zahmetle etrafına bakındı. Sıdıka Hanım köşe minderinde, sessiz sessiz sökük dikiyordu.

- Yahu!
- Buyurun!

Kadın kalktı. Döşeğin yanına vardı. El pençe divan durup, uzun yıllarca hükmü altında yaşadığı erkeğin son emirlerine muntazır bir vaziyet aldı.

- Hatun! Burada mısın?
- Buradayım efendi.

Bu bir iki sözü tekellüm için sarf ettiği fevkalade gayretten yorulan hasta bir müddet sustu, dinlendi, sonra tekrar, fakat daha hafif ve kesik hecelerle karısına hitap etti:

- Yahu!.. Şuradan, kahveci Murtaza'ya söyle de, sevabına Karagümrük'e kadar gitsin… Orada Şeyh Abdulgafur Efendi vardır… Onu bana çağırsın… Ooof!.. Aman, Allah!..

Bu cümleyi müteakip yine bakışlarını levhaya çevirdi ve yüzü bir işmizâz ıstırapla takallüs etti.

Yarım saat sonra kahveci Murtaza'nın delaletiyle celbedilen Şeyh Efendi aşağı avluda kunduralarını bırakıp kalın yün çoraplarıyla basarak merdivenden çıkıyordu:

- Destur!.. Kimse olmasın!

Sıdıka Hanım alelacele sofadaki yüke kapandı. Abdulgafur Efendi, önünde giden kahvecinin araladığı pamuklu perdenin altından, sarığını sıyaneten eğilerek hastanın odasına girdi.

- Esselamu aleyküm hocam!

Bitkin bir sesle cevap aldı:

- Ve aleyküm selam!
- Geçmiş olsun!
- …….
- Neyin var bakayım?

Bu sualin cevabı epeyce gecikti. Neden sonra, Ebulhayr Efendi hazretleri:

- Fenayım şeyhim! diyebildi.
- Fena cümlemize mukadderdir. İyi olur inşallah… El-hükmülillah!
- Amenna!

Bir müddet, odanın içini uhrevi bir sükût kapladı. Şeyh Efendi mindere oturmuş, kahveci mebhut, ayakta duruyor, hasta da sık sık nefes alarak göğsündeki ağırlığı atmaya uğraşıyordu.

Derken Ebulhayr Efendi yastığın üstünde başını ziyaretçilerden tarafa çevirdi:

- Murtaza Efendi! Oğlum! Sen bizi azıcık yalnız bırak, dedi.

Kahveci çıktı. Şeyh Efendi bir daha sordu:

- Neyin var, hocam?

Ebulhayr Efendi hazretleri derisi kemiğine yapışmış eliyle kendi gırtlağını tuttu.

- Öleceğim... Can veremiyorum.
- İstiğfar ettin mi?

"Kaç defa" demek ister gibi, hasta elini bir iki kere salladı ve nazarlarıyla duvardaki levhayı işaret etti.

Şeyh Abdulgafur Efendi, yerinden kalkmış, döşeğe yakın gelmişti. Siyah dudaklarını kımıldatarak içinden bir şeyler okudu, üfledi.

Muhtazar derin bir nefes aldı. Parmaklarıyla yorganını düzelterek şeyhe yer gösterdi. Abdulgafur Efendi oracığa çöktü. Ebulhayr Efendi hazretleri gaibe hitap eder gibi ve yine kesik kesik söze başladı:

- Günahım pek büyük, ya Rabbim! Biliyorum... Affet beni!

Şeyh Efendi sordu:

- Ne günahın var hocam? Sen hacc-ül haremeyn, âbid, zahit, musalli ve müttaki bir adamsın. Kebairden ne irtikâp edebildin?

Bir müddet, Ebulhayr Efendi gözlerini yumdu, sükût etti. Sonra kirpiklerini araladı, dudaklarını kımıldattı:

- Sana bir sır tevdi edeceğim, şeyhim! dedi. Beni yüksek ilminle tenvir et.
- Buyur, dinliyorum.
- Ben, medreseden henüz icazet almış, toy bir softa idim… Bir gün şeytana uydum. Semtten çıkıp, maazallah Allah-u Teâlâ Beyoğlu denilen memba-i fısk ve fücura vardım. Serde gençlik, cahillik var… Ömrümde ilk defa gördüğüm enva-i tuhaf ve tefarik ile bezenmiş camekânları seyrede ede yürüyordum… Derken, euzübillah, ta böyle önümde etine dolgun, hatta az şişmanca, kalın bacaklı, min tarafillah insanın aklını başından çelmeye, günaha sokmaya memur, hınas bir hatun zuhur etmez mi?

Şeyh efendinin gözleri alevleniyordu. Gayriihtiyari:

- E…y?.. diye sordu.

Hasta nefes alıp devam etti:

- İstemeye istemeye, gözlerim melunenin endam-ı habisine takıldı… Kocaman bir vapurun dümen sularına kapılan ufak bir sandal gibi nefsime rağmen peşine düştüm. O gitti, ben gittim… Of! Allah!
- ….
- Bir ara, nasıl oldu, bilmem. Kaltak arkasına döndü… Beni gördü. O vakit, yirmi yaşında idim. Saçımda sakalımda tek tel ak yoktu. Yanaklarıma bir fiske vursalar kan damlardı.

Bu hatırayı naklettikçe, Ebulhayr Efendi iade-i fevt ediyor gibi idi. Şimdi kelimeler ağzından daha diri, daha tok çıkıyordu.

- Hatun beni görünce gülümsedi… Zahir ben de boş bulunup sırıttım… Yan sokaklardan birine saptı, eliyle beni çağırdı… Vardım. Ah, şeyhim! Habise, ne diller döktü! Laine ne cilveler yaptı!

Abdulgafur Efendi: "Yapar!" demek ister gibi koca kavuklu başını salladı.

- Derken... Uzatmayayım… Benim aklımı başımdan aldı… Dertop etti… Şeytan illîye lainenin pençesine teslim oldum. Beraberce kaltağın müfside hanesine vardık, şeyhim! Orada, hatun soyundu, döküldü. Odanın ortasına bir işret sofrası kurdu… Fakire de buyur etti.
- İçtin mi hocam?
- İçtim, şeyhim!
- Euzübillah!

Muhtazarın soluk dudakları gülümser gibi oldu.

- İçtim ama… Karı görmeden kadehin içine bir tutam toz attım da öyle içtim. Ol suretle haramı helal ettim, şeyhim! Bu yüzden elhamdülillah gönlüm rahat… Derken, kaltak beni odasına sürükledi.
- Hafazanallah! Zina mı işledin hocam?

Ebulhayr Efendi hazretleri, dermansız başını sallamak suretiyle bu ithamı reddetti:

- Hayır, dedi. Onu da şer'i şerife uydurdum. Yatarken hatuna sordum: "Beni istiyor musun?", "Evet!" dedi. "Ben de seni istiyorum!" dedim ve besmele çektim. Lakin…
- Lakin ne?

Ebulhayr Efendi döşeğinin içinde doğrulmak için kendini zorladı, muvaffak olamadı. Sözüne ağlar gibi devam etti:

- Ah! Ah!.. Melun, iblis, denî karı! Şaraptan, zurnadan nefsimi koruduğum hâlde… Bana haram işletti… Bugün, o sebepledir ki beş gündür ecel yatağında can veremiyorum… Halikımın huzuruna çıkacak yüzüm yok... Daha şimdiden cehennem azabı ile kıvranıyorum…

Şeyh efendinin meraktan fal taşı gibi açılan gözleri pırıl pırıl parlıyordu:

- Nedir bakayım? Ne yaptı?.. diye sordu.
- Ah şeyhim! Melunenin harir gömleği tenime değdi! Günaha girdim! O gün, bugün, dört defa Beytullah'a gittim, her sene üçer ay oruç tuttum. Varımı, yoğumu fukaraya dağıttım… Yine bu günahın altından kalkamadım. Cehennemliğim… Cehennemlik! Bak Azrail bile bana eziyet ediyor… Kaltak! Melune!

Ebulhayr Efendi hazretlerinin takati tükenmişti. Başını yastığın üzerine bırakıverdi. Nazarları "Ya Gafur!" levhasına döndü… Sustu. Şeyh efendi, yavaş yavaş hastanın yanından kalktı… Muttali olduğu günah kendisini beht hayret içinde bırakmıştı.

Parmakları ile sakalını taraya taraya odadan dışarı çıktı, muhtazarı ölümle karşı karşıya, yine kendi hâline bıraktı.

Ercüment Ekrem

4.1.14. Şifahi Hikâye[88]

-Emin Behiç'e-

Cezmi Ziya Büyükdere'de pederinden menkul arsasını bir türlü satamıyordu. Her sene vergi için gelen tahsildarlara para verdikçe dişlerini sıkıyor, kendi kendine:

- Ah, diyordu, şunu başımızdan bir defedemedik... Üstelik her sene avuç dolusu para veriyoruz. Artık bu sene ne yapıp yapmalı satmalı…

Fakat bir türlü arsayı satmaya muvaffak olamıyor, her sene vergisini veriyor ve her vergiyi verdiği zaman da aynı kararı tekrar ediyordu.

Nihayet Büyükdere'de Hacı Osman Efendi isminde biri arsaya talip olmuştu. Fakat Hacı Osman Efendi'yi bulmak bir işti… Bir gün pederinin ehibbasından Abdulgafur Efendi'yle görüştü. Ve derdini anlattı… Abdulgafur Efendi Hacı Osman Efendi'yi bulup meseleyi halledeceğini vaat etti. Cezmi Ziya arsa satışından Abdulgafur Efendi'ye yüzde beş komisyon vereceğini söylemeyi unutmadı… Fakat altı aylık mesai "hiç"e müncer oldu. Bir akşam geç vakit eve dönen Cezmi Ziya, küçük bir kâğıt buldu. Abdulgafur Efendi arsa meselesine ait gayet mühim bir haber vereceğinden kendisini ertesi sabah saat ona kadar evinde bekleyeceğini bildiriyordu… Cezmi Ziya sevindi… Demek ki arsa meselesi kısmen yoluna girmişti.

Cezmi Ziya saat dokuzda Abdulgafur Efendi'nin iki katlı, aşı boyalı evinin kapısını çalıyordu. Küçük bir hizmetçi kapıyı açtı. Cezmi Ziya Abdulgafur Efendi'yi sordu:

- Beyefendi evdeler mi?
- Evdeler…
- Kimse var mı?
- Yok… Kimseler yok…
- Biraz görmek istiyorum da… Haber verir misiniz?
- Peki efendim…

[88] Hikmet Şevki, Şifahi Hikâye, *Resimli Hikâye*, nr. 12, Ağustos 1928, s. 19

İki dakika sonra Abdulgafur Efendi aşağıya inmişti. Cezmi Ziya'yı görünce eski usul kandilli temennalarla karşıladı:

- Vay efendim... Niye girmiyorsunuz… Niçin teşrif etmiyorsunuz?
- Efendim acele işim var… Tasdi etmek istemiyorum. Emirnamenizi alınca koştum. Yeni bir haber varmış…

Abdulgafur Efendi gülerek:

- Evet… Dün nihayet Büyükdere'ye gidebildik… Canım buyurunuz… Hem bir sabah kahvesi içeriz hem de meseleyi anlatırım…

Cezmi Ziya girdi. Yukarıda sedirli bir odada Abdulgafur Efendi'nin ısrar ve ibramı üzerine bir köşeye oturdu. Cezmi Ziya meseleyi öğrenmek istiyor, fakat müziç bir adam diyeceğini düşünerek Abdulgafur Efendi'ye hiçbir sual sormuyordu...

Abdulgafur Efendi bir sigara yakarak anlatmaya başladı:

- Efendim, Hacı Osman Bey'den haber alınca derhal bizim hizmetçi Pervin'i çağırdım. Beni erken uyandırması için tembih ettim. Eskiden çok erken uyanırdım. Tabiat bu ya… Horozlar öterken kalkardım. Hatta birkaç defa merhume bile, "Efendi mademki sen erken uyanıyorsun, odalarımızı ayıralım… Bana sabah uykusu haram oluyor" demişti. Fakat şimdi bekârlık var. Ey sağ olsun eş dost eksik olmuyor. Geceleri bırakmazlar… Bizim komşu defterdar, sonra karşımızda oturan kaymakam bey, arka sokakta eski kadı toplanırız. Şuradan buradan biraz çene atarız. Bu hayat yalnız da geçmiyor… Bir başına ne yaparsın… Pervin'i alıp konuşamam ya.

Cezmi Ziya, kahveyi içerken sabırsızlanmaya başlamıştı:

- Efendim arsa meselesini izah buyuracaktınız.
- Sözü oraya getireceğim... Ne diyordum... İşte efendim ahbaplarla toplanıyor, geç kalıyoruz. Sabahleyin erken kalkmak kabil olmuyor… Pervin'i çağırdım, tembih ettim: "Aman kızım beni erken kaldır… Hem gelirken kahvemi getirmeyi de unutma…" dedim. Efendim fena bir tabiatım var… Sabahleyin uyandırıldığım zaman kahvemi vermezlerse, öteki tarafa döner, uykuya dalarım… Onun için her sabah beni uyandırabilmek ancak bana bol köpüklü kahvemi getirmekle kabil olur. Gerçi kız

geldi… Fakat onun kapıyı hafif hafif vurması beni kolaylıkla uyandıramadı… Zaten efendim pısırığın biri… Allah rahmet eylesin bizim hanım çok severdi. Küçüklüğünden beri elimizde büyüdü. Öyle olmasa bu mızmızı bir dakika evimde tutmam… Bize hakkı geçmiştir diye eyvallah diyoruz… Güç hâl uyanabildim. Kahvemi içtim. Saate baktım ki dokuzu on geçiyor... Boğaziçi vapurunun onu on geçe olduğunu öğrenmiştim. Hemen fırladım. Giyinmeye başladım. Aksi gibi gözlüğümü bulamam. Gözlüksüz de bir adım atamam. Küçüklüğümde bir hastalık geçirdim. Ondan sonra gözlerim bozuldu. Ararım, ararım bulamam. Bir o yana bir bu yana ne yapacağımı şaşırdım. Nihayet gözlüğü küçük dolabın gözünde bulmayım mı? Hemen alınca fırladım…

Cezmi Ziya artık sabredemiyordu:

- Hacı Osman Bey ne dedi?

Abdulgafur Efendi bir sigara daha yakarak lakayt bir vaziyette:

- İşte onu arz edeceğim… Hemen Boğaziçi vapuruna koştum… Ben vapura bindim, düdük de öttü… Aaa içinde kalmışım... Güverteye otursam soğuk alacağımı düşündüm. Çünkü bir defa başıma geldi… Terli terli güverteye binmiştim. Üç ay yattım. Fena bir zatürre geçirdim... Bir musibet bin nasihatten yeğdir derler... Ben onu hatırlayarak derhal orta kamaraya girdim. Bir de ne göreyim? Vaktiyle ben Sivas'ta mektupçu iken birlikte çalıştığımız bir nüfus müdürü… Yanına oturdum… Sizden iyi olmasın iyi bir zattır. Eski dertler açıldı. Zavallının bir ay evvel bir kızı vefat etmiş… İhtiyar yaşta çocuk acısı çekilir dert değildir. Onu anlattı. Eski hatıraları canlandırdık. Efendim, eski arkadaşlık büsbütün başka idi. Siz bilmezsiniz, yetişmediniz. İnsan arkadaş değil, kardeş olur. Dertlerini paylaşır. Zevklerine ortak olurdu. Hey gidi günler hey… Sivas'taki bir evini satmak için uğraşıyormuş. Onunla konuşurken Kuzguncuk'tan bizim eski ahbaptan Tırılzade Şahap Bey girmez mi? Artık bizde bir sevinç… Hani insan sözleşse böyle buluşamaz. O da Sivas'ta muhasebede muhasebe kâtibiydi. Her akşam buluşurduk. Güzel bir sesi vardı. Bir medet diye bağırdı mı, bütün mahalle inlerdi. Tabii gençlik… Bizim zamanımızda dans, bar yoktu. Biz kendi kendimize eğlenirdik. Zavallıda ne ses kalmış, ne eğlence yapacak zevk…

Kolay mı… Seneler insanı her şeyden uzaklaştırıyor. Bir taraftan derd-i maişet, bir taraftan aile gailesi…

Cezmi Ziya saatine baktı… Vakit hayli ilerlemişti. Daha arsa meselesi hakkında küçük bir malumat alamamıştı. Çıldıracaktı. Sabrederek nezaketle meseleyi sormayı muvafık buldu:

- Tabii Büyükdere'ye gelince Hacı Osman Bey'i buldunuz... Arsa meselesini…

Abdulgafur Efendi Cezmi'nin sözünü keserek:

- Tabii efendim onu söylemek istiyorum ya…

Nihayet Büyükdere'ye geldik… Bizim nüfus müdürü ile Tırılzade Kavaklar'a gidiyorlarmış. Onlarla ayrıldık… Adreslerini almayı unutmadım. İskeleye çıkınca bir adım atmak bile mümkün değil… Halk toplanmış, merak ettim. Bir yankesici, ihtiyar bir kadının çantasını aşırmış… Zavallı kadın çırpınıyor, yirmi yedi lirası olduğunu söylüyordu. Polisler koşuşur... Efendim yankesiciler de öyle çoğaldı ki… Geçenlerde ehibbadan Kadı Nafiz Efendi anlatıyordu. Bir gün tramvayda tam kesesine el atarken böyle birini yakalamış… Onlar ustalıklı… Derhal elinden sıvışmış… Çok fena… Kalabalık yerlerde insan mukayyet olmadı mı, cüzdanı, saati, kösteği her şeyi gidiyor. Hem de görseniz, küçük küçük piçler… Adeta talim etmişler… Vallahi biri söylüyordu… Bunların mektebi varmış… Bu yankesiciler birinin hesabına çalışır, kazandıklarını onlara götürür, yevmiye alırlarmış... Adeta mühim teşkilat… Allah için doğruyu söylemeli… Zabıta çalışmıyor değil... Fakat bu piçler bir tane değil ki… Başa çıkılır mı?

Cezmi Ziya'nın terbiyesi mani olmasa Abdulgafur Efendi'nin üzerine atlayacak, ona arsa meselesini zorla söyletecekti. Onu maksada avdet için kurnazlıkla:

- Hacı Osman Bey'in evine gittiniz ve arsa meselesini…

Abdulgafur Efendi hizmetçinin getirdiği ikinci kahveden bir yudum daha çektikten sonra:

- Zaten onu söyleyecektim… Çıktım… Bir sıcak… Hem ne sıcak… Çölde bile tesadüf edilmez… Geçen gün ehibbadan biri anlatıyordu… Fizan'da bile böyle sıcak olmazmış… Zavallı devr-i Hamid'de orada on sene kadar menfî kalmıştı. Devr-i

Hamid deyince hatırıma geldi… Az kaldı ben de gidiyordum… Avrupa'da intişar eden gazetelerden birini paltomun cebinde bulmuşlardı. Yakayı kurtarıncaya kadar akla karayı seçtim. Bizim kayınbirader zaptiye nazırı Şefik Paşa'nın bir dostunu tanıyordu. O suretle yakayı kurtardık. Fakat beni tam on yedi gün zaptiye nezaretinde alıkoydular. Merhume evde ayılmış, bayılmış… O zaman valide de sağ… Biçare kadına az kaldı inme iniyordu… Ne günler gördük… Her ne ise Hacı Osman Bey'in evinin yolunu tuttuk… Tam eve gelince kapıyı çaldık... Kapı sanki bir duvar... Cevap yok… Söz vermemiş olsa bir yere gittiğine hükmedeceğim... Hacı Osman Efendi ise sözüne sadık bir adamdır. Siz onu bilmezsiniz. Vaktiyle ona senetsiz sepetsiz bin lira altın para teslim etmişlerdi… Sahipleri gelince derhal teslim etti. Bu zamanda böyle doğru adam bulunur mu? Çaldık kapıyı… Duyurmak mümkün değil... Nihayet yanındaki evden bir kafes açıldı... Küçük bir hizmetçi kim olduğumu sordu… Meseleyi anlattım. Meğer Hacı Osman Efendi beni iskele kahvesinde bekliyormuş… Haydi bu defa da tersine… İskele kahvesine girince gazinonun sahibi yanıma yaklaştı… Beni eskiden tanır… Evlendiğimin ilk seneleri Büyükdere'de oturmuştum… Herif zeki… Beni unutmamış… Baktım ki koçu yine eski koçu… Hiç değişmemiş… Onunla biraz hoşbeş ettik.

Cezmi Ziya çıldıracaktı... Bir saatten beri arsa işini öğrenememiş, kendisine ait olmayan bir sürü lakırdıları dinlemişti… Abdulgafur Efendi'yi bir daha ikaz etmek istedi:

- Tabii Hacı Osman Bey'i bulup arsa meselesini konuştunuz.
- Tabii… Zaten lakırdıyı oraya getirecektim… Bir de bakayım ki bizimki köşede tavla oynuyor... Pek meraklıdır. Hem de ustadır... Tam oyunun hararetli yerinde… Ses çıkarmadan yanına oturdum... Hacı Osman Efendi'ye zar gelmiyor, büsbütün kızıyordu. Oyunda sade ustalık para etmez. Biraz da zar gelmeli… Karşısındaki bayağı oyuncu değil… Zaten Hacı Osman Efendi öyle değme oyuncularla tavla oynamaz… Sayılı kimselerle oynar… Zar aksi geldikçe Hacı Osman Efendi'nin sakalı dikleşiyor, mütemadiyen terliyordu... Nihayet yanlış bir dübeş Osman Efendi'nin yenilmesine sebep oldu. Bilmezsiniz… Tavla meraklıları pek hiddetli olur… Bir defa ben Sinop'ta iken bir jandarma zabiti vardı. Canciğer görüştüğü bir arkadaşıyla sırf tavla meselesinden darıldı ve bir daha yüzüne bakmadı.

Cezmi Ziya saatine baktı. Birçok işleri alt üst olmuş, söz verdiği yerlere mahcup kalmıştı.

- Arsa meselesi açılınca…
- Evet… Ben de onu söylemek istiyorum. Nihayet arsa meselesi açıldı.

Cezmi Ziya, Abdulgafur Efendi'nin bu sözlerini can kulağıyla dinliyordu…

- Sizin arsa hisse-i şayialı imiş… İzale-i şüyu yapılıp yapılmadığını sordu… Tabii ben de bir şey bilmediğim için cevap veremedim.

Cezmi Ziya mühim bir haber vereceğim diye kendisini saatlerce alıkoyan, lüzumsuz lakırdılar dinlettiren Abdulgafur Efendi'yi aptal ve şaşkın bir adam gibi süzüyordu…

Hikmet Şevki

4.1.15. Bir Aile Faciası[89]

Emrâz-ı asabiye mütehassısı Hüseyin Reşit Bey hastasına gitmek üzere pardösüsünü giyiyordu. Muayenehanenin kapısı açıldı, içeriye orta yaşlı, temiz kıyafetli bir ziyaretçi girdi:

- Doktor Bey… Sizi mühim bir mesele için rahatsız edeceğim de. Doktor:
- Maalesef bir hastama gidiyorum. Birkaç saat sonra teşrif edemez misiniz? diye sordu.

Ziyaretçi başını önüne eğdi:

- Peki… Nasıl emrederseniz, dedi.

Çıkmak için kapıyı açıyordu. Birdenbire iri vücudu kapının tahtasına çarptı, dizleri büküldü.

Doktor hemen onu kolları arasına almak için atılmıştı. Fakat o derhal kendini topladı, gülümsemeye çalışarak:

- Küçük bir baş dönmesi… Ehemmiyeti yok… Demek iki saat sonra…

[89] M. F., Bir Aile Faciası, *Resimli Hikâye*, nr. 13, Eylül 1928, s. 27

Ağır ağır dışarı çıkıyordu. Hüseyin Reşit onu kolundan tuttu:

- Biraz dinlenmeniz lazım. Bu hâlde gidemezsiniz, dedi.

Ya hasta yahut da derhal yardım edilmek lazım gelen çok meyus bir insan karşısında bulunduğunu anlamıştı. İşi zaten pek acele değildi. Hastasının yarım saat beklemesinden bir şey çıkmazdı.

Doktor tekrar çıkardığı pardösüyü çiviye asarken sordu:

- Bir rahatsızlığınız var mı?

O başıyla işaret etti:

- Hayır… Hasta değilim.
- O hâlde bir hastanız var?
- Evet…

Başını parmakları arasında sıkıyor, metin görünmek istemesine rağmen çok ıstırap çektiği görünüyordu:

- Hastanızı tehir edebilecek misiniz? Beni dinleyecek misiniz?
- Evet.
- İnsaniyetinize teşekkür ederim… Derdimi size açmaya karar verdikten sonra iki saat bekleyemeyecektim. Çıldırmaktan korkuyordum.
- Bir felakete mi uğradınız?
- Çok büyük…
- Sizi dinliyorum…
- Bu gece evimde feci bir vaka geçti… Zevcem, bir buçuk yaşındaki çocuğumuzu öldürmeye teşebbüs etti…
- Sebep?
- Hiç sebepsiz Doktor Bey… Karım deli…
- Ne vakitten beri?
- Dün akşamdan, çocuğumuzu öldürmeye teşebbüs ettiği zamandan beri… Çünkü bu hareket delilikten başka bir şeyle izah edilemez... Hem bilseniz ne canavarca bir şekilde… Dişleriyle çocuğumun bileğini parçalamış, cadılar gibi, kanını emiyordu…

Gecenin manzarası tekrar gözlerinin önünde canlanmış gibi çıldırıyor, gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

Doktor onu teskin etmeye çalışarak:

- Heyecanlanmayınız, dedi. Vakaları bana olduğu gibi anlatınız.
- Vaktiniz yok…
- Hayır hayır. Bunu aklınıza getirmeyin… Görüyorum ki sizin meseleniz çok mühim… Şimdi bir arkadaşla dertleşir gibi bana bütün vakaları anlatınız… Zevcenizde hiç gayritabii bir hâl var mıydı? Ara sıra hastalanır mıydı?
- Hayır…
- Sinir buhranları olur muydu?
- Bilakis çok sakin, melek gibi bir kadındı.
- Dün gece gayritabii bir hâl görmüş müydünüz?
- Hayır… Dün gece işimden her vakitki saatte döndüm… Ben bir bankada muhasebeciyim… Yine her akşamki gibi yemeğimizi yedik… Yemekten sonra biraz oturduk… Ben yapılacak mühim hesaplarım olduğu için evrakımı eve getirmiştim… Kendi kendime çalışmak için bir odaya çekildim… Zevcem çocuklarla beraber kaldı… Ne yaptılar, nasıl vakit geçirdiler, bilmiyorum. Birdenbire hizmetçinin acı acı bağırdığını, beni çağırdığını işittim… Bu öyle korkunç bir çığlıktı ki yangın oldu yahut eve bir katil girdi zannederek koştum… Hizmetçi ile merdiven başında çarpıştık: "Bey yetiş… Hanım Bülent'i öldürüyor!" diye boynuma sarıldı. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak yatak odamıza koştum… Karımı ne vaziyette gördüğümü bilmezsiniz…
- Rica ederim çocuk olmayın.

Adamcağız hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

- Çocuğumuzu karyolaya yatırmış… Dişleriyle masumun bileğini parçalamış, bir kudurmuş canavar gibi kanını emiyordu… Şiddetle üstüne saldırdım, omuzlarından tutarak geri çektim... Çocuk da beraber kalktı… Yaralı kolu bir türlü ağzından bırakmıyordu. Ben de deli olmuştum. Başına şiddetli bir yumruk indirdim. Çocuk ağzından düştü… Görseniz karım ne korkunçtu… Ağzı, dişleri kan içinde idi. Gözleri

ateşler saçıyordu… Birdenbire bu gözler şaşılaştı, çivi gibi dimdik, beynime saplandı. Gözleri gibi vücudu da kollarımın içinde kaskatı kesildi, adeta taş oldu.

Ben onunla uğraşırken hizmetçi sokağa uğramış, komşu evde oturan akrabalarımıza haber vermiş… Onlar, çocuk büyük gecelik elbiseleriyle evimize üşüştüler… Civardaki bir belediye doktoru getirildi… Sonra, sonra…

- Evet sonra?

Muhasebeci dinlenir gibi biraz sustuktan sonra devam etti:

- Doktor biraz da benimle uğraştı… Kanlı adamım… Anlaşılan beynime kan çıkmış… Hâsılı geceyi tasvire sığmaz bir hengâme içinde geçirdik...
- Hasta şimdi nasıl?
- Sabahleyin açıldı. Yatağından kalkamıyor, daha doğrusu kaldıramıyoruz… "Çocuğum… Çocuğumu göreceğim." diye yataktan fırlamaya teşebbüs ediyor, kollarına, vücuduna sarılarak zorla zapt ediyoruz…
- Çocuğu gösterdiniz mi?
- Heyhat… Biçare kadın çocuğu artık hiç göremeyecek… Bu vakadan sonra evladımı nasıl ona teslim ederim?

Doktor düşünüyordu:

- Hizmetçiden tabii tafsilat almışsınızdır…
- Tabii… Mamafih vaka sade bundan da ibaret değil. Karım dava evvel on üç yaşındaki büyük oğlunu da öldürmeye kalkışmış…
- Daha evvel ne vakit?
- Dün gece… Vakadan hemen üç beş dakika evvel…
- Sizin bundan haberiniz olmadı mı?
- Hizmetçi şöyle anlatıyor: Karım hizmetçiye yatması için izin vermiş… O ne kadar uyuduğunu bilmiyor… Birdenbire yanındaki odada bağırma sesleriyle yatağından fırlamış… Benim çalıştığım oda aşağı katta ve sokak üzerinde olduğu için bunları duyamadım… Karım saçları dağılmış, gözleri yerinden uğramış, oğlu Nimet'i gırtlağından yakalamış, yerden yere çarpıyor, tekmelerle eziyormuş… Çocuk zaten alil, biçare bir şey… Yüzü gözü kan içinde, can verecek gibi hırlıyormuş… Tekrar

yatak odasına girmiş… Hizmetçi şaşkınlığından beni çağırmayı akıl edememiş… Çocuğu musluğa götürerek yüzündeki kanları yıkamaya başlamış… Bu defa yatak odasındaki bebeğin acı acı feryat ettiğini işitmiş… Nimet'i bırakarak koşmuş… Karımı bir yamyam gibi çocuğunu dişleriyle parçalıyor görmüş… Zavallı kadın birdenbire çıldırmış… Öyle değil mi Doktor Bey?

Hüseyin Reşit:

- Mamafih şimdilik öyle farz etmeye mecburuz, dedi.
- Herhalde karımın hastalığını başka doktorların anlamasına imkân yok… Evlenmek için bir asabiyeciye müracaat etmeyi düşündüm. Sizin çok yüksek bir hekim olduğunuzu söylüyorlar… Şimdi gidebilir miyiz?
- Tabii fakat daha evvel sizden bazı malumat almalıyım… Ne kadar zamandan beri evlisiniz?
- Bu sene altıncı sene…
- Şu hâlde on üç yaşında olduğunu söylediğiniz çocuğun babası siz değilsiniz…
- Ben karımın ikinci kocasıyım… Onu evvela parası için yaşlıca bir Mısırlıya vermişler. Bir sene kadar beraber yaşamış… İki çocuğu olmuş… Birisi dört aylık iken ölmüş… Zavallının gözleri yokmuş… Bu çocuğun yaşamasıyla yaşamaması hemen müsavi gibi… Bir tarafı tutmuyor, dili söylemiyor…

Doktor dikkatle dinliyordu:

- Ya… Zevceniz bu adamdan niçin ayrılmış?
- Ayrılmamış… Kocası ölmüş… Ayyaş, sefih bir adammış… Bir acayip beyin hastalığına uğramış… Beyin sulanması, vaktinden evvel bunama falan demişler ama asıl hastalık pek bilinmemiş… Yahut da ben öğrenemedim.
- Zevceniz bir hastalık çekmiş mi? Bahusus sizinle evlendikten sonra ahval-i sıhhiyesini tabii daha yakından takip ettiniz.
- Hayır… Zevcem sağlam vücutlu bir kadındır… Pek seyrek hasta olur… Onlar da nezle, soğuk algınlığı, mide bozukluğu gibi şeyler…
- Çok âlâ… Demek ki sıhhati iyi idi… Mamafih iyi düşününüz… Hâlinde, size, çocuklara, etrafındaki insanlara olan muamelesinde hiçbir gayritabiilik yok muydu?

- Hayır karım dün akşama kadar kadınların en temiz en iyisiydi. Melek gibi bir mahlûktu. Evim barkım yıkıldı. Ben şimdi ne olacağım?

Doktor artık onun tesirine ehemmiyet vermeyerek soruyordu:

- Çocuklarına merbutiyeti nasıldı?
- Söyledim ya doktor… Müşfik bir aile annesi çocuklarını nasıl severse öyle severdi.
- Büyük oğlunu ara sıra döver miydi?
- Bilakis… Bu çocuğu alil ve babasız olduğu için iki kat sever görünürdü. Muhabbeti zaaf derecesindeydi. Ben de ona çok acıdığım, çok müşfik davrandığım hâlde, muamelede biraz ciddi olmama bir parça canı sıkıldığını hissederdim… Onun en ufak kabahatlerini örtbas etmek için neler yapmazdı? Karımın küçük çocuğumuza yaptığı şeyi olmamış bile farz etsek Nimet'i kıyasıya dövmesi onun çıldırdığına şüphe bırakmaz.

Doktor artık suallerini bitirmiş, hastayı görmeye gitmek için tekrar pardösüsünü giymişti. Mamafih muayenehaneden çıkarken son bir sual sordu:

- Bugün konuştunuz mu?
- Bazen aklı başına gelir gibi oluyor. "Ne olursa olsun benim çocuğumuzu öldürmek istemediğime inanmayacaksın değil mi?" diyordu. Onu teskin etmek için "Elbet, ne mümkün" diyordum. Fakat heyhat! Yamyam gibi, hortlak gibi çocuğumun kanını emdiğini gözümle gördüm.

Asabiye mütehassısı odaya girdiği zaman hasta belediye doktorunun verdiği sakinleştirici ilacın tesiriyle uyuduğu derin bir uykudan uyanıyordu. Hâlinde bir gayritabiilik yoktu. Sade çok solgun ve hâlsiz görünüyordu.

- Çocuk nasıl? dedi.
- Merak etme çocuğun bir şeyi yok.
- Evladımı bir kere göreyim…
- Şimdi uyuyor… Olamaz...
- Yalan söylüyorsunuz… Ayaklarınızı öpeyim bunu bana yapmayın… Bana emniyetiniz yoksa uzaktan gösterin… Tek bir kere yavrumu göreyim…

Genç kadın gözlerinde yaşlarla yalvarıyor, ellerini kocasına uzatıyordu.
Doktor Hüseyin Reşit muhasebecinin reyini sormadan emretti:

- Çocuğu getiriniz!

Birkaç dakika sonra ihtiyar bir kadının kucağında tombul bir bebek göründü. Akşamki hengâmeyi çoktan unutmuş görünüyor, sarılı tombul kolunu annesine sevinçle uzatıyordu. Doktor çocuğu ihtiyar kadından aldıktan sonra annesinin kucağına verdi.

Vacit Bey kadının birdenbire çocuğu pençelemesinden korkuyor gibi bir hareket yaptı. Fakat doktordan çekindiği için bir şey söylemedi, kadının şüpheli bir hareketi üzerine hemen atılmaya hazır bir vaziyette durdu. Genç kadın dudaklarında soluk bir tebessümle çocuğuna bakıyor, gözlerinden tane tane iri yaşlar damlıyordu. Doktor:

- Hanımefendi niye çocuğunuzu öpmüyorsunuz? dedi.
- Babasının aklına bir şey gelmesinden korkuyorum. Çocuğu artık bana emniyet edemeyecekler… Hakları da yok mu?
- Ben doktorum hanımefendi. Size bir şey olmadığını temin ederim. Belki geçici bir sinir buhranı oldu… Herkeste olabilir… Şimdi sizi bir muayeneden geçireceğim. Suallerime doğru cevap verir ve dediklerimi yaparsanız bir iki gün sonra, hatta belki de daha evvel, bütün mesuliyeti üstüme alarak çocuğunuzu size teslim ederim.

Kadın, Doktor Hüseyin Reşit'in uzun kır bıyıklı, kırmızı renkli mütebessim ve emniyet verici çehresine bakıyordu:

- Sizi Allah mı gönderdi? dedi. Çocuğumu bana gösterdiniz.
- Bir ananın çocuğunu görmesinden daha tabii ne olur?

Bebeği kadının kucağından alarak muhasebeciye teslim etti:

- Haydi beyim dedi, siz biraz çocukla beraber içeriye gidin. Ben hanımefendi ile bir parça yalnız konuşacağım. Size inşallah gayet hayırlı bir haber veririm.
- Şimdi konuşalım hanımefendi. Elhamdülillah sıhhatinizin ve aklınızın yerinde olduğunu görüyorum… Bilirsiniz ki doktorlardan bir şey saklanılmaz... Bir geçici sinir hâli bile olduysa ehemmiyeti yok... Bana vakayı olduğu gibi anlatınız… Dün gece yaptıklarınızı hatırlıyor musunuz?

- Elbette doktor… Size her şeyi olduğu gibi anlatacağım… Mamafih ben size hastalıktan değil bir büyük aile sırrından bahsedeceğim. Bunu öğrendiğiniz zaman hasta olmadığıma kanaat getireceksiniz. Nitekim zevcimle açık konuşmama imkân olsa dün geceki hareketimi ona da izah edebilirdim. Doktor Bey ben insaniyetinize itimat ederek size bir akıl da danışacağım.
- Çok âlâ efendim…
- Daha evvel vakayı anlatayım… Zevcim size bana dair bir şey söyledi mi?
- Bilmemde fayda olan bazı şeyleri kendisine sordum. Muhasebeci Bey ikinci zevcinizmiş. Birincisi merhum bir Mısırlıymış. Ondan on üç yaşında bir sakat çocuğunuz kalmış…

Genç kadın derin derin içini çekti:

- Bu fırtına hep o biçarenin yüzünden koptu. Buna rağmen bu zavallı alili ne kadar içim yanarak seviyorum bilseniz… Vakayı bir sır olarak zevcimden saklamamın, kendimi çocuğunu yemek istemiş bir katil anne olarak tanıtmaya tahammül etmememin sebebi de yine bu çocuk. Ah bu uzaktan baktığımız zaman hepsini mesut ve memnun gördüğümüz ailelerin iç yüzlerinde neler var? Ben kızken beni sattılar. Sırf parası için sefih, ayyaş bir Mısırlı ile evlendirdiler.

Bu adam sefih ve ahlaksızdı. Tahammül edilecek bir hâli yoktu. Fakat ben kanımı içime akıtmaya, kaderime razı olmaya karar vermiştim. İlk çocuğum doğdu. O beni teselli edecek, birkaç sene sonra büyüyerek bana arkadaş olacaktı. Onu dünyaya getirirken hem acıdan kıvranıyor hem sevinçten gülümsüyordum. Fakat bu ilk çocuğum iki gözü kör doğdu. Birkaç sene sonra Allah bana bu ikinci evladımı verdi. O doğduğu zaman güzel bir çocuktu. Fakat bir zaman sonra vücudu yaralar içinde kaldı. Yürüme yaşına geldiği zaman biçarenin bir tarafını sürüklediğini fark ettik. Söz söylediği zaman da dilinde bir ağırlık olduğunu anladık. Kocamın titizliği, ahlaksızlığı bir zaman sonra şiddetli bir deliliğe tahavvül etti. Nihayet korkunç bir hastalıkla öldü. Sadedil ve saf bir aile kızı olduğum için hakikati ancak onun ölümünden sonra anladım. Frengiliydi. Öldüğü hastalık bu frengi neticesinde gelmiş bir felç-i umumiydi. Çocuklarımdan birinin kör, ötekinin sakat doğmalarına sebep hep bu hastalıktı. Çıldıracak gibi olarak büyük doktorlara koştum. Kendimi uzun muayenelerden geçirttim. Evlendiğimiz zaman hastalık sirayet

devresini geçirmiş ve kocam oldukça tedavi görmüş olduğu için bana sirayet etmemiş… Birkaç sene sonra şimdiki zevcimle evlendim. Çok mesut oldum. Çocuk istemiyordum. Sebebi öteki kocamdan olan sakat çocuğumdu. Bu çocuğa ne kadar acıdığımı, onu ne delice sevdiğimi bilemezsiniz. Vücudunun sakat ve alil olmasına rağmen ruhu seneden seneye fevkalade inkişaf ediyordu. Fakat çekingen ve korkak bir çocuk bunu benden, annesinden başka kimse bilmiyordu. Tekrar anne olursam bu alil, hassas çocuk mutlaka ölürdü. Beni üvey babasından kıskandığını görüyordum. Zevcime bir türlü ısınamıyordu. Ona bir düşman gibi kin dolu gözlerle baktığını görüyordum.

Arzuma rağmen bu son çocuğum dünyaya geldi. Gördüğünüz gibi gürbüz, güzel bir çocuk... Bu bebeği bir nevi üvey çocuk gibi addetmeye öteki sıbyanın hakkını yememeye karar vermiştim. Fakat onu da derin derin sevmeye başlamaktan kendimi alamadım. O vakit bende garip bir his hâsıl oldu Doktor Bey. Son çocuğuma karşı duyduğum muhabbeti –hasta çocuğum hesabına– kıskanıyor, ona ihanet etmiş gibi kendi kendimi yiyordum. Bu kıskançlık bende bu dereceye varırsa o sakat çocukta ne şekil alacağını tasavvur edin. On bir yaşına giren oğlum beni üvey kardeşinden ölürcesine kıskanmaya başladı. Artık aklı her şeye eriyordu. Hatta kendisindeki devasız hastalığı bile öğrenmişti.

Küçükken tatlı, müşfik bir çocuktu. Fakat yaşı ilerledikçe, ekseri alillerde olduğu gibi, onda fena hisler, yırtıcı meyiller uyanmaya başlamıştı. Eskiden o kadar rakik olan bu çocuk yavaş yavaş vahşileşmişti. Bezgin, bedhah, sinsi bir çocuk, daha doğrusu bir erkek oldu.

Çünkü onun fikirleri ve hisleri yaşına nispetle inanılmaz derecede büyüktü. Kardeşine bakışından adeta ürküyordum. İçimde öyle bir his vardı ki küçüğüme bir hâl olsa o içinden bayram edecek, bu güzel çocuğun seneler geçtikçe daha büyüyüp güzelleşeceğini, kendisini büsbütün terk edilmiş ve unutulmuş bir vaziyette bir köşeye attıracağını gayet iyi anlıyordu.
Mamafih ne de olsa çocuktu. Bu hisleri, düşünceleri benden saklıyorum sanıyordu. Benim yerimde başka bir insan olsaydı bu gösterişe inanırdı. Fakat ben çok ıstırap çekmiş bir kadın, bir anne idim.

Sebeplerini bilmediğim hâlde onun kardeşine bir fenalık etmesinden korkmaya başladım. Bu korkuyu bazen bu zavallı hastaya karşı haksız bir iftira addediyor, kendi kendime hiddetleniyordum. Fakat ne çare ki bir türlü onu zihnimden çıkaramıyordum. Nimet ilk zamanlarda üvey kardeşine karşı açık bir düşman tavrı almıştı. Son zamanlarda değişmeye, onu çok seviyor gibi görünmeye, mütemadiyen onun beşiği etrafında dolaşmaya başladı. Bu muhabbet şüphemi daha ziyade artırdı. Nihayet dün gece… Zevcim aşağıda çalışıyordu. Hizmetçi yatağına yatmıştı. Bülent'i uyutarak yatağına yatırmıştım. Ben salonda bir el işiyle meşguldüm. Yerde mecmualardan resim kesmekle meşgul olan büyük oğlumun sessizce yanımdan kaybolmuş olduğunu fark ettim. İçimde garip bir his uyandı. Küçük oğlumun yattığı odayı dolaşmak ihtiyacını duydum. Fakat bu vehmime kızdım. Oturduğum yerde kendi kendimle mücadele ediyordum. Birdenbire içeriden acı bir çocuk feryadı geldi. Yerimden fırladım, bir hamlede çocuğun yattığı odaya koştum. Gördüğüm manzarayı ölsem unutamayacağım. Nimet kardeşinin çıplak kolunu bir pravaz şırıngasıyla delmiş bir şey akıtıyordu. Kendi kolu da açık ve yaralıydı. Deli gibi üstüne atıldım, şırıngayı çektim. Ucundan kanlar damlamaya başladı. Büyük oğlum kan tutmuş katillere benzemişti. Bir hamlede bana hakikati itiraf etti. Kardeşinin güzel, sağlam bir çocuk olarak yetişmesine, kendini büsbütün bir köşeye attırmasına tahammül edememiş, onu da kendi kanıyla zehirlemek istemiş. Evvelce söylediğim gibi bu alil çocukta –belki hastalığı sebebiyle– vakitsiz bir inkişaf vardı. Kanındaki hastalığı biliyordu. Kardeşini kendine benzetmek için ancak bu pravaz şırıngasını icat edebilmiş. Kendi kolundan aldığı kanı ona aşılamıştı.

O dakikada çılgın kafamla ancak bir şey düşündüm. Küçük oğlumun damarlarında yürümeye başlayan kanı çekip çıkarmak. Yılan sokmuş insanlara yaptıkları gibi bu kolun üst tarafını kırarcasına sıktım, iğne yarasının birini dişlerimle parçaladım. Çocuğumun kanını emmeye başladım. Hakikat işte bu, Doktor Bey…

Genç kadın kocasıyla olan davasını unutmuştu. Oturduğu yerde kıvranarak merak ile soruyordu:

- Siz doktorsunuz. Söyleyiniz bana, küçük oğlum tehlikede mi? Sirayet böyle mi olur? Allah aşkına bana teminat veriniz.

Doktor Hasan Reşit hastayı teskin etmek için doğru yanlış birtakım şeyler söyledi.

Kadın biraz ferahladıktan sonra yine kocasını hatırladı:

- Bu vaziyeti kocama söylersem çıldıracak. Üvey oğluna bir katil muamelesi edecek. Belki de haklı olarak evden atacak. Fakat ne de olsa ben buna tahammül edemeyeceğim. Size bir doktor gibi değil, bir kardeş gibi yalvarıyorum. Ben şimdi ne yapayım, bana bir akıl öğretiniz!

Hasan Reşit ağır bir tavırla:

- Kendinizi üzmeyiniz… Her şeyin çaresi bulunur, dedi. Yalnız her şeyden evvel sizin deli olmadığınızı zevcinize temin etmeliyim…

Bunları söyledikten sonra durgun, düşünceli odadan çıktı.

M. F.

4.1.16. Küçük Kamburun Sırrı[90]

Nihayet bu uzun gün de bitmiş, azat vakti gelmişti. Mektep kapısından cıvıltılı bir çocuk kafilesi göründü. Koltuklarında çantalar, ellerinde yemek tasları, itişerek sokağa fırladılar. Kiminin dizinde daha o günün kirli sıyrıntıları, kurumuş kan izleri vardı. Hemen hepsinin çehresinde muziplikler yaratan bir sevinç, serbestinin verdiği bir nevi "kabadayılık" okunuyordu.

Yolları ayrı olanlar kapının önünde, kısa bir gevezelikten sonra ayrıldılar.

Nuh kuyusuna çıkan dik yokuşta üçer dörder çocukluk iki gruptan epeyce geride tek başına yürüyen bir oğlan daha vardı. Bu zavallı on iki yaşında olmasına rağmen dokuzdan fazla göstermeyen kavruk vücutlu, solgun yüzlü küçük bir kamburdu. İnce ince bacakları, sağ omzuna basan, belini eğen bu ıstırap yükünü taşıyabilmek için büyük bir gayrette

[90] Mebrure Hurşit, Küçük Kamburun Sırrı, *Resimli Hikâye,* nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 23

bulunuyorlarmış gibi dört beş adımda bir dinlenmek ister gibi yavaşlıyorlardı. Belki bu tembellikte ilerideki çocukların ilkâ ettiği korkunun da tesiri de vardı.

Daha o gün bile ona ne kadar zulmetmişler, hocanın iştirakiyle ne acı şeyler söylemişlerdi! Hem de ne haksız yere! Hadise, sıra arkadaşının çaldığı küçük bir çakıyı istemek kabahatinde bulunduğu için çıkmıştı. Bu hırsızlığı muallime söylemeden evvel çok tereddüt etmiş, fakat sevgili babasının son yadigârından bile bile ayrılmaya bir türlü gönlü razı olamamıştı.

Ayağa kalkıp da derdini anlatır anlatmaz dershanede bir gürültüdür kopmuştu. İtham ettiği şişman suratlı, küçük gözlü talebe, yerinden fırlamış ve yakın akrabalarından birinin maarifte yüksek bir mevki sahibi olmasından cesaret alarak:

- Muallim Efendi, inanmayınız, şu mendeburun sözlerine… Ne olacak hırsız babasına çekmiş. Ne vakittir çakımda gözü vardı. Aklı sıra iftira ile elimden alacak… Bütün çocuklar bilir, bu çakı benimdir, diye bağırmış ve talebelerden birinin "doğru söylüyor" demesi, hepsini de "evet, evet…" diye tasdik ettirmeye kâfi gelmişti.

Zavallı kambur Hasan da artık ne söyleyeceğini bilmeden kalpsiz arkadaşlarının "hırsız çocuğu, hırsız çocuğu" diye bağrışmaları arasında son bir ümitle muallime bakmış, fakat onun da çatık kaşlarla, "Hasan Efendi, ahlak notunuz bu sene yine pek kırık olacak!" demesi üzerine, mağrur bakışlarıyla zavallıyı büsbütün ezmeye çalışan şişman talebenin yanına zayıf ve alil vücudunu küçültmeye çalışarak oturmuştu.

Zaten Hasan'ın derdi yalnız bu değildi. Onun mini mini kalbini oyan, yanaklarını solduran daha elim bir sırrı vardı. Bu öyle bir şüphe idi ki saf yüreğinin temiz muhabbetlerinden birini lekeliyor, zihnini oyuyor ve her sabah mektebe gelirken merhametsiz arkadaşlarından birinin bunu öğrenmiş olabilmesini düşünerek işkenceli anlar geçiriyordu. Hiçbir zaman unutmayacaktı. O kış ebeveyni arasında büyük bir geçimsizlik vardı. Annesi hemen her akşam, kâfi derecede süs yapamadığından şikâyet ediyor, falan hanımın şöyle mantoları, böyle elmasları var, diye kavgalar çıkarıyordu.

Hasan'ın babası büyük mağazalardan birinde veznedardı. Aldığı maaş, öğleleri yemek yemekten bile vazgeçtiği hâlde İstanbul ile Üsküdar arasındaki yol masrafı çıktıktan sonra ancak maişetlerini temin edebiliyor, genç karısı Süheyla'nın süs heveslerini tatminden çok uzak kalıyordu.

Hele o kış, genç ve düşüncesiz kadın başkalarının sırtında kürk mantolar gördükçe havası kaçmış, modaya gayri muvafık paltosunu parçalamak arzularına düşüyor ve kocası geç vakit yorgun argın eve döndüğü zaman çatık bir çehre, ağlamaktan kızarmış gözlerle karşılaşıyordu. Zavallı adam Süheyla'nın kendinden her gün biraz daha uzaklaştığını, etrafına kafesinden uçmaya karar vermiş yaramaz bir kuşgözleriyle baktığını hissediyor ve onu memnun etmek için çareler arıyordu. Bir haftadan beri hayatları çekilmez bir hâle girmişti. Süheyla'nın kinayeleri artık büyük manalı bir ima şeklini almıştı. O sabah erkenden evden çıkan Adil Efendi gece dokuza doğru elinde paketlerle geldi. Mesele basitti. Ara sıra dükkân pek geç kapandığı zamanlar yaptığı veçhile o akşam mağaza sahibi ile hesap görmemiş ve paraları kasaya kapatıyormuş gibi yaparak içinden mühimce bir meblağ çalmıştı.

Eve geldiği zaman elinde manto da elmas da vardı.
Fakat bu çılgın günahının kefaretini işte tam iki seneden beri hapiste ödemekle meşguldü.

Küçük Hasan babasının götürüldüğü o karlı günü hiç unutabilir mi? Zavallı adamcağızın onu bağrında sıkarak ölüm dolu gözlerle, "Hasan'ım, hayatını zehirledim, seni elimle öldürse idim, çok daha iyi etmiş olurdum." deyişi gözünün önünden gider mi?

Evet keşke öldürse idi! Hiç olmazsa kalbini yenen o zalim şüpheyi tanımamış olurdu. Hasan anlıyordu. Annesinin süslerini, evin geçimini, hatta kendi ihtiyacatını temin eden paranın günahla kazanıldığını hissediyordu. Nasıl olmuştu, bunu nereden sezmişti? Bilmiyordu.

Çektiği azap bu küçük yavrucağın yaşıyla, düşünce kudretiyle kabil-i kıyas değildi. Istırabı onu büyültmüş, ruhunda hayata karşı vakitsiz bir lanet, sakatlığının da artırdığı bir kin doğurtmuştu.

Nihayet kapının önüne geldi. Zayıf parmakları tokmağa uzandı. İçeriden bir ses çıkmadı. Biraz bekledi. Tekrar çaldı. Şüphenin verdiği uyanıklıkla hassas olmayı öğrenen kulakları sokak üstündeki odadan bir fısıltı duydu. Cumbanın camı sürüldü ve kafesin arkasında müphem hayali çizilen annesi:

- Sen misin Hasan? Bir dolaş da öyle gel, şimdi aşağıya inemem, dedi ve cam kapandı. Cumbadaki hayal silindi.

Zavallı çocuğun o esnada zihnini dolduran düşüncelerde yaşıyla mütenasip olmayan ne büyük bir anlayış kudreti, bütün kinine rağmen kalbinden muhabbetini kovamadığı anasına karşı duyduğu şüphede ne kıskanç bir tehevvür vardı.

Sokakta kimseler görünmüyordu. Köşeyi kıvrıldı ve evlerinin arkasındaki bahçenin duvarına yaklaştı. Çantasını yere bıraktı ve başının biraz yukarısında kim bilir ne gibi bir sebeple duvarın taşları arasına çakılmış büyükçe bir çiviyi eliyle tuttu, yerinden oynayıp oynamadığına baktı ve sağlam olduğunu anladıktan sonra oraya tutunup kendisini biraz çekti. Ayağına da dayanacak bir taş bulup duvarın üstüne çıkmaya muvaffak oldu. Tam yanındaki dut ağacının dallarına sarılıp bahçeye atlamak güç olmadı. Zaten küçük hasta kamburunun verdiği zahmetten birdenbire kurtulmuş gibi bir çeviklik gelmişti.

Mutfak kapısı aralıktı. İçeri girdiği zaman burnuna keskin bir rakı kokusu geldi. Merdivenin alt başında ayakkabılarını çıkardı. Ve tahtaları gıcırdatmamaya gayret ederek yavaşça yukarı çıktı.

Annesinin yattığı odadan bir erkek kahkahası ile beraber kadeh tıkırtıları işitti. Temiz kalbinde öldürmek arzuları veren büyük bir isyan başladı. Babası namus ve hayatını bu kadın için mi kırmıştı? Bu kadın için mi bugün ona “hırsız çocuğu” demişlerdi?

Uzun azaplarla yorulan dimağında korkunç bir fikir yandı. Mademki zavallı babasının yaşamış olduğu bu evde böyle melun bir zilletin yapılmasına mani olamamıştı, hiç olmazsa onları, günahlarını barındırdıkları bu evle beraber boğacak bir çare bulmalı idi.

Usulca mutfağa indi. Dolabın yanında duran gaz tenekesini iki tarafından tuttu. Gücü yetmedi, kaldıramıyordu. Biraz düşündü. Musluğun kenarında iki bakraç duruyordu. Raftan bir kâse aldı ve gürültü etmemeye çalışarak bakraçlara gaz doldurdu.

İptida birini, sonra da ötekini yukarı taşıdı. Mücrimlerin oturdukları odanın kapısı kapalı idi. Evde kimse olmadığı için anahtarı dışarıda bırakmışlardı.

Küçük Hasan bunu çevirdi ve onları kilitledi. Artık bu andan sonra yaptıkları aklında değil! Bir saniyede bakraçlar boşaltıldı, iki kibrit parladı ve sofada koca bir alev kitlesi, tavana, kapıya, perdelere uzanan büyük, kırmızı bir ateş dili yaladı.

Merdivenden atılan Hasan'ın gözleri yerinden uğramış, ağzı çirkin bir şekilde kıvrılmış, boyunu kısaltan kamburu ile tıpkı peri masallarındaki orman cinlerine dönmüştü.

Aşağıdaki taşlık ve mutfak kapılarını arkasından kilitleyerek bahçeye ve oradan da sokağa atladı.

Başını yukarı kaldırdığı zaman camlardan biri kırıldı ve sarı, uzun, okşayıcı bir alev, ön duvardan kayarak ta dama kadar yükseldi. Ağaçlardan, dallardan, yapraklardan bir korku ürpermesi geçti. Kuşlar kaçışıyordu. Aşağı sokakta bir köpek uludu. İki cam daha çatladı ve evin yukarı kısmı korkunç bir ateş yığını hâlini aldı.

Tam o sırada bir kadın sesi, müthiş acı, yırtıcı bir kadın sesi ortalığı çınlattı. Pencerelerden birinde dumanlar arasında çırpınan iki kol göründü.

Hasan sesi tanır gibi oldu, göğsünden buna hırıltılı bir feryat cevap verdi ve "Yetişin yanıyorlar!" diye bağırdı, koşmak istedi… Sendeledi. Tozların arasına düştü.
Bir hafta sonra Toptaşı Tımarhanesi'nin parmaklı pencerelerinden birinde, azat vakti mektepten çıkan çocukları boğuk kahkahalarla seyreden küçücük kambur bir deli vardı.

Mebrure Hurşit

4.1.17. Doğru Hikâye[91]

Başımdan geçti, bu anlatacağım hikâye doğrudur.

On beş gün evvel, akşam karanlığında, apartmanımızın kapısı çalınmış, annem açmış.

Asker elbiseli, zaif bir genç, beni sormuş. Elinde bir mektup. Ve, birdenbire, yere çöküvermiş, merdivenin taşına oturmuş, başı, sapsarı, önüne düşmüş.

Annem şaşırır. Derhal su, kolonya, filan... Ve biraz kendine gelen gençten şunları öğrenir:

Bu genç açtır ve bu genç bir kaymakam oğludur. Babası millî mücahedede on sekiz yerinden yaralanarak ölmüş, (millî mücahedede.) Dört seneden beri bu genç, anası ve iki kardeşi, hükûmetin maaş bağlamasını bekliyorlar, (dört sene.) Her şeylerini satıp savmışlar ve nihayet, bugün, annesi ve iki kardeşi, Edirne'de, aç, Sultan Selim Camisi'nin taşları üstünde yatıyorlarmış, (taş üstünde ve aç.) Kardeşlerinden biri açlıktan ölüm derecesinde hasta imiş. Bu genç, on parasız, Edirne'den İstanbul'a kadar, on iki günde yayan gelmiş, (yayan on iki günde.) Oradan bana bir tavsiye mektubu getirmiş, buradan da Ankara'ya yayan gidecek, (Ankara'ya yayan.) Ve kardeşlerini mektebe yerleştirmek için yalvaracak. Bizim evi çok aramış, yorulmuş, kapımızın önünde baygın düşmüş.

Tabii, annem icap eden şeyleri yapar ve çocuğu kendisine getirir, beni ertesi günü öğleden evvel görebileceğini söyler ve çocuk gidince, annem, ağlar.

Hadiseden biraz sonra ben geldim, bırakılan mektubu okudum. Yazan adamı tanımıyorum, imza şu: Edirne Meriç Kulübü: Ahmet Hamdi... Çocuğun anlattıkları mektupta aynen yazılı ve benden yardım isteniyor.

Bittim.
Derin bir merhamet dizlerimi kırdı, beni bir koltuğa çökertti. Bu genci derhal bulmak, onu kucaklamak, ona kardeşimden farkı olmadığını, ebediyen kendisini müdafaa edeceğimi söylemek istiyordum.

---

[91] Peyami Safa, Doğru Hikâye, *Resimli Hikâye,* nr. 15, 15 Kânunusani 1930, s. 21

Kendisi hakkında böyle hisseden birine müracaat ettiği için o talihsizi biraz talihli buluyordum, fakat böyle kendilerine yardım edemeyeceğim binlerce insan olabileceğini düşünerek bir kat daha merhametin uçurumlarına yuvarlandım... Gözlerim kararıyordu.

Ertesi gün, saat on bire doğru, bana bu gencin geldiğini haber verdiler. Odaya girdiğim vakit, kırık dökük bir insan gölgesi ayağa kalktı, sendeleyerek bana doğru koştu ve ellerime sarıldı; ışık arkasından geldiği için yüzünü göremiyordum.

Oturduk ve dikkatle yüzüne baktım: Başından geçenlerin hepsi orada yazılı. Açlık yanaklarını etsiz, damarlarını kansız, gözlerini fersiz, dudaklarını renksiz bırakmış. Yetimlik boynunu bükmüş, yorgunluk omuzlarını kırmış ve göğsünü çökertmiş. Cemiyetin ihanetleri bütün manevi varlığını ürkütmüş ve ruhunu büzüp sıkarak bir köşeye sindirmiş. O kadar ki, rahat oturmaya cesareti yok gibi görünüyor. Kanepe kenarına hafifçe ilişiyor. Ve hürmette kusur ediyormuş gibi daima ayağa kalkmaya hazır.

- Rahat oturunuz, arkanıza yaslanınız, burası sizin eviniz, kardeşimsiniz! dedim.
- Oturamıyorum ki... Ayaklarım sızlıyor... On iki gün yürüdüm... Kunduralarım da vuruyordu.

Kunduralarına baktım: Parça parça.

- Arkadaş, korkma dedim, korkma! Bütün istediklerini yapacağım, korkma, anlıyor musun? Korkma! Anneni, kardeşlerini ve seni kurtaracağım; vakıa ben de bir yetimim ve elimde hiçbir kuvvet yok, fakat, göreceksin, neler yapacağım!

Çocuk başını eğdi, boğazında garip sesler çırpınıyordu. Yutkundu ve hançeresi guruldadı. Birkaç kere burnunu çekti. Ve gözyaşlarıyla yüklü, ağır, titrek bir sesle:

- Yetişemeyeceğiz... Kardeşim ölüyor, annem de hasta.

Rahat ağlaması için başımı çevirdim ve hıçkırıklarını duydum.

Aşağı kattan gramofon sesleri ve kahkahalar geliyordu. Birdenbire ayağa kalktım:

- Söyle, ne yapalım? dedim.
- Ankara'da maarif vekâletine bir mektup yazınız, kardeşlerimi leyli mektebe koysunlar.
- Bu kolay, fakat kâfi değil. Sen yorgunsun, birkaç gün burada dinlen! Ankara'daki işlerini buradan yaptırırız.

Kesik kesik içini çekiyordu, sözlerini çabuk bulamadan, en basit kelimeleri de çok arayarak cevap verdi:

- Olmaz... Lazım benim gitmem, cüzdan… Maaş… Mühür... Basacağım... Beni görsünler... Çok var... İş… Yapılacak, gideceğim.. Yayan.
- Hayır! Tabii yayan gitmeyeceksin. Trenle gideceksin, bir çaresine bakacağız.
- Fakat... Bir buçukta... Bugün... Beni Haydarpaşa'da Niyazi Bey bekliyor... Bana: "Üç lira on bir kuruş bul, seni götürürüm, ben de gideceğim." dedi. Bir kuruş da pul parası.

Saate baktım: On ikiyi çeyrek geçiyor. Derhal, Ankara'da, biri maarif vekâletinde icap eden makama, biri de Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde bir tanıdığıma, tesirlerinin derecesini tahmin edemediğim iki mektup yazdım. Yemek yemesini teklif ettim, istemedi, yorgunluktan ağzına bir lokma bir şey koyamıyordu...

Evden çıktık.

Mektupları ve yol parasını kendisine verdim. Yolda, hâlsizlikten bir daha yere düşmemesi ve Haydarpaşa'daki işini kolaylaştırmak için vapura beraber bindim. En alt kamarada oturduk. Bana hayatından parçalar anlattı: "Ben de hastayım, ben de... Edirne'de bir sene hastanede yattım, bir hafta oldu çıkalı."

"Bize istiklâl madalyası verdiler, bu madalya oldukça hiç korkma dediler... Ama, öyle mi ya?.. Bak ne hâldeyiz... Allı yeşilli kurdele bir şeye yaramıyor."

Dilinde hafif bir taşralı şivesi vardı. Kültürsüz ve tecrübesiz bir genç. Cahil kaldığını kendi de söylüyor. Yorgunluktan zihnî faaliyetinde arada bir, durgunluklar var: Bazı tabirleri hatırlayamamak, (hariciye vekâleti, gibi.) Cümleleri bitirememek, nasıl başladığını unutarak duraklamak, (-Babamla Diyarbakır'dan Mardin'e gidiyorduk da… Mardin'e... deyip kalmak gibi.) Söylenen şeyleri birdenbire anlamayarak, abes cevaplar vermek (-Kardeşlerin kaç yaşında? diye sorduğum suale "Evet" cevabı vermek gibi.)

Ve sesi daima göğsüne doğru kaçıyor, ağzından az çıkıyor ve güç işitiliyor, içinde hiç eksilmeyen bir azap var: Başkalarını rahatsız etmek endişesi.

Hep tekrar ediyor:

- Ah!.. Bana hakkınız geçti... Ah! Size yorgunluk veriyorum.

Haydarpaşa'ya çıktık ve garda aradığımız adamı bulamadık.

- Bir saatten fazla aramıştık.
- Yoruldun tabii... dedim.
- Eh!.. Ne yapalım? cevabını verdi.
- Sen şu bekleme odasında otur, ben o adamı arar, bulurum, sen yorulma!

Onu oturttum ve ben, o zatı aramaya çıktım. Yok…

Çocuğu bıraktığım yere geldim. Fakat... Çocuk da ortada yoktu!.. Biraz arandım, tarandım, biraz daha arandım, bakındım, onu bulamadım.

İki gün sonra öğrendim ki, bir dolandırıcı imiş ve üç ay evvel, gazetelerden birinde, bir arkadaşımıza da aynı rolü oynamış...

Beni o kadar kandırdı ki, dolandırıcı olduğunu öğrendikten sonra bile ona inanıyorum ve diyorum ki, onun bütün ıstırapları hakikidir, fakat vakalar yalan; kaidesi hakikat olan bu yalan binasının dâhiyane kuruluşuna, ince mimarisine hayretle bakıyorum ve mimarına hâlâ acıyorum, hâlâ...

Peyami Safa

4.1.18. Papağan[92]

Kocası öleli daha bir gün olmuştu. Geniş bir odada, kısık bir lambanın loşluğa ve gölgeye benzeyen aydınlığı altında yatağın bir köşesine korkak korkak büzülmüştü. Avuçları çenesini kenetlemiş, gözlerinden şıpır şıpır yaşlar damlıyordu. Odanın öbür köşesinde yere çömelmiş, başı dizlerinin arasında sağa sola sallanan ihtiyar hizmetçi kadın hıçkırmaya başlayınca gözlerini şöyle bir açtı:

[92] Sadri Etem, Papağan, *Resimli Hikâye,* nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 26

- Hanımcığım etme... Emir büyük yerden. Sen üzülme, o da rahatsız olmasın... O makamını buldu. Makamı cennettir. Bana malum oldu kızım... Malum. Demin biraz kendimden geçivermiştim... Rahmetli, başında nurdan bir sorguçla karşıma çıktı...

İhtiyar hizmetçi bunları söylerken vaziyetini değiştirdi yere yayılmaktan yorulan dizlerinden birini kaldırdı, kafasını kanepelerden birine iliştirdi. Ve horlamaya başladı. Kadın anlatılan rüyanın sonunu öğrenmek için seslendi:

- Bacı. Bacı... Rüyanın sonu ne oldu? dedi. Fakat cevap almak ne mümkün! Odada horultudan başka bir ses duyulmuyor...

Kadın dertli dertli içini çekti. Tekrar seslendi:

- Bacı. Bacı...

Cevap:

- Harrrr… Puuf... Puuf harrrr...

İhtiyar kadının ciğerleri bozuk bir ateş körüğü gibi işliyor... Daha hafif bir hırıltı oldu, bir tel çıtırdadı... İhtiyar cevap vermeyince, kadın rüyanın alt tarafını kendisi tamamlamaya çalıştı... Düşüne düşüne hafifçe daldı ve rüyada şunları gördü... Kocası uzun bir seyahatten dönüyordu, kapının arkasından sesini işitti... Kapıyı açtı... Adam geldi... Soyundu ve yatağına girdi... Kolları kollarına sarıldı, vücudunda bir sıcaklık hissetti. Kolların hasreti gibi etlerin, derilerin ve tüy diplerinin de hasreti sonsuz bir susuzluk gibi kadının bütün vücudunu sarmıştı. Erkeğin vücudu kadının bedenindeki susuzluğu dindirdi. Sıkı sıkı sarıldılar. Dudakları kocasının dudaklarına bitişik olduğu hâlde kocasının sesi kulaklarında çınladı.

Kocası:

- Yahu Hanım, gel yanıma yat...
- Yahu Hanım, gel yanıma yat...

Kadının gözleri dört açıldı… Bu ses kocasının sesi idi. Kadın kocasının sesini çok severdi. Buna şaşmayınız. Kimi adam, bir güzel elden, bir güzel gözden, sevimli yüzden nasıl

hoşlanırsa bir renk, bir saç parçası insanı nasıl alâkadar ederse, bu kadın da kocasını sesi ile severdi. Onun için bu ses kadını o kadar şaşırttı ki birdenbire:

- Ne var bey, diye yatağın boşluğuna saldırdı... Uyku sersemliği ile ve rüya ile odadan akseden sesi birbirine karıştırdı. Vücudu kaba yatakta sert ve kıllı bir erkek bedenini aradı, fakat patiska yatak çarşafı bir bıçak gibi vücuduna dokundu. Yatak bomboştu. Fakat ses susmadı! Kadın adamakıllı uyandı ve gördü: Tavanda asılı kafesteki papağan kanatlarını çırparak, tüneğinde takla atarak söyleniyordu…
- Yahu… Hanım gel yanıma yat…

Gel yanıma yat...
Gel yanıma yat...

Kocası sağlığında bu sözü hemen her akşam tekrar ederdi. Papağan da karısı gibi bu sese alışıktı. Kadının kocasıyla tam yirmi beş senedir beraberdi. Kadının kocası onu Basra'da genç bir bahriye zabiti iken satın almıştı. Basra'ya kadar diyarlar dolaşan bu kartal tüylü, pırıl pırıl renkli sıcak güneşli memleketler kuşu, pek marifetli bir şeydi. Her papağan aşağı yukarı konuşur, öğrendiklerini tekrar eder. Fakat bu papağan öbürkülere hiç benzemezdi. Pekâlâ bilirsiniz ki papağanların pek çoğu genizlerinden konuşurlar. Hımhım papağanlardan değildi. Bir insan gibi, tıpkı güzel sesli bir insan gibi taklitler yapardı. Onun için bu aile; karı, koca ve papağandan mürekkepti. Gramofon icat edilmediği zamanlarda papağan onlara İstanbul kantoları söyler, zaman zaman Arapça söyler, deveciler gibi bağırır, sokak satıcıları gibi söylenir, velhasıl bu geveze mahlûk onları her zaman için eğlendirirdi.
Papağan ailenin içine girdikten sonra karı koca papağandan, papağan karı kocadan birçok şeyler öğrendi.

Kadın papağanın sesiyle uyandıktan sonra bir hayli zaman uyuyamadı. Vücudu sapır sapır titriyordu... Sabaha karşı sükûnet buldu. Bu sükûnet büyük sağanaklardan sonra gelen durgun bir hava gibi idi. Sinirleri gerginliğini kaybetti, daldı. O gün öğleye kadar acayip acayip rüyalar gördü. Bu karma karışık rüyalardan onda kalan hayal papağan kafesinde papağan gagalı ve insan yüzlü kocasının çehresiydi... Bu hayal günlerce kafasında bir fotoğraf plağı gibi kaldı...

Günler geçti… Papağan gagalı kocasının erkek hayali bir türlü silinmedi. Geveze papağan her akşam mı her akşam gece yarısı olunca:

- Yahu… gel yanıma yat, diye seslendi durdu.

Bir hafta geçti...
Bir ay geçti...
Bir sene geçti…

Kadın kocası ölmeden:

- Eğer, derdi, sen ölürsen zannetme ki ben sağ kalırım…

Kadın bu sözü yalnız kocasına değil, dostlarına, ahbaplarına da söyledi. Kendi kendine de aynı şeyleri tekrar ediyordu. Bu hislerinde pek samimi idi. Kocasından ayrılmak ihtimali ona bir teviye gözyaşı döktürürdü. Fakat korktuğu başına geldiği hâlde kadın canına kıymadı... Dostları, tanıdıkları bu işe hayret ettiler. Gerçi ölenle ölünmez diyeceksiniz. Ama bu söz bu kadına güç değil, intihar filan etmese bile dertten, hasretten ölürdü. Ölmedi, zannetmeyiniz ki bu kadın yavaş yavaş kocasını unuttu, kendini zevküsefaya verdi. Böyle düşünürseniz kadıncağızın günahına girersiniz.

Bilir misiniz bu kadın günlerini nasıl geçirdi? Şüphesiz bilmezsiniz... O hâlde anlatayım dinleyiniz. Kadın daha kocasının öldüğü gece ölmek istiyordu. Çünkü kocasının sesini kaybetmek ona müthiş, dehhaş, etheş bir şey geliyordu. Hâlbuki papağanın:

- Yahu gel yanıma yat, sözü, onu adeta ölümden kurtardı.

Şimdilik bana soracaksınız, diyeceksiniz ki: Pekâlâ... Papağan onu bir defa ölmeden kurtardı, ya sonra... Mutlaka o... dindar filan bir şey oldu...

Yarın ahrette kavuşmak üzere inzivaya daldı... Evet efendim... Bu kadın ahrete filan inanmıyordu ama, kocasını her şeyden daha çok severdi, hem vallahi, hem billahi. Kadın kocasının ölümünden sonra papağanı ile yaşadı... Papağana neler öğretmedi... Günlerce kafesi karşısına aldı... Kocasının cümlelerini öğretti... Papağan o hâle geldi ki kadın ne

yapsa, nasıl hareket etse kocasının bir cümlesini tekrar ediyordu. Sabahleyin kapının önünden gazetecinin:

- Havadis... diye sesi işitildi mi: Papağan kanatlarını çırpar:
- Hanım... Yahu gözlüğümü ver... diye seslenir...

Kadın bu sesten hazzediyor ve:

- Peki bey, derdi...

Biraz sonra bakarsınız papağan tüneğinde böbürlenir:

- Hanım... Hanım bir kahve...

Kadın cevap verir:

- Baş üstüne Efendiciğim...

Aradan beş dakika geçer geçmez papağan gene söylenir:

- Karıcığım artık beni ihmal ediyorsun... Kadın:
- Ayol Bey... Sen çıldırdın mı varım yoğum senin... İşte cezveyi sürdüm.

Öğlenleyin papağan hiddetli hiddetli bağırır:

- Karnım aç... A hanım, hiç de kocanı düşünmez misin sen?

Kadın bu sesten çok hoşlanırdı, çünkü vaktiyle kocasının da sesi hiddetlendiği zaman daha halâvetli olurdu.

Akşam olunca papağan:

- Karıcığım lambayı yak... Akşam oldu. Sofraya hazırla…

Kadın koşa koşa gider lambayı yakar... Yerine oturur oturmaz:

- Hanım hani kadeh... Hani meze...

Yatma zamanı gelince papağan seslenir:

- Yahu gel yanıma yat…

Kadın cevap verir:

- Allah rahatlık versin…

Kadın böylece papağanı ile yaşadı...

Günler geçti... Vakitler geçti. Dul kadın fena vaziyetlere düştü. Hayat pahalılaştıkça pahalılaştı. Kadın günden güne fakirleşti… Seneden seneye düşkünlüğü arttı. Evde ayna, konsol ne varsa satıldı... Bakır mangallar bir tane kalmamacasına satıldı. Fazla kilim, battaniye satıldı. Yastık, kanepe, yorgan satıldı… Hulâsa bir iki senede ev tamtakır kaldı. Kadın önünde bir sac mangal, altında yalınkat bir şilte mangalın soğuk küllerini karıştırdı durdu. Tamtakır odada papağan ona, o papağana baka baka seneler geçirdi. Dostları ona papağanı satmasını söylediler. Vakıa dul kadının evinde papağan kel başa şimşir tarak münasebetsizdi. Fakat kadın maaş cüzdanını kırdırdı... Kuşuna yem aldı... Kendi aç kaldı, papağanına iyi su içirdi.

Geçen seneki müthiş kış, papağanın da, dul kadının da vaziyetlerini fenalaştırdı... Kadın ihtiyardı. Soğuk müthiş, işitilmemiş bir hâl almıştı. Evde ne örtünecek bir şey, ne de odaları ısıtacak bir dirhem kömür vardı...

Kar bir günde camları örttü. Kadın da şaşırdı papağan da... Hele papağan kafesinde fırdolayı dönüp güneşi arıyordu. Aradı, aradı, fakat neye yarar ki güneş yüzünü göstermedi. Papağan üşüdükçe üşüyordu. Tüylerini dikti. Kadın soğuktan büzüldü. Papağan gene sözlerini söyledi: Karıcığım dedi... Yahu dedi. Dedi... Dedi... Dedi... Kadın soğuktan... Dim dü dü... Dı dı dı diye çeneleri birbirine çarpıyordu. Nihayet bir gün kadın titreye titreye bumburuşuk bir hâl aldı. Artık kadın başını kaldıramıyordu; yüzünü papağana çevirdi: Ondan ümit ve şifa bekliyordu. Bekliyordu ki papağan ona emretsin. Kocasının sesi onu gergin bir yay hâline koyardı. Kesik kesik öksüre öksüre papağana seslendi…

- Bey... Bey...

Papağan kanatları düşük, gagası aşağı doğru kadına baktı... Ve nezleli bir sesle:

- Allah rahatlık versin Hanım dedi... Ve pat diye tünekten aşağı düştü.

Kadın...

- Yavrum, yavrum, diye inledi, inledi... Olduğu yerden kalkamadı.

Ertesi gün kadını evde ölü buldular.

***

Şimdi tabii bana bu kadın kocasının ölümüne nasıl tahammül etti diye sormazsınız zannederim. Bence o, kocasının öldüğün gün değil kocasının sesini kaybettiği gün öldü.

Sadri Etem

4.1.19. En Hakiki Hikâye[93]

Vapurda soluma oturmuştu. Yüzünde, rahat, gamsız, endişesiz bir hayatın bütün huzuru, sükûnu vardı.

Sesinde bir kahkaha şakraklığı uçuyor, gözlerinin içi gülüyordu.

Paltosunun yan cebinden bir gazete çıkardı, açtı, şöyle bir göz gezdirdi, katladı, dizlerinin üstüne koydu:

- Sizden şikâyetçiyim efendim?

Onunla, hayli zamandan beri ahbaptık. Bilmeden, farkında olmadan hatırını kırmış mıyım? diye korkarak düşündüm:

- Neden Bf.?

[93] Mahmut Yesari, En Hakiki Hikâye, *Resimli Hikâye,* nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 3

Hâli, tavrı nazik, yumuşaktı:

- Sizden deyişimi, şahsınıza ait zannetmeyin. Sizlerden, bütün hikâyecilerden müştekiyim.

Cevap vermeme vakit bırakmadı:

- Birçok hikâyelerinizin mevzuunu, aile hayatından alıyorsunuz. Daha doğrusu, o çeşniyi vermek istiyorsunuz. Fakat bunda yanılıyorsunuz; evet, tamamıyla yanılıyorsunuz... Aile hayatı, sizin, şunun bunun tasvir ettiğiniz şekilde mi? Hayır... Allah'a bin şükür ki, öyle değil! Yoksa bu, cemiyet için büyük bir felaket olurdu. İhtimal ki sözlerim sizi rencide ediyor. Lakin sizler de, hiçbir esasa dayanmayan masallarınızla ailenizin harimine leke sürüyor, kutsiyetini mahvediyorsunuz. Nasıl mı? Size, onu da arz edeyim. Hikâyelerinizde tasvir ettiğiniz tipleri gözden geçirelim. Ahlaksız bir zevç veya zevce... Baştan çıkmış kızlar… Asri evlatlar… Hırsız hizmetçiler, aşçılar, işçiler... Misalleri uzatmak lüzumsuz ve faydasız... İstirham ederim, beyefendi bunun aksi yok mu? Doğru ve yerinde bir tabirle asıl olan bunlar, bu hep sakat, sahte, alil tipleri mi? Size kendi hayatımdan bahsetmeme müsaade buyurur musunuz?

Durmuş, gözleriyle göz bebeklerimi mıknatıslıyordu:

- Çok uzun sürmeyecek... Benim, gayet idareli, ev hanımı bir karım vardır. Adeta hayretle bakıyorsunuz... Evet, sizlere göre, zevce denilen mahlûk her cihetçe idaresizdir, müsriftir… Yanlış efendim, yanlış... Karım, çocuklarıma kendi bakar. Hizmetçi, dadı, bacı eline bırakmaz. Sabahleyin, yataktan kalkar. Benim ve çocukların kahvaltımızı hazırlar. Ondan sonra, mutfağa iner, yemekleri tencereye kor ve yukarı çıkar, ortalığı silip süpürür. Öğle yemeği ile akşam yemeği arasında çorapları yamar, sökükleri diker, evin tekmil noksanları, ihtiyaçları ile meşgul olur. Bayramdan bayrama, o da zorla bir kat elbise yaptırır. Eskilerini bozar, çocuklara entari falan yapar. Hizmetçi tutturmaz, evin işleri geri kalacak diye, hastalanmaktan korkar. Bu kış, bir manto ısmarlayacak oldum. Şimdi bu masrafın ne lüzumu var? diye, bana söylemediğini bırakmadı. Allah, cümlesininkini bağışlasın; gelinlik bir kızım var. Geldi, yetişti. Ne olur efendim, bir gün: Baba, ben, şunu isterim, bunu isterim! dese, ayak direse?.. Hani, ona karşı ben mahcup oluyorum. Oğlum on altısını bitiriyor, daha sigara, rakı nedir bilmez!.. Geçenlerde, bir kadeh bira, içirecek

oldumdu, yüzünü buruşturdu, gülmekten hep kırıldık. Karşı gelmek, kafa tutmak şöyle dursun, hani bir bardak su içmeye bile izin alır. Beslemeyi kaç kere evlendirelim! dedik de; ben, efendilerimden ayrılmam! dedi, iki gözü iki çeşme, ağladı, ağladı…

Bugün, gizliden karımın ayağının ölçüsünü aldım, bir iskarpin alacağım; haberi olsa, derhal mâni olur.

İşte beyefendi gördünüz mü hakiki aileyi?.. Aile hayatı, bu anlattığım şekildedir. Eğer bu gözle görür, tetkik ederseniz, işte o zaman, en hakiki hikâyeyi yazmış olursunuz…

Ön sıra kanepelerden birinde kıranta bir zat ayağa kalkmıştı, bizim ahbabı yanına çağırdı.

O, aynı nezaket, mahviyetle selam verdi, ayrıldı.

***

O, söze başladığından beri sağımda oturan ince, kesik sakallı bir bey, bizi dikkatle dinliyordu. Ahbabım ayağa kalkınca, bana döndü:

- Siz, bu masala, bu hikâyeye inandınız mı?

Eliyle susmamı işaret etti:

- Az yazıyorsunuz, beyefendi, çok az...

Yazdıklarınız, binde biri bile değil... Karıma, senede, iki manto yaparım, yaranamam... Vara yoğa azarladığı için bizim evde hizmetçi durmaz... Durmadıkları, kaçtıkları daha lütuf, mürüvvet ya?.. Biraz eskiyecek oldular mı, konudan komşudan dost, oynaş peyda ediyorlar, evin içi güvercin çiftehanesine dönüyor... Çaldıkları, kırdıkları, döktükleri de cabası... Karım, bir gün, küçük, ehemmiyetsiz bir arzusu yerine getirilmese küplere biner, eline geçeni suratıma atar…

Şapkasını çıkardı, alnındaki mosmor bir çürüğü gösterdi:

- Bu, dün akşamki cilvemizin asarından!.. İskarpini bir hafta sonra alacağım, dediğim için kaldırdı, soba maşasını suratıma fırlattı...

Şirretlikte oğlumla kızım maşallah analarına taş çıkarırlar. Mahdum köleniz, yedisinde sigaraya alıştı, on ikisinde de rakıya başladı. Şimdi on sekizindedir; esrarı, kokaini, hepsi tam tertiptir. Kerimem cariyeniz, üç günden beri kayıptır. Bir arkadaşıma gidiyorum, demiş, evden çıkmış... Başına bir kaza gelmiş olmasın, diye merak ediyorum. Bu sabah, semt semt, merkez merkez dolaşıyorum, bütün karakollara başvuruyorum... Bakalım, nasıl ele geçireceğiz?..

Yorgun bir nefes aldı:

- Daha sayayım mı?.. İşte en hakiki hikâye budur… Tetkik, tasvir edecekseniz, bunu göz önünde bulundurun...

***

Bunlardan bir tanesine inanmakta serbestsiniz!..

Mahmut Yesari

4.1.20. Kiralık İsmokin[94]

Avrupa'nın ta öte yanındaki Fransa'da sinek uçsa haberini alıyoruz; burnumuzun dibindeki Bulgaristan'da kıyametler kopuyor; farkında değiliz... Hoş anlatacağım vakadan benim de haberim olmayacaktı ya... Bereket sütçü dükkânında sabahleyin kahvaltı ederken elime bir Sofya gazetesi geçti; Rusçamın kuvvetiyle aşağıya naklen dercettiğim havadisi söktüm:

Bulgar payitahtında eski elbise kiralayıcılarından Filipoliski ticarethanesi iflas etmiş... Alacaklılar kapıya üşüşmüş. Polisler, haciz memurları, hepsi tamam… Lakin patron

[94] Vâlâ Nurettin, Kiralık İsmokin, *Resimli Hikâye,* nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 7

ancak gece yarısına doğru çıkagelmiş... Dükkânı baştan aşağı yoklamışlar: Gelin elbiseleri, dans frakları, setreler, bonjurlar, sonra efendim, eski devir kılığı tiyatro kostümleri istif istif, dolaplarda... Yalnız, smokinler yok...

Haciz memurları, Filipoliski'yi sıkboğaz etmişler:

- Kerata! Yoksa iflasın hileli mi?
- Vallahi değil... İsmokinler yarından itibaren tek tük gelmeğe başlar... Bir haftaya kalmaz hepsi tamamlanır.
- Bak, bak! Nasıl da savsaklıyor. Muhakkak bunda bir hile var! diye vaktin haciz memurları, binmişler biçare Filipoliski'nin dalına.
- Aldığımız emir böyledir, demişler. Dükkânını yarından evvel mühürleyeceğiz; mühürlerken de, içinde, muhakkak ismokinler olacak!
- Aman, efendim, imkânı yok!.. İsmokinleri gençler giyip baloya gitti... Bir hafta mühletleri var… Bu müddet zarfında teker tüker getirirler.

Haciz memurları, aralarında konuşmuşlar:

- Bir hafta bekleyemeyiz! Haydi ahali dağılmadan... Kararını vermişler.

Filipoliski önde, hep birlikte, dayanmışlar baloya...

Elbise kiralayıcısı, kapıdan bütün müşterilerini birer birer icra memurlarına göstermiş:

- İşte şu koltuğa kibar kibar yaslanıp purosunu pufurdatan adam... İşte şu mükemmel tango eden genç. İşte şu köşedeki muhteşem kadına flört geçen delikanlı… İşte şu monokllu… İşte şu... İşte şu... İşte şu...

Bütün bu *"İşte şu…"*lardan sonra, haciz memurları, *müşarünileyh*lere usulle yaklaşmış:

- Azıcık teşrif buyurur musunuz! diyerekten dışarı çıkarmış bu zevatı...

Neticede, baloda, kala kala on kişi mi, on iki kişi mi ne kalmış.

……..

HAMİŞ

Bereket Şem'un Barbut Efendi, iflasa niyeti olmayan sağlam bir tüccar da İstanbul'da böyle rezaletler olmuyor. Yoksa, baloların hepsi tehlikeye girerdi.

Vâ-Nû

4.1.21. İki Kadın[95]

İki hemşire, ikisi de aynı delikanlıyı sevmişlerdi. Delikanlı sevmediği büyüğüyle evlendi. Kalbi hemşiresinde idi. O büyüğünü tercih etmişti, çünkü onun evlilik hayatına daha iyi hazırlanmış olduğunu, daha mükemmel bir ev kadını olabileceğini tahmin ediyordu. Genç kadın mesuttu ve bunun için tenha köşelerde içini çeken hemşiresinin zayıflayan yüzünü, çukura kaçan gözlerini görmüyordu.

Bu on yedi yaşındaki çocuğu kemiren ıstıraptan habersiz, izdivacını müteakip kocasıyla çıktıkları seyahate bu kızın da iştirak etmesi için ısrar etmişti.

Mevsim yazdı. Sayfiyelerden birine gittiler. Bir akşam yemekten sonra genç kadın bir iş için alt katta gecikti ve taraçaya çıktığı zaman, hemşiresiyle kocasını birbirinin kollarında gördü. Mücrimler onun geldiğini görmediler, o da ayaklarının ucuna basarak yavaşça odasına döndü. Geceye açılan pencerenin önünde felaketiyle baş başa kalmıştı. Zihni işlemiyordu, muhakemesini kaybetmişti.

Hafif bir rüzgâr şimdi saçlarını okşuyordu. Uzakta bir orkestra eskiden sevdiği bir havayı çalıyordu. Bir iskemlenin üstüne yıkıldı:

- Saadet ne kadar güvenilmez bir şeymiş, diye düşündü. İsyan edecek, hatta ağlayacak kuvveti kalmamıştı. İçinde sanki bir şey kırılmıştı. Biliyordu ki artık hiç kimse ona kaybolan saadetini iade edemeyecekti. Mağlup olmuştu. Sustu ve her günkü hayat tabii seyrine devam etti.

[95] M. Feridun, İki Kadın, *Resimli Hikâye*, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 8

Seneler geldi geçti. Bu müddet zarfında, hiçbir gün, şikâyet etmeden, kocasının nevazişlerine tahammül etti. Hususiyle bir ceset gibi daima iki aşığın hareketlerine karşı lakayt kaldı. Kocasından nefret etmiyordu. Hemşiresini de istihfaf etmiyordu. Istırap onda ıstıraptan başka his bırakmamıştı. Kalbi sanki bir taş parçası idi.

Diyordu ki: Mademki birbirlerini seviyorlar, kimse onları ayıramaz!

Bir gün hemşiresini ağlarken gördü ve gizli bir sevinçle titredi. Bu gözyaşlarının bir kıskançlıktan ileri geldiğini hissetmişti. Birkaç gün sonra kabahatli kız asabiyete kapılarak ablasına bağırdı:

- Sen nasıl zevcesin? Bir türlü anlayamıyorum. Kocana niçin dikkat etmiyorsun? Noterin karısına kur yaptığını bilmeyen kalmadı...

Fakat bu sözlerin tahmin ettiği tesiri yapmadığını görünce taştı:

- Sana hıyanet ediyor, anlıyor musun?.. Herkesin nazarında gülünç oluyorsun... Gülünç...

Bu feveranlar karşısında genç kadın daima kaygısız bir tavır alıyor, kız kardeşinin çektiği ıstıraba lakayt görünüyordu. Fakat öteki asabi buhranlara kapılıyor, sıhhati günden güne sarsılıyordu. Kayınbiraderine hücum etmek için en küçük fırsatı kaçırmıyordu. O, daima mütebessim, ya işi şakaya boğuyor veya omuzlarını silkerek uzaklaşıyordu.

Kışın ilk günlerinde idi. Bir akşam karı koca sokaktan geç geldiler. Merdivenden çıkacakları esnada ani bir hareketle durarak kulak verdiler: Yukarı kattan hafif iniltiler geliyordu. Göz göze gelince hakikati anlayarak yukarı koştular. Genç kız bir sedire uzanmış kıvranıyordu. Benzi uçmuş, vücudu rüzgârda bir yaprak gibi titriyor, sarsılıyordu. Ablası üzerine atılarak onu kucakladı. Kocası daha tecrübeli bir adam sıfatıyla etrafa göz gezdirdi. Yerde, karyolanın ayakucunda tıpası açılmış ufak bir şişe vardı. Dörder dörder merdivenlerden atlayarak sokağa fırladı ve bir doktorla avdet etti.

Hekim bu ümitsiz kızı ölümün pençesinden kurtarmak için çok uğraştı. Uzun günler tereddüt içinde geçti. Fakat sonunda tehlike bertaraf edildi.

Artık genç kadın günlerini hastanın başucunda geçiriyor, onu bir valide şefkatiyle tedavi ediyordu. Kalbinde hemşiresine karşı lakaydi yerine derin bir merhamet hissi kaim oldu.

Felaket, herkesten fazla birbirine uzak olan bu iki kadını birbirine yaklaştırmıştı.
Bir gün nekahet hâline giren genç kız ablasını yanına çağırdı ve saçlarını okşayarak tatlı bir sesle dedi ki:

- Bu yaptığım çılgınlığın sebebini şimdiye kadar hiç sormadın, şekerim. Hiç merak etmedin mi?.. Bak, sana her şeyi itiraf edeceğim… Çünkü vicdanım beni her gün bir parça daha mustarip ediyor. Evet, her şeyi söyleyeceğim ve beni affetmeni istirham edeceğim. Oh, bu affı reddetmeye yerden göğe kadar hakkın var… Fakat ben de iyileştikten sonra bu evden gideceğim… Sus, sözümü kesme... Bu kararı vermeden evvel çok düşündüm. Gitmeye azmettim ve gideceğim. Bilirsin ki ben her söylediğimi yaparım. Şimdi dinle: Ben ölmek istedim, çünkü...

Ablası eliyle yavaşça hastanın ağzını kapadı:

- Sus!.. Buna dair bir tek kelime söyleme. Ben her şeyi biliyorum. Anlıyor musun? Her şeyi…
- Nasıl, biliyorsun, ha?.. Biliyor musun ki bu adam, kocan...
- Evet.

O zaman iki kadın başlarını eğdiler ve böyle yan yana, sessiz, uzun bir zaman geçti…

Küçüğü -İyi olunca derhal gideceğim, diye düşünüyordu.
Ablası -Bu kız gidecek, diyordu, çünkü bu evde fazla birisi olduğunu hissediyor…

Fakat evden giden kocası oldu. Bir gece karısına kur yaptığı bir noter onu sokakta vurdu, öldürdü.

Bu haber iki hemşireyi derin bir yeise düşürdü. Küçüğü evden gitmedi ve artık evlenmedi. İki kadın baş başa sönük hayatlarını yaşadılar. Her biri ayrı ayrı mazide sevdiği adamı düşünüyordu. Seneler bu iki mustarip başın kumral saçlarını ağarttı. Fakat hiçbir zaman bu hıyanet iki hemşire arasında mevzubahis olmadı.

Ben bu kadınları gördüm. İkisi de ak saçlı, ikisi de aynı hareketlerle çorap örüyorlardı. Bana çay pişirdiler. Hatta birisi uzattığım bir sigarayı aldı ve yaktı.

Bir aralık duvarda asılı bir resmi gösterdim:

- Bu zat kim? dedim. Ve derhal düşüncesizliğime pişman oldum.

Kadınlardan biri:

- Ölen kocam! dedi.

Ve gene iki baş örgülerin üstüne eğildi. Şimdi eller titriyordu.

- Azizem, iş örneği sende idi, ne yaptın?
- Bilmem, orada yok mu?
- Bu mu? diyerek renkli bir kâğıt uzattım.
- Evet, fakat size ne oldu? Gözleriniz yaşarmış?
- Bu çay... Ne kadar sıcakmış!.. diyebildim.

Şimdi odada dört yaşlı göz daha vardı... Bu çay…

M. Feridun

4.1.22. Sayfiye Doktoru[96]

Komşumuzdu. Kendisini sık sık görüyordum. Sayfiyede yaşayanlar birbirlerini çabuk tanırlar: Biz de selamlaşmaya başladık.

Bir gün vapurdan çıkmıştık, tereddütsüzce yanıma geldi:

- Bey oğlum, yokuşu beraber çıkalım! dedi ve yürüdük.

Komşuma yakından baktım: Beyaz sakalı kravatının düğüm yerine kadar iniyor, öne doğru hafifçe kıvrılıyordu. Boyu uzun, omuzları geniş, adımları çevikti. Yüzünde

[96] Tahsin Şükrü, Sayfiye Doktoru, *Resimli Hikâye*, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 29
("Karilerimizin Hikâyeleri" başlığı altında, okurlardan gelen hikâyeler arasından seçilerek yayımlanmıştır.)
Bkz. (İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32

pembelik, benzinde kan, gözlerinde cevval bir parıltı vardı. Kaşları ince, yukarı doğru sivrilenmişti: İşte -diye düşündüm- herkese nasip olmayan bir ihtiyarlık!

Yokuşu benden az yorularak çıktı. Hem, yolda, fıkralar söyleyerek beni güldürmüştü, kendi de güldü. Tatlı, halâvetli bir sesi vardı. Sesi pürüzsüzdü.

Evinin önüne yaklaşırken durdu ve içi gülen gözleriyle sordu:

- Af buyurunuz, Beyefendi, hangi meslektesiniz?
- Doktorum, efendim.
- Ha… İyi! Size halisane bir tavsiyede bulunayım mı?
- İrşat buyurursunuz.
- Mesleğinizde ilerlemek isterseniz tefsir-i şerif okuyunuz!

"Niçin?" sualini ağzımda bırakarak ilave etti:

- Bütün hastalıkların menşeleri, tarz-ı tedavileri, netayici orada yazılıdır.

Ve bu itikat etrafında birçok şeyler daha anlattı. İhtiyar komşum, bütün asri ilimlerin ve fenlerin Kuranıkerim'de "mestur" olduğuna inanan, fazla mutekit insanlardan biriydi; kendisiyle lüzumsuz bir münakaşaya girmeden ayrıldım.

Kısa bir zaman sonra öğrendim ki, bu maruf İstanbul sayfiyesine ilk gelen doktor benmişim; benden evvel orada doktor yokmuş. Bu sayfiyenin doktoru, meğer o ihtiyarmış ve doktorlukla alakası olmadığı hâlde, sayfiyede, kim hastalanırsa ona koşarmış. Bu mütetabbip, dâhili ve harici hastalıkları, kendi icatkerdesi olan ilaçlarla tedaviye uğraşırmış. Elinden birçok da kazalar çıktığı hâlde, mutaassıp ahali ona itimat edermiş.

Ben bu sayfiyede üç aydan fazla kalmadım, çünkü bu müddet zarfında bana bir tek hasta müracaat etmedi. Ben o sayfiye halkının senelerden beri teessüs etmiş itikatlarıyla mücadele kuvvetini kendimde bulamayarak oradan ayrıldım ve kendime daha münevver bir muhit aradım.

Tahsin Şükrü

4.1.23. Dalga[97]

Esrarkeşlerin kendi aralarında tekke dedikleri bu yer duvarlarına iptidai bir şekilde aslan, kaplan, hançer ve yürek resimleri yapılmış, iç içe iki odadan ibaret, penceresiz, her tarafı kapalı bir kahveydi. İç odada ocak yanmıyor; ocakçı, üstü başı yırtık, tırnakları çengelleşmiş, gözleri davul gibi, saçları balçıktan farksız, benzi kirece boyanmış bir delikanlı, gece gündüz, arada, tiryakilerin kabağını tazeliyordu.

Nargile işini gören bu uzun saplı kabak Hindistan cevizinden yapılmıştı. Esrarkeşler, "şah da son, padişah da" dedirten, altlarındaki yırtık hasırı Hint mihracelerinin murassa tahtlarına, sırtlarındaki yamalı hırkayı baştan başa inci ile işlenmiş, yakut düğmeli erguvan kaftanlara çeviren bu kabağın üstüne, mukaddes bir mabet eşyası gibi, ufacık ufacık acayip birtakım resimler oymuşlar; kenarlarını sarı zincirlerle örerek etrafını renkli boncuklar ve yalancı altınlarla süslemişlerdi.

İçlerinde en eski tiryaki de tekkenin şeyhi idi. Şeyhin vücudu dövmelerle işlenmişti. Karnı, sırtı, kolları ve elleri hep bu çeşit, uzun saçlı, balık kuyruklu denizkızlarının resimleri veya "Ah yandı yürek" gibi yazılarla donatılmıştı. Göğsünü boydan boya kaplayan kabak resminin sapı sağ kolu boyunca uzuyordu. Öyle ki kolunu açtığı zaman tabii büyüklükte bir kabak meydana çıkıyordu.

Şeyh on senedir buranın gediklisi idi. Tekkede yer içer, yatar kalkar, sızar, dalga geçer; kumarını da orda oynardı.

Esasen gizliden gizliye, yeni alışmalar istisna edilirse esrarkeşlerin çoğu, ekseriyetle akşamları evlerine gitmezlerdi.

***

[97] Celalettin Ekrem, Dalga, *Resimli Hikâye*, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 18

Şeyh köşede tömbeki ve esrar dolu çekmecesinin yanına bağdaş kurmuş; tiryakiler çepeçevre peykelere oturmuşlardı. Herkesin önünde, yerde birer yığın talaş duruyor.
Şeyh kabağı hazırladı; ateşini koydu; ocakçıya uzattı. Beriki kabağı, ocakta duman alıncıya kadar çekiştirdi, tavladı. Ve tekrar getirip şeyhe bıraktı.

……

Demdemi Haydar
İsmi kalender
Bunu içen veli
İçmeyen deli
Yuh ervahına!..

……

Kabağın önündeki deliği orta parmağıyla kapayarak iki nefes çekti. Sonra yanındaki tiryakiye uzattı. O, eliyle göğsüne bastırıp baş eğerek kabağı aldı ve bu sefer deliği açarak üfledi; dumanı çıkardı ve yeniden çekiştirdi.

Kabak, bu minvâl üzere esrarkeşlerin elinde dolaşıyor; ara sıra, ocakçı kabağın suyunu tazeliyordu. Tiryakilerde ardı arkası kesilmeyen boğucu bir öksürük... Ağızlarından çıkan dumanla karışık balgam...

Kabak on on iki defa tazelenmişti. Şeyh başucunda asılı duran yirmi dört telli sazı kucağına aldı. Karşılıklı "deyiş" söylemenin sırası gelmişti...

Bir müddet sonra da haşiş tesirini gösterdi; peykelerinde birer birer dalgaya uzandılar...

Tavanda asılı duran birkaç sap soğan, sarımsak fırtınaya tutulmuş gemiler gibi sallanıyor; renkli kâğıttan yapılmış fenerlerle mukavvadan kaba saba kesme insan şekilleri alabildiğine büyüyordu...

***

Şeyhin önünden bir katar deve geçiyor. Katarı çeken eşeğin üstünde sırtında kepeneği, başında püskülsüz fesiyle bir deveci...

Derken, havada bir çaylak belirdi. Kuş, devecinin üstüne doğru süzüldü ve gagasıyla fesin sipsivri duran ibiğinden yakaladı. Yakalamasıyla uçması bir olmuştu. Deveci de, altındaki eşekle beraber uçmaya başlamasın mı? Yalnız eşek olsa iyi! Eşeğin arkasındaki deve katarı da gökyüzüne havalanıyor...

Şeyh baktı olacak gibi değil: Neredeyse develerin hepsi uçacak!..

Birden ileri atıldı ve katarı yere indirmek için iki eliyle sondaki devenin ayaklarını kavradı!..

Sımsıkı tutuyor, var kuvvetiyle asılıyordu. Fakat, nafile: Çaylak gittikçe yükselmekte... Şeyhin ayakları yerden kesildi… Havalandıkça havalanıyorlar… Bir minare boyu yükseldiler!..

Şeyh aşağıya şöyle bir baktı ki ne baksın: Vaziyet fena!.. Şayet ibik koparsa, minare boyu yüksekten yere düşüp tuzla buz olacak!..

Bunun üzerine avazı çıktığı kadar bağırdı:

- Deveciiiiiii!.. Deveciiiii! İbiğin sağlam mıııı?!.

Esrarkeşin bu sesi, üst üste birkaç kere, her tarafı kapalı penceresiz kahvenin aslan, kaplan, hançer ve yürek resimleriyle süslenmiş, “Ah minelaşk” yazılı duvarlarına çarptı. İçlerinden bir ikisi kim bilir nasıl haşmetli bir hükümdar sarayının mermer taraçalarından, yahut ucu bucağı bulunmayan sihirli bahçelerden kahkahalarla güldüler... Sonra, bütün köşelere siyah ve dilsiz birer mezar taşı dikildi.

Celalettin Ekrem

4.1.24. 999 Bin Liralık Define[98]

Celal Bey, cuma günü bahçesinde ırmağın kenarına sandalyesini atmış, oltasını suya sarkıtarak gazetesini okumaya başlamıştı. Tatil günlerini bu suretle hem hoş hem de faydalı bir şekilde geçirirdi. Zaten evi ve bahçesi de ırmağın kenarında olduğu için başka bir yere de çıkmıyordu.

Ara sıra oltayı çekiyor, ucuna balık takılmışsa çıkarıyor, yemlerini tazeliyor, tekrar suya atıyor ve yine mütalaaya dalıyordu.

Bu sırada karısı yemeğe çağırdığı için bırakıp eve gitti. Yarım saat sonra tekrar döndü. Oltayı çekti, ucunda bir ağırlık var, sudan dışarı çıktı. Hayret!.. Yeşilimsi taş gibi bir şey. İyice çıkardı. Ağır madde, sırları dökülmüş bir çömlek. Önce suya atacak oldu, fakat ağzını kapalı görünce tecessüsü arttı, çömleği bir taşla kırdı, içinden küçük bir toprak kutu çıktı, onu da kırdı, bir tane daha... Üçüncü kutunun içinde paslanmış bir teneke buldu. Biraz uğraşıp açınca katlanmış eski bir kâğıt çıktı. Acele acele açtı. Bu eski üstünlü esreli harflerle yazılmış kâğıdı okudu:

"Ey talihli Âdemoğlu

Sana tebşir edeyim ki fevkalade zenginleşeceksin. Bu elinde tuttuğun kâğıt definenin anahtarıdır. Ben Karun neslinden Harun'ud-dehriyim. Hicretin 349'uncu senesinde bu diyarda düşmanlarım tarafından zehirlendim; varisim olmadığı için paranın düşmanlarım eline geçmesi mümkündü. Bunu istemediğim içindir ki paramı sakladım. Bu nehrin denize döküldüğü mahalden otuz bin adım yukarısında gün batı tarafında bir tepe vardır. O tepenin şimal sathı mailinde, geniş bir tarla ortasında sandık biçiminde büyük bir kaya görülür; işte (999)bin altınımı oraya gömdüm ve o taşı da bilahare yerleştirdim... Bu kâğıdı kendi elimle yazdım ve kimse görmeden ırmağa atıyorum, kendim de ölüyorum. Elveda! Paralar sana helal olsun, ey Allah'ın talihli kulu."

---

[98] M. Sami, 999 Bin Liralık Define, *Resimli Hikâye*, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 28
("Karilerimizin Hikâyeleri" başlığı altında, okurlardan gelen hikâyeler arasından seçilerek yayımlanmıştır.)
Bkz. (İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32

Celal Bey, tayyare piyangosunun büyük ikramiyesi çıksa bu kadar kendinden geçmezdi. Hakikaten de öyle değil mi ya, 999 bin altın, yani hemen bir milyon altın. Eve koştu, karısına müjdeyi yetiştirdi. Artık her ikisi de sevinçlerinden deli oluyorlardı.

***

Celal Bey ertesi gün hiç kimseye, hiçbir şey söylememesini tembih ettikten sonra erkenden define mahallini keşfe gitti. Denizin olduğu yerden şöyle bir tahmin etti ve tahmin ettiği yere vardı, etrafına bakındı. Hakikaten bir tepe var ama define acaba orada mı? Tepenin şimal sathı mailine geçti. İşte gözünün önünde geniş bir tarla. İşte ortada mustatil şeklinde bir kaya. Yanına vardı: Asırlardan kalma yerleşmiş bir taş. Heyecandan kalbi şiddetle çarpıyordu. Vakit de akşam oluyor, birisi tarafından görülüp şüpheyi celbetmemek için evine döndü. Şimdi defineyi nasıl ele geçireceğini düşünüyordu. Doğrudan doğruya arasa tarla sahibi ve hükümet müdahale edecekti; hâlbuki mektup mucibince define kendisine mevuttu. Nihayet tarlayı satın alıp gizlice çıkarmakta karar kıldı.

Ertesi gün aradı sordu, tarlanın Âkil Bey isminde bir gence ait olduğunu anladı. Âkil Bey'e tarlayı satmasını teklif ettiği zaman bidayette razı olmadı; fakat sonradan beş bin liradan aşağı vermem dedi. Celal Bey biraz indirmeye uğraştı ise de gencin Nuh deyip peygamber demediğini görünce çıkacak milyonları düşünerek razı oldu. İki gün içinde muamele yapıldı; defineli tarla Celal Bey'in olmuş, Âkil Bey de beş bin lirayı cebe indirmişti.

***

Celal Bey yeni tarlasındaki lüzumsuz taşı kırdırıp kaldırmak için emniyetli iki usta bulmuş sabahleyin erken eve uğramalarını ve beraber gideceklerini söylemişti. Maksadı taşı onlara kırdıracak, kendisi geceleri gizlice kazıp eve nakledecekti. Celal Bey böyle şeylere çok inandığı için definenin çıkacağını mutlak addediyor, aksini hatırına bile getirmiyordu.

***

Sabahleyin ustalar gelmiş bekliyor, Celal Bey de gitmek için hazırlanıyordu. O sırada hizmetçi elinde bir mektupla içeri girdi.

- Beyefendi bu mektubu bir çocuk getirdi, hemen şimdi size verileceğini söyledi. Celal Bey kendisinin bu anda işgal edilmesine kızmakla beraber mektubu açı okudu, okudukça sarardı, nihayet olduğu yere yıkılıverdi.

Celal beye bir yıldırım tesiri yapan mektup şu idi:

"Muhterem beyefendi.

Bendeniz bu gün Avrupa'ya hareket ettim. Size bu mektubu, aramızdaki hukuka binaen hem veda maksadıyla hem de beyhude bir zahmetten kurtarmak için yazıyorum.

Beyefendi, size sattığım tarla bir akrabamdan miras kalmıştı. Hiç mahsul vermediği için satmak istemiş, fakat alacak müşteri bulamamıştım. Son zamanlarda bir kızla seviştik, fakat param da kalmamıştı. Nereden para bulacağımı düşünürken bir define oyunu aklıma geldi. O çömlek içindeki mektubu yazan ve oltanıza takan bizzat benim. Beyhude zahmet edip define aramayınız. Bendeniz beş bin lirayı cebime koydum, yanımda sevgilim olduğu hâlde Avrupa'ya gidiyorum; tarla da size mübarek olsun, lütfunuza bilhassa teşekkür ederim, efendim…

Âkil"

M. Sami

4.1.25. Bebeğin Cenazesi[99]

Yüreğinde yer tutmuş birçok eski yaraların üstüne açılan bu sonuncu, en derin yara karşısında bile, şefkatli, felekzede ana, ne kadar metindi. Gözünden bir damla yaş değil, ağzından bir of! bile çıkmıyor, boyuna bebeğin anası ile babasını, idare ve teselliye çalışıyordu.

[99] Osman Cemal, Bebeğin Cenazesi, *Resimli Hikâye,* nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 12

Uzun süren ıstıraplardan sonra ıstırapların en canlı ve en yakıcısı ile kucağında can veren mini mini torununun ölümü karşısında onun gösterdiği bu metanet, bir harika değil, adeta ruhun bir mucizesi idi.

Facianın ilk dakikalarında başını, kendinden beklenilmeyen bir şiddetle duvardan duvara çarpan zayıf, mecalsiz, çılgın gelin, kırık, tıkanık, kesik feryatlarla ikide bir, yüzü beyaz bir tülbentle örtülü olan güzel bebeğin üstüne atılmak istedikçe ihtiyar, şefkatli, felekzede ana, onu kolundan çekiyor:

- Kızım -diyor- yapma, eyleme, rahatsız etme, onun günlerden beri çektiği yetişir, o, ancak şimdi rahat uykusuna daldı, bırak kendi hâline de dinlensin biraz!

Durgun, yorgun, bitkin oğlunun acayipleşen gözleri arada bir maveraya kayıp korkunç bir şekil aldığı zaman ise derhal bir limon koşturuyor, oğlunun burnuna dayıyor, sesine şefkatle rikkatin bütün metanetini vererek:

- Kokla oğlum, kokla da biraz açılasın, bak annen başucunda, anneni yalnız bırakmak mı istiyorsun, bana yazık değil mi, siz gençken böyle yaparsanız, sonra bu ihtiyarlıkta benim hâlim nice olur? diye onu daldığı uyanık uykuların en ağırından uyandırıyordu.

Bebeğin yattığı yerden gasil tahtasına nakli zamanı gelince ihtiyar ana gelinini komşu kadınlarla evin arkasındaki geniş bahçeye göndermek istedi, fakat gelin, bebeğin öldükten sonra manolya rengi ile gölgelenmiş olan yüzünü bir daha görmek için inledi:

- Müsaade et anneciğim, bir kere daha göreyim! Korkma üzerine kapanmam, öpmem, koklamam, yalnız uzaktan bir kere daha göreyim!

Yaşlıca bir komşu kadın iki yaşındaki muazzez ölünün yüzünden tülbendi biraz çekti ve tülbendin kalkan ucundan yavrunun yalnız altın saçları ile gözlerinin kenarları görülebildi.

İhtiyar, şefkatli, felekzede anne gelininin koluna girdi, yoksa genç, zayıf kadın, cansız yavrusunun altın saçlarını sonuncu defa koklamak için eğilirken düşecek ve onları koklayamayacaktı. Zaten gene koklayamadı. İhtiyar, şefkatli büyük ananın kolunda hafif bir eğildi, en katı yüreklerde zelzeleler yaratan kahhar bir hıçkırıkla o altın teller üzerine

ıslak kirpiklerini sürdü. İhtiyar ana hâlâ metindi, hem de biraz evvelki sahneden daha metin:

- Haydi kızım -dedi- haydi yeter, bana da acıyın, ben can değil miyim, ben bu yaşta nasıl sineme taş bastırıyorum görmüyor musunuz?

Genç gelin, orta yaşlı iki kadının kollarında bahçeye çıkarıldı. Haminne delikanlı oğluna döndü:

- Haydi oğlum, haydi yavrum, istersen sen de biraz dışarıya çık da hava al!

Oğlu bu sefer başkalaştı, ihtiyar annesinden kendine riayet eden geçici bir metanetle biraz evvel ikide bir maveraya dalan durgun, bitkin gözleri parlar gibi oldu:

- Hayır anneciğim, benim bir şeyciğim yok, ben çıkmayacağım, bak ben de senin gibi metinim!

İhtiyar hatun oğluna bir bardak limonata sundu ve cenaze evden çıkarken içinden yırtınıp dövünmemesi, gözlerini büsbütün başka yerlere kaydırmaması için koca bebeğin sırtını sıvayarak yanaklarından öptü.

İki yaşındaki küçük bebek yüzü örtülü, evin altındaki taşlığa nakledilirken otuz yaşındaki bebek ihtiyar, şefkatli felekzede ananın boynuna sarıldı:

- Anne, anne…

Biraz sonra, bahçede oyalandırılan gelin kendisini yoklamaya gelen kocasına sordu:

- Bize ne oldu böyle?
- ……..

İkisi de yemyeşil bir ağacın altına çöküp hüngür hüngür ağlamaya başladılar. İhtiyar ana hâlâ mı hâlâ metanetinden bir şey kaybetmemiş gibi minicik, güzel torununun teçhiz ve tekfinine nezaret ediyordu. Bir aralık aklına koca bebekler geldi. Yavru iyice kefenlenip şallara sarılıp tabuta yerleştirildikten sonra bahçeye koştu, onların omuz omuza ve tatlı tatlı ağladıklarını görünce sevindi:

- Oh, ağlayın yavrum ağlayın, işte bu iyi, böyle doya doya tatlı tatlı ağlayın ki, biraz açılasınız...

***

Her şey hazırlanmış, kapının önüne biriken ufak cemaat, gelecek olan asıl, büyük cemaati bekliyordu. Güzel bebeği, yüzlerini hiç görmediği halası ile dedesinin koynuna babasının talebeleri kucaklarında götüreceklerdi. Nihayet, uzaktaki sık ağaçlıkların arasından bir kara buluttur sökün etti.

- Geliyorlar, geliyorlar, işte geliyorlar, kadınları pencereden uzaklaştırın!

Çok günler, çok acılar görmüş felekzede ihtiyar ananın fersiz gözleri gelenlere dikildi, kapıdaki ufak cemaat dalgalandı, bahçede baş başa hüngür hüngür, tatlı tatlı ağlayanlar vaziyeti hissedince sustular, birbirlerinin gözlerinden çakan karşılıklı sessiz yıldırımlarla bir daha öldüler.

Mektepten gelen irili ufaklı cemaat yaklaştıkça penceredeki ihtiyar ana başkalaşıyor, gözleri dolu dolu oluyor ve bu hâlini etrafındakilere belli etmemek için kolunun yenini ikide bir gözlerine siper ediyordu. Fakat, bir an geldi ki ihtiyar, şefkatli, felekzede ana, saatlerden beri muhafaza ettiği bütün metanetini kaybetti, tıpkı biraz evvel, başını duvardan duvara çarparak boğulur gibi hıçkıran gelinine ve yorgun, bitkin gözleri ara sıra maveraya dalarak kendinden geçen oğluna döndü, ağlayarak:

- Dayanamayacağım -dedi- beni kaldırın, dayanamayacağım, fena oluyorum.

Sonra koluna girmek isteyenlere bebeğin cenazesini kaldırmaya gelen mektep hocaları ile talebeleri gösterdi:

- Ah "Hasan"ım beş yaşında mektebe başladığı zaman da kapıya böyle hocalarla çocuklar gelmişler, onu sırma eyerli bir ata bindirerek ilahilerle buradan alıp götürmüşlerdi. Ne olur, şimdi Hasan'ımın yavrusunu da sırma eyerli süslü bir ata bindirip ilahilerle öyle götürselerdi.

***

Bir hafta sonra, yan yana iki taze mezarın başında yüzleri balmumu sarısı gibi birbirlerine ne söyleyeceklerini şaşıran karı koca:

- Bari -diyorlardı- annemiz sağ olsa idi, gene bizi biraz teselli ederdi.

Osman Cemal

4.1.26. Köylerde Kış Gecesi[100]

İsli şişeli kırık lamba parladı. Kahvecinin yardakçısı Memiş'in çatlak sesi, saz tavanda akisler yaptı:

- Haydi babacanlar. Altı kola çevirecek var mı?

Bir ahırı andıran köy kahvesinin soluk duvarlarında bir iki gölge depreşti. İki sakallı, bir bıyıksız boş şeker kutusu üzerine oturtulan lambanın etrafına çevrelendiler.

Gözlerini büzerek lamba ziyasının erişemediği noktaları süzen yardakçı:

- Ulan Ahmet, Mehmet, bu akşam güneşlemiş tavuğa mı döndünüz? Sırtı soyulmuş kedi gibi ne düşünüyorsunuz? Haydi bakalım bankori (bakara) masasına...

İki tüysüz ve bir sakallı dudaklarından düşürmedikleri sarı kâğıtlı sigaralarını tüttürerek geldiler.

Bir taraf tüysüzlerden diğer taraf -tabirlerince- moruklardandı.

Kâğıt karıştırıldı; dağıldı.

Tüysüz grubun 19 yaşındaki baş ustası Sullu arkadaşlarına göz gezdirdi. Ahmet tavanı gösterdi; Mehmet suratını buruşturarak: "Ehemmiyetsiz" demek istedi.

---

[100] A. Bedi, Köylerde Kış Gecesi, *Resimli Hikâye,* nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 30
("Karilerimizin Hikâyeleri" başlığı altında, okurlardan gelen hikâyeler arasından seçilerek yayımlanmıştır.)
Bkz. (İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32

Koz, kupa... Ustanın elinde üç tane yabancı ikili...
Başını kaşıdı. İhtiyarların suratlarına göz gezdirerek bir şeyler öğrenmek istedi. Ve sonra şen bir sesle:

- İskambiliniz var mı? diye sordu.

Arkadaşları:

- Yok, dediler.
- Bir şey çekmezsiniz ki… Ve kâğıtlarının arasından birini çekerek hasıra vurdu.

Mehmet:

- Ne yapıyorsun be! Kancukla yola çıkılır mı?

Ahmet:

- Sus be. Var mı sende de?

İhtiyar:

- Ben -dedi- boş geçiyorum.

Ahmet:

- Usta benimki dişsiz. Kozu orası taksın.

Kancuk uğurlu imiş, dökülen kâğıtları toplayan Mehmed'in ince sesi işitildi:

- Taze 13...

İki dakika sonra tüysüzlerin reisi Sullu'nun sesiyle kahvenin diğer müşterileri de halka etrafını abluka ediyorlardı.

- Kâtip, yaz: Üüüçç…

İki arada çay bardaklarının süratle sektiğini gören kahvecinin de yüzü gülmüştü.
Alaturka saat 11'i çalınca sigaralarını dudakları arasında asabiyetle geveleyen ihtiyarlar çıktılar.

Paltolarını sırtlayarak çıra yarmalarını ateşleyen tüysüzlerin meşalelerini sert rüzgâr üfürdü. Diz boyunu aşan kar içinde yuvarlanarak ilerlemeye uğraşan moruklara bakan yardakçı:

- Sakalınızdan utanmadan baldırı çıplaklara yenildiniz; be! tü... be tü...

Ve tüysüzlere:

- Eğer çayları içmeseydiniz muhakkak donardınız. Leşlerinizi kurtlar bile yemezdi, diyordu.

Onlar ise taraftarlarıyla kanto söylüyorlardı.
İşte köylünün zevki...

A. Bedi

4.1.27. Kiraz[101]

Baktığını görebilen bir Elazizli arkadaşı dinliyorum:

- İnsan dimağı ne garip bir ahizedir, diyordu; bazı zamanlar olur ki en büyük hadiseleri bize buzlu bir cam arkasından gösterir; bazı zaman da olur ki küçücük bir vakayı ebediyen silinmemek üzere ruhumuza nakşeder.

Ben şarkta isyan kasırgasının yere vurduğu birçok masum insanlar, iskân dalaverelerinin iğrenç cenderesinde ezilen birçok biçareler gördüm. Fakat onların hiçbiri bende, şimdi anlatacağım mini mini hikâye kadar derin bir iz bırakmamıştır.

Bir gün sağmal bir keçi almak niyetiyle hayvan pazarına gitmiştim. Davar tüccarı namına tellallık eden bezirgânların yalan ve hile ile dolu pazarlıklarından hoşlanmadığım için, şöyle köşede, bucakta müstakil bir mal sahibi arıyordum. Kulağıma bir ses geldi:

- Ne alacan efendi?..

[101] Emin Türk, Kiraz, *Resimli Hikâye*, nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 24

Sesin geldiği tarafa bakınca, önünde beyaz tüylü güzel bir keçi duran, bir köylü kadını gördüm. Hem bana bakıyor, hem de deri torbasından çıkardığı ekmek parçalarını keçinin ağzına sokuyordu.

- Sütlü bir keçi satın almak istiyorum hemşire, o keçi senin mi?
- Benim kardaş, eğer sen insaflı bir efendiysen...

Sözünü tamamlamadan gözlerini indirdi. Fakat ben ne demek istediğini anladım: Tüccarla köylü arasında, bir nevi, borsa oyunu oynayan şu cambaz herifler ihtimal bu kadıncağızın keçisini de yok pahasına elinden almak istemişlerdi. Kalbimde büyük bir merhamet uyandı. Bu saf köy kadınının keçisini en son fiyatla almaya karar verdim. Keçiyi iyice muayene ettikten sonra:

- Peki hemşire, kaç liraya veriyorsun? dedim.

Azami fiyatı söylemeye cesaret edemedi:

- Şu sakallı adam altı lira verdi amma!..
- Ben sekiz lira vereceğim hemşire. Nasıl, razı mısın?

Başını birdenbire doğrulttu ve dikkatle yüzüme baktı. Alay edilmediğine emin olmak istiyordu. Gözlerimdeki samimiyeti görünce:

- Allah senden razı olsun kardeşim; Müslüman evladı imişsin, helal süt emmişsin. Peki gönlünce olsun! dedi.

Üzerimdeki para sekiz lirayı doldurmadı.

- Sana zahmet olacak hemşire amma, haydi şu hana kadar gidelim de, hem keçiyi oraya bırakalım, hem de paranı vereyim, dedim.
- Neden öyle söylen kardaşım! Zahmet ne olacakmış ki... Buraya üç sahatlik köyden geldim… İstersen keçiyi evine kadar götüreyim.
- Pekâlâ! dedim, kalktık, yürüdük. Keçi bir köpek sadakatiyle kadının arkasından geliyordu. Öyle derin bir vicdan istirahati duyuyordum ki, o dakikada adeta mesuttum diyebilirim.

Ben para almak için eve girerken o da kapının önündeki taşa oturdu...

Dışarı çıktığım zaman beni bekleyen hayret manzarası karşısında durakladım; kadın keçinin ön bacaklarını dizleri üstüne almış, çocuğunu bağrına basan bir ana şefkatiyle boynuna sarılmış, yüzünü, gözünü hırsla öpüyordu.

- Aaaa!.. hemşire, ne yapıyorsun?

Sesimi duyunca doğruldu, geçiyi bıraktı. Uzun kirpikli, büyük kara gözlerinden yanık, solgun yanaklarına iri gözyaşı damlaları yuvarlanıyordu.

İddia edebilirim ki insanların pek azı bu kadar mahzun bir yüz görmüştür. Teessürünün hafiflemesini bekleyerek sustum… Gözyaşı dindikten sonra başını bana çevirdi; dudaklarında, en samimi hüzün çizgilerini gösteren bir tebessüm olduğu hâlde:

- Kardaşım kusura bakma! "Kiraz"ı pek severdim de... Ben kimsesiz, dul bir kadınım. Kiraz benim hem erkeğim, hem de çocuğumdu. Onun sayesinde geçinirdim ve ondan başka sevecek kimsem yoktu…
- Sattığına pişman oluyorsan, zararı yok, ben darılmam hemşire. Fakat bu kadar sevdiğin bir şeyi ne için üç sahatlik köyden şehre satmaya getirdin? Onu anlamıyorum.

Göğüs geçirerek söyledi:

- Ah kardaşım! Siz bizi bilmezsiniz ki... Kendi hâlime kaosala satar mıydım hiç? Benden on lira vergi istiyorlar. Ben on lira değil, on para bile bulamam. Nerden bulayım? Ben erkek değilim ki şehirlere gidip çalışayım. Köyde ırgatlık ediyom amma boğaz tokluğuna. Kimse para vermez ki...
- Mademki sen kimsesiz bir kadınmışın; senden nasıl vergi istiyorlar? İstemezler, dedim.
- Evin var, kocandan kalma tarlan var, bağın var diyorlar. Ben ekdiremediğim tarlayı, gördüremediğim bağı nidiyim? Alın hepsi sizin olsun! diyorum, dinlemiyorlar. Evelki gün muhtar haber yollamış; vergi parasını getirmezse tahsildar yatağına, yorganına, kabına, kacağına evinde ne bulursa hepsine haciz çekecek deye… Rahmetlik kocamdan kalma bir sahat vardı. Götürüp muhtara verdim. Bunu alın da benden vergi mergi istemeyin deye... Tahsildara göstermiş; "Bu beş lira eder, beş lira daha lazım" demiş. Ne yapıyım? Kiraz'dan başka satacak bir şeyim kalmadı ki…

Beynim durmuştu. Kalbimi şişiren büyük hisler olmasa, yaşadığımı bilmeyecektim. Kafama değil kalbime tabi olan dilim, zannederim, şöyle söyledi:

- Hemşireciğim, beş lira yerine saati verdiğine göre, demek ki beş lira borcun kalmış. Ben bu beş lirayı sana, Kiraz'ı almadan vereceğim. Eline geçerse borcunu getirir verirsin; geçmezse helal olsun.

Elem ve hüzünden bir külçe hâlinde taşın üstünde yığılıp kalan kadın, birdenbire canlandı ve dimdik ayağa kalktı:

- Vay, "üstlerden ırak" kardeşim, ben dilencik miyim? Keçiyi almayacaksan zararı yok, ben de sana darılmam! İki aşağısına verince kim olsa alır.

Parayı alıp uzaklaşırken, çarıklı ayaklarıyla sağlam adımlar atıyor, zaf eseri göstermemeye çalışıyordu. Fakat arkasından gitmesine müsaade etmediğim için acı acı meleyen güzel Kiraz'a fırlattığı son bakış benim gözümden kaçmadı.

Birkaç gün sonra Kiraz'dan ben de teessürle ayrıldım: Onu satarsam bu vakayı unuturum sanmıştım, nerde?..

Köyoğlu, Emin Türk

4.1.28. Ölmemek[102]

Burada beş kişiyiz... Beşimizin de benzimiz uçuk, alnımız yorgun, gözlerimiz uykusuzluktan ve ağlamaktan şişmiş, kalbimiz ıstırap içinde... Dar kompartımanda yan yana karşı karşıya oturuyoruz... Lambanın renkleri daha solgun gösteren ışığı altında endişelerimizin, elemlerimizin yüzlerimizde çizdiği hatlar daha derin, matemî görünüyor.

Burada beş kişiyiz... Birimiz alil, sakat vücudunu son bir kurtuluş ümidiyle başka iklimlere taşıyan bir biçare adam ve yanındaki genç kadın ona refakat eden bir hasta bakıcı... Üçümüz tıpkı benim gibi bu dağlara sevgili bir hastasını görmek için çıkıyor...

[102] Suat Derviş, Ölmemek, *Resimli Hikâye*, nr. 22, 30 Temmuz 1930, s. 11

Elli yaşlarında siyah elbiseli zaif vücudunu daima dik tutan ve az söz konuşan bir kadın. Sonra ben ve en sonra trene girdiğinden beri bir köşede sessiz oturan bir yolcu.

***

O hepimizden sarı... Göğsünü kaplayan simsiyah ve gür sakallı renksiz çehresiyle bir tezat teşkil ediyor... Gözlerinde bin bir ışıkla tutuşan garip bakışları var.

***

Burada yorgun, bitap ve endişeli beş kişiyiz. Dağa tırmanan tren çabuk çöken bir gecenin ilk saatlerinin henüz alışılmayan korkunçluğu içinde bizi binlerle hastanın şifa umduğu o beldeye o dağın tepesine doğru taşıyor. Gönlümüzde bin bir acının kördüğümü hasta hasta göğüslerdeki nefeslerin ağır, ağır söndüğü o yere doğru çıkıyoruz.

Hepimiz ıstırabatımızın peşindeyiz, birbirimizle alakadar değiliz, birbirimizin ıstırabatına alakadar olmadan burada, bu dar kompartımanda yan yana, karşı karşıya oturuyoruz.

***

Birden bir ses, sükûtumuzun yarattığı bu bir kırışığı bile olmayan sakin havayı bir ipek örtü parçalar gibi paraladı…

Yola çıktığımızdan beri köşesinde bir söz söylemeden ve gözleri hep bir noktaya matuf olarak oturan iri solgun adam sarı ve uzun ellerinden birinin şehadet parmağıyla beni işaret ederek:

- Genç hanım diyor eğer şimdi size her bir nefesine sonsuz bir kıymet verdiğiniz hastanızın son nefesinin şu dakikada söndüğünü söylesem ne yapardınız...

Yüzüm acaba ne renk alıyor... Ağzımdan çıkmak isteyen acı bir feryadı dişlerimle kanattığım dudaklarıma geçiriyorum.

- Sizin çok ciddi ve elemli şeyler üstünde fena şakalar yapan bir münasebetsiz olduğunuza hükmederdim,

diye cevap veriyorum. Bütün yolcular bize bakıyorlar. Ben başımı pencereye çeviriyorum. Gözlerimden süzülen iki damla gözyaşını gözpınarlarımda kurutuncaya kadar karanlıkta uçuşan karlara bakıyorum.

- Şaka yaptığıma neden hükmediyorsunuz?..

Titreyen vücudumu ve kim bilir ne hâle gelmiş olan solgunluğumu gören hasta bakıcı kadın benden daha fazla hiddetleniyor,

- Fakat efendi sözlerinizin kıymetli bir hastasını görmeye giden bir insan üstünde ne tesir yapacağını biliyor musunuz?..

O bu söze çirkin bir kahkaha ile mukabele ediyor ve hepimizi yukardan aşağıya süzerek çirkin kahkahaları içinde:

- Korkuyorsunuz diyor oh ne kadar korkuyor nasıl korkuyorsunuz…

Gülmekte devam ediyor… Bu adam deli mi?.. Zannediyorum ki dördümüzün de aklımıza ilk gelen şey bu. Yüzlerimizdeki hiddet manası şimdi kalmadı, hepimiz korkuyoruz.

- Ölümden korkuyorsunuz... Ölümden ne çok korkuyorsunuz zavallı insanlar... Eğer şimdi size sevdiğiniz, üstüne titrediğiniz hastanıza büyük kudretler tarafından ebedi bir hayat verildiğini söylemiş olsaydım böyle titreşmez ve sevinirdiniz eğer size bir müjde gibi sevdiğiniz hasta ebediyen ölmeyecek deseydim bu ne büyük saadet olurdu; öyle değil mi?.. Zavallı insanlar bu korkunuzla ne kadar gülünç olduğunuzu neden müdrik değilsiniz... Fakat sizler, hepiniz ölüden başka nesiniz her bir nefesinizle ömrünüzü içmiyor musunuz, ömrünüzü tüketmiyor musunuz? Yaşayışınız ölmek değil mi?.. Dünyaya geldiğiniz günden itibaren ölüm sizi bir kedinin bir fareyi avlaması gibi avlıyor ve öleceğiniz güne kadar avladığı fareye attığı tokatlarla eğlenen, ona arada bir kaçmak ümitleri vererek tekrar tekrar yakalamaktan zevk duyan bir kedi gibi ölüm sizinle eğleniyor; siz hep onun malısınız ve hep ondan korkuyorsunuz. Bütün hayatınız bütün zavallı hayatınız ondan kurtulmak çarelerini aramakla geçiyor… Hayatı temadi ettirmek için seviyorsunuz... Hayatınızı korumak

için nefret ediyorsunuz size bütün hisleri veren şey yaşamak arzusudur. Endişe, şüphe, korku bunların hepsi ne doğru?.. Hayatınızı muhafaza etmek için öldürürsünüz, yaşamak için başkalarının yaşamak hakkını yersiniz.

***

Dördümüz de ona gitgide artan bir hayret ile bakıyoruz… O kısa bir müddet susuyor. Kapadığı gözlerinin üstünden uzun, büyük ve biçimli ellerinin tersini geçiriyor tekrar söze başlıyor.

- Hâlbuki bilmezsiniz ki dünyaya gelmenin yegâne tesellisi bir gün ölmek imkânıdır... Hiç ölmeden yaşamak hiç ölmeden yaşamak hiç ölmeden... Ölememek buna kendimizi, buna sevdiklerimizi bir dakika mahkûm olmuş tasavvur ediniz... Dünyada serseri Yahudi efsanesinden daha acıklı ne müthiş Hollandalı gemici hikâyesinden daha korkunç ne vardır?.. Ölememek.. Ah ölememek…

Sesi ne kadar korkunç gözleri nasıl cehennem gibi ışıklı ve siyah:

- Etrafınızda yavaş yavaş dünyanın değiştiğini, asırların asırları kovaladığını, sevdiğiniz çehrelerin yerine başka yüzlerin geçtiğini ve onlara alışırken onların da yerlerini başkalarına bıraktığını görmek... Hayat elden ele nesilden nesle emanet edilirken bütün bir hayatı tek başınıza taşımak, o günkü sizden sonra taşıyacakların omuzlarına bırakmadan, devirlerin, milletlerin inkırazını seyrederek ebedi bir baykuş şeametiyle yaşamak… Toprağın altını dolduranın ne olduğunu bilerek yaşamak... Herkes ölürken, tarihler değişirken siz bu insan duygularını, insan zaaflarını, insan elem ve sevgilerini taşıyan kalbinizle bir ilah gibi olmak… Bunun ne demek olduğunu siz hiç düşündünüz mü?

Hepimize sual dolu gözlerle bakıyor... Biz korku ile susuyoruz. O devam ediyor:

- Milyonlarla gidilen balolardan tek başına dönmek... Yanımızda insanlar birer birer değil, binlerle ölürken, onların öldüğünü seyrederken, kendinizi öldürecek vasıtanın henüz mevcut olmadığını görmek, yaşamak isteyenleri, ölüm meleği toplarken, yanınızdan size ilişmek bile istemeden geçtiğine şahit olmak... Bu ne azaptır... Ne paralayıcı bir azaptır…

***

Dördümüzün dehşeti içinde, perde perde yükselen feci sesi ile söyleniyor:

- Ben böyle bir adam tanıyorum... Ben dünya kurulduğundan beri yaşayan melun bir adam tanıyorum. Ben o adamı pek yakından tanıyorum...

Bu sarı ışıkta, sarı yüzünün ne acıklı bir manası var.

- O adam bütün sevdiklerini birer birer kendi elleriyle topraklara gömdü... Kendi menhus elleriyle onu dünyaya getirenleri... Anasını, babasını, kardeşlerini dostlarını, sevdiklerini, arkadaşlarını gömdü... Kura ile hepsini, asırlardan beri gömüyor...

Bize doğru uzattığı ellerine çılgın bir bakışla ve nefretle bakıyor... Bu eller ne sarı, ne büyük, ne harikulâde!..

- Menhus eller! -Asırlardan beri binlerce devirleri, binlerce medeniyeti gömüyor!..

Başı kadife yastığa düşüyor.

- Bu adam artık yorgundur diye inliyor. Bu adam asırlardan beri yalnız bir şey istiyor... O da ölümdür!..

***

- O ölmeden korkmuyor... O ölüme yabancı değildir… Onu korkutan ölüm değil hayattır... O, insanların, cemiyetlerin, kütlelerin, devirlerin niçin doğduğunu ve ne ehemmiyetli olduğunu asırları seyrederek öğrendi. Tabiat büyük nizamını bozmasın diye milyonlarca kuklanın hareket ettiğini hissettiğini ve yine tabiatın göğsünde kaybolup gittiğini öğrendi. O hodpesent insanlardan değildi... O bir ilah kadar makul, akil ve mütevazıdır. O kendini, ayrıca bir varlık zanneden, dünyaya sanki kendi keyfi için, hür ve müstakil olarak gelmiş bulunduğunu zanneden insanların fevkindedir…

O bunu dünyayı seyrederken öğrendi. O insanlara tabutları başında değil, beşikleri başında ağlıyor.

O hilkat eserini tamamlamak için insanlar tabiatın elinde birer vasıtadır. Tıpkı müstakbel hükümdarla elinde kamçı altında ehram, saray yapmak için yıpranarak ağlaşan esir kafileleri gibi.

***

- Ben şimdi nereye gidiyorum biliyor musunuz?

Sesinin ne yırtıcı bir ahengi var.

- Ben şimdi son sevdiğimi, sevdiklerimin en sonuncusunu gömmeye gidiyorum. Göğsünden çıkan bir hırıltı mı? Bir hıçkırık mı? Bir kahkaha mı nedir? Eliyle uzakları gösteren bir işaret yapıyor.
- Oraya onun için gidiyorum onun için... Onu gömmeye onu da gömmeye gidiyorum…

Bu kudurmuş ıstırap karşısında kendi dertlerimizi adeta unutuyoruz ve hürmetkâr bir dilsizlikle ona bakıyoruz... Yerinden kalkıyor... Bir sarhoş gibi sallanarak kompartımanın kapısından çıkarken boğazından tuhaf sesler çıkıyor.

***

Koridorlarda uzaklaşan bu sesler feryat mı, kahkaha mı, hıçkırık mı acaba?

Suat Derviş

4.2. TİYATRO

4.2.1. Kırık Kalp[103]

Bir Perdelik Salon Temsili

Aziz Bey – Musiki muallimi... Kırk yaşlarında… Muharebede başından yaralanmış, gözlerini kaybetmiştir… Tekaüt maaşıyla yaşamakta güçlük çektiği için musiki dersleri vermektedir. Saçları vakitsiz ağarmıştır… Yüzünde necip bir güzellik, sakin bir vakar vardır…

İffet Hanım – Genç, güzel ve mahzun bir kadın… Şakaklarında vakitsiz buruşukluklar hâsıl olmuştur… Açık mavi gözlerinde itiraf edilmeyen bir yeisin müphem akisleri vardır.

Bu karı koca kimse ile münasebette bulunmamakta, sakin bir mahallenin küçük bir evinde münzevi yaşamaktadır.

***

Aziz Bey – İstersen biraz sokağa çıkalım. Deniz kenarında dolaşırız. Hava alırsın.

İffet – Hayır… Yağmur yağıyor… Dün, evvelsi gün de böyleydi… Yarın da yine böyle olacak… Bilmem bu havalar hiç mi açılmayacak?

Aziz – Sen ne kadar mahzunsun?

İffet – Havadan olacak…

Aziz – (Mahzun bir tebessümle) Biraz da zannederim geçirdiğimiz hayatın icabı…

İffet – Seni temin ederim ki yanılıyorsun.

---

[103] H. R., Kırık Kalp, *Resimli Hikâye*, nr. 2, Teşrinievvel 1927, s. 17

Aziz – Yok yok inkâr etme görüyorum.

İffet – (Mütehayyir) Görüyor musun?

Aziz – (Aynı tebessümle) Tabii gözlerimle değil… Benim gibi alillerin gözleri ziyayı almaz… Fakat buna mukabil diğer hislerimiz çok açık ve kuvvetlidir. En küçük hava ihtizazlarını kaybetmeyiz… Hele sevdiğimiz insanlara ait olan şeyleri öyle iyi anlarız ki.

İffet – Seni temin ederim ki…

Aziz – (Eliyle sözünü keserek) İnkâr etme… Hem bu o kadar tabii bir şey ki… En ziyade mesut olacağın, hayattan istifade edeceğin bir yaşta benimle beraber bu eve, bu mezarlara, türbelere benzeyen küçük eve kapandın… Bari zengin olsaydım.

İffet – Öyle ama evvelce daha güzel günler yaşamadık mı? Sonra gözlerini en mukaddes bir şeye, memleketine feda ettin…

Aziz – Ne olursa olsun bugünkü felaketin mesulü benim…

İffet – Ne yaptım da bana böyle acı şeyler söylüyorsunuz?

Aziz – Ben sana değil kendi kendime darılıyorum… Her gün benim için türlü türlü fedakârlıklar yapmaya mecbur oluyorsun. Saadetinden, izzet-i nefsinden, zevkinden, hürriyetinden fedakârlık ediyorsun. Ben de bunlara göz yumuyorum.

İffet – Ben seninle yaşamakta öyle bir saadet duyuyorum ki bunların hepsini telafi ediyor.

Aziz – Saadet mi? Her gün bu kelimeyi tekrar ediyorsun… Daha fenası ben bazen buna inanıyorum. Senin mesut olduğunu zannetmek benim için öyle tatlı öyle tatlı… Belki bu yalana sen de kendini inandırıyorsun. Fakat sırf bu fedakârlıklara tahammül edebilmek için ne söylersen söyle… Ben fena ve hodkâm bir adamım. Öyle olmasam ortadan kaybolur, seni serbest bırakırdım.

İffet – (Heyecanla) O nasıl söz...

Aziz – Evet ben ortadan kalksam sen kırık hayatını yeniden tamir edebilirdin. Hâlâ güzelliğini muhafaza ettiğine eminim… Seni elbette seven bulunur… Fakat benim kendimi aradan çıkarmaya cesaretim yok, (daha hafif bir sesle) çünkü ben de seni seviyorum… Tekrar ediyorum… Ben çok fena bir insanım… Ah açık söylemeye cesaret etsem…

İffet – Niçin söylemiyorsun?

Aziz – (Mütevekkil) Söyleyim… Seni kendime hasretmekte garip bir zevk ve saadet duyuyorum… Beni affediyor musun?

İffet – Beni sevdiğini söylediğin için mi?

Aziz – Hayır, kendi kendimi bu kadar fazla sevdiğim, kendimi sana feda edemediğim için…

İffet – Zaten aşk başka birisinin varlığında kendi kendini sevmek değil midir?

Aziz – Kadında öyle değildir. Kadın sırf acıdığı için de sevebilir.

İffet – (Kocasının gözlerinde yaşlar görerek) Ağlıyor musun?

Aziz – (Gülümseyerek) Görmek kabiliyetiyle beraber ağlamak kabiliyetini de mi kaybedecektim? Her ne ise bu bahisleri bırakalım… Son bestelediğim parça tamam oldu. Notaya almak lazım. Haydi, benim sevgili meslektaşım… Sen defteri al… Ben piyanonun başına geçerek sana notayı dikte edeyim.

İffet masa başına geçer… Aziz piyanoya oturur, tuşlara dokunmaya başlar. O esnada kapı çalınır… Aşçı kadın içeri girer.

Aşçı – Hanımefendi… Eyüp'ten sütkardeşiniz gelmiş… Sizi görmek istiyor.

Aziz – Sen onu bu odaya al… Ben biraz yukarı çıkıyorum… İsabet oldu. Zaten yorgundum… Balkonda biraz hava alayım...

Aziz yukarı çıkar… Biraz sonra otuz beş yaşlarında kibar tavırlı bir adam gelir.

İffet – (Hayret ve hiddetle) Sütkardeşim diye beni görmek isteyen siz miydiniz, Nezih Beyefendi?

Nezih – Bendim efendim.

İffet – Niye yalan söylediniz?

Nezih – Benimle görüşmekten çekindiğinizi bildiğim için… Geçen sene bir defa daha uğramıştım. Hasta olduğunuz mazeretiyle kabul etmemiştiniz. Onun için böyle bir hileye müracaat ettim. Affedersiniz.

İffet – Fakat böyle şeylere bilmem ne lüzum vardı?

Nezih – Sizin en eski bir çocukluk arkadaşınızım… Sizi görmek istememde ne fenalık tasavvur edilebilir? Eski hatıralara hürmet günah mı sayılır?

İffet – (Sade bir tavırla) Pek güzel… Buyurunuz…

Nezih – Her şeyden evvel uğradığınız felaketten dolayı beyan-ı tazip ederim. Aileniz sizi bu Aziz Bey'le evlendirirken gayet makul bir iş yaptığını zannediyordu… Avrupa'da tahsilden dönmüş istikbali açık bir bestekâr, fakat bakınız netice ne çıktı?

İffet – (Kaşları hafifçe çatılmış) Ne yapalım hayat…

Nezih – Evet sizi temayülleriniz hilafına olarak evlendirdiler… Siz bir başkasını tercih ediyordunuz. Adamı mesleksiz ve parasız bir genç diye istihfaf etmişlerdi.

İffet – (Acı) Sonra o genç iyi bir meslek tuttu. Ve çok para kazandı değil mi? Biliyorum… (Nezih cevap vermez. Başını önüne eğer.) Fakat bilmem niçin bunlardan bahse lüzum görüyorsunuz?

Nezih – Eski bir arkadaşınız ve eskiden pek lakayt olmadığınız bir insan sıfatıyla… Sizi bedbaht görüp de müteessir olmamak mümkün mü?

İffet – Ben çok değiştim. Hiç eskisi gibi değilim… Hatta size garip görünecek ama bedbaht da değilim… Zevcimi hakikaten seviyorum.

Nezih – Müsaadenizle inanamayacağım.

İffet – Niçin efendim?

Nezih – Çünkü evlendiğiniz zaman onu sevmiyordunuz… Bu felaketten sonra sevmeye başladığınızı söylerseniz garip olur.

İffet – Niçin garip olsun... Seviyorum.

Nezih – Buna aşk değil merhamet derler… Siz kendi kendinizi iyi tahlil etmiyorsunuz. Siz onu bir hastayı tedavi eden bir hastabakıcı gibi seviyorsunuz.

İffet – Zannederim böyle pek… Hususi şeylerden bahsetmeye hakkınız yok…

Nezih – (Asabi) Zannettiğiniz kadar değil… Çünkü on iki sene evvel ben sizin için ıstırap çektim. Hatta niye saklamalı… Kalbimdeki yara elan kapanmadı… Fazla olarak çok sevdiğim bir insanı bedbaht görüyorum. Nasıl tahammül ederim. Ben de insanım… Taş değilim...

İffet – Nezih Bey rica ederim.

Nezih – İffet Hanım… Saklamayınız… Siz de beni büsbütün unutmadınız.

İffet – Hayır, hayır… Ben hiçbir şey hatırlamıyorum… Fakat öyle de olsa ne çıkar?

Nezih – Dolambaçlı yollardan gitmiyorum… Fikrimi açık söylüyorum… Henüz her şey kaybolmamıştır. Mesut olabilirsiniz.

İffet – Zevcimi mi terk edeyim?

Nezih – Aranızda zaten büyük ve ciddi bir rabıta yoktu… Zevciniz alil bir adam… Çocuğunuz yok… Sonra evlendiğiniz zaman birbirinizi sevmiyordunuz… Sizin nikâhınız adeta bir iş. Mukavele şartlarına da riayet etmedi.

İffet – Belki öyle… Fakat mazeretinin ne kadar ulvi olduğunu inkâr edemezsiniz… Askere gitti… Vatanına hizmet ederken sakatlandı.

Nezih – Ne de olsa o bir alildir…

İffet – Bu zavallı adama karşı hiç mi merhamet duymuyorsunuz?.. Bir biçareye fenalık etmek sizi mustarip etmeyecek mi?

Nezih – Asıl fenalığı o bana etti… Biz birbirimizi seviyorduk… O aramıza girdi… Bizi ayırdı… Saadetimize mani oldu…

İffet – (Mağlup ve perişan) Rica ederim gidiniz. Benden ne istiyorsunuz?

Nezih – Hayır İffet… Birbirimizi seviyoruz. Sen beni de, kendini de bir vehme kurban ediyorsun. Sendeki merhamet bir nevi hastalıktır… Seni mutlaka alıp götürmeye azmettim.

İffet – Size yalvarırım Nezih Bey… Etmeyiniz.

Nezih – İffet… Düşün ne kadar mesut olacağız. İkimiz de daha genciz… Böyle birbirimizin kollarında…

İffet – (Mağlup ve rüya içinde gibi) Evet… İkimiz de daha genç sayılırız. (Birdenbire silkinerek kısık ve yavaş bir sesle) Hayır… Hayır… Mümkün değil… Geliyor…

İkisi de susarlar… Kapı açılır…

Aziz elleriyle etrafı yoklayarak içeri girer… İffet çıkıp gitmesi için eliyle Nezih'e işaretler yapar… Nezih yine işaretle ısrar eder, yalvarır. Fakat İffet artık bütün bütün başka bir insandır… Nezih artık uğraşmanın beyhude olduğunu anlar… Yavaşça çıkar.

İffet – Notaya devam edelim mi?

Aziz – (Hafif bir tereddütten sonra) Sütkardeşin gitti mi?

İffet – (Evvela şaşırır, fakat sonra sakin bir sesle) Gelen sütkardeşim değildi.
Aziz – O hâlde kim?

İffet – Nezih Bey…

Aziz titreyerek yaklaşır, elini tutar, dudaklarına götürür, parmaklarını öpmeye başlar.

İffet – Ne oluyorsun Aziz?

Aziz – Yalan söyleseydin kendimi öldürecektim.

İffet – Biliyor muydun?

Aziz – Anlamıştım… Ben inerken ses kesilmişti… Senin ona nasıl yol verdiğini, onun ne hâlde çıktığını adeta gördüm. Biliyorsun ya biz körler… (Devam edemez, ağlayarak onun ellerini öper)

İffet – (Elinin buselerden, yeminlerden daha fazla emniyet veren bir hareketiyle onun beyaz saçlarını okşar) Haydi işimize devam edelim Aziz…

H. R.

4.2.2. Marmara Çırası[104]

Komedi - 1 Perde

Eşhas:

Ali Ahmet	35 yaşında	Nefise Hanımefendi	50 yaşında
Naciye Ali Ahmet	32 yaşında	Ayşe (Tokacı)	50 yaşında
Hasip Efendi	50 yaşında		

(Vaka Ali Ahmet'in apartmanında geçer)

Ali – Sende kaç kuruş kaldı?

Naciye – Yüz elli…

Ali – Âlâ… Bende de iki yüz yirmi var… Yekûn üç yüz yetmiş mi eder… (Gülerek), bilançoyu amma çabuk bitirdik ha…

Naciye – Eşyamızı unutuyorsun… Onların listesini de tanzim etsek…

[104] Reşat Nuri, Marmara Çırası, *Resimli Hikâye*, nr. 7, Mart 1928, s. 19

Ali – Acele etme karıcığım… Haciz memurları yakında bizi o angaryadan kurtarırlar.
Naciye – Birazdan bakkal, kasap, zerzevatçı, terzi para istemeye gelecekler… Ne cevap vereceğiz?

Ali – Onlar kolay… Nasıl olsa atlatırız… Ben asıl büyük alacaklıyı düşünüyorum… Herif tam altı yüz lira istiyor… Allah yardımcımız olsun…

Naciye – Hasip Efendi'den bu parayı ne vakit almıştın?

Ali – İki sene evvel… Babamın Mısır'a gittiği tarihte...

Naciye – Mamafih baban sana iki bin lira para bırakmıştı.

Ali – Öyle ama benim de iki bine yakın borcum vardı… Babamdan aldığımı borca yatırdım… Ben kaldım açıkta.

Naciye – Hasip Efendi, babanın ahbaplarından değil mi? Niye sana bu kadar gaddarane muamele ediyor?

Ali – Evet Hasip Efendi çok gaddar adam… Bana bu beş yüz lirayı verdiği gün öyle insaniyetli, öyle mükemmel bir adam görünmüştü ki… Bana çok emniyeti vardı. Bu parayı altı ay sonra vereceğimi taahhüt etmiştim.

Naciye – Altı ay sonra bir yerden para mı gelecekti?

Ali – Hayır ama altı aya kadar behemehâl elime para geçeceğine emindim. Benim öyle vasi hayalim vardır ki…

Naciye – Vasi ve zengin.

Ali – Hakikaten öyle… Hayalim bana daima meçhul yerlerden gelecek paralar vaat eder… Vade gününden iki gün evvel keseme baktım… Tam on lira var… Hasip Efendi'ye

gittim… Hâli anlattım… Adamcağız bana altı ay daha mühlet verdi… Fakat bu mühletin hitamında mutlaka parayı isteyeceğini söyledi… Bu ihtara adeta kızdım… Söz sözdür… Ben verdiğim sözü tutmayacak kadar karaktersiz bir adam mıyım?

Naciye – (Gülerek) Tabii günler, aylar geçti ve vade gününden iki gün evvel…

Ali – (Sözünü keserek) Hayır, bu sefer bir gün evvel gittim… Bir teşebbüs bana ne kadar müşkül görünürse o nispette geciktiririm. Hasip Bey'e hatır ve hayale gelmez bir felakete uğradığımı söyledim.

Naciye – Ne felaketi?

Ali – Paramı tedarik edememiştim… Bundan büyük felaket mi istersin? Evet parayı tedarik edememiştim. Fakat pek yakında muhakkak surette elime para geçecekti. Aramızda geçen feci muhavereyi anlatayım… O melek gibi temiz, yüksek merhametli Hasip Efendi'nin ahlakı nedense bozulmuştu… Mamafih bana dört aylık, iki aylık ve nihayet bir aylık mühletler vermeye başladı. Fakat bugün son mühlette hitam oldu.

Naciye – Saat iki buçuk… Galiba gelmeyecek…

Ali – Sokağa çıksak… Ne yapalım kabahat benim değil ki… Akşama kadar beklemeye mecbur değiliz ya…

Naciye – Neye yarar… Ya oturup bekler, ya akşama tekrar gelir…

Ali – Hakkın var... Bu herifin gaddar suratını nasıl olsa bir kere göreceğiz.

Naciye – Hakkın var… Ben bari bir parça el işiyle meşgul olayım.

Ali – (Kütüphaneye giderek) Ben de kendimi avutmak için bir kitap okuyayım bari. (Kitapları karıştırarak) Nazik zamanlarda kadınlara okumak için birtakım şiirler… İnsanlarda müphem hüzün ve ıstırapları teskin etmek için bir yığın kitap. Fakat hiçbir

muharrir ve şair borçluyu teselli etmek için eser yazmayı düşünmemiş… (Pencereye gidip sokağa bakar) Şu eczacı olacak menhusa bak… Öldüreceğim geliyor…

Naciye – Ayol adam sana ne yaptı?

Ali – Dükkânının önünde müsterihane dolaşıyor görmüyor musun? İnsanın hemcinslerinden biri alacaklı beklerken böyle hiç fütursuz cigara içmek yakışık alır mı?

Naciye – Sen bu günlerde para bulmaya teşebbüs etmedin mi?

Ali – Birçok merhabacılarla konuştum... Bol bol vaat verdiler… Fakat para veren olmadı.

(Hizmetçi kız girer)

Hizmetçi – Hasip Efendi geldi.

Ali – Eyvah, buyurun cenaze namazına… Sen çık Naciye. (Kadın çıkar) Hainin geldiğini de görmedim… Pencereden görür de korkusundan kaçar diye besbelli diplerinden geliyor…

(Hasip Efendi girer)

Ali – Vay efendim buyursunlar… Efendim parayı bulduk… Müsterih olun… Ancak, ancak iki, nihayet üç gün beklemek lazım geliyor.

Hasip – (Birden parlayarak) Artık yeter Ali Bey… Bir saat bile beklemeye vaktim yok...

Ali – Aman efendim bu ne telaş… Bana inanmıyor musunuz? Para bir saat evvel şu masanın önünde duruyordu… Üç yüzlük, iki ellilik, pardon dört de beşlik… Tam beş yüz etmez mi? Fakat bir eski, çok eski arkadaş geldi… Bir namus borcu varmış, iki gün için beş yüz lira istiyordu… Mühim öyle bir arkadaş ki canımı istese…

Hasip – (Sözünü keserek) Canınızı verebilirdiniz buna kimse karışmaz… Fakat benim paramı ne diye verdiniz?

Ali – Hasip Efendi… Bu öyle çelebi namuskâr bir adam ki…

Hasip – Dünyadaki bütün çelebi namuskâr adamların namus borcunu vermek bana düştüyse vay efendim vay…

Ali – Vallahi böyle telakki edeceğinizi bileydim.

Hasip – Beyim bunlar boş sözler… Nafile sizinle kötü kişi olmayalım. Size nihayet bir saat mühlet veriyorum.

Ali – (Kızararak) Yuv Hasip Efendi... Hakaret yok…

Hasip – Hakareti nereden çıkardınız. Ben parayı istiyorum.

Ali – (Vakur) Paranız bir saat sonra hazır…

(Hasip çıkar)

Ali – Vay alçak namert vay… Ah elimde beş yüz lira olaydı da şu herifin suratına fırlatmalıydım. (Naciye girer) Biliyor musun bu adi mahlûkun bana ettiği muameleyi… Dünyada buna tahammül edemem… Bu parayı bir saate kadar yoktan var etmek benim için bir izzet-i nefis, bir mertlik vazifesi oldu…

(Hizmetçi tekrar girer)

Hizmetçi – Nefise Hanımefendi geldi.

Ali – (Sevinç ve heyecan ile) Nefise Mahmut Hanımefendi mi? Aman buyursun… (Memnuniyetten zıplayarak) İyi olacak hastanın hekim ayağına gelirmiş… Kurtulduk

Naciye… Nefise Hanımefendi merhum Mahmut Paşa'nın harimidir… Merhum annemin aziz arkadaşıdır… Dehşetli zengindir… Biz beş yüz lirayı mutlak alırız… Fakat gayet ihtiyatlı hareket etmeli. (Kapıdan giren Nefise Hanım'a) Ah hanımefendi bu ne şeref efendim, bu ne saadet… İzmir'den ne vakit teşrif ettiniz…

Nefise – Üç gün evvel Ali Bey oğlum.

Ali – Kızınız Naciye'yi müsaadenizle takdim edeyim…

Nefise – (Naciye'ye ağlar gibi) Gel kızım… Ben merhum kaynananın arkadaşıyım. Onun tarafından öpeyim. (Gözlerini siler)

Ali – Allah o yattıkça size ömürler versin… Vallahi bendeniz de sizi merhumenin yerine koydum.

Nefise – Eksik olma oğlum. Nasıl güzel güzel geçiniyorsunuz ya inşallah?

Ali – Yüzüne karşı söylemek gibi olmasın ama Naciye fevkalade iyi bir kadındır…. Vefakâr, haluk, ev kadını, işgüzar, muktesit… (Naciye'ye yavaşça) Aman sen de tatlı bir şeyler söyleyip karının gönlünü almaya bak…

Naciye – Sahiden pek memnun olduk. Kayınvalidemizin arkadaşı kayınvalidemiz, kayınvalidemiz de bizim validemiz sayılır.

Ali – Naciye medrese mantığı da biliyormuş.

Nefise – Ah merhume sağ olup da sizi böyle bir arada görmeliydi.

Naciye – Siz gördünüz ya efendim. Yani tabii kendisi görse daha iyi olurdu ama…

Ali – (Yavaşça) Aman saçmalıyorsun…

Naciye – Keşke her ikiniz de görseydiniz.

Ali – (Nefise Hanım'ın Naciye Hanım'ı uzaklaştırmak için yaptığı işaret üzerine) Sen buradan aş… Bir yolunu bulup lakırdıyı açayım… (Yüksek sesle) Naciye, Nefise Hanımefendi annemizin kahvesini hizmetçiye bırakma… Kendi elinle pişir... Haydi bakayım...

Naciye – Peki... Şekerli mi olsun hanımefendi?

Nefise – Nasıl olursa olsun kızım.

(Naciye çıkar)

Ali – (Kendi kendine) Mühim dakikalar gelip çattı... Fakat lakırdıyı bir nasıl açmalı? (Öksürdükten sonra) Hâsılı çok iyiyiz hanımefendi…

Nefise – Bu zamanda iyiyim diye hamdeden o kadar azaldı ki evladım…

Ali – (Kendi kendine) Aman ne âlâ… Lakırdıyı kendiliğinden istediğim zemine getiriyor. (Yüksek sesle) Evet hanımefendi… Hâlinden memnun olanlar çok az… Bir kere insanların ahlakı çok değişti… Sonra fazla müşkülpesent oldular… Kadınların gözü açıldı… Erkekler de bir tuhaf oldular… Hâsılı hâlinden memnun olan az… Ama malum ya ahval-i iktisadiyenin de tesiri var… Ortada para buhranı falan… (Terini silerek) Amma müşkül iş ha…

Nefise – Orası öyle evladım… Fakirler zengin oldu, zenginler fakir… Zaman oluyor ki insanın malı mülkü olduğu hâlde para bulamıyor…

Ali – (Kendi kendine) Aman bu kadın ne güzel ipuçları veriyor… Allah'ım sen bana yardımcı ol. (Yüksek ve ciddi) Nefise Hanımefendi ne güzel söylüyorsunuz… İnsanın malı mülkü ve itibarı olduğu hâlde gün oluyor ki üç beş yüz lirayı bulmaktan aciz kalıyor…

Nefise – Çok doğru söylüyorsun bey oğlum… Bereket versin ki eski ahbaplar ara sıra birbirlerinin ellerini tutuyorlar.

Ali – Vazifeleri değil midir efendim? Darda kalan bir insan hatta yabancımız da olsa yardım etmeliyiz.

Nefise – Çok doğru oğlum… Ben kendi hesabıma daima muhtaçların yardımına koştum.

Ali – (Kendi kendine) Nefise Hanım galiba bizim darda kaldığımızı bir yerden haber aldı… İma ile anlatmak istiyor…

Nefise – Ali Bey oğlum bu sözlerinizi çok beğendim. Anneniz de böyle insaniyetliydi. Benim canım kahve falan istemiyordu. Hanım kızımı niye mutfağa gönderdim biliyor musunuz?

Ali – (Sırıtarak kendi kendine) Besbelli karımın yanında izzet-i nefsimi kırmak istemedi. (Yüksek sesle) Niye hanımefendi?

Nefise – Biliyorsunuz ki merhum paşadan bana çok mal kaldı. Fakat bir alay mirasçı çıktı. Dava kıyamet. On parasına daha el süremedim. Ötem berim vardı. Mahkeme masrafı için onları da elden çıkardım. Pek darda kaldım. Siz benim oğlum sayılırsınız. Saygısızlık olmazsa sizden beş altı yüz lira kadar para isteyeceğim. Niye öyle birdenbire sarardınız oğlum? Önünüze bakıyorsunuz. Elleriniz titriyor. Telaş etmeyiniz çocuğum. Korkarım bu parayı veremeyeceksiniz.

Ali – (Derin derin inleyerek) Vermeye mecbur olduğum beş yüz lira için… Öyle çingenecesine yakama sarılınıyor ki…

Nefise – (Birden fırlayarak) Ali Bey oğlum o nasıl söz?

Ali – Affedersiniz Hanımefendi, size söylemiyorum. Haddim mi? Benden bir saat sonra beş yüz lira isteyen gaddar bir alacaklım var da bunu sizden ümit ediyordum.

Nefise – (Gayriihtiyari gülümseyerek) Tam birbirimizden isteyecek zamanımız.

Ali – Evet kendileri muhtac-ı himmet dedeler.

Nefise – Allah'a ısmarladık bey oğlum.

Ali – Kahvenizi içmeyecek misiniz?

Nefise – Gelecek sefere oğlum. İnşallah ikincide sıkıntıdan kurtuluruz da tatlı tatlı ferah ferah konuşuruz.

Ali – (Teşyi ederek) Uğurlar olsun. (Arkasından kendi kendine) Evet ileride ferah ferah konuşuruz. Birbirimize yardım edemeyişimizin hiç olmazsa bu iyiliği var. Bugün ya ben ona ya o bana bu beş yüz lirayı vereydik. İleride ferah ferah konuşabilir miydik? Tıpkı benimle Hasip Efendi'nin bugünkü vaziyetimize benzer bir vaziyet hâsıl olurdu. (Naciye elinde kahve tepsisiyle gelir)

Naciye – Hanımefendi nerede?

Ali – Heyhat o ümit de uçtu… Getir bari şu kahveyi ben içeyim…

Naciye – Faizci Ayşe Hanım geldi. Mutfakta oturuyor.

Ali – Bırak şu münasebetsizi. (Kocakarı taklidi yaparak) "Telgraf geldi. Dediğim adam iki güne kadar Mısır'dan geliyor. Parası gökteki yıldız gibi saymakla tükenmez." Altı ay evvel Mısır'dan hareket eden bu zengini hâlâ bekleriz. Bu ne bitmez yoldur. İnsan Mısır'dan yüze yüze gelse şimdiye kadar yine İstanbul'a varmış olurdu.

Naciye – Bilmem ama "bu sefer geldi" diye haber getirdi. Belki yine yalandır.

Ali –Yalandır bilirim ama ne de olsa ümit. Çağır bakalım şunu. Hiç olmazsa vakit geçer. İnsan zaten böyle zamanlarda para hikâyelerinden başka lakırdı dinleyemiyor.

(Biraz sonra Ayşe Hanım girer. Eski bohçacı kadınlar tipinde başı çatkılı ellilik bir kadın)

Ali – Gel bakalım Ayşe Hanım safa geldin.

Ayşe – Safalar getirdik beyim.

Ali – Her gelişinde safalar getireceğine şu aradığım parayı bulup getirsen daha iyi olmaz mı? Tabii Mısır'dan gelecek adam gelmedi değil mi?

Ayşe – Geldi elhamdülillah.

Ali – (Bedbin ve müstehzi) Şu hâlde parayı getirmedi değil mi? Onun da pürüzlü davaları var. İster misin o da benden borç istemeye kalksın. Öyle değil mi? Ben nasıl bilirim malımı…

Ayşe – (Sırıtarak) Parayı aldık elhamdülillah.

Ali – (Aynı jestle) Aldık ama ya düştü ya yolda benim gibi eski bir mektep arkadaşına tesadüf ettin. İki gün sonra muhakkak iade edilmek üzere ona verdin değil mi? Evet Mısır'dan yolcu geldi, yolcudan para alındı. Bunları kabul etmek lazım. Fakat muhakkak olan şu ki bu para benim elime geçmeyecek.

Naciye – Ayol çıldırıyor musun? Aldık diyor.

Ayşe – (Bir mendilin içinden paraların ucunu göstererek sırıtır) Bunlar para değil de nedir?

Ali – (Gözlerini ovuşturarak asabiyetle) Gözlerime inanamıyorum. Vallahi ya yalandır ya sahte.

Ayşe – Paralar geldi. Yalnız o zengin adam fazla açgözlü olmuş. Üç ay için tam yüz elli lira faiz istiyor.

Ali – Yüz elli lira mı? Kabul. Derhal kabul. Şu Hasip Efendi namerdinin yüzüne derhal beş yüzü fırlatarak namusumu kurtarmak için yüz elli lira faiz çok mu?

Ayşe – Galiba iki yüz demişti ama.

Ali – Uzun etme. Beni yumuşak gördün de bir kazık da sen mi atacaksın? Ver bakayım paraları.

Ayşe – (Bir kâğıt uzatarak) Ben sayıncaya kadar sen şu senedi imzalayıver.

Ali – (Senede göz gezdirerek) 15 Haziran'da tediye edilmek üzere altı yüz elli. Âlâ âlâ. (Senedi imzalar) Yahu beş yüz kâğıdı kaç saatte sayıyorsun?

Ayşe – Aman beyefendi ben senin gibi mektep görmedim. Cahil bir insanım. Öyle hesap kitaba aklım ermez. Geçtim yanlış bir iş yaparım da.

Ali – (Başını sallayıp gülerek) Senin mi aklın ermez Ayşe Hanım? Ah sen şeytana külahı ters giydiren takımdansın. Sen mekteb-i hukuktan çıkmış en meşhur tefecileri yaya bırakırsın.

Ayşe – (Gülerek) İlahi beyefendi. Neler söylüyorsun? Ben şu işi sırf eşe dosta iyilik olsun diye.

Ali – (Gülerek) Bilirim bilirim. Sen sırf sevap kazanmak için, ecr-i manevisi için tefecilik edersin mâhâzâ hayli ecr-i maddi de alırsın. Hem ahiretini hem dünyanı mamur edersin. (Gülerek) İki cihanda da gel keyfim gel.

Ayşe – (Yılışarak) Parayı aldı da bak nasıl yüzü gülüyor.

Ali – (Biraz mahzun) Misafire güler yüz göstermek vazifemizdir.

Ayşe – Ben misafir miyim?

Ali – Senden bahsetmiyorum. Misafir dediğim bu paralardır. Maalesef ancak yarım saat bu fakirhanede oturmaya vakitleri müsaittir.

Ayşe – Bana bir şey vermeyecek misin? O kadar zahmet çektim, masraf ettim, yol yürüdüm, çene çaldım.

Ali – Onu sen ziyadesiyle çıkarmışsındır Ayşe Hanım.

Ayşe – Öyle şey olur mu a beyefendi?

Ali – (Karısına) Üstünde olan paraları Ayşe Hanım'a veriver.

Naciye – Gel Ayşe Hanım.

Ayşe – Allah'a ısmarladık beyim.

(Kadınlar çıkarlar… Ali sigara yakar, içe içe dolaşır düşünür. Naciye biraz sonra girer.)

Naciye – Paraları kadına verdik ama hiçbir şey düşünmedik. Bize hiçbir şey kalmadı.

Ali – (Eline vurarak) Sahi. Bak bunu unuttuk. Unuttuk diyorum ama daha doğrusu bu beş yüz lirayı kendimizin sandık. Hâlbuki şimdi onları buruşturup buruşturup o namert, saygısız herifin yüzüne çarpacağım ve namusumuzu temizleyeceğim.

Naciye – İnsanın bu yepyeni yüzlükleri buruşturmaya nasıl yüreği tahammül eder?

Ali – (Paralara bakarak) Orası da doğru. (İçini çeker) Hatta yalnız buruşturmak değil bu ahlaksız herifin ellerine teslim etmek için de yürek ister.

Naciye – Doğru söylüyorsun. Evladımız varmış da zaruret sebebiyle bir yere ahretlik veriyormuşuz sanıyorum.

Ali – Ah benim rakik kalpli karıcığım.

Naciye – Hâlbuki bu paralar bize kalsaydı ne kadar işimize yarayacaktı. Önümüz Ramazan, daha sonra da bayram. Üstümüzde elbise kalmadı. Sonra insan biraz da gezip yürümek ister.

Ali – (Gülümseyerek) Demek evladımızı ahretlik vereceğimize terziye, bakkala falan versek daha iyi.

Naciye – Öyle söyleme. Bilirsin ki insan evladını biraz da safasını süreyim diye yetiştirir.

Ali – Ah benim rakik kalpli olduğu kadar da açık zekâlı ve dürüst mantıklı karıcığım. Akıl ile his böyle bir noktada içtima edince. (Kapı çalınır) Haydut geldi. Fakat korkma karıcığım. Titreme, sararma. Ben seni müdafaaya kadir bir erkeğim. Evladımız. (Paraları alıp cebine koyarak) Sevgili evladımız. Ben sizi ahretlik gibi boynu bükük, gözü yaşlı zalim merhabacılar eline teslim etmeyeceğim. Korkma Naciye aç kapıyı.

(Naciye çıkar)

Ali – (Kendi kendine) Eşeklik etme Ali. Bu paraları Hasip Efendi'ye teslim etmekle sanki haysiyetini mi kurtaracaksın? Ya bakkal, kasap, terzi borçlarını ne yapacaksın? Mademki bugün alacaklılardan yalnız birisini memnun edebilecek bir hâldesin. Şu hâlde dört yüz yirmi kuruşa baliğ olan borcunu vermek suretiyle onu memnun et. Hem o Hasip Efendi'den bin kat daha şayan-ı himaye bir adamcağızdır. (Filozofane başını sallayarak) Para insana hakikaten kuvvet ve cesaret veriyor. Demin Hasip Efendi'den korkuyordun. Fakat herif şimdi gözüme sinek gibi görünüyor.

(Hasip Efendi girer)

Hasip – (Yine şaşkın) Para tabii hazır.

Ali – (Fütursuz) Maalesef Hasip Efendi.

Hasip – (Hiddetle) Ne söylüyorsunuz? Bu ne rezalet?

Ali – Rezaleti mezaleti bu. On para bulamadım. Derimi yüzseniz nafile.

Hasip – Çabuk paramı ver.

Ali – (Mağrur ve tehditkâr) Bilcümle kanuni haklarınızı terbiye ve muaşeret kavası dâhilinde istimal edersiniz. Fakat şahsi tecavüze müsaade edemem.

Hasip – Ali Bey paramı veriniz.

Ali – Yok dedik ya. Lakırdı anlamaz mısınız?

Hasip – (Onun gözünün içine bakarak) Paranız olduğunu biliyorum.

Ali – Yalan söylüyorsunuz.

Hasip – Faizci Ayşe Hanım size yirmi dakika evvel beş yüz lira getirdi.

Ali – (Şaşırır gibi olur fakat çabuk kendini toplar) O Ayşe Hanım'la benim bileceğimiz şey.

Hasip – (Düşündükten sonra sakin) Ali Bey artık açık konuşmak vacip oldu. Bu parayı mutlaka vermelisiniz çünkü…

Ali – Çünkü?

Hasip – Bana verecek paranız olmadığını biliyordum.

Ali – Mübarek adam biliyordun da beni boş yere terletmekten ne zevk alıyordun?

Hasip – Biliyordum. Onun için tefeci Ayşe Hanım'a o parayı ben buldum.

Ali – Siz mi buldunuz?

Hasip – (Yüzündeki terleri silerek) Evet. Daha doğrusunu söyleyeyim mi? O paraları da ben verdim.

Ali – (Parmağını ısırarak) Hayret. Hayret. Demek o Mısır'dan gelen zengin?

Hasip – Filhakika öyle bir adam var ama göstermelikten ibaret.

Ali – Anlıyorum. Demek benden yüz elli lira faiz almak için.

Hasip – Maksat sade bu değil, babanızın eski ahbabıyım. Belki bir gün Mısır'dan döner, yüz yüze geliriz diye sizi dava etmekten korktum. Araya böyle bir adam soktum. (Ağlar gibi bir hâlde) Allah, Allah rızası için beni yakmayınız. Paralarımı veriniz.

Ali – (Yine mağrur) Siz kendi kendinizi yaktınız. Beni tuzağa düşürmenize Allah razı olmadı. (Ellerini ovuşturarak) Azizim Hasip Efendi. Size izaha mecbur bulunduğum bazı ahval-i hususiye ve aileviyeden dolayı bu parayı alıkoymak mecburiyetindeyim. Üç ay sonra hem eski borcu hem de altı yüz lirayı veririm.

Hasip – İmkân yok. Nasıl?

Ali – Hasip Efendi üç aya kadar bin iki yüz lira bile etmeyen sefil bir parayı bir yerden bulmama nasıl imkân veriyorsunuz? Haydi müsterih olunuz.

Hasip – (Elleriyle başını döverek çıkar) Yandım… Marmara çırası gibi yandım.

Reşat Nuri

4.2.3. Kaynanaya Hulûl Etme Usulü[105]

Bir Perdelik Komedi

Eşhas
Ana, Kız, Damat

Ana – (Elinde bir gazete ile gelerek) Sabire! Onun yaptıkları artık haddi, hududu geçti.

Kız – Kimin?

Ana – Kocanın… Bu derecesi çekilmez efendim, çekilmez.

Kız – Ne yaptı?

Ana – Şimdiye kadar yaptıklarına bir derece tahammül ettim, ama bundan sonrasına artık ne sabır kaldı, ne tahammül.

Kız – Ne yaptı anneciğim söylesene?

Ana – Ben senin gibi değilim. Sen onun her derdini çekiyorsun ama… Seviyorsun da onun için… Ben de senin hatırın için her sözüne, her yaptığına katlandım. Artık aşıp taşma zamanı geldi. Damat bey dedik. Başımıza çıkardık. Ona beylik ne kadar uzak! Ben onun ne külhanbeyi olduğunu ilk güvey girdiğinin ertesi günü elimi öpmeye geldiği zaman anladım. Ben öptürmek için elimi uzattığım zaman o "bonjur kayınvalide!" diyerek elimi tuttu salladı. Hele koltuklarını kabartarak odaya bir girişi vardı ki vallah gözleri "velfecri" okuyordu. Müstehziyane bakışlar! Mağrurane tavırlar! Güya ilk geceden seni mağlup ettiğini bana anlatmak istiyordu. Onun bu terbiyesizliğini görünce ben hicabımdan yerlere geçtim. Ama asıl kabahat sende idi ya. Her kadın kocaya varmıştır. Hiç olmazsa bir hafta naz eder. Ben merhum babanı tam on beş gün yalvarttım.

[105] İbnürrefik Ahmet Nuri, Kaynanaya Hulûl Etme Usulü, *Resimli Hikâye*, nr. 9, Mayıs 1928, s. 11

Kız – Anne neler söylüyorsun!

Ana – Beyhude söylediğimi ben de biliyorum. Çünkü iş işten geçtikten sonra söylüyorum. İşte o gün bugün kocanın cesareti, terbiyesizliği arttı. O bizi daima mağlup, kendini galip görüyor. Ama ben de artık tam manasıyla kaynanalığı takınıp ona haddini bildireceğim. Bana yaptığı bu son muamelesine dünyanın hiçbir kaynanası tahammül edemez.

Kız – Ne yaptığını söylemiyorsun ki…

Ana – (Elindeki gazeteyi uzatarak) Al şu gazeteyi oku, bak benim için neler yazmış.

Kız – (Gazeteyi alıp okumaya başlar) "Has ekmeğin kilosuna on beş para"

Ana – O değil daha aşağısını oku.

Kız – (Okuyarak) Sinemaların gözlere muzır olduğu…

Ana – Daha aşağı.

Kız – (Okuyarak) Bir günde on dört intihar…

Ana – Daha aşağı.

Kız – (Okuyarak) "Kaynanasını on yedi yerinden yaralayıp…" bu mu?

Ana – Hayır hayır daha aşağıda.

Kız – (Okuyarak) "Rasathaneden: Dün derece-i hararet azami yedi asgari sıfır nakıs üç. Bugün hava ağleb ihtimal ya güneşli yahut yağmurlu olacaktır. Rüzgârın ne cihetten eseceği malum değil. La yalem gaybı alallah…"

Ana – Devam et. İşte bunun alt tarafında damadın yazdığı hezeyanlar!

Kız – (Okuyarak) "Bize harb-i umumi yeni yeni şeyler, tabirler öğretmiştir. Bunlar meyanında mevzii muharebe, mevzii galebe tabirleri bulunduğu gibi mevzii yağmur tabiri de vardır. Hele ahval-i havaiyeye dair gazetelerde yazın Amerika'da sıcak dalgaları, kışın Avrupa'da soğuk dalgaları havadisini sık sık okuyoruz. Avrupa'da çalkanan bu soğuk dalgalar Balkanlar'dan süzülerek İstanbul'a akın edecekmiş. Fakat rasathanenin mütalaasına göre dalgalar Balkanlar'ın şahikasına çarparak kuvveti kırılacağı için İstanbul'a yalnız serpintisi gelecekmiş. Hakikaten geldi. Mart içinde bahar gelecek yerde dehşetli bir soğuk geldi. Geldi ama bunu getiren soğuk dalgaları mı, yoksa dünya kuruldu kurulalı bildiğimiz, gördüğümüz kocakarı mı? Kocakarı soğuğu beynennas en maruf en müessir bir soğuktur. Tıpkı kaynana nefesi gibi insanın kanlarını, iliklerini dondurur…"

Ana – Altındaki imzayı da oku.

Kız – (Okuyarak) "Müneccimbaşızade Şemseddin"

Ana – Anladın mı? Tıpkı kaynana nefesi gibi insanın kanlarını iliğini dondurur diyor. Bundan maksadı bana âlemin karşısında taş atmak. Haydi aramızda kendi yağımızla kavrulup gidiyorduk. Seni üzmemek için sesimi çıkarmıyordum. Şimdi böyle kocakarı diye beni gazetelerde maskara etmesine nasıl tahammül ederim?

Kız – Sana kocakarı dediği yok anneciğim.

Ana – Sen istediğin kadar onun tarafa çek. Ben onun maksadını bilirim. Yüzüme karşı söylemeye cesaret edemiyor da gazetelere yazıyor hasis! Kocakarı soğuğu meşhurdur, tıpkı kaynana nefesine benziyor, demesi ne demektir? Aklınca âleme benden şikâyet... Allah hiçbir kadını damat evine muhtaç etmesin. Şundan hayırlısıyla boşanırsın da başımız selamete erişir inşallah.

Kız – Boşanırsak mı?

Ana – Bu rezaletten sonra ben onunla bir arada oturamam. Ben oturamayınca şüphesiz sen de oturamazsın…
Kız – Anne çocukça sözler söyleme.

Ana – Çocukça sözler mi? İnşallah kaynana olursun da benim çektiklerimi sen de çekersin. O vakit haklı mıyım haksız mıyım anlarsın.

Kız – Anne sen adeta kurudan nem kapıyorsun. Bu tıpkı neye benzedi biliyor musun? Birisine ördek diye lakap takmışlar. Bir gün yoldan giderken yanından geçen diğer biri hiçbir maksadı yokken bugün hava bulutlu demiş. Ördek lakaplı adam, hemen hava bulutlu diyen adamın yakasına sarılmış. "Sen ne hakla bana ördek dedin" demiş. Öbürü "Ben öyle bir şey söylemedim" demiş. Söyledin, söylemedim diyerek hava bulutlu diyen adamın arkadaşı böyle bir söz söylenmediğini iddia etmiş ise de ördek lakaplı adam, "Efendi! Sen sözün mefhumuna dikkat etmedin galiba? Hava bulutlu demek yağmur yağacak demektir. Yağmur yağınca yerde su birikintileri hâsıl olur ve bu sularda ördekler yıkanır. Bu adam hava bulutlu demekle işte bunu ima etti" cevabını vermiş. Sen de bu adam gibi Şemseddin'in makalesinden manalar çıkarıyorsun. Bunu kimseye söyleme sana gülerler.

Ana – Zaten bu damadın her türlü nazını çektikçe bana gülüyorlar. Şimdiye kadar onun her dediğine evet efendim, baş üstüne beyim, diye diye başıma çıkardın. Bugünden itibaren ona damat gözüyle bakamayacağım, düşman gözüyle bakacağım. Zaten o benim kanlı bıçaklı düşmanım. Hani geçende de kimdi o... Hasan Efendi mi? Hüsnü Efendi mi? Birisi beni istemişti ya, işte o gün bugündür…

Kız – İşte o gün bugündür sana münasip görmediği için şimdiye kızdın.

Ana – Ona ne idi? (Müstehziyane) Bana münasip görmemiş! Sevsinler onun aklını… Ama işin doğrusu o değil. Bana bir hami çıkar da damat beyin minneti altında yaşamaktan kurtulurum. İşte bunun için mani oldu. (Hiddetle) Hem o bana ne sıfatla karışır? Ben faal, muhtar bir kadınım. Kim isterse varırım. (Ağlar gibi) Beni aldırmamak için kim bilir herife de neler söylemiştir!

Kız – Anneciğim Şemsi'ye bahane bulma. O sana münasip değil dedi ama eğer senin gönlün varsa var o adama.

Ana – Benim kimsede gönlüm yok. Hele sana üvey baba getirmeye hiç razı değil fakat bu damat yok mu? İşte ben kocaya varacak olsam ona inat varacağım.

Kız – (Bir ayak sesi işiterek) Galiba geliyor.

Ana – (Telaşla) Kim?

Kız – Şemsi.

Ana – Yüzünü şeytanlar görsün! (Süratle yan kapıdan gider)

Damat – (Nihayetten gelerek) Galiba buradan birdenbire kaçan valide hanım idi.

Kız – Evet. Gazeteye yazdığın kocakarı makalesine o kadar kızmış ki…

Damat – Neden?

Kız – Kendisiyle istihza etmek için yazdığını iddia ediyor.

Damat – Hoppala! Vaka bu günlerde dikkat ediyorum. Validen benim her sözüme, her hareketime manalar veriyor. Adeta benden bir hoşnutsuzluk gösteriyor. Düşündüm taşındım bir türlü sebebini anlayamadım.

Kız – Sebebi… Avunacak bir meşguliyeti yok da ondan.

Damat – Ne gibi avunacak meşguliyeti?

Kız – Öyle ya… Mesela biz… Geceleri odamıza çekiliyoruz. O yalnız kalıyor.

Damat – Neden yalnız kalsın? Komşuya gidiyor yahut komşular buraya geliyor. Konuşup eğleniyorlar.

Kız – Ondan sonra yine yalnız… Mesela yalnız odada yatıyor.

Damat – Artık bu yaştan sonra da korkacak değil a.

Kız – Galiba sen onun yatakta ahladığını, ofladığını, saatlerce sağına soluna döndüğünü, uyuyamadığını duymuyorsun.

Damat – Bazen dişi ağrıyor, bazen başı ağrıyor, ondan olacak.

Kız – Hiçbir yeri ağrımıyor, üzüntü gönlünde.

Damat – Üzüntü gönlünde mi? Bu ne demek?

Kız – Of erkek değil misiniz? Bir kadının yalnız başına yatakta ne kadar canı sıkıldığını anlamazsınız.

Damat – Ha!.. Şu mesele!

Kız – Evet bu mesele… Şu Hüsnü Efendi'ye varmasına mani olmamalı idin.

Damat – Ayol ben senin üvey baba görüp üzülmemen için mani olmak istedim. Yoksa bana ne! İsterse seksen tane Hüsnü Efendi'ye varsın.

Kız – Her kadın kendi nefsinden pay biçmeli. Ben kendi eşimle koyun koyuna yatarken diğer bir kadın olan annemin hayalatı kucaklaması revayı hak mıdır? Onun da bir eşi olmasını hak el insaf ben de arzu ederim. Ne çare dünya devridaim dünyasıdır. Gelen gider, gidenin yerine başkası gelir.

Damat – Felsefe-i nisvanın bu sahifesini anası hakkında hiçbir kızın okuduğunu şimdiye kadar işitmemiştim. Bir yaşıma daha girdim.

Kız – Bunda taaccüp edecek ne var? Ben annemi derecesiz severim.

Damat – Kocaya vermekle mi?

Kız – Ben kendim kocasız kalmamak için onun kocaya varmasını istiyorum. Çünkü sen mani oldun. O buna kızdığı için ya beni senden boşamaya icbar ederse…

Damat – Anladım anladım. Mademki sen arzu ediyorsun! Ortada hiçbir mani kalmadı.

Ana – (Gittiği yerden gelerek) Vay damadım! Sen geldin mi? Burada cıvıl cıvıl neler konuşuyorsunuz bakayım.

Damat – Diyordum ki ne olurdu, öz olsun üvey olsun kayınpederim bulunsa idi de dört başı mamur bir aile teşkil etmiş olsaydık.

Ana – (Sahte bir hicapla) A… Bak kocan ne diyor kızım!

Kız – Dört başı mamur olsun diyor.

Ana – E… Haydi öyle olsun… Düşünelim… Arayalım… Münasip bir kısmet çıkarsa…

Damat – Hüsnü Efendi'den daha münasibi var mı kayınvalideciğim?

Ana – (Hafifçe damadın kulağını çekerek) Bana kocakarı soğuğu dediğin gibi ona da öküz soğuğu diyerek gazeteye yazar mısın?

Damat – Kendinize iftira etmeyiniz kayınvalideciğim. Siz kırk ile kırk beş arasında kemale ermiş bir kadınsınız.

Ana – Şuna elli deyiversene.

Damat – Vallah hiç göstermiyorsunuz.

Ana – (Memnuniyetle) Gerçek mi? Vallah oğlum bilmem ne hikmettir damatlar pek çok sevilir.

Perde iner.

İbnürrefik Ahmet Nuri

4.2.4. Hizmetçi Olmak Saadeti[106]

Nazikter: Yirmi iki yaşlarında al yanaklı, çini mavi gözlü, kocaman ağızlı iri yarı bir kız.

Habibe Kadın: Elli ile altmış arasında çürük dişli, çopur kara kuru bir aşçı.

Habibe – (Mutfak kapısından girerek) Kız beni niye çağırdın?

Nazikter – Koca karıya iyilik de yaramaz… Bu gece bizde iyi yemekler var da ondan çağırdım.

Habibe – Ne pişirdiniz?

Nazikter – Tavuk dolması, cigara böreği, kereviz, muhallebi.

Habibe – İkimize de yeter mi?

[106] (İmzasız), Hizmetçi Olmak Saadeti, *Resimli Hikâye*, nr. 11, Temmuz 1928, s. 5

- Niye yetmesin? Tavuğun yarısını kendimize alıkoydum. Onlara pilavla beraber birkaç parça et çıkardım, dünden kalmış kuru fasulye de vardı. Az buçuk da turp salatası yaptım. Yeter de artar bile.
- Dur öyleyse ben de bizim beyin havyarından çalıp getireyim.
- Fark etmez mi?
- Nereden edecek? Sardalye barsaklarını vıcıklayıp havyarın içine karıştırırım, olur gider.

(Biraz sonra sofra başında karşı karşıya otururlar)

Habibe – Bugün kaza ile bizim beyin çini fincanını kırdım.

Nazikter – Canınız sağ olsun!

- Hayır biraz çıkışacak olduydu: "Bana bak hanım, ben öyle fazla lakırdıya gelemem. Dağ gibi insanlar devrilip devrilip ölüyor. Hem böyle kırık dökük uğurdur. Başınıza gelecek kaza fincana geldi!" dedim.
- Beye söyledi mi?
- Benim yaptığım kazaları beye söylemek adet değildir. Benim titiz olduğumu bilir. Öyle ya fena bir lakırdı söyler. Ben de bohçamı alır kaçarım, sonra iş onun üstüne kalır. Onun için hanım bütün kabahatleri üstüne alır. Kız, buyurun tıpkı mantıya benzemiş.
- A, yerken aklıma getirdin, yarın inşallah mantı yapayım.
- Senin keyfinle olur mu?
- Elbette, ben karışmayacağım da hanım karışacak değil ya… Alışveriş eden benim. Canım ne isterse onu alırım… Hanım bir aydan beri pırasa diye yırtınıyor, almıyorum. Ama pırasayı sevmediğim için mi? O da değil. O karıya inadımdan.
- Kız, beyefendi yine sana sarkıntılık ediyor mu?
- Elbet ediyor ya… Rahat durur mu?
- Sen razı oluyor musun?
- İlahi Habibe kadın. Kaldım kaldım da o sakallı herife mi kaldım?
- Kız, sizin beyefendi seni seviyor galiba?

- Sevmek de söz mü? Cayır cayır yanıyor. Beni nikâhla almaya bile dünden razı. Haydi desem hanımı evden kovacak ama ben razı değilim.
- Aferin sana… Bak hanımına acıyorsun.
- Aman sen de… Neden acıyacakmışım? Hanıma değil kendime acıyorum da ondan.
- Kız, koca evin hanımı olmak fena mı?
- Bak ona dünyada gelemem. Bana canımdan fayda var kuzum. Geçen gece bey uskumru dolması getirmişti. Ben uskumru dolmasını pek severim.
- Gidi hıyanet. Bana da ayırmak yok muydu?
- A, ne yapayım, sevdiğim bir şey oldu mu canımdan başka bir şey düşünmem. Uskumruları bir güzel yedim. "Kediler yemiş" diye de bir yalan uydurdum. Derken efendim, bir hararettir bastı… İç su, iç su, karnım kırba gibi oldu. O hâl ile uykuya yatınca bir alay karmakarışık rüyalar görmeye başladım. Güya ben evin hanımı olmuşum. Bey beni nikâh ile almış. Aman Habibe Hanımcığım, bir ağladım bir ağladım ki, hep yastığım su içinde kalmış.
- A, kız deli misin nesin? Bizim bey beni istese vallahi varırım. Ne olursa olsun.
- Allah akıllar versin deli cadı. İnsan rahatını bırakır mı? En üst kattaki odayı bana verdiler. Pufla gibi yatağım var. Sabahleyin kalkıyorum. Onlar odalarında soğuktan titrerken ben mutfakta ateşin başına oturup kahvemi, çayımı, cigaramı içiyorum. Tereyağımı, peynirimi yiyorum. Sonra onlara da bir parça bir şey veriyorum. O iş bittikten sonra haydi çarşı sefasına, dükkân dükkân dolaşıp gönül eğlendiriyorum. Zerzevatı çocuklara ayıklatıyorum. Bana bir yıkayıp tencereye vurmak kalıyor. On beş günde bir tahtaya, çamaşıra adam geliyor. Haftada iki gün rahat rahat sinemaya gidiyorum. Aybaşında da aylığımı alıyorum.
- Aman sen de hizmetçinin aylığından ne olacak?
- Peki ama hanımın, efendinin eline ne kalıyor ki? Hem ben sade aylığa da bakmıyorum, masraf parasından da artırıyorum.
- Kız sen düpedüz hırsızlık ediyorsun!
- Yediği naneye bak, niye hırsızlık olsun, mesela kasaba "Et kaç kuruş?" diyorum. "Yüz otuz" diyor. Çekişe çekişe pazarlık edip yüz ona alıyorum. Olmazsa başka kasaba gidiyorum. Demek ki o yirmi kuruş benim hakkım. Yüz otuzdan alsam alabilirim ya… Pazarlık etmek yahut ucuz et bulmak için dükkân dükkân dolaşmak benim vazifem mi?

- Burası da doğru!
- Yemek içmek bedava, çamaşır bedava, her şey bedava, daha Allah'tan belamı mı isterim?
- İyi ama koca sahibi olmak da yine başka.
- Aman sen de… İhtiyar herifin karısı olacağım da başım göğe mi erecek? Hem benim erkekten yana da hiç sıkıntım yok. (Parmaklarını sayarak) Beyin büyük yeğeni bir, küçük yeğeni iki, onun arkadaşı üç, komşunun şoförü dört, hanımın sütanasının oğlu beş, kasap Mehmet Efendi altı, elimde altı tane erkek var. Sen Müslüman bir kadınsın Habibe teyzeciğim, doğru söyle. Hanım olacağım diye bu kısmeti ayağımla tepmek revayı hak mı? Hanım olursam bir kere beyden başka erkek yüzü görmemeli. Görürsem de bin korku ile… Ha tutuldum, ha basıldım diye işin yoksa titre dur. Sonra evi idare edeceğim diye gece gündüz çabalamak lazım. Koca ev kolay döner mi? Seksen bin türlü derdi var. Haydi bunların hepsini sineye çektik diyelim. Ya eve gelecek hanımın avurt zavurduna nasıl dayanacağım? Ben vallahi verem olurum.
- Bey seni alırsa üstüne bir ortak getirecek değil ya?
- Aman güleyim bari… Keşke ortak olsa... Bey benim yerime elbette bir hizmetçi getirecek. Şimdi benim hanıma yaptığım gibi hizmetçi bana kafa tutmaya kalkacak, canı ne isterse onu pişirecek, bana artık yemek verecek. O sinemalarda gezip tozarken ben ev bekleyeceğim. O evin kömürünü bol bol yakıp mutfağı hamam gibi ısıtırken ben soğuk odalarda titreyeceğim. Sonra ben beyin odasında pineklerken o odasına beyin yeğenlerini, yeğenlerinin arkadaşını, şoförleri, kasapları alıp keyif sürecek… Nerede bu bolluk. Cenab-ı Allah yazdı ise bozsun. Sür şu cezveleri Habibe kadın… Kahvenin hepsini atmazsan iyi olur. Beyefendi bu gece pek yorgun… Artarsa bir fincan da ona verelim. Günahtır biçareye…

(İmzasız)

4.2.5. Çok Söyleyen Bir Zevç[107]

Komedi - 1 Perde

Razi Bey Zevç
Merzuka Hanım Zevce

(Sahne: Orta hâlli bir ailenin yemek odası. Merzuka Hanım sofrayı düzeltmekle meşgul… Kapı gürültü ile açılır, Razi Bey bembeyaz kesilmiş, eli ayağı titreyerek içeri girer.)

Merzuka – (Sevinçle ona doğru koşarak) Cicim ne iyi ettin de erken geldin.

Razi – (Hiddetle onu iter) Yanıma yaklaşma, her şeyi biliyorum... Namert kadın.

Merzuka – (Bozulur gibi) Aaa… Üstüme iyilik sağlık… Sen neler söylüyorsun?

Razi – (Kollarını göğsü üzerinde kavuşturur) Nihayet bu haltı da ettin! Beni aldattın.

Merzuka – Vallahi yalan… Bana iftira etmişler… Hem seni kiminle aldatmışım bakayım? İsmini söyle.

Razi – Bir kişi, iki kişi olsa kolay… Başımı ormana çevirmişin.

Merzuka – Mübalağa ediyorsun Raziciğim.

Razi – Dairede kaç arkadaşım varsa sıradan geçirmişin: Ne Hüseyin efendi, Rasim Efendi, Nuri Efendi, Kazım Efendi, Naci Efendi… Hatta o miskin evrak memuru Raif Efendi bile var… Mahvoldum, rezil oldum. Nereden uydurdular?

Merzuka – Peki ama sana bunları kim söyledi?

---

[107] S. R., Çok Söyleyen Bir Zevç, *Resimli Hikâye*, nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 13

Razi – Şerif Efendi.

Merzuka – Demek bu münasebetsizin sözüne inandın?

Razi – Evvela inanmadım. İsimlerini saydığım adamları birer birer ben kendim gördüm. İtiraf ettiler. Hatta tafsilat verdiler. (Yumruklarıyla başını döverek) Ah ne rezalet!

Merzuka – Alçak herifler... İnkâr etmediler, senin yüzüne karşı söylemişler! (Oturup ağlamaya başlar)

Razi – (Bu itiraf karşısında afallamış) Ah yüzsüz kadın… İnkâr da etmiyor… Yüzüme karşı itiraf ediyor.

Merzuka – (Ağlar) Yalan söylemek günahtır. Allah'tan korkarım.

Razi – (Kendini zapt edemeyerek) Evvela kuldan, benden utan! Edepsiz mahlûk… Yalan söylemek günahtır da kocanın üzerine bir tabur insanla aşıkdaşlık et, diye sana Allah mı emretti?

Merzuka – Ben seni sevdiğim için bu cahillikleri yaptım.

Razi – Tü… Allah müstahakkını versin.

Merzuka – Vallahi doğru söylüyorum Raziciğim. Senin önünde ne kadar titrediğimi bilirsin. Bir başın ağrısa sabahlara kadar uyumam.

Razi – Ya benim sana ettiği fedakârlıklar. Alçak kadın! Sana sokakta söz attı, eve mektup göndermeye cüret etti diye, komşunun sporcu oğluyla dövüştüğümü unuttun mu?

Merzuka – Aklıma getirme Raziciğim… Yezit çapkın sana ne dehşetli bir dayak attıydı… Ağzından burnundan kan gelmişti.

Razi – (İzzet-i nefsi kırılmış) Sus, ben dayak mı yedim? Dövüş bu… O bana vurdu ben ona…

Merzuka – Onun demir gibi yumrukları senin nazik ellerinin yumruğuna benzer mi güzel beyciğim!

Razi – Benim yumruklarım kuvvetsiz ha… Ben bir vuruşta taşları bile kırarım (Masanın üstünde tabağa yumruk vurur. (Tabak kırılmaz) Hele bir meram edeyim.

Merzuka – Bu kavgada mağlup olduğun içindir ki ben seni aldattım.

Razi – İnsafsız… Farz-ı muhal olarak ben komşunun oğlundan dayak yemiş olayım… Bunun için beni artık sevmemek mi lazım gelir? (Acı bir sesle) Ah bu kadınlar, bu kadınlar…

Merzuka – Bu vakadan on beş gün sonra daire arkadaşlarından Hüseyin Efendi bana takılmaya başladı. Bir türlü başımdan savamadım. Kendi kendime dedim ki: "Sevgili Raziciğim er geç bu herifin takip ettiğini haber alacak, bu iri yarı herifle dövüşmeye başlayacak. İhtimal yine dayak yiyecek. Rezil olacağız. Onun için şu herifin ağzını kapatayım!"

Razi – (Bağırarak) Hay Allah belanı versin. Bunun için mi kendini teslim ettin?

Merzuka – Yalan söylüyorsam senin ölünü öpeyim.

Razi – Peki bu ne ise… Ya ötekiler? Ya Rasim, Naci, Nuri, Kazım Efendiler?
Merzuka – Bu melun Hüseyin Efendi olanı biteni söylemiş. Bu defa da onlar peşime takılmaya başladı: "Ona var da bize yok mu? Razi Bey'e haber veririz" diye tutturdular. Baktım, bir bela çıkacak. Senin tabiatın aksi. Kavgaya falan kalkacaksın. Seni parça parça edecekler.

Razi – (Eliyle göğsüne vurarak) Beni mi? Demek sen beni çöp gibi dermansız sanıyorsun.

Merzuka – Çöp gibi değilsin ama kısa, nazik… Sonra, o Nuri Efendi ile nasıl dövüşürsün? Beni bile kocaman kollarının arasına aldığı zaman…

Razi – (Merzuka'nın ağzına bir tokat atıp) Sus, rezil… Utanmadan bir de tafsilat veriyor…

Merzuka – (Ağlar) Bu erkeklerin hepsi alçak.. Hepsi alçak… Hele o Şerif Efendi terbiyesizi… Ne vardı sana haber verecek?

Razi – Şerif Efendi namuslu adammış.

Merzuka – Hiç değil. O da ötekiler gibi bana musallat oldu. Ama ben razı olmamıştım.

Razi – Neden razı olmadın?

Merzuka – Çünkü senin için bir tehlike yoktu. Şerif Efendi iki karış boylu, çarpık, çürük bir adam, üflesen yıkılacak kadar zayıf. Sen nasıl olsa onun hakkından gelebilirdin. Görüyorsun ya… Bu hareketim de bu cahillikleri sırf seni muhafaza için yaptığımı ispat eder.

Razi – (Derin derin düşünerek) Şerif Efendi herhalde benden kuvvetsizdir değil mi? Sen söyle! Bir yumrukta onu serebilirim ya.

Merzuka – Ona ne şüphe.

Razi – (Hücum emri veren bir kumandan gibi) Demek Şerif Efendi sana musallat oldu ha… O alçağı ayaklarımın altında çiğnemezsem bana yazıklar olsun.

Merzuka – Razi… Ne yapıyorsun Allah aşkına?

Razi – Sus! Senin aklın ermez… Karısına taarruz etmek isteyen bir alçağı tepelemek vicdan sahibi, namuslu bir erkek için vazifedir. Herife dehşetli bir dayak çekeceğim. Yumruğumdaki kuvveti o zaman el âlem de görüp beğensin, sen de beğeneceksin…

(Bastonunu sallayarak hiddetle kapıdan çıkar)

S. R.

4.3. MİNİ MİNİ HİKÂYE

4.3.1. İtisaf Hisleri[108]

Çirkin ve yaşlı zevce:

- Şu bacakları, kolları, enseleri açık aşüfteleri gördükçe üzerlerine atlayıp parça parça edeceğim geliyor.

Genç ve çapkın zevç:

- Hakkın var karıcığım. Ben de aynı şeyi hissediyorum.

4.3.2. Fena Huylar[109]

Zevce:

- Çocuğumuzun ahlaksız çıkmasından şikâyet ediyorsun. Fakat şunu bil ki buna hep sen sebep oldun. Çocuk bütün o fena huylarını senden aldı.

Zevç:

- Hakkın var karıcığım. Çünkü senin fena huyların evlendiğimizden beri yerli yerinde duruyor.

[108] (İmzasız), İtisaf Hisleri, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[109] (İmzasız), Fena Huylar, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38

4.3.3. Edebiyat[110]

Ders sonunda muallim talebeye:

- Geçen hafta "Yeşil Yurt" manzumesi vermiştim. Bu hafta da "Bahçıvanın Anası"nı belleyeceksiniz.

4.3.4. Taze Yumurta[111]

İki arkadaş konuşuyorlardı:

- Süte yumurtaya çok merakım vardır. Sütü ineğin memesinden emmedikçe tazeliğine inanmam.

Arkadaşı:

- Peki, yumurtanın tazeliğine inanmak için de tavuğu ağzınıza mı yumurtlatırsınız?

4.3.5. Ana Busesi[112]

Muallim (Talebeye):

- Kızım yanağına kırmızı mürekkep mi sürüldü?

Talebe:

- Hayır Muallim Bey. Sabahleyin mektebe gelirken annem öptü.

4.3.6. En Kuvvetli Delil[113]

Musiki imtihanında muvaffak olamayan bir hanım kız Dârülelhan müdürünün odasına girer, sızlanmaya başlar:

---

[110] (İmzasız), Edebiyat, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[111] (İmzasız), Taze Yumurta, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[112] (İmzasız), Ana Busesi, *Resimli Hikâye,* nr. 5, Kânunusani 1928, s. 38
[113] (İmzasız), En Kuvvetli Delil, *Resimli Hikâye,* nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

- Efendim şan imtihanında muallimim bana fena numara verdi.
- Herhalde fena terennüm etmiş olacaksınız ki fena numara almışsınız…
- Hayır efendim, haksızlık etti.
- İyi ama imtihan salonunda mümeyyizler de vardı.
- Ben daha terennüme başlar başlamaz mümeyyizler acele acele salondan dışarı çıktılar.
- Herhalde kâfi derecede çalışmamış olacaksınız.
- Nasıl çalışmadım efendim? İnanmazsanız mahalle heyet-i ihtiyariyesinden sorun… Evimizin sağ ve solunda oturan komşularımız benim çalışmamdan rahatsız olarak evlerini değiştirdiler.

4.3.7. Resim Sergisinde[114]

Şişman bir adam (Umumiyetle beğenilen bir çıplak adam resmini göstererek):

- Güzel ama yanlış… Ressam çok dikkatsiz bir adammış… Şu gövdeye bakınız…

Arkadaşı:

- Gövdenin kusuru var?
- Kaburga kemiklerinden biri eksik… Bundan büyük kusur olur mu?

Biraz ötede bu muhavereyi dinleyen bir genç, söze karışarak:

- Bu tabloyu bendeniz yaptım efendim. Çok doğru söylüyorsunuz... Bu dikkatsizlik bir ressam için hakikaten ihmal edilmez bir kusurdur… Mamafih şuna hayret ediyorum ki maruf üstatlardan hiçbiri de benim gibi bu noktaya dikkat etmemişlerdi… Zat-ı aliniz herhalde büyük bir resim münekkidi olacaksınız.

Şişman adam:

- Resim münekkidi değilim, kasabım.

[114] (İmzasız), Resim Sergisinde, *Resimli Hikâye,* nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

4.3.8. Deve Resmi[115]

Bir ressam yeni bitirdiği bir tabloya imza atmakla meşguldü. Tablo Mısır çölünde bir büyük deveyi gösteriyordu. Deveden biraz uzakta bir ehram, onun üstünde de bedir hâlinde bir ay vardı. Bu esnada ressamın odasına saflığıyla meşhur bir tüccar dostu girdi ve konuşmaya başladılar.

Tüccar – Daha şu levhayı bitirmedin mi?

Ressam – Bitirdim de imzamı koyuyorum.

Tüccar – Hemen Allah hayırlı müşteri ihsan etsin. Bu ne resmi böyle?

Ressam – Söylemeye hacet var mı? Görmüyor musun?

Tüccar – (Anlamıyorum demeye utanarak) Görüyorum ama pekiyi fark edemedim.

Ressam – (Gülümseyerek) Yazık… Anlayamadın… Deve resmi.

Tüccar – Ben deveyi bilmez olur muyum canım?

Ressam – Bilirsin ama resimde tanıyamadın.

Tüccar – (İzzet-i nefsi fena hâlde incinmiş) Nasıl tanıyamadım? Sen beni ne sanıyorsun…

Bir bakışta tanıdım. (Parmağıyla ehramı göstererek) İşte gözü.

4.3.9. Hasta ve Doktor[116]

(Sokakta birbirine tesadüf eden iki eski dost arasında)

- Bir seneden beri hasta yattığınızı işitmiştim. Sizi ayakta gördüğüme pek memnun oldum.
- Beni tedavi eden doktor hastalandığı için iki üç haftadan beri ziyaretime gelemiyor da.

[115] (İmzasız), Deve Resmi, *Resimli Hikâye,* nr. 12, Ağustos 1928, s. 26
[116] (İmzasız), Hasta ve Doktor, *Resimli Hikâye,* nr. 12, Ağustos 1928, s. 26

4.4. FIKRA

4.4.1. Zarif Avukat[117]

Bir avukat hasım tarafın müdafaa vekilinin meşhur olan zekâ ve zarafetinden çok korkuyor, heyet-i hâkimeyi güya tesirden korumak için sözü meslektaşının bu zekâ ve zarafetine naklediyordu.

Öteki avukat zarif olduğu kadar da haşindi. Bu ısrara fena hâlde tutuldu ve nutkuna şöyle başladı:

- Muhterem meslektaşım belki on defa benim zekâ ve zarafetimden bahsetti… Şayet bende böyle bir şey varsa muhterem meslektaşım hiç korkmasın… Zekâ ve zarafet uyuz değildir, sirayet etmez.

4.4.2. Dua[118]

Suat Hanım üç sene evlilikten sonra ufak bir ameliyat-ı cerrahiye ile kadınlıktan erkekliğe intikal eder. Bir gün Tepebaşı bahçesinde eski kocası Samet Bey'e rast gelir. Kemal-i vakar ve azametle der ki:

- Erkek olup da senin taht-ı nikâhından, istibdadından kurtulduğum için her gün Allah'a bin şükür ediyorum.

Samet Bey müstehziyane cevap verir:

- Ben de kolayca bir ameliyat ile kadın olup da sana varmak ve senin bana üç sene çektirdiğin kahırları sana çektirmek için her gün dua ediyorum.

---

[117] (İmzasız), Zarif Avukat, *Resimli Hikâye,* nr. 9, Mayıs 1928, s. 32
[118] (İmzasız), Dua, *Resimli Hikâye,* nr. 10, Haziran 1928, s. 38

4.4.3. Şimendiferde[119]

Karşı komşusunun içtiği cigaradan rahatsız olan bir kadın:

- Beyefendi affedersiniz. Cigaranızın dumanı başımı döndürdü.

Komşu:

- Hakkınız var hanımefendi. Cigaraya ilk başladığım zaman bendenizin de bir zaman başım dönmüştü.

4.4.4. Nezaket[120]

(K.) Hanımefendi çocuklarını fevkalade iyi terbiye etmiş olmak iddiasındadır.
Bir gün küçük oğlunun doğuş günü şerefine akraba ve ahbaplarına bir ziyafet veriyordu:

Yemek saati gelmiş, davetliler sofra başına toplanmıştı. Fakat yemeğe başlanamıyordu. Çünkü şerefine ziyafet verilen küçük mahdum bey ortada görünmüyordu.

Sekiz on dakika sonra çocuk telaşlı telaşlı geldi!

- Anneciğim kusuruma bakma… Bir yerde idim de geç kaldım.
- Oraya niye hizmetçilerden birini göndermedin?

Çocuk gülmeye başladı:

- Anneciğim orası öyle bir yer ki oraya benim tarafımdan başkası gönderilemezdi.

(K.) Hanım kulaklarına kadar kızardı:

- Yazık seni terbiye etmek için verdiğim emeklere, dedi, sofra başında, misafir yanında böyle pis şeyler ima edilir mi?

---

[119] (İmzasız), Şimendiferde, *Resimli Hikâye*, nr. 12, Ağustos 1928, s. 10
[120] (İmzasız), Nezaket, *Resimli Hikâye*, nr. 13, Eylül 1928, s. 11

Çocuk hayretle gözünü açtı:

- Neden pis olsun anneciğim?.. Fotoğrafçı dükkânı pis bir yer mi? Bugün bir yaş büyüdüğüm için resmimi çıkarmaya gitmiştim. Oraya kendi yerime başkasını gönderebilir miydim?

4.4.5. Para[121]

İki züğürt arkadaş arasında:

- Parasız insan hiçbir şey yapamaz.
- Amma yaptın. Biraz açıkgöz olursa borç da mı yapamaz?

4.4.6. Çorap ve Ağızlık[122]

Şık bir bey:

- Londra'dan çoraplarım gelmedi… Çorapsız kalmaktan korkuyorum…

Babayani bir zat:

- İstanbul'da çorap bulamıyor musunuz?
- Hazır mallardan nefret ederim. Çoraplarımı ölçü üzerine bir Londra fabrikasına sipariş ederim…
- Bir sigara buyurmaz mısınız?
- Maatteessüf içmeyeceğim. Ağızlığım daha yapılmadı.
- !??!?
- Ağızlığımı dudaklarıma uyması için ölçü üzerine sipariş verdimdi.

[121] (İmzasız), Para, *Resimli Hikâye,* nr. 13, Eylül 1928, s. 11
[122] (İmzasız), Çorap ve Ağızlık, *Resimli Hikâye,* nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 45

4.5. KISA YAZI

4.5.1. Kartalın Ölümü[123]

Güzel Yazılardan

Kartal ebedi karlı şevahıkı aşıp geçerken kanatlarını tekmil vüsatıyla gererek daha fazla hava almak ve mağmum hadikalarını daha fazla parlak bir laciverdi içindeki güneşin şuaıyla ısıtmak için ona daha fazla yaklaşmak ister.

Yükselir, bir şerare tufanını yutar, sakin ve mağrur uçuşuyla daima en yükseklerde kabararak onu cezbeden, nurlatan fırtınaya doğru çıkar. Fakat bir saika onun iki kanadını da bir darbede kırar.

Müthiş bir feryat ile döner, sukutundan mütehevvir ve mustarip, o perişan alevleri ulvi bir nefeste içerek girdaba şimşek çaktıran bir süratle baş aşağıya sukut eder.

Mesut odur ki hürriyet için, muzafferiyet için, kuvvetinin azameti ve rüyasının mestisi içinde böyle göz kamaştırıcı, fermanber bir ölümle ölür.

Jose Maria de Heredia'dan

4.5.2. Bir Muharebenin Akşamı[124]

Güzel Yazılar

Nasıl dalgalı deniz yalçın kayalara çarparsa bu büyük muharebede de hepsi soluk soluğa, sarhoş güllelerin saflarına açtığı boşluklar arasına, vahşi feryatlar çıkaran kasırgalar kesafetinde, mezbuhane atıldılar.

---

[123] Jose Maria de Heredia, Kartalın Ölümü, *Resimli Hikâye,* nr. 12, Ağustos 1928, s. 18
[124] Leconte de Lisle, Bir Muharebenin Akşamı, *Resimli Hikâye,* nr. 13, Eylül 1928, s. 26

İşte şimdi hepsi, galipler, mağluplar, piyadeler, süvariler, solgun, samet, korkunç, yumruklar sıkılmış, dişler sıkılmış, gözler donuk, binlercesi, gazup ölümün pençesinde serilmiş yatıyorlar.

Yağmur aheste aheste, onların, sarı çehrelerini yıkıyor ve sular, arazinin meyillerinde mırıldanıyor ve gamnâk ovayı bir kuş bakışı ile kuşatan sema, hailevi bir siyahlık, uzaktan o yığınları esmerletiyor.

Bütün haykırmalar sustu, hırıltılar devam ediyor. O kadar insan vücudu ile kamburlaşmış toprağın üzerinde, günün güçlükle seçilen son ışıklarıyla, birbirine geçmiş cesetler, ibham içinde kıvrılıp bükülüyorlar.

Orada, bu payansız mukatele arasında, bir beygir, kurşunla delinmiş dik boynunu kaldırarak rüzgâra boğuk, hazin bir veda sayhası yolluyor ve gece, sükûnetin içinden hızlı hızlı geliyor.

Ey kanlı mezbaha! Ey kana susayış, kan dökmek hırsı! Ölülerin boğan ve keder veren kokuları. Bu yüz bin naaşın, bu, boğazlaşmanın eblehi dehşeti karşısında menfur olunuz.

Fakat sen istiklal, senin muzafferiyetin için pak kanlarının dumanları tüten bu mertleri takdis et! Çünkü onlar, siyah ovanın üzerinde, kızgın güneşin altında, bütün kalpleriyle topların aç ağızlarına atılarak, senin namına terk-i hayat ettiler.

Leconte de Lisle'den

4.6. ELEŞTİRİ

4.6.1. Tenkidimiz[125]

Mevzu – Mevzuda mübalağa fazladır. İstanbul'un hiçbir "maruf sayfiyesi" yoktur ki, orada halk, muharririn iddia ettiği kadar koyu bir dinî taassup içinde bulunsun, "elinden birçok da kazalar çıktığı hâlde" "doktorlukla alakası olmayan" bu ihtiyara itimat etsin. Hatta Anadolu köylerimize bile böyle bir taassup isnat etmek bazen fazla olur. Başlangıcında "Realiste - Hakikatçi" bir hikâye hissini veren bu yazı, sonunda, inanılmaz bir mübalağa ile bitiyor.

Tahkiye – Başlangıç sade, canlı ve vecizdir. İhtiyarın tasviri az kusurludur. Fakat bu tasvirden hikâyenin esasına birdenbire geçiliyor ve küçük bir gazete havadisi acelesiyle mevzu anlatılıp bitiriliyor. Hikâyelerde, mevzuun özünü bulmak, muhayyilenin projektörünü onun üstüne çevirmek lazımdır. Birinci derecede ehemmiyeti olan kısımlara diğerlerinden daha fazla yer vermek icap eder. Burada, sayfiye halkının o ihtiyara bu derece itimat etmesinin hikmeti, yani hikâyenin esaslı unsuru müphem ve kütük kalmıştır.

Lisan – Lisan temizdir, hakikatçi hikâyelere mahsus keskinliği ve berraklığı haizdir. Fakat "icatkerde" "müddet zarfında" gibi ölmüş kelimeler ve tabirler kullanılmayabilirdi.

Üslup – Üslup, başlangıçta, vecizdir. Fakat sonraları, birbirini takip eden dört cümlede: "Doktor, doktorluk" kelimeleri fena tekerrür ediyor ve: cümlelerin sonu hep aynı "mazii naklî" sigasıyla bitiyor. Türkçe cümlelerde, fiillerin sona gelmesi mecburiyeti, birçok maruf muharrirlerimizi de bu kusura düşürür. Hâlbuki üsluba tenevvü temin etmek, buna rağmen, pek mümkündür.

---

[125] (İmzasız), Tenkidimiz, *Resimli Hikâye,* nr. 18, 1 Mart 1930, s. 30
"Sayfiye Doktoru" adlı hikâyenin eleştirisidir.
Bkz. Tahsin Şükrü, Sayfiye Doktoru, *Resimli Hikâye,* nr. 18, 1 Mart 1930, s. 29

4.6.2. Tenkidimiz[126]

Mevzu – Mevzuunuz, beşerî duygulardan yalnız "hayret" hissine hitap ediyor. Neticeleri bir sürprizle biterek okuyanların hayretini ve biraz da tebessümlerini celbeden bu gibi hikâyeler tam bir edebi nev'e dâhil addedilmezler. Zira bunların realist "şeniyet" olarak kıymetleri bulunmadığı gibi, hayal olarak da yaratıcılıkla alakaları ancak bir entrika icat etmekten ibaret kalır.

Tahkiye – Hikâyenizin tahkiyesi az kusurludur. En büyük hata olan ıtnap, yani mevzu haricinde hikâyenin uzaması kusuruna düşmüş değilsiniz. Bilâkis, bazı noksanlar vardır. Mesela: Hikâye kahramanın eline geçen ilk mektubu okuduğu zaman hissettiği sevincin yazılışı hafif ve cansızdır.

Lisan – Lisan da az kusurludur. Kullandığınız birkaç ölü kelime istisna edilirse, Türkçeniz zararsızdır.

Üslup – Üslubunuz kuru, yavan ve basittir. Sade yazmaya çalışan birçok muharrirler basitliğe düşerler ve "sade" ile "basit"in farkını tayin edemezler. Kaldı ki sizi üslupta basit olmaya icbar eden şey biraz da mevzuunuzdur. Alelade bir vakayı anlatan bir hikâyenin mevzuu böyle basit olmaya mahkûmdur. Daha ciddi, daha esaslı mevzular intihap etmeye çalışınız, yazınız da mevzuunuz nispetinde tekâmül edecektir. Sizden bu çok ümit edilebilir.

---

[126] (İmzasız), Tenkidimiz, *Resimli Hikâye*, nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 31
"999 Bin Liralık Define" adlı hikâyenin eleştirisidir.
Bkz. M. Sami, 999 Bin Liralık Define, *Resimli Hikâye,* nr. 19, 1 Nisan 1930, s. 28

4.6.3. Tenkidimiz[127]

Mevzu – Anadolu köylerinde bir kış gecesini tasvir eden hikâyenizin mevzuu "mörs" yani âdâtın ifadesi nokta-i nazarından kıymetlidir. Bilhassa Anadolu âdâtını anlatan böyle hikâyelere muhtacız. Fakat, hikayeniz hiçbir vakayı ihtiva etmiyor ve bir köy kahvesindeki bir gecelik hayatı tasvir etmekten ibaret kalıyor. Gerçi bir hikâyenin mutlaka bir vakayı ihtiva etmesi şart değildir; fakat, bu kadar sade bir mevzu da, bir hikâyeyi dolduracak hayat unsuru için kâfi değildir.

Tahkiye – Tahkiye başlangıçta iyidir. Yalnız, kumarın teferruatını hikâye eden parçalarda vuzuh yoktur ve okuyanlardan lüzumsuz, fazla bir dikkat isteniyor.

Lisan – Kusursuzdur. Türkçenin öz ve kuvvetli kelimeleri kullanılmıştır. Yalnız, bazı yerli lehçe zayıftır ve köylü şivesini iyi ifade etmiyor.

Üslup – Üslup da güzeldir. Bilhassa tasvirî kısımlarda, net, veciz, keskin, canlıdır. Muhaverelerde biraz gayritabii bir ibham vardır.

Umumiyetle, sizde, büyük bir hikâyeci kabiliyeti görüyoruz. Bize hikâye gönderiniz. Eserleriniz biraz daha tekâmül ederse, sizi memleketin sayılı hikâyecileri arasında göreceğimiz gün uzak olmayacaktır.

---

[127] (İmzasız), Tenkidimiz, *Resimli Hikâye*, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 32
"Köylerde Kış Gecesi" adlı hikâyenin eleştirisidir.
Bkz. A. Bedi, Köylerde Kış Gecesi, *Resimli Hikâye*, nr. 20, 15 Nisan 1930, s. 30

4.7. SENARYO

4.7.1. Güneşli Bir Sabah[128]

Bir ilkbahar gününün melankolisi

1 – Umumi plan: bir tavan arası, damdaki pencereden bir ziya huzmesi girer.
2 – Birinci plan: hasta bir genç yatağında doğrulur, şaşkındır: çünkü kendini pek sıhhatli bulur. Yerde bir kitap: 9 uncu Hariciye Koğuşu.
3 – Umumi plan: tramvay istasyonu. Hasta tanıdıklara selam vermekten kaçınıyor. Güneşi ve sıhhati yaşamak istiyor.
4 – Umumi plan: bir kadın gence yaklaşır, yanında durur, ortalarında (DURAK) levhasını taşıyan direk vardır.
5 – Birinci plan: kadınla gencin gözleri "loup" denilen bir maske gibi görünür, iki çift gözün ortasında direk. Gözler yan yan bakışır, bakışlar birleşince şiddetle ayrılır.
6 – Umumi plan: tramvay gelir, kadın önden, hasta arkadan binerler.
7 – Umumi plan: tramvayın içi. Biletçi bilet keser ve paranın üstünü "bozuk para yok" diye vermez. Birinci plan: bir levha, üzerinde şunlar yazılı: (Biletçiler akça tebdiline mecbur tutulamayacağından muhterem yolcuların seyahat ücretini tamamen tesviye etmeleri rica olunur.)
8 – Birinci plan: hasta bir gazete ile yüzünü kapamıştır, fakat camdan kadınının profilini seyreder.
9 – Birinci plan: kadının enseden görünüşü. Kendisine bakıldığına emin, fakat merakını yenemez, pudra sürüyormuş gibi el aynasından arkayı gözetler.
10 – Hususi ve deruni plan: birbirlerini gördüklerini görmüşlerdir.
11 – Hissi ve hodbin plan: Hasta üzülür, görmemezliğe gelmiş olmasına kızar, neşesi kaçar.

[128] Fikret Adil, Güneşli Bir Sabah, *Resimli Hikâye,* nr. 21, 15 Mayıs 1930, s. 17

Gülhane hastahanesi yolu

1 – Umumi plan: Sultan Ahmet çeşmesi. Sarayiçi kapısı ufuktaki Babüssadeyi çerçeveler.
2 – Umumi plan: Kapının içinde bir simitçi, bir sucu, karşılarında bir kurabiyeci, çocuğu kucağında çingene bir dilenci İstanbul'un cihatı arbaasını temsil eder. Hasta yanlaşınca hepsi birinci plana geçerek sokulurlar, hasta onları tersler.
3 – Umumi plan: Dik yokuş, maili inhidam bir duvar parçası harap yola eğri gölgesini serer. Dipte parmaklıklı hastahane kapısı, nöbetçi asker, ziyaretçiler.
4 – Kübik ve kuşbakışı plan: Yokuştan inenler çıkanlarla tam yolun ortasında birleşince dipteki kapı yükselir, yokuş başı alçalır. Tahterevalli oynar gibi.
5 – Birinci plan: İki büklüm bir adam, eli midesinde, gözler meçhul ve ıstırapta kaybolmuş, çene kilitli, burun delikleri sık sık açılıp kapanır, yüz mumyalaşmış, önündeki gölgesi yerde düzelmiş. Arkada genç hasta.
6 – Umumi plan: hastahanenin içi: Birbirlerini amuden kesen koridorlar. Tıraşı uzamış, sırtında abası, bir hasta terlik sürür; açılan bir kapıdan karyola parmaklıkları görünür, hastalar gözükmez, belirirler, yataklara yapışmış gibidirler.
7 – Muayenehane. Doktor. Hasta genç. İki büklüm adam. Hastalar.
8 – Birinci plan: İki büklüm adamın yüzü ufki ve profilden görünür:
(Doktor: – daha ne kadar sürecek?)
(– Merak etme, şimdi başka bir ilaç yazayım, al!
9 – Birinci plan: Doktor iki büklüm adamın arkasından garip garip bakar, arkadaşı olan genç hastaya döner.
(– Mide kanseri, ölecek.)
10 – Umumi plan: Bütün hastalar muayenehanenin kapısından çıkarlar. Doktor rahat bir nefes alır, genç hastaya sorar:
(– E... sen nasılsın bakalım?)
11 – Birinci plan: Hastanın şikâyetli bakışı, alnında çizgiler, dudağı bükük:
(– Bilmem. Doktor daha ne kadar sürecek?)
12 – Birinci plan: Doktor merhametle arkadaşına bakar, fakat profesyonel bir ciddiyet alarak:
(– Merak etme, şimdi başka bir ilaç...)

13 – Birinci plan: Hastanın başı önüne düşer, yüzü yarım profil ve kuşbakışı görünür, alnı genişlemiş, çenesi göğsünde kaybolarak yüzü uzamış gibidir. Yüzünde mahkûmların tevekkül ve infiali.

14 – Birinci plan: Doktor yaptığı hatayı anlamış, mustarip ve müteezzidir. Teselli etmek isteyen bir şefkatle:

(– Vallahi sen... Yok canım... Emin ol...

Dönüş

1 – Umumi plan: Arkadan görünüş. Hasta genç iki büklüm yokuşu tırmanır.

2 – Birinci plan: Yokuşun ortası, hasta durur, doğrulmaya başlar.

3 – Tahtanî plan: "Objektif hastanın topuklarının dibindedir" hasta tamamıyla doğrulur, boyu hailevî bir uzunluk alır; yüzünü döner, bu sefer bir huninin eviç noktasını teşkil eder gibi yalnız çenesinin ucu flu olarak görünür ki, titrektir. Hasta ufka bakar.

4 – Umumi plan: Karşıda Üsküdar muallakta bir şehir gibi pırıldar. Bir şilep akıntı sularını geri itmekle meşguldür. Marmara buğulu bir ayna gibi.

5 – Umumi plan: sağ taraf: Hastahane bahçesi. İki asker yüzükoyun çayıra uzanmış uyuyorlar; üç köylü soğan, tuz, ekmek yemekle meşgul; birisi çeşmeden eliyle su içer.

6 – Birinci plan: Bahçede boynundan bağlı bir koyun, bir ay çiçeğine yetişmek için ipini çeker, yetişemez, meler.

7 – Umumi plan: Arkada görünen iki kişi, yanlarından "Emrazı zühreviye" hastahanesinden çıkmış iki kısa etekli kadın geçer. Nihayette sarmaşıklı bir çardak, atılmış iki üç iskemle, çiçekler.

8 – Birinci plan: İki kişiden biri kadınların arkasından bakar, öteki bir çiçeği işaret ederek sorar:

(– Niçin bunlara "gece sefası" derler?)

Fikret Adil

4.8. ÖZDEYİŞ

4.8.1. Kadın ve Aşka Dair[129]

§ Bir genç kızın kalbi çay ibriği gibidir. Çayın iyi olmasını isteyen onu iyice ısıttıktan sonra çayı koymalıdır.

İngiliz darb-ı meseli

§ Dostlarınızı intihap ederken onların sizden daha yüksek seviyede, evleneceğiniz kadını intihap ederken sizden daha alçak seviyede olmasına dikkat ediniz.

Madame de Rieux

§ İlk aşk, aşkların en ateşlisi, son aşk ise en emin ve en derinidir.

Michelet

§ İnsan bakmadan, görmeden, sevdiği insanın mahiyetini tahayyül ve tetkik etmeden sevmeli. Çünkü bakmak, anlamak, anlamak da istihfaf etmek demektir.

Maupassant

4.8.2. Kadın ve Aşka Dair[130]

§ En dumanlı aşk birdenbire hâsıl olandır, bağteten gelen füceten gidemez.

La Bruyère

§ Sevilen bir kadının kusurları, daima bir meziyettir.

§ Aşk kalbin güneşidir.

§ Kadınlar, kendilerine tahakküm edebilecekleri sevmezler.

§ Kadın husumeti affeder, fakat lakaydiyi asla…

§ Aşkta ne "niçin?" ne "çünkü" vardır.

---

[129] (İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, *Resimli Hikâye*, nr. 9, Mayıs 1928, s. 26
[130] (İmzasız), Kadın ve Aşka Dair, *Resimli Hikâye*, nr. 11, Temmuz 1928, s. 18

§ Bir kadını teshir etmek için ona her şeyde itaat ediyor gibi görünmek kâfidir.

§ İnsan, gençliğinde bütün kuvvetiyle sever, lakin bu vakit gittikçe azalır. İhtiyarlıkta bütün zaafıyla sever, fakat bu zaaf gittikçe çoğalır.

Balzac

§ İnsan, on sekiz yaşında her gördüğüne çılgınca vurulur, tutulur. Yirmisinde otuzunda arzu eder, kırkında... Düşünür.

Paul de Kock

§ Aşk, ruha gözlerden girer.

Euripides (?)

§ Geminin yelkenlerini rüzgârın keyfine bırak, fakat gönlünü kadınlara emanet etme. Çünkü dalgalar kadınlardan ziyade şayan-ı itimattır.

Cicero

§ Kadınlar iyi bilmelidirler ki aşktan kemal-i talakat ve belagatle muntazaman ve kekelemeden bahsedenlerin aşkı calidir, ciddi değildir.

George Sand (?)

§ Hesap ve hodkâmlığın girdiği yerde aşk mahvolur.

§ Erkek sevdiği kadının sadakatinden başka her şeye inanır.

§ Kadınlarla asla istihza etmeyiniz. Mutlaka onun intikamını alacaklardır.

§ Kadınların güzeli bir tehlike, şıkı masraf, akıllısı bir mani, malumatlısı bir sıkıntı, dilsizi bir nimettir.

4.8.3. Güzel Sözler[131]

§ Bir kadın otuzuna girmek için en aşağı kırk beş sene bekler.

§ Üç gün içinde, üç şeyden sıkılınır: kadından, misafirden, yağmurdan.

§ İlk defa aldattığın zaman, kabahat sendedir; ikinci defasında kabahat bendedir.

[131] (İmzasız), Güzel Sözler, *Resimli Hikâye*, nr. 13, Eylül 1928, s. 22

§ Kadınlar, fotoğraflara benzerler; klişeyi abdalın biri saklar, resimler elden ele dolaşır.

§ Roman yazmakta muvaffak olamayan bir muharrir, iyi bir münekkit olabilir; fena şaraptan iyi sirke çıkabildiği gibi.

§ "Meyve-i memnua"yı, takma dişle ısırmaya çalışmamalıdır.

§ Güzellik ve çirkinlik, ihtiyarlığın çizgileri altında müsavileşir: biri kaybolur, biri gizlenir.

4.8.4. Atalar Sözü[132]

§ Sağanaklı yağmur tez geçer.

§ Göz görür, gönül ister.

§ Hayır iste eşine, hayır gelsin başına.

§ Al giymedim ki alınayım.

§ Danışan dağı aşmış, danışmayan yolu şaşmış.

§ Keçinin uyuzu pınarın başından su içer.

§ Kötürümden aksayan, hiç yoktan torlak yektir.

§ Ölürse yer beğensin, kalırsa el beğensin.

§ El yarası unutulur ama dil yarası unutulmaz.

§ Cahilin sofusu şeytanın maskarası olur.

§ Baba, dokuz oğul besler, dokuz oğul bir babayı besleyemez, demişler.

§ Yatan aslandan gezen tilki yeğdir.

[132] (İmzasız), Atalar Sözü, *Resimli Hikâye,* nr. 14, Teşrinievvel 1928, s. 44

4.9. CİHAN ŞAHESERLERİ (TERCÜME)

4.9.1. Dilenci[133]

Cihan Şaheserleri
"Maupassant"dan

Sefil ve alil olmasına rağmen güzel günler de görmüştü.

On beş yaşında iken "Varvil" meydanında bir araba iki ayağını birden çiğnemişti. O zamandan beri sokak kenarlarında, çiftlik bahçelerinde, omuzlarını kulakları hizasına çıkaran koltuk değneklerinin üstünde sallana sallana, sürünüp dileniyordu.

Onu küçükken "Bilt" köyü papazı ölüler yortusundan bir gün evvel bir çukur içinde bulmuş, bunun için ismini "Nikola Tosen" koymuştu. Çocukluğunda, ötekinin berikinin sadakasıyla büyümüş, okuyup yazmaya muvaffak olamamıştı.

Bir gün köyün ekmekçisi eğlenmek için onu iki kadeh rakı içirerek sarhoş etmiş, ayaklarının ezilmesine sebep olmuştu. O gün bugündür, avare ve serseri, gelene geçene el açmaktan başka bir şey yapamıyordu.

Evvela Baron Davari isminde bir zengin, geceleri şatosu yanındaki çiftliğinde kümese bitişik bir saman ambarında yatmasına müsaade etmişti. Aç kaldığı günler mutfakta bir dilim ekmek, bir kadeh şarap bulacağından emindi.

Ekseri zamanlarda ihtiyar baronun pencereden yahut taş merdivenden attığı birkaç parayı alıyordu.

Lakin şimdi o da vefat etmişti. Köyde artık ona kimse bir şey vermiyordu. Kırk seneden beri, bez parçalarıyla örtülü, şekilsiz, sakat vücudunu tahta ayakları üzerinde oradan oraya sürüklediğini göre göre herkes bıkmış usanmıştı. Mamafih bu yeri terk etmek

[133] Guy de Maupassant, Dilenci, *Resimli Hikâye*, nr. 5, Kânunusani 1928, s. 28

istemiyordu. Zira yeryüzünde sefil hayatını sürdüğü şu iki üç köyceğizden başka hiçbir yer bilmezdi. Dilendiği yerlere bir hudut tayin etmişti. Bu hududu asla aşmayacaktı. Daima ufkunu kapayan şu ağaçların arkasında bir dünyanın mevcut olup olmadığını bile bilmez, hatta bunu merak da etmezdi.

Onu tarlalarının kenarında tarlaları birbirinden ayıran çukurların arasında görmekten bizar olan köylüler:
"Canım buralarda dolaşacağına niye başka köylere gitmiyorsun!" diye bağırdıkça o cevap vermez, meçhulün tevlit ettiği bir korku –yeni çehrelerden, hakaretlerden, yabancıların şüpheli nazarlarından, yolda ikişer ikişer giden ve bir sevk-i tabii ile onu dikenlikler içinde, taş yığınları arkasında saklanmaya sevk eden jandarmalardan sebebini bilmeden korkan bir fakir korkusu– duyarak oradan uzaklaşırdı.

O bu jandarmaların daha uzaktan, güneşin ışığıyla parıl parıl yanarak geldiklerini görünce, gizlenecek bir yer bulmak için kendisine memul edilmez bir çeviklik ve hatta bir hayvan kudreti bulurdu.

Değnekleri koltuklarından kayarak bir taş parçası gibi yere yuvarlanır, yuvasına sinmiş bir tavşan gibi tortop olur, küçülür küçülür. Sırtındaki paçavralar toprak ile bir renge girerdi. Mamafih onlarla şimdiye kadar hiçbir işi olmamıştı. Fakat bu korku sanki hiç tanımadığı ailesinden irsen intikal etmiş gibi onun kanında idi. Yeryüzünde ne bir sığınacak kimsesi, ne yatacak yeri, hâsılı hiç hiçbir şeyi yoktu.

Yazın rast geldiği yerde yatar. Kışın umulmaz bir maharetle ahırlara, samanlıklara sokulurdu. Sonra sezilmeye meydan vermeden yavaşça çıkıp giderdi. Buralara girebilmek için o bütün delik deşikleri bilir, koltuk değneği kullanmak neticesi olarak çok kuvvetlenen bilekleriyle bir samanlığa tırmanır, kâfi miktarda yiyecek tedarik edebildiği zamanlar orada dört beş gün mütemadiyen kımıldamadan yatardı.

İnsanlar arasında, dağ hayvanları gibi kimseyi tanımadan, kimseyi sevmeden, köylülerde istihfaf ve düşmanlıktan başka hiçbir his uyandırmaya muvaffak olamadan yaşıyor gidiyordu.

Koltuk değneklerinin arasında tıpkı bir kilise kampanası gibi sallandığından adını "Kampana" koymuşlardı.

İki günden beri ağzına çöp girmemişti. Artık kimse bir şey vermiyordu. Hâsılı artık kimse onun köyde kaldığını istemiyordu.

Kapılarının önünde duran köylü kadınlar onun geldiğini gördükleri gibi uzaktan:

- Defol oradan arsız! Sana bir dilim ekmek vereli daha üç gün bile olmadı, diye bağırıyorlardı. Değnekleri etrafında bir yarım çark çevirerek dönüyor, başka bir eve doğruluyordu.

Fakat nereye gitse aynı muameleyi görüyordu. Kadınlar bir kapıdan bir kapıya bağırıyorlardı:

- Bu pis tembeli bütün sene biz mi besleyeceğiz?

Fakat bu pis tembelin her gün yemek yemeye ihtiyacı vardı. Bir santim yahut bir dilim kuru ekmek elde edemeden, bütün "Sen Hiller", "Varvil", "Bilet" mahallelerini dolaşmıştı. "Tornvil" den başka bir yerde de ümidi kalmamıştı, fakat oraya gitmek için büyük caddede iki fersahlık yol kat etmek icap ediyordu. Hâlbuki onun karnı da cebi gibi boştu. Artık sürünmeye takati kalmamıştı.

Çarnaçar yola düzüldü. Bir kânunuevvel günü idi. Kırlarda soğuk bir rüzgâr esiyor, çıplak ağaç dalları arasında ıslıklar çalıyor, bulutlar alçalmış gibi duran karanlık semada süratle öteye beriye koşuşuyordu. Topal meşakkatle değneklerini hareket ettirerek, paçavralara sarılmış bir yumru ile nihayet bulan tek çarpık bacağının üstünde ilerlemeye çalışarak, yavaş yavaş gidiyordu.

Vakit vakit bir çukur kenarına oturarak birkaç dakika dinleniyordu. Başının içinde bir tek fikir vardı: Yemek.

Fakat yiyecek şeyi nereden bulmalı? Üç saat mütemadiyen yürümeye çalıştı. Sonra kasabanın ağaçlarını gördüğü zaman hareketlerini aceleleştirdi. İlk tesadüf ederek sadaka istediği köylü ona:

- Yine sen ihtiyar müşteri? Demek senden hiç kurtulamayacağız… cevabını verdi. Kampana ondan uzaklaştı. Biçareyi itip kakarak, bir şey vermeden kapıdan kapıya gönderiyorlardı.

Mamafih o sabır ile ısrar ile dolaşmakta devam ediyordu. Bir para bile almadı.

O vakit değneklerini bile kaldıramayacak kadar bitap bir hâlde yağmurlarla yumuşamış tarlalardan geçerek çiftlikleri dolaştı. Her gittiği yerden kovuldu.

Tanıdığı evleri bir bir dolaşarak bütün ümitleri mahvolduğu zaman gidip Mösyö Şike'nin çiftliği kenarında bir çukura yattı.

Birçok vakitler öylece hareketsiz, açlık ile müteezzi, fakat derin sefaletini takdir edemeyecek, idrak edemeyecek bir hâlde kaldı. İnsanda her şeye rağmen sebat eden müphem bir intizar ile bilinmez bir şey bekliyordu. Evet işte bu bahçe köşesinde kış rüzgârları altında Allah'tan veyahut insanlardan daima ümit edilen o meçhul muaveneti –nasıl? niçin? kimler vasıtasıyla gelebileceğini düşünmeden– bekleyip duruyordu. Bir sürü siyah tavuk, bütün mahlûkların rızkını temin eden toprakta gagalarıyla gıda arayarak önünden geçiyorlardı. Her an ya bir buğday tanesi yahut görünmez bir böceği gagalıyorlar, sonra "emniyetle" yavaş yavaş aranmalarına devam ediyorlardı.

"Kampana" hiçbir şey düşünmeden bu hayvanları seyrediyordu. Sonra beynine, daha iyisi midesine, şu hayvancıklardan birinin –kor hâline gelmiş bir odun ateşi üzerinde– kızartıldığı hâlde ne kadar leziz olacağı fikri, daha doğrusu hissi geldi.

Bir hırsızlık yapmak üzere olduğunu hayaline bile getirmedi. Elinin yetişebildiği yerden bir taş alarak tavuklara doğru fırlattı. Oldukça mahir bir nişancı olduğundan en yakınında olan bir pilici öldürdü. Hayvancık kanatlarını çırparak yan tarafı üzerine yıkıldı. Ötekiler ince bacakları üzerinde sallanarak kaçıştılar.

Dilenci yeniden koltuk değneklerini alarak –öldürdüğü hayvanı almak için– tavuklarınkine benzer hareketlerle yürümeye başladı.

Başında kırmızı bir leke ile yatan o küçük siyah cismin yanına varmak üzere iken arkadan belinin ortasına dehşetli bir tekme geldi. Değnekleri koltuklarından fırladı. Dilenci beş adım ileriye yuvarlandı. Çiftlik sahibi "Şike" hırs ve hiddetten kudurmuş bir hâlde serserinin üzerine atıldı. Deli gibi, malı çalınmış köylü gibi, yumruklarıyla dizleriyle vuruyor, bu kendini müdafaadan aciz sefilin sakat vücudunu eziyordu.

Bir taraftan da çiftlik yanaşmaları gelip yetişerek efendilerine yardım ediyorlardı. Nihayet dilenciyi döve döve yoruldukları vakit oradan kaldırdılar. Polisin gelmesine intizaren odunluğa kapadılar.

Kampana, kanlar içinde, açlıktan ve dayaktan yarı ölü bir hâlde, öylece serili kaldı. Akşam, sonra gece, nihayet sabah olmuş o hâlâ bir şey yememişti. Öğleye doğru polisler geldiler, şiddetli bir mukabeleye uğramaktan korkarak ihtiyat ile kapıyı açtılar. Zira Mösyö "Şike" dilencinin kendi üstüne hücum ettiğini ve bin zahmet ile kendini müdafaaya muvaffak olduğunu yeminlerle temin ediyordu.

Polis bağırdı:

- Haydi ayağa kalk…

Lakin "Kampana" artık kımıldanamıyordu. Değnekleri üzerinde kalkmaya gayret etti. Mümkün değil!

Fakat onlar bunu bir hile, bir yalan, bir cani desisesi zannettiler. İki silahlı adam onu yakalayarak zorla koltuk değneklerinin üzerinde ayakta durdurdu.

O büyük bir korkuya, avcının önünde şikârın, kedi önünde farenin hissettiği korkuya giriftar olmuştu. Fevkalbeşer bir ceht ve gayret ile ayakta durabilmeye muvaffak oldu. Polis:

- Yürü, dedi.

O yürüdü, bütün çiftlik halkı onun gidişini seyrediyor, kadınlar yumruk gösteriyor, erkekler alay ediyor, sövüp sayıyordu. Nihayet bu baş belasından kurtuluyorlardı. Dilenci iki muhafızın arasında uzaklaştı. Başına ne geldiğini bile anlayamayarak hayvanlaşmış, korkudan idrakini kaybetmiş bir hâlde akşama kadar sürüklenmek için muhtaç olduğu nevmit kuvveti buldu. Rast gelen onun geçtiğini görmek için tevkif ediyor, köylüler:

- Bir hırsız olmalı, diyordu.

Akşama doğru bir nahiyenin merkezine varıldı. O buraya daha hiç gelmemişti. Başına ne geldiğini, daha da neler geleceğini bir türlü anlayamıyordu.

Bu korkunç, bu beklenilmedik şeyler, bu yeni evler, çehreler korku ve dehşetini artırıyordu.

Söyleyecek bir şeyi olmadığından bir kelime bile telaffuz etmedi.

Artık hiçbir şey anlayamıyordu. Zaten hayli senelerden beri kimseye bir şey söyleyemediğinden hemen hemen söz söylemek kabiliyetini kaybetmiş hem söylese bile dimağı sözlerle ifade olunamayacak derecede karışık idi. Dilenciyi tevkifhaneye kapattılar. Polisler onun aç olması ihtimalini akıllarına bile getirmediler. Ertesi sabaha kadar orada kaldı. Sabahleyin erkenden onu istintaka geldikleri zaman, biçareyi, toprağın üzerine düşmüş, ölmüş buldular…

4.9.2. Dirilen Ölü[134]

-J. Kessel'den-

İhtiyar İvanof, senelerden beri, Orenburg'ta mezar bekçiliği yapıyordu. Küçük yaşında köyünden çıkmış, ondan sonra, bir defacık bile adımını şehirden dışarı atmamıştı. Mezarcı mutaassıp bir Rustu. Şehrin sokaklarında tesadüf ettiği ipek elbiseli Tatarlarla Kırgız devecilerine bakarken nefret duymaması kabil mi?..

[134] J. Kessel, Dirilen Ölü, *Resimli Hikâye*, nr. 18, 1 Mart 1930, s. 26

İhtilal koptuğu zaman İvanof'la ak saçlı karısı mezarlığın duvarına bitişik mini mini evciklerine kapandılar; ve başlarını bile çıkarmadılar.

Bolşevikler onu aynı vazifede bırakmışlardı. İvanof, gene eskisi gibi, mezarları itina ile muhafaza ediyor, lüzum hâsıl oldukça yenilerini kazıyor ve ziyaretçilere kapı falan açıyordu.

Karısı Matrevna da eski kafalı, sofu ve ümmi bir kadıncağızdı. Ruhun ebediyetine inandığı gibi bu mağa başladı. Ölülerin ruhları muazzep olur, ve intikam almak için kabirlerinden dışarı fırlarlar sanıyordu.

Bu endişesini kocasına da söyledi. İhtiyar adam gülümseyerek:

- Öyle şey mi olur canım? diye cevap vermişti.

İhtilal bütün şiddetiyle devam ediyor; sabahtan akşama kadar kefensiz, tabutsuz ölüler mezarlığa akıyordu. Bunlar kafaları parçalanmış, kolları bacakları kopmuş, göğüsleri delik deşik cesetlerden başka bir şey değildi.

İhtiyar mezarcı mütemadiyen çukur kazdığı hâlde ölüler dışarda çürüyüp kokmaya başlamıştı.

Derken kış geldi, ve üstelik bir de tifüs salgını baş gösterdi.

Hastalık, bir günde, yüzlerce ailenin ocağını söndürüyor; binlerce göz birden hayata kapanıyordu.

Zemin buz tuttuğu için artık mezar kazmaya da imkân kalmamıştı.

Kızaklar, ölülerle istif, mezarlığa geliyor; soğuktan donmuş çıplak cesetler karların üstüne atılı atılıveriyordu... Ölüler kızaktan boşaltılırken karların üstüne ne vaziyette düşüyorlarsa öylece kalıyorlardı. Bazısı canlı gibi ayaküstü duruyor, bazısının başı yere saplanarak bacakları havada kalıyordu...

Geceleri, ay ışığında, rüzgâr kavakları bükerken bu manzarayı seyredenler, eminim, hayatlarının sonuna kadar onu unutamayacaklardır...

…….

Bir akşamdı. İvanof'la karısı, duadan sonra, erkence yatağa girdiler. İhtiyar mezarcı başını yastığa kor komaz ruhları mezarlardaki iskeletlerin yanında tasavvur ederdi. Hatta, kendi rivayetine bakılırsa, kaç defalar çimenlerin ve karın altından ölülerin fısıldayıp konuştuklarını bile işitmişti.

***

Orenburg etrafında müthiş harpler oluyordu. Şehir birkaç kere kızılların eline düşmüştü.

Mezarların üstüne obüsler yağdıkça Matrevna kork-horlamaya başlamıştı. Fakat Matrevna'nın gözünü uyku tutmuyordu...

…….

Bu sırada karın üstündeki cesetlerden biri kımıldamaya başladı; ve bin zahmetle diğer kadavraların arasından kurtularak, sallana sallana, sendeleye sendeleye mezarlığın kapısına doğru yollandı. Bu, baygın olduğu hâlde ölü zannedilen ve soğuğun tesiriyle dirilen bir tifüslü idi.

…….

Birisi kapıyı çalıyor...

- ?!! ?!!! ?!!!!...

Matrevna yatağından çıktı, kapıyı açmaya gitti. Fakat acı bir çığlık koparark düştü bayıldı: Kapının aralığından ay ışığıyla beraber bir mevta içeri girmişti!

***

Sabahleyin, şafak atarken, dirilen ölü yatakta yatıyor, çıldıran kocakarı ise abuk sabuk şarkılar söylüyordu.

4.10. UNUTULMUŞ GÜZEL HİKÂYELER

4.10.1. Nirvana[135]

Vaktiyle gazete sütunlarında intişar ederek büyük bir zevk ve alaka ile okunmuş bazı nadir hikâye şaheserlerimiz vardır ki sonradan kitap şeklinde çıkmadıkları için unutulup gitmişlerdir. Bilhassa bizim gibi edebî hayatı zengin ve kuvvetli olmayan bir memleket için bu zayi çok acıdır. "Resimli Hikâye" bugünkü nesil karileri tarafından tedarikine imkân olmayan bu unutulmuş güzel eserlerden bazılarına birkaç sayfasını ayırmaya karar verdi. Bu suretle hem bu eserleri tanımayan yeni nesle hem de onları tekrar okumakta tatlı bir mazi zevki bulacak olan eski nesle küçük bir hizmet edeceğine kanidir. Birinci defa olarak Yakup Kadri'nin Meşrutiyet bidayetinde Resimli Kitap'ta intişar etmiş bir hikâyesini veriyor. Nirvana büyük ve sanatkâr hikâyecimizin edebiyatımızda layığı mevkii daha o zaman gösteren küçük bir şaheserdir. [136]

"Gece yarısı. Belki daha geç bile. İç içe iki yatak odası. Sahneyi teşkil edeni kadına mahsus. Koyu kırmızı abajurlu bir el lambasıyla nim münevver. Öteki, iki kanadı açık kapılarıyla buradaki küçük lambanın ziyasından hemen hiç hissemend olamıyor. Kâmilen zulmet içinde, yalnız ayna gibi, lake, karyola ve dolap gibi parlak birtakım eşya dışarıdan akseden hafif ziyaların yardımıyla mevcudiyetlerini hissettirebiliyorlar. Fakat beriki odada her şey kâfi derecede nazarı okşuyor. Burası bütün zarafeti, bütün nefaseti, ziyneti, şiirleriyle bir kadın -yatak- odası."

"Mihriban: Yirmi üçlük dilber bir genç kadın. Gecelik hâliyle masasının başında kitap okur. Fakat zihnen pek meşgul, pek dalgın, pek asabi görünür. Gözleri bazen gayrimuayyen bir noktaya dalıp kalır. Bazen telaşla ayağa kalkar, kapının aralığından dışarının sükûnunu dinler. Sonra yerine avdet edip: "Yok, yine gelmeyecek. Yine gelmeyecek aman ya Rabbi!" tarzında birtakım şeyler söyleyerek dudaklarını kemirir."

"Nagehan bir ayak sedası, kadın dikkatle dinliyor. İçeriki odanın kapısı açılır. Oldukça büyük bir gürültü ile karanlığın içinde bir gölge dalgalanır. Bu gölge ta ara kapının eşiğine

---

[135] Yakup Kadri, Nirvana, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 34

[136] Resimli Hikâye dergisinin "Nirvana" adlı eser için önsözü (Bu eser bir tiyatro metni olmasına rağmen dergide "Unutulmuş Güzel Hikâyeler" başlığıyla yayımlnamıştır.)

yaklaşır. O zaman orada yirmi beşlik, solgun benizli derin ve yorgun nazarlı bir genç tebessüm eder: Mihriban'ın kocası: Necdet."

Necdet – (Kapının eşiğinde içeri girip girmemekte müterediddit) O!.. Sen bu saatte uyanık?.. Lakin niçin?.. Yoksa yine beni mi bekliyordun?..

Mihriban – Hayır Necdet!.. Seni değil, seni değil. Uykuyu bekliyordum.

Necdet – Uykuyu mu? Ha… Evet!.. O bazen hiç gelmez? Uyku!..

Mihriban – (Dudaklarının istihkara benzeyen acı bir tebessümüyle) Evet!

Necdet – (Yaklaşarak) Uyku… Hasta ruhların, humma içinde yanan, çırpınan ruhların ondan başka nesi var? Uyku, o insanı adileştirir, hayvanlaştırır. Fakat aynı zamanda teselli eder. (Bir koltuğa oturur)

Mihriban – (Aynanın önünde saçlarını toplayarak, arkası Necdet'e dönük) Evet!..,

Necdet – İşte o bazen bizden o kadar uzaklaşır… Bizden o kadar kaçar ki… Uyku!

Mihriban – (Onu göz ucuyla tetkik eder) Necdet! Odana çekilsen, artık…. Görüyorsun ki nerede ise sabah olacak!..

Mihriban – (Kocasının müphemiyet etvârından şüphelenerek) Necdet! Necdet!.. Bana baksana!.. (Bakışırlar) Yine içtin… Yine içtin, değil mi?

Necdet – (Lakayt) Evet, Mihriban! Yine yine içtim...

Mihriban – (Asabi) Lakin, ben sana kaç defa söyledim. Kaç defa sana bu hâlde eve gelme! dedim.

Necdet – Hakkın var. Mihriban! Fakat bu gece, bu gece yalnız kalmaktan o kadar korktum ki… (Zevcesinin merhamet saçan nazarları altında) Bu gece senden, evimden uzak bulunmak beni o kadar titretti ki… Bütün bu akşam, ben, anasını kaybetmiş bir çocuk melaliyle gezdim, gezdim…

Mihriban – Peki, peki… O hâlde haydi, yat!.. Görüyorsun ki ben uykusuzluktan ölüyorum.

Necdet – Yok, yok! Mihriban! Bu akşam seninle uzun bir mükâleme zemini açmak istiyorum. Bu akşam senin ve benim istikbalimiz hakkında… Bazı şeylere karar vereceğim. İstiyorum ki bu gördüğüm… Hayatımız…

Mihriban – (Şakacı fakat dalgın) Ov, Ov! Tam vakti! Hep bunları yarına bıraksak olmaz mı?.. Şimdi ne seni dinleyecek ne sana söz yetiştirebilecek bir hâlde değilim… Fakat yarın sen ayıldıktan ve ben de sersemliğimi dağıttıktan sonra…

Necdet – Yarın!.. Oh, bu çok uzak, yarın! (Mihriban çoraplarını çıkarır, yatmaya hazırlanır)

Necdet – (Müsterhim) Rica ederim, Mihriban! Beni dinle! (Ayağa kalkar ve genç kadını elinden çekerek yanındaki koltuğa oturtur) (Bir müddet sonra) Mihriban, ben senin nazarında nasıl bir mahlûkum?

Mihriban – (Gülerek) İyi!

Necdet – Hayır, Mihriban hayır, hiç değil! Ben sana çok fenalık ettim…. Düşün. Senin genç kızlık hülyalarını… Semai bikr ve ismetinde yaldız kanatlı zarif bir sürü kelebek gibi uçuşan o hülyalar… Onları kim hırpaladı? Onları kim çiğnedi? Kim öldürdü düşün, o kelebekler ne oldu?.. Sevmek ve sevilmek bu senin için yegâne, yegâne gaye-i hayat idi, değil mi? Bu senin için öyle cennet aktaran bir sine-i saadet idi ki… Oraya yetişebilmek için sana ne lazımdı? Dinç ve tuana, zarif pür sevda, iki kol… İki erkek kolu… Seni kucaklayıp bir hamlede oraya isal edecekti. Sevecektin ve sevilecektin!

Mihriban – Sevilmek bahsini geç! Fakat sevmediğim, sevmediğim ne malum!

Necdet – Ya, öyle ise, dur! Sana bu akşamki kararımı söyleyeyim.

Mihriban – Ne demek istiyorsun, Necdet?

Necdet – Bu akşamki kararımı, diyorum, Mihriban! Her şeye karar verdim. Bu akşam… Hayır! Söyleyemeyeceğim! (Tağyir-i seda ile) Kimi seviyorsun Mihriban?

Mihriban – (Bir galeyan-ı ismetle) A, o nasıl sual, o nasıl sual? Necdet!..

Necdet – Demincek, söylememiş miydin?

Mihriban – Neyi?

Necdet – Lakin, Mihriban sevdiğini… Ve ben birdenbire buna sevinmiştim. Oh, demiştim. Oh demiştim, artık bana ihtiyacı kalmayacak…

Mihriban – (Heyecan ve ıstırapla) Oh, Necdet, Necdet!.. Allah aşkına… (Ve hıçkırıklarını zapt için ropdöşambırının yakasını kemirir. Necdet ayağa kalkar, asabi, dolaşır, dolaşır. Odasına girecek olur. Fakat birden döner.)

Necdet – (Garip bir seda ile) Mihriban, Mihriban! Korkuyorum…

(Genç kadın ayağa kalkar, telaşla genç adamın yüzüne bakar. O sapsarıdır.)

Mihriban – Necdet, Necdet, ne oluyorsun?

Necdet – (Sahnenin ortasına kadar ilerleyerek) Korkuyorum, Mihriban!.. Öyle zannediyorum ki, bu akşam onun gibi olacağım. Babam gibi… De…..

Mihriban – (Kocasının kolunu sarsarak)Yo, Necdet, yok. Kendine gel, yetişir… (Onu kanepeye oturtur. Yüzüne su serper. Eter koklatır.)

Necdet – Ah, hastalık ve ölüm önünde insan birdenbire nasıl alçalıyor… Ben, ben ki değil mi Mihriban, düşün, hayata karşı ne kadar kindarım. Böyle olduğu hâlde bile!..

Mihriban – (Bir valide şefkat ve ihtimamıyla onu okşayarak) Fakat, şimdi geçti, geçti artık, değil mi?.. Ah, bu ispirto, eminim ki hep o…

Necdet – İspirto, evet. O pek fena. O pek adi şey. Fakat uyku gibi ispirto teselli eder. Hayatla, hakikat-i hayatla karşı karşıya gelindiği zaman… Hayat bütün boşluklarıyla, hiçlikleriyle sizin önünüzde ve siz bu boşluğun karşısında yalnız, yapayalnız kaldığınız zaman etrafınızda tutunacak bir şey ararsınız. Bir şey… Ve ben onu ispirtoda bulurum… Bu bana babamdan geliyor, bu dava… Mihriban!

Mihriban – Peki, peki anlaşıldı. Fakat o kadar istirahate muhtaç olduğun böyle bir zamanda… Artık sussak ve yatsak, Necdet…

Necdet – (İşitmiyor gibi sözünde devam eder) Musiki… Ha.. Bak! Musiki, hayatta o da bir şeydir. Fakat musiki insanı aldatır. O vefasız bir kadına benzer. Musiki hain ve zalim bir ilahedir. Musiki öyle ellerdir ki sizi bulunduğunuz yerden alır. Yükseltir, yükseltir. Sizi bir meste-i suut içinde uyutarak sema-i sanatın bütün tabakatında gezdirir. Öyle zannedersiniz ki artık bir daha arza avdet etmeyeceksiniz… Fakat o eller, sizi tutan, sizi yükselten eller, musiki elleri sizi birden bırakıverirler, o zaman…

Mihriban – (Şakacı) O zaman, semadan düşüp yerde ağlamak pek hazin olur değil mi? Hazreti Adem gibi!.. Bunların hepsi anlaşıldı. Fakat yat artık Necdet!

Necdet – O zaman, siz, tekrar sizi yerde bekleyen melalinize kavuşursunuz… Fakat, nasıl? Ne hâlde? O mahallin sükûtun ruhunuzda açtığı cof ser gerdanı içinde evvelkinden daha zayıf, evvelkinden daha aciz olarak… Sonra şiir… Şiir, o da musikinin hemşiresidir. O da zalimdir. Şiir öyle sihir-âmiz bir altın burgudur ki, sizin beyninizi tatlı tatlı oyar,

deler, düşer, orada öyle mini mini, hurdebini yaldızlı uçurumlar açar ki, onları doldurmak için…

Mihriban – Yalnız uyku lazımdır…. Yetişir diyorum… Yetişir artık Necdet, sus! (Yatağına doğru gider. Necdet kımıldamaz. Kendi kendine söylenir gibi)

Necdet – … Bütün bir ebediyet kifayet etmez…. Hülasa sanat…. Bütün aksamında sanat… Oh, ondan nefret ederim…. O Mısır-ı kadimin busesini vermek için bir can alan melikesine benzer. Evet, sanat bir Kleopatra'dır…. Hâlbuki… Ben, ben Mihriban görüyor musun? Ben Kleopatraların eteği dibinde, zehir şişelerinin arasında ölmek isteyenlerden değilim. Oh, bunlar hep acı ve boş şeyler. Bunlar hep acı ve boş.

Mihriban – (Yatağına girmek üzere iken, döner, Necdet'in yanına yaklaşır. Korkak bir çocuk sokulganlığıyla onun oturduğu koltuğun kenarına ilişir. Ve yavaşça kollarını onun boynuna sararak, kulağına) Yalnız, bir şey unuttun bir şey, Necdet… Bütün bu acı boşluklar içinde bir şey var, tatlı bir doluluk: Aşk ve buse…

Necdet – (Aynı vaziyette, dalgın) Ben, ben sevdiğim zaman bir hayvan gibi manasız olurum. Topal, sakat, yaralı bir hayvan gibi… Kamçı ve gem şehvetin elindedir. Daima onun elindedir. O vurmaktan ve ben vurulmaktan haz alırız… Yok. Bu çok adi şey: Aşk!.. Aşk hissiyatın, ıstırabın en adisi, Mihriban!.. Aşk, kelimelerin en melusu. O, bütün çirkin çıplaklığıyla bizi hırpalayan şehvetten, bu kelimeden daha kirlidir. Çünkü, çünkü Mihriban aşk demek miras-ı şehvet demektir. Evet aşk… (Durur) Baksana, kamus-u beşerde en ziyade nazarı ürperten, nazarı iğrendiren şey nedir? Hodkâmlık!.. Cinayetleri, sirkatleri, tüyleri ürperten bütün haksızlıkları ruh-u beşerin melusatını kusan bu şey... İşte aşk bundan da… Bundan da sefildir. Mihriban! Çünkü o hilekâr bir hodkâmlıktır: İşte… Bütün bu çamurdan da buse doğar. Aşkın piçi, buse!

Mihriban – (Mütehayyir, mütelaşi, korkak hareketlerle ve bazen zapt edilemeyen adat-ı nidalarla, zevcinin bu makul akl-ı nutk-u garibesini dinler) Yok ama!.. Yok, hiç değil. Ne bedbinlik bu!.. Necdet bunları sen mi söylüyorsun! Necdet bana bak, bakayım… Oh, sen hala sarhoşsun!

Necdet – (Devam eder) Buse! (Dudaklarını silerek) Buse dudakları yakar, dudakları kirletir. Mülevves şey: Buse!.. Kadın ısırmak, erkek emmek, öldürmek için öper. Dünyada insanın insana en ziyade fenalık etmesine yegâne vasıta busedir… (Şiddetle ayağa kalkar, kollarının garip bir hareketiyle) Oh! Uzak olsun, benden bütün bunlar! Musiki, şiir, buse ve kadın!.. Uzak olsunlar bunlar!.. Ve beni rahat bıraksınlar… Beni ıstıraplarımla, beni kudurmalarımla yalnız bıraksınlar (Yorgun gibi koltuğa oturur. Bir müddet sonra) Mihriban!..

Mihriban – (Müteredditi) Necdet!..

Necdet – (Garip gözlerle) Gel, gel… Yaklaş! Ta, yanıma!.. Ta yanıma… (Yaklaşır) Bir şey Mihriban, büyük, ulvi, yüksek, derin, adi, gülünç olmayan bir şey ister misin?

Mihriban – Ne?

Necdet – Ölüm, ölüm!.. İster misin? Haydi, ben hazırım… (Vecd ü haz ile) Ölüm…

Mihriban – (Odanın ortasında şaşkın, dolaşarak) Lakin, ya Rabbi!.. Necdet!..

Necdet – Fakat, düşün… Yaşamak, yaşamak bu bir alçaklıktır. Bu bir korkaklıktır. Bu bir denaettir. (Vecdi gittikçe artarak) Yaşamak esir olmak, yaşamak daima, daima tenezzül etmek… Yaşamak kirlenmek, daima kirlenmektir… Bir hükümdarın zulmü, itisafı, kamçısı, tekmesi altında muti ve sessiz sürüklenen bir kavme, bugün sefil diyorlar. Sefil, peki, sefil!.. Ya bu hayatın ya bu tabiatın kan kusan kanunları önünde baş eğen bütün bu kitle-i sefile-i beşer… buna ne demek lazım gelir?.. Söyle bana!.. Oh! Mihriban! İnan, inan, yaşamak bir alçaklıktır. (Ayağını şiddetle yere vurarak) Âdem mi? Peki… Fakat âdiyat!

Mihriban – (Bayılacak gibi) Yetişir, yetişir!..

Necdet – (Acı bir gülüşle, kalkar, lambayı üfler) Ha şöyle!.. Şimdi tam bir mezarda gibi… Şimdi bir mezarda gibi… Ve artık görmeyeyim. Öyle istiyorum ki görmeyeyim. Hayat

namına, onu bana ihtar edecek hiç, hiç, hiçbir şey… Yalnız zulmet ve ben… Oh! Bu ne talih! Zulmet… Zulmet bütün çirkinlikleri, bütün pislikleri örten bu alicenap şey!.. Beni sar, beni sar, oh zulmet, sevgilim!.. (Bu esnada pencereler, yavaş yavaş fecrin ziyalarıyla tenevvüre başlar. Mihriban'ın dalgın nazarları dışarıya her göz)

Mihriban – İşte sabah oluyor, işte güneş!

Necdet – (Yerinden fırlayarak) Güneş mi? Oh, hayır! Güneş zulmetin düşmanı!.. Güneş lutların, adiliklerin, çamurun, hayatın dostu…. Oh! Hayır!.. Oh, Hayır!.. Lakin işte, orada, orada hain!.. (Ümitsizlikle, tehevvürler arkasını pencereye çevirerek, yüzünü kapar) Şimdi her şeyin, her şeyin perdesi kalkacak…. Hayat bütün taaffünüyle… (Tehevvürü artarak bağırır) Mihriban, söyle güneş çıkmasın, söyle güneş çıkmasın… Mihriban, söyle…. Güneş…

(Mihriban pürhiras dışarıya koşacak olur, fakat muktedir olamaz, kapının eşiğinde düşer, bayılır)

Perde iner.

Yakup Kadri

4.10.2. Tos!..[137]

İki saattir eski geyik postu seccadesinin üstünde "salatüselam" çeken Fatma Hanım, tüneğinden inecek bir anaç tavuk edasıyla ayağa kalkınca birdenbire hiddetlendi. Pencereden gözü nasılsa bahçeye kaçmıştı:

- Lahavle velâ kuvvete illâ billâh… dedi. Başını salladı. "Estağfurullah, estağfurullah" diye geğirdi. İşte yine kocası onun kurbanlığıyla uğraşıyor, bu mübarek hayvanı kızdırıyor, zavallıya tos vurduruyordu.

[137] Ömer Seyfettin, Tos, *Resimli Hikâye*, nr. 8, Nisan 1928, s. 35

Fatma Hanım'ın yedi ceddi de hacı hocaydı. Sarıklılar içinde doğmuş, sarıklılar içinde büyümüştü. Çok sofuydu. Çok zengindi. Bir kassam kızı olan anasıyla bir şeyhülislam oğlu olan babasından kendisine, Erenköy ahalisinin "hesapsız…" dedikleri bir miras kalmıştı. On dönümlük koca bir bahçenin ortasında süslü beyaz bir türbeye benzeyen küçük köşkünde sessiz sedasız oturuyor, gece gündüz ibadet ediyor, paralarını tekkelere, dervişlere, fakirlere, mollalara, öksüzlere dağıtıyordu. Hiç dışarı çıkmıyor:

- Günaha girmekten korkarım, diyordu. Onun nazarında yüzlerini açan, yeldirme giyen, sinemaya, çarşıya, tiyatroya giden her kadın gâvurdu.

Evine yalnız sofu ahbapları, ana dostu ihtiyar kadınlar gelirler, Ramazan, Kandil, Kadir geceleri ölülerinin canı için verdiği ziyafetlerde bulunurlar, meşhur güzel sesli Hafız Saime'ye tanesini beşer liraya okuttuğu mevlitleri dinlerlerdi. Kırk yaşına yaklaştığı hâlde henüz Allah ona bir evlat ihsan etmemişti. Daima kocasını hatırlar:

- Elbet bunda hikmet var! der, asla meyus olmazdı.

Dualarında hep hayırlı, dindar evlat isterdi. Fakat, fakat kocası… Ah bu, işte onun yegâne derdi idi. Aynı zamanda dayısının oğlu olan bu adam çekilir şeylerden değildi. Ama "ehline itaat ibadetin en büyüğü" idi. Ne yapacaktı? Her münasebetsizliğine tahammül ediyordu. İşte ona varalı hemen yirmi sene oluyordu, daha hiçbir işin ucunu tutmamıştı. Dur bugün, dur yarın… Hep hazırdan yiyor, içiyor, her gün Fatma Hanım'ın bin türlü bahanelerle parasını çekiyor, zavallının iratlarında oturan kiracılarla uğraşarak kırmadığı koz, çevirmediği dolap kalmıyordu. Fatma Hanım onun yaptıklarının hep farkında idi.

Fakat renk vermiyor, sabrın, tahammülün de bir ibadet olduğunu bildiği için, büyük bir sevap işliyormuş gibi, sevine sevine susuyordu. Kalbi o kadar temiz, o kadar hayırsever, o kadar sofu idi ki uzaktan yakından kendini tanıyanlar: "Bu insan değil, bir melaike!" derlerdi. Evinin içinde bile namaz bezini çıkarmaz. Kocasını abdestsiz yatağa almaz, "besmele"siz bir şey yapmaz, "Yarabbi Şükür!"süz hiçbir işi bitirmezdi. Hatta Erenköy'ün ihtiyar, eski kibar takımından kadınları Balkan bozgunluğunda ona müracaat etmişlerdi. Biliyorlardı ki o ne istese Allah hemen verirdi.

- Fatma Hanım, dua et de bizim asker gâvuru bozsun! dediler.

Lakin o korktu. Allah'ın işine karışılır mıydı? Çünkü Allah ne yaparsa iyi yapardı. Artık kadınlar sokaklara açık saçık çıkıyorlardı. Camiler cemaatsizlikten çın çın ötüyordu. İşte bütün bu fenalıklara kızan Allah, gâvurlarıyla bizim terbiyemizi veriyordu. Zelzele, yangın, kıtlık, zulüm, muharebe, kolera, veba, Allah'ın en meşhur cezalarıydı.

Bize gönderdiği dört kitapta kendine isyan eden, emirlerini dinlemeyen milletleri hep bu cezalarla tedip ettiğini söylemiyor muydu? Mütenekkiren –yani tebdil olarak– memleketlerinden geçen melaikelere karşı yaptıkları o rezilce tecavüz için "Lut" kavmini yerlere geçirmemiş miydi? Çok şükür artık melaikeler ol zamandaki gibi yeryüzüne inmiyorlardı. Yoksa şimdi İstanbul'un yerlerinde yeller eser, öyle ufacık göller değil nihayetsiz ummanlar dalgalanırdı.

Fatma Hanım kocasının bile (başına, kendisini imtihan için Allah tarafından gönderilmiş) hususi bir bela olduğuna inanırdı. Bu ilahi imtihanda tam numara almak hırsıyla onun her şeyine tahammül ediyordu. Ama iki hâl vardı ki… Bunları hatırlayınca göğsü daralır: "Estağfurullah, estağfurullah, estağfurullah" diye tesbihinin imamesini çenesine dayar, gözlerini kapar, ateşsiz bir cehennemin, tutuşturup da yakmayan azaplarını duyardı. Ondan anadan ve babadan kalma ihtiyar, emektar, Arap aşçısından başka on yedi yaşında, tombul, beyaz, oynak bir ahretliği vardı. Her gün beş vakitte abdest aldırıp dizinin dibinden ayırmadığı, durmadan namaz kıldırdığı, Kuran okutturduğu bu kıza kocası iyi bir gözle bakmıyordu. Bunu görüyor, bunu anlıyordu. Kız ne vakit onunla yalnız kalsa hemen alı al, moru mor kesilirdi. Bir gün de ihtiyar aşçısı Nuruşeb:

- Size bir şey söyleyeceğim hanımefendi… Bu sabah bahçenin nihayetindeki çam ağaçlarının altında efendinin Makbule'yi sıkıp sıkıp limona çevirdiğini görünce… diye bir hikayeye başlarken:
- Sus, sus… diye haykırmıştı.

Onun ömründe kulakları böyle fena bir şey işitmemişti. Aşçıyı susturdu. Makbule'yi de bir daha limon hâline geçmemesi için gözünün önünden ayırmaz oldu. Geceleyin yatarken onu üzerinden kilitliyor, sabah namazına kalktığı vakit açıyor, her işi gözünün önünde gördürüyordu.

Kocası dışarıda ne halt ederse etsin, o kadar gücüne gitmeyecekti. Ama evin içinde… Bu ne korkunç bir rezaletti?.. Aklına geldikçe yüreği atmaya başlar, "Allah'ım, beni ne dehşetli imtihan ediyorsun!" diye dişlerini sıkar, dudaklarını büzer, yine gözyaşlarını akıtmazdı. Kocası kızdan sonra kurbanlığa da musallat olmuştu. Buna da çok canı sıkılıyordu. Dört beş sene evvel bir camide vaaz dinlerken, kurban edilecek koyunun daha kuzu iken alınarak evde beslenmesinin sevaplarını duymuş, hemen en iyi cinsinden bir kuzu aldırmıştı. Bunu üç sene bahçede eliyle besledi. Fındık, üzüm, kestane yedirdi. Gün aşırı mis sabunlarıyla yıkadı. Boynuna aynalı tasmalar taktı. Adeta kurbanlık koyun onun evladı makamına kaim oldu. Büyüdü, semirdi, koca bir koç hâline girdi.

Her kurban bayramında onu kesmeye kıyamıyor: "İnşallah gelecek seneye..." diye çarşıdan başka koyunlar aldırıyordu. Fakat bir gün nasıl olsa kesecekti. Çünkü bu Allah'a hediye olacaktı. İbrahim aleyhisselam kendi gözbebeği evladını bile Allah'ından esirgememişti. Evvelden her sabah gider, kurbanlığı okşar, koklar, öper, onun yumuşak, kar gibi temiz ve beyaz sırtında sırat köprüsünü nasıl rahat rahat geçeceğini tahayyül ederdi. Ama şimdi artık bu saadetten mahrumdu. Çünkü kurbanlığın yanına kimse yaklaşamıyordu. Huysuz, münasebetsiz kocası bu melek gibi uslu hayvanın ahlakını bozmuş, tosa alıştırmıştı. Birisi çıktı mı hemen kurbanlık üzerine atılıyor, karnına kafasına, neresine rast gelirse gerilip gerilip tos vurmaya başlıyor, yere düşürünce bile hırsını alamıyor, düşenin köpek gibi eteklerini, saçlarını ısırıyordu. Artık gündüzleri zincirle bahçenin bir köşesine bağlıyorlar, yalnız geceleri el ayak kesildikten sonra bahçeye salıverebiliyorlardı.

İşte ikindi tesbihinden sonra seccadesinden kalkan Fatma Hanım pencereden kocasının yine kurbanlığa tos yaptırdığını görmüştü. Münasebetsiz adam gecelik entarisinin eteklerini toplamış, koçun başına dokunarak geri geri sıçrıyordu:

- Tos, tos, haydi tos… diye hayvancığı delirtiyordu.

Ne vakit kocasını bu kurbanlıkla uğraşırken görse aklına zehirli, pis, cehennem meyveleri hâlinde sarı sarı, sıkılmış, mıncığı çıkarılmış birçok limon yığınları gelir, ne vakit sofrada, mutfakta, sokakta, manavda, gezdiricide limon görse yüreği çarpmaya başlar, kocasının arsız arsız "tos, tos, haydi tos…" dediğini işitir gibi olurdu.

Onun Makbule'yle kurbanlığa karşı yaptığını hiçbir türlü hazmedemiyordu. İnkisarda bulunsa Allah'ın hemen kabul edeceğinden emindi. Ama kalbi o kadar iyiydi ki kimseye kendinden bir fenalık geldiğini istemez:

- Estağfurullah, estağfurullah… diye geğirir dururdu.

Ama işte bugün… Nasıl oldu bilinmez, birdenbire fena hâlde hiddetlendi. O kadar ki, hatta geğiremedi, kırk beş yaşında kelli felli bir efendiye şu mübarek hayvanı azdırmak yakışır mıydı? Sonra…

Yine hayaline küfe küfe sıkılmış çürük limon kabukları döküldü. Ah evet, hele, bu hiç dayanılacak bir şey değildi. Bu ne müşkül bir imtihandı? Fatma Hanım bir dakika evvel kalktığı geyik postu seccadesinin üstüne tekrar çöktü. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Ellerini kaldırdı. Gözlerini yukarı dikti. Hiddet onu o kadar şaşırtmıştı ki artık Allah'ın işine karışmış olacağını bile düşünmemişti.

- Büyük Allah'ım, şu adamı yaptığı şeylerden fena utandır. Başka bir şey dilemem! dedi.

Kalkmadı, ta güneş batıncaya kadar, akşam namazı vakti gelinceye kadar "salatüselam"larına devam etti.

Aradan bir hafta geçti…

Yine bir kandil gecesiydi. Fatma Hanım sofu ahbaplarına mevlit ziyafeti veriyordu. Yemekler yenmiş, kahveler içilmiş, akşam namazı kılınmıştı. Mor bir gündüz gibi parlak, mehtaplı bir yaz gecesiydi. Uzaklardan bülbül sesleri geliyordu. Köşkün alt kattaki geniş sofasına yumuşak şal örneği minderler serilmiş, bahçeye çıkan büyük camekânlı kapının ta karşısına, Hafız Saime Molla'nın sedefli ceviz rahlesi kurulmuştu. Davetliler, hizmet eden başı örtülü sofu komşu kızlarından maada, yirmi yedi hanım idi. Hepsi hacı, hoca, ulema karılarıydı. Hepsinin yemenili başlarında yeşil başörtüleri vardı. Alafrangaya benzer hiçbir şey, hiçbir tuvalet göze çarpmıyordu. Camekânın önüne beyaz keten örtülü büyücek bir masa konulmuştu. Bu masanın üstünde sürahi sürahi şerbetler, irili ufaklı bardaklar, tabak tabak şekerlemeler, şekerler duruyordu. Saime Molla rahlesine geçti. Kitabını açtı, gözünü ovuşturdu, öksürdü. Bütün davetliler ruhani bir fısıltı içinde

toplandılar. Duvarlardaki yaldızlı büyük harflerle yazılmış "Garîk-i bahri isyanım, dahîlek ya Resûlallah" "Tevekkeltü alâllah" ve ilâh... gibi levhalar alev alev yanan lambaların aydınlığıyla sanki daha ziyade büyüyor, daha ziyade parlıyor, bu sade sofaya muhteşem bir mabet şeklini veriyordu. Tam mevlit okunmaya başlayacaktı. Fatma Hanım hemen bir göz gezdirdi. Makbule meydanda yoktu. Kapının yanında divan duran Nuruşeb'e doğru yürüdü, yavaşça:

- Kız nerede? diye sordu.
- Dışarıda.
- Niçin içeri girmiyor?
- Bilmem…

Fakat Fatma Hanım biliyordu. Burnuna keskin bir limon kokusu geldi. Hemen dışarı fırladı. Makbule'yi orada ayakta duruyor gördü.

- Kız niçin içeri girmiyorsun? dedi.

Makbule ezildi, büzüldü, boynunu büktü:

- Hiç…
- Haydi gir içeri diyorum…
- Giremem ki…
- Niçin?
- ……
- Söyle niçin? diyorum.

Kız daha ziyade ezildi, büzüldü, boynunu büktü. Ağlar gibi bir sesle, koluyla yüzünü kapayarak, utancından hanıma arkasını dönerek:

- Kirliyim!
- Hay Allah müstahakkını versin!

Şimdi Fatma Hanım ne yapacaktı? Mevlit okunan yere bu pis kız sokulamazdı. Günahtı. Yukarıya gönderse efendi var… Sonra Nuruşeb'i de nöbetçi gibi kızın yanına bıraksa… Buna da emniyet edemiyordu. İhtiyar Arap hemen uyuyuverirdi.

- Haydi buradan çabuk bahçeye çık. Sofanın camekân kapısına gel. Kapıyı aralık et. Başını sok. Mevlidi dinle. Vücudun dışarıda kalsın. Gözlerini bana dik. Hiç ayırma. Sakın savuşayım deme. Tövbe olsun seni çok fena ederim… dedi.

Tekrar sofaya girdi. Yavaş yavaş rahlenin yanındaki minderine gitti. Bir dakika sonra karşıki camekândaki bahçe kapısı usulca açıldı, aralığından Makbule'nin başı göründü.

Mevlit başladı:

Tanrı adın ...…….
……..
……..

Saime Molla'nın sesi o kadar yanık, o kadar müessirdi ki herkes hüngür hüngür ağlıyordu. Fatma Hanım da hıçkırıyordu. Fakat gözünü kapının aralığında asılı bir maske gibi duran Makbule'nin suratından da ayırmıyordu.

Yukarıdaki aşağıdaki odaların hepsini arayan efendi Makbule'yi bulamayınca bahçeye çıktı. Mevlit okunurken dışarıda kalabilmek için bu "aybaşı" planını kendisi kurmuştu:

- Demek bizimki yutmadı… dedi.

Canı sıkıldı. Ayın on dördü her tarafı beyaz, mor sislerle dolduruyordu. Durdu. Açık başını uzun uzadı kaşıdı. Bol gecelik entarisinin içine pembe, görünmez bir el gibi ılık bir serinlik giriyor, her tarafını kaşıyor, kaşındırıyordu. Yürüdü. Önünde gölgesi de siyah yuvarlak bir hale gibi yürüyordu. Haberi olmadan gölgesine basa basa, yine kurbanlık koçun yanına gitti. Can sıkıntısından patlayacak gibiydi. Bir haftadan beri hep bu mevlidi düşünmüş, hep bu fırsatı beklemişti. Nihai bir hareketle küçük zincirini çözdü. Elini göstererek:

- Tos, tos, haydi tos… diye hayvancağızı kızdırmaya başladı.

Parlak ay, sıcak gece, koça da pek fena tesir etmişti. Gündüzünkinden ziyade hiddetleniyor, şaha kalkıyor, üç dört arşın geri giderek dehşetli toslar vuruyordu.

Efendinin elleri acıdı: “Oğlan, bu akşam azmışsın galiba!” diye güç bela boynuzlarından yakaladı. Tekrar kazığına zincirledi. Geri döndü. Gerindi. Havaya baktı. Ay katılacak gibi gülüyor, arsız bir mahalle çocuğu yılışıklığıyla sanki ona:

- Aldın mı gümüşü? diyordu.

Sıkıntıdan patlayacaktı. Bütün vücudunu bir ateş kapladı. Köşke doğru döndü. Camlı kapıda birisinin durduğunu gördü.

- Bu acaba kim, bir misafir mi? diye düşündü.

Fakat misafirin dışarıda ne işi olabilirdi? Yavaş yavaş yürüdü. Dalgınlıkla koçun zincirini iyice takamamıştı. Koç da arkasından gelmeye başladı. Bundan haberi yoktu. Kafasız bir vücut gördü.

- “Tuhaf şey! Tuhaf şey!” diyordu.

Daha yaklaştı. Makbule’nin tombul vücudunu kısa etekli beyaz entarisinden tanıdı. İlerledi. Kalbi çarpıyor, camlı kapının aralığından ruhları ürpertecek derecede latif, mukaddes bir ahenk fışkırıyordu:

Geldi berrak kuş kanadıyla ....

…….

…….

Elini uzattı. Bu, “Kesikbaş” değil, başı kesik, canlı bir vücuttu. Dokundu. Makbule’nin birdenbire ödü kopacaktı. Bağırmak istedi. Fakat hanımın gözü ta gözünün içindeydi. Cesaret edemedi. Nefesi durdu. Titremeye başladı.

Efendinin yavaşça:

- Sus, sus, haydi sus… dediğini duyunca bir anda korkusu geçti. Ferahladı. Fakat efendinin arkasındaki azgın koç iyice Türkçe bilmediğinden, Makbule’yi ferahlatan bu sözleri:
- Tos, tos, haydi tos… anlamıştı.

Birdenbire fena hâlde gazaplandı. Geriledi, geriledi, geriledi. Dört arşından şaha kalkarak efendinin kaba etlerine öyle müthiş bir tos indirdi ki… Şangır şungur, kapının allı yeşilli bütün camları kırıldı. Paldır, küldür devrilen içerideki şerbet, şeker masasının üstünde evvela ödü kopan zavallı Makbule, onun üstünde ne olduğunu anlayamayan, gözleri çerçevesinden fırlamış biçare efendi cansız bir ceset gibi yığıldı. Mevlidin ruhani tesiriyle ruhları gayrinasuti yüksekliklere uçmuş bulunan davetliler bu nagehani gürültüden, bu korkunç manzaradan birdenbire abdestleri bozulmuş, şaşkın, perişan avazları çıktığı kadar haykırışmaya başlamışlardı. Duasının bu kadar dehşetle kabul olunduğunu gören Fatma Hanım hemen şak diye bayılmıştı. Camekânın, camların kırılmasından, kadınların bağrışmalarından daha beter hiddetlenen kurbanlık koç hâlâ hızını alamıyor, birinin eteklerini bırakıp ötekinin saçlarını yakalıyor, ikisini de didik didik ediyordu.

Ömer Seyfettin

4.11. DUYURU

4.11.1. Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz[138]

Karilerin içinde daha küçük yaştan hikâyeciliğe merak eden, fakat yazdıkları yazıları neşr imkânı bulamadıkları için bu kabiliyetlerini istimal edemeyen birçok gençler bulunabilir. Biz yarının büyük hikâyecisi olmaya namzet olan bu yeni istidatları meydana çıkarmak ve hikâye yazmak kabiliyetini haiz olan gençlere bu kabiliyetlerini ifade edebilmek için bir fırsat vermeyi düşündük ve bir küçük hikâye müsabakası tertibine karar verdik.

Genç karilerimiz yazdıkları küçük hikâyelerini idarehanemize gönderebilirler. Gönderilecek hikâyeler, mecmuamız tarafından teşkil edilen güzide bir heyet tarafından tetkik edilecek, bu heyetçe neşre layık görülenler, neşr olunacaktır.

[138] (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, *Resimli Hikâye,* nr. 1, Eylül 1927, s. 48

Yalnız gönderilecek hikâyelerin atideki şartları havi olması lazımdır:

1- Hikâye beş yüz kelimeden uzun olmayacaktır.
2- Edep ve ahlaka mugayir addedilebilecek mevzular üzerine yazılmayacaktır.
3- Hikâyeler orijinal olacak, yani ecnebi lisanlarından adapte edilmiş olmayacaktır.
4- Teşrin-i Evvel tarihine kadar yazıların idarehanemize gönderilmiş olması lazımdır.
5- Neşredilmeyen yazılar iade edilmeyecek ve bundan dolayı hiçbir mesuliyet kabul edilmeyecektir.

Heyetçe neşre layık görülüp mecmuamızda neşredilen hikâyelerden birinciye bir kol saati, ikinciye bir dolma kalem, üçüncüye resimli hikâyenin bir senelik abonesi verilecektir.

4.11.2. Müsabakada Kazanan Hikâye[139]

Genç kariler arasında açtığımız hikâye müsabakası büyük bir alaka uyandırdı. Liselerde, dârülmuallimlerde veya hayatta hikâyeye meraklı ve hikâye yazmaya mütemayil yüzlerce genç bize yazdıkları hikâyeleri gönderdiler. Bu hikâyeler, mecmuamız tarafından teşkil edilen heyet tarafından tetkik ve tasnif edildi. Bu tetkikat, gençler arasında hikâyeci olarak yetişmeye namzet birçok yeni kabiliyetler bulunduğunu göstermesi itibariyle bizi çok memnun ve müftehir etti. Bize gelen yüzlerce hikâye içinde tam ve kâmil bir hikâye yazmaya yaklaşanlar pek çoktu. Hikâyecilik de bir sanattır. Uzun bir staj devrine ihtiyaç gösterir. Bir hamlede mükemmel ve noksansız bir hikâye yazmak mümkün değildir. Hikâyeyi noksansız ve kusursuz yazmaya bir defa muvaffak olunduktan sonra artık mesele kalmaz. Fakat genç kariler içinde bu kemale yaklaşanlar veya yaklaşmak istidadını gösterenler pek çoktur. Bunlardan seçtiğimiz beş hikâyeyi sıra ile neşredeceğiz. Birinciliği kazanan Macit Bey'in hikâyesi[140] bu nüshaya derç edilmiştir. İkinci hikâye gelecek nüshamızda derç edilecektir. Müsabakayı kazanan karilerimize hikâyeleri çıktıkça mükâfatları takdim edilecektir.

---

[139] Resimli Hikâye dergisinin ilk sayısında duyurulan hikâye yarışmasının sonucuna dair ilandır.
bkz: (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, *Resimli Hikâye* nr. 1, Eylül 1927, s. 48

[140] Macit, Komşu Duası, *Resimli Hikâye,* nr. 3, Teşrinisani 1927, s. 11

4.11.3. Müsabakada Kazanan Hikâyelerden[141]

Genç kariler arasında açtığımız hikâye müsabakası büyük bir alaka uyandırdı. Liselerde, dârülmuallimlerde veya hayatta hikâyeye meraklı ve hikâye yazmaya mütemayil yüzlerce genç bize yazdıkları hikâyeleri gönderdiler. Bu hikâyeler, mecmuamız tarafından teşkil edilen heyet tarafından tetkik ve tasnif edildi. Bu tetkikat, gençler arasında hikâyeci olarak yetişmeye namzet birçok yeni kabiliyetler bulunduğunu göstermesi itibariyle bizi çok memnun ve müftehir etti. Bize gelen yüzlerce hikâye içinde tam ve kâmil bir hikâye yazmaya yaklaşanlar pek çoktu. Hikâyecilik de bir sanattır. Uzun bir staj devrine ihtiyaç gösterir. Bir hamlede mükemmel ve noksansız bir hikâye yazmak mümkün değildir. Hikâyeyi noksansız ve kusursuz yazmaya bir defa muvaffak olunduktan sonra artık mesele kalmaz. Fakat genç kariler içinde bu kemale yaklaşanlar veya yaklaşmak istidadını gösterenler pek çoktur. Bunlardan seçtiğimiz beş hikâyeyi sıra ile neşredeceğiz. Birinciliği kazanan hikâyeyi geçen nüshamızda neşretmiştik. Bu nüshamızda ikinciliği kazanan S. Esat Bey'in hikâyesini[142] derç ediyoruz. Diğerleri de gelecek nüshalarımızda intişar edecektir. Müsabakayı kazanan karilerimize hikâyeleri çıktıkça mükâfatları takdim edilecektir.

4.11.4. Salon Temsilleri[143]

Avrupa'da en sade ve mütevazı aile toplanmalarından en kibar ve yüksek suarelere varıncaya kadar bütün sosyetelerin en makbul, zarif ve istifadeli eğlencelerinden biri salon temsilleridir. Bunlar birer yahut ikişer kısımlık tiyatrolardır ki, mevzuları cazibeli, muhavereleri tatlı ve zariftir. Bazen vakaların ve muhaverelerin tuhaflığıyla güldürürler, bazen ruh, aile ve memleket meselelerine temas ederek düşündürürler, bazen de insanda elem ve ıstırabın hikâyesiyle tatlı bir hüzün uyandırırlar ve böyle ruhumuzun, insanlığımızın hudutlarını genişletirler. İnce nükteleri büyükler ve küçükler için en iyi bir zekâ ve zarafet olur. Bu eğlenceli şekillerine rağmen gayriahlaki hiçbir noktaları yoktur. Bilakis ahlakı tasfiye ederler.

---

[141] Resimli Hikâye dergisinin ilk sayısında duyurulan hikâye yarışmasının sonucuna dair ilandır. Bkz. (İmzasız), Küçük Hikâyeler Yazmasını Biliyorsanız Bu Müsabakamıza İştirak Ediniz, *Resimli Hikâye* nr. 1, Eylül 1927, s. 48

[142] S. Esat, Tren Bedavacısı, *Resimli Hikâye,* nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 12

[143] Resimli Hikâye dergisinin "Marmara Çırası" adlı esere ön söz niteliğindeki yazısıdır. Bkz. Reşat Nuri, Marmara Çırası, *Resimli Hikâye,* nr. 7, Mart 1928, s. 19

Sosyetelerde danslar ve salon eğlenceleri en tatlı huzur ve sükûn dakikaları ve ev sahipleri için en büyük ve ucuz muvaffakiyet vesileleri teşkil eden bu piyeslerin hiçbir külfete, hiçbir masrafa ihtiyaçları yoktur. Yerine göre bir iki sandalye, bir masa, etajer bütün dekor ve sahne lüzumu teşkil eder. Zaten onlar sırf bir salon köşesinde küçücük bir perde oynatmak üzere tertip edilmişlerdir.

Eşhasa gelince, büyük küçük herkes bunlarda bir rol alabilir. Kostümler daima evin içindeki eşya arasında bulunabilecek şeylerdir. Oynayanlar hem eğlenirler hem de güzel söz söylemeye ve güzel hareketler yapmaya alışırlar.

Müsteid gençler ve çocuklar hoş bir muvaffakiyet zevki tadarlar. Beceremeyenler, aktör olmadıkları için ciddi bir tenkide uğramazlar. Bilakis tatlı latifelere vesile olurlar. Memleketimizde bir sosyete hayatı başladığı için bizim de böyle temsillere ihtiyacımız vardır. Ancak bizde bu tarzda yazılmış eser yok gibidir.

"Resimli Hikâye" bu ihtiyacı maruf temaşa muharrirlerimize müracaat etmiş ve onların muavenetlerini temin eylemiştir. Sosyetelerimiz için kâfi derecede zengin bir repertuvar vücuda getirinceye kadar hemen her nüshasında bir salon piyesi neşredecek ve bunların tarz-ı temsili hakkında icap ettikçe tafsilat verecektir. Birinci olarak bu nüshada verdiğimiz "Marmara Çırası" zahiren mesut zengin görünen ailelerin içyüzündeki para sıkıntılarını, borç alıp verme safhalarını hem hakiki hem de zarif ve eğlenceli bir şekilde göstermektedir.

"Resimli Hikâye" bu seri ile kıymetli karilerine ciddi bir hizmette bulunduğuna kaildir.

4.11.5. Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize[144]

"Resimli Hikâye" müdürlüğü, gelecek nüshadan itibaren, hikâye yazmak istidadını haiz karilerini teşvik için bir sütun açmağa karar vermiştir. Ancak bu sütunlar, şimdiye kadar birçok mecmualarda açılan heveskâr sütunlarından farklıdır. Bizim usulümüz şu

[144] (İmzasız), Hikâye Yazmak İsteyen Karilerimize, *Resimli Hikâye*, nr. 17, 15 Şubat 1930, s. 32

olacaktır: Bize gönderilen hikâyelerden en güzellerini her nüshamızda neşredeceğiz ve altında da o hikâyenin bir tenkidini yapacağız. Böylece hem o hikâyenin sahibi, hem de öteki karilerimiz, bu tenkitleri okuyarak hikâyeciliğin en esaslı şartlarını amelî ve nazarî olarak öğrenmiş olacaklardır.

4.12. YAYIN TANITIMI

4.12.1. Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?[145]

Gerek dindar olunuz, gerek dinsiz olunuz, her iki takdirde de itikadınızı ilmî esaslara istinat ettirmek ihtiyacındasınız. Niçin inanıyorsunuz, niçin inanmıyorsunuz? İşte hepimizin hayatımızı cevap aramakla geçirdiğimiz suallerden biri budur. Bu seneki külliyatımız bu suallerin cevabını verecek surette tertip edilmiş bir seri ile başlıyor. Birinci seri, din serisidir. Bu seriye dâhil bu küçük kitaplarda din meselesi her cepheden ayrı ayrı tetkik edilmiştir. Bu kitapları okumakla imanınızı veya inkârınızı kuvvetlendirmiş olursunuz. Birinci kitap "Din Nedir?" serlevhası ile çıkmıştır. İkinci kitap "Din Nasıl Doğmuştur?" bu hafta çıkacaktır.

4.12.2. Çıplaklar Diyarında[146]

Almanya'da çıplaklar nasıl yaşarlar? Çıplaklar ormanlarda nasıl yaşarlar? Çıplaklar evlerinde nasıl yaşarlar? Çıplaklar çıplaklığı niçin tatbik ediyorlar?

Bütün bunları öğrenmek ve hayatlarına ait fotoğrafları görmek istiyorsanız aylarca çıplaklar içinde yaşayan bir Fransız muharririnin bu eserini okuyunuz. Hayatınızda bu kadar meraklı bir kitap okumamışsınızdır.

---

[145] (İmzasız), Neye ve Niçin İnanıyorsunuz?, *Resimli Hikâye*, nr. 1, Eylül 1927, s. 49
[146] (İmzasız), Çıplaklar Diyarında, *Resimli Hikâye*, nr. 16, 1 Şubat 1930, s. 0

4.12.3. Reşat Nuri Bey'in Şaheserini Süsleyen Resimlerden[147]

(Ressam Münif)
[Çalıkuşu'ndaki tiplerden Feride]

Reşat Nuri Bey'in "Çalıkuşu" romanı son senelerde memleketimizin en çok okunan ve sevilen bir eseri olmuş ve pek az bir zaman içinde üç defa basılıp bitmiştir. Kitabın tabı "Çalıkuşu"nun dördüncü tabını resimli olarak bastırmaya başlamıştır. Resimler maarif ressamlarımızdan Münif Bey'indir. Basılan kısımları gördük. Resimler bu güzel romanın ruhunu tamamıyla ifade edebilecek bir kıymet ve nefasettedir. Fikrimizce "Çalıkuşu" memleketimizde bedii kıymeti haiz ilk resimli roman olacak ve çok beğenilecektir. Karilerimize bir fikir vermek için eserin kahramanlarından birinin resmini dercediyoruz.

[147] (İmzasız), Reşat Nuri Bey'in Şaheserini Süsleyen Resimlerden, *Resimli Hikâye*, nr. 4, Kânunuevvel 1927, s. 31

4.12.4. En Güzel Hikâyeler[148]

Geçen sene zarfında Türk matbuatında yüzlerce hikâye intişar etti. Bir insanın bütün bu hikâyeleri okumasına ne imkân vardır ne de lüzum. Bu hikâyelerin en güzellerini bulup ayırmak ve yalnız onları okumak kâfidir. Fakat bunları bulmak da meseledir. İşte Resimli Hikâye sahipleri bu müşkülü şu suretle halletmişlerdir. Memleketimizin en güzide hikâyecilerine müracaat ettik, bize 1927 senesi zarfında neşrettikleri hikâyelerin en güzellerini ve kendilerince en ziyade beğenilenleri seçip ayırmalarını rica ettik. Bu intihap neticesinde toplanan ve bizce geçen senenin en güzel hikâyelerini ihtiva eden hikâyelerden bir kül vücuda getirdik ve bunu bir kitap hâlinde neşrettik.

Fiyatı 75 kuruştur.
Resimli Hikâyenin eski ve yeni abonelerine altmış kuruşa verilir.

Kimlerin Hikâyeleri Var?

En Güzel Hikâyeler kitabında memleketimizin en güzide hikâyecilerinin en güzel hikâyeleri vardır ezcümle:

Reşat Nuri
Vâlâ Nureddin
Aka Gündüz
Ercüment Ekrem
Mahmut Yesari
Münire Handan
Selami İzzet
Osman Cemal
Suat Derviş
Şükûfe Nihal
Hanım ve Beylerin hikâyeleri vardır.

[148] (İmzasız), En Güzel Hikâyeler, *Resimli Hikâye*, nr. 9, Mayıs 1928, s. 0

SONUÇ

Tanzimat Dönemi edebiyatımızın kapılarının Batı'ya açıldığı dönemdir. Bu dönemde edebiyatımıza giren yazınsal türler, Türk edebiyatını farklı bir yöne taşımıştır. Bu türlerden biri olan "hikâye", edebiyatımıza girdiğinden beri yazarlarımızın ilgisini en çok çeken türlerden biri olagelmiştir.

Önceleri olduğu gibi kabul edilen bu türün sınırları hususunda, zaman geçtikçe fikir yürütmeler, tartışmalar ve kuramsal sorgulamalar artmıştır. Genel olarak "küçük roman" gibi düşünülen hikâye, kişi sayısının azlığı, kısalığı, işlenen konunun çok yönlü bir biçimde ele alınmaması gibi yönleriyle romandan ayrılır. Bu tür, edebiyatımıza girdiği dönemlerden itibaren gerek gazetelerde gerek hikâye kitaplarında rağbet görmüş, bir dergi türü olarak karşımıza çıkması ise 1927 yılını bulmuştur.

Dünya edebiyatında ilk hikâye dergisi örneğinin 1891'de *The Strand Magazine* ile görülmesi ve Sabiha ve Zekeriya Sertel'in edebiyatımızda bu boşluğu doldurmak için 36 yıl sonra bir hikâye dergisi yayımlaması, dünya basını ve edebiyatındaki yeniliklerin takip edilmesi ve bize aktarılması bakımından dikkate değerdir.

Bu çalışmaya konu olan *Resimli Hikâye,* edebiyatımızın ilk "hikâye mecmuası" olup Resimli Ay Müessesesi tarafından çıkarılmış ve derginin iki döneme ayrılan bir yayın hayatı olmuştur. İlk olarak Eylül 1927'de yayımlanmaya başlayan dergi, Teşrinievvel (Ekim) 1928'de 14. sayısını çıkarır. Eylül 1927 – Teşrinievvel 1928 arasındaki evre, derginin yayın hayatının ilk dönemi kabul edilebilir.

Teşrinievvel 1928 tarihli 14 numaralı sayının ardından nedeni belirtilmeden yayın hayatına son veren derginin sekteye uğramasında, gerek Resimli Ay Müessesesinin kendi içinde yaşadığı bazı sorunlar gerekse 1 Kasım 1928 tarihinde kabul edilen "1353 Sayılı Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun"un ve yeni alfabeye alışma sürecinin etkili olabileceği üzerinde durulabilir. Kanunun 1 Kasım 1928 tarihinde yürürlüğe girmesi ve *Resimli Hikâye*'nin ilk döneminin son sayısının Teşrinievvel (Ekim) 1928'de yayımlanması, ikinci olasılığı daha fazla düşündürür. Bununla birlikte

müessesenin asıl yayın organı olan *Resimli Ay'*da Latin harflerine geçiş desteklenmiş, halka bunun gerekçeleri anlatılmış ve dergi hiç ara vermeden yeni harflerle yayımlanmaya başlamıştır. Ancak okur-yazar oranının mevcut koşullarda az olması ve yeni harflere alışma sürecinde derginin ulaşabileceği okur sayısının azalacak olması gibi nedenler, Resimli Ay Müessesesinin *Resimli Hikâye*'den bir süreliğine feragat ettiğini düşündürücü niteliktedir.

14 aylık bir aranın ardından 15 Kânunusani (Ocak) 1930'da tekrar yayımlanmaya başlayan dergi, 8 sayısı yayımlandıktan sonra 30 Temmuz 1930'da tamamen kapanır. 15 Kânunusani 1930 – 30 Temmuz 1930 arasındaki evre ise derginin yayın hayatının ikinci dönemi olarak kabul edilebilir.

Resimli Hikâye'nin ilk dönemi olarak nitelendirdiğimiz 1927-28 döneminde dergide, 127 hikâye, 22 tiyatro, 34 mini mini hikâye, 16 fıkra, 2 kısa yazı, 8 özdeyiş bölümü yayımlanır. Toplamda 209 yazınsal metne sayfalarında yer veren dergide, bunların dışında 4 duyuru ve 65 yayın tanıtımı yer almıştır. Bir "hikâye mecmuası" olarak yola çıkan derginin hikâye dışındaki türlere de bünyesinde yer vermesi, aslında bir "edebiyat mecmuası" olma gayesi taşıdığının göstergesidir. Ayrıca kimi hikâye kimi tiyatro türünde toplamda 14 çeviri eserin dergide yayımlanması da dünya edebiyatının takip edildiğinin işaretidir.

Dergide istikrarlı olmamakla birlikte, özellikle ilk dönemde "Cihan Şaheserleri", "Unutulmuş Güzel Hikâyeler", "Mini Mini Hikâyeler", "Küçük Fıkralar" gibi farklı bölümlere yer verilmesi ve bunların klasikleştirilmeye çalışılması, derginin dinamik bir yapı kurmak istediğinin ve sürekli yenilik arayışı içinde olduğunun da bir göstergesidir.

Resimli Hikâye daha ilk sayısında bir hikâye yarışması düzenleyeceğini duyurarak yeni yeteneklerin kendilerini göstermesine imkân tanımış ve yeni yazarların önünü açmıştır. Hikâye yazarlarına isimlerini duyurma ve hikâyelerini tanıtma olanağı sağlayan ve karşılığında ödüller veren dergi, bu bağlamda yeni yetenekleri hikâye yazmaya teşvik etmiş ve türün gelişmesine ve yayılmasına önayak olmuştur. Yarışma neticesinde hikâyeleri yayımlanan genç yazarlara, hikâyenin uzun staj devri gerektiren bir sanat

olduğu söylenir. Derginin bu söylemi, hikâyenin romana geçişin bir adımı gibi görüldüğü bu dönemde, aslında başlı başına emek isteyen bir tür olduğunu vurgular ve hikâyeyi konumlandırma isteğine işaret eder.

Resimli Hikâye'de; Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet (ilk yılları) dönemlerinde eser veren yazarlarla birlikte toplumcu gerçekçi akıma dâhil edilen yazarlara da yer verilir. Derginin ilk döneminde Reşat Nuri, Mahmut Yesari, İbnürrefik Ahmet Nuri, Nahit Sırrı'nın eserleri ağırlıktadır. Bu dönemde aşk, sevgi, aldatma, kıskançlık, yoksulluk, menfaate dayalı ilişkiler, ahlaki bozulma eleştirisi gibi temalar öne çıkar. Romantik unsurlar görülmekle birlikte realizmin ağır bastığı bu hikâyeler, genellikle Maupassant tarzı olay hikâyeleridir. Nitekim eser çevirilerinde ilk sırada Maupassant'ın yer alması, derginin benimsediği edebî tarzı kanıtlayıcı niteliktedir. Dergide yayımlanan metinlerin dili sade olup metinler samimi bir üsluba sahiptir.

Derginin ikinci dönemi olarak nitelendirdiğimiz 1930 döneminde ise dergide 53 hikâye, 1 senaryo ve 3 eleştiri (Bunlar dergi dışında yayımlanan bir edebiyat eserinin incelemesi ve değerlendirmesi şeklinde olmayıp dergi tarafından düzenlenen hikâye yarışması sonucunda dergide yayımlanan hikâyelerin eleştirileridir) yer alır. Bu dönemde toplamda 57 tane yazınsal metne yer verilen dergide bunların dışında 3 duyuru ve 26 yayın tanıtımı yer almıştır. Ayrıca hikâye türünde 5 tane çeviri eser yine dergide yayımlanmıştır. Hikâye dışı metinlerin neredeyse olmadığı bu dönemde derginin "hikâye mecmuası" olma amacına daha çok yaklaştığı aşikârdır. Denilebilir ki 1930 tarihli ikinci döneminde *Resimli Hikâye,* hikâye dergisi kimliğini daha çok öne çıkarmıştır.

Derginin ikinci döneminde Suat Derviş, Sadri Etem, Celalettin Ekrem, Peyami Safa gibi yazarlar ağırlıktadır. Bu dönemde ilk dönemde işlenen temalara ek olarak işçi-işveren ilişkisi, eşitsizlik, kadının toplumdaki yeri gibi konulara değinilir. Romantik-realist bir çizgiden, realist ve hatta kimi zaman natüralist bir çizgiye kayan bu metinlerde ilk dönemdeki gibi samimi bir üslup benimsenmekle birlikte dilin, ilk döneme oranla belirgin ölçüde sadeleştiği görülür.

Derginin ikinci dönemde kısmen toplumcu gerçekçi bir çizgiye kaymasının en büyük sebebi yazar kadrosundaki değişimdir. Derginin yazar kadrosundaki değişimde de bağlı olduğu *Resimli Ay* etkileyici olmuştur. Dönemin en popüler dergilerinden olan *Resimli Ay*'ın başına Nazım Hikmet'in geçmesi, *Resimli Ay'*ı sosyalist bir çizgiye çekmekle birlikte *Resimli Hikâye'*yi de toplumcu ve realist bir çizgiye kaydırmıştır. Derginin ikinci dönemde -yazar kadrosu itibarıyla- sol bir edebiyatın temsilcilerinin çıkardığı bir dergi görünümüne yaklaştığı görülmektedir.

Hikâyelerde sosyal mesajlar direkt olarak verilmemiş ancak metinlerin arka planında, konunun işlenişinde eleştirel bir tutum ve gözlemle yansıtılmıştır. Ayrıca derginin ortaya çıktığı siyasi koşulları ve sosyal ortamı göz önünde bulundurduğumuzda hikâyelerde dönemin getirdiği, Atatürk devrimleri ve cumhuriyetin kazanımları gibi konulara yer verilmediğini de eklemek gerekir.

*Resimli Hikâye'*yi özellikle ilk döneminde ağırlık kazanan temalardan yola çıkarak tamamen popüler bir dergi olarak nitelemek yanlış olacaktır. Derginin yazar kadrosu, Batı edebiyatlarından yapılan eser çevirileri, başka edebiyatlardan ve türlerden haberdar olma isteği ve ayrıca dergide yer alan metinlerin dili ve üslubu, derginin sanatsal bir endişe ve edebî bir kaygı taşıdığının göstergesidir. Derginin ikinci döneminde ise edebî yönünün daha fazla ön plana çıktığı söylenebilir. Bu dönemde Çehov tarzı durum hikâyelerinin de dergide yer aldığını söylemek gerekir.

*Resimli Hikâye'*nin her iki döneminde de dergide edebiyat dışı herhangi bir konunun ele alınmaması kayda değerdir. Buradan *Resimli Hikâye'*nin edebî bir dergi ya da bir edebiyat dergisi olma gayesi taşıdığı sonucuna varılabilir. Buna rağmen dergide hikâyenin ne olduğu, sınırlılıkları gibi hikâye türüne ya da edebiyata dair kuramsal yazılara yer verilmediğini de söylemek gerekir. Oysa Tanzimat Dönemi'nde hikâye ve roman ayrımı üzerine tartışılmaya ve türün tanımları yapılmaya başlanmıştır. Bunların *Resimli Hikâye'*de karşımıza çıkmayışı ve hikâyeye dair kuramsal yazıların olmayışı, tür üzerine konuşma ve tartışma ortamının yaratılmadığını gösterir.

Derginin 1930 yılındaki ikinci döneminde, "Tenkidimiz" başlığı altında, dergide yayımlanan okur hikâyelerine yapılan eleştirilerden, derginin hikâye türü hakkındaki görüşlerine dair izlenim ve fikir edinmek mümkündür. Bu eleştirilerde, "konuda abartının fazla olduğu, konunun özünü bulmak gerektiği, Anadolu halkının adetlerini anlatan hikâyelere ihtiyaç duyulduğu; bir hikâyenin mutlaka bir olay içermesinin şart olmadığı, bir sürprizle biterek okuyanların hayretini ve biraz da tebessümlerini celbeden hikâyelerin tam bir edebî türe dâhil edilmediklerini, konu haricinde hikâyenin uzaması kusurunun en büyük hata olduğu; ölmüş kelime ve tabirlerin kullanılmasına gerek olmadığı, sade yazmaya çalışan birçok yazarın basitliğe düşüp sade ile basitin farkını ayıramadığı" gibi değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu değerlendirmelerden yola çıkılarak derginin "hikâyeciliğin temel şartlarını pratik ve teorik olarak öğretmek istediği" sonucuna varılabilir. Nitekim dergide kuramsal yazılara yer verilmemekle birlikte bu eleştirilerde teorik bir yaklaşım ve öğretici bir tavır sergilendiğini söylmek gerekir.

*Resimli Hikâye'*nin yayımladığı hikâyeleri, "küçük hikâye, büyük hikâye, kısa hikâye, tam küçük bir roman" gibi ifadelerden başka "hissî hikâye, mizahi hikâye, fantezi hikâye" gibi ifadelerle de tasnif ettiği görülür. Bu ifadeler genellikle birbirinden ayrı kullanılmakla birlikte dergide hikâye türünün kimi zaman hacim kimi zamansa içerik bakımından gruplandırıldığını ve derginin hikâye türüne, standart ve tek tip olarak değil çok yönlü baktığını gösterir.

Dergide yer alan hikâyelerin, -250 kelimeyle 3500 kelime arasında değişen- hikâyeler olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim bunlar, "tek oturuşta okunacak kısalıkta ve okurda tek ve vurucu bir etki yaratan" hikâyelerdir. Bu bağlamda derginin kısa hikâye türünün edebiyatımızda yer edinmesini sağlamak veyahut bu türün yerini sağlamlaştırmak amacını güttüğü söylenebilir. Ayrıca dergideki hikâyelerin Resimli Ay Müessesesinin diğer yayın organları olan *Resimli Ay* ya da *Resimli Perşembe* gibi dergilerde yayımlanmış hikâyelerin tekrarı olmayıp tamamen yeni ve çoğunlukla ilk kez *Resimli Hikâye'*de yayımlanan ve bu dergi için yazılan metinler olduğunu belirtmekte fayda vardır. Bu durum Resimli Ay Müessesesinin hikâye dergiciliğine ciddi anlamda önem verdiğinin ve bu türün gelişimini sağlamak istediğinin göstergesidir.

*Resimli Hikâye'*nin bir hikâye antolojisi hazırlaması da Türk hikâyeciliği için bir ilktir. *1927 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler* (1928) kitabı, Türk edebiyatının ilk hikâye antolojisi olması bakımından önemlidir. "Reşat Nuri, Mahmut Yesari, Aka Gündüz, Vâlâ Nurettin, Osman Cemal, Peyami Safa, Suat Derviş" gibi dönemin ünlü hikâyecilerinin eserlerine yer verilen bu antoloji ile yine Resimli Ay Matbaası tarafından yayımlanan *En Güzel Hikâyeler* (1928) ve *1929 En Güzel Hikâyeler* (1930) antolojileri, bu türde yapılacak çalışmalara da kapı aralar. Ayrıca, derginin türün en güzel örneklerini seçerek okura ulaştırması, hikâye okuru kitlesi oluşturmak istediğinin bir göstergesi olup bu tip çalışmaların devamının gelmesi açısından önemlidir.

*Resimli Hikâye'*nin yayımlandığı dönemdeki tirajı ve okur kitlesi hakkında ne yazık ki bilgi sahibi değiliz. Ancak döneminin önde gelen yazarlarını kadrosunda toplaması ve ilk dönemde aylık olan dergi periyodunun ikinci dönemde 15 güne düşürülmesi, derginin ilk döneminde rağbet görmüş olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca ikinci dönemde dergi fiyatının 20 kuruştan 10 kuruşa düşürülmesi de hacim ve içerik bazında yapılan daralmayla ilişkilendirilebileceği gibi *Resimli Ay* yönetiminin bir "hikâye mecmuası" yayımlamak, yaygınlaştırmak ve herkese ulaşabilmek konusundaki tutumuyla da ilişkilendirilebilir.

Ülkemizde edebiyat dergiciliğinin 1930 sonrasında yoğunluk ve çeşitlilik kazandığı, hikâye dergiciliğinin ise 1950'lerden sonra yükselişe geçtiği görülür. Türk edebiyatında *Resimli Hikâye*'den sonra çıkan ilk hikâye dergisi, 1930 yılında Resimli Ay Matbaası tarafından yayımlanan *Küçük Hikâyeler Koleksiyonu'*dur. Esasen bu dergi de *Resimli Hikâye* ile yapısal olarak benzerlik göstermektedir. Ancak 1931 yılında Resimli Ay Matbaasının kimi nedenlerden ötürü kapanmasıyla bu derginin de yayın hayatı son bulur. Buradan yola çıkılarak *Resimli Ay* yönetiminin, edebiyatımızda hikâye dergiciliği konusunda öncü olduğu söylenebilir.

Resimli Hikâye türe dair sorgulamalara ve kuramsal yazılara yer vermediğinden bir anlamda hikâye seçkisi görünümündedir. Kendisinden sonra çıkan hikâye dergilerinin -*Küçük Hikâyeler Koleksiyonu* (1930), *Gündüz Hikâyeler* (1939), *1940 Harp Hikâyeleri*

(1939), *Resimli İz* (1945)- içeriklerinin de seçki görünümünde oluşu, bu dergilerin içeriklerinin belirlenmesinde *Resimli Hikâye'*nin etkili bir örnek olduğunu düşündürür.

Ayrıca 1951 yılında, Türk hikâyeciliğinin olgunluk döneminde, Ragıp Şevki Yeşim tarafından çıkarılan *Resimli Hikâyeler* dergisinin, ilk hikâye dergisinden 24 yıl gibi kısa sayılmayacak bir aradan sonra çıkmasına karşın isminin *Resimli Hikâyeler* olması, *Resimli Hikâye* ile yapısal benzerlikler göstermesi ve yine resimli bir dergi olması da dikkate değerdir. Bu bağlamda *Resimli Hikâye'*nin dönemin siyasi, sosyal ve kültürel şartları göz önüne alındığında bir "hikâye dergiciliği" furyası başlattığı söylenemese de edebiyatımızda hikâye dergiciliğinin önünü açtığı aşikârdır. Kendisinden önce edebiyatımızda bir hikâye dergisi olmadığı dikkate alınırsa yapısındaki eksiklikler de kabul edilebilir nitelikte olacaktır.

*Resimli Hikâye'*nin kendi dönemindeki edebiyat dergilerinden farkı ise "hikâye mecmuası" sıfatıyla yayımlanması; yazarlara sağladığı yayım olanağıyla hikâyenin gelişme ve yerleşmesinde etkili olması; dergi kanalıyla hikâye türünün okura ulaşmasında ve yayılma alanının genişlemesinde önemli rol oynaması; düzenlediği hikâye yarışmalarıyla okurları hikâye yazmaya teşvik etmesi; hazırladığı hikâye antolojileriyle kendisinden sonra gelecek hikâye antolojilerine önayak olması; Türk hikâye dergiciliğinin başlamasında ve gelişmesinde öncü olması ve bu türün edebiyatımızdaki ilk örneği olmasıdır.

Sonuç olarak 1927 yılında Türk edebiyatındaki hikâye dergisi boşluğunu doldurmak amacıyla Sabiha Sertel ve Zekeriya Sertel tarafından çıkarılan, 1927-28 ve 1930 yıllarında toplamda 22 sayı yayımlanan ve edebiyatımızın ilk hikâye dergisi olan *Resimli Hikâye'*nin, gerek popüler gerek evrensel gerekse dönemin getirdiği sosyal konularla okurların ilgisini çekmeye çalıştığı, düzenlediği hikâye yarışmalarıyla yeni yazarların tanınmasına ortam oluşturarak olanak sağladığı, döneminin önde gelen edebî simalarını kadrosunda toplayarak yalnızca hikâyenin değil edebiyatın da nabzını tutmaya gayret ettiği ve dönemin edebî yapısı göz önünde bulundurulduğunda Türk edebiyatında türünün ilk örneği olarak hikâye dergisi olma kimliğinin hakkını vermeye çalıştığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

1927 Senesinde Çıkmış En Güzel Hikâyeler. (1928). İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

Akyüz, K. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923).* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Andaç, F. (2008). *Öykü Yazmak Öyküyü Düşünmek.* İstanbul: Doruk Yayıncılık.

Aytemiz, B. U. (2005). Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Aşk İlişkileri, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Edebiyatı Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

"Baş Muharririn Köşesinden". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 37. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

"Baş Muharririn Köşesinden". (1928). *Resimli Ay,* S. 57-9, Teşrinisani: 34. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

Bates, H. E. (2001). *Yazınsal Bir Tür Olarak Kısa Öykü.* (Çev. Gökçen Ezber). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Bayrak, M. O. (1994). *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993).* İstanbul: Küll Yayınları.

Çelik, D. Y. (2002). "Türk Edebiyatında Kısa Hikâye Hakkında Yapılan Çalışmalar", *Türkbilig,* S. 2002/3, s. 106-129.

Çetin, N. (2006). *Takma-Müstear İsimler Sözlüğü.* Ankara: Edebiyat Otağı Yayınları.

Çıkla, S. (2009). Tanzimat'tan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi, *Türkbilig,* S. 2009/18, s. 34-63.

Değirmenci, U. (1996). "Resimli Ay Mecmuası", Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Yayınları.

Doğan, E. (1997). *Edebiyatımızda Dergiler.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Dönmez, A. (2010). "Türkiye'deki İllüstrasyon Sanatının Gelişimi ve Önemli Temsilcilerinin Bu Alana Katkılarının Değerlendirilmesi", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Durmaz, G. (2012). "Türk Edebiyatında Hikâye Dergileri Üzerine Bir İnceleme (1927 - 2010)", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Enginün, İ. (2007). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e 1839–1923.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Erdem. (2013). Küçürek Öykü Özel Sayısı. S. 65. Ankara: AKM.

Gönenç, A. Y. (2007). "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,* S. 29, s. 63-78.

Hece. (2000). Türk Öykücülüğü Özel Sayısı. S. 46/47, Ekim-Kasım 2000. Ankara: Hece Basın Yayın.

Işık, S. (2010). "Türk Edebiyatında Hikâye Türü Üzerine Görüşler (1870-1928)", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

İçli, A. (2014). "Klâsik Türk Edebiyatında Küçürek Öykünün Görüntüsü", *Karadeniz,* S. 21, s. 67-78.

İslam, A. K. (2008). "Kısa Öykü ve Küçürek Öykü". 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 10-15 Eylül 2007, s. 2022-2028. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

İşaşır, C. M. (2006). "Resimli Ay Dergisi'nde (1928-1930) Edebi ve Fikrî Gelişmeler", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kahraman, A. (2006). "Türk Edebiyatında Hikâye Literatürü: Cumhuriyet Dönemi", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi,* C. 4, S. 7, s. 129-141.

Karaburgu, O. (2006). "Reşat Nuri Güntekin'in Bilinmeyen Remiz ve Müstear İsimleri", *Türk Dili,* S. 660, s. 525-535.

Koçak, G. (1993). "Ülkemizde Cumhuriyet Döneminde Hikâye ve Romanlarda Resimleme Geleneği", Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Korkmaz, R. (Ed.). (2009). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*. Ankara: Grafiker Yayınları.

_____ ve M. Deveci. (2011). *Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür Küçürek Öykü.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Lekesiz, Ö. (1997). *Yeni Türk Edebiyatında Öykü 1*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Özdemir, E. (1994). *Türk ve Dünya Edebiyatı (Kavram-Dönemler-Yönelimler).* Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Özlük, N. (2015). "Türk Basınında Hikâye ve Romana Tahsis Edilen İlk Süreli Yayın: Hikâye ve Roman Gazetesi İnceleme-Metin". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 13, Haziran: 60-143.

Polat, H. A. (2006). "Süreç Odaklı Bir Bakışla Türkiye'de Çizgi Roman Çevirileri", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Resimli Hikâye. (Eylül 1927-Teşrinievvel 1928). İstanbul: Resimli Ay Müessesesi.

Resimli Hikâye. (15 Kânunusani 1930-30 Temmuz 1930). İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

"Resimli Hikâye". (1927). *Resimli Ay*, S. 43-7, Eylül: 33. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.

Sağlık, Ş. (2008). "Tek Hamlede Nakavt: Küçürek Öyküler ve Fıkralar". 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 10-15 Eylül 2007. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. s. 2001-2022.

Sarı, N. (2006). "Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Üzerine Bir Araştırma ve Bir Örnekleme", Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sarıkaya, M. (2012). "'Resimli Ay'da Kıyafet", *Acta Turcica*, (Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi), S. 2-1, Temmuz: 151-173. Son Erişim Tarihi: 01.06.2017. http://actaturcica.com/2012-07/index

Sertel, S. (2015). *Roman Gibi*. İstanbul: Can Yayınları.

_____ ve Z. Sertel. (2015). *Davamız ve Müdafaamız*. İstanbul: Can Yayınları.

Sertel, Y. (2001). *Annem Sabiha Sertel Kimdi, Neler Yazdı?*. İstanbul: Belge Yayınları.

Sertel, Z. (2015). *Hatırladıklarım*. İstanbul: Can Yayınları.

Soydan, K. (2014). "Türk Kültürüne Göre Çocuk Hikâye Kitaplarında İllüstrasyon", İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Su, H. (2000). "Öykümüzün Yayın Serüveni", *Hece Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*. S. 46/47, Ekim/Kasım: 493-520. Ankara: Hece Basın Yayın.

Şemsettin S. (2012). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Tanpınar, A. H. (1982). *Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

TDK. (2005). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Topuz, H. (2016). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Törenek, M. (1987). "1908-1918 Arası Türk Hikâyeciliği", Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tülbentçi, F. F. (1941). *Cumhuriyetten Sonra Çıkan Gazeteler ve Mecmualar*. Ankara: Başvekâlet Matbuat U. Müdürlüğü.

Türk Dili. (2013). Türk Öykücülüğü Özel Sayısı. S. 286, Temmuz 1975. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uşaklıgil, H. Z. (1998). *Hikâye*. (Haz. Nur Gürani Arslan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yaklav, S. (2013). "1919-1928 Yılları Arasında Edebiyat Dergilerinde Yayımlanan Hikâyeler Üzerine Bir Araştırma", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yumuşak, F. C. (2012). "Kısa Kısa [Küçürek] Öykünün Tanımı, İmkânları ve Sorunları", *The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 5/1, s. 287-294.

TDK Güncel Türkçe Sözlük, Son Erişim Tarihi: 25.05.2017
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=resimleme

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, Son Erişim Tarihi: 01.06.2017
http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=280527

The Strand Magazine, Son Erişim Tarihi: 01.06.2017
https://strandmag.com/the-magazine/about-strand/

The Pulp Magazines Project, Son Erişim Tarihi: 01.06.2017
http://www.pulpmags.org/magazines.html

DİZİN (Yazarlar Dizini)

A

A. Bedi .....vii, 19, 31, 47, 125, 128, 140, 170, 319, 321, 378
Ahmet Hidayet 19, 31, 44, 49, 120, 128, 140, 168
Ahmet Hikmet.....29, 38, 104, 128, 140, 164
Ahmet Rasim 29, 42, 115, 128, 140, 167
Alphonse Daudet.....18, 20, 31, 43, 118, 128, 140, 152, 168
Auguste Villiers de L'Isle-Adam 29, 40, 108, 128, 140, 152, 165

C

C. A. 29, 41, 113, 128, 140, 167
C. K. 29, 40, 108, 128, 140, 165
C. M. 29, 36, 37, 71, 96, 97, 128, 140, 162, 423
C. N. .....vi, 29, 41, 69, 89, 91, 93, 95, 97, 100, 102, 112, 128, 140, 160, 161, 162, 163, 166, 196, 224
C. S.....29, 114, 129, 148, 167
Catulle Mendès 13, 17, 29, 36, 41, 97, 111, 129, 140, 141, 152, 162, 166
Celalettin Ekrem .....vii, 18, 19, 28, 31, 43, 45, 46, 47, 52, 55, 118, 120, 123, 126, 129, 141, 168, 169, 170, 310, 312

E

E. B. 29, 40, 111, 129, 141, 166
Emin Türk .....vii, 19, 31, 47, 76, 126, 129, 141, 170, 321, 324
Ercüment Ekrem .....vi, 29, 32, 40, 54, 55, 86, 108, 129, 141, 159, 165, 265, 270, 414

F

Fikret Adil.....viii, 18, 19, 31, 46, 48, 56, 77, 123, 126, 127, 129, 141, 151, 169, 170, 379, 381
François Coppee.....17, 29, 41, 113, 129, 141, 152, 167

G

Guy de Maupassant...viii, 13, 17, 29, 35, 39, 41, 95, 106, 113, 129, 141, 152, 161, 165, 167, 385

H

H. M. 28, 29, 37, 38, 39, 99, 101, 103, 107, 129, 141, 162, 163, 164, 165
H. R. ..... vi, vii, 29, 32, 33, 78, 86, 88, 89, 130, 141, 148, 159, 171, 184, 330, 337
Halit Ziya 16, 29, 41, 111, 130, 141, 166
Hikmet Şevki ..... vii, 16, 29, 40, 110, 130, 142, 166, 271, 276

İ

İbnürrefik Ahmet Nuri .vi, vii, 14, 16, 28, 29, 35, 39, 42, 51, 59, 94, 96, 102, 103, 106, 107, 115, 130, 142, 148, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 236, 240, 352, 359
İhsan Etem 19, 31, 47, 48, 53, 126, 127, 130, 142, 170

J

J. Kessel ..... viii, 20, 31, 45, 75, 122, 130, 142, 152, 169, 390
Jack London 18, 20, 31, 44, 119, 130, 142, 152, 168
Jose Maria de Heredia ..... viii, 17, 29, 110, 130, 151, 152, 166, 374

L

Leconte de Lisle ..... viii, 17, 29, 113, 130, 151, 153, 167, 374, 375
Leon Frapie 17, 29, 42, 116, 130, 142, 153, 167

M

M. C. 17, 29, 42, 114, 130, 142, 167
M. D. 17, 29, 36, 37, 96, 100, 130, 142, 162, 163
M. F. ..... vii, 17, 30, 41, 113, 130, 142, 167, 276, 286
M. Feridun ..... vii, 19, 31, 45, 46, 47, 48, 121, 123, 126, 127, 131, 142, 169, 170, 305, 308
M. S. 17, 30, 40, 110, 131, 142, 166
M. Sami ..... vii, 19, 31, 46, 123, 131, 142, 169, 313, 315, 377
Macit ..... vi, 16, 30, 34, 90, 131, 142, 160, 225, 227, 409
Mahmut Yesari ..... vii, 12, 16, 19, 28, 30, 31, 32, 33, 38, 39, 44, 47, 51, 52, 60, 86, 89, 103, 105, 107, 119, 124, 131, 142, 143, 148, 159, 164, 165, 168, 169, 300, 303, 414
Maurice Maeterlinck 17, 30, 37, 98, 131, 143, 153, 162
Mebrure Hurşit ..... vii, 13, 16, 30, 41, 42, 113, 115, 131, 143, 167, 286, 290
Mehmet Faruk 14, 16, 21, 30, 104, 106, 108, 112, 131, 148, 164, 165, 166

N

N. C. 17, 28, 30, 38, 39, 40, 42, 103, 105, 109, 114, 131, 132, 143, 163, 164, 165, 167
N. R. 17, 30, 42, 115, 132, 143, 167
N. S. ..... vi, 17, 30, 36, 37, 38, 40, 73, 97, 100, 101, 104, 110, 132, 143, 162, 163, 164, 166, 245, 250
Nahit Sırrı 12, 16, 28, 30, 40, 41, 42, 51, 108, 112, 115, 132, 143, 165, 166, 167
Nur Tahsin ..... vi, 13, 17, 30, 38, 60, 104, 132, 143, 164, 257, 263

O

Osman Cemal ..... vii, 17, 19, 30, 31, 41, 47, 111, 124, 132, 143, 166, 170, 315, 319, 414

Ö

Ömer Seyfettin ..... viii, 1, 13, 17, 30, 35, 37, 95, 102, 132, 143, 144, 161, 163, 400, 408

P

Peyami Safa vii, 1, 18, 20, 28, 31, 43, 45, 46, 47, 57, 74, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 132, 144, 168, 169, 170, 291, 294
Pierre Frondae 20, 31, 44, 120, 132, 144, 153, 168

R

R. N. 17, 30, 37, 38, 98, 104, 132, 133, 144, 162, 164
Ra-Nu 31, 34, 92, 135, 146, 160
Reşat Nuri ... vi, vii, ix, 1, 11, 12, 14, 17, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 50, 60, 69, 70, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 99, 101, 102, 103, 110, 133, 144, 148, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 185, 196, 337, 351, 410, 413, 414, 422, 424

S

S. vi, vii, x, 5, 17, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 42, 50, 86, 87, 88, 89, 92, 93, 94, 115, 133, 134, 144, 145, 148, 159, 160, 161, 167, 227, 232, 363, 367, 410, 422, 423, 424, 425, 426
S. C. 17, 30, 32, 33, 35, 50, 87, 88, 94, 133, 134, 145, 159, 161
S. Esat ..... vi, 17, 30, 34, 92, 134, 145, 160, 227, 232, 410
S. R. ..... vii, 17, 30, 42, 115, 134, 145, 148, 167, 363
Sabahattin Ali ..... vi, 17, 30, 37, 102, 134, 145, 163, 251, 257

Sadri Etem...vii, 18, 20, 28, 31, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 52, 59, 117, 119, 120, 121, 125, 126, 127, 134, 145, 168, 169, 170, 294, 300
Salih Zeki.....17, 30, 42, 73, 115, 134, 145, 167
Selahaddin Enis.....vi, 17, 30, 35, 36, 59, 93, 97, 134, 145, 161, 162, 241, 245
Server Bedi.....19, 31, 44, 120, 134, 145, 168
Server Ziya.....vi, 17, 30, 39, 41, 72, 106, 111, 134, 145, 165, 166, 263, 265
Suat Derviş.....vii, 1, 18, 20, 28, 31, 43, 45, 46, 47, 48, 56, 57, 58, 117, 118, 120, 121, 123, 124, 127, 134, 135, 145, 146, 168, 169, 170, 324, 329, 414

T

Tahsin Şükrü.....vii, 20, 31, 46, 122, 135, 146, 169, 308, 309, 376

V

Vâlâ Nurettin..... vii, 44, 75, 119, 135, 146, 168, 303

Y

Yakup Kadri..... viii, 17, 31, 93, 135, 148, 161, 393, 400
Yarasa 12, 31, 34, 91, 135, 146, 160

EK 1

RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİNDEN KAPAK ÖRNEKLERİ

ایلول ۱۹۲۷ — فیئاتی ۳۰ غروش

۱

رسملی حکایه

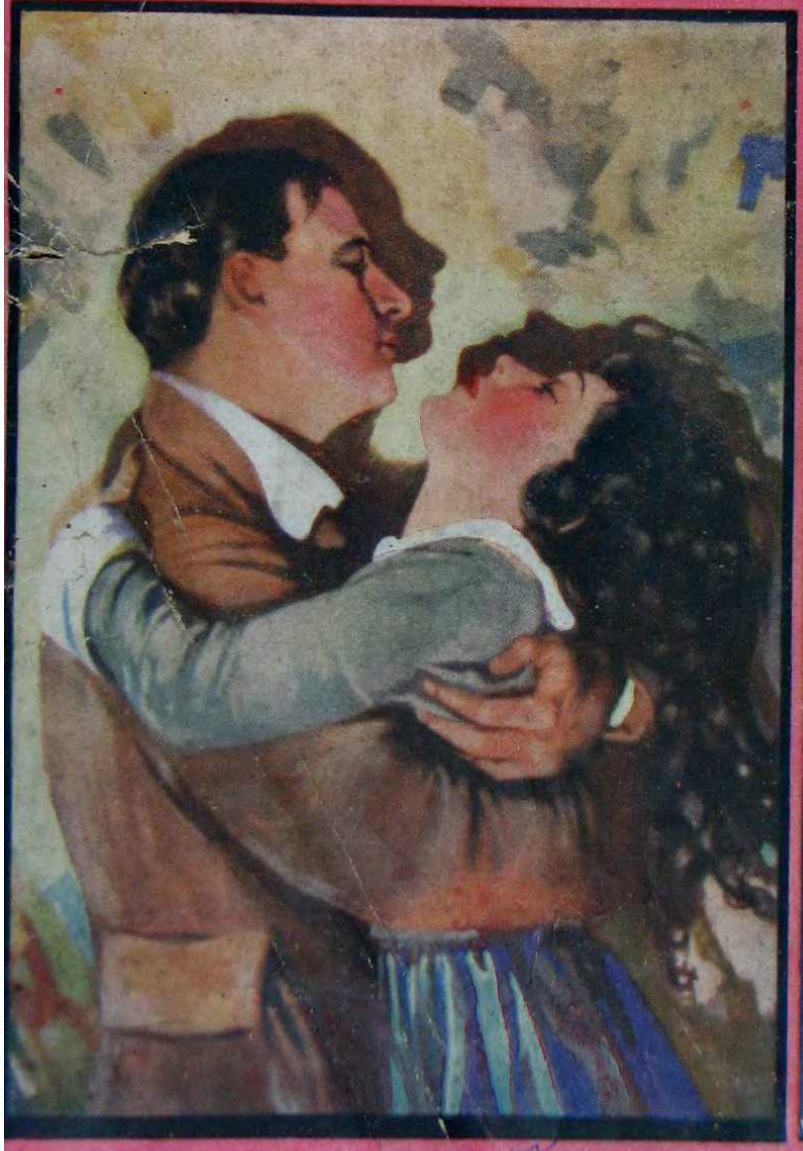

مندرجاتدن بعضلری:

غرور

رشاد نوری

برشی دکل

ارجمند اکرم

برطوی ده لیقانلینک حکایه‌سی

محمود یساری

تجربه

شیطان آتشلری

موسقا

پاپاتیه فالی

ایصلاق اوت میندر

موکیلی یه مکتوب ... وسائره وسائره

بردوکون اکلنجه‌سی : تام کوچوک بر رومان

كانون ثانى ١٩٢٨ فيئاتى ٢٠ غروش

٥

رسملى حكايه

أولونك آرزوسى : محررى رشاد نورى

٦
شباط ١٩٢٨
فيئاتى ٢٠ غروش

رسملى حكايه

آووقات
رشاد نورى

ره قلام
ابن الرفيق احمد نورى

مرديوه نلى امام
صلاح الدين انيس

تونس كديكى
وسائره وسائره ....

11

تموز 1928

فیئاتی 20 غروش

رسملی حکایه

بر مقابله
محمود یساری

بکارلق نه یه بکزه‌ر
ابن الرفیق احمد نوری

بیکلریله اویناماینجه
ناهید سری

ایلول 1928
فیئاتی 20 غروش
13

رسملی حکایه

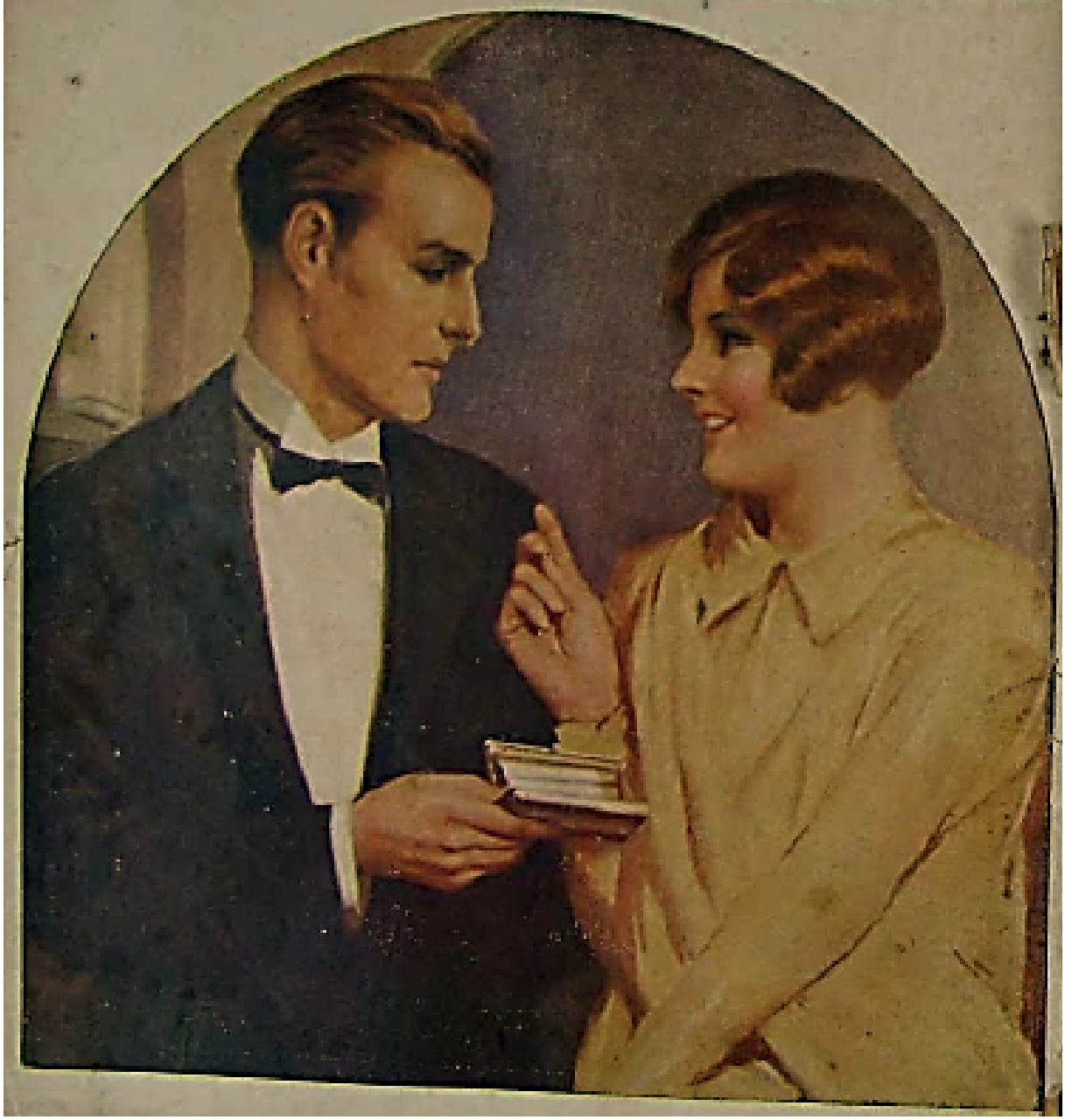

رسملی حکایه

نومرو: ۲ | تشرین اول ۱۹۲۷ | سنه: ۱

بر ازدواجك مطايبه‌سی

آلمی ایله آلتمش آراسنده بش آشکی آرقاداشدیلر. یکمن صوکرا او صاحی دوقتور ثریانک معاینه اوداسنه چکیلیشلر، صالونده‌کی بازیانک سسندن راحتسز اولماق ایچون قوریدور واوردا قپیلری قاپامشلردی.

دوقتور ثریا او گیجه بیوک قیزی نیرگس بکری یاشنه گیرمه‌سی شرفنه بر بالو ویریوردی. گنجلر صالونده آگلانیورلر، متمادیاً دانس ایدیورلردی.

النده یاقراجیله اولا یجره ، صوکرا قاپی‌یه قوشدی .

یاشلیلری بر کوجوک لوش اوداده یانان صوبانک اطرافنده راحت قولتوقلره، یوموشاق سدیرلره اوزانه رق لاف آتمایی ترجیح ایتمشلردی. اولا یکی گنجلرک ذوقندن شکایتله سوزه باشلامشلردی. فقط بوتنیده، براز ده تیمساحلق، دنیاده براز ایرکن گلمش، دها ونکنمز بر مساعده‌سز کونلره‌ده بو محتشم اولانق تحسری قوراشیوردی. دیشارده‌کی گنجلک اونلره غیر اختیاری کندی گنجلکلرینی خاطرلاتیوردی. اوزمانلرینک لک توک قیچ تبدیلری اولان الاغلرینی دوشونتکجه بر آگلانه باشلامشلردی. هر بر بینک حقیف ویا جدی بوله بر قاچ حکایه‌سی واردی.

نهایت صیرا او صاحبنه کلدی. بوتون عمری چالیشمقله کچمش بر علم آدمی اولان دوقتور ثریا سوزه باشلادی:

— نه ماجرا یهتدن اینا. نیلمایاجق قدار بوش وزوالی

رسملی حکایه

هر آیك اون بشنده چیقار آیلق حکایه مجموعه‌سیدر

رسملی حکایه، آبونه اولمق ایسته‌ین قارئلرینه بر آی مدتله معتبر اولمق اوزره بطاقه فرصتلر ویریور. بو فرصتلردن استفاده ایچون اون بش تشرین اوله قدار اداره‌خانه‌مزه مراجعت ایتمش اولمق لازمدر. عجله ایدیکز.

برنجی فرصت

١٢٥ غروش قازانیورسکز

سنه‌لك آبونه‌سی	
٣٠٠	رسملی آی
٥٠٠	رسملی پرشنبه
٢٢٥	رسملی حکایه
١٠٢٥	

بر آی ظرفنده مراجعت ایدلدیکی تقدیرده اوچ مجموعه‌نك سنه‌لك آبونه اجرتی دوقوز لیرادر.

ایکنجی فرصت

٧٥ غروش قازانیورسکز

سنه‌لك آبونه‌سی	
٢٢٥	رسملی حکایه
١٥٠	چوجوق آنسیقلوپه‌دیسی بر جلد
٣٠٠	رسملی پرشنبه
٦٧٥	

بر آی ظرفنده مراجعت ایدلدیکی تقدیرده اوچ مجموعه‌نك برلکده آبونه‌سی ٦٠٠ غروشدر.

اوچنجی فرصت

٥٠ غروش قازانیورسکز

سنه‌لك آبونه‌سی	
٢٢٥	رسملی حکایه
٣٠٠	رسملی آی
١٠٠	کوچوك کتابلرك اون دانه‌سی
٦٢٥	

بر آی ظرفنده مراجعت ایدلدیکی تقدیرده اوچی بردن ٥٧٥ غروشدر.

رسملی حکایه، رسملی آی مؤسسه‌سی طرفندن نشر ایدیلمکده‌در. آدرسی استانبولده رسملی آی اداره‌خانه‌سیدر. حکایه مجموعه‌سی رشاد نوری [illegible] ریاست تحریریه‌سی آلتنده نشر ایدیلمکده‌در. بر نسخه‌سنك فیاتی ٢٠ غروشدر.
آلتی آیلغی یوز یکرمی غروش، سنه‌لك آبونه‌سی ایکی یوز یکرمی بش غروشدر.
[illegible]

Kânunusani 15 — 1930

RESİMLİ HİKÂYE

On Beşte Bir Çıkar

10 Kuruş

BU NUSHADA

Peyami Safa
Doğru Hikâye

Suat Derviş
Omu, Değil mi?

Sadri Etem
Mumcunun Faresi

Celâlettin Ekrem
İstihare

VE SAİRE...

Resimli Ay Matbaası T. L. Ş.

Mayıs 12 — 1930 No. [illegible]

RESİMLİ HİKÂYE

Kuruş 10

BU NUSHADA

SADDİ ETEM
DÜMDAR MUHAREBEDEN

İHSAN ETEM
FİLİK ZMİNE

FİKRET ADIL
GÜNEŞLİ BİR NARAN

CELÂLETTİN ZEREM
ÖKÜZ KAFASI

ERİN TÜRK
KİRAZ

M. FERİDUN
YOL ÜSTÜNDE MEZAR

VE SAİRE

İSTANBUL
Resimli Ay Matbaası T. L. J.
1930

RESİMLİ HİKÂYE

On Beşte Bir Çıkar Hikâye Mecmuasıdır
Şubat 15-1930

Bu Nushadaki Hikâyeler

EN HAKİKÎ HİKÂYE :	MAHMUT YESARİ
KİRALIK İSMOKİN :	VÂ-NÛ
MEÇHUL SUVARİ :	AHMET HİDAYET
GÜMÜŞ SAPLI BASTON :	SERVER BEDİ
DÜNYANIN EN BÜYÜK AKTÖRÜ :	BİR FRANSIZ
ALA YEMENİ MORLU YEMENİ :	SADRİ ETEM
SEÇTİĞİM ŞİİRİ :	SUAT DERVİŞ

VE SAİRE

Resimli Hikâye, İdarehanesi İstanbul'da Resimli Ay İdarehanesidir. On beş günde bir neşrolunur. Fiatı 10 kuruştur. Altı aylık abonesi 120 kuruş, senelik abonesi 200 kuruştur.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 05/06/2017

Tez Başlığı / Konusu: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

.....

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 445 sayfalık kısmına ilişkin, 05/06/2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %6'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

05.06.2017

Tarih ve İmza

Adı Soyadı:	HANDE TÜKENMEZ
Öğrenci No:	N11225972
Anabilim Dalı:	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Programı:	YENİ TÜRK EDEBİYATI
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Yrd. Doç. Dr. Serdar Dalkılıç

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 05/06/2017

Tez Başlığı / Konusu: RESİMLİ HİKÂYE DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

.....

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

05.06.2017

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: HANDE TÜKENMEZ

Öğrenci No: N11225972

Anabilim Dalı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Programı: YENİ TÜRK EDEBİYATI

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

UYGUNDUR

Yrd. Doç. Dr. Serdar Odacı

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Detaylı Bilgi: http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr
Telefon: 0-312-2976860 **Faks:** 0-3122992147 **E-posta:** sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr